ዝዎ ዓድታትን ዝነግር ክብ መጽሐፍ ፕሮፌሰር ሰንጋል ዓድተ እ.ብ ገሪማ [illegible] አብ ኢጣልያን ዝነበሩን ካብ ቀሺ ማርቆስ ኳዜማ አብ ስቶክሆልም ዝነበሩ ካብ ቀሺ ተወልደ መድኅን ካብ ፕሮፌሰር ተአምራት አ[illegible]ኤል፡ ካብ ሃለቃ ታየ ከምኡ ኸዓ ካብአቶም ንታሕቲ ዝርከቡ አበው ዓድና እናመሳኸርናን እናጻሬናን አብዚ ጥራዝ እዚ አኪብና ንጊዜኡ እዚ ሐፂር ዛንታ ስዓሊና ነቕርብ አሎና፡ ንዝመጽእ ጊዜ ኸዓ አዝዩ ዝበለጸ አማዕቢልናን አግፊሕናን ክንጽሕፍ ተስፋ አሎና።

ዛንታ ማለት ንዝሐለፈ እዋናት ዘይነበረሉ ክንብብ ከሎ ክምዝነበረ ምስቶም ዝሐለፉ ብዓይኒ ሥጋ ከም እተራኸበ ኰይኑ ናብ ሕሊናኡ ተቐሪጹ ይስምዖ፡ ስለዚ አቲ ኹሉ ዝሐለፈን ተተሐሒዙ ዝመጽአ ሐረግ ናይ ትውልዲ ዝገልጽ ብምንባብ እንተደጋገምናዮ አብ ሐደሐደ ሥፍራ እንተውጋዕናሉ ነቲ ሰማዒ ብሐቂ ምስ አበታቱን ናይ ወገኑ ዓሌትን እንተ ተሰምዖ አዚዩ ሐጐስ ናብ ምሉእ አካሉ ይንዛሕ ብፍቕሪ ሕውነትን ብዓሌት ዝተአሣሠረን አንድነት ዝህብ ንዓዲ ዝጠቅም ሰላም አብ ማእከል ወዲ ሰብ ንኺሽ ክትነብር ወለዶ ምፍላጥሲ ካብ ክፋእ ሥራሕን ካብ ምፍልላይን ርሒቑ ዝነበረ የቃራርብ ተፈቲሑ ዝነበረ በአንድነት የአሥር ብዓጽመ ትውልዲ ሐረግ የቃራርብ የሰማምዕ ደኺሙ ዝነበረ የበርትዕን የማዕብልን የኹርዕን እንተበልኩ ድፍረት አይኰንንንዩ ነዚ ሕጽር ዝበለ ዛንታ ወለዶ እዚ እዓልዩ ዘሕትሞ ዘለኹሲ ዝበቅዕ ታሪኽ ፈሊጠ አይኰንኩን መታን ነቶም ሊቃውንቲ ክቕስቅስ እየ እምበር ካልእ አይከነን ነዚ ካብ ናይ አበው መጻሕፍቲ ኢትዮጵያ ተቓላጢፈ አሕቲመ ንንበብቲ የቕርበልኩም አሎኹ፡ ቅድሚ እዚ መጽሐፍ እዚ ናብ ቤት ማኅተም ምልአኸይ ነቶም ዝረድኡንን መጻሕፍቲ ዘለቅሑንን ሰባት ከየመስገንክምዎም አይሐልፍን እየ፡ ካብዚ ዝተረፈ ምስጋና ንልዑል እግዚአብሔር ይኹን።

ምዕራፍ ፩ ።

ብቐዳማይ አሬት ቀድሚ ማይ ጥፍአት

ብአሬት እዋን ፈለማ ቀድሚ ጥፍአት ማየ አይኅ ብ፩ ሺሕ ፴ን ፯ ዓ. ዓለም ካብ ደቂ አዳም አራም ወይከአ አሬ ዚበሃል ካብ እስያ መጺኡ ንምድረ ሀገረ አግአዚት እዛ ብሎሚ ጊዜ ኢትዮጵያ ተበሂላ እትጽዋዕ ዘላ አትዩ ክብኡ ክሳብ ደቂ ደቂ ከየቋረፁ ስጋብ ፪፻፴፮ ዓ. ዓለም ፩ ሺሕ ፪፻፳፩ ዓመተ ዓለም ፳፩ ነገሥታት አብ ኢትዮጵያ ስጋዕ ኖህ ዘመን በቲ መደምደምታ ዝነበረ ንጉሦም ሳላሚን ምስ ነገሠ ብኖኅ ጊዜ ብጥፍአት ማይ ጠፊኡ ናይዚ ዝነግር አማዕቢሉ አብቲ ካልአይ ሐዲስ ክብረ ነገሥት ገጽ ፫፻፲፮ ስጋብ ፫፻፴፫ ብምሉኡ አግፊሑን አማዕቢሉን ይዛረብ።

ብድሕሪ ጥፍአት ማየ አይኅ ስጋዕ ግምበ ሰናአር ምፍራስ ባቢሎን ብሐደ ቋንቋ ይዛረቡ ነበሩ ስጋዕ ፭፻፴፩ን ዓመት ወዲ ሰብ ዝኾነ ብሐደ ቋንቋ ይዛረብ ነበረ፡ ስጋዕ ዘበን እዚ ካብ ኖኅ እትሒዙ ስጋዕ ግምበ ሰናአር ዝፈረሰሉ እዋን ፭፻፴፩ ዓመት ንበይና ጥራያ ነበረት ከምኡ እውን ብዲማ ሰብ ዘይብላ ነበረት ሽዑ ግምበ ሰናአር ወይም ባቢሎን ምስ ፈረሰ ቋንቋትታ ተበታተነ ሽዑ ደቂ ካም ፫ ናብ ኢትዮጵያ አትዮም ዱር ቀስቂሶም ዓዊል ጥሒሾም አራዊት ቀቲሎም ወረስዋ። አሬት ዘፍጥረት ፲፩ ቊጽሪ ፺ ረኤ፡ ከምኡ ኸአ ካብ ጥንቲ ብራና መጽሐፍ እተመስከረ መጽሐፈ ልቡና ይነግርን ይሰማማዕን እዩ።

ምዕራፍ ፪ ።

ብሐረ አግዓዚት

አብ ኢትዮጵያ ካብ ፈለማ አበታትና መጻሕፍቲ ንምጽሐፍ እተጀመረሉ እዋን ክንሰሚ ካብ ፪ ሺሕ ፮፻፹፯ ዓመተ ዓለም አትሒዙ ፫ ሺሕ ፭፻፲ ዓመተ ዓለም ስጋብ ጳአሪ ቀዳማይ ዘበን መንግሥቱ ዕንጨይቲ ጸሪበም እምኒ አዋዲዶም ወርቂ አምኪኸም ጣዖት አዕረዮም እኳ ከምካልእ ሕዝቢ እንተዘይሰገዱ ከምቲ ነአአቶም ዝሰማምዖም ዓይነት እናምለኹ ነበሩ ጽሒፈት ብዑፍ ብእንስሳ ብአራዊት ብሰብ መልክዕ ዝመስል እናቐረጹን እናኖደዱን ዝግድሶም ኵሉ ጽሒፎም ይሠርሑ ነበሩ፡ ካብ አዳም አትሒዙ ስጋብ ፋሌክን ክሳብ ዮቅጣን ፫ ሺሕ ፭፻፲ ዓመተ ዓለም ዝአክል መዋዕል ወዲ ሰብ ዝኾነ ኵሉ ብሐደ ቋንቋ ይዛረብ ነበረ፡ አሬት ዘፍጥረት ምዕራፍ ፲፩ ቊጽሪ ፲፩ ደቂ ሴም ንኢትዮጵያ ዝአተውዎ ዘመን በዚ እዋን እዩ።

ነገር ግን በዚ እዋን እዚ ልዑል እግዚአብሔር ስሕተትን ድፍረትን ናይ ደቂ ሰብ ሬኡ ንንሐድሐዶም ብቋንቋ ከምዘይሰማምዑ ገበረ፡ አሬት ዘፍጥረት ፲፩፯ ረኤ፡ ድሕሪዚ

ብፋሉክ ጊዜ ሰብዓን ሐደን ቋንቋ እተፋላለየ ኸይኑ ተረኽበ፡ ኦሪት ዘልደት ቍጽሪ ፲ ረሑ፡ ብቲ እዋን'ቲ ፲፭ ንደቂ ሴም ፳፰ ንደቂ ያፌት ፴፪ ንደቂ ካም ተዋህበ፡ በዚ እዋን እዚ ግዕዝ ቋንቋ ንነገደ ዮቅጣን ንአቦታትና ተዋህበ በዚአቶም ብ፫ ወለዶ ብሳባን ብአበልኒ ብአፌርኒ ግዕዝ ቋንቋ ተረኽበ፡ ስለዚ ብ፫ ሽሕን ፭፻፲ ዓመት ዓለም ግዕዝ ክዛረቡ ምስ ጀመሩ እግአዝያን እናተባህሉ ክጽውዑ ጀመሩ፡ እዛ ሀገር እዚአ ብድኅሬኡ ነገደ እግአዝያን ንጺኦሪ ቀዳማይ ኸአ ብሑረ አግዓዚት ተበሀለት ፡ ብድኅሬኡ ነገደ እግአዝያን ንጺኦሪ ቀዳማይ ሐሙሽቲአም ገበሬት ናቱ ነበሩ ዴሐር፡ ግና ራማ ዝበሀል እዝዩ ዝገነነ ናይ ሀንዲ ንጉሥ መጺኡ በኀይሊ ተዋጊኡ ንጺኦሪ ቀቲሉ ኺገዝእ ጀመረ፡ ዴሐር ግና ሠለስቲ እም አሕዋት ብምኽሪ ከካብ ዘለውዎ ተላእኢኹም ክብ ትግራይ ንወዲ ሳባ ወይ ከአ አክ ናሑስ ዳግማይ ሳባ እትብሀለ፡ ንዕኡ እንጊዎም ኩናት ምስቲ ናይሀንዲ ንጉሥ ራማ ተዋጊአም ቀቲሎም ንብዘሳ ምድሪ ሐበሻ ሕጆም ብሑረ አግዓዚት ተበሂላ ቋንቋአቶም ክአ ግእዝ ኢሎም ሰመይዎ፡ ስጋብ ንግሥተ አዜብ ጊዜ ፩ ሽሕ ዓመት ዝአክል ብግእዝ ቋንቋ ነበረ ክብ ንግሥተ አዜብ ስጋዕ እዋን ፬ ሺሕን ፭፻ ዓመት ዓለም በዚ ቋንቋዚ እናተ ዛረቡ ብግእዝ ፊደል ክጽሕፉ ነበሩ፡ እምልኮት ዝረኸቡ ኵሉ የምልኹ ነበሩ ። ብድሕሪ እዚ ክብ ሰሎሞንን ክብ ንግሥተ አዜብ ዝተወልደ ምኒልክ ፬ ሺሕን ፭፻፹፫ ዓመተ ዓለም ብሽዑ ዘመን ክብቶም ፲፪ ነገድ ዓሌት እስራኤል ተዋጺኦም ክመጽኡ ኸለዉ ክብቶም ቤት ሌዊ ወዲ ሳዶቅ አዛርያስ ዝበሃል ታቦተ ጽዮን ክምኡ ከአ ቅድሚኡ ተጻኒፉ ዝነበረ መጻሕፍቲ ሕጆም ምስመጽኡ እምልኮት እግዚአብሔር ብሐቂ ተፈልጠን ተዘርግሐን እቲ ኵሉ መጻሕፍቲ ክብ ዕብራይስጢ ናብ ግእዝ ተገልበጠ፡ አብ ኢትዮጵያ ዝነበሩ ቋንቋታት ፲ተ እዮም ፩ ግእዝ፡ ፪ ዓረብ፡ ፫ ክፋማ፡ ፬ ሽንቅላ ናይ ላስታ አገውኛ፡ ፭ ጋፋት፡ ፮ ዘላን፡ ፯ ፍላሻ፡ ፰ ዳሞት አገው፡ ፱ ቋረኛ እዚአቶም ነበሩ፡ እንተኾነ ዝተርእሰ ቋንቋአቶምን ጽሑፋቶምን ናይኩላቶም መራኸቢ ግዕዝ እዩ ዝነበረ፤ ስለዚ ዝተረፉ ፊደል ስለ ዘይነበርም ንግዕዝ ተጸጊዖም ይነብሩ ነበሩ፡ ምስ ቀዳማይ ምኒልክ ዝመጹኡ ፲፪ ሹማምንቲ ሽሞም ክምዝስዕብ እዩ ፩ ጽራግ መእስሪ፡ ክ፪ ቀለበስ ቀራብ ምግቢ፡ ፫ይ ሊቀ ሰይፍ ናይ በቅሊ ለጓሚ ናይ ንጉሥ፡ ፬ይ ሥራሕ ሠርግ ማለት ክምሕጂ ዘመን ቢትወደድ ዝበሃል እዩ፡ ፭ሸይ ስተማሬ በዓል ጋማ ሐሬር ማለት እዩ፡ ፮ይ ደቂቀ ሠርግ በዓል ምሥሪ ቃና ማለት እዩ፡ ፯ይ ክብ ቤት ሌዊ ዝውለድ ሊቀ ክህናት እዩ፡ ፰ይ ሊቀ መጠን ፈራሲ ዳኛ ማለት እዩ፡ ፱ይ ንጉ ሕ የሥ መ ናይ ነጋሪት ወቓዕቲ ሐለቃ ማለት እዩ፡ ፲ይ ደልከሚ ከምደገዝማቲ ማለት እዩ፡ ፲፩ ምዕድ ገበነኛታት ዝቐጽዕ ዝበረ እዩ፡ ፲፪ይ ሕስጌ ማለት ፈላጺን ቈራጺን ማለት እዩ ከምዚ ሎሚ በቲ እዋንም ዝነበረ ዘረባ ብብመዓርጎም ይጽውዑ ነበሩ፡ ክብዚ እዋንዚ ጀሚሩ ስጋብ ሐፁይ ሰይፈ አርዕድ ፩ ሽሕን ፶፭ ዓመታት አቢሉ ጐይታና ኢየሱስ ክርስቶስ ተወሊዱ እዩ ዝነበረ እሞ በዚ ዓመተ ምሕረት እዚ ፲፪ ነገሥታት አብልዕሊአም ንጉሠ ነገሥት ሐደ እናሽሙ ንምሉእ አፍሪካ ክብ ቀዳማይ ምኒልክ ዝውለዱ ስጋዕ ፩ተ ሺሕ ዓመታት አቢሉ ከየቋረጹ ይገዝኡ ነበሩ፡ ብድኅሬዚ ግና ዕግርግር እናበዝሐ እቲ ኻልእ ሀገ

ራት ተረፈ . . ? ኢትዮያጵያ ክብቲ ግፍሐን ዕብየታን እናጸበበት ክትክይድ ጀመረት ።

ፈለማ ምስ ቀዳማይ ምኒልክ ዝመጸ ሊቀ ካህናት አዛርያስ ኦሪት ክስተምህር ክብ ዝጀመረሉ እዋን ስጋዕ አብ ሰላማ ከሣቴ ብርሃን ዘመን ፩ ሺሕን ፫፻፲፪ ዓመት አቢሉ እዩ፡ መጻሕፍት ካብ ዕብራይስጢ ናብ ግዕዝ ቋንቋ እናተተርጐመ ይንገር ነበረ፡ ናብ ቅድስት ሀገር ኢየሩሳሌም ከዓ ብዓመት ብዓመት በበጺሖም ይምለሱ ነበሩ፡ ብዜዋውያን ጊዜ እስራኤል ከብ ፋርስ አብባቢሎን ናብ ኢትዮጵያ ዝኸድኩም አሕዋትና ቀዳም ም'ክበር ሕጊ ኦሪትን ምሥጢረ መሥዋዕትን ደም ምፍሳስን ስምዒ ምትክ'ክን ማሕላ አቦታትና ነቢያትን አጽዋማትን በዓላትን ኦሪትን ክምቲ ጥንቲ ተኽብርዎ ዶሎኹም ኢሎም ነኅዋቶም ንኢትዮጵያ መልእኽቲ እንተ ለአ'ኹሎም ። ንስ'ኻትኩም ደአ አብ ሀገር ባዕዳ ተቐሚጥኩም ዘለ'ኹም ብኢድ አሕዛብ አብ ስደት ወዲቕኩም ክብቲ ሕጊ ናይ ኦሪት ብምፍላይኩም እዚና ነሐዝን አሎና እምበር ንሕናስ ካብታ እተኸበረት ሕጊ ኦሪት አይተፋላሌናን ኢሎም ናይ ኢትዮጵያ ሊቀ ካህናት ለአ'ኹሎም፡ ተላኢኹም ዝመጹ ናይ እስራኤል ሹም ሆሴእን አልአዛርን ዝበሃሉ ናይ ካህናት ወገን ዝኾኑ ክልቲኦም እዮም፡ ሠለስተ ኸአ ጸሐፍቲ እዮም እዚአቶም ከዓ ነዞም ዓሌቶም ርእዮም ናብ ሰቦም ምስተመልሱ አብ ኢትዮጵያ ዘለዉ ሕጊ ኦሪት አጽኒዖም እግዚአብሔር አሚኖም ምስ ሊቀ ካህናቶምን ንጉሦምን ነዞም ወገኖም አኽቢሮም ገንዘብ እውጺኦም ፱ ሊቃውንቲ አዚዮም ዕብራይስጥ ዝፈልጡ ኃርዮም ምስቶም ሽውዓተ እስራኤላውያን መልእኽተኛታት ምስአቶም ብባብ ኤል መንደብ ዝበሃል ናይ ባሕሪ ዓንቀጽ አሣጊሮም ናብ ምርኮኛታት ናይ እስራኤል ዘለውዎ አተዉ ሽዑ አብ ባቢሎን ዘለዉ አሕዋቶም ምርኮኛታት ምስተራኸቡ ካህናቶምን ነቢያቶምን ብሕዝቦምን ኵሎም እስራኤል አዚዮም ተሐጕሾም ተቐበልዎ፡ እቲ ዝለአ'ኹሎም ህያብ ገንዘብ ከዓ አወፈይዎም ።

አብ ኢትዮጵያ ዘለዉ አኅዋትና ንሕና ካብ ሕጊ እግዚአብሔር ብምፍላይና አዚዮም በአና ሐዚኖም አለዉ ኢሎም ምስነገርዎም ተአኪቦም አሕሲሞም በኽዩ ይበሃል፡ ብድሕሪ ዚአቶም ፱ ኢትዮጵያውያን እቲ እተላእኸ ገንዘብ ናብቶም ወገኖም እስራኤል ምሰብጽሑሎም ክምለሱ ክለዉ ነቢያት አብ ባቢሎን ምስ ወረዱ ካብቲ መጻሕፍቶም ኵሉ ጽሒፎም ሒዞም መጺ፡ እቶም ጸሐፍቱ ከዓ ፩ደ ሳአርያ ፪ይ ደርቢያ ፫ይ ኤቅና ፬ይ አሳኤል እዮም ዝበሃሉ፡ አንበብቲ ዝኾንኩም እዚ ዘንበብኩሞ ስጋዕ ሕጂ አብራና እተጻሕፈ ልማደ አበው ዝበሃል ናይጥንቲ አብትግራይ አውራጃ ዶብረ ድኑኃን ዝበሃል አሎ፡ ሕጂ መጻሕፍተ ብሉያት ዝተርጐሙን ዘስተምህሩን ሊቃውንትን መምህራንን ሽሞም እንጽሕፍ አሎና እቲ ፈለማ ምስ ቀዳማይ ምኒልክ ዝመጸ ናብዚ ሊቀ ካህናት አዛርያስ ይበሀል ነበረ እሞ አዛርያስ ከዓ ንሳዶቅ አስተምሀረ፡ ሳዶቅ ከዓ ንዳግማዊ ሌዊ፡ ዳግማዊ ሌዊ ንዳግማዊ አሮን፡ ዳግማዊ አሮን ንአልአዛር፡ አልአዛር ከዓ ንሕዝበ ራአያን፡ ሕዝበ ራአያን ከዓ ንይዋሂን ይዋሂን ከዓ ንአኪን፡ አኪን ንስምዖን ስምዖን ከዓ ንእንበረም መሀረ፡ እንበረም ብእዋን አብርሃን አጽብሐን ዝነበረ ካብ አብ ሰላማ ከሣቴ ብርሃን ኤጲስቆጶስነት እተሸመ ንሱ እዩ፡ ንሱ ኸዓ ብኢድ አቡነ

ሰላማ ተጠሚቑ ሕዝበ ቀድስ ተባሂሉ ተሰሚዩ ፲ ዓመት ወንጌል ዘርጊሑ ይምህር ነበረ።

ብድኅር እዚ እንበረም ንታምሪን አምሀረ፡ ታምሪን ንአብፁን አብፁን ከዓ ንጌዴዎን ጌዴዎን ከዓ ንያሬድ ብዘበኑ አብ ኢትዮጵያ አዝዩ መአዛ ዘለዎ ድምጺ ዜማ መንፈሳዊ ተጀመረ ብዘመኑ ሃሌ ሉያ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ እናበለ ናይ ልዑል እግዚአብሔር ምስጋና የቕርብ ነበረ፡ ያሬድ ንሕዝቢ ብርኽ ሕዝበ ብረኽ ንተኽለ ቀዳት ተኽለ ቀዳት ንአፅቀ ሌዊ አፅቀ ሌዊ ንሖርብጕሽ፡ ሖርብጕሽ ንይግናህ መስቀል ይግናህ መስቀል ንይግናህ ዳዊት ይግናህ ዳዊት ንዘልዑል፡ ዘልዑል ንሚናስ ሚናስ ንአብ ይድላ አብ ይድላ ንሕይወተ ጽዮን፡ ሕይወተ ጽዮን ንበኹረ ጽዮን በኹረ ጽዮን ንሕዝበ ቀድስ፡ ሕዝበ ቀድስ ንብርሃን መስቀል ንሕይወተ ብነን፡ ሕይወተ ብነን ንሴት፡ ሴት ንወረደ ምሕረት፡ ወረደ ምሕረት ንዘካርያስ ዘካርያስ ንዘርአ ዮሐንስ፡ ዘርአ ዮሐንስ ንተክለ ሃይማኖት፡ ተክለ ሃይማኖት ብግዚኡ እዩ ዓራት ላስታ ናብዘርኢ ቀዳማይ ምኒልክ ዝውለዱ ናብ ይኵኖ አምላክ ዝሐለፈት፡ ተክለ ሃይማኖት ብእዋኑ ብዙኃት ሊቃውንቲ ናብ ምድሪ ሸዋ እናስተምሀረ ካብኡ አታሐሒዙ ስጋብ ነበሪ ኢድ ክፍለ ፴፯ መምህ ራን ናይ ብሉይ ኪዳን ካብ ጥንቲ አታሐሒጆም ዘምጽኡ ሊቃውንቲ፡ እዮም አብ መጽ ሐፈ መ. ል. ና. ገጽ ፲፪ ይሰምዮም እዩ።

ም ዕ ራ ፍ ፫ ።

ዘርኢ ሊቀ ክህናት አዛርያስ

ሊቀ ክህናት አዘርያስ ካብ ማእኸል ትግራይ ሰበይቲ አእትዩ ንጀተ ደቂ ወለደ ሊቀ ክህናት አዘርያስ ካብ ማእኸል ትግራይ ሰበይቲ አእትዩ ንጀተ ደቂ ወለደ ሽሞም ኸዓ እቲ ናይ ፈለማ ወዱ ብሽም አቡኡ ሳዶቅ በሉ፡ ነቲ ኻልአይ ወዱ ኸዓ ሌዊ በሉ፡ ሕዝበ ብርኽ ካብ ትግራይ ክይዱ ናብ ምድሪ ወሎ ዳውንት ዝበሃል ሀገር ክይዱ ናይ ክርስትና ስብከት ዘስፋሕፍሖ እዩ፡ አብኡ ክይኑ ዝወለዶ ወዱ ተኽለ ቀዳ ት ዝበሃል ንድፍን ወሎ ዘስተምሀረ እዩ፡ አብ መቕደላ ክይኑ ን፮ አወዳት ወለደ ካብ አም አፅቀ ሌዊ ዝተባህለ ናብሸዋ ክይዱ ንኹሉ ምድር ናይሸዋ እናዞረ ናይ ክርስቶስ ሃይማኖት ዘስተምሀረን ዘስፋሕፍሔን እዩ፡ ካብ መንዚ ኸዓ ሰብይቲ አእትዩ ንይግናህ መስቀል ወለደ ይግናህ መስቀል ንዳዊት፡ ዳዊት ንዘልዑል፡ ዘልዑል ንሚናስ ሚናስ ነብ ይድላ፡ አብ ይድላ በ፳፻፴፪ ዓ-ም ድግናዜን ዝበሃል ንጉሥ ናይ ኢትዮጵያ ንእአም ሐላፊ ናይ ቀሳውስቲ ንኹሉ ኢትዮጵያ ሸሞም ክምዚ ኢሎም ካብ አዛርያስ ጀሚሩ ስጋብ ሎሚ ፪ ሺሕን ፳፻፫ ዓመት ክይኑ፡ ካብ ሄኖክ ስጋብ ዜና አይሁድ እተጻሕፉ መጻሕፍቲ ብሉያት ናብ ኢትዮጵያ ካብዚ መጹ ንነጀው ምፍሐቑን ምቅይያርን ምስሐ ትን አይረኸበምን ዘዋኑስ ወይከዓ ፈንሐስ ዝበሃል ሐደ አይሁዳዊ ንዕኡ ስዒሮም ፳፻፲፬ ዓ-ም ሐፀይ ካሌብ ክይዶም ናብ ሀገረ ናግራን ዘሚቶም ድል ምስገበርዎን ምስ ቀተልዎን ሰማዕታተ ናግራን እስከሬኖም አቕቢሮም ክምለሱ ከለዉ ካብኡ ዘምጽእዎም

መጻሕፍቲ ... ፡ይ ኪዳን ምስቲ ፈለማ ዝነበረ አብ ኢትዮጵያ መጻሕፍቲ ብሉይ ምስቲ ዘምጽእዎ ትኽክል ክይኑ ብምርካቡ አዚዮም ተሐጕሱ፡ ንሶም ዓዶም ምስተመልሱ በዚ እዋን እዚ እስራኤል ኸዓ ተማሪኾም ናብ ባቢሎን ምስወረዱ መጻሕፍተ ነቢያት ሐዊ ነዲድዎም ነበረ እሞ ንወገኖምን ነኀዋቶምን ንሕዝቢ ዓሴት እስራኤል ካብ ኢት ዮጵያውያን ሊቃውንቲ ዕብራይስጢ ቋንቋ እናገልበጡ ይወስዱ ነበሩ፡ እዚ ምቅጻሉ ከዓ ብሱቱኤል አዛራርባ ይገልጽ፡ ካልአይ አባ ሰላማ ከሳቴ ብርሃን ብ፫፻፮ን ዓ-ም መጻ ሕፍቲ ሐዲስ ኪዳንን ብሉይ ኪዳንን በበ በጥሊሞስ ጊዜ ሰብዓ ሊቃናት ካብ ዕብራነ ናብ ዮናኒ ናብ ግዕዝ ገልበጥዎ፡ ክምኡ ከዓ በብእዋኑ ካብ ካልእ ሀገር ወፃኢ ብዙኃት መጻሕ ፍቲ አብ ኢትዮጵያ አሎ።

ም ዕ ራ ፍ ፬ ።

ምእታው ክርስትና ናብ ኢትዮጵያ

ኢትዮጵያ ካብ ፈለማ ጥንቲ እምነታ አዚዩ አብ ኵሉ ዓለማት ዝተፈልጠ ክነሡ ብናይ ምሥራቃዊን ምዕራባውያን መምህራን ሊቃውንቲ ዝተፈልጠትን እተመስገነ ትን ምኽና ብሐዋርያት ዘመን እምነትን ጥምቀትን ክምዝነበረ ንገልጽ አሎና ብመጽ ሐፍ መ. ል. ብምዕራፍ ፮ ገጽ ፳፪ ክምዚ ይብል ብኢትዮጵያ ንጉሥ አብ አክሱም ንጉሥ ስጥቻህ ስመ መንግሥቱ ጽንፈ አርዕድ ድኅሪ ምላድ ክርስቶስ ፵ ዓ-ም ካብ ፲፪ ሐዋርያት ፩ ናብ ምድሪ ሐበሻ መጺኦም ወንጌል ክምዝሰበኹ ብመጽሐፍ ፈረንሳዊ በሞሬዮ አብ ናይ ፈለማ መጽሐፍ ፫፻፳፰ ገጽ ረኤ።

፩ ሩፊኖስ፡

ብናይ ኢጣልያ ሊቀ ታሪኽ ጸሐፊ ናይ ሮማ ናይ ቤተ ክርስቲያኖም ብ፩ መጽሐፍ ብ፱ ምዕራፍ ቅዱስ ማቴዎስ አብ ኢትዮጵያ ወንጌል ክምዝሰበኸን ክምዘስተምሀረን እናተዛዋወረ አግፈሑን አማዕቢሉን ዝነግር ምኻኑ ተመልከት፡ ፪ይ ክምኡ ከዓ ናይ ቍስጥንጥንያ ቤተ ክርስቲያናት ታሪኽ ጸሐፊ ፫፻፵፩ ዓ-ም ብዘመን እዚ ዝነበረ ፍሉጥ ሊቅ ዝኾነ ሰብ ሶክራትስ ዝብሃል በ፲፱ ምዕራፍ ቅዱስ ማቴዎስ አብ ኢትዮጵያ ወን ጌል ክርስቶስ ክምዝሰበኸን ክምዘስተምሀረን ይነግር እዩ፡ ፬ይ ከዓ ኩልቡ ዝበሃል ናይ ፈረንሳዊ አብ ኢትዮጵያ ሐዋርያት ብዝነበርሉ እዋን እምነትን ጥምቀትን ክምዝነበሮም አጸቢቑ የእምን እዩ ዝጸሐፎ ታሪኽ ብ፩፻፵ ገጽ ረኤ፡ ፭ይ ከዓ አብ እስክንድርያ ዝነ በረ ታሪኽ ናይ አብያተ ክርስቲያናት ጸሐፊ ዝነበረ ብንሳላብ ዝሽሙ ሐደ ሊቅ አብ ኢትዮጵያ ቀድሚ ፍሬ ምናጦስ ሐዋርያትን መምህራንን መጺኦም ንሕዝቢ ኢትዮጵያ ክምዘአመንዎን ክምዘጥመቕዎን ክምኡ ከዓ ፲ ሊቃውንቲ ናይ ግብጺ በብታራ እናመጹ አብ ትሕቲ እቶም ደቀባት ተሸይሞም ይሠርሑ ክምዝነበሩ ይነግር፡ እዚ ታሪክ

2

ኢትዮ... ብቅዱሳት መጻሕፍትን ብታሪኽን እተመስከረላ ሀገር እያ፡ ሕዝባን መንግ ሥታን እምነታን ጥንታዊ ንምዃና ናይ ኢትዮጵያ ታሪኽ ጥራይ ከይኮነስ ናይ ካልእ ሀገ ራት ይምስክሩ እዮም ናይ ጀርመንን ናይ እንግሊዝን ናይ ግሪኽን ናይ ፈረንሳዊን ናይ ጣልያን ናይ ግብጽን ብኤውረጳ ሊቃውንትን ቤት ክርስቲያን ዝርከብ ናይ ታሪኽ መጻሕ ፍቲ ዝምስክር ምዃኑ ክይሕለፍናዮ ንዝክር አሎና፡ ንወዲ ሰብ ምምሀርን ምንባብን ምዝራብን ከም ስእሊ ዝበሉ አካል እዮም ፡ እዚን ከምዚን እንተደአ አብወዲ ሰብ እንተዘየብሉስ ሰብ ጥራይ ቤት እዩ፡ ቅድሚ ኹሉ ናይ አበውን ናይ ነቢያትን ናይ ሐዋርያትን ናይ ሊቃውንትን ናይ መጻሕፍቲ ቅዱሳትን፡ ምምርማርን ንምንባብን ዝፈቱ ሰብ ኩሉ ቅድሚኡ ጊዜ ዝነበሩ ሊቃውንቲ ምስአቶም በዓይነ ሥጋ ቃል ንቃል ኩሉ ሳዕ ክዛረብ ይነብር እንተበልኩ ድፍረት አይሕሰበንን እዩ።

ም ዕ ራ ፍ ፩ ።

ም እ ታ ው ኢ ት ዮ ጵ ያ ው ያ ን ና ብ ዚ

በዓሠርተው ሸሞንተ ሚእቲ ዓመት ቅድሚ ምላደ ክርስቶስ አቦታትና ናብዚ እት ዉ፡ ንሳቶም ከዓ ካብ ዓሴት ሴም ነገደ ዮቅጣን ዝበሃሉ እዮም፡ካብአም ወዲ ወዱ ንብ ልቅያ ኢትዮጲስ ዝበሃል ዓቢይ ንጉሥ ፺፫ ዓመት ነጊሡ ገዝኤ፡ ንሱ ድማ ን፫ ወለደ፡ ንሳባን ንኖባን ንበለውን ንኸለውን ንላክንዱን ነዚአም ወለደ፡ ካብአም ላክንዱ ዓራት አቡኡ ወረሰ፡ እቶም ፬ የኀዋት ግና አብ ምሉእ ኢትዮጵያ ምድሪ ናይ አቡአም ርስቲ ኀዙ፡ ብኡ ምኽንያት ደሐር ደቂ ሳባ አብዚ ሕጂ ትግራይ ትግርኘ ዝብሃል ዘሎ አብ ምሉእ ኢትዮጵያ ርስቲ ኀዙ፡ በዚ ምኽንያትዚ ደሐር መንግሥቲ ሳባ ተባሂላ ትስመይ ነበረት ነገደ በለው ከዓ ብሸነኽ ሰሜን ትግራይ ፈለግ ዓንሰባን ፈለግ ባርካን ዝፈስሉ ዘሎ መትሕት ናብኡ ርስቲ ኀዙ፡ ሕጂ እኳ ዓሴት በለው፡ እኒ ዓዲ ናይብ አብ ምዕዋዕ ሒርጊጎን ድኽኖን አለዉ፡ ቋንቋአም ድማ ዓረበኛን ግእዝን ዕብራይስጥን ህንድን ዝቃራረብ እዩ ፡ ንሳቶም ዝኀዝዎን ዝሠፈርዎን ንኸብቲ ምፍራይ አዚዩ ዝጠዓመ እዩ፡ቡቲ ሥራሖምን ንብረቶምን ዘላን ሐለውቲ ከብቲ እናተባህሉ ይጽውዑ፡ ብሸነኽ ምዕራብ ምስ ፈለግ አትባራ ወይ ፈለግ ተከዘ ይዳወቡ እታ ንሳቶም ዝሐዝዋ ቋንቋ ትግሬ፡ ከምዚሎም ደቂ በለው አብ በብሀገሩ ፋሕ ኢሎም ርስቲ ኀዘም አለዉ፡ ዝኀ ዝዎ ዓድታትን ርስትን አብ ምዕራፍ ፲፮ ርአዩ፡ነገደ ኖባ ኸዓ አብ ሸነኽ ምዕራብ ፈለግ አትባራ ዝውኅጅሉ አብቲ ፃዕዳ ዓባይን ሰማያዊ ዓባይን ክልቲኡ ውኅጅ ዝራኸበሉ መሬት ወሰና ወሰን ማይ ተቐመጡ፡ እዚ ዓሴት ኖባ አዚዩ ኃያልን ስሙይን ሕዝቢ ነበረ፡ መንግሥቱ ፍሉጥ መቓናቕንቲ ምስሪ ነበረ፡ ውዒሉ ኃዲሩ ግና አብ ትሕቲ መንግሥቲ ምስሪ ወደቐ እንተኾነ አብ ኢትዮጵያ ዝነበሩ ነገሥታት ክይረድኡን እናኸዱ ከምቀደሞም ክከይዶም አመቶም ክይገብሩ አብ ማእኸል ኢትዮጵያ ዓዶም ክሕልዉ

። ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ እዚ ፩ ሺሕን ፺፻፹፯ ዓ-ም እዩ አብ ፓሪስ ከተማ ተኀቲሙ እሎ ፩፻፵ ስጋብ

ንዓአቶም ክረድኡ አይክአሉን ፡ ዋና ኸተማኦም ኸዓ ክርቱም ይበሃል ፡ ፈለማ ግና ስናር ዝበሃል እዩ ዝነበረ ።

ክርቱም ማለት ምኽርታም ማለት እዩ ብትግርኛ ቋንቋ ነገሥታት ኢትዮጵያ ስጋብ ምስሪ የገብርዎም ነበሩ እሞ ምስራውያን ግብሪ ምግባር ምስአበዩ ነገሥታት ኢትዮጵያ ካብ ላስታ ክይዶም ንፈለገ ዓባይ ዓገትዎ ብሽሕን ፻ን ዓመተ ምሕረት እዩ፡ ምስሪ ብነገሥታት ዘኔ ጊዜ ዓጊቶም እቲ ማይ ንምዕራብ አቢሉ ፋሕ ብትን አቢሎም ፡ ምስሪ ብነገሥታት ዘኔ ጊዜ ዓጊቶም እቲ ማይ ንምዕራብ አቢሉ ፋሕ ብትን አቢሎም ፡ ምስራውያን ዝገብርዎ ምስ ጠፍኦም ከመሳ አልበ ብጥሜት ኩምም አበልዋ፡ ድሕር ግና ምስራውያን ዝገብርዎ ምስ ጠፍኦም ከመሳ አልበ ብጥሜት ኩምም አበልዋ፡ ሕጂ ናብ መሱ ጀመሩ፡ ሽዑ ሐደ አቡን አቡነ ሚካኤል ዝብሃል ካብ ምስሪ ብዙን ሕያብ ሒዙ ናብ ኢትዮጵያ ናብ ሐፀይ ይምርሐን ክርስቶስ ደገ ጻኢዑ እሞ ንጉሥ ከዓ ካብ ሕርቕርቕ ቶም ዚሒሎም ስለ ዝነበሩ ሽሕን ፻ን ዓመተ ምሕረት አቢሎም ኢትዮጵያውያን ዝደለ ይዎ ክረኽቡ ምስሪ ስምምዕነት ወድኤት ይበሃል ፡ ነገደ ከለው ከዓ ምድረ ሳባ ብሸንኽ ምዕራብን ስሜንን ዘሎ ወልቃይት አብፀገዴ ዝበሃል ዓዲ ኲይናም ብዙኃት ፈረዩ፡ እቲ መኻን ከዓ አርማጭሆ ዘሐዘ ስጋዕ ቛራ ፀግዲ ከምዘሎ ርስቲ ሐዙ፡ ሕጂ እኳ ቛራ ዓሴት ከለው ክንሰም ብአዋን ቀዳማይ ምኒልክ ነገደ ርቤል መጺአም አብ ልዕሊኦም ተሐዋ ውሸም ብሐደ ሽም ቛራ ይበሃሉ ፡ ፈለማ ትግርኛ እዩ ዝነበረ ቋንቋኦም ሕጂ ግና ካብ ፀገዴ ጀሚሩ ስጋብ ቛራ በምሕርኛ እዮም ዝዛረቡ ፡ ስለዚ አርበዕተ ደቂ ኢትዮጵያ ዝሐዝዎን እተቐመጥዎን መሬት ብሽም እዙአም ኢትዮጵያ ይበሃል፡ ብሽዱሽተ ሽም ከዓ ይሰምዩዎ አለዉ፡ አምሐራ ትግራይ አገው በደው እስገደ በቕላ ሐባብ ይበሃሉ ፡ ካብዚ አቶም በደውን እስገደ በቕላን ሐባብን ካብ የኀዋቶም ርሕቕ ስለ ዝበሉ እቲ ዝቐመጥዎ በስላም ስለ ዝተወሩን ስለ ዝተጋህሱን ካብ አኀዋቶም ተፈልዮም አብ እስላም እምነት አትዮም አለዉ ። እዞም ክብአም ዝተረፉ አኀዋቶም አምሐራን ትግራይን አገውን መንግሥቲ አቦታቶም እናሐለዉ ዓዶም ኀጀም ካብ ቀዳማይ ምኒልክ አትሕጆም ስጋዕ ምላድ ክርቶስ ብሕጊ ኦሪት ጸኒዖም ብድሕሪኡ ከዓ ብዘበን ክርስቶስ ብክርስትና እሚኖም ንዓ ዱምን ንመንግሥቶምን ከየማህሱን ዘርባዕባዕ ክይበሉ ብኸንደይ ተጋድሎ ፀኒዖም መሬ ሕን መዋፈርን መንግሥቲ ዘይሰአኑ ብኢድ ጓና ዘይተገዝኡ ጸጋ አምላኽ ዘይሐደጎም ፡ አብ ክልአ ሀገራት አዝዮም ስሙያት ሕዝቢ ኢትዮጵያ ዓሴት ሴም እዮም ። ክልአይ ከዓ ካብ ይሁዳ ፡ ሳልሣይ ከዓ ካብ ክነአን ዝወረደ ትውልዲ ዘለዎም ሕዝቢ እዮም ቅድሚ አቦታት ኢትዮጲስ ናብዚ ምምጽአም እቶም አብዚ ዝነበሩ ሕዝቢ ዘርኢ ከም ፀበን ፍረ አእዋምን እናሸምጠጡ እዮም ምግቦም ዝነበረ እምዘር ቤት ምሥራሕ እኳሊ ምዝራእ ጡዋ ምትካል ክዳን ምኽዳን አይፈልጡን እዮም ዝነበሩ ፡ ደሐር ግና አቦታቱ ንኢትዮጲስ ክዳን ካብ ጡዋ ምሥራሕ እኳሊ በብዓይነቱ ምዝራእ ተጀመረ ፡ ሽዑ ደቂ ክምን ደቂ ሴምን ብመውስበ ተሐዋወሱ ፡ እሞ ሐበሸቶት ተባህሉ ፡ ብዙኀ ጊዜ ምስጸ ንሑ ከዓ ሐበሻ ብዝብል ስም ተሰምዩ ፡ ትርጓሜኡ ከዓ ብዘረበ ዓረብን ግዕዝን ሕውስ ዋስ ማለት እዩ ፡ ካብ ዓሴት ኩሻ ዝውለዱ ነገሥታት ቅድሚ ምላድ ክርስቶስ ፪ ሽሕን ፫፻፺፭ ዓመተ ዓለም ስጋብ ሽሕን ፫፻፺፯ ዓመት ዘአክል መዋዕል እዩ ካብ ክስባታሕ

ንጉሥ ጀሚሩ ስጋብ ቀዳማይ ጲአሪ ፳፪ ነገሥታት ከየቋረጹ ገዝኡ ፡ ናይ አግዓዝያን ዘመነ መንግሥቲ ካብ አክናሁስ ሳባ ጀሚሩ ስጋብ አጋቦስ ወይ ከዓ ገብጋቦ ዘቀተሎ ለአርዌ ፳፫ ነገሥታት ከምቲ አብ ላዕሊ ተገሊጹ ዘሎ ፫፻፶፱ ዓመት ከየቋረጹ በብታራ ይገዝኡ ነበሩ ፡ ካብ አጋቦስ ስጋብ ንግሥቲ አዜብ ኀል ተዋስያ ካብ ዘርኢ አጋቦስ ንአ ድኀና ንግሥት የእትዩ ከምሥርዓት ዓራት ኂዙ ብኸንደይ ድኻም ፱ ዓመት ገዝኤ ፡ ክ ብዚ ዝውለዱ ስጋብ ንግሥቲ አዜብ ዘሎ መዋዕል ፬፻፹፮ ዓመት ደቂ ደቂ ደቂ ክየ ቋረጹ ይግዝኡ ዝነበሩ፡ካብ አጋቦስ ስጋብ ንግሥተ አዜብ ፳፩ ነገሥታት እዮም ሽሞም ከዓ አብ ቀዳማይ ክብረ ነገሥት ተሰምዮም አለዉ ።

ምዕራፍ ፪ ።

ሐውልቲ መጠራ

ቅድሚ ንግሥተ አዜብ ንጉሥ ዋይራን ዝበሃል ነጊሡ ዋና ኸተማኡ ካብ አክሱም ጊዚዙ ናብ መንጎ ዓዲ ቐይሕን ሰንዓፈን ዘሎ ክስክስ ዝበሃል መኻን ሰንዓፈ ብሸንኽ ስሜን ሥልጥንቲ ኸተማ ነበረት እዚ ንጉሥ እዚ ከዓ አዚዩ ግኑን ነበረ ብዙኃት ዘገርሙ ሐውልትታት ተኸለ ስጋብ ሎሚ ሐውለተ መጠራ ይበሃል፡ካብተን ሐውልት ታት እኳ ሊቃውንቲ ኤውሮጳ እናኸዓቱ ጽሑፍ ገለ ኸዓ እተዋደደ ቅርጺ ይወስዱለን ነበሩ፡አብ መጻሕፍቶም ከዓ እናሰአሉን እናሰመዩን ነንዓዶም ወሲዶም አለዉ፡ካብ ቅድ ሚ ምላድ ክርስቶስ ድኀረ ጥፍአት ማየ አይኀ ፡ አብ ኢትዮጵያ ዝነበሩን ዝነገሡን ነገ ሥታት ቅድሚ አክናሁስ ቀዳማይ ሳባ ንጉሥ ብሽሕን ፱፻፵ ዓመተ ዓለም ጀሚሩ ስጋብ አጋቦስ ወይከዓ ገብጋቦ ዝበሃል ሰብአያ ነአድኀና ንግሥት ፳፫ ነገሥታት ከየቋረጹ ይገ ዝኡ ነበሩ ፡ አጋቦስ ወይከዓ ገብጋቦ ካብ መስፍንቶ አብ ሐማሴን ካብ ነገደ በለው ዝው ለድ ዘርኢ ፡ ናብ አክሱም መጺኡ ነቲ ገበል ከምሕሉም ገይሩ ዝገዝእ ዝነበረ ብሽሕን ፫፻፶፫ ዓመተ ዓለም እዚ አጋቦስ ዝብሃል ንጉሥ ቀተሎ ። ብድኀሪኡ ካብ ሳባ ዓሴት እትውለድ ዘርኢ ነገሥታት መበል ፳፫ ነገሥታት ንሳ አድኀና ንግሥት ተባህለት ፡ ነቲ ገበል ምስ ቀተሎ ንአጋቦስ ወይከዓ ገብጋቦ የእተወት ፡ ብድሕሪኡ ንሚኤሙር ወለ ደት ፡ ሚኤሙር ንጉሥ ከዓ ፪ተ ዓመት ምስ ነገሠ ሞተ ፡ እታ ምንአሱ ኀል አጋቦስ በሊና እተባህለት ነገሠት ንሳ ኸዓ ን፲፩ ዓመት ምስገዝኤት ሞተት እሞ ብድኀሪኡ ዘግ ዱር ዝበሃል ነገሠ እሞ ንዓመታኡ ግዕዝ ፊደል ጽሕፈት እተሐያይሹ አብ ሥራሕ ከም ዝውዕል ገበረ፡፵ ዓመት ዝአክል ከዓ ገዝኤ ፡ ካብኡ ጀሚሩ ስጋብ ንጉሥ ባዜን ፩ ሽሕን ፫፻ ዓመተ ዓለም ፺፱ ነገሥታት በብታራ ከየቋረጹ ይገዝኡ ነበሩ ፡ ብድሕሪኡ ከዓ እቲ ከተማ ናብ አክሱም መለሰዎ ። ቅድም አብ መደበይ ሐደ ዓቢይ ገበል ካብ ሐንቲ ሰበይቲ ንግሥቲ ምስ ሐንቲ ክልአይቲ ፍጹም ሰብ ዝኾነት ኀል ተወልደ፡ እዚ ገበል እዚ ገዛእ ሀገር ክነ ቋንቁኡ ግና እታ ምስኡ እትወልደት ኀል ትፈልጥ ነበረት ፡ እቲ ገበል አዚዩ ዘን ቀጥቅጥ ገዛእ ሀገር ነበረ እሞ ጤለ በጊዕን ጐርዞ ኀልን ብእዚ እናምጽኡ ግብሪ ይሀ ብዎ ነበሩ ንሳቶም ከዓ ብዙኀ ተሸገሩ ፡ ከምቲ አብ ላዕሊ ተጠቒሱ ዘሎ ሐደ ሰብአይ

ክብ ሐማሴን መጺኡ ነዚ ገበል እዚ እንተ ቐተልክዎስ እንታይ ትህቡኒ የሎም ንሳ ቶም ከዓ ንውሉድ ወለዶኻ መንግሥቲ ነውርስከ ኢሎም ቃል ኪዳን መታን ከይጠልምዎ አተውሉ ፡ እቲ ሰበአይ ከዓ አጋበስ ወይ ከዓ ገብጋበ እዩ ዝበሃል ዝነበረ ፡ ንሱ ከዓ ንዥሎም አኪቡ በታ ዝመጸላ መንገዲ ሐዊ ጌሩ አንዲዱ ቀተሎ ፡ ምስ ቀተሎ ከዓ እቶም ሕዝቢ ከምቲ ቃል ኪዳን ዝአተውሉ ከይሀብዎ ከዲዖም አብዮም ነበሩ ደሐር ግን ፡ ንሱ ብክንደይ ክርክር አሰኒፉ ንአድኅና ንግሥቲ የአትዩ መንግሥቲ አግ ዓዝያን ከብ ዓሴት አክናሁስ ዝወረደ ዓሴት መበል ፳፰ አድኅና ንግሥት ከብኡ ጀሚሩ ስጋብ ኘኖት ሴም ከልአይ ፺፩ ዓመት ዝገዝኤ በዚ ጊዜ እዚ አቢሉ እዩ ያሐ ዝኸተመ ብድ ኀሪኡ ከዓ ስጋብ ተዋስያ ዘለዉ ነገሥታት በብታራ ምስ ገዝኡ ፡ ደሐር አቦአ ንንግሥተ አዜብ ተዋስያ ፲፫ ዓመት ገዚኡ ሞተ ፡ እሞ ጓሉ ንግሥተ አዜብ ነጊሣ ዓራት አቦአ ምስ ኅዘት ውርይቲ ዝንኅንት ከነት ፡ ግዝእታ ከዓ ስጋብ መደጋ ስክር ትገዝእ ነበረት ፡ ብምሥ ራቕ ከዓ ስጋብ ዓዲ ዓረብ የመን ሐሊፉ ትገዝእ ነበረት ፡ ብዘበና ከዓ ነጋዶ ክብ ኢየሩሳ ሴምን ከብ ህንድን ከብ ዓዲ ዓረብን እናመጹ ዕንቍን አልማዝን ዝባድን ስኒ ሐርማዝን ሰንደል ዕንጨትን ወርቅን ብሩርን እናመላለሱ ይነግዱ ነበሩ ፡ እሞ ሽማ ከዓ አብ ዥሉ ዓለም ፍሉጥ ከነ ፡ በዚ ጊዜ እዚ አብ ኢየሩሳሌም ሰሎምን ወዲ ንጉሥ ዳዊት አንቀ ጥቂጡ ይገዝእ ነበረ እሞ፡ ዘይገብሩ አይነብሮን ዥሉ ጥበብ ተገልጭዎ እዩ ዝነበረ ፡ ንሳ ከዓ ወሬኡ ታምሪን ዝበሃል ነጋዳይ ምስ ነገሩ ብዙኅ ገጸ በረኸትን ሒያብ ሚእቲ አጋ ስስ ወርቂ ጽዒና ብሩር አልማዝ ከብ ብዙኅ ዓይነት አኪባ ንኢየሩሳሌም ከደት ፡ ብዚ ዕበ ንግሥት ሳበ ዝብል ከልአይ ዜና መዋዕል ፱ ፩-፲፪ ረኤ ፡ አብ ሐዲሽ ኪዳን ከዓ በሐ ጊር የልዕላ እዩ ማቴዎስ ፲፪ ፵፪ ቀዳማይ መጽሐፈ ነገሥት ከዓ ፲ ፩-፲፫ ይሰምያ እዩ ንሳ ናብ ሰሎሞን ምስ ተራኸበት እኸቢሩ ተቐበላ ንሳ ከዓ ጥበቡን ሥራሑን እናረ እየት ፮ ወርኂ ዝአክል ተቐመጠት እሞ ንምኒልክ ጠንሰት ፡ ከብኡ ተፋንያ ንዓዳ መጺ ት ፡ አብ አውራጃ ሐማሴን አብቲ ሩባ አብ መንጎ ዓዲ ቆንፅን መንጎ ወክድባን ከት በጽሐ ከላ መዓልቲ ሕርሲ በጺሑ አብቲ አገዚኢት ዝበሃል መካን ምስ በጽሔት ንም ኒልክ ወለደት እተን መሕረስቲ ከዓ ማይ ንመተሐፃፀቢ ደልየን እቲ ማይ በላ ኢሉን ከብኡ ጀሚሩ እታ ፈለግ ማይ በላ ትበሃል አላ ።

ም ዕ ራ ፍ ፯ ።

ን ግ ሥ ተ ሳ በ አ ብ ማ ይ በ ላ ተ በ ኰ ረ ት

ንግሥተ አዜብ አብዚ ፈለግ ማይ በላ ምስ ተበኰረት ሽሙ እብነ መሊኽ የለዩ መሊኽ ከዓ እብነ ሐኪም ኢላ ጸውዐቶ ፡ ትርጓሜኡ ከዓ እብነ መሊኽ ማለት ወዲ ንጉሥ ማለት እዩ ፡ እብነ ሐኪም ማለት ከዓ ወዲ ብልሂ ማለት እዩ ፡ ብድሕሪኡ ምስ ዓበየ ከዓ አዚዩ በጽሐ ምስ ከነ ፡ ነዲኡ አደይ አበይ ሽሙ መን ይበሃል ኢሉ ሐተታ ፡ ንሳ ከዓ አቦኻ ንጉሥ ሰሎሞን ወዲ ንጉሥ ዳዊት አብ ኢየሩሳሌም ዘሎ ኢላ ነገረቶ ፡ ንሱ ዕድ

ሚኡ ገለ ወዲ ፳፪ ዓመት ምስ ከነ ነቦኡ ክርኢ ምስ ብዙኅ ሠራዊት ንኢየሩሳሌም ንምድረ እስራኤል ናብታ ኸተማ አቡኡ አተወ ።

አቡኡ ከዓ በሐቂ ወደይ ኢሉ ብጽቡቕ ተቐቢሉ ገለ ፫ተ ዓመት ዘአክል ሕጊ ኦሪትን ቋንቋ ዕብራይስጥን አምሂሩ ሥርዓት መንግሥቲ አርአዩ ልብሰ መንግሥቲ አስሬዩ በትረ አቦታቱ አትኂዙ ቀብአ መንግሥቲ በቲ ሽዑ ዝነበረ ሊቀ ክህናት ካብ ቤተ ሌዊ ብእኡ ኢድ ተቐቢኡ ብ፱፻፹፪ ዓመት ቅድሚ ምላድ ክርስቶስ ንዓዱ ንኢትዮጵያ ከድ ኢሉ ክሰዶ ከሎ ካብ ፲፪ ነገደ እስራኤል ፲፪ ሽሕ ሕዝቢ ሐርዩ አዚዮም ፍልጠት ዘለዎም ምሁራት ካብ ደቂ መኳንንቲ ዝኾኑ ፲፪ ሐለቓታት በብነገዶም ሸይሙ ንኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት አቢሉ ሥርዓትን ታቦተ እግዚአብሔርን ሂቡ ሐመደ ግዳም ዝኾነ ሠራዊት ምስኡ አኸቲሉ ንዓዱ ንኢትዮጵያ አተወ ።

ንሱ ክመጽእ ከሎ መሰነይትኡ ከዓ ምስ መጹ ሕዝቢ እስራኤል በብሐደ ሽሞም ከምዚ ዝሰዕብ እዮም ፡ ፩ደ ካብ ደቂ ይሁዳ ከልአይ ከዓ ካብ ደቂ ሌዊ መራሕቲ ናይ ሃይማኖትን ታቦትን ኀጆም ክሽዱ ተአዘዙ ።

ምኒልክ ግና ምስ ስድራኡ ናብዚ ምድርዚ ምስ መጸ ሽዑ እቶም የኀዋቱ ቤተ ይሁዳ ገሊኦም ናብ ምድሪ ትግራይ ገሊኦም ናብ ምድሪ ሽዋ ገሊኦም ናብ ሳይንት ዝበሃል ዓደምሐራ ከምዚሎም ዘርኢ ይሁዳ ተረሰቱ ፡ ገሊኦም ታሪክ ጸሐፍቲ ናይ ኒየው ስግር ሀገር ከይተረሩ ካብታ ገረድ ንግሥተ አዜብ ንዛን ዝፈረየት ሰሎሞን ከልአይ ወሊዱ ኢሎም የዘንትዉ ።

ገሊኦም ከዓ አይፋል ብሐቂ አይኮነን ሰሎሞን ንምኒልክ ጥራይ ምስ ወለደ ካብ ንግሥት አዜብ መሰነይትኡ ንምኒልክ ግና ካብ ደቂ ይትራሃምን ደቂ አሞንን አኀዋቱ ከም መጕዚት ጌሩ ሥልጣን ሂቡ እዩ ዝሰደዶ ኢሎም ዝጸሐፉ አለዉ ፡ እንተኾነ ነዚ ዛኜ ዝበሃል ብሐቂ ካብ ገረድ ንግሥት አዜብ ንምላዱን ዘይምላዱን እንድዒ አባጅጉይ ይፈልጥ ።

ነገደ ሌዊ ዝበገሱ ንትግራይ ተምቤን ዓዲ ገበሩ ፡ ገሊኦም ደቂ ሌዊ ንሽዋ ከዱ ሕጂ እኳ ዘርኦም ቡልጋ ዝበሃል ሀገር ሕጆም አለዉ ፡ ካብኦም አብዚ ምድሪ ሐማሴን አለዉ ፡ ፫ይ ክፍሊ ደቂ ስምዖን ከም ዘለዉ ንምድሪ ብራ ሰለዋ ኀዙ ካብኦም ገለ ናብ ስሜን አለዉ ፡ ገለ ከዓ ካብዚ ምድሪ ሐማሴን አብ ሠሐር አለዉ ።

፬ይ ክፍሊ ደቂ ሮቤል በኸሪ ቤተ ወዲ ያዕቆብ ንሱ እዩ ነገደ ሮቤል ንጃራ ዝአተወ እብኡ ዝፈረዩ ካብኡ ናብ ምድሪ ዕልማ ዝመጹ ሎኅ ዘበኦም አለዉ ። ፭ይ ክፍሊ ዘርኢ ብንያም ከም ዘለዉ ንምድሪ ደምቢያ ኀዙ ፡ ካብኦም ሕዝቢ ጕጃም እዮም ካብኦም ተፈልዩ ደቂ መሮኒን ሚናብን አብ ሐማሴን አለዉ ።

፮ይ ክፍሊ ነገደ ንፍታሌም አብ ወልቃይትን አብ አርማጭሆን አለዉ ፡ ካብኦም አብዚ ምድርዚ እኒ ኸሬ እዮም ከምኡ እናበሉ በብቑሩብ አብ ብዙኅ ሀገር ፋሕ ኢሎም አለዉ ፡ ፮ይ ዘርኢ ዮሴፍ ከዓ ናብ ዓጋመ እዮም ዝአተዉ ። ካብ ደቂ ይሁዳ ዘርኢ ዛኜ ከዓ ሐሐሊፎም ገለ ናብ ምድሪ ሽዋ አለዉ ፡ ገለ ከዓ ናብዚ ምድርዚ ከም

እኒ ትምገዝአ ክምኡ ከዓ እዞም ሐነከ ሰምበተ ስመ ደቂ ወረደ ምሕረት የጎዋቶም እዮም ፡ ፫ ደቂ አሴር ንምድሪ ደቂ ይሁዳ ምስ ላስታን ምስ አድከመ ምልጋእን እዮም ። ፰ ደቂ አሴር ንምድሪ ደቂ ይሁዳ የጎዋቶም ከዓ አብ ወም ሰማልን ንምሥራቕ ሸዋን ፋሕ ኢሎም ምድሪ ጎዛም አለዉ ፡ የጎዋቶም ከዓ አብ ወም ሰማልን ንምሥራቕ ሸዋን ፋሕ ኢሎም ምድሪ ጎዛም አለዉ ግና ብዝሐም ሕጂ ክርስቲያን የብሎምን ንመጸውዒ ዝኸውን በራ ጥቓ ጐጃም አለዉ ግና ብዝሐም ሕጂ ክርስቲያን የብሎምን ንመጸውዒ ዝኸውን በራ ጥቓ ጐጃም አለዉ ። ክልአይ ከዓ ደቂ አሴር ገለ አብዚ ምዕራብ ኤርትራ ኃይሊን ሥልጣንን የብሎምን ፡ ክልአይ ከዓ ደቂ አሴር ገለ አብዚ ምዕራብ ኤርትራ ኃይሊን ሥልጣንን የብሎምን ፡ ጸለምቲ ገለ አብ ደምበጫ ቤት አለዉ ፡ ፱ይ ደቂ ጋድ ገለ ናብ ምድሪ ወሎ ገለ ናብ ጸለምቲ ገለ አብ ደምበጫ ቤት አለዉ ፡ ፲ይ ደቂ ዳን ክህነት ክይኖም ሕጂ አብ እንዳ ሚካኤል ዝብሃል አብ ጐጃም አለዉ ፡ ፲ይ ደቂ ዳን ክህነት ክይኖም ሕጂ አብ እንዳ ሚካኤል ዝብሃል አብ ጐጃም አለዉ ። ገሊኦም አብዚ ምድሪ ሰማል ጋላ ቤት አለዉ ።

፲፩ ዘብሎን ፡ ፲፪ ይሳኮር ዝፈረዮም አብ ምድሪ ደቡብ ኢትዮጵያ ከም እኒ እናርያ ዝበሃሉ የጎዋቶም ከዓ ሐሐሊፎም አብኡ ምስጋላ አለዉ ገለ ከዓ አብ ጥቓ ይፋግ ገጾም ዝበሃሉ የጎዋቶም ከዓ ሐሐሊፎም አብኡ ምስጋላ አለዉ ። ከምዚሎም በብቑሩብ አብ ኵሉ ኢትዮጵያ ፋሕ ኢሎም አለዉ ፡ ፋሕ ኢሎም አለዉ ፡ ከምዚሎም በብቑሩብ አብ ኵሉ ኢትዮጵያ ፋሕ ኢሎም አለዉ ፡ ቀዳሞት ደቂ ኢትዮጵያን ብመውስበን ብዓራትን ተሐ እዚአም ፲፪ ደቂ ያዕቆብን ዘርኢ ቀዳሞት ደቂ ኢትዮጵያን ብመውስበን ብዓራትን ተሐ ዋውሾም ስጋብ ለይቲ ሎም አብ ዘለዉ አሊዮም መንግሥቶም ሕዝቦም በሐደ ሸም ኢትዮጵያ ይበሃል ።

ምዕራፍ ፫ ።

ብዘመን አብርሃ አጽብሐ ናይ ምስፍሕፋሕ ሃይማኖት

ብዘመን ቄሣር ቈስጠንጢኖስ ሮማዊ ብዝነገሠ ጊዜ አብ ኤውሮጳ ክዝርጋሕ ክሎ ብዘመን ቄሣር ቈስጠንጢኖስ ሮማዊ ብዝነገሠ ጊዜ አብ ኤውሮጳ ክዝርጋሕ ክሎ ክርስትና በዚ ዘመን እዚ ከተማ ጤሮስ ሜርጲሬዎስ ዝበሃል ምስ ገለ ሰባት ክይኑ ክርስትና በዚ ዘመን እዚ ከተማ ጤሮስ ሜሮጲዎስ ዝበሃል ምስ ገለ ሰባት ክይኑ ምድሪ ክስለ ብመርከብ ናብ ገምገም ኤርትራ መጺ ፡ ደኃር ግና እታ በዑር ጠጠው ምስ ምድሪ ክስለ ብመርከብ ናብ ገምገም ኤርትራ መጺ ፡ ደኃር ግና እታ በዑር ጠጠው ምስ በለት እቶም ደቂ ሀገርና ነታ መርከብ አልበ ወረርዋ ፡ ነቶም ሰብ አብአ ዝነበሩ በለት እቶም ደቂ ሀገርና ነታ መርከብ አልበ ወረርዋ ፡ ነቶም ሰብ አብአ ዝነበሩ ንኹሎም ሐደ ከየትረፉ ወድእዎም ፡ እንተኸነ ክብአቶም ክልተ ቈላዑ ግና ናእ ንኹሎም ሐደ ከየትረፉ ወድእዎም ፡ እንተኸነ ክብአቶም ክልተ ቈላዑ ግና ናእ ሽቱ ስለ ዝኸኑ ክይቀተልዎም ሰምቢዶም ናብቶም ቀተልቲ እናበኸዩ ጕይዮም ሽቱ ስለ ዝኸኑ ክይቀተልዎም ሰምቢዶም ናብቶም ቀተልቲ እናበኸዩ ጕይዮም ተሐጭዖም ጥምጥም የልዎም እሞ ንሳቶም ከዓ በብርእሶም ቈላዑ ስለ ዝነበርዎም ተሐጭዖም ጥምጥም የልዎም እሞ ንሳቶም ከዓ በብርእሶም ቈላዑ ስለ ዝነበርዎም ነቶም ቈላዕቶም ዘኪሮም ገለ ክይገበርዎም ሒዞሞም ናብ ንጉሥ አክሱም አወፈይ ነቶም ቈላዕቶም ዘኪሮም ገለ ክይገበርዎም ሒዞሞም ናብ ንጉሥ አክሱም አወፈይ ዎም ፡ እቶም ንጉሥ ከዓ ተቐቢሎም ብጽቡቕ የዕብይዎም ንኽልቲአቶም ከዓ ሰሥር ዎም ፡ እቶም ንጉሥ ከዓ ተቐቢሎም ብጽቡቕ የዕብይዎም ንኽልቲአቶም ከዓ ሰሥር ሎም አትሐዝዎም ፡ ፍሬ ምናጦስ ዋና ጸሐፊ ገበርዎ ፡ ነቲ ክልአዩ ከዓ አሰላፊ ናይ መስተ ሎም አትሐዝዎም ፡ ፍሬ ምናጦስ ዋና ጸሐፊ ገበርዎ ፡ ነቲ ክልአዩ ከዓ አሰላፊ ናይ መስተ ገበርዎ ፡ ንሱ ከዓ ሽሙ ኢጲአስ ይብሃል ነበረ ፡ ድኅሪ ነዊሕ ዘመን ከዓ እቲ ሐደ ዲአ ገበርዎ ፡ ንሱ ከዓ ሽሙ ኢጲአስ ይብሃል ነበረ ፡ ድኅሪ ነዊሕ ዘመን ከዓ እቲ ሐደ ዲአ ዮስ ንሀገሩ ተመሊሹ ኸደ ፡ ፍሬ ምናጦስ ግና ሐሳቡ እዚ ሕዝቢ ሐበሻ ናብ ሃይማኖት ዮስ ንሀገሩ ተመሊሹ ኸደ ፡ ፍሬ ምናጦስ ግና ሐሳቡ እዚ ሕዝቢ ሐበሻ ናብ ሃይማኖት ክርስቲያን ክቕበል ብውሽጢ ውሽጢ ነዓዱ ይለአእኽ ነበረ ፡ መወዳእታኡ ግና ባዕሉ ንእ ክርስቲያን ክቕበል ብውሽጢ ውሽጢ ነዓዱ ይለአእኽ ነበረ ፡ መወዳእታኡ ግና ባዕሉ ንእ ስክንድርያ ከይዱ ንሊቀ ጳጳሳት ወይ ከዓ ርእሰ ሊቀ ጳጳሳት ዝነበሩ አብ እስክንድርያ ስክንድርያ ከይዱ ንሊቀ ጳጳሳት ወይ ከዓ ርእሰ ሊቀ ጳጳሳት ዝነበሩ አብ እስክንድርያ አርቶዶክሳዊ ነያአም ነጊሩ ንሳቶም እቶም ማሕበር ከዓ በል ቋንቋኦም ትፈልጥ ኢኻ አርቶዶክሳዊ ነያአም ነጊሩ ንሳቶም እቶም ማሕበር ከዓ በል ቋንቋኦም ትፈልጥ ኢኻ ሰደድዎ ፡ በቲ እዋንቲ ዝነ እሞ አቡን ሸምናክ እሉና ኢሎም ምስ ተኸትልቶ ንኢትዮጵያ ሰደድዎ ፡ በቲ እዋንቲ ዝነ

በሩ ናይዚ ዓ. ነገሥታት ክልተ እዮም ንሳቶም ከዓ ማናቱ የጎዋት ነበሩ ሽሞም ከዓ ኤዛ ናን ዜዛናን ይበሃሉ ነበሩ ፡ ንሳቶም እዚዮም ዓበይትን ኃያላትን ፍሉጣትን ነበሩ ፡ ብዘመ ናን ዜዛናን ይበሃሉ ነበሩ ፡ ንሳቶም እዚዮም ዓበይትን ኃያላትን ፍሉጣትን ነበሩ ፡ ብዘመ ኖም ብዙኅ ሐውልቲ ፷፱ ናእሽቱን ዓበይትን ጠጠው አበሉ ፡ ንአቡን ፍሬ ምናጦስ ነቶም ብጮቶምን ነቲ ናይ ክርስቶስ ወንጌል ሥርዓት ክርስትና ከስፋሕፍሐ ተቐቢሎም ነቲ ሕጊ አሪት ከምዝተርፍ በአዋጅ ነገሩ ።

ንሰም አቡን አቡነ ፍሬ ምናጦስ ተቓላጢፎም ነቲ አብዚ ኢትዮጵያ ዝነበረ ሊቀ ከህናት እንበረም ዝበሃል ገብርን ሐዳግን ንዕኡ አጠሚቖም ብትሕቲኦም ኤጲስ ቆጶስ ሸምዎ ፡ ነቶም ክልተ አኅዋት ነግሥታት ከዓ ሽም ለዊጦም ንእዜና አብርሃ ፡ ንዛዜና አጽብሐ ኢሎም ሰመይዎም ፡ ንኹሉ ግዝአቶም ከዓ ከምዝሎ አውጆም አፍለጥዎም ።

በዚ እዋን እዚ ሐደ ሮማዊ ጥልያን እዚ ምስ ሰምዔ ቄሳር ቆስጣንጢኖስ ናይ ቃሕጓስ ወረቐት ናብ አብርሃን አጽብሃን ሊኢኹ ነበረ ፡ እዞም ክልተ ነጋውሥ እዚአም እዚዮም ንአቡነ ፍሬ ምናጦስ ፈተውዎም ፡ ብዘመኖም አብ ኢትዮጵያ ክርስትና አዝዩ አስፋሕፍሑ ፡ ሐድ-ሐደ ሰባት ግና ክርስትና አብ ኢትዮጵያ ዝአተወ ብዘመን አብርሃ አጽብሐ እዩ ኢሎም ይዛረቡ ።

እንተኸነ ግና ክርስትና አብ ኢትጵያ ዝአተወሉ እዋን ቅድሚ አብርሃ አጽብሐ ብማቴዎስ ሐዋርያ ግዜ እዩ ዝአተወ እዚ ከም ዝኸነ ናይ ኢትዮጵያ ታሪኽን ናይ ወፃኢ ሀገራት ታሪኽን አስፈሒም ይዛረቡ እዮም ። እቶም ክልተ የጎዋት ፳፯ተን ዓመት ግዝኡ ፡ ብድኅሪኦም ካብ ዘርኢ ቀዳማይ ምኒልክ ዝውለዱ ዓሌቶም ከየቋረጹ ካብ ሐደ ዓሌት ፳፭ ነጋውሥ ፡ አብዚ ምድሪ ኢትዮጵያ ፫፻፺፫ ዓመት አብ አክሱም ይኾ መጡ ነበሩ ፡ ገሊኦም ወርኂ ገሊኦም ፍርቂ መዓልቲ ዝአክል ይገዝኡ ነበሩ ።

ካብአቶም ከዓ ሐፀይ ካሌብ አዚዩ ፍሩህን ግኑንን ነበረ ዛንታኡ ከዓ አብ ኵሉ ዓለም እትዘርግሐ እዩ ፡ ሐፀይ ምበል ከዓ ካብ ዘመኑ እዩ ዝተጀመረ ፡ ሐፀይ ማለት ከዓ ትርጓሜኡ አብ ዛንታ ሐፀይ ካሌብ እዩ ዝነግር ፡ ንሱ ብዘመኑ ፪ ፫ ጊዜ ናብ ሀገረ ናግራን ስዒሩ ስጋብ ምድሪ እስራኤል ኢትዮጵያውያን ግዝአቶም አስፈሒም ይገዝኡ ነበሩ ፡ ንሰም እታ እዋን እቲአ ቀዳዊቶም ደአ ነበረት ፡ ንሐደ አመኑ ጊላአም አብር ሃም ዝሽሙ ምቕማጦም ሐዲጎም ንዓዶም ተመልሱ ።

ቅድሚ ሐፀይ ካሌብ ፲፰ ነገሥታት ኢትዮጵያ ንግብጺ ከም ሥርዓት ብዙኅ ዓይ ነት ግብሪ የትብርዎም ከም ዝነበሩ አብ ብዙኅ ዛንታታት ንረክብ ፡ ክብቲ ምስራውያን ዘምጽእዎ ዝነበሩ ህያብ ገለ እልዒልና ክንሰሚ ጁኸ ፡ በብዓይነቱ ግብረ መርፍእ ምንጻፍ ግምጃ ፡ በብዓይነቱ ሽምዓ መርፍእ አስያፍ እኽሊ አብዚ ኢትዮጵያ ዘይነበረ ወርቅን ብሩርን ፀዓዱ ክብትን በብዓይነቶም ከልእውን ካብ ሰብ ወሐሳሉ በብመ ንፈቕ ከም ውሕጅ ከየቋረጹ ስጋብ ዘመን አስላም ህያብ የቕርቡ ነበሩ ።

ምዕራፍ ፩ ።

ብዘመዘን ጉዲት ወይከዓ ዮዲት

አንበሳ ውድም ምስ ሠራዊቱ ንምድረ ሸዋ ሀዲሙ ኸደ እቶም አብ ምድረ ሸዋ ዝነበሩ ሀገር ብጽቡቕ አኽቢሮም ተቐበልዎ፡ ጉዲት ክዓ ዝረኸበቶ አብያተ ክርስቲያናት እናዕነወት ደድሕሪኦም እናሰዓበት ስጋብ መራ ቤተ በጺሐ ተመልሰት፤ አንበሳ ውድም ወዲ ፲፰ ዓመት እዩ ዝነበረ ዕድሜኡ፡ ብድሕሪኡ ጉዲት አርባዓ ዓመት ምስ ገዝኤት ሞተት፡ አንበሳ ውድም ወዲ ፶፰ ዓመት ዕድሚኡ ንአኽሱም ተመሊሹ ዝዓነወ አዔርዩ ብሰላም ገለ ፳ ዓመት ገዚኡ አብ አኽሱም ብ፸፰ ዕድሜኡ ሞተ፡ ብድሕሪኡ ወዱ ሐፀይ ድል ናኦድ ፲ ዓመት ምስ ገዝኤ፡ ብድሕሪኡ መራ ተኽለ ሃይማኖት ንንጉሥ ሐፀይ ድልናኦድ መሰበ ወርቂ እትበሃል የእትዩ መንግሥት ወረሰ፡ ክብኡ ክዓ ንጠጣው ደም ወለደ ጠጣው ደም ንጃን ሥዩምን ንግርማ ሥዩምን ወለደ ።

መራ ተክለ ሃይማኖት ዓራት ምስ ሐዘ፡ እዚ መራ ተክለሃይማኖት እዚ ብዘመን ሐፀይ ድል ናኦድ መራ ተክለ ሃይማኖት ዝበሃል መስመይ ዓሌት ዛጔ ኸይኑ ዘሎ ንሱ አዚዩ ንፉዕን ዕሉልን ነበረ፡ዓሌቱ ካብ ይትረሃም ወዲ ዳዊት ንጉሥ ቤተ ይሁዳ እዩ፡ ሕጂ ንሱ እዩ ንኸሉ ዓሌት ዛጔ አብነት ዓራት ኮይኑ ዘሎ፡ ንሱን ከም ዘለዉ ዓሌቱን ፍልም አቦታቱ አብ ሐማሴን አብ መስፍንቶ እዮም ምቕማጦም ዝነበሩ፡ ደሐር ግና ንሱ ብዘመኑ ብዙኅ ርእሱ አብ ምራሩ ባሕሪ ነበረ ምስ ገለ ሰብ ብገለ ነገር ተሐራሪቖ ምስቶም ክልአት ደቂ በለው ተዋጊኡ ተሳዒሩ ሰቡን ማሉን አኪቡ ናብ ሐፀይ ድል ናኦድ ትዕቂይትንት ናብ አክሱም አተወ ።

ንሰም ክዓ ብጽቡቕ ተቐቢሎም አኽቢሮም ብኽንደይ ምሥጢር ነቃ ሐንቲ ጓሎም ንመሰበ ወርቂ የእትዩ፡ ንሰም ካብዚ ዓለም ምስ ተፈልዩ ንዓአ አእትዩ ክምቲ ቅድም ተጠቒሱ ዘሎ ዓራት ሕጂ ነገሠ፡ ንሱ ፈለማ ብዝአዘዝዎ ኵሉ ይፍጽም ነበረ፡ ነቶም ጸላእቶም አልቦ ህልም አቢሉ ፍቕዳ በረኻ ክንደይዮም ይውዕል ስለ ዝነበረ ብዘረብ ክህናት ዘእጕየየ ብህለት ዛጔ ተባህለ ካብ ዘእጕየየ ክዓ ዛጔ ዝብልዎ ኸምተቐበለ ።

ንሱ መራ ተኽለ ሃይማኖት ካብ ትግራይ ንምድረ ላስታ ክመጽእ ክሎ ከም ዘለዉ እቶም ሠራዊት ንቕንቕ ኢሎም ከዱ ደኃር ንሰም ምስ ሞቱ ብድሕሪኦም ዓራት ናብ መራ ተክለሃይማኖት ምስ ሐለፈት ካብ ዘርኡ ፲፩ ነገሥታት በብታራ ነገሡ፡ ክምኡ ክዓ ፳፪ ቤተ ክርስቲያናት አገዞ ዘገርም የሕንጹ አብቲ ከተምኦም አብ ውሽጢ ላስታ እቶም ዕሉል ዓቢይ ንጉሥ ላሊበላ አብ ኵሉ ኢትዮጵያ ተሠሪሑ ዘይፈልጥ አዚዩ ዘገርምን ዘስተንክርን ካብ ዓቢ አልባ ከውሒ ኵዒቶምን ፈልጮምን ብኽንደይ ፃዕረ ልዓቱን ዓምደ ወርቅን ማዕፀኡን አጋጢሞም የሕነፁ፡ ቁመቱ ንሰማይ ፻፲ ፊት (ሜማ) ጐኑ ፻፸ ፊት (ሜማ) እዩ አሠራርሑኡ ካብ ስግር ካብ ንየው ዝመጸ ወሐላሊ ፀዓዲት እዮም

ምዕራፍ ፪ ።

መሠረት ዓሌት ዛጔ

ነገደ ዛጔ ወይ ክዓ ዛጎ እተብህሉ ካብ ዓሌት ሴም ካብ ዘርኢ ንጉሥ ዳዊት እዮም፡ ካብ ይትርሃም ዝወረዱ ዓሌት ዝውለዱ ምስ ወገኖም ምስ ቀዳማዊ ምንሊክ ንኢትዮጵያ ዝአተዉ እዮም ካብቶም ፲፪ ዓሌት ነገድ ንሳቶም ቤተ ይሁዳ እዮም ዝበሃሉ፡ አገው ወይክዓ ዓዲል ዝበሃሉ አኅዋት ምስዘም ሕጂ ነገደ ዛጔ ኢና ዝብሉ አብ ዘለዉ አሉዎም ብሐደ እዩ ቍጽሮም፡ ዋና አቦታቶም ገኒኖሙሉን ብድድ ኢሎም ዝረአይሉን ዝነበሩ፡ አብ ላስታ እዮም ።

ንሳቶም ክዓ ብዘበናም ፫፻፴፫ ዓመት ንኹላ ሐበሽ አንቀጥቂጦም በብታራ ከየቋረጹ ይገዝኡ ነበሩ፡ ሕጂ እቶም አኅዋቶም ዘርኢ አምኖን ትግርኛን አገወኛን አምሐርኛን ብዝደለዩ እዮም ዝዛረቡ፡ መዳውብቲ ስለ ዝኾኑ እዮም፡ ካብአም ሕጂ ብሌን ዝብሃሉ አብ ሐልሐለ በጐስ ክምኡ ክዓ አብ ክልአ ዘለዉ ብሌን ስጋብ ሕጂ ቋንቋአም አይሐደጉን።

ክምኡ ክዓ ክልአት አኅዋቶም ዘርኢ ይትርሃም ካብ ነገደ ዛጔ አብዚ ምድሪዚ በብምኽንያት ዝመፁ ከም ሲባን ከም አድከመ ምልጋአ ከም ሀነክ ሰምበት ከም ላምዛ ከም ደቂ ወረደ ምሕረት ከም ዓጋመ ከም እገላ ሐመስ እገላ ደገብስ እገላ ሐፂን ከም እኒ ትምዝአ እዚአቶም ካብ ቤተ ዛጔ ካብ ላስታ እዮም፡ እዚዮም ብዙኃት ዓሌት አለዉ ሕጂ ግና ብዘዕባ ብሌን አልዒልና ክንሰሚ፡ ብሌን ደቂ አገው እዮም ፬ አኅዋት እዮም ደቂ ታረቀ ወይ ክዓ ተርቀ ይበሃሉ ፩ይ ሰኩና ፪ይ ዘማት ፫ይ ኢይዶክል ፬ይ ሐደምበስ እዮም ዝበሃሉ ።

እዚአቶም ብእዋን ዕግርግርን ቀሚትን ምስ ኮነ ካብ አኅዋቶም ተፈልዮም ሰበምን ማሎምን አኪበም ካብ ላስታ ተሳዒሎም ናብዚ ሕጂ ዘለውዎ ምድሪ ብሌን ዱር ቀስ ቂሾም ዓውል ጥሒሾም አራዊት ተመን ቀቲሎም፡ ዓዲ ጌይሮም አቕኒዖም ክምዚ ጌይሮም ደቂ ታርቀ ዝሐዝዎን ተረሰትዎን፡ ዝመጽእዎ እዋን ክዓ ብዘመን ሐፀይ በእደ ማርያም እዮም፡ ገለ ግና ሰብ ታሪኽ አልዒሎም አይፋል ብዘመን ሐፀይ ናኦድ ዝብሉ አለዉ እንተኾነ ዘረበአም መማን አይኮነን ።

ብዘመን ንጉሥ ናኦድ ዛጔ ገና ዓራት አይሐዙን መራ ተኽለ ሃይማኖት ገና ምስ ኵሎም ዓሌቱ እምራሩ እዮም ዝነበሩ፡ ንሱ ሃይማኖት ዶ-ክይኩን ናይ ዛጔ መሠረት ዓሌት፡ ዛጔ ዝበሃል ሕዝብን ኸምን ብድሕሪኡ እዩ፡ ስለዚ ሐቂ በሐቂ ንሳቶም ናብዚ ምድረ ሐማሴን ብሌን ዝመጽእዎ ድሕሪ መንግሥቲ ዛጔ ምንዳቑ እዮም፡ ካብ ላስታ ብዘመን ሐፀይ በእደ ማርያም ዝአተዉ ።

ዝሠርሕዎ ፡ ሀንፅቱ ከዓ ካብ ከተማ ቊስጥንጥንያ ዝመጹ ብዙኃት እዮም ብዘበን ሐፀይ ይትባረክ ዓራት ላስታ ናብ ዓሌት ቀዳማይ ምኒልክ ዝውለዱ ሽሕን ፪፻፶፬ ዓ-ም አቡነ ተክለ ሃይማኖት ክልተ ዓመት ጽዒሮም ብኽንደይ ድኻም ናብ ይኩኖ አምላክ መንግሥቲ አትሒዝዎ ፡ ብዘመን ሐፀይ ይትባረክ አምሐርኛ ናይ ሕቡእ ክዛረቡ ተጀመረ ንጉሥ ይትባረክ ን፪ አወዳት ምስ ወለደ አብ ዋድላ ድላንታ ቀተልዎ ።

ከምዚሎም ቤተ ዛጔ እተበሀሉ ዓሌቶም ክብቲ ጥንቲ ካብ ይትርሃም ወዲ ዳዊት ኀው ሰሎሞን እዩ ፡ ከምኡ ከዓ ምስኦም ዝመጹ ደቂ አምኖን ፡ አምኖን ንኖን ኖን ንሔት ወለደ ወዲ ሔት ከዓ ምስ ቀዳማይ ምኒልክ ከይኑ ካብዚ ሕጂ ስጋብ መተማ ይገዝእ ነበረ ፡ ብሽም አቡኦም ከዓ ሔታውያን ይበሃሉ አለዉ ፡ ስለዚ መራ ተክለ ሃይማኖት ካብ ይትረሃም ዘርኢ እዩ ፡ አበታቱ ግና ክምቲ ተጠቒሱ ዘሎ አብ መስፍንቶ እዮም ዝነበሩ ።

ብድሕሪኡ ግና ገሊኦም አብ ምራራ ገሊኦም ዘርኢ ይትራሃም አቐዲሞም አብ ላስታ እዮም ዝነበሩ ፡ ገሊኦም አብ ሰቖጣ ገሊኦም አብ ስሜን ገሊኦም አብ ዓጋመ ገለ ናብ እገላ እኩለ ጉዛይ ደቂ ጅራተ ቀጭን ዝኾኑ ከምኡ ከዓ እዞም አድከመ ምልጋእ ደቂ አንበሳጅር እዮም ፡ ከምቲ አብ ላዕሊ ዝበልናዮ እዞም ሕዝቢ እዚኦቶም ኵሎም ዘርኢ አምኖን ይትርሃምን ደቂ ንጉሥ ዳዊት እዮም ።

ምዕራፍ ፲፩ ።

ደቂ መራ ተክለ ሃይማኖት ዝገዝእዎ ዘመናትን ሽሞምን

መንግሥቲ ዛጔ ዝሐዝዎ ዓድታት አመቓቕልኦም ከምዚ አብ ታሕቲ ዝስዕብ ንገልጽ አሎና ፡ መራ ተክለ ሃይማኖት ንመሰበ ወርቂ የእትዩ ከምቲ ቅድም ዝበልናዮ ንሳ ከዓ ኀል ሐፀይ ድልናአድ እያ ንዕአ አእትዩ ነገሠ ፱፻፸፫ ዓ-ም አብ ማእከል ላስታ ከምቲ አብ ላዕሊ ተመልከቲቱ ዘሎ ብገፊሑ ክንርድኦ ንኽእል ኢና ፡ መራ ተክለ ሃይማኖት ካብ እቴጌ መሰበ ወርቂ ንሐፀይ ጠጣው ደም ወለደ ሐፀይ ጠጣው ደም ንሐፀይ ጃን ሥዩምን ንሐፀይ ግርማ ሥዩምን ወለደ ፡ ሐፀይ ጃን ሥዩም ንሐፀይ መራሪ ገብረ ማርያምን ንቐዳማይ ሐርበይን ንሐፀይ ላሊበላን ን፫ ምስ ወለደ መኺኑ ሞተ ።

ሐፀይ ግርማ ሥዩም ከዓ ንሐፀይ ይምሐረን ክርስቶስ ንበይኑ ንሐደ እዩ ዝወለደ ፡ ደቂ ሐፀይ ይምሐረን ክርስቶስ በርከት በዚኖም አብ አውራጃ ላስታ ፋሕ ኢሎም አብ ብዙኅ ዓድታት ደቂ ይምሐረን እናተብሀሉ ይጽውዑ አለዉ ፡ ሐፀይ መራሪ ገብረ ማርያም ከዓ ንሐፀይ ነአኵቶ ለአብ ወለደ ፡ ሐፀይ ነአኵቶ ለአብ ከዓ አይወለደን ዘርኡ ሕጂ ጠፊኡ እዩ ፡ ሐፀይ ላሊበላ ንይትባረክ ንሐደ እዩ ዝወለደ ፡ ሐፀይ ይትባረክ ንዳግማይ ገብረማርያምን ንዳግማይ ሐርበይ ንኽልቲኦም ወለደ ።

ክብዚኦም ዳግማይ መራሪ ገብረ ማርያም ን፫ አወዳት ወለደ ፡ ፩ይ እንዳለው አይቀር ፪ይ ጅራተ ቀጭን ፫ይ ንአንበሳ ጅርኒ ነዚኦቶም ወለደ ፡ ከምዚሎም ፫ተ አወዳት ደቂ መራሪ ይበሃሉ ፡ ካብዚኦም እንዳለው አይቀር ዘርኡ አብ ክልእ አይወጹን አብቲ ቀንዲ ዓዶም አብ ላስታ ናብ ብዙኅ ዓድታት ኀዚዎም አለዉ ፡ ደቂ ጅራተ ቀጭን ከዓ ከምዘለዉ ደቂ ወረደ ምሕረት አብ ዓጋመ ዘለዉን አብ ኤርትራ ዘለዉን ፈረየ ፡ ነዚአቶም አኅዋቶም ከዓ እኒ እገላ ሓመስ ሮብራ እገላ ደገብስ እገላ ሐዲን ትምዘእ እዞም ሐንክ ሰምበተ እዞም ላምዛ ደቂ ደጊያት አቤኔር እዚኦም ኵሎም ደቂ ጅራተ ቀጭን እዚዮም በዚኖም አለዉ ።

ደቂ እቲ ንእሽቶ ሳልሣይ ኀዎም አንበሳ ጅር ንሱ ናብ ሠራዬ ዝበሃል ዘሎ ሕጂ አብ ክፍሊ ተኸላ እትዩ ካብ ኀል ደጊያት ድዕቡል ንጅር ገደላ ወለደ ጅር ገደላ ከዓ ከም ዘለዉ ነዞም ሕጂ አድከመን ምልጋእን ዝበሃሉ ንዓኦቶም ዝፈረየ እዩ ፡ ብዘዕባ እዚ አብዚ መጽሐፍ እዚ አብ ድሕሪት ረኤ አጻቢቑ እናፈለየ ደቆም ደቂ ደቆም ክትርድእዎ ትኽእሉ ኢኹም ።

እቲ ሣልሳይ ወዲ ጠጣው ደም ሀርቤን ዝበሃል ንአቡኑ አሮንኒ ንአቡኑ መቃርስን ንእንጦንዮስን ዝበሃሉ ን፫ተ ወለደ ዘርኢ ፫ተ አኅዋት ዝፈረይዎም ብሐደ ተደባሊቖም አብ ምሉእ ሀገር አውራጃ ላስታ ዓዲ ኀዚዎም አብ ዘለዉ ኢሊዮም ደቀበ አሮን ደቂ እንጦንስን መቃርስን እና ተባሀሉ ስጋዕ ለይቲ ሎሚ ይፅውዑ አለዉ ፡ ገሊኦም አብ ሽድሆ ገሊኦም አብ ዋሮ ገሊኦም አብ መኞት ገሊኦም አብ ድላንታ አውራጃ አለዉ ።

ዳግማዊ ሐርበይ ወዲ ይትባረክ ኀው ንዳግማይ ገብረ ማርያም ንሱ ሐርበይ ንአብርሃም ቀሲስ ወለደ ፡ አብርሃም ቀሲስ ከዓ ንምድሪ ሐማሴን ከደ አብኡ ን፪ ወዲ ወለደ ንኖኅን ንሬኤ ፍጹምን ምስ ወለደ መኺኑ ጠፍኤ ፡ ሬኤ ፍጹም ዝፈረዮምን ዝሐዝዎ ዓድን ዝገልጽ አብዚ መጽሐፍ እዚ አብ ምዕራፍ ፶ ርኤ ። ዝገዝእዎ ዘመናት ዘርኢ መራ ተክለ ሃይማኖት ፡ እዞም ደቂ መራ ተክለ ሃይማኖት ቤተ ዛጔ ዝፈረይዎም ደቆምን ደቂ ደቆምን ዝገዝእዎ ዘመናትን መዋዕልን ሽሞምን ካብዚ ንታሕቲ ንመልከት ።

መራ ተክለ ሃይማኖት ባዕሉ ፲፫ ዓመት ምስ ገዝኤ ናብ ወዱ ናብ ጠጣው ደም ዓራቱ ሐለፈት ሐፀይ ጠጣው ደም ፵ ዓመት ምስ ገዝኤ ናብ ኀዉ ናብ ሐፀይ ግርማ ሥዩም ዓራቱ ሐለፈት ፡ ሐፀይ ግርማ ሥዩም ከዓ ፵ ዓመት ምስ ገዝኤ ናብ ወዱ ናብ ሐፀይ ይምሐረን ክርስቶስ ዓራቱ ሐለፈት ሐፀይ ይምሐረን ክርስቶስ ከዓ ፵ ዓመት ምስ ገዝኤ ዓራቱ ናብ ቀዳማይ ሐርቤ ናብ ኀወቡኡ ናብኡ ሐለፈት ።

ሐፀይ ሐርበይ ከዓ ፵ ዓመት ምስ ገዝኤ ናብ ወዲ ጃን ሥዩም ናብ ሐፀይ ላሊበላ ወዲ ኀወቡኡ ናብኡ ሐለፈት ፡ ሐፀይ ላሊበላ ከዓ ፵ ዓመት ምስ ገዝኤ ዓራቱ ናብ ወዲ ኀው ናብ ሐፀይ ነአኵቶ ለአብ ሐለፈት ፡ ሐፀይ ነአኵቶ ለአብ ከዓ ፵ ዓመት ገዝኤ እሞ ንወዲ ኀወቡኡ ንወዲ ላሊበላ ንሐፀይ ይትባረክ ዓራቱ አውረሰ ፡ ሐፀይ ይትባረክ ከዓ ፲፯ ዓመት ምስ ገዝኤ ናብ ወዱ ናብ ዳግማዊ መራሪ ገብረ ማርያም ሐለፈት ።

ዳግማዊ መራሪ ገብረ ማርያም ፲፰ ዓመት ገዝኤ ፡ ካብኡ ከዓ ዓራቱ ንኀዉ ንዳግማዊ ሐርበይ አውረሰ ፡ ሐፀይ ሐርበይ ከዓ ፲ ዓመት ምስ ገዝኤ ብሽሕን ፪፻፶፫

ዓ-ም ናይ ላስታ መንግሥቲ መደምደምታ ኮነ። መንግሥቲ ናብ ይኩኖ አምላክ ናብ ቤት ቀዳማዊ ምኒልክ ዝውለዱ ዓሌቶም ካብ አክሱም ዝኸዱ ብዘበን ጉዲት ካብቲ ንጉሥ አንበሳ ውድም ዝወረደ ፡ ፳ ትውልዲ ብድሕሪ'ዚ እዩ ፡ ናብ ይኩኖ አምላክ ድሕሪ ፫፻፴፫ ዓ-ም ዝአክል ናይ ላስታ መንግሥቲ ወዲቑስ ናብቲ ናይ ጥንቲ ናብ ይኩኖ አምላክ ተመልሰ ፡ ካብ ሽሕን ፪፻፸፫ ዓ-ም ጀሚሩ ካብ ቤት ምኒልክ ዝውለዱ ዘርኢ ከየቋረፀ ስጋብ ሐፀይ ንብለ ድንግል ፳፬ ነገሥታት ስጋብ ሽሕን ፭፻፴ ዓ-ም ከየቋረፀ መንግሥቶም ቀዋ አቢሎም ኂዞም ነበሩ ።

ድሕሪ ዕግርግር ግራኝ ከዓ እንደገና ድሕሪ ብዙሳ ተጋድሎ ከም ቀደሙ ካብ ንብለ ድንግል ዝውለዱ ሐደ ክፍሊ አብ ጐንደር ደቆም ደቂ ደቆም ከየቋረፀ ስጋብ ሐፀይ ተክለ ጊዮርጊስ ተፍጻሚተ መንግሥት አብ ጐንደር ብሽሕን ፯፻፸፯ ዓ-ም ነበረ ፡ ፍኞ ዶምን ዘመነ መንግሥቶመን ዝገልጽ አብ መጽሐፍ ታሪክ ኢትዮጵያ ገጽ ፷፪ ፷፫ ርኤ ፡ እቲ ካብ ንብለ ድንግል ዝተኸፍለ ቤተ ያዕቆብ አብዚ ሕጂ ዘሎ አብ አዲስ አበባ እዩ ።

ምዕራፍ ፲፪ ።

ሐማሴን እተባህለሉ ምኽንያት

ደቂ እስራኤል ፈለማ አብዚ ሀገር እዚ ምስ እተወ አብዚ ሕጂ ምድሪ አስላም ከይኑ ዘሎ በረኻ መታሕት ገለ ሒዶት እዋን ይቕመጡ ነበሩ ሓደ ምዕልቲ ካብአቶም ናብ መሮር ከትሪ ክኸትሩ ምስ ወፈሩ ሰብ ረኺቦም ሐተትዎም፡ እዚ መኻን እዚ እንታይ ሽሙ የልዎም ንሳቶም ከዓ ሐማት ሕሽን የልዎም በዚ ምኽንያት እዚ ሐማት ሒሰን ባህ ለት ሐማሴን ተባህለ ዝብሉ ዓዲ ውዲል በአመት ዘዕልሉ አለዉ ፡ ዝበዝኑ ታሪክ መርመ ርቲ ግና አይፋል ሐማን ሴምን ዝበሃሉ ሰብአይን ሰበይትን ነበሩ፡ እቲ ወዶም ከዓ ዓቢይ ሰብ ኮነ፡ ደሐር ድማ ሐማሴን ተባህለ፡ አቡኡ ሐማ እዲኡ ሴም ትበሃል ስለ ዝነበረት ከምዚ ኢሉ እዩ ሐማሴን እተባህለ ኢሎም የዘንትዉልና ፡ ገለ ኸኣ ሀም ወሴም ካብ ሴምን ካብ ካምን ዝውለዱ እዮም ፡ እቶም ቀዳሞት ዝነበሩ ብዘመን ናምሩድ ዝብሉ አለዉ ፡ እቶም ቅድሚኦም ዝነበሩ ዲናን ፉናን ይበሃሉ ፡ ገዛውቶም ብወርቅን ብብሩርን ይሠ ርሑ ነበሩ ፡ ደሐር ግና እዋኖም ምስበጽሔ ንዓአቶም አበታትና ደቂ ኢትዮጲስ በዓል በለውን ከለውን አጥፍአዎም ፡ ካብኡ ከምዚ ተባህለ ወዮ እዛ ዓለም ከንቶ ንዲናን ፉናን እኳ ዘይኰነትቶም ተባህለ ።

ብድሕሪኡ ዘርኢ ሳባ ኖባ በለው ከለው ንሳቶም ዝፈረይዎም ንብምድሪ ከዲኖማ መሊኦም አለዉ ፡ ዘርኢ ዲናን ፉናን ካብዚ ምድርዚ ጠፊኦም ፡ ነገር ግና አብ ምድሪ ባረንቱ ከምኡ ብሸንኽ ምዕራብ ምድሪ ሱዳን አለዉ ገለ ከዓ ብሸንኽ ደቡብ ኢትዮጵያ መንገዲ ፫ ወርኂ ብገስጋስ ዝርከብ ምድሪ ሕጆም አለዉ ፡ ብድሕሪ ነዊሕ ጊዜ ከዓ ደቂ ያዕቆብ ምስ ቀዳማዊ ምኒልክ ፲፪ እንዋት ዝወለዱዎም በብኽፍሎም ምስቶም ቅድሚኦም ዝነበሩ አቦታትና ደቂ ኢትዮጲስ ብምውላድ ተሐዊሾም ሐሐደ ሽም በሐደ ንጉሥ ተጠርኒፎም ኢትዮጵያ ይብሃሉ ።

ምዕራፍ ፲፫ ።

ምምጻእ መሮኒ ናብዚ ምድሪ ሐማሴን

አብዚ ምድሪ'ዚ ፍልም ዝአተወ ወዲ ጓሉቕ መሮኒ ይበሃል ነበረ ንሱ ቅድሚ አብዚ ምድሪ ምምጽኡ አብ ደብሪ እንዳ ሥላሴ ፃዕዳ እምባ ነበረ ፡ ካብኡ መጺኡ አብ ገሽ ናሽም ተቐመጠ፡ሽፁ እዚ ምድሪ እዚ ዱር ፀሊም ጠሊ ነበረ እሞ መሮኒ ከዓ ዓዲ ክገ ብር አብኡ ሐረየ ፡ አብኡ ከይኑ ንመርዊ ንኹሉ መትሕት ይገዝእ ነበረ ፡ ንሱ ከዓ ን፫ ወዲ ወለደ ንማሉቕኒ ንፋሉቕኒ ንጫሉቕኒ፡ ሠልስቲአቶም ምስ ዓበዩ ማሉቕ ካብ አኅዋቱ ተፈልዩ ንምድሪ አከለ ጉዛይ አተወ ፡ ፋሉቕ ከዓ አብ ዓመጺ እትዩ ተቐመጠ እቲ ፫ይ ኀምም ጫሉቕ ግና ምስቡኡ ተረፈ ፡ ፋሉቕ አብ ዓመጺ እትዩ ንሽንቲብ ድምበዛን ወለደ ፡ ከንቲብ ድምበዛን ን፮ ወዲ ወለደ ንዛኖይኒ ንወረደ ምሕረትኒ ንተኽ ሥተ ብርሃንኒ ንሽምረጽምኒ ንሽምረጥብኒ ንቢደልኒ፡ቢደል ግን ሐድጊ የብሉን፡ ካብዘም ሽዱሽተ አሕዋት ዛኖይ ንደቀ ተሸምኒ ንቤተ አስገደን ዝፈረየ እዩ ፡ ተኽሥተ ብርሃን ከዓ ንዓዲ ነአምን ዝፈረየ እዩ፡ ሽምረጽም ከዓ ንዓዲ አኰሎምኒ ንደቂ ዘርኡን ዝፈረየ እዩ ፡ ሽምረጥብ ከዓ ፈራይ ኵሎም ንደቂ ተዓውቀ እዩ ።

ጫሉቕ ከዓ ዝርከበም ንሱ ዝፈረዮም አብ ገሸናሽም አለዉ ፡ ካብአቶም ዝውለዱ ከዓ በብዘለውዎ ንጣር ንጣር አብ ሠራዊን አብ አከለ ጉዛይን አብ ክልአ ዓድን አይሰአኑን እዮም ። መሮኒ ፍልም ናብዚ ቅድሚ ምምጽኡ አብ ዓዱ ደምቢያ ዓደምሐራ ምስ አቡኡ ጓሉቕ ነበረ፡ደሐር ግን አብ በረኻ ብኒ ዓሚር ይቕመጥ ነበረ፡አቦታቱ ከዓ ከምዚሎም እዮም ዝውለዱ፡ጓሉቕ ወዲ ስና ስና ወዲ ዳግማይ ሚናብ፡ዳግማይ ሚናብ ወዲ ጉማ ጉማ ወዲ ስናሕ ፡ ስናሕ ወዲ ሽምሽማ ፡ ሽምሽማ ወዲ ሚናብ ቀዳማይ እዩ ፡ እዚ ሚ ናብ እዚ ሐደ እዋን ቤተ ሰቡ አኪቡ ካብ ደምብያ ካብ ዓዱ ንምድሪ መታሕት አትዩ ስጋብ ከሰላ ምስ ደቁ ኰብለለ፡ደቁ ከዓ ርስቲ ከይሐዙ ብዙኅ እዋን ነበሩ፡ካብዚ ሚና ብ'ዚ ከዓ ንላዕሊ ዘሎ ወለዶ ስጋብ ሳአል ወልደ፡ቂስ ስጋብ ቀዳማይ ሚናብ ዓቢ ወዲ ያዕቆብ ዘለዉ መጻሕፍቲ እስራኤል ንኹሎም በብሐደ ይቖርሖም እዩ ፡ ገለ ከዓ አይ ፋል አበታት መሮኒ ከምዚ እዮም ይብሉ ።

መሮኒ ወዲ ጉማ ፡ ጉማ ወዲ ጓሉቕ ፡ ጓሉቕ ወዲ ብሩኽ ፡ ብሩኽ ወዲ ሽማ ንጉሥ ፡ ሽማ ንጉሥ ወዲ ድምበዛን ፡ ድምበዛን ወዲ ቆርበት ፡ ቆርበት ወዲ ሃማ ፡ ሃማ ወዲ ቀዳማይ ጓሉቕ ፡ ጓሉቕ ወዲ አፈ ወርቅ ፡ አፈ ወርቅ ወዲ ሳአል ፡ ሳአል ወዲ ወልደ ቂስ ፡ ወልደ ቂስ ወዲ ሚናብ ዳግማይ ፡ ዳግማይ ሚናብ ወዲ ደም ሽማ ፡ ደም ሽማ ወዲ ሚናብ ቀዳማይ ፡ ሚናብ ቀዳማይ ወዲ ያዕቆብ ፡ ከምዚ ገይሮም አበታት መሮኒ ይቖርሕዎም ፡ መሮኒ ወዲ ሽማጡር ፡ ሽማጡር ወዲ ደምባይ ፡ ደምባይ ወዲ ያዕቆብ ዳግማይ ፡ ያዕቆብ ዳግማይ ወዲ ሠመረጬን ፡ ሠመረጬን ወዲ ሚናብ ካብ ደምቢያ ዝመጹ ደምባይ እዩ ይብሉ ።

ምዕራፍ ፲፬ ።

ደቂ ጆራተ ቀጭን

ከምዚ እዩ እቲ ሐደ ጆራተ ቀጭን ምስቲ ከልአይ ኀዉ. አንበሳ ጆር ኰይኖም በቲ ዓራት አበታቶም ተስፋ ቆሪጮም ካብ ላስታ ንምድሪ ሠራዬ አትዮም ፡ ናብኡ ፈታው አበታቶም ካብ ቅድም እሙን ጊላ ናይ ሐፀይ ይትብረክ ካብ ዓሴት በለው ዝውለዱ ደጊያት ድዕቡል ዝበሃሉ ገዛእ ኸሉ መረብ ምላሽ አብ ተኸላ ሠራዬ ነበሩ ፡ ንሰም ከዓ ድግዝምንቶም ካብ ሐፀይ ላሊበላ አበ ሐፀይ ይትብረክ እዮም እትቐበልዎ ፡ ክብኡ ጆራተ ቀጭንን አምበሳ ጆርን ምስ ደግያት ድዕቡል ፡ ቁሩብ እዋን ምስ ተቐመጡ ብሸሕን ፪፻፺ ዓ-ም ጆራተ ቀጭን ካብ ኀዉ. ተፈልዩ አብ ትግራይ ከይኑ ፡ ሐንቲ ሰበይቲ ካብ ነገደ ዮሴፍ እትውለድ የእትዩ ን፬ ወዲ ወለደ ፡ ፩ይ እገላ ደገብስ ፡ ፪ይ እገላ ሐዲን ፡ ፫ይ እገላ ሐመስ ፡ ፬ይ ነበ ወረደ ምሕረት ነዚእም ወለደ ።

ክብእም ዘርኢ ወረደ ምሕረት ዝፈረዮም አብ ዓጋመ አለዉ ፡ ምስእቶም ቅድም አብኡ ዝነበሩ ካብ ነገደ ዮሴፍ ዝውለዱ ምስእም ተሐውሾም ብሐደ ሽም ደቂ ወረደ ምሕረት ይብሃሉ አለዉ ፥ ከም ዘለዉ ዓጋመ ክብኡ እዮም ዝበሃል ፡ ደቂ ወረደ ምሕረት ሐነክ ሰምበተ ስመን ይበሃሉ ፫ እኅዋት ነበሩ ፡ ዘርኢ ስመ አብ ዓጋመ አለዉ እኢ ኢሮብ ቆርሽ ዝበሃሉ እኅዋት እዮም ፡ ሰምበተን ሐነክን ግና ካብ እሕዋቶም ተፈልዮም ፋሕ ኢሎም አብዚ ምድሪ ሐማሴን አለዉ ፡ ገሊእም አብ ትምዘአ ሐያሎ ዓድታት አለዉ ፡ እዚእም ከዓ ካብ ወረደ ምሕረት እዮም ፡ ክብእም ከዓ ዝተፈልዩ እኅዋቶም አብ ጽራዕ አለዉ ፡ ክምኡ ከዓ እዞም ላምዛን ዓዲ ደጊያት አቤነርን እኅዋቶም እዮም ፡ እገላ ሐዲን ከዓ ዝርከቦም አብቲ ብሽሙ ዝጽዋዕ ዘሎ ዓዲ አለዉ ።

እኅዋቶም ከዓ ሐሐሊፎም አብ ኵሉ ኤርትራ አለዉ ፡ እገላ ሐመስ ከዓ አብታ እተ ወልደላ ከይኑ አብ እገላ ስጋብ ሐያሎ ትውልዲ ምስ በጽሔ ፡ ብዘመን ሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ አብ ኵሉ ምድሪ ሐበሻ ሐሐሊፉ ገለ ናብ ጣዖት ገለ ናብ ዛር ገለ ናብ ገበል የምልኹ ነበሩ ፡ በዚ እዋን እዚ ንጉሥ ብፅሎም እናዘሩ ነቲ ጣዖታት እናፅነዉ ነቶም ነባራት አራዊት እናቐተሉ ብዙኅ ቤተ ክርስቲያን እናተኸሉ ይግድሙ ነበሩ ፡ ነቶም ገላውእም ከዓ ብዙኅ ሀያብ እናሃቡ ኪዱ ነዚ ከምዚ ዘአመሰለ አምልኮታት አጥፍእዎ ኢሎም ናብ ኵሉ ሀገር ይፍንውዎም ነበሩ ።

ንስም ከዓ ካብ ሽዋ ናብዚ ሕጂ ደብረ ማርያም ዝበሃል ዘሎ ብ፩ ሽሕን ፬፻፴ ዓ-ም መጺእም በዚ እዋንዚ አብ እገላ ሐሙስ ብርቱዕ ነበር አራዊት ገበል ከመ ሕሱም ጌሩ ይቐጽዖም ነበረ ፡ ክብቶም ጊላዉ ሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ ሐደ አግነ ዝበሃል ብርቱዕ ነፍጠኛ ነበረ'ሞ ንሱ ከዓ ነዚ አራዊት ቀቲሉ በዓልቲ ዓድ ንፋስ ጓል መረፀ ክብእቶም

አብክዩ ወይከዓ አብከየት ዝሽማ ንዓአ የእትዩ ተቐመጠ ካብአ ከዓ ፬ ወዲ ወለደ ሽሞም ከዓ ከምዚ እዩ ። ፩ይ ንጕራዕ ዝፈረየ ተዋሕሶ ይበሃል — ፪ይ ነውልዕ ጸሩ ዝፈረየ መርዔ ይበሃል — ፫ይ ንኰር ባርያ ዝፈረየ ሰሊብ ይበሃል — ፬ይ ንዓራቶ ዝፈረየ ይሕሽ ናይዝጊ ይበሃል ።

ነዚእም ፬ ወለደ አግነ በዚ ከምዚ ብሰበይቱ መሬት ሐዘን ተረሠተን ስለዚ እዚእቶም በቲ ናይ ጥንት ወለዶእም እገላ ሐመስ ካብ ጆራተ ቀጭን ካብ ሐፀይ ይትብረክ ካብ ነገደ ዛጔ ላስታ ካብ መራ ተክለ ሃይማኖት ዚውለዱ ንምኽኖም ካብ ብዙኅ ዘንታታት መጻሕፍትን ካብ ዓበይትን ይንገር ፡ በሐዳፈኡ ናይዚ ወለዶ እዚ ዛንትኡ ዘጽግብ አብ መጽሐፍ ልማደ አበው ክትርእይዎ ትኽእሉ ኢኹም ።

እቶም አብቲ ምድሪ ዝነበሩ ሮብራ ዝበሃሉ ነታ ጓሎም ምስ እእተወ አግነ አብ ምጋር ዛብያ ዝበሃል እላበ ፡ መሬት ክሊዓውታ ሒዶት እዋን ምስ ጸንሔ ናብ ማይ ዓሳስ ተቐመጥ ኢሎም ሮብራ ሠፈር ሀብዎ ፡ እታ መኻን ስጋብ ሎሚ ፍልጥቲ እያ ማይ ግሳስ ወይ ከዓ ማይ አድጊ ትብሃል ።

ንሳቶም ግና መታን ዓሰ ክትቀትሎም ኢሎም ብጕርሐም እዮም ፡ እንተኸነ ግና ንሳ እታ ሰበይቱ ነታ ዝገበርዋ ጕርሒ ቶሎ ኢላ ፈሊጣታ ንኺድ አብ ክልእ መኻን ንልቀቕ እዚ ምድሪዚ ዓሳዊ እዩ ኢላ መኸረቶ ።

ንሱ ከዓ ጸሮት እትበሃል ከልቢ ነበረቶ እሞ ንኺድ ደድሕሪ ጸሮት ኢሎም ደድሕሪ ከልበም ተበገሱ ፡ ንሳ ከዓ መሬሕቶም ናብ ሐንቲ ጠሊ ዘለዋ ማይ ሹም ዝበሃል ስፍራ አትዮም ገለ ሒዶት እዋን ናብአ አዕርፍ አቢሎም ፀኒሖም ከዓ ናብታ ጥቓአ ዘላ ኽረን ወፂእም ምሸት ሐዊ አንዲዶም አተዉ እሞ እቶም ሮብራ ሕድሕዶም ተበሃሉ እንሃትለ ሐዊ ትነድድ አላ አብታ ክር እቲ ባርያ እዩ ዝኸውን ኢሎም ተዛራረቡ እሞ እታ በታ ስጋዕ ለይቲ ሎሚ ኰር ባርያ ተብሂላ ።

በዚ ምኽንያት እዚ ትጽዋዕ አላ ፡ ናብአ ኰይኑ አግነ ነዞም ፬ተ ወዲ ምስ ወለደ አብኡ ሞተ ፡ ተዋሕሶ ተክለ ዮሐንስ ደቂ ተክለ ዮሐንስ ንጕራዕን ዓዲ ጕልጕልን ዝፈረየ እዩ ።

መርዔ ነውልዕ ጸሩን ንእምሁርኒ ንደንግልኒ ንሮ ዓዲ ዝፈረየ እዩ ፡ እበእም ግና መርዔ ኸሉ ብሽም ወዱ ደቂ አድመቖም እናተባህሉ ይጽውዑ አለዉ ፡ ዓራቶ ከዓ ደቂ ይሕሽ ናይዝጊ ክለዉ በቲ ሳጉኡ ወይ ከዓ በቲ ከልአይ ሽሙ ደቂ ጋሕሮ ይብሃሉ ።

ሰሊብ አብ ኰር ባርያ ንሱ ንሮተ ወለደ ንተዓረዝግን ንኃይለዝግን ንመሐረዝግን ወለደ ፡ እቲ ሣልሳዮም መሐረዝጊ ንገብሪት ወለደ ሕጂ ብሐደ ሽም ኰር ባርያ ደቂ ገብሪት ተብሂሎም ይጽውዑ አለዉ ።

ምዕራፍ ፲፫ ።

ወለዶ ደቂ ሮብራ

እዞም ሮብራ ዝብሃሉ ሕዝቢ ከምቲ ቅድም አብ ክልአ ገጽ አብዚ መጽሐፍ እዚ ተጸሒፉ ዘሎ ካብ ወረደ ምሕረት እዮም ዓሌቶም ፡ ወረደ ምሕረት ዘርኡ ብሐደ ወገኑ ካብ ጅራት ቀጭን ካብ ላስታ እዩ ፡ ወረደ ምሕረት ን፬ ወለደ ንስመን ንሰንበተን ንሐነከን ንመስመርን ንሮብአምን ነዚአም ወለደ ፡ ከምዚ አብ ላዕሊ ተጠቒሱ ዘሎ እና ደጋገ ምና ንሰምዮ ዘሎና ፡ ሐነክ ንሸምዘለዉ ዓጋመ ዝፈረየ እዩ ፡ ስመ ክዓ ንእገላ ሐመስን ንእገላ ደጉብስን ንእገላ ሐጸንን ንኢሮብን ንእገላ ወለስን ወለደ ።

እገላ ሐጸ.ን ዝብሃሉ እኒ ማያዓ እኒ ዓዲ ባረ እኒ ዓዲ ዕቍባይ እኒ ዓድ ደፈርቲ እኒ ዓዲ ኤምረድ እኒ ብዓልቴት ከምዚ ኢሎም እዮም ዘርኢ እገላ ሐመስ ፡ ሮብራ ክዓ እኒ ትኹልን እኒ ጕደይትን ንሽሐን ንምዓያን ንዓዲ ምሕፁን ንማይ ሕፃን ንዓዲ ንፋስን ንውጥሕን ፡ ገለ ክዓ አብ ክርባርያ ከምዚ ኢሎም ፳ ዓዲ ሮብራ ይብሃሉ ናብቲ ላዕሊ መጠረፊአም ግና አብ ዘለዉ አሊዮም ደቂ ስመ ይብሃሉ ፡ እንዋቶም ክዓ ሐሐሊፎም ንጣር አብ ክልእ አለዉ ፡ መስመር ክዓ ንቶርዓ ዝፈረየ እዩ ።

ምዕራፍ ፲፬ ።

ዘርኢ ሐውያ

እዞም ዓድክመን ምልጋእን ዝበሃሉ ወለዶም ካብ ናይ ዋንቲ ካብ መሬ ተክለሃይማ ኖት ቤተ ዛጔ እዮም ከተማአም መስፍንቶ ነበረ ደኃር ግና መሬ ተክለ ሃይማኖት አብ ምራራ በረኸ ሐማሴን ተወልደ ፡ ንሱ ምስ ዓበየ ኩናት ምስ ደቂ በለው ተዋጊኡ ተሣ ዕረ እሞ ምስ ተሣዕረ ሰቡን ማሉን ሒዙ ንትግራይ አቢሉ ናብ ሐፀይ ድልናአድ አተወ ክብኡ ነዚም አብ ምዕራፍ ፲፩ ተጸሒፎም ዘለዉ ነጋውሥ ፈረየ ።

መውዳእታኡ ግና ጅራት ቀጭንኒ አንበሳ ጅርኒ ክልቲአም አኅዋት ካብ ላስታ ናብ ኢሉ ሠራየ ናብ ደጊያት ድዕቡል እትዮም ነዊሕ እዋን ተቐመጡ ፡ እቲ ንእሽቶ ኅዉ ግና ተወ ባዕሉ አንበሳ ጅር ምስ ደጊያት ድዕቡል ተቐመጠ ፡ ደጊያት ድዕቡል መውለዶም ከምቲ አቡኡ ፍልም አብዚ ዝሐለፈ ገጽ ዝጠቐስናዮ ካብ ዓሴት በለው እዮም በቲ እዋንቲ ገዛእ ኵሉ ሐደ መረብ ምላሽ ነበሩ ።

ሠራየ ብፍላይ ርስቶም ነበረት ፡ ውላዶም ሐንቲ ጓል ቅድስት ሐና ትበሃል ነበረ ቶም ፡ ንሳ ንአንበሳ ጅር በቲ መልክዑን ጉብዝንኡን አዚያ ንክትራኸቦ ትብህን ነበ ረት ፡ ደኃር ግና መወዳእትኡ ከምቲ ዝበሀገቶ ረኸበቶ ክብኡ ክዓ ሐደ ወዲ ወለደት

እሞ ነቲ ቖልዑ ብብዙኅ ጥንቃቑ ብሕቡእ የዕበዮቶ ፡ እዚ ኵሉ ክኸውን ከሎ እቡእ አይፈልጡን እዮም ዝነበሩ ፡ እቲ ሕፃን አዝዩ ምስ ፈርዘ አብ ተኸላ ኵሉ ማዕ ኵዕሰ እንተ ተፃወተ ንሱ ዘለዎም ጋንታ ይስዕሩ ዓወት ንዕኡ ትርኢ ነበረት ።

እዚ ኵሉ ክኸውን እቲ ጸወታ ኵዕሰ ንምርአይ ደገዝማቲ የጋጥሞም ነበረ ፡ መጠረሽትኡ ግና ደገዝማቲ እዚ ኵሉ ሳዕ ዝስዕር ቖልዓ ወዲ መን እዩ ኢሎም ነቶም ዓበይቲ ሰባት ምስአም ዝነበሩ ሐተትዎም ፡ ንሳቶም ክዓ ብሐደ ቃል ኩይናም ከምዚ የል ዎም ፡ ጐይታይ ገለ ክይትገብሩ ቃል ኪዳን እትወሊና በሉ ክንነግረኩም የልዎም ፡ ቃል ኪዳን የእትውዎም ።

ደሐር እዚ ሕፃን እዚ ወዲ ቅድስት ሐና ጓልኩም ካብ አንበሳ ጅር ዝወለደቶ እዩ ኢሎም እቶም ዓበይቲ ሰባት ምስ ነገርዎም ፡ ደገዝማቲ ክዓ ከምዚ ዝበለ ነውሪ አብ ቤተይ ንምንታይ ተፈጸመ ኢሎም ከም ሐዊ ተናደዱ ከምታ ቃል ኪዳኖምዶ ደገዝማቲ ትም ይበሉ ብሕርቖርቖት ነአንበሳ ጅር እትሒዞም እብኡ ፍግም አበልዎ ፡ ድኅር ግና እቲ ሕርቖርቖቶም ምስ ሐደጎም እነስ ጅረይ እንከ እየ ዝቐተልኩ ኢሎም አዚዮም ተጠዓሱ ፡ ደሐር ግና ነቲ ቈልዓ ጅር ገደላ በልዎ ኢሎም ሰመይዎ ከምዘሎ ሀብቶምኒ ርስቶምኒ ሽሙቶምኒ ንወዲ ጓሎም አዋጅ አንጊሮም ንምድረ ሠራየ መረብ ዓዚ ዝእግሩ ክሣድ ደረብ ምላሽ ብምዕራብ ዓዲ ባርያ በንዓምር ዝወሰኑ ፡ ብደቡብ ሐር ማዝ ዝረገጸ ከምዘሎ ደጊያት ድዕቡል ንጅር ገደላ አውረስዎ ።

ደሐር ግና ደገዝማቲ ግብሪ ንጉሥ ሕጃም ካብ ባሕሪ ዝመጹ በብዓይነቱ ጁኽ ስያዳ ሽምዓ ምንጻፍ ግብረ መርፍእ ወርቂ ጨው ብዙኅ ፈርጊ እዚ ኵሉ ብብዙኅት አጋሰስ አፅዒኖም ንዓደምሐሩ ናብ ደቡብ ኢትዮጵያ መንገዲ ፪ት ወርኂ ብሽሕን ፻፫፰ ዓመተ ምሕረት አቢሉ ናብ ሐፀይ ይኵኖ አምላክ ምስከዱ ደጊያት ድዕቡል ገለ ሒዶት እዋን ዓስ ሐሚሞም ሞቱ ፡ መቓብሮም ግና አበይ ሙኻን ምዃኑ ሐደኳ ዝፈለጠ የልቦን ዘመኑ ብሽሕን ፻፫፰ አቢሉ እዩ ፡ ደሐር ግና ንሱ ጅር ገደላ ከምቲ ዘረባ አበሐጉኡ ዓራት ወረሰ ንኵሎም ቤት በለው ዓሌት አዲኡ ብአዋጅ እኽቲቱ ከም በዓል ደሐን ከም ዘብልዖምኒ ከም ዘስትዮምኒ ሽሻይ ቀሪቡ ዓስ ናብ ምዕራብ ዓድጋውል ዋቓ ዓድ ጉሮቶ ዘሎ በረኸ ምቕዋታዋ ደቂ ወፈርቲ ትበሃል ዘላ ሕጂ ገምገም ፀድፊ ዓስ ሠሪሑ ነበረ ።

ነዞም ኵሎም ዓቢ ምስ ንእሽቶይ ደቂ እንስትዮን ተባዕትዮን ሀይ እተዉ በልዎም ናብ ኢሉ ሕንዘም መስተ እናስተዬ እናቐጥቀጠ ናብቲ ፀድፊ የዕዝሮም ነበረ ፡ ክብቶም ዝአ ግና ተዉ ሐደኳ ሰዳድ ወረ ዘይብሎም አልቦ ኵስትር አበሎም ፡ ከምዚ ጌሩ ጅር ገደላ ሕን አቡኡ ሕን ሐደ ሰብአይ ብብዙኅ ማእለያ ዘይብሉ ንፍሲ ኸፈለ ፡ ክብዘም ዓሌት አዲኡ ሐደ ሰብአይ ገብርሄት ዕጨር ዝበሃል ጕርዘ ጓሉ መሬሐቶ ድሕሪ ኵሉ መጺኡ ናብታ ጥቓ ዓስ ናብ ሐንቲ ገረብ ኩፍ ኢሉ ይጽበዮም ነበረ እንተኹኑ ንሳቶም አይዘከርዎን፡ ንሱ ክዓ ፍልም ይጥርጥር ስለ ዝነበረ ነዛ ጓሉ ከምዚ የላ እዚ ዓስ እንታይ ጉዱ እነስ ባህ አየለንን ጭርውርው ደአ የለኒ የላ ፡ ንሳ ክዓ አታቢ አብዛ ዓስ እዚአ ዘሎት እምበር ዝወጽእ የልቦን ምስበለቶ ፡ ንሱ ከአ እታ ዝጥርጥሩ ዝነበረ አብ ከብዱ ጠብሎኽ ኢላቶ

ንኺድ ኢሉ ሐፍተላይ ኢሉ ተበገሠ እታ ስፍራ ክፍ ኢሎሙላ ዝነበሩ ምስ ኳሉ ስጋብ ለይቲ ሎም ሽማ ሐፍተላይ ትበሃል ። ናብ በረኽ ጥቓ ዓዲ ጐርቶ መንገ ንመር ዘላ ስፍራ እያ ፡ ብድሕሪሉ ገብርሄት ዕዉር ኳሉ መረሐቶ ክሀድም ከሎ ፡ ጅር ገደላ ገብርሄት ዕውር ቶሎ ክብ ዘለዎ ደሊኹም እምጽኡለይ ኢሉ ብዙኀት ፈረሰኛታት ለአኸ ፡ እታ ጐርዞ ኳል ብርሐቕ ፈረሰኛታት ናብእቶም ገጾም እናጋለቡ ክመጹ ሪአ ነቡእ ነገረቶ እሞ ከይረኽብዎም ከለዉ ክብ መንገዲ አላጊሾም ናብ ሐንቲ ሽንጭሮ ሀጉም ተሐቢኦም ኑቶም ፈረሰኛታት የሕለፍዎም ፡ እሞ እታ እተሐብኡላ ሀጉም ስጋብ ለይቲ ሎም ማይ ማሐጥ ትብሃል አላ ናብ ጥቓ ዓዲ ሹም ዓንዳይ ፍልጥቲ እያ ፡ አብእ ኃዲሮም ምድሪ ምስ ጸብሐ ክብአ ዝገሥገሡ እዋን ድራር ምስ ኮነት ናብ ጥቓ ታሪ እምኒ ደሪረ ትበሃል ዘላ ስፍራ ናብእ ኃደሩ ።

እታ ስፍራ ናብእ ዝበጽሑላ እዋን ደሪረ ስለ ዝነበረት በዚ ምኽንያት'ዚ ደሪረ ትበሃል አላ ፡ ክብዛ ስፍራ እዚአ ገሥጊሦም ክኸዱ ውዒሎም ናብ ማዕረበ አተዉ ። ናብ ዝአተውሉ እዋን ፀሐይ ከዓርብ ከሎ ስለ ዝአተዉ በዚ ምኽንያት እዚ ስጋዕ ለይቲ ሎም ማዕረበ ተባሀለ ፡ ንጽብሒቱ ክብ ማዕረበ ተላዒሎም ሰገንይቲ ናብ ሠራወ ወይ ከ ሠራየ ዝብሃል ልዕሊ ማይ ምራኽት አብኡ እትዩ ገብርሄት ዕውር ምስ ኳሉ ሐያስ እዋን ምስ ተቐመጠ ብዕወሩ ከሎ ስጋብ አንበሳ ቀቲሉ ይብሃል ።

ደሐር ግና ንሱ ገብርሄት ዕውር ዘይጥቡብ ተጣቢቡ ክምዚ ገበረ ነታ ጐርዞ ኳለአውረ ቆርበት ዝብኢ ከደና እሞ ናብ ዕዳጋ ኪዲ ዙሪ ኢሉ ለአኻ ንሳ ከዓ ከምቲ አቡአ ዝለማዝአ እኻ ቆርበት ዝብኢ ተኸዲና አብቲ ዕዳጋ ክትዘውር ውዒላ ንገዝአ ምስ ተመልሰት ኢሂ ኳለይ እንታይ ክብሉኺ ወዓሉ የላ ።

ንሳ ኸዓ እታብ መስሐቕ ሰብ ክይኑ ተካል መዓልቲ ውዒለልካ ግዲ መጸእኩ የለ መልሸ ከዓ ክልአይ ናብ ሰሙና በታ መዓልቲ ዕዳጋ ክምታ ፈለማ እተኸድንታ ቆርበት ዝብኢ ከዲኑ ኪዲ ናብ ዕዳጋ ኢሉ ለአኻ ፡ ንሳ ከዓ ከምታ ቃል አቡአ አብ ዕዳጋ ዝውር ውዒላ ናብ አቡአ መጸት ፡ ንሱ አቡአ እንታይ የሉኺ ኳለይ የላ ክብ ፈለማ ሎሚ ሽ ኢሎሙኒ ወይለይ እታ ናይ በእምሀይ እንድያ እናበሉ ክንድቲ ዝአክል እይሐፈ ርኩን የሉቶ ።

እንደገና ናብታ ሰሙና ከዓ ክም ልማዳ ምስ ቆርበት ዝብኢ ንዕዳጋ ወረደት እ ተኸነ እቶም ሰብ ገለ ክይበሉ ትም ኢሎም ነናብ ውራዮም ክይዶም ፡ ንሳ ከዓ ክ ሐንኸት ንገዝአ ናብ አቡአ አተወት እሞ እታብ ሎምስ አብቲ ዕዳጋ እንተ ዘርኸ ዕሽሽ ኢሎም ገለኳ አየሉንን ኢላ ተሐጉሰ ነቡእ ተዛረበቶ ፡ ንሱ ከዓ መታን ዓሌ ሽም አበታቱ ክይበትኩ ኢሉ ኳለይ ንዓ ክእትወኪ እሞ ዘርኢ ክንሐድግ ኢሉ አላዘ ንሳ ግና እንታበ እዚ ሰብክ እንታይ ይብለና እዝስ መኺርካ ደእ ሕደን ኢላ ንፈለ እዝያ ተናደደት ።

ንሱ ግና ነቲ ዝሐሰቦ ክፍጽም ስለ ዝተገደሰሉ ንዓአ ሐደ ምሰላ ክምስለላ ፈተወ እሞ ክምዝ የላ እቲ ኳለይ እ.ብዚ ዓለምሲ ብሐድሹ ኮሉ ነገር ንእዋኑ ክትገብሮ ክሉ

ሕንኸን የፍርሀን እዩ ፡ እዋኑ ምስ ሐለፈ ግና ነበረ ደአሉ እምበር ከልእ ሐድጊ የብ ኑን ፡ እነ ግና ንዓኺ እንተ አእተ'ኹ ከባኺ ብዙኃት ነዛ ምድሪ ዝኸድኑ ክውለዱ ዮም ዘርኢ ናትና ከዓ ዕውዓት ኩኹኑ እዮም ኢሉ ምስ አተበበዓ ፡ ንሳ ከዓ እቲ ምስላ አቡአ ናብ ክብዳ ጠብሎቕ ኢልዋ ባአ ባአ ብግብሪ ሥጋ ምስ አቡአ ምስ ተራ ኸበት በብታራ ን፯ ወዲ ወለደት ሽሞም ከዓ ከምዚ እዮም ።

ደቂ ሐውያ ፤ ፩ይ ንወተሮ — ፪ይ ንደንከላይ — ፫ይ ንራይሕ — ፬ይ ንቀስተ ፭ይ ንፃዕዳ — ፮ይ ንሕዮን ።

፯ይ ንዓጋመ፤ ፡ ነዚአም ን፯ ወዲ ካብ ኳሉ ምስ ወለደ ደቂ እዚ ገብርሄት ዕውር ዝብሃል ሰብአይ እዚአም ዝፈረይዎም ብዙኃት እዮም ፡ ካብእም ደቂ ወተሮ ሠራየ ጕሕፂን ዓዲ-ቆቶኽላ አለዉ ፡ ክምኡ ከአ እኅዋቶም አብ ዓዲ ኳውል ተኸላ ደቡብ ደሪረ ዝበሃል ዓዲ አለዉ ፡ ዝተረፉ ደቂ እቶም ሽዱሽተ እኅዋት ተሐዋውሾም ናብ ሕረተ ውና ናብ ዓዲ ሐውያ ዝበዝሑ ግና ናብ ጽንዓ ደግለ ፡ ዝተረፉ እኅዋቶም ከዓ ገሊአም ናብ ሠራየ ገሊአም ናብ አከለ ጉዛይ ገለ ናብ ሐማሴን ሐሐሊፎም ክምዚሎም አብ ብዙኅ ዓድታት ተዛኒቖም አለዉ ።

ናይ ጥንቲ ዓዶም ቅድሚ ፯፻ ዓመት ክብ ሎሚ ክም ዘሎ ምድሪ ሠራየ ናይ አበ ታቶም ናይ በለው እዩ ፡ ደኃር ግና ደጊያት ድዕቡል ንወዲ ኳሎም ንጅር ገደላ ምስ አውረስዎ ስጋብ ለይቲሎም ነዘም ሕጂ ዘለዉ ዘርኢ አድከመ ምልጋእን ርስቶምን ዝለማዝአቶምን ክይኑ አሉ ፡ ስለዚ ዘንታ ሐውያ ክምዚሉ እዩ እሞ ጠፊኡ ዝነበረ ዓሌት ገብርሄት ዕውር ክብ ኳሉ ን፯ ወዲ ወሊዱ ዘርኡ ስለ ዘለዉን ጠፊኡ ዝነበረ ዘርኢ ስለ ዘሕወየ በዚ ምኽንያት እዚ ስጋብ ለይቲሎም ዘርኢ ሐውያ ይበሃሉ አለዉ ።

ሕጂ ግና ክብ ጅር ገደላ ንታሕቲን ንጀው ዘሎ ክምዚ እዩ ፡ ጅር ገደላ ንሰርቢ ደም ወለደ ፡ ሰርቢ ደም ንእልፊ ደም ወለደ ፡ እልፈ ደም ንሰብ ክምዓንቋ ወለደ ፡ ሰብ ክም ዓንቋ ንእስተናአድ አስተናአድ ንአከለ ጽዮን ወለደ ፡ አከለ ጽዮን ኳል ሕመድ ቀኑዕ ዕቱድረር የእትዩ ንአድከመን ምልጋእን ንኽልቲ ማንታ ወለደ ። እዘም ማናቱ ዝፈረ ይዎም ቁጽሮም እዚዮም ብዙሐት እዮም ።

ምዕራፍ ፲፮ ።

ወለዶ ደቂ አንበሳ ጅር ወዲ ጅር ገደላ ።

ዘርኢ አድከመ ።

አድከመ ዝወለዶም ፫ተ ወዲ እዮም ። ፩ በግዓዜን — ፪ ጻዕዳ — ፫ ሥእለ ጽዮን ክምዚሎም ፫ተ ደቂ አድከመ ዓቢ ይበሃሉ ነበሩ ፡ ካብዚአም ጻዕዳ ዝፈረዮም ዘርኢ አዝዮም ውሑዳት እዮም ዝርከቡም ከዓ አብ ማይ ጻዕዳ ዓዲ ድራር ዓይኒ አብእ አለው። በግአዜን ዝፈረዮም ከአ ንገብሩን ንበሕሮን ወለደ ካብዚአቶም ባሕሮ ብዘበን ሐፀይ

ዓምደዮየን ናብ አተሽም ወዲ ሕዝባይ ተአትያ ንተስፋጽዮን ንሐደ ምስ ወለደት ሞተት፡ አተሽም ከዓ ቀድሚ ዓዲ ቆንዒ ምእታው አብ ሰብጣ ከይኑ ንባሕሮ ምስ አእተወ አብ ዓዲ ቆንዒ አትዩ ብፍቓድ አብ ናፍር ቤተ ክስያን እንዳ ሚካኤል ሠርሒ ሽመት ከንቲባ ሐንስ ከዓ ናብኡ ሐለፈት ።

ገብሩ ሐው ባሕሮ ነ፬ተ ወለደ ። ፩ ንሥእለ ማርያም — ፪ ንክፍለ ማርያም — ፫ ንገላውዲዮስ — ፬ ንዕሸት

ነዚኦም ፬ቲኦም ወለደ እዚኦም ዝፈረይዎም ክንድቲ ዘአክል ብዝሒ የብሎምን ዝርካበም ዓደቂ ዓርባን ዓዲ ገብሩን ዓዲ ያኹሊን ዝበሃሉ አብ ሠራየ አለው አሕፃቶም ከዓ ካብዚኦም ዝኸዱ አብ ሽሬ ዓዲ ደጊያት አብርሃ ወልደ ሥርኤልኒ ከምኡ ከዓ አብ ሐሐይሌ ትግራይ ዘርኢ ገብሩ አለዉ ።

ዘርኢ ሥእለጽየን እቲ ፫ይ ወደ አድመክ ንሱ ዝፈረዮም አዝዮም ብዙሐት እዮም ሥእለጽየን ንሩስ ብሌን ሰገደ ንሐደ ወለደ ሩስ ብሌን ሰገደ ከዓ ንበገአጽየን ዳኹር ወለደ በገአጽየን ዳኹር ከዓ ነ፬ተ አወዳት ወለደ ። ፩ ንመንቆርየስ — ፪ ንአካለ ጻጌ ፫ ንተስፋ መዋኢን — ፬ ንክርስቶስ መዋኢን

ነዚኦም ፬ቲኦም ወለደ ካብዘም ፬ተ መርቆርየስ ዝፈረዮም አዚዮም ሒደት እዮም ገሊኦም ዓዲ ሽለሙን መራጉዝ ገሊኦም ከዓ ናብ ትግራይ አለውዎም ።

ደቂ አካለ ጻጌ ከዓ ዝርካበም ድርኩን እያሞን አለዉ ።

<u>ዘርኢ ተስፋ መዋኢ</u> ከዓ አዝዮም ብዙሐት እዮም ።

ንሱ ተስፋ መዋኢ ንገብሩ ሠረቀ ብርሃን ወለደ ገብሩ ሠረቀ ብርሃን ከዓ ንዳግማዊ ተስፋ ዳግማዊ ተስፋ ከዓ ሽመት ሒዙ አብዛ ሕጂ ቤት ንጉሥ ተባሂላ ትፅዋዕ ዘላ አብ ጉሕጺአ አብአ ከይኑ ይገዝእ ነበረ ንሱ ዝፈረዮም ከዓ ደቂ ፪ተ እዮም ። ፩ ታዲዮስ ፪ ዓቓፅን ። ከምዚ ኢሎም ደቂ ዳግማይ ተስፋ ይበሃሉ ።

ካብዚኦም ታዲዮስ ንቴድሮስ ሰበሬን ንክሎምን ን፪ተ ወለደ ቴድሮስ ሰበሬ ድማ ንማዕቀባዝጊ ወለደ ማዕቀባዝጊ ከዓ ን፫ተ ወለደ ። ፩ ንሽሐቆ — ፪ ንህብቱይ — ፫ ንፈላለ

ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ማዕቀባዝጊ ይበሃሉ ካብዚኦም ድማ ፈላሲ ዝፈረዮም ዝርካበም ዓደ አስበሩን ንዓዲ ተኳሉን ንክልቲኡ ዓዲ ዝፈረየ እዩ ህብቱይ ድማ ን፭ተ ወለደ ሽማቶም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንዘሙይ — ፪ ንዓገበ — ፫ ነስበሮም — ፬ ንሽም ወልዴ — ፭ ንዳግማዊ አድከመ ።

ከምዚ ኢሎም ፭ተ ደቂ ህብቱይ ይበሃሉ ካብዚኦም ዘሙይ ዝፈረዮም ዝርካበም አብ ዳልኽ አለው ዘርኢ አስበሮምን ዓገበን ፪ቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም ተሐዋውሾም አብ ደብረ ሣህልን አብ ካልእዊን አይስእኑን እዮም እቲ ፬ዮም ሹም ወልዴ ዝፈረዮም። ፩ ንዘድንግልን — ፪ ንድብሎምን — ፫ ወለደ ካብዚኦም ዘድንግል ንኽፍለትን ንዕቁቢትን ንተኽሊትን ንአብሕነትን ወለደ ።

ካብዚኦም ፬ተ ደቂ ዘድንግል ክፍለት ንህዝቅያስ ወለደ ህዝቅያስ ንጉራደ ወለደ ጉራደ ንሐርያኢ ወለደ ሐርአያኢ ንገብርሄት ወለደ ገብርሄት ንፍስሃ ወለደ ፍስሃ ድማ ንገብማርያም ወለደ ።

ዕቑቢት ሐው ክፍለት ወዲ ዘድንግል ንበኽሩ ወለደ በኽሩ ንፍሱህን ንድምጹን ወለደ ካብዚኦም ፍሱህ ንእያጨም ወለደ እያጨም ንተማኑ ወለደ ተማኑ ንባሕረ ነጋሢ ገብረ ሥላሴ ወለደ ።

ደቂ አብሕነት አብሕነት ንተስፋጊየርጊስ ወለደ ተስፋጊየርጊስ ንተኽሉ ወለደ ተኽሉ ንዘምላይ ወለደ ዘምላይ ንወልዱ ወለደ ።

ከምዚሎም እዚኦቶም ዝፈረይዎም ብሐደ ሽም ደቂ ሹም ወልዴ ይበሃሉ ።

እቲ ፭ይ ወዲ ህብቱይ ዳግማዊ አድከመ ሽመት ደቂ ተስፋ አብኡ ነበረት ንሱ ድማ ን፫ተ ወለደ ። ፩ ንመሐን — ፪ ንዘናድዮስን — ፫ ንባሕረ ነጋሢ ኃይለአብን ።

ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ዳግማዊ አድከመ ተባሂሎም ይጽውዑ ካብዚኦም እቲ ሐደ በኽሪ ቤት እመሐ ዘርኡ በቲኸም እዮም ሐድጊ የብሉን እቲ ካልአይ ሐው ዘናድዮስ ናብ ሰቓርኒ ናብ ዓዲ ንፋስን ናብ ዓዲ ነአምንኒ ዘርኡ አለዉ ።

ዘርኢ እቲ ፫ይ ሐዎም ባሕረ ነጋሢ ኃይለአብ ድማ ነ፬ተ ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ ንሰሚዮም አሎና ። ፩ ዓንደንኪኤል — ፪ ተስፋንኪኤል — ፫ እመሃ ጊርጊስ ፬ ተስፋጊዮርጊስ ።

ከምዚሎም ፬ተ ደቂ ኃይለአብ ዝፈረይዎም አብ ማእከል ዓረዛ አለዉ ከምኡ ድማ ካብኦም ዝወጹ አብ ካልእ ዘርኢ ኃይለአብ አይስእኑን እዮም ።

ምዕራፍ ፲፰ ።

ዘርኢ ዓቓፅን ሐዊ ታዴዮስ ።

እዚ ዓቓፅንዚ ዓራት አቦኡ ናብኡ ሐሊፉ ብዙሕ እዋን ይገዝእ ነበረ ንሱ ዓቓፅን ከአ ንገብረክርስቶስ ወለደ ገብረክርስቶስ ድማ ንሥብሐትን ንዘርኢ ሠናይን ን፪ተ ወለደ ካብዚኦም እቲ ሐደ ዘርኢ ሠናይ ። ፩ ንረዳእዝግን — ፪ ንሸንዕን

ነዘም ፪ተ ወለደ ካብዚኦም ሸንዕ ዝፈረዮም አብ ማይ አፋልስን ከምኡ ድማ አብ ካልእ ዓድታት አይሰእኑን እዮም ። ረዳእዝጊ ዝፈረዮም እኒ ዓዲ ቀልቀል እኒ ዓዲ መቐር እኒ ዓዲ ንእዲ ገለ ድማ ናብ ዓዲ አንልዕ ገለ ናብ ዳልኽ ከምኡ ድማ ካብዚኦም ዝውለዱ ሐሐሊፎም አብ ምድረ ቆላ አይሰእኑን እዮም ከምኡ ድማ አሕዋቶም አብ መራጉዝን አብ ማይ ጻዕዳን አለዉ ።

ሥብሐት ዝፈረዮም ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ አሎና ሥብሐት ን፫ተ ወለደ ሽሞም ድማ። ፩ ንተስፋጽየን — ፪ ንተኽላይን፫ — ንአርዓዶምን ።

ከምዚሎም ደቂ ሥብሐት ይብሃሉ ዘርኢ ፫ቲኦም ደቂ ሥብሐት ዝፈረይዎም ድማ እኒ ዓዲ ማምራ ቆላ ሠሬ እኒ ዓዲ ባሪ እኒ ሐዲሽ ዓዲ እኒ ዓዲ ሊባን እኒ ዓዲ ፀፀር

እኒ ዓዲ አጣል እኒ ዓዲ ፍንፅ ገለ ድማ አብ ማይ አፋልስ ከምዚሎም አብ ሙሉእ ደምበላስ እለው ክብሪኦም ዝወጽኡ አሕዋቶም ድማ አብ ማይ ጻዕዳ ምድሪ ፊላሲ ዓዲ ፍንፅን ዓደ ጣልን ዝበሃል አለዉ። ክምኡ ድማ ካብ ማይ ሊሖም ዝወጹ አሕዋቶም ጋዕቤን ማይ ጻዕዳ ጻዕሮ ተኸልን ዳምበ ማይ ጻዕዳን ሐሐሊፎም ድማ አብ ከልእ ዓድ ታት አይሰአኑን እዮም።

ዘርኢ እኮሎም ድማ ከምዚ'ዩ።

እዚ እኮሎም'ዚ ሐው ቴድሮስ ሰበራ ወዲ ታዴዎስ ንሱ ዝፈረዮም ክንድቲ ዘአ ክል ብዝሒ የብሎምን ዝርካቦም አብ ዛይደክሎም ሐሐሊፎም አለዉ።
ከምዚ'ሉ ዘርኢ ተስፋ መዋኢ በዚ ከምዚ ንዓጹ አሎና።

ወለዶ ባሕረ ነጋሲ ኃይለአብ።

ባሕረ ነጋሲ ኃይለአብ ወዲ ዳግማዊ አድክመ እዩ
ዳግማዊ አድክመ ወዲ ህብቱይ እዩ
ህብቱይ ወዲ ማዕቀብዝጊ እዩ
ማዕቀብዝጊ ወዲ ቴድሮስ ሰበራ እዩ
ቴድሮስ ሰበራ ወዲ ታዲዮስ እዩ
ታዲዮስ ወዲ ዳግማዊ ተስፋ እዩ
ዳግማዊ ተስፋ ወዲ ገብሩ ሠረቀ ብርሃን እዩ
ገብሩ ሠረቀ ብርሃን ወዲ ቀዳማይ ተስፋ መዋኢ እዩ
ቀዳማይ ተስፋ መዋኢ ወዲ በግአፅየን ዳኹር እዩ
በግአፅየን ዳኹር ወዲ ሩስ ብሔን ሰገደ እዩ
ሩስ ብሔን ሰገደ ወዲ ሥእለ ጽዮን እዩ
ሥእለ ጽዮን ወዲ አድክመ ቀዳማይ እዩ
አድክመ ቀዳማይ ወዲ አክለ ጽዮን እዩ
አክለ ጽዮን ወዲ አስተናአድ እዩ
አስተናአድ ወዲ ሰብ ከም ዓንቋ እዩ
ሰብ ከም ዓንቋ ወዲ እልፌ ደም እዩ
እልፌ ደም ወዲ ሰርበ ደም እዩ
ሰርበ ደም ወዲ ጅር ገደላ እዩ (ዘር ገደላ)
ጅር ገደላ ወዲ አንበሳ ጅር እዩ (ያንበሳ ዘር)
አንበሳ ጅር ወዲ ዳግማዊ መራሪ ገብረማርያም እዩ
ዳግማዊ መራሪ ገብረማርያም ወዲ ሐፀይ ይትባረክ እዩ
ሐፀይ ይትባረክ ወዲ ሐፀይ ላሊበላ እዩ
ሐፀይ ላሊበላ ወዲ ሐፀይ ጃን ሥዩም እዩ

ሐፀይ ጃን ሥዩም ወዲ ሐፀይ ጠጣው ደም እዩ
ሐፀይ ጠጣው ደም ወዲ ሐፀይ መራ ተክለሃይማኖት እዩ

እዚ ሐፀይ መራ ተክለሃይማኖት'ዚ ካብኡ ንላዕሊ ዘሎ ትውልዲ ስጋዕ ይትራሃም ወዲ ዳዊት ንጉሥ እስራኤል ፴፱ ጌርም ይቆጽርዎ አብ ናይ ጥንቲ ብራና አብ አው ራጃ ላስታ ቡግና ዝበሃል ዓዲ አብኡ ዝርከብ ታሪክ መስቀል ክብራ አጸቢቑ ይገልጽ እዩ። ሰበይቲ መራ ተኽለሃይማኖት አዲኡ ንጠጣው ደም።

መሰበ ወርቅ እያ መሰበ ወርቅ ድማ ጓል ሐፀይ ድል ናአድ እያ፡ ሐፀይ ድል ናአድ ወዲ ሐፀይ አንበሳ ውድም እዩ፡ ሐፀይ አንበሳ ውድም ወዲ ሐፀይ ግደጃን እዩ፡ ካብኡ ንላዕሊ ዘሎ ትውልዲ ስጋዕ ቀዳማይ ምኒሊክ አቦታቶም በብሐደ አብ ክብረ ነገሥት ኢትዮጵያን ከምኡ ድማ ኣብ ኢትዮጵያ ሕዝብ ታሪክ ቁጽሮምን ዝነገሥዎ መዋእልን አናፈለየ ገሊጹ ይነግር እዩ።

ዘንታ ዳግማዊ ተስፋ ልዑል።

ዳግማዊ ተስፋ ልዑል ብዘበን ሐፀይ እያሱ አድያም ሰገድ ብ፩ ሺሕን ፯፻፸፩ ዓ-ም አብ ሠራዊ ፍሉጥ ገዛኢ ነበረበዚ ዘበን እዚ አብ ጐንደር ሐፀይ ኢያሱ ንእተጌ ወለተጽ ዮን ክምርዓዉ ከለዉ ካብ ሐማሴን ንሱ፡ ተስፋ ልዑል ዓርኪ ርእሲ እዩ ዝነበረ አብ ባህር ያቆስ ዝበሃል መነብሪ ቆመስ ካብኦም ካብ ንጉሥ ዘይፍለ ብምኽርን ብምትሕድዳርን ብሊቅነትን አዚዩ ፍሉጥን ፍትውን ነበረ።

እተጌ ወለተጽዮን ድማ ዘርኤን ካብ ቤት አስገደ ጓል አቶ ሃብተየስ እየን ዝበሃላ ብ፩ ሺሕን ፯፻፸፩ ዓ-ም ብተኸሊል ናይ መርዓ ሥነ ሥርዓት ተፈጸመ፡ ተስፋ ልዑልን አብ ባህሪያቶስን ምርኢያት ገበርትን ሐደግትን ነበሩ። እዚእቶም ክዓ ዓብይ ሥልጣን ከም ዝነበሮም አብ ክብረ ነገሥት ሐፀይ ኢያሱ አድያም ሰገድ ብገሬሑ ገሊጾዎ አሎ፡

ከምኡውን በቲ እዋንቲ አብ ወሎ ጃንጥራር ዓሚጼ ስለ ዝነበረ ብፍርዲ ሐፀይ ኢያሱ አብ ኢድ ተስፋ ልዑል እሙን ብምኻኑ መጠን ም'ስ ብሬሙቱ አብ ኢዱ ይኾ መጡ ነበሩ ስለዚ ናይ ተስፋ ልዑል ሥልጣንን ሞያን ታሪክ ነገሥቱ ክምዝዝርዝሮ ብዙሕ እዩ እንተኸነ ንሕና አሕጺርና በዚ ከምዚ ነዓጽዎ አሎና።

ምሕዝ ሥልጣን ደቂ ባሕረ ነጋሲ ኃይለአብ።

ባሕረ ነጋሲ ኃይለአብ ባሕረ ነጋሲ ተብሂሎም ሽመት አቦታቶም ሒጆም ብዙሕ እዋን ይገዝኡ ነበሩ ካብኦም ዓራቶም ናብ ወዶም ናብ አዝማች እሙሐ ገርጊስ ሐለፈት አዝማች እሙሐ ድማ ብዙሕ እዋን አንቀጥቂጡ ይገዝእ ነበረ ካብኡ ድማ አብ ወዲ ሐዉ ናብ ወዲ ተስፋገርጊስ አብ ልጅ ኤልያስ ሐለፈት ንሱ ድማ ራእሲ ተብሂሉ አብ ዝሕኡ አብ ጐንደር ይቕመጥ ነበረ ብሐፀይ ቴዎፍሎስ ዘበን ካብኡ ድማ ናብ ወዱ አብ ፀምሩ ሐለፈት ካብ ፀምሩ ድማ አብ አቶ ገብረመስቀል ዓብይ ሐለፈት አቶ ገብረመስ ቀል ድማ ሐደ ዓብይ ፍሩሕ ሰብ ነበሩ ብድሕሪ ሞት አንገልድም ወልደሥላሴ ጠቕሊ

ሎም ሠራዊ ይገዝኡ ነበሩ ስጋዕ ዘበን ደጊያት ስባጋዲስ ነዚ ዘዘንቱ ኣብ ማርያም ጉንዳጉንዲ ዓጋመ ይገልጽ እዩ ።

በቲ እዋንቲ ከምኡ ድማ ክንቲብ ዘርኣይን ኣቶ ተወልደመድህንን ድሕርን ቀድምን ተሾሙ ። ካብ ገብረ መስቀል ድማ ናብ ወዶም ኣብ ኣቶ ገብረጻዲቕ ሓለፈት ካብ ገብረጻዲቕ ድማ ኣብ ወዶም ናብ ደጊያት ንጉሤ ሓለፈት ግና ድሕሪ ሞት ኣቶ ገብረጻዲቕ እቲ ሥልጣን ናይ ዝበን ሠራዊ ተሪፉ ደቂ ተስፋ ጥራይ ከነ ድሕሪ ሞት ሓዎም ኣቶ ወንደፍራሽ ካብ ኣገው ንጉሤ ቀድሚ ሐፀይ ቴድሮስ ዝነበረ ሽመት ሠራዊ ምስ ደቂ ተስፋ ተቐቢሎም ፩ ዓመት ዝኣክል ምስገዝኡ ኣብ ኲናት ዓዲ ንፋስ ምስ ደጊያት ገብረመድህን ክዓቲት ምስ ባሕረ ነጋሢ ፍሬ ሠሐርቲ ባሕረ ነጋሢ ወልደሥላሴ ክርባርያ ፀቲኦም ንራእሲ ወልደንኪኤል ክሕግዙ ኣቶ ወንደፍራሽ ኣብኡ ተወጊኦም ሞቱ ካብ ደጊያት ንጉሤ ድማ ኣብ ራእሲ ኪዳነማርያም ሓለፈት ።

ኣቶ ኣስገዶም ድማ ሽመት ደምበላስ ሒዘም ብፍቓድ ሐፀይ ዮሐንስ ምስ ጥልያን ክዋግኡ ኣብ ተሰሐጠ በጽሒ ከለው ሞቱ ካብኦም ድማ ኣብ ወዶም ኣብ ደጊያት መንገሻ ሥልጣን ሓለፈት ።

ምዕራፍ ፲፱ ።

ወለዶ ዘርኢ ክርስቶስ መዋኢ ሐው ተስፋ መዋኢ ።

ክርስቶስ መዋኢ ሐዉ ንተስፋ መዋኢ ንሱ ን፯ ወዲ ወለደ ። ፩ ዘርኢ ሠናይ (ሰቋቁት በኸረጽየን) — ፪ ሥኣለ ጽዮን — ፫ ማእከላይ ቤት — ፬ ገብረክርስቶስ የማናይ ፭ ትንሳኤ ክርስቶስ ቀንጺብ — ፮ ገብረክርስቶስ ጸጋማይ — ፯ ንዳግማዊ ብሴን ሰገደ ።

ከምዚሎም ፯ ኣወዳት ደቂ ክርስቶስ መዋኢ ይበሃሉ እቶም ሹዱሽተ ኣሕዋት ነቲ ንእሽቶይ ሓዎም ብሴን ሰገደ ዝበሃል በቲ መንፍዓቱን በቲ እግዚአብሔር ዝሃቦ ጸጋን ቀኒኦም ፮ቲኦም ኣሕዋት ብሐንሳብ ተማኺሮም ኣብ ጥቓ ዓዲ ፀና ማይ ምሩቕ ትበሃል ሥፍራ ነቲ ሐዎም ንብሴን ሰገደ ኣርኪቦም ፮ቲኦም ኤኢዶም ከቲኪቶም ቀቲሎም ቀቢርዎ ።

ብሴን ሰገደ ግና ቅድሚ ምሟቱ ፯ተ ደቂ ተባዕትዮን ፪ተ ደቂ ኣንስትዮን ውላድ ነበርዎ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ማሙኤል — ፪ ኣዝማች ተስፍኡ — ፫ ኣሮን ፬ ያዕቆብ — ፭ ዱርዪ ፍጋጋ — ፮ ቀዳማይ ተምበሳ ፯ ወ. ምብራቅ ፀሐይ — ፰ ወ. ርብቃ ።

ከምዚሎም ፰ ደቂ ብሴን ሰገደ ይበሃሉ ብሴን ሰገደ እቶም ኣሕዋቱ ንኡ ምስቀቱሉ ደም ሐዎም ከም ደም ኣቤል ከይናቶም ክንደየናይ ዝኣክል ኣይቀንዮምን ዘርኦም ድማ ውሕዳት እዮም ።

ካብቶም ፯ ደቂ ብሴን ሰገደ ድሕሪ ሞት ኣብኦም ያዕቆብ ቀራዪ ሽመት ሒዙ ነበረ ድሕሪኡ ዓራት ናብ ኣዝማች ተስፋኡ ሓለፈት ካብ ኣዝማች ተስፋኡ ከዓ ናብ ዱሪይ ፍጋጋ ሓለፈት ።

<u>ዘርኢ ሠናይ ወዲ ክርስቶስ መዋኢ</u> ዝፈረዮም ዝርካቦም ኣብ ማእዶን ኣብ ደንጎሎን ኣለው ንሳቶም ድማ እንዳ ኣቶ እንድዕሉ ተበሂሎም ክሳብ ሎሚ ይጽውዑ ኣለዉ።

<u>ዘርኢ ገብረክርስቶስ የማናይ</u> ወዲ ክርስቶስ መዋኢ ዝፈረዮም ዓድታት ዓዲ ሕርዋ እኒ ዓዲ ሽም መዓለ እኒ ቡህንና እኒ ዓዲ ጉዕበ ከምዚሎም ደቂ ገብረክርስቶስ የማናይ ይብሃሉ ።

<u>ዘርኢ ገብረክርስቶስ ጸጋማይ</u> ወዲ ክርስቶስ መዋኢ ንዳግማዊ በግኣፅየን ንምሐ ማርያምን ወለደ እምሐ ማርያም ድማ ን፪ተ ወለደ ንቴድሮስን ንዘርአ ዮሐንስን ወለደ ቴድሮስ ድማ ንእሮንን ነስገዶምን ወለደ እዚኦም ፪ቲኦም ኣሕዋት ደቂ ቴድሮስ ዝፈረይዎም ኣብ ድምብር ኣልበን ጓንትን ሐዲሽ ዓድን ዓዲ ሐንሰን ኣብ ማይ ጻዕዳን ኣለዉ. ዘርአ ዮሐንስ ዝፈረዮም ፮ተ ደቂ ዘርአ ዮሐንስ ይበሃሉ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ኣዝማች ኣኰሎም — ፪ ኣሮን — ፫ ዓንደሐርያት — ፬ ተወልደ — ፭ ገርጊሽ — ፮ ሠረቀ ብርሃን ።

ከምዚሎም ፮ ደቂ ዘርአ ዮሐንስ ይበሃሉ ፮ቲኦም የሕዋት ዝፈረይዎን ዝሐዝዎ ዓድታትን እኒ ዓዲ ሕይስ እኒ ዓዲ ያቕኒ እኒ ዓዲ ልብሶ እኒ ዓዲ ቁሖ እኒ ዓዲ ሐይዋ እኒ ዓዲ ስልዖ እኒ ዓዲ ኣዝማቲ እኒ ዓዲ ኲቱር እኒ ዓዲ ሐባል እኒ ሐናኒት እኒ ኲዶ ዝብእ እኒ ዓዲ ማእምን ከምኡውን ነዚኦም ኣሕዋቶም ጽምብላ ሽሬ ኣለዉ ።

ኣዝማች ኣኮሎም ወዲ ዘርአ ዮሐንስ ሐንቲ ንርግቤ ሰሎሞን ወለደ፣ ንሳ ድማ ናብ ክንቲብ ቡላ ዓዲ ገብሩ ሐማሴን ተእትያ ንክንቲብ ዘክርስቶስን ንክንቲብ ብእምነትን ንባሕረ ነጋሢ ኣብዝጊን ወለደት ። እዚኦም ፫ቲኦም ኣሕዋት ዝፈረይዎም ኣብ ዓዲ ገብሩን ገለ ናብ ዓዲ ተኽላይ ገለ ናብ ወኪ ዱባ ገለ ናብ እምባደርሆ ገለ ናብ ሊባን ገለ ናብ ዓዲ ነእምን ዓንሰባ ኣለዉ ።

ዘርኢ ትንሳኤ ክርስቶስ (ቀንጺብ) ።

ወዲ ክርስቶስ መዋኢ ንሱ ዝፈረዮም ኣብ ደምባ ደቡብን ኣብ ዓዲ ጻዕዲ ዓዲ ላምዛ ከምዚሎም ፫ተ ዓዲ ደቂ ትንሳኤ ክርስቶስ ወይ ድማ ደቂ ቀንጺብ ይበሃሉ ።

ዘርኢ (ሥኣለጽዮን)

ወዲ ክርስቶስ መዋኢ ንሱ ዝፈረዮም ዝርካቦም ኣብ ዓዲ ቆጾ ተኸላ ሐንቲ ዓዲ ዝርካቦም ኣብኡ ኣለዉ ።

ዘርኢ በኸረጽየን ወዲ ክርስቶስ መዋኢ ።

እዚ በኸረጽየን'ዚ ዝፈረዮምን ዝሐዝዎ ዓድታትን ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። በኸረጽየን ንሥሙር ወለደ ሥሙር ን፯ ኣወዳት ወለደ ። ንኣብርሃም — ፪ ንዳግማዊ በኸረጽየን

፫ ንቴድሮስ — ፬ ንፍቁርን — ፭ ንይስሐቅን — ፮ ንተክለመኻእን — ፯ ንአብሳደን ።

ክምዚሎም ፯ ደቂ ቦዅሪ ይብሃሉ ፡ እዚኦም ዝፈረይዎምን ዝሐዝዎ ዓድታትን እኒ ዓዕር ኩንዓት እኒ ዓዲ በግዖ እኒ ሥብዓ እኒ ዓዲ አሳል እኒ ኩዶ ሕምበሻ እኒ እንዳብ እዝራይ እኒ እምባ ስሳሎ እኒ ዓዲ ሐምቢ እኒ ዓዲ አፍማይ እኒ ዓዲ ዋጦት እኒ ተና ቡኽ እኒ ዓዲ ወሎ እኒ ዓዲ ክተዮ ክምዚሎም ደቂ ቦዅሪ ይብሃሉ ።

እቲ ፺ዓይ ሐዎም ወዲ ክርስቶስ መዋእ ዳግማዊ ብሴን ሰገደ እመቓቕልእምን ዝሐዝዎ ዓድታትን ክንሰሚ ።

ሀ) ዘርኢ ሚሙኤል ወዲ ብሴን ሰገደ ንሱ ዝፈረዮም ዝርከበም አብ ሐንቲ ዓዲ አብ ዓዲ ገሃድ እለዉ ።

ለ) ዘርኢ አዝማች ተስፋአ ወዲ ብሴን ሰገደ ንሱ እዩ ሽመት ሠራዮ ሐጼ ዝነበረ በሕፀይ ንብለ ድንግል ዘበነ መንግሥት ዝፈረዮም ድማ ዝርከበም አብ ደረዓንቶ አለው።

ሐ) ዘርኢ አሮን ወዲ ብሴን ሰገደ አሮን ዝፈረዮም ድማ ንአቢብን ነአዝማች ዮሐንስን ወለደ አቢብ ንረዳእ ረዳእ ንብስመይ ወለደ ብስመይ ዝፈረዮም አብ እግሪ መኽል አለው (ዝፈረዩ) አዝማች ዮሐንስ ን፫ተ ወለደ ንጕሽ ለአብን ንሥብሐት ለአብን ንሥምረት ለአብን ክብዚኦም ጕሽ ለአብ ዝፈረዮም ዝርከበም አብ ደፋዓንቶ አለው ።

ዘርኢ ሥብሐት ለአብ ።

ሥብሐት ለአብ ነውዓሎም ዓቃፅንን ንናይልን ወለደ ክብዚኦም ደቂ አውዓሎም ዓቓፅን ክልተ እንዳውዓሎም ዓቓፅን ዝበሃሉ አብ ቤት ማርያምን ድግሬ ዳስን ዓድልገስን ዓዲ ሐለዋትን እኒ እምባ ማይ ጻዕዳ ክምዚሎም ፰ተ ዓዲ ደቂ አውዓሎም ዓቓፅን ዝፈረይዎም እዮም ።

ዘርኢ ናይል ወዲ ሥብሃት ለአብ ።

ናይል ድማ ንዑቑቢትን ንክፍለትን ንክልተ ወለደ ዑቑቢት ድማ ን፭ተ ወለደ ሽሞም ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንሽም ዝወልደ ማርያም — ፪ ንሽም አራኖስ — ፫ ንሳልሳዊ ብሴን ሰገደ — ፬ ንሽም ዮሐንስ — ፭ ንአቶ ማሞ ።

ክምዚኦም ሐሙሽተ ደቂ አዝማች ዑቑቢት ይበሃሉ ክብዚኦም ዝወጹ አሕዋቶም ድማ አብ ጸለምቲ ምስ ደቂ ሐመስኦም ተሐዋዊሾም ክሰዕ ሉሚ አብኡ አለዉ ።

ዘርኢ ክፍለት ወዲ ናይል ።

እዚ ክፍለትዚ ሐዊ አዝማች ዑቁቢት ንሱ ን፬ተ አወዳት ወለደ ሽሞም ድማ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንገረ ድንግል — ፪ ንገብረልዑል — ፫ ንተኽሉ ሐበል — ፬ ባሕረ ነጋሢ ሥምረት ለአብን ።

ክምዚሎም ፬ተ አሕዋት ደቂ ክፍለት ዝፈረይዎም ዓድታት እኒ ዓዲ ኺላ እኒ አንገናእ እኒ ዓዲ ጮማይ እኒ ዓዲ አውሐ ክምኡ ድማ ዘርኢ ክፍለት አብ ካልእ ዓድታት አይስአኑን እዮም ።

ዘርኢ ባሕረ ነጋሢ ሥምረት ለአብ ።

እዚ ባሕረ ነጋሢ ሥምረት ለአብ ን፮ አወዳት ወለደ ሽሞም ድማ ክምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንተኽለሐንስ — ፪ ንገረክርስቶስ — ፫ ንክቲርን — ፬ ንቶምበሳ — ፭ ንሸጊፅ — ፮ ንዘርዮሐንስ እዩ ።

ክምዚሎም ፮ተ ደቂ ባሕረ ነጋሢ ሥምረት ለአብ ይበሃሉ እዚአቶም ዝፈረዩዎ ድማ አብ ዓዲ ፀጋር አብ ዓዲ ባሕሮ አብ ደርዓንቶ አብ ደንጕሎ አብ ምሕያው ይርከቡ አለዉ ።

መ) ዘርኢ ዱርይ ፍጋጋ ወዲ ብሴን ሰገደ ንሱ ዝፈረዮም ማይ ሐርማዝ ዓዲ በሪ ተኽላ ገላ አብ ዓዲ ሕዱግ እንዳ ሀኬፋ ዝበሃሉ አለው ገለ ድማ ናብ እምባ አላጂ አለው ፍርቓም ድማ ደቂ ሐስንጋይ አብ ክሰላን አብ ክበቢኡን አለዉ ድሩይ ፍጋጋ ሐደ እዋን ብዘበኑ አብ በረኻ መትሕት ዕሉል ሽፍታ ነበረ ሽፍትነቱ በሐደ እፍኡ ክሳዕ ቤተ መንግሥቲ አህዊኹ ነበረ አብ በረኻ መትሕት ክብ ሐንቲ እስላመይቲ ወሊዱ ነበረ ንሱ ዝፈረዮም በርከት በዚሖም አለዉ ክምኡ ድማ ቀድሚ ድሩይ ፍጋጋ ዝኽዱ ደቂ ሐወብኦም ክምልጋእ ዝውለዱ ደቂ ወረሰናዝጊ ምስአቶም ተሐዋዊሾም አብ እስላም አሚኖም ሐለንጋ እንዳተብሀሉ ብሐደ ሽም ይጽውዑ አለዉ ።

ሠ) ዘርኢ ያዕቆብ ቈራይ ወዲ ብሴን ሰገደ ንሱ ድማ ን፪ተ ወለደ ንክምልን ንፍሬ ምኽእን ክብዚኦም ፍሬ ምኽእ ንሐደ ንእዮብ ወለደ እዮብ ድማ ን፬ተ አወዳት ወለደ ንድብሉይን ንገብረየስን ንተኽለየስን ንተስፋየስን ነዚኦም ፈረየ ክብዚኦም ተኽለየስ ዝፈረዮም ሽሞም ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንፍቕረየስ — ፪ ንብስምየስ — ፫ ንክፍለየስ ፬ ንነገደየስ ።

ክምዚሎም ፬ተ ደቂ ተኽለየስ ይበሃሉ ክብዚኦም ፍቕረየስ ዝፈረዮም አብ ላዕላይ ዓዲ ሀርፊ አለው ዝርከበም ዘርኢ ብስምየስ አብንዲቕን ዓዲ ፍንፅን ዝርከበም አብኡ አለዉ ክፍለየስ ዝፈረዮም ድማ እኒ ምግላብ እኒ ላዕላይ ዓዲ እኒ ዓዲ ማሕሩይ እኒ ዓዲ ሐርካም እኒ ደግሞመት ፍርቂ ዓዲ ሳግላ ክምዚሎም ደቂ ክፍለየስ ተብሂሎም ይጽውዑ አለው ።

እቲ ራብዓይ ነገደየስ ወዲ ተኽለየስ ዝፈረዮም ፲፪ተ ደቂ ነገደ ይበሃሉ እዚኦም ዝፈረይዎም ድማ እኒ ዓዲ ጕረቶ እኒ ቀሸት እኒ ማይ ኢኽ እኒ ዓዲ ገንደፈር እኒ በራኽ ክምዚሎም እዚአቶም ደቂ ነገደ ይበሃሉ ።

ዘርኢ ክምል ወዲ ያዕቆብ ቈራይ ።

ክምል ንጭዋ ሥሉስ ወለደ ጭዋ ሥሉስ ድማ ን፫ተ ወለደ ንሠመረአብን ንቕዱስ ለአብን ንእኩቶ ለአብን እዚኦም ፫ቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም ዓዲታት ክንሰሚ እኒ እርግዝና እኒ ዓዲ ጉንጓይ እኒ ዓዲ ዓባቓት እኒ ዓዲ ሐረጉት እኒ ዓዲ መኸዳ እኒ ዓዲ ዓንዲል እኒ ዓዲ ጣፉ እኒ ዓዲ መርዒት እኒ ዓዲ ክምዝናባ ዓዲ መርከኛ ክምዚሎም እዚኦም ኩሎም ድጸብጸብናዮም ዓድታት ደቂ ጭዋ ስሉስ ይበሃሉ ።

ረ) ዘርኢ ቀዳማይ ተምበሳ ወዲ ብሌን ሰገደ እዚ ተምበሳ ቀዳማይ ወዲ ብሌን ሰገደ ንሱ ነ፫ተ አወዳት ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንቴድሮስ — ፪ ንአቢብ — ፫ ንተስፋማርያሞ — ፬ ንመንቆሬስ ።

ነዚኦም ፬ተ አወዳት ወለደ ካብዚኦም መንቆሬስ ዝፈረዩም ዝርከበም አብ ጥረመ ኽረም ናብ ሐንቲ ዓዲ አለው ዘርኢ እቲ ክልአይ ሐው አቢብ ዝበሀል ንሱ ዝፈረዩም ንዑባልን ንመሕመድን ዝበሀሉ ናብ ጥቓ መረገኛ አለው ነዚኦም ክልተ ዓዲ ዝፈረዩ እዩ።

ዘርኢ እቲ ፫ይ ተስፋማርያም ድማ ከምዚ እዩ ተስፋማርያም ነሡክሕ ወለደ አሰ ክሕ ድማ ዘርኡ ዝርከበም አብታ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ ዓዲ ሰክሕ ዝርከበም ደቂ አሰክሕ አብአ አለዉ ።

ዘርኢ እቲ ፬ይ ሐምም ቴድሮስ ዝበሀል ንሱ ንፄ ወለደ ንተዓረዝ ግን ንማዕቀበዝግን ወለደ ካብዚኦም ታዓረዝጊ ክይወለደ ብዙሕ እዋን ፀኒሑ ነበረ ማዕቀበዝጊ ግና ንማእ ደን ንድበዛናን ንሽልቲኤን ዓዲ ዝፈረዩ እዩ ፡ እዚ ማዕቀበዝጊ'ዚ ንቀዳማይ ሀብተየስ ወለደ ቀዳማይ ሀብተየስ ንቀዳማይ ዕዋል ወለደ ቀዳማይ ዕዋል ን፫ተ ወለደ ንዳግማይ ሀብተየሱስን ንተኽለአብን ንብስሞይን ንመሐረናን ንጋፋርን ነዚኦም ፭ተ አወዳት ወለደ ጋፋር ንሕፈሮም አሕፈሮም ንመርዱ መርዱ ንኽፍላይ ክፍላይ ንሥብሃቱ ሥብሃቱ ንዓ ንደመስቀል ዓንደመስቀል ንደጊያት መሐሪ ።

እዞም ዝኽበሩ ደጃዝማች መሐሪ ዓንደመስቀል ዝበሃሉ ፍሉጥ ዓብይ ሰብ አብ ክፍሊ ተኸላ ዝነበሩ ንሰም ድማ አብ ሰዋኪን ዝነበረ ኩለጅ ክብቶም አብኡ ዝተማሀሩ ቀዳማይ እዮም ፡ ብሊቅነትን ብአእምሮን እዚዮም ብትምህርቲ ዝበሰሉ ንምኳኖም ዝተፈልጠ እዩ ። ብኢጣልያ ጊዜ አብ ኢትዮጵያ ብዝተዘዋወሩሉ ብሥራሕ ምኽንያት ካብሎም ቅድሚ አርባዓ ዓመት አትሒዞም ካብ አድብራትን ገዳማትን ሊቃውንትን ብናይ ዓድናን ብናይ ደቂ ወጻኢን በብዓይነቱ ዝአከብዎን ዘዳለውዎን ጽሑፍ ነዚ መጽ ሐፍ'ዚ ክዳሉ ከለኹ ካብ ኢድ ወረስቶም ብዙሕ ጠቓሚ መጻሕፍቲ ብምርካበይ ክየ መስገንኩዎም አይሐልፍን እዩ ።

ዘርኢ ተዓረዝጊ ሐው ማዕቀበዝጊ ።

ንሱ ተዓረ ብዕራይ ተባሂሉ ይጽዋዕ ነበረ ንዳግማዊ ተምበሳን ንባሕረ ነጋሢ ዑቕ ባሚካኤል ጥቁርኒ ወለደ ዳግማዊ ተምበሳ ንባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይን ንሀብቱይን ወለደ

<u>ምዕራፍ ፳ ።</u>

ዘርኢ ባሕረ ነጋሢ ዑቕባንኪኤል ጥቁር ።

ብዘበን ሐፀይ ሠርፀ ድንግል ዑቅበሚካኤል ጥቁር ባሕረ ነጋሢ ተባሂሉ ንቱርኪ.አብ ሐንቲ ዓዲ አብ ገዛ ቀዛ አለው ። እቲ ክልአይ ሐወ ክሊብ ንዑቅቢት ወለደ ዑቕ ምስ ሰዓሩ አብ ፈረስ ማይ ንሱ እዚ ባሕረ ነጋሢ'ዚ እዚዩ ጅግና ከምዝነበረ አብታሪክበ.ት ድማ ን፫ተ ወለደ ሽሞም ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንወልደጊዮርጊስ — ፪ ንዓንደ ነገሥት ናይ ሐፀይ ሠርፀ ድንግል ምዕራፍ ፳፪ ገጽ ፳፰ አግፈሐ የዘንትወሉ እዩ ብድንኪኤል — ነስገዶም ።

ሬ ሥዕረት ቱርኪ አብ ሰፈር ንጉሥ ጸዊያም ቀሚሽ አልቢሾም ሽሊሞም ናብ ድብ ዋ ጋማ አሰረ ከተምኡ ድማ ናብ ተራእምኒ ዱር ቀስቂሱ ናብአ ከተማ ገበረ ተራ እምኒ ድማ በቲ እዋን እቲ ዱር ጸሊምን ጠልን ነበረት ባሕረ ነጋሢ ድማ ናብአ ክይኑ ረብ ምላሽ ብፅ ሽሕን ሐሙሽተ ሚእትን ሰብዓን ዓ-ም ተሸይሙ አብ ተራ እምኒ ቕመጥ ነበረ ። አብኡ ክይኑ ድማ ነ፮ተ አወዳት ወለደ ። ፩ ንሮም — ሰገድን — ፪ ንአርዓዶምን — ፫ ንገዶን — ፬ ንሀብቶምን ።

ነዚኦም ምስ ወለደ ብትእዛዝ ንጉሥ ንዓደምሐራ ተጸዊዑ ምስ ፍላሽ አብ ቤጌም ድር ክዋጋእ ሞተ ዓራቱ ግና ናብ ወዲ ሐው ናብ ባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ ሐለፈት።

ንሱ ድማ ባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ ስጋብ ሐፀይ ፋሲል ዘበነ መንግሥት አብ ንዲ መንግንቲ ክይኑ ይገዝእ ነበረ ብዛዕባ'ዚ ዘዘንቱ አብ ክብረ ነገሥት ናይ (ታሪክ ገሥት) ናይ ሐፀይ ፋሲል ብዓብዩ ተጻሒፉ ይርከብ ።

ብዛዕባ ባሕረ ነጋሢ ዑቅበሚካኤል ዝወለዶምን ዝሐዝዎ ዓድታትን ክንሰሚ ደቂ ገዶ ዝርከበም አብ ተራ እምኒ እለዉ አኩሎምኒ ሀብቶምኒ ይብሃሉ ።

ሀብቶም ዝፈረዩም ድማ እንዳሹም ዘማርያም ዝበሃሉ ዝርከበም አብ ተራ እምኒ ምስ ደቂ ሐወበኦም ተሐዋዊሾም አለዉ ንሳቶም ድማ እንዳሹም ዘማርያም ይብሃሉ ።

ዘርኢ አርዓዶም ፡ አርዓዶም ወዲ ባሕረ ነጋሢ ዑቕባንኪኤል ዝፈረዩም ን፪ተ ወለደ ንዳግማይ አድከመን ንአቶ ብርሃንን ዳግማይ አድከመ ድማ ንሕድሮምን ንተስፎ ምን ወለደ ሕድሮም ድማ ን፪ተ ወለደ ንደጊያት ድብለየስን ንዝማች ቀለአብን ደጊያት ድብለየስን አዝማች ቀለአብን ዝፈረይዎም አብ ክሳድ ዓዕሮ አለዉ ።

ደጊያት ድብለየስ ብዘበን ሐፀይ በካፋ ደገዝማቲ ተባሂሎም ሽመት ሠራዩ ክም ዘሎ ሒዞም ነበሩ እቲ እዋንቲ ደጊያት ማሞ ወዲ ደጊያት ገብረክርስቶስ አብ ጸዓዘጋ ክይኖም ጠቕሊሎም ይገዝኡ ነበሩ ። ደጊያት ድብለየስ ድማ ሰበይቶም እምቤት ጕር ዚት ጓሎም ንሐፀይ መልከ ሰገድ ወይም ሠርፀ ድንግል ዝወለደታ ጓል ተስፋይ ገረብ መደባይ ወለል የእቲዩ ነዞም ሕጂ ክሳድ ዓዕሮ ዘለው ዝፈረየ እዩ ።

ዘርኢ ተስፎም ሐዊ ሕድሮም ወዲ ዳግማዊ አድከመ ን፫ተ አወዳት ወለደ ። ፩ ንሥብሃት ለአብ — ፪ ንዓንዲት — ንዘርኢት ።

ነዚኦም ፫ተ ወለደ እዚኦም ፫ቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም ብሐንሳብ ተሐዋዊሾም ገሊኦም አብ ዓዲ ጕዳእቲ ገሊኦም ኦብላቁን ክሳድ ዓዕሮ ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ተስ ፎም ተባሂሎም ይጽውዑ አለው ።

ዘርኢ አቶ ብርሃን ወዲ አርዓዶም ።

አቶ ብርሃን ንሕፈሮምን ንክሊብን ወለደ ካብዚኦም አሕፈሮም ዝፈረዩም ዝርከበም

ንዚኦም ፫ተ አወዳት ወለደ ክብዚኦም እተ ሐደ ወልደጊዮርጊስ ንሐንቲ ዓዲ ንንግስ ናብ
ደቀሰዬምቲ ዝፈረዩ እዩ ።

እቲ ክልአይ ሐምም ድማ ዓንደንኪኤል ዝበሃል ንሐንቲ ዓዲ ሹም ዓንዱይ ዝ
ረዩ እዩ ።

እቲ ፫ይ ሐምም አስገዶም ዝበሃል ንፀተ ወለደ ንሳልሳዊ ተምበሳን ንዓንደ ሃይ
ኖትን ሳልሳዊ ተምበሰ ንበኩሩ ዐኹሩ ድማ ነገልድም ወልደሥላሴ እዚ አገልደ፡
እዚ'ዩ ትሕቲ ራእሲ ወልደሥላሴ እቶም ዝዝእ ትግራይ ትግሪኛ አብጨለቆት ከይና፡
ብዘበን መሳፍንት ዝገዝኡ ዝነበሩ እዮም ንሱ ድማ አገልድም ወልደሥላሴ ወዲ ዐኹ
ጓል ራእሲ ወልደሥላሴ የእትዩ ግዝአት መረብ ምላሽ ተቐቢሉ ይገዝእ ነበረ አገልደ፤
ወልደሥላሴ ንንብረሥላሴ ወለደ ገብረሥላሴ ድማ ንጉግሣ ጉግሣ ንንጉሤ ወለደ ።

ዘርኢ ዓንደሃይማኖት ሐው ሳልሳዊ ተምበሳ ወዲ አስገዶም ንህዝቅያስ ወለደ ህ
ቅያስ ድማ ንፀተ ወለደ ንወዳጁን ንካሣን ክብዚኦም ካሣ ንአቶ ሥብሃቱ አቶ ሥብሃ
ንደጊያት ተፈሪ ወለደ እቲ ክልአይ ሐው ወዳጁ ወዲ ህዝቅያስ ንዮሐንስን ንጐበ
ወለደ ጐበ ድማ ንብላታ ብተውልኝ ዮሐንስ ድማ ንፍስሃዬን ንግራዝማች ይግዛው
ወለደ ክምዚ'ሎም ደቂ አስገዶም እናተባህሉ አብ ኩዶ ፈላሲ ይጽውዑ አለዉ ።

ዘርኢ ሮም ሰገድ ወዲ ባሕረ ነጋሢ ዑቅባሚካኤል ጥቁር ሮም ሰገድ ዝፈረዮም
ዝሐገዞም ዓድን ክምዚ ዝስዕብ ንሰሚ አሎና ሮም ሰገድ ንእምቤት ሥላስ ጓል ደጊያ
ሃብስሉስ ዓባቅ ጸዓዘጋ ንዓዓ የእትዩ አብ ተራ እምኒ አብቲ ከተማ ምቕማጥ አበነቱይ
ዝነበረ ቀንዲ ዓዶም አብኡ ከይኑ ብዘበን ሐፀይ ሠርፀ ድንግል ብ፩ ሺሕ ፭፻፶፮ ዓ-
ሮም ሰገድ ካብ እምቤት ሥላስ ንሰለስተ አወዳት ወለደ ። ፩ ንድብሎም — ፪ ንዳግማ
ባሕረ ነጋሢ ዑቕባሚካኤል — ፫ ንዓንደየስ ።

መሊሹ ድማ ብድሕሪ'ዚኦም ካብ ክልእ ሰበይቲ ንዑቕባክርስቶስ ወለደ ክምዚሎ
፬ተ ደቂ ሮም ሰገድ ተባሂሎም ይጽውዑ ።

ክብዚኦም ፬ተ አሕዋት እቲ ዐኹሪ ቤት ድብሎም ዝበሃል ን፫ተ አወዳት ወለ
ሽሞም ድማ ሐደ ነገደየስ ክልአይ ክፍለጊዮርጊሽ ሳልሳይ ፍቕረየሱስ ይበሃሉ ነበ
ክብዚኦም አቶ ነገደየስ ዝብሃል ጓል አዝማች አቢዳራ ጓል ጓሎም ነዝማች ፍቕረየሱ
ዛይደ ኩሎም ዝገዝኡ ዝነበሩ ጓሎም እምቤት ግብጻዊት ክብ አገዝማች አቢዳራ ሠ
ምቲ አድያበ ዝነበሩ ንእምቤት ማርያማዊት ወሊዳን እምቤት ማርያማዊት ድማ
አቶ ነገደየስ ተአትየን ንወልደጊዮርጊስን ንስያስን ንለተሃይማኖትን መልሹ ድማ
ክልእ ሰበይቲ ንኽፍለማርያም ወለደ ክብዚኦም ወልደጊዮርጊስ ንንብሩን ንእሥራት
ንወይዘሮ ሰበነን ወለደ ወይዘሮ ሰበነ ናብ ዓዲ ቁስሙ አብ አቶ ወልደቂስ ተአትየ
ንዓዲ ክንቲባ ሐንስ ዓዲ መንጐንቲ ዘለው ዝፈረያ እየን ።

ክፍለማርያም ወዲ ነገደየስ ድማ ንኽፍሉን ንሹም ሀብቱይን ንተስፋይን ንደ
ክምዚሎም ፬ተ ደቂ ክፍለማርያም ይበሃሉ ወይዘሮ ለተሃይማኖት ድማ ጓል አቶ ነገ

ንንግስ ናብ ከንቲባ ዑንኩር ደቂ ዳሽም ተአትያ ነዞም ሕጂ ዓዲ ሜብር ደቂ ዳሽም ዘለው
ዝፈረየት እያ ክምዚሎም ደቂ ነገደየስ ይበሃሉ ።

ዳግማዊ ባሕረ ነጋሢ ዑቕባሚካኤልን ዓንደየስን ድብሎምን ፫ቲኦም አሕዋት ዝፈረ
ይዎም በሐንሳብ ተሐዋዊሾም አብ ዓዲ ጉልትን አብ ዓዲ ጭዕንዶግን አለው ክምኡ
ድማ ዘርኢ ዑቀባክርስቶስን ዳግማዊ ዑቕባሚካኤልን ዝፈረይዎም አብ ዓደበዓብዱን
ታሕታይ ሐጊናን አለው ክምኡ ከዓ አቶ ነገደየስ ብፍላይ ዓዲ ታህሰስ ዝበሃል ርስቶም
ክንሱ አይቕመጥዎን እዮም ክምዚሎም ዝሐገዞም ዓድታትን ዘርአምን ደቂ ሮም ሰገድ
በዚ ንዓጸ አሎና ።

ምዕራፍ ፳፩ ።

ዘርኢ ዳግማዊ ቶምበሳ ሐው ንባሕረ ነጋሢ ዑቕባሚካኤል ።

እዚ ዳግማዊ ቶምበሳ ወዲ ተዓረዝጊ ወይ ድማ ወዲ ተዓረዝጊ ብዕራይ ዝበሃል
ዝነበረ ንሱ ቶምበሳ ን፪ አወዳት ወለደ ። ፩ ንባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ — ፪ ንአቶ
ሀብቱይ ።

ክምዚሎም ክልተ ደቂ ዳግማዊ ቶምበሳ ይበሃሉ ክብዚኦም ሀብቱይ ዝፈረዮም
አይቀበጹ እኒ ዓዲ ሹም ሀብቱይ እኒ ዓዲ አገራይ ክምዚሎም ፫ተ ዓዲ ደቂ ሀብ
ቱይ ይበሃሉ ።

ዘርኢ ባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ ።

ባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ ብዘበን ሐፀይ ፋሲል ፍሉጥ ሹም ነበረ ንሱ ድማ ንአቶ
ሥብሃት ለአብን ንደጊያት ዘርአብርኹን ን፪ቲኦም ወለደ ክብዚኦም አቶ ሥብሃት ለአብ
ዘርኡ ዝርካበም አብ ዓዲ ቁስሞን ገሉ ድማ አብ ዓዲ መንጐንቲ ንዓዲ ደጊያት ሥብ
ሃቱ ዝፈረዩ እዮ ።

ደጊያት ዘርአብሩኽ ንደጊያት ማሞ ወለደ ደጊያት ዘርአብሩኽ ብዘበኑ ሐደ ፍሉጥ
ፍሩሕ ጅግና ነበረ ብጅግንነቱ አብ ሙሉእ ኢትዮጵያ አዚዩ ስሙይ ኮነ በዚ ምኽን
ያት'ዚ ብፍቓድ ሐፀይ ፋሲል ጓል ጓሎም ንሐፀይ ፋሲል ጓል ልዕልቲ ሰብለ ወንጌል
ተዝወለደቶ ክብ ደጊያት ዲሜጥሮስ ደጊያት ዲሜጥሮስ ወዲ ራእሲ አትናቴዮስ ጐጃም
ከዶጋ አሞት ቁልበ ኪዳን ምሕረት ዝብሃል ዓዲ አብኡ ክይኖም ንሙሉእ ጐጃም ዝገዝኡ
ዝነበሩ ጓሎም ብ፩ ሺሕን ፮፻፶፯ ዓ-ም እቲ ወለተጊዮርጊስ ዝተባህለት ጓል ልዕልቲ
ሰብለ ወንጌል ንእአ አእትዩ ደጊያት ዘርአብሩኽ ንደጊያት ማሞ ወለደ ደጊያት ማሞ
ንአቶ ፋሲል ወለደ አቶ ፋሲል ድማ ንአቶ ወልደሥርኤል ወለደ አቶ ወልደሥርኤል
ድማ ንዳግማዊ ዘርአብሩኽ ወለደ ዳግማዊ ዘርአብሩኽ ድማ ንሳልሳዊ ቶምበሳን ንዓን
ን፪ቲኦም ወለደ ክብዚኦም ዘርአብሩኽ ዝፈረዮም አብ ዓዲ መንጐንቲን አብ ታኽ

ታን አብቲ ናይ ዋንቲ ርስቶም ዓጽምን ይቅመጡ አለው ከምዚሎም ደቂ ሳልሳይ ቶም
በሳ ተባሂሎም ይጽውዑ አለዉ ።

ደጊያት ዘርአብሩኽ ከምቲ አብ ላዕሊ ተጠቒሹ ዘሎ ንልዕልቲ ወለተጊዮርጊስ የጐ
ቲዩ ንዓዱ ክምለስ ከሎ ንጉሥ ድማ ብዕሎም ፵፬ተን (አርባዓን አርባዕተን) ርስትን
ጉልትን ንኣኽን ንደቅኽን ንደቂ ደቅኽን ይብጻሕኪ ኢሎም አፋነውዋ። ካብዚ እዋን
ጀሚሩ ስጋዕ ዘበን ጣልያን ዝመጽእ ሥልጣን ሒዞም ዕቤት አቢታቶም አይሰእኑን ኣለዉ ።

ዮሐንስ ሀካይ ድሕሪ ሞት ሐወቡኡ ባሕረ ነጋሲ ዑቕባሚክኤል ዋቁር ሽመት
ሒዙ ስጋዕ ዘበን ሐፀይ ፋሲል ጠቅሊሉ ስጋዕ መታሕት ይገዝእ ከም ዝነበረ
ታሪክ ነገሥት ናይ ሐፀይ ፋሲል ንባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ ይሰምዮ እዩ ።
ድማ ብዛዕባ ሥልጣን ባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀካይ አጋኢኑ ዝነግርን ዘዘንቱን ብ
መንሳዕ ዝተጻሕፈ መጽሐፍ ሮዲን ገጽ ፴፰ ቍ. ፸፱ ተመልከት (ርኤ) ።

ወለዶ ደቂ ርብቃ ኻል ብሌን ሰገደ ።

እዛ ርብቃ እትበሃል ጓል ብሌን ሰገደ ካብቶም ፳ተ ደቂ ብሌን ሰገደ እያ ንሳ ዝ
ረየቶምን ዝሐዝዎ ዓድታትን ድማ አብቲ ምድሪ ዓደቦለ ተቐሚጣ ንጉድቡዝጊ ወ
ድግናይ ድግናይ ወዲ አክለ ተአትያ ንፎት ምስ ወለደት ብናእሽትኦም አብኦም ምስ ሞተ
አዲኦም ንዥሎም ደቃ አኪባ እንዳ ሰብአያ ናብ ድግሳ ከደት ።

አብኡ ድማ ኃያሎይ አዋን ተቐመጠት አቦአ ብሌን ሰገደ ካብዚ ዓለም ብሞት ም
ተፈልዩ ። መሊሻ ካብ ድግሳ ንዓደ በአ ተመልሰትሞ ምስቶም ፫ተ አሕዋታ ምድ
ክማዋሉ ከለው ምስኦም ተመቕለት ።

ከምኡ'ውን እታ ሐፍታ ምብራቀ ፀሐይ ትበሃል ካብቲ ዝነበረቶ መጺአ ምስ አ
ዋታ ምድሪ ሐዘት ።

ርብቃ ድማ ናብዚ ሕጂ ዘለውዎ ዓዲ መጺአ ምድሪ ሐዘት ፡ እኒ ጸበላ እኒ ሐሰበመን
የልበ እኒ ዓዲ አብራሄ እኒ ዓዲ ኩሎም ከምዚሎም ፱ተ ዓዲ ደቂ ጓል ብሌን ሰገ
ርብቃ ዝወለደቶም መሬት አዲአም ወረሱ ንሳቶም ቁጽሮም ሕጂ ምስ ደቂ ብሌን ሰገ
ምስቶም ፺ተ አሕዋት ክይኖም አብ እንዳብ ክነ አብ አደባባይ ክነ ብሐደ ሽም ደቃ
ብሌን ሰገደ ይበሃሉ ።

ወለዶ ደቂ ምብራቀ ፀሐይ ጓል ብሌን ሰገደ ።

እዛ ምብራቀ ፀሐይ ጓል ብሌን ሰገደ ካብ ዙሎም አሕዋታ አዝያ ጉልብትን ሐሪፆ
ትን መልክዔኛን (ጽብቕቲ) ነበረት በቲ እዋን'ቲ ንጉሥ ሞይቶም አብ ኢትዮጵ
ብዙሕ ዕግርግር ኩይኑ ነበረ ።

ካብ'ቲ ተሐፅያቶ ዝነበረት ወዲ ንብረኢድ ተኸለ ተሐዲጋ አውግሮም ዝበሃ
በዓል መሬታ ሥበን ሐደ ፍሉጥ ሰብ ነበረ'ሞ ብዙሕ ሀያብ ሒዙ ናብ አሕዋታ ደገ ይ
ንዕ ነበረ ድሕሪኡ ትብጻሕክ በልዖ ንሱ ድማ ነዓአ አእትዩ አብ መረታ ሰበነ ክይ

ሕጂ አብኡ ዘለው ፈረዩት ፡ ንሳቶም ድማ ዝሐዝዎ ዓድታት ከም'ዚ ዝስዕብ ንጠ
ስ አሎና። እኒ ዓዲ ፍንዕ እኒ ጓቂት እኒ እንዳማርያም ፍቕያይት ከምዚሎም ፫ተ ዓዲ
ብራቀ ፀሐይ ዝፈረየቶም ሕጂ መረታ ቀያሕቲ እንዳተብሀሉ ይጽውዑ አለዉ ።

እቲ ሕጂ ዘለውዎ መሬት ድማ ናይ አዲአም እዩ ክሳዕ ለይቲ ሎሚ አብቲ ምድሪ
ብሐጉኦም አብዚ ሕጂ መረታ ቀይሕ ዝበሃሉ እዚኦም ኩሎም ዝፀብፀብናዮም አብኡ
ኣለዉ ።

ከምኡ ድማ ሰብአያ ንምብራቀ ፀሐይ ፈለማ ዝወለዶም ካብ ከልእ ሰበይቲ ብፍ
ቃድ ምብራቀ ፀሐይ መታን እቶም ደቃ ካብ አሕዋቶም ተፈልዮም በይኖም ክይኩ
ፈረሐ ክም ደቃ ጌሩ ምስ ደቃ ብሐንሳብ ምድሪ አውረሰቶም ። እዚ ኹሉ ትገብር ዘላ
ንሳ ሰይት አብአም ክንሳ እያ'ምበር አዲኦም አይኮነትን ።

ንሳቶም ድማ ምስ አሕዋቶም ክይኖም መሬት ሒዞም አለዉ ፡ ሎሚ ንሳቶም ብሐደ
ሽም ደቂ ሥሑል ጊዮርጊስ ይብሃሉ ፡ ንሳቶም ዝፈረይዎም ዓዲታት እኒ ሐሬን እኒ ገር
ፍርቂ ገደላ እዚኦም ካብ ምብራቀ ፀሐይ ዘይውለዱ በብኦም አሕዋት ደቃ እዮም።
ይኹን'ምበር ከምቲ አብ ላዕሊ ዝጠቀስናዮ ዘለውዎ ምድርን ዝፈረይዎምን ብሐደ
ሽም መረታ ቀያሕቲ እናተብሀሉ ይጽውዑ አለዉ ።

ም ዕ ራ ፍ ፳፪ ።

ወለዶ ምልጋእ ።

ዘርኢ ምልጋእ ዝፈረዮምን ዝሐዝዎ ዓድታትን ክንሰሚ ።

እዚ ምልጋእ'ዚ ፍላይ ማንታ ካብ አድከመ እዩ ፡ ስለዚ ስጋዕ ሎሚ ሥርዓት አድ
ሐሰብመን ምልጋእን እናተብሀለ ይሕገኑን ይሥርዖን አሎ ፡ በዚ ምኽንያት'ዚ ስጋዕ ለይቲ
ሎሚ አብ አውራጃ ሠራዬ ብኡ ይከየድ አሎ ።

ዘርኡ ንሱ ዝፈረዮም ድማ ክንድቲ ብዝሒ የብሎምን ዘርኢ አድከመ ግና ነዛ
ምድሪ ሠራዬ ላዕላን ታሕታን ምድሪ ክዳኖም ብዝሐም ሐመደ ግዳም እዮም ፡ ምልጋእ
ን፬ተ ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንጋንዛይዝጊ — ፪ ንወረሰናዝጊ
፫ ንዳማስዝጊ — ንሸምካዝጊ ።

ከምዚሎም ፬ተ አሕዋት ደቂ ምልጋእ ይበሃሉ ፡ ካብዚኦም ጋንዛይዝጊ ወዲ ምል
ጋእ ንቶምበሳ ወለደ ቶምበሳ ድማ ንጋንዛይ ምራሩ ወለደ ጋንዛይ ምራሩ ድማ ነ፬ተ
ወለደ፡ ንዳግማዊ ቶምበሳን፡ ንክሕሱን፡ ንጉድፍለአብን፡ ንተስፋ ልዑልን፡ ከምዚሎም ፬ተ
ደቂ ጋንዛይ ምራሩ ይበሃሉ፡ ካብዚኦም ቶምበሳ ዝፈረዮም ሐደ ተአምሮ ከልአይ ተፋደ፡
ሳልሳይ ብሉል፡ ከምዚሎም ሰለስተ ደቂ ፪ይ ቶምበሳ ይበሃሉ ።

ካብዚኦም ደቂ ታአምሮን ደቂ ብሉልን እዚኦም ክልቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም
ብዝባን ቆሐይን እኒ ዓዲ ኩዳዳ እኒ ዳብር እኒ አደ ጕልበ ገለ ናብ መያፅ ገለ ናብ

ቀጢና ዓዲ ሹም ቶምቦሳ እኒ ኩሕሊ ዝብሊ እኒ ዓደ በነ እኒ ዓዲ ናላ እኒ ዓዲ ሰለ
እኒ ዓዲ ውርጢ እኒ በራቚት ብሙሉኡ እኒ ወሃቢት እኒ ዓዲ ጐዳእ ፮ ዓዲ ጐሴ እ
ኩዶ አቡዑር እኒ ዓዲ ደቀብ እኒ ዓዲ ፃልቂ እኒ ዓዲ ሀበ ከምዘለው ደቂ ሽሀ
እኒ ዳዕሮ ሐራ ገለ አብ ዓዲ ጭጐኖ ገለ አብ ዓዲ ክሳድ ገለ አብ ማይ ጐርዞ ከም
ድማ ሐሐሊፎም አብ ሙሉእ ቆሐይን ደቂ ታአምሮን ደቂ ብሉልን ደቂ ፀቲኦም አ
ዋት ብሐንሳዕ ተሐዋዊሾም አለዉ ።

ከምኡ ድማ የሕዋቶም ደቂ ተፋደ ዝፈረይዎም አብ ፺ተ ደቂ ሽሐይ ዓዲ ሓዘ
አለው ሕጅኳ አብ መራጉዝ ብዓብይ መሬት ተፋደ ክሳዕ ሎሚ ፍሉጥ እዩ ።

ጐዳፍ ለአብ ድማ ንሱ ዝፈረዮም አብ መራጉዝ ዓዲ ጐዳእ እንዳዝማች አ
ይበሃሉ አለዉ ቤት ተስፍኡ ዝበሃሉ አብ ኩዶ አብዑር አለዉ ፡ ከምኡ ድማ ምዚ
ዝቑጸሩ አሕዋቶም አብ ብዙሕ ዓድታት ተዝረቆም አለዉ ።

ክሕሱ ዝፈረዮም ድማ አብ መራጉዝ አብ ወሃቢትን አብ ኩሕሊ ዝብእን አብ ቆ
ይን ፋሕ ኢሎም አለውዎም ፡ ከምኡ ድማ ደማስዝጊ ወዲ ምልጋእ ንጀት ወለደ ።

ካብዚኦም እቶም ፀተ የሕዋት ደቂ ደማስዝጊ ተፈልዮም ዝኸዱ አብ እምበ ወ
ርን አብቲ ከባቢኡን ፀቲኦም አሕዋት ዝፈረዩዎም ዓዲ ሒዞም አብኡ አለዉ ።

እቶም ካብኦም ዝተረፉ ፀተ ደቂ ደማስዝጊ ተዓረን ገረክርስቶስን ሞስን ክሕሱ
እዚኦም ፀቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም ገሊኦም አብ ዓይላ ገሊኦም አብ ቆሐይን
ቶም ክልአት ደቂ ሐወብኦም ተሐዋውሾም አብኡ አለዉ ።

ከምኡ ድማ አሕዋቶም አብ ማይ ለሐም ገለ አብ ዓዲ ሽመክለ ገለ ናብ
ገለ ናብ እምበዛርብ ከምዚሎም አለዉ ።

ዘርኢ ሽማካዝጊ ወዲ ምልጋእ ።

ሽምካዝጊ ንጀት ወለደ ንናዝን ንገብረሃርያትን እዞም ክልተ አሕዋት ዝፈረይዎ
ዝርክቦም አብዝባን ሠራዩ ክልት ዓዘርናን ቅነ ኃየላን ንዓዲ ብድምን ከምዚሎም ደ
ናዘን ገብረሃርያትን ይበሃሉ ።

ዘርኢ ወረሰናዝጊ ወዲ ምልጋእ ።

ወረሰነዝጊ ፈለማ ምስ አሕዋቱ ብገለ ነገር ተሐራሪቑ ካብ አሕዋቱ ተፈልዩ ማ
ደቁን አኪቡ ንኸሰላ ከይዱ ተቐመጠ ፡ ቅድም አብ ሰብዓራት ነበረ ደሐር በብንእ
ፍሑኽ እናበለ አብ ክሽመል ግርባ ዝበሃሉ ሥፍራን ከባቢኡን ክይኑ ነዞም
ዘለው ዘርኢ ሐለንጋ ዝበሃሉ ዝፈረዩ እዩ ፡ አብ ልዕሊኦም ድማ ደቂ ዱሪይ ፍ
ተሐዋዊሾም ብሐደ ሽም ተጠርኒፎም ሐለንጋ እናተብሀሉ ጅንስሆም እል ሐ
እናበሉ እቶም ክልአት ሕዝቢ ይጽውዕዎም አለዉ ፡ ከምዚሉ ወረሰናዝጊ ነዚ
ዝፈረዩ እዩ ።

ዘንታ አዝማች ተስፋ ልዑል ።

እዚ አዝማች ተስፋ ልዑል'ዚ ወዲ ዳግማዊ ብሴን ሰገደ ንሱ ድማ ብዘበን ሐፀይ
ብለ ድንግል ሥዩመ ሠራዩ ተብሂሉ ይገዝእ ነበረ ፡ ንሱ ድማ ባዕሉ ሠራዊት አኸቲቱ
ስቲ ናይ ግራኝ አሕመድ እንደራሴ ብ፩ ሺሕን ፭፻፷ ዓ-ም ተዋጊኡ ነቲ ናይ ግራኝ
እንደራሴ ሰዒሩ ንዓዲ ተመልሰ ነቲ እንደራሴ ድማ ቀቲሉ ብዙሐት ማረኹሎም በዚ
አዋንዚ ሐፀይ ልብነ ድንግል አብሰሚን ከለዉ ፀወት ናይ ተስፋ ልዑል ምስ ሰምዑ
ብዙሕ ሐጐስን ተድላን አብ ሠፈር ንጉሥ ኮነ ፡ ንጉሥ ድማ በቲ ሥርሑ (ዝገበሮ) ዓወት
አዝዮም ተሐጉሾም ሽመት ድማ ወሲኹም ክልእ ህያብ ወሲኾም ለአኹሉ ።

አብዚ መንጐዚ ግራኝ አሕመድ እቲ እንደራሴ ናቱ አዛዚ ናይ ኩናት ዝነበረ አብ
ሐማሴን ተሳዒሩ ምስ ሰምዔ ከምሐዊ ተቓጺሉ ንሱ ድማ ሠራዊቱ አኪቡ ብ፩ ሺሕን
፭፻፷ ዓ-ም ናብ ሐማሴን መጺኡ ብድብርዋ ጌሩ ብነፋሲት አቢሉ አብ እግሪ ደብረ ቢዘን
ዘይብሉ ሠራዊት ሒዙ ተሰለፈ ተስፋ ልዑል ድማ ከም ዘለው ሕዝቢ መረብ
ምላሽ ከቲቶም ምስ ግራኝ አሕመድ ተሐሐሱ ፡ አብዚ ኩናት እዚ ማእለያ ዘይብሉ
ክልቲኦም ወገን ተወደኤ እቲ ሬሳ ድማ ከምዝረገፈ ቆጽሊ ንብምድሩ ከዲንዎ ነበረ።
እስገደ ድማ አብዚ ኩናት'ዚ ካብቶም ናይ ግራኝ ዓበይቶም ብዙሐት ቀተለሎም
አዝማች ተስፋ ልዑል አብቶም ማእከል ጸላእቲ አትዩ ክዋጋእ ከሎ ሞተ
ድማ አብቲ ሬሳ ጐይተኦም ከይኖም ተነጸጺፎም ሞቱ ።

ግራኝ አሕመድ ድማ ብድሕሪ ስዕረት ኩናት ዝረኸበ ኩሉ ሰብ እናቐተለን እናወ
(እናንደደ) ንዝበነ ሐማሴን አውራ አውራ ንድባርዋ ሰብን ማላን
ሐመድ ገበራ'ዎ ብአከለ ጉዛይ ጌሩ ንትግራይ ተሳገረ ጅግንነት ፡ ተስፋ ልዑል'ዚ
ከምዚ ተፈጸመ ።

ነዚ አግፈሑ ዘዘንቱ አብ ታሪክ ልብነ ድንግል ርኤ ሐፀይ ንብለ ድንግል ሞት
ተስፋ ልዑል ምስ ሰምዑ እቲ ናይ ቅድም ሐጐሶም ናብ ሐዘን ተለወጠ ።

ዘርኢ ጋብለ ።

ጋብለ ዝበሃሉ አብ ምድሪ ሠራዩ ዘለው ካብቲ መሠረት ወለደኦም ካብ ፈረስ ማይ
ዝመጹ እዮም ጋብለ ዘብኦም አብ ክሳድ ዳዕሮን አብ ታኽታን አብ ዝባን ቆሐይን ሐሐ
ሊፎም አለዉ ከምኡ ድማ አብ ዋቓ ሊባን አኽት ትበሃል ዓዲ ዘርኢ ጋብለ አብ ዒን
ድብ አብ ደብረ ሲና ድምብዛን ከምዚሎም ሐሐሊፎም አለዉ ።

ዘርኢ ማና

ማና ዝበሃሉ አብ ቆሐይን ሐሐሊፎም አለውዎም ከምኡ ድማ አሕዋቶም አብ ዓዲ
ባና አለውዎም ፈለማ አቦታቶም ካብ ውድማና ትበሃል ዓዲ ዋቓ ጐንደር ትርከብ
ካብእ እዮም ዝመጹ ዓሌቶም ድማ ካብ ሄታውያን እዮም ዝበሃል ።

ምዕራፍ ፳፫ ።

ቀዳማይ ዘመት ሐፀይ ሠርፀ ድንግል ምስ ትርኩ ።

እቲ ኹሉ ነገር ከዓ ተሰምዒን እተገብረን ዝረአዩ ዓበይቲ እብኡ ዝነበሩ መኳንን
ን መንከሳትን ዓገብ ዓገብ እዚ ኹሉ ዝገብሮ ዘሎ ናይ ጽጋብ ድፍረት እግዚአብሔር
ቑብኦም ንጉሥ ብገንዘብ እረማዊ ከም ይሁዳ ልቡ ጠሬሉ ኢሎም ብሕፋቕፋቕት
ይ ተበገሥ ኢሎም ኵሎም መኳንንት ከዋግኡ ብምኽሪ ቀርፁ ።

ባሕረ ነጋሢ ዕቑብ ሚካኤል ጥቁር ዝበሃል ብዘበን ሐፀይ ሠርፀ ድንግል አብ እ ንጉሥ ከዓ ነታ ክፋራርሀ ኢሉ ዝሰደዳ ጥይት ንቤተ ክርስቲያን እኽሱም ጽዮን
ትራ ፍሉጥ እዚዩ ዕውት ጅግና ነበረ ። ንሱ ቅድሚ ዓራት ምሐዙ ግና ብዘበን ሐጪኢ.ኸም እን እበታተይ ምስ እረማዊያን ኩናት ክገጥም እየ እዋ ሠራዊተይ እኽቲተ
ሚናስ እትሒጃ ዝገዝእ ዝነበረ ሐደ ናይ ባሕረ ነጋሚነት መዓርግ ዝነበሮ ብዕ ሽፈብገስ እለኹ ንእግዚአብሔር ቀናና ሐዞለይ ዓወት ክይከልእኒ ኢሎም ከልእ ህያብ
፳፫፻፴፮ ዓ-ም ባሕረ ነጋሚ ይሣቕ ዝብሃል ብዓል ሽረ ደብረ በንኰል እንዳ አቡን እፃቤተ እግዚአብሔር ልኢኸም ንትግራይ ገጾም ተማገሩ ።
እግዚእ እዩ ዝርከብ ቃሬኹ ፈለማ ጊላ ንጉሥ ነበረ ደሐር ግና ብገንዘብ ሰዲዑ ል እቶዲሞም ከዓ እን በሐይሊ ጕይታይ መጻእኹኻ ንሳኻ ከዓ በሐይሊ ጥይት አጽ
ስጋብ ዝጠፍእ ብታሕቲ ታሕቲ ምስ ቱርክን ምስቶም ፈተውቲ ቱርኩን የሻሩ ነበረዋር ቱርኩን ተመኪሕኻለይ እን ኸእ ንሐያል ዘውድኻ ንድኹም ዘበሬትዕ ብሽም ክርስ
ቁሩብ እዋን ምስ ጸንሔ ድማ ምስ ቢዘር ዓሕመድ ዝበሃል ኢማም ናይ ሐረር ቶዑስ መጻእኹኻ ኢሎም መልሸም ከዓ ድሎ ክይትዕሉ ጽናዕ ክይትምናዕ ኢሎም ለኣኹሉ።
እሊ.ኹም ዝመጹ፡ ምስ ቱርክ ንኢትዮጵያ ሕዝባን መንግሥታን እብያተ ክርስቲያናት ብድሕሪዚ ከምዚሎም ድፍን ሐበሻ ክተት ሠራዊት ውፃዕ ነጋሪት ኢሎም ብሽ
እዝመቶምም ህልም አቢሎም ክድምስስዋ በሐንሳብ ስምምዕነቶም ወድኡ ። ነኸ የማን በዓል ሹም ተኸለ ጊዮርጊስ ብሸንኸ ጸጋም በዓል ሹም ተምቤን ገብረ ኢየ
እዚ ኹሉ ክኸውን ከሎ እቲ ምኽርም እብ ቤተ መንግሥት ተሰሚዑ ንጉሥ ሹስ እኒ ፈትውራሪ ክርስቶሳዊ ዝበሃሉ ፡ ከምኡ ከዓ እብ ምድሪ ኤርትራ ዝነበሩ ሹማ
ተቓላጢፎም ብተሎ ከም ዘሎ ሠራዊቶም እክቲቶም ንቱርኩን ንባሕረ ነጋሚን ክሕምንቲ በብኽፍሎም መምስ ጭፍርኦም እናሠገሩ ናብ ንጉሦም ተሐዋወሱ ።
ንትግራይ ገጾም ተበገሡ እንተኾነ እቶም ዓበይቲ ሐማሴን ምስ ንጉሥ ዝነበሩ ተእ እኒ ስምኦን እኒ እቶ እስንዶም እኒ ዕቑብ ሚካኤል ጥቁር እኒ እጕድር ዝበሃሉ
በም ሐደ ልማኖ እቕረቡሎም ንሱ ከዓ ከምዚ ዝብል እዩ ።
እ ንጉሥ ንሕና ንባሕረ ነጋሚ ለሚና ብዕርቂ ክብቶም ጸላእትናን ፀላእቲ ሃይማኖትና ከምዚሎም መኳንንቲ መረብ ምላሽ ከም ዘለዉ ንቡረ እድ ቶማስ ከም ዘለዉ መኳ
ትናን ክብእቶም ፈሊና ክንእትዎ ንስኹም ከዓ በቲ ዓቢይ ርሕሩሕ ዝኾነ ግብርኹ ሃይማንንቲ ዓደምሐሩ ብኸተት እብ እንኪ ዉዉ ተሰለፉ ።
ምሉእ ምሕረትን ሽመትን ክይተሰእንዎ መሐሉልና እሞ ዘመተ ይጽናሐልኩም ኢሎሕዝበምን ከምኡ ከዓ እቶም ጸላእቶም ቱርኩን ሐገዝቲ ባሕረ ነጋሚን ማእሰያ ዘይብሎም
ለመንዎም ንጉሥ ከዓ ሕራይ ተማዕዥ ዘእቱ እንተኾይኑ ንባሕረ ነጋሚ ይሣቕ ከብ እፅዋርዎምን ክቲቶም ክልቲኦም ወገን ተሠለፉ ። እንተኾነ ባሕረ ነጋሚ
ርጉን ሽመቱን'ዋን እየስእናን እጀኺትኩም ኢሎም ሐፀይ ሠርፀ ድንግል መከም ብሐድሽ እዚ ኹሉ ምስ ገበረ ዕርቂ ክብ ንጉሥ ለመነ ። ንጉሥ ከዓ ሕራይ ዕርቂ
ንሳቶም ከዓ እኒ ክንቲብ ሐሊበ መረታ እኒ እዛዥ ብኢዱ ጽልማ መሐሉሎምምሳይ እንተ ደእ ደሊኻ ነዓ ናበይ ክንዲ ሃይማኖትናን ዓድናን ብሐንሳብ ኰይና ጸላእ
ሐት ዓበይቲ ተእኪበም ናብ ድባርዋ እትዮም ንባሕረ ነጋሚ ከምኡ ከዓ ብትና ክብዘ ቅድስቲ ዓድና ነጥፍእዮም ። እን ዝብለካ እንተ ዘይሰማዕካ ግና ማይ ናብ
ብዙሕ ለመንዎ ንሱ ኸዓ ሕራይ ክብሎም ቀኒዩ ዝመኸረ መኸሩ እስስ እይፋል ይሣቕ ተግሬቑ ክኣዓዋበት እንተዋሐጀ ኳኸ እንተዓይደወ እይሰምዓክን እየ ኢሎም ለኣኹሉ ።
ዕል ምስ ንጉሥ ሐበሻ ከብ ምዕራቕሲ ምስ ቱርኩ ምእማን ደአ ይበልፅኒ እብ ቃኽ እንተኾነ ንሱ ብብዝሒን ብሐይሊ ሰብን ደእምበርጌብሐይሊ ፈጣሪ ዲል ዝርከብ
ምንጻፍ ማዕረ ማዕረ ክፍ እቢሉ ምስኡ ዘኽብረንን እዚዩ ዝፈትወንን ምስኡ ሐእይመሰሉን ምስ ቱርኩ ሐመደ ግዳም ዝኾነ ሠራዊት ሕጁ እብ ፈረስ ማይ ብዕ ሽሕን
ሽኒ ኢሉ ጠለሞም ። ትሕጀዊ ዓ-ም ብወርሒ ሕዳር ኩናት ተጀመረ ንጉሥ ከዓ ነቲ ሠራዊት እብ ክልተ
ንሳቶም ከዓ ምስተሐለሉ እናሐዘኑ ናብ ንጉሥ ተመሊሾም ክብገሡ ክለዉ መቐልዎ ማእኸል ባዕሎም ሐዝዎ ብሸንኸ የማናዮም ከዓ ሹም ተኸለ ጊዮርጊስ
ጥይት መድፍዕ ክብቲ ሐዲሽ እጽዋር ቱርኩ ዝመጽኡ እብዚ ሀገርና ቅድሚኡ ተረ ሐ ብዙሕ ሠራዊት ሕጁ ተሰለፈ ብሸንኽ ጸጋማዮም እገዛማች ሐረጕት ብዙሕ ርእሰም
ዘይፈልጥ በዕሉ ባሕረ ነጋሚ ንመጀሀሬ መታን ኩኹሞ እንኩ እዚ ጥይት እዚ ንንጉ ተረ ተሰለፉ ከምዚ ጌርም ንብምድሬ ብሠራዊት ከደንዋ ።
ወሲድኩም እርእይዎም መታን እዚ ምማይዘሉ ንጉሥ መን ምዃኑ ክፈልጥዎ ኢ ቱርኩ ከዓ እብዚ ዓድና ዘይተራእዩ ሐድሽ እፅዋር መዳፍዕ ጌርም እናደጋገሙ
ለእኸሎም ። ክብ ጽጋብ ጽጋብ በዚ ተመኪሑ ናይ መፈራርሒ ኢሉ ዝሰደዶ ሐድ ናብቲ ዕጡቕ ዝኾነ ከም ባርዕ ዝሸላበብ ዝነበረ ሠራዊት እብ ልዕሊኦም ካብ ሰማይ
ጥይት መድፍዕ ሕጀም እናሐዘኑ እብቲ ቅድሚ መጋበእያ ዝገብሩሉ ናብኡ ቀረ መብረቕ ዝወረደ ከመስል ክበናቑሮምን ክንቆጥቁጠዎምን ጀመረ ። እቲ ሕዝቢ ከዓ
እብቲ ንጉሥ ነገሥትን ዓበይትን ዝነበርዎ ቀሪበም ድማ ተራእዩ ። እዚዩ ፍርሒትን ምድሕርሐርን ክቃላበዕን ጀመረ ። ንጉሥ ከዓ እዚ ኹሉ ምስረአዩ
ሠራዊት ክይደሀሉም ናብ ፈረስ ተወጢሖም ናብትን ናብትን ይዝምብዩ ነበሩ ።

ፈረሰኛታት ዝኹት እናሐረዩ ገለ ፲ ሺሕ ዝአክል ንቕድሚት ገጾም ብጋልበ ንሰም ከዓ ብሽም ክርስቶስ ኢሎም ንአምላኽም አሚኖም ተዋጊኦም ዲል ሂብዎ
ዝሞተ ይሙት ዝተረፉ ዋሒኾም ብትብዓት ናብ ማእኸል እቲ ጸላኢ አትዮም ክሰ. እቲ ሬሳ ናይ ጸላእቶም አብ ቅድሚ ዓይኖም ዘርእዮም አምላኽ ነቲ ኩሉ ዝርኢ.
ግኡ እዘዙ ክምኡ ክዓ ቀቅድሚ እግረኛ ሰብ አብቕል ክንድእቶም ዚእኽሉ ክስዕብዎንበረ ሕዝቢ ተአምራቱ እብነት ኰኖም ።
ተአዘዙ ደድሕሪኦም እግረኛታት ሠዓብዎምሞ ንፈለማ ሮምታ እናተኲሱ ምቕራብ ክ፡ በዚ ክምዚ ኲናት ቱርኪ ብታሕሣሥ ወርሒ ብ፩ ሺሕን ፰፻፸፭ ዓ·ም ተፈጸመ
እዎም አዚዩ እቲ ኲናት ክምሐዊ ምስረሠነ ግና ብጋልበት ጢሒኾም አብ ማእኸይ. ዓወት አኽሊል ከዓ ደፍኡ ንጉሥ ከዓ ማእለያ ዘይብሉ አፅዋርኒ አቑሑትኒ እስያ
ሰፈሮም በዝን በዝን እልበ አትዮም ኢድ ንኢድ ክሠልዕዎም አጽዋሮም እናሕደጊ ወርቅን ብሩርን መዳፍዕ እናፍጥ ምንጻፋት ፍቕዲ ዘይብሉ በብዓይነቱ አብ ኢዶም
ከመበጊዕ ሰስናሉ ተረፍ ዝሞቱ አሥርዎም ።
'ሰአተወ. እናተኻታተሉ ስጋዕ ባጽዕ ስዒቦም አብ ኢዶም ጠቕሊሎም ሐዙ ክብኡ
ደሐር ባሕረ ነጋሢ ይሣቕ ምስ ጭፍርኡ ክዋጋእ ክሎ ሐደ ጅግና ፈረሰኛ እናሚሩ ስጋብ ደጊያት ውቤ ባጽዕ አብ ኢድ መንግሥቲ ሐበሻ ነበረት ።
ክረ መጺኡ ብሕላስ ፀፍፀፍ እንግድዕኡ ደርገመሉ ሽዑ ባሕረ ነጋሢ ደሙ ዘ፡ ንጉሥ ከዓ ነቶም ፈለማ ንዓዶም ኸዲዖም ምስ ቱርኪ ኰይኖም እናመርሑ ሀገ
እናለ ንድሕሪት ገጹ ክምለስ ክሎ ተሰፋ ቄሪፎዑ ፍጺሜኡ ምስ ረአዩ ካብ ዝበን ቤት ክርስቲያንን ዘጥፍኡ ዝነበሩ ካብቶም እተማረኹ እቶም ቀንዲ ቀንዲ እናተ
ፈረሱ ሐጠቕ ኢሉ ወደቐ እሞ አብ ሐንቲ ገረብ ጽላል ደኺሙ ዘግ ኢሉ እሲ እኒ አመኒኦስ ወይ ክዓ አመኒዲዎስ እኒ ክንቲብ እንግዳ ጽዮን ብፍትሐ ነገሥት
ወደቐ እንተኾነ እዋን አይረኸበን ብእ ብእ ነፍሱ ወፅት እዚ ኹሉ ጅግንነቱ በፍሪዶም ብሞት ቀጽዕዎም ።
ክምዚ ተፈጸመ ።
ብድሕሪ'ዚ ፍርዲ ምስፈጸሙ ታሪክ ነገሥቶም ሐፀይ ሠርፀ ድንግል ክም ዘዘንት
እቲ ናይ ቱርኪ ሥልጣን ሐለቓ ናይ ኲናት ክዘምት ዝመጸ ባሻ አክዋርድ ዝጉም ብወርሒ ታሕሣሥ ብ፩ ሺሕን ፰፻፸፭ ዓ·ም ንጉሥ ካብ ሠራዩ ዓዲ ቖሮ ዝበሃል
ሃል በቲ ሰዓት እቲ፡ እቲ ሠራዊቱ ክደሃል ክሎ ይርኢ. ነበረ ንሱ ክዓ አብ ፈረሱ ዑናታት ዘሎ ብዘበኑ ዓቢይ ጓዲ ብኸፍሊ ተኸላ ዝነበረ ይመስል፡ ክብኡ ተላዒ
ኰይኑ ብየማናይ ኢዱ ወርቂ ሕላስ ሕጂ ዲኖ ለቢሹ ወርቂ ክለቻ አብ ርእሱ ደፊኦም እብቲ ርእሲ ክተማ መናገሻ ድብርዋ እተወ. ፈለማ ቅድሚ ምምጽኦም እቶም
ወርቂ ደፍኡ ሴፍ አብ ማዕጥቕኡ ዓጢቑ ተሰፋ ቁረጬ እታሃድማ ዕቡያት ጌሩ ንድፖርከኛታት ቱርኪ ፍቐዱልና እሞ ክምቲ ንኰይታና ናይ ዓወት መድፍዕ ክንትኲስ
ሪት ገጹ ክምለስ ክሎ ሐደ ጅግና ሐበሻ ብጋልበት አርኪቡ ሰደራ ልቡ ብኲናት ነሊሎም እፍቂዶም እናደጋገሙ ንሰማይ ገጾም ተኲሶም ተቐበልዎም ።
ተሉ ። ንሱ ኸዓ ዓው ኢሉ ካብ ፈረስ ዕልው ኢሉ ወደቐ ።
ነቲ እጽዋርኒ አቕሑን ዝቕበሉ ዋናታት እኒ ስብሐት ለአብ እኒ ቍርበነ ክርስቶ
ንሱ ክዓ ካብ ፈረሱ ዝግ ኢሉ ወሪዱ በገዛእ ሴፉ ካብ ማዕጥቁኡ መዚ.ቱ ክምነ ዝበሃሉ ኢሙናት መኳንንቶም ልኢኾም አብ ኢዶም ሐዝዎ ። ንኹሉ ሐላፊ ከዓ
ዳዊት ንጐልያድ ዝገበሮ ክሳዱ ቆሪፆ እቲ ሽልማቱ ድማ ክምዘሎ ገፊፉ ወሲዱ አብልዕሊኦም አብ ንዋይ ዝበሃል ካብ ንጉሥ ዘይፍለ ፈላሲ ብምህሮ ሊቅነት ክነ ብእም
ቅድሚ ንጉሥ ፈክረሎም፡ ንሰም ከዓ ሽም እዚ ጅግና እዚ ክይርሰዕ ንድሐር ነቲ ዝመጽእ ኩነ ብምውፋርኒ ብምኽርን አዚዩ ጨሌ ነበረ እሞ ንሱ አብ ልዕሊ ኩሎም ተሾመ ።
እዋን እቲ ሽሙ አብ ድጓ ምልክት ክኸውን ይጸሐፍ ኢሎም ብግዕዝ ቋንቋ ንበሻይ ንጉሥ ከዓ ሐያሉ መዓልቲ አብ ድብርዋ ነቲ ሕዝቢ ክከም ድኻሙ ክሽልሙን
ትርኪ ብሴፍ በተኸ ዝብል ስጋብ ለይቲ ሎም አብ ድጓ ምልክቱ ተጺሒፉ አሎ ። ከድሐደ ዓድታት ከዓ ርስቲ እናገበሩ ክምኖውዎም ቀንዩ ። ልደት አብ ድብርዋ ውዒ
ብድሕሪ እዚ ንጉሥ ነዚ ኹሉ ሥዒሮም አብ ድንኳኖም ክፍ ኢሎም ነቲ ተቕርዑም ንቶምቀት ናብታ እተባረኸት ቀድስቲ ጽዮን አክሱም አትዮም እቲ ዅሉ ዝፈ.
ርእሲ ጀኔራል ወይ ክዓ ባሻ ኢኽዋርድን ናይ ባሕረ ነጋሢ ይስሐቕን ክልቲኤን አብቷመሎም አምላክ ክም ሥርዓት አቦታቶም ምስጋና ከቅርቡ ወዓሉ ።
ስያዳ ምንጻፍ ፈለማ ክልቲኦም ብሐንሳብ ጐን ንጐንን ኰይኖም ክይጣለሙ ተመሐ ክህናት ልብሰ ክህነት ለቢሾም ብኽቦርን ብጸናጽልን ንሴብሖ ለእግዚአብሔር እናሉ
እሐሉላ ናብኢ ክልቲኤን እተራእስወን ።
ዐቃደር ክዓ በብሐለቓኦም ብፈረስን ብበቕልን በብሥፍርኦም ተሰሊፎም ሆ ሆ እናሉ
እታ ፈለማ ክፋራርሕ ዝለአኸሎም ጥይት መድፍዕ እብቲ ቅድሚ ንጉሥ አብቋቅንስትዮ ክዓ እናገጠማን እናደረፉን እናሳዕሰዓን እናተቐዃፀዩን ብጣቓዒት እልል እናተ
ምንጻፍ ቀሪበን ምስተራእያ ሰብ ዝኾነ ኹሉ በቲ አብ ምድሪ እግዚአብሔር ዘርእዮኽሀል በብኽፍሉ ምሥረ ቃና ዝበሃል ጡሩምባ እናተነፍሑ ማንቲ ዝበሃል መለኸት ድቢ.
ዝገብሮን ተአምራት ዘስተንክር ራአዩ እሞ አዚዩም ከዓ ተገረሙ፡ እቲ ፈለማ ተዓፀበሃል ወርቂ ነጋሪት እናተሐምሐሙ ብዓቢይ ክብሪ አብ አክሱም ክም ሥርዓት ሠል
ቕስ ነዓ እቶ እንተሉኳስ እነስ አይፋለ ምስበሻ ኢኽዋርድ ክልቲና አብ ሐደ ምንጻፍም ፈጸሙ ።
ክፍ ኢልና ክይንጣለም ተመሐሒልና ኢሉ ጥይት መዳፍዕ ክፋራርሕ ፈጣሪ ዘይክእሉ ብድሕሪኡ ነዚ ኹሉ ሠራዊት ግብሪ ክብልዕዎን ወርቂ ክሽልምዎን ብሩርን ክከም
መሲልዎ ብቱርኪ ተመኪሑ ብሐደ ንጉሠ ነገሥት እግዚአብሔር ዝዋብኦም ንሕዝበ ምዓርጉን ዝግብኦን ክዕድሉ ቀኒዮም መወዳእትኡ እብዚ እንተቐነኹስ ሠራዊት ብቐ
ክተሐዳድሩን ክሕልውን ክዋፍሩን እተሐርዩ ንጉሥ ዝደፈሮም ። ላብ ክይኸገረኒ ኢሎም ምስቲ ሽዑ ዝነበረ ንቡረ እድ ቶማስን ምስቶም ዓበይቲ መኳ

ንንትን መንከሳትን ነንዓዶም ክሽዱ በብሐደ አሳናቢቶም ንዓደምሐራ ተመልሱ፣ ከዖ
ክዓ እቲ ኹሉ ሠራዊት ነንዓዱ ተመልሰ ።

እዚ ክፍሊ ዛንታ ሠርፀ ድንግል ምስ መጽሐፍ ጀርመንን ቤተ መጻሕፍቲ ቀ
እንግሊዝኒ ምስቲ ብራና መጽሐፍ ታሪክ ብግዕዝ ቋንቋ እተጻሕፈ ምስ ታሪክ ነገሥ
ናይ ሐፀይ ሠርፀ ድንግል በቲ እዋን`ቲ ጸሐፊ ትእዛዝ ዝነበረ ወልደ ሃይማኖት ዝና
ፎን ምስኰንቲ ሮስኒ ዝጸሐፎ ምዕራፍ ፮ ፯ ገጽ ፶፯ ብጣልያን አዛራርብኡ ፍላይ ፃ
ሉን ናይ ኩሎም ክዓ ተሰማምዓይ ኰይኑ ሓደ እዩ ቃሉ ።

ጅግንነት ባሕረ ነጋሢ ዕቑብ ሚካኤል ጥቁር ።

እንደገና ክም ብሐድሽ ካብ ቱርኩ ንጉሥ ካብ ኤርትራ ንደቡብ ኢትዮጵያ ሐ
ሠርፀ ድንግል ምርሐቕም ምስፈለጠ፣ ንወዲ ሕሱም ዝበሃል ባሕረ ነጋሢ አቢሉ ን
መራሒ መገድን ክምኡ ክዓ ብታሕቲ ታሕቲ ንዝበን ሐማሴን በለኽ እናለ አልብ
የጸልምት ነበረ ።

ቱርኩ ክዓ ንጉሥ ንሸነኽ ደቡብ ኢትዮጵያ መገዲ ሠለስተ ወርሒ ዘአክል
ዶም ሀገር ክግፍሑ ኢሎም ክም ዘማሐደጉሉ ምስ ፈለጠ አዚዩ ጠዓሞ ።

ወዲ ሕሱም ክዓ ሐያል አጽዋር አኪቡ ጥዑም ጊዜ ዝረኸበ መሲልዎ ተቓላ
ነቶም ሽማምንትን ገባራትን እናመጸ ደሐን አሎና እናበሉ ዋሪቶምን ወርቆምን እ
መተን እናቐትለን መከሮአም የሕሠሮም ።

ደሐር ግና ብሐማሴና መኸራ ክትቀጋእ ተዓጠቐት ክምኡ ክዓ ክብ ትግራይ ኣ
ኹሉ ምሰምዑ እኒ ትግሬ መኰንን እኒ ክንቲባ ሐረጐት ። ኤርትራ ክዓ እኒ ዕቑብ
ኤል ጥቁር ብዙሐት መኳንንቲ ተአኪቦም ትንትግ ዘንቲ ዕለት ምስ ወድ ሕሱም ፃ
ግኡ ነበሩ ። እንተኰነ ወዲ ሕሱም አብ ገምገም ባሕሪ ጥቓ ቀርኩ ብምኳኑ ሐ
ሐድሽ አጽዋር ተሰማሚዑ እናምጽኤ ምስቶም መኳንንቲ ኤርትራ ተዋጊኡ አብ ጕ
ጐል ጽልማ ክልቲአም ወገን ብርቲዖም ምስተዋግኡ አማሲዶኡ ግና ወዲ ሕሱም ።
ሮም አብዚ ውግእ እዚ ብዙሕ ሕዝቢ ተወድአ ።

ንሳቶም ክዓ ዘይኰነሎም ምስ ረአዩን ካብ ቱርኩ እናተሐገዘ እናገደደ ከምዚ ኸ
ስለ ዝፈለጥዎ ተቓላጢፎም ናብ ንጉሥ ደብዳቤ ክምዚ ዝብል ለአኹ ።

አ ንጉሥ ንሕና ሕዝብኹም ናይ ሐዘን አውያት ንጽሕፈልኩም አሎና ቱርእ
ክብ ፅርዱ ካብ ሕርጊን ወፂኡ ንዝበን ሐማሴን ንድብርዋ ሕጅዎ አውኡ ግና ኩና
ገጢምናሉ ብብዝሒ ሐይሊ ሠራዊትኒ ሐድሽ አጽዋርኒ ስዒሩ ንከተማ ድብርዋ ሐሊ
ናብ ማይ ፃዕዳ ክም በሐድሽ ክብ ትግራይ ተሐጊዝና ዘዓበየ ኩናት ገጢምና አብብ
ኩናት እዚ መእለያ ዘይብሉ መኳንንትን ሕዝብን አልበ ዘሰክሕ እዩ ተኰስቲሩ ዘሎ

ቤተ ክርስቲያናት እውን ዝረኸበ ተኵሽዎ ምርሐቅኩም ስለ ዝሰምዒ ክዓ ንት
ራይ መረብ ዓቢ ተሣጊሩ ንአክሱም ክትኩብ እዩ ድላዩ ንሕና ሕዝብኹም ግና ማልና
ሰብናን ፍቕዳ ዱር ፀሊም ኢና ዘሎና ኢሎም ምስ ለአኹሎም ።

ንጉሥ ክዓ እዚ ኹሉ ምሰምዑ ክብቲ ዝነበርዎ ርሑቕ መገዲ ፫ ወርሒ ብገስጋስ
በሑ ከሀሉ ለይትን መዓልትን ንቕድሚኦም እናአወጁ ክተት ሠራዊት ውቓፅ ነጋ
ኢሎም ዘይከተተ ቤቱን ንብረቱን ርስቱን ውርሲ ንመንግሥቲ እዩ ክመይሲ እዚ
መጺኡና ዘሎ እረማዊ ጉግ ማንጉግ ዝኹነ ሕዝቢ ቤተ ክርስቲያን ዘፍርስ አንስ
ዝና ዘርክስ መሬትና ዝወርስ ደምና ዘፍስስ ጨሕን ዝኾነ ነቶም ዝተረፉ ቈለውዕና
ብርያ ጌሩ ዝገዝእ እዩ እሞ ዘሎ አጽዋርኩም ሕጅኩም ሴፍ ዘለዎ ሴፉ ስሒሉ
ኑናት ዘለዎ ኩናቱ አብሊሑ ክም ዝሰዕበኒ እናሉ ንቕድሚኦም ሠራዊቶም እናአከቡ
ብ ተምቤን ምስ በጽሑ፣ ንቕድሚት ፈተውራሪ ኰይኑ ዝአቱ አብ እፈና ኩናት በዓል
ኸሱም ንቡረ እድ ቶማስ ዝበሃል ምስ ብዙሕ ሠራዊት ፈረሰኛ ሕጁ ተአዚዙ አተወ ።
ደደሕሪኡ ክዓ ቀርባን ክርስቶስ ዝበሃል ምስ ብዙሕ ሠራዊቱ ገጠመ ንጉሥ ክዓ
ሠራዊት እናአከቡ ሽሬ በጽሑ፣ ወስዋ ዝበሃል አብ ትሕቲ ንቡረ እድ ዝእዘዝ ብሐደ
ኸንኽ ገጠመ ።

ቱርኩ ግና ስጋብ መረብ ዓቢ በጽሑዋ አብ ልዕሊአም ሠራዊት ሐበሻ ፀብለል
ሎም እናጨደረን እናርከበን ክም አገርእቲ የዓፅዶም ነበረ፣ ንፈለማ ግና ቱርኩ በር
ኒው ሐያሎ እዋን ምስተዋግኤ ሕዝቡ አዚዩ ምስተወድኤ እቶም ዝተረፉ ዓቕሎም
ብዎም ንድሕሪት ገጾም ሀድማ ክጅምሩ ክለዉ ሐደ ዕውት አዚዩ ስሙይ ዝኾነ
ግና በጽሐ ዕቑብ ሚካኤል ዝበሃል ኤርትራዊ ምስሐያሎ ጭፍርኡ አብ በረኽ
መረብ ዓቢ አብ ዱር ፀኒሑ በዚእ መጽኤ ከየሉዎ በለኽ ኢሉ አብ አምበላይ ፈረስ
ትወጢሑ ብጋልቢት እርኪቡ አብ ማእኸል እቶም ዝሀድሙ ዝነበሩ ዓበይቲ መራሕቲ
ኩናት ቱርኩ እትዩ ሴፉ መሊሑ ሐሐሊፉ በበቲኹ አልቦ ኩስትር አበሎም ።
ነቲ አብ ኢዶም ዝነበረ አጽዋር እናገፈፈ ነቲ ፈለማ ክብ ውግእ ወሲዶሞ ዝነበሩ
ሐጓንዘብን እቑሑን እምልሹ ነቶም ክብ ሞት ዝተረፉ ማሪኹ ብዓቢዩ ዓጀብ ሆናለ ወሲዱ
ናብ ንጉሥ እንሆ ንበረኸት ኢሉ ፈከረሎም ።
ንጉሥ ክዓ ንዕቑብ ሚካኤል እቲ ኩሉ ዝፈጸሞ ጅግንነት አዚዩ ብሥርሑ
ብሀ ስለ ዘበሎም ። ክም ሥርዓት አብ ሰፈር ንጉሥ ጸዊዖም አዋጅ አንጊሮም ክብ ሎሚ
ጀሚሩ እዚ ዕውት ዝኾነ ጀግና ባሕረ ነጋሢ ዕቑብ ሚካኤል ንመረብ ምላሽ
ክም ዘሎ ገዛኢ ኰይኑ ክተሐዳድር ኢሎም ቀሚሽ አልቢሾም ወርቂ አብ ክሣዱ
ቱርአሰሩሉ ።
አብ ርእሲኡ ክዓ ብወርቂ ተጨምጨመ ጋሜ አሰሩሉ ክምኡ`ውን ክልአ ህያብኒ
መሬት ሠራዩን ዝባንን ቀላን ማእለያ ዘይብሉ ርስትን ጉልትን አዋጅ አንጊሮም
ሸሕን ፩፻፶፯ ዓ-ም ባሕረ ነጋሢ ዕቑብ ሚካኤል ግዝኢት ምስ ሐዘ አብታ ጠልን
ዘሎዱርን ዝነበረት አብ ተራ እምኒ አብአ ከተማ ገበረ ።
ንጉሥ ክዓ ንቱርኩ ክልተ እዋን ተዋጊኦም ምሰዓርዎ ፈጺሙ ካብ ምድረ ሐበሻ
ዘይአዋፈኤዮስ ንዓሕራይ ጊዜ እሾኽ ኰይኑ ዓደይ ሰላም አይተረክብንያ ኢሎም
ነቶም አብ ኢዶም ዝነበሩ ምርኩኛታት የእዳዎምን የእጋሮምን አስአንዎም መታን ክስ

ክሉ እቶም ናእሽቱ አዘዝቲ ኲናት ቱርኩ ዝነበሩ ለይትን መዓልትን ሀዲሞም ዝበን ከባሳ ንምጽዋዕ አተዉ ።

ንጉሥ ከዓ ሠራዊት ልኢኹም ደድሕሪኦም አልቦ ሀልም አቢሎም አጥፍእዎ፣ እቶም ዝተረፉ ሒዶት ከዓ ብጀላቡ ንዳሀላኽ ተማገሩ እብሉ ንኹሉማብ ተቐማጡ ሐሞ ወሰን ሠራዊት ከየቐምዎሉ ብስንቂ ዝአክል ፀገም እኸሊ ዘይበቕሉ ቆላ ኲይኑ ፣ እኣ ሠራዊት ተሸጊሩ ዝገብሮ ምስ ጠፍአ የዕገርጊሩ የዕገርጊሩ ብዙሕ ወርቅን ብሩ፥ ከምኡ'ውን ክልእ ንቕድሚኡ ዝረኽቦ ኹሉ እናዘረፈ ይበልፅ ነበረ ። በዚ ከም ኲናት ቱርኩ ምስ ሐፀይ ሠርፀ ድንግል ተፈጸመ ።

እቲ ብገንዘብ ሰዲዑ ከብ ናይ ቱርኩ መንግሥቲ ባሕረ ነጋሢ ዝብል መንርግ ቢሉ ንኽበሳ እናወፀ ሀገር ብዘመተ ለይትን መዓልትን ዘጥፍአ ዝነበረ ወዲ ሕሱ ዝበሃል ዝገብሮ ምስ ጠፍአ የዕገርጊሩ የዕገርጊሩ ብዙሕ ወርቅን ብሩር አቐሑን ሀ ንንጉሥ እኽሊ ሣፅሪ ንኽብቲ ልኢኹ ዕርቂ ለመነ ።

ደሐር ከዓ ዓቢይ ጥፍአት ዝሠራሕኹ ንሕዝብን ንንጉሥን እየ እሞ በቲ ዒ ዝኸኑ ለውሃትኩም መሐሩኒ ኢሉ እምኒ ተሸኪሙ አብ ቅድሚ ዙፋን ንጉሥ ፍ ኢሉ ለመነ ።

ንሰም ከዓ ብሰንክኻ እቲ ኹሉ ዝፈሰሰ ደም አብ ሀይወትካ ርኽበ ድአ'ምበር ይሲ እንታይ ብህግኻ ሲኢኑ ኢሎም ብዝገበር እተጥዓሠ መሲልዎም ንጊዜኡ ከብ ቕሩቖቶም ዝሐሎም ስለ ዝነበሩ ከብ ሞት ቅጽዓት መሐርዎ ። ደሐር ግና መልኹ ንጊዑ ምስቶም ብጨቱን ፈተውቲ ቱርኩን ተላእኢኹ ንምድሪ ሐባብ አቢሉ ክብ ውን ሐሊፉ በረኹኡ ተንቀተ ።

እዚ ኹሉ አብ ሠፈር ንጉሥ ምስተሰምዒ እቲ ዝቐነይዎ ሐጉስ አብ ዓዒ ተለወ ንጉሥ ከዓ አዚዮም ከም ሕሱም ጉሐዩ ።

ዓወት ባሕረ ነጋሢ ዕቑብ ሚካኤል ።

እዚ ክኸውን ከሎ ባሕረ ነጋሢ አብጥዎ ዙፋን ንጉሥ ኲይኑ ይስምዕ ነበረ እ ጉይታይ እነ ሐደ ጊላኹም ንወዲ ሕሱም ካብ ዘለዎ ሥፍራ ተዋጊኤ ከምጽአ ፍቓ ለይ ኢሉ ፈኪሩ ብዙሕ ወታደር አኪቡ ተበገሠ ።

ከምኡ ከዓ አብ ትሕቲኡ ዝእዘዝ በብኽፍሊ ግዝአቶም ብትእዘዝ ንጉሥ እኒ ቲብ ጉብረ ክርስቶስ ከንቲብነቶም ካብዚኦም እዮም ዝተቐበሉ ።

ስለዚ ንወዲ ሕሱም ተዋጊእም ከምጽእዎ ንበረኻ ወረዱ ዕቑብ ሚካኤ ንሱ አብ ፈረሱ ተወጢሑ ብገስጋስ ለይትን መዓልትን ወዲ ሕሱም ደሐን እለኹ እና ብገርሁ ዑጡቓት ጀጋኑ አብ ልዕሊኡ ከምዝአተውዎ ምስፈለጠ ግልብጥ ኢሉ ብፈረ እናጋለበ ናብ ባሕረ ነጋሢ ዕቑብ ሚካኤል ትኸ ኢሉ አተዎ ።

ንሱ ባዕሉ ባሕረ ነጋሢ ፈለማ ብሕላስ ወርዊሩ ምስሐቶ ካብ ማዕጠቑኡ ሴፉ መሊሖት ክልቲኦም ተደባደቡ ወዲ ሕሱም'ውን ፍሉጥ ጀግና እዩ ዝነበረ ግና ካብኡ ዝብርት

ግና ጀግና ስለ ዘለዎ ዕቑብ ሚካኤል በቲ ጨቢጥዎ ዝነበረ ስሑል ሴፍ አብ ዝባን ኩ ከሎ ክሣዱ ቅጽይ አቢሉ በተኾ ።

እቶም ስድራ ወዲ ሕሱም ከአ ብሞት ጐይቶአም ተሰፋ ቆሪጾም ገለ ከየሉ ተዳጊ ትም ኢሎም ተማረኹ ።

ሽዑ ባሕረ ነጋሢ ነታ ዝቖረፃ ርእሲ ወዲ ሕሱምን ነቲ ዝማረኽ በብዓይነቱ እናፍ አቕሑን ንቶም ምሩኻት እናኹብኹብዎም በዓቢይ ዓወት ተዓጅቡ ሆ ሆ እናሉ ሓለቓኦም ጌሩ አብ ከተማ ድባርዋ አብ ሠፈር ንጉሥ እትዩ ነታ ዝቆረጸ ርእሲ ወዲ ኑም አብ ቅድሚኦም እንሆ ንበረኽት ኢሉ አብቲ ትሕቲ ዙፋን ወርቂ ፍግም ኢሉ ፃድ ነሚኡ ፈክረሎም ።

ንሰም ከዓ በቲ ትንትግ ወይ ከዓ ወርትግ ብጅግንነቱ ዝፈጸሞ ዓወት አዚዮም ስለ ሀሐጉስሉ ፈለማ ከአቱ ከሎ ብሰልፊ ብነጋሪትን ጥሩምባን ብመለኸትን ደቀንስትዮ ደርፍን ብሣዕሚዒትን ከምኡ ከዓ ደቂ ተባዕትዮ ሆ ሆ እናሉ በዓቢ ክብርን ግርማን ዖም ንጉሥ ንባሕረ ነጋሢ ተቐቢሎም አብ ጥቕአም አቐመጥዎ ።

ንሕና ንጉሠ ነገሥት ንዘለዓለም ዘይርሣዕ ጅግናን ሃይማኖቶኛን ዝኾን ባሕረ ነጋሢ ቑብ ሚካኤል ምንም እኳ ብሥጋ እንተዘይወለድክዎ ብመንፈስ ቅዱስ ውላደይ እዩ ም ካብ ለይቲ ሎሚ እትሕጆ ወልደ ንጉሥ አቢልናዮ ኢና ወልደ ንጉሥ ኢልኩም ሰውዕዎ ኢሎም አዋጅ አንጊሮም ከምቲ ደቆም ዝአሥርዎ አልማዝ ወርቂ አብ ክሣዱ ሠሩሉ ወርቂ ከብ ከም ፀሐይ ዘይጥመት ከአ መጠውዎ ።

ታሪክ ነገሥቶም ከምቲ አጋኒኑ ዝዛረቦ ብዙሕ እዩ ግዝአት ከዓ መረብ ዓቢ ምላሽ ጁ ስጋብ ሐያለ ዘበን ብሰላም ይገዝእ ነበረ ።

ካብዚ ዘበንቲ እትሕጁ ስጋብ ሐፀይ ዮሐንስ ምጽዋዕ አብ ኢድ መንግሥቲ ሐበሻ ዘይ ስቅቕታ ተናቓኒቑ ዝነበረ ዓራት ቀዋ ኢሉ ነበረ ። በቲ እዋንቲ ባሕረ ነጋሢ ቑብ ሚካኤል አብ ደጋ ዝባን ሠራዩን አብ ምድሪ ቆላን ሐሐሊፉ ርስትን ጉልትን ውሉድ ወለዶ መረቐሉ ።

ጅግንነት ባሕረ ነጋሢ እሕፂርና ንገድፎ አሎና እምበር ብምልኡ ንኽንጽሕፎ ብዙሕ ዘንትኡ ። እዚ መጽሐፍ ታሪኽ እዚ አብ ብራና ካብ ወልደ ሃይማኖት ብዘበኖም ዝነበረ ጸሐፊ ትእዛዝ ዝጸሐፎ እዩ ። ነዚ አብ ኢትዮጵያ ታሪኽ ምዕራፍ ፳፪ ገጽ ፳፰ ካብ ኲንቲ ሮሲኒ መጽሐፍ ጣልያንውን ተጸሒፉ ይርከብ እዩ ።

ምዕራፍ ፳፬ ።

ወለዶ ሰብ ሊባን ።

እዞም ሕጂ እብዚ ምድሪ እዚ ሊባን ዝበሃሉ ዓሌት ዘጐ ካብ መራ ተክለ ሃይማ ዘርኢ ዝውለዱ እዮም ነቲ ወለዶኦም ከዓ አብ ዝሐለፈ ገጽ ተሰምዩ ዘሎ አቦታ ቶም ካብ መራ ተክለ ሃይማኖት ንላዕሊ ዘሎ ወለዶ ስጋዕ ይትረሃም ወዲ ዳዊት ንጉሥ

እስራኤል ዝነበረ በብሓደ እናሰመዩ ሽሞም ዝቕርሓም አብ ገድሊ ላሊበላን አብ ካ
አብ ታሪክ ነገሥትን እዩ ዝርከብ ።

ሕጅ ግና ካብ መራ ተክለ ሃይማኖት ንታሕቲ ናብዚ ዘለዉ ደቆምን ደቂ ደቆም
ዝሓዝዎ ዓድታትን አመቓቕልአምን ክንሰሚ መራ ተክለ ሃይማኖት ንጠማው ደምም እዩ

ጠማው ደም ንግርማ ሥዩምን ንጃን ሥዩምን ወለደ ። ግርማ ሥዩም ዝፈረዮ
ደቂ አርን ደቂ መቃርስን እንጠንስን ይበሃሉ አብ ላስታ ፋሕ ኢሎም ዓዲ ሒዞ
አለዉ ። ክምኡ ክዓ ደቂ ይምሓረን ካብ ቀዳማይ ሐርበይ ዝውለዱ ተሐዋውሾም ሾ
ሽድሆን አብ ዋርን አብ ዋድላን አዚዮም በዚሖም አለዉ ። ደቂ እንዳለው አይቀር
አዚዮም ብዙሕ በዚሖም ስጋብ ሰቖጣ ሐመደ ግዳም ዝኸኑ ንብምድራ ኽዲኖማ አለዉ

ጃን ሥዩም ክዓ እቲ ሐው ግርማ ሥዩም ወዲ ጠማው ደም ንሱ ጃን ሥዩም ን
ወለደ ። ሽሞም ክዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንሐፀይ ላሊበላን — ፪ ንቀዳማይ ሐ
መራሪ ገብረ ማርያምን — ፫ ንቀ ቀዳማይ ሀርበይን ።

ነዚእም ሠለስቲእም ወለደ ፣ ክብዚእም ሐፀይ መራሪ ገብረ ማርያም ንሐፀይ ይት
ረክ ንበይኑ እዩ ዝወለደ ፣ ሐፀይ ይትብረክ ክዓ ንጽተ አወዳት ወለደ ፣ ሽሞም ክዓ ክም
አብ ታሕቲ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንዳግማይ ሐርበይ — ፪ ንዳግማይ መራሪ ገብረ ማርያም

ዳግማይ መራሪ ገብረ ማርያም ክዓ ንሠለስተ አወዳት ወለደ ሽሞም ክዓ ክምዚ ዝስዕ
እዩ ። ፩ ንአምበሳ ጅርኒ — ፪ ንንዳለው አይቀርኒ — ፫ ንጅራተ ቀጭንኒ ። ነዚእም ወለደ

ዳግማዊ ሐርበይ ክዓ ንአብርሃም ቀሲስ ወለደ ፣ ክብ ላስታ ክብቲ ክተማ አበታ
ካብ ዑማና ዝበሃል ዓዲ ደድሕሪ ደቂ ሐወቡኡ ናብዚ ምድሪ ሐማሴን ሰዓበ እ
አብዚ ኰይኑ ንጽተ ወለደ ። ፩ ንኖኅን — ፪ ንሬኤ ፍጹምን ።

ነዚእም ምስ ወለደ ሞተ ፣ ክብዚእም ሬኤ ፍጹም ን፫ ወለደ ሽሞም ክምዚ ዝ
ዕብ እዩ ። ፩ ንዝዋብእዚጊን — ፪ ንማልሳዊ ሀርበይን — ፫ ንሊበዮን ነዚእም ፫
ወዲ ወለደ ።

ክብእም እቲ በኽሪ ቤት ዝዋብዝጊ ንሱ ዝፈረዮም ዝርከበም አብ ጉሕፂዓ አብ
ብሽሙ ዝዋብ ተብሂላ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ አብእ አለዉ ። እቲ ምንእሱ ማልሳዊ ሀርበዩ
ክዓ ንሱ ዝፈረዮም አብ ጉዳይፍኒ አብታ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ ዓደሐርበ እትበሃል
አብ ጽልማ አብእ አለዉ ፣ እቲ ማልሰዮም ሐዎም ሊበዮ እተበሀለ ንጽተ ወለደ ፣ ሽሞ
ክዓ ክምዚ እዩ ። ፩ ንሀብቱይኒ — ፪ ንገብረ ማርያምኒ ነዚእም ወለደ ።

ክብዚእም ሀገቱይ ንጥርቀ ወለደ ጥርቀ ዝወለዶም ክዓ አብ ሊባን አለዉ ፣ ገብ
ማርያም ክዓ ንጽተ ወለደ ። ፩ ንሽመታን — ፪ ንሊበንታንትን ወለደ ።

ክብዚእም ዘርኢ ሊበንታንቲ ዝርከበም አብ ሕምብርቲ ደቂ ሊበንታንቲ እናተ
ሀሉ ይጽውዑ አለው ፣ ሽመታን ክዓ ነፅተ ወለደ ። አርባዕቲእም ዝወለድዎ የ
ዋት ብሐደ ተሐዋውሾም እኒ ወገሬቕ ላዕላይን ታሕታይን እኒ ግራት ገብሩ እኒ ደም
ጕኖቕ ፣ ከምዚሎም ፩ተ ደቂ ሽመታን እናተብሀሉ አብ ሊባን ስጋዕ ለይቲ ሎ
ይጽዉዑ አለዉ ።

ደቂ ሬኢ ፍጽም ክዓ አብ ዓደርባዕተ አለዉ በርከት በዚሆም አለዉ ከምዚሎም
ቂ ጅራተ ቀጭንኒ ደቂ እንዳለው አይቀርኒ ደቂ አንበሳ ጅርኒ ፫ቲእም ደቂ ዳግማይ
ደቆም መራሪ ገብረ ማርያም ይበሃሉ ፣ አብርሃም ቀሲስ ክዓ ሐዉ ምንእሱ ንመራሪ ገብረ ማር
ደምም እዩ ካብ አብራሃም ቀሲስ ዝውለዱ ክዓ እስላም አብ ምድሪ ከሎዝይ ደቂ ቀሸ
ብርሃም አለው አብ ዝመጽእ ገጽ ርኤ አብ ዘለዉ አልዮም ብሐደ እዮም ቀጽሮም
ሒዞ ብዚ ዝተረፉ የሕዋት እዚአቶም አብዚ መጽሐፍ በብክፍሎምን በብመፎርምን ናይ
ሾ ምበቑል ሡር ሐረግ ወለደእም ካብ መጀመርታ ስጋዕ መወዳእታ እንተንበብናዮ አዚና
ዝርድእ ንኽእል ኢና ።

ወዲ ሀብቶይ ጥርቀ ይብሀል ነበረ ንሱ ክዓ አብ ዓዲ ብጕስ ዝበሀል ልዕሊ ጣላ
ክረን ነበረ ክምኡ ክዓ አብ ሐልሐል ጥቃ ቤተ ክርስቲያን ክቶሊክ ዘላ ዑናታት
ስጋብ ሕጅ አብ ሐልሐልን ዓዲ ብጕስን ስለዚ በዚ እትላዕለ ካብዚ ስለ ዝኸዱ
ደቂ ጥርቀ ናብ ሐልሐል ብጕስ ዝበሀል እቲ ዘለውዎ መኻን ደቂ ጥርቀ አብ ክበቢ
ይትረን አለው ።

ምዕራፍ ፳፫ ።

ወለዶ ደቂ ከታይ ትምዝእ ።

ወረደ ምሕረት ንስመ ስመ ንቅሐረት የአትዩ ንታእዛዝ ወለደ ታእዛዝ ድማ ንቲዕ
ወለደ ቲዕ ድማ ንትንክቲዕ ወለደ ትንክቲዕ ንክንድሽሕ ክንድሽሕ ንከታይ ወለደ ከታይ
ድማ ንንል ሹም ዓጋመ አውዓሎም አክሐዶም ጅን ባሕሩ ትበሃል አእትዩ ነዘም ዝስ
ዝኽቡ ወለደ ንቕራይን ነውዓላን ክምኡ'ውን ካብ ካልእ ሰበይቲ ንኤልሳ ወለደ ።

ክብዚእም አውዓላ ዝፈረዮም ቅናፍና እንዳበሽጉንዶ ዓማምሬ ዓዲ ሰጓጊ እንዳፎ
ግራይ ከምዚሎም ደቂ አውዓላ ይበሃሉ ፣ አውዓላ ድማ ንጉዝልን ንመርዓዊን ወለደ ።
ጉዝል ንዑቕበዝግን ንዓብይ ዝግን ወለደ ዓብይዝጊ ንትናፍናን ንንዳፍግራይን ዝፈ
ረዮም እዩ ንንዳፎተይን ንንዳ አብርሃምን እንደ ጠበቓዩን እዚእም ብሐበራ እንዳበሽጉ
ንዶ ይበሃሉ ።

ደቂ ዓብይዝጊ ገብርሄትን ምሑርን ይበሃሉ ክብዚእም ምሑር ንምሑር ንእሽቶ
ወለደ ምሑር ንእሽቶ ንተስፎም ምስ አሕዋቱ እዚእም ዝፈረይዎም አብ ቅናፍናን አብ
እንዳ ፎግራይን አለዉ፣ መርዓዊ ዝፈረዮም አብ ዓዲ ሰጓጊን አብ ዓዲ ሳምረን አለዉ ።

ኤልሳ ዝፈረዮም እታ ብሽሙ ትፅዋዕ ዘላ እምባ ከታይ ትበሃል አብእ አለው ፣
ከምዚሎም ብንዳባ ክፅውዑ ክለው ሰለስተ ደቂ ከታይ ይበሃሉ ።

ዛንታ ከታይ ።

ከታይ አዲኡ ብጥንስታ ከላ ካብ ዓጋመ እንዳማርያም ጉንዳንጉንዶ አብ ድብርዋ እትያ
ትቕመጥ ነበረት ፣ ምኽንያቱ ድማ ሹም ዓጋመ አውዓሎም አክሐዶም ዝበሃሉ ገዛእ

ሀገር ንሰም ንክንድሕሽ ቀቲሎሞ ነበሩ ንሳ ድማ ንከታይ ብጥንስታ ሀዲማ ናብ እንደገና ድማ ከብ ውላድ ሐያሎ እዋን ምስ ዘንግዓ እንታ ጐይታይ መዋዕልቲ
ርዋ እትያ ትቕመጥ ነበረት'ሞ ተወሊዱ ምስ ዓበየ አደይ አበይ መን እዩ ኢሉ ሐቲ ኢላ ምስለመንት ነውዓላ ደገመት'ሞ አውዓላ በለቶ ።
ንሳ ግና መታን ወዳ ምስ ሰብ ከይጻላእ ብማለት ሽም አብኡን ቀታል አብኡን ፤ ድሕሪዚ ንኽልቲኦም ምስ ወለደት ከብ ውላድ ንሐያሎ ጊዚያት ዘንግዔት'ሞ በዚ
ግሮ አይፈተወትን ።
እንተኾነ ንሱ አበይ ንገርኒ ወይ ድማ በዛ ሴፍ ክቖትለኪ እዩ ኢሉ ምስፈራን ባሕራ ድማ ነዚ ምስረኤት ብቅንአት ከብ እምበ ከታይ ዝሀፈረት ናብ እንዳማርያም
አቦኻ ክንድሽሕ ወዲ ትንክቲዕ ይበሃል ቀታሊኡ ድማ ሹም ዓጋመ ም ክልተዶ ጠጠው ክብል'የ፡ ኢሉ ከብታ ገረዳ ሐደ ወዲ ኢልሳ ዝሽሙ ወለደ፡
ዶም ዝበሃል እዩ ኢላ ምስ ነገረቶ ሕነ አብኡ ክኽፍል ናብ ዓጋመ ከደ ። አብኡ ጽስተ ሳብ እንዳደጋገመት ማርያም ተዓገቲ እናበለት ጸውዒት ከታይ ድማ በቲ ዝገ
አብ እንዳሹም ዓጋመ አውዓሎም እከሐዶም ክም በዓል ደሐን ተመሲሉ ብዕቅይኻ ተጣዒሱ ደዲሕሪለ ስዒቡ ብሕማም ምስ ተታሕዘ ይኾረ በልለይ በላ ።
ምስአም ብዙሕ እዋን ተቐመጠ ። አብዚ መንጐ'ዚ እቲ ዝሐሰበ ከይፈጸመ ክሎ ሐ ንሳ ድማ እቲ ሕማሙ ምስረኤት ማርያም ቅጽዕለይ ደአ በልኩ'ኺ'ምበር፡ ቀተ
ኀል ንሰም ዝወለድዋ ጅን ባሕራ ትበሃል በቲ መልክዑን ጕብዝንኡን ስለ ዝበሃለይ መዓስ ኢለ ኢላ ለመንት'ሞ ብድሕሪኡ ከብ ሕማሙ ሐዊዩ ኺተ ገናሕቲ ምስ
ከተእትዎ ፈቐደት'ሞ ነበአ ድማ ንእኡ ከተእቱ ፍቓዲለይ የለቶም ። ንሱ እንትዘይከ|ለደ አብኡ ሞተ፡ ዛንታ ከታይ በዚ ክምዚ ተፈጸመ ።
ከልእ አየእቱን'ዩ በለቶም ።

ንሰም ድማ ንከታይ አፀዊዖም እዛ ኀለይ ትብጻሕከ በልዎ ንሱ ግና እቲ ቅድም፡
ሰበ ሕነ አቡኡ ክኽፍል (ክብቀል) ደእ'ምበር ኀል ክወስድ ሐሳቡ አይነበረን ። ዝመ
መ'ኺሩ አነ ኀልኩም ክወስድስ ሐደ ነገር ክዛረበኩም ቃል ኪዳን እተውሉይ ኢሉ ፤
ኪዳን እእትዎም ፡ ሽዑ ጐይታይ አነ ወዲ ክንድሽሕ እዩ ቀታል አቦይ ድማ ንስኻ
ኢኹም ዝመጻእኩዎ ድማ ሕነ ክኽፍል እዩ እንተኾነ ግን ክምቲ ፍቓድኩም ኀል
ይወስድ ኢሉ ኢድ ነሲኡ ወጸ ።

ንሰም ግና ወዲ ክንዲሽሕ ምኳኑ ምስ ፈለጡ ኪዳኖም አፍረሾም ኀሎም ከሊ[illegible]
ክቖትልዎ ምስ መኳንንቶም መኺሩሉ፡ ኀሎም ንመኸልኢ ድማ መዓልቲ መርዓ ፅዑ ናብ ሰምበል ክበጽሖ
በጽሒ ዋሕስ ሀበ ክንብሎ ኢና'ሞ አይትወሐስዎ ዋሕስ ምስ ሰአነ ኀልና አሒዲሖ
ንቐትሎ ኢሎም ተሰማምዑሉ ።

አብዚ መንጐ'ዚ እታ ኀሉም ጅን ባሕራ እቲ ኩሉ ዝመኸርዎ ንከታይ ፀዊዓ ነገረቶ
ዋሕስ አምጽእ (ሀባ) ምስ ዝብሉ'ኻ ማርያም ጕንድጕንዶ ትወሐሰኒ ደአ በሎ
እምበር ከልእ ዋሕስ አይትረክብን ኢኻ ኢላ መኸረቶ ።

በቲ መርዓ መዓልቲ ዋሕስ ከምጽእ ምስተጠየቐ ንሶም አብ ዓስ ዝነበሩ ተዋሐ
ኢሉ በብሐደ እንተጠየቆም አይንዋሐሰን ምስ በልዎ ከምታ ምኽራ ማርያም ጕን
ጕንዶ (ማርያም ወሃ) ትዋሐሰኒ በሎም ።

ድሕሪ'ዚ ንዛረበሉ የብልናን ኢሎም አመርዒዮም ሰደድዎ ፡ ክሰድዎ ከለዉ ድቶዓ ምስ
ምስአ ክፋኑ ኢሉ ዝወጸ ዘበለ ኩሉ ክንድ ገዝም'ኻ ይኩን ኢሎም አሳነብትዎ ። ኽትዋ
ንሱ ድማ ምስ ሰዓብታ መርዓቱ ሒዙ ንትምዛእ አብዛ ሕጂ ብሽሙ እትጽዋዕ ሕኒ ዓሰ
ዓዲ እምበ ከታይ አትዩ ተቐመጠ ።

አብኡ ክቕመጡ ከለዉ ድማ ብዙሕ እዋን ብዘይወላድ ነበሩ'ሞ ጅን ባሕራ እ
ሰበይቱ ድማ ከብ ከታይ ዋላ ቆራይ ይኹን ውላድ ጥራሕ ሀበኒ ኢላ ተማበጽ
ከምቲ መብጸዓ ከአ ቆራይ ኢዱ ወለደት በዚ ምኽንያት'ዚ ድማ ቆራይ ተባሀለ ። መ

5

ምዕራፍ ፳፩ ።

ሕብዚ ምድሪ ሐማሴን ዘለዉ ሕዝቢ ጭዋ ።

እዘም ጭዋ ዝበሃሉ ሕዝቢ በቲ ጥንቲ እማጻጽኦም ከምዚ እዩ፡ ንሳቶም ብዘበን
ከፀይ ዓምደጺን ጊዜ ክብ ምድሪ ሽዋ ራእሲ ናዝዋ ዝዋንኦም ዠላቶም ዓቀይቶት
ከሊ[illegible] ተእኪቦም ከብ ሽዋ ተበገሡ ብምድሪ በሰሳ አቢሎም ንምድሪ ሐማሴን እትዉ፡
ፅዑ ናብ ሰምበል ክበጽሑ ከለዉ ሰብ ዝበለ ዝኸኑ ብዝሐም እንፈጥፈጡ በቲ እዋንቲ
አሒዲሖ ግብፃዊ አበ ናፍር ዝበሃሉ አቡን ፃዕዳ ክስታን ናብ ሰብጣ ብዘበን እቶ ሽም ነበሩ ።
ንሰም ከዓ ናብ ወኪ ድብ መጺኦም ነዘም ጭዋ ዝበሃሉ ሥራይት ብምብዝሐም ንብ
ነገረቶ ምድሪ ከዲኖማ ረአይዎም ። ርእዮም ድማ መስቀሎም ንታሕቲ ገጾም አናደፍኡ
በሎ በሰምዚ የሉ ፡ ሰምበል ፡ ሰምበል ፡ ሰምበል ፡ ኢሎም ረገምዎም ይበሃል ።
ሽዑ ናብታ ቀይሕ መኸን ኩረቢት ሰምበል ምስ በጽሑ ክም ዘለዉ ዓዕይንቶም
ተዋሐሰም የሉ ፡ ፍቕዶም ከዓ ክንዲ መገፃ በሉንጓ ዝነበሩ ከብቶም እተበገሡ ሽዑ መስለስ
ጕን ጕንጐረፉ፡ ሽም እቲ መኸን ጐልጐል ከዓ ስጋብ ለይትሎም በዚ እትሳዕለ ሰምበል ይበሃል።
ዝተረፉ ድማ ከብ ጭዋ ብዝሐም ምስ ደቂ ሎን እዮም ተዛኒቖም ዘለዉ፡ ገሊኦም
ድቶዓ ምስ ደቀተሽም ተሐዋውሾም አለዉ ዘለውዎ ዓድታት ከዓ እኒ ዓዲ ራእሲ ፡ እኒ
ኽትዋ አውልዕ ፡ እኒ ዓዲብኹ኿ይ ፡ እኒ ሰላዕ ዓዕሮ ፡ እኒ ዓዲ ቀሺ ፡ እኒ መርሐኖ ፡
ሕኒ ዓሰይት ፡ ገለ ናብ ዓዲ ክፈለ ፡ እኒ ተማጅላ ፡ ገለ ናብ ዓዲ ገብራይ ፡ ገለ ናብ ሽክቲ
ገለ ናብ ድባርዋ ፡ ገለ ናብ ሕምብርቲ ንጣር ፡ እኒ ዓደምበዛን ፡ እኒ ዓዲ ኹሴል ፡ እኒ
ባሕራ እዓዲ ገረድ እኒ ዓዲ ነኹም እኒ ዓዲ ብዛሐንስ ከምዚሎም አዚዮም ብድድ ኢሎም አለዉ ።
ተማበጽ እዘም ጭዋ ከብቲ መሠረቶም ከብ ሽዋ ስለ ዝመጹ በዕላቶም ከብ ነገደ ይሁዳ ቤተ
መንግሥቲ ኢና ይብሉ፡ ንሕናስ ከብ ዓበይቲ መጻሕፍትን ዛንታን ዘምበብናዮን ዘዕንሑ

ናን በሐቂ ቤተ መንግሥቲ ይሁዳ አብ ሸዋ ዝነበሩ አቦታት ዘርአ ያዕቆብኒ ደቂ
እዮም ንሰምዕ እምበር ክልእ አይንፈልጥን እንተኹኑ አባጅን ይፈልጥ ።

እዚም ዝርቤን ዝበሃሉ ሕዝቢ እኒ ዓበዛ ዝበሃሉ ዓሌት ዝመጹ ዝርቤናት ከ
ኵይኖም እኒ ዓዲ ቁመሽ እኒ ዝርቤን አፈልባ እኒ ዝርቤን ዓዲ ባሮ እኒ ዝባን ዑ
ገርጠዋቲ እኒ ዘመር እኒ ዓዲ ዓዳ እኒ ዓዲ ሄናክ ደቂ ሽሐይ ገለ ናብ ሕምብርቲ
መደብይ ወሰል መደብይ ታብር እዮም ዝበሃሉ ።

ጭዋ ዝፈረይዎም ከዓ ደቂ ሌፋይ አብ ምድሪ አከለ ጉዛይ አለዉ እኒ ዓዲ ሕር
እኒ ዓዲ ጨዓ እኒ ከንተብ ጐቹ ሀዘሞ እኒ አራይጣፍ እኒ ዑና ዓንዶም ፡ ከምኡ
ኳዓተት ገለ ናብ ቴድረር ሐሐሊፎም አብ ምድሪ አከለ ጉዛይ አለዉ ጭዋ ዝበሃ
ከምኡ ከዓ ጭዋ ዝፈረይዎም አብ ትግራይ አብ ጥቓ ዓድዋ እትርከብ አብ እንዳ ፡
ትበሃል ንእሽቶ ዓዲ እብአ ዘርኢ ጭዋ አለዉ ።

ም ዕ ራ ፍ ፳፪ ።

ጭዋ ቀደም ዓቀይቶት ንጉሥ እዮም ።

ጭዋ ቀደም ዓቀይቶት ንጉሥ ብዙሕ ጭፍራ ነበሩ ፡ ሐደ ግዜ ሐፀይ ዓምደጽ
ግምቢ ክሠርሑ ከለዉ ፡ ንሳቶም ከዓ ብሐይሊ ደኣ'ምበር ብፍትሒ አይረኸብናን ጭ
ለት ነቲ ክሠርሕዎ እትአዘዝዎ ቤት እፍ ደጎ የብሉ መስኰት የብሉ ዄሮም ሠርሑ

ንጉሥ ከን ብሐዳፍኡ ዝገብርዎ ጠፍአም ቤት ሥርሑ እንተልዎም የፍርሑ ፡
ብቑ እንተልዎም የክፍኡ ፡ ሕፀፁ እንተልዎም የርሥሑን የባላሽውን አባያት ነበሩ

በዚ ምኽንያት እዚ ንጉሥ ሀልም አቢሎም ከዋፍእዎም ሐሰቡ ፡ እብዚ መ
ሐደ ዓቀይታይ ናይ ሐፀይ ዓምደጽየን ብሽዋ ተአዚዙ ንምድሪ ሎን መጺኡ ክብ
ብጨቱ ተፈልዩ ናብ ቓቕብዳ አቶ እቲ ወዲ ሀገር በዓል መሬት ጭቃ ሎንታይ
ሥሩዕ ተቐቢሉ ምሽት እንተ ብምስአን እንተ ብጕርሒ አይንፈልጥን ነቲ ዓቀይታ
እንክ ቆሎ ስገም ተደረር ኢሉ ሰፍኢ መሊኡ አቕረበሉ ።

እቲ ጋሻ ንፈለማ አይበልዕን ኢሉ አበዮ እቲ ሎንታይ ከዓ እንቅዓ ሽንፋእ እተ
ጥሕ ሕላስ ነበረቶ እሞ እንክ ሐደው እዘን ቆሎ ስገም ተደረር ሐደው እዛ ሕላስ ከ
ረክ እየ የሎ ። እቲ ዓቀይታይ ከዓ ሕራይ ኢሉ ክም ዝበልዕ ንፈለማ ጉስም ጉ
አቢሉ ናብ ክዳኑ ቹፀረን ምድሪ ምስ ፀብሐ ክብገስ ከሎ ነቲ ሎንታይ እዛበቕለይ
በክስ እዛ ሕላስከ ግዳ ሀበኒ ኢሉ ለመኖ እቲ ሎንታይ ሕራይ ኢሉ ነታ ሕላስ ሂቡ
በቕሊ አትረፈ ፡ ሽዑ እቲ ዓቀይታይ ነተን ቆሎ ስገምን ነታ ሕላስን ሐቝ ናብ ብጨ
ተሐወሰ እሞ ሕጅዎን ንሸዋ ግብሪ ንጉሥ አኪብም ናብ ንጉሥ አተው ።

ንሱ እቲ ዓቀይታይ ከዓ ነተን ቆሎ ፈቲሑ አርአዮም ጐይታይ ሐደው እዛ ሕላ
ከድረክ እየ ሐደው እዘን ቆሎ ስገም ተደረር ዝብሉ ሀገር አለዉ አብዚ ምድሪ ኢ

ኢሉ እታ ሕላስን እተን ቆሎን አርአዮም ። እቲ ኹሉ ክነግሮም ከሎ እቶም ነበር
ንጉሥ ኵይኖም ዝሰምዑ ዝነበሩ እዝስ ዓገብ እዩ ዓገብ እዩ የሉ ይበሃል ።

ሽዑ ንጉሥ በእ በእ ነዞም ጭዋ ዝበሃሉ ጭፍራ ንሳቶም እዮም ዝክእልዎም
ዎም ከም ዘለዉ ክተቱ ኢሎም ጸዊዖም ራእሲ ናዝዋ ዝዋንአም ኪዱ ንሐማሴን
ድሪ ሎን ውረሱ ኢሎም ሰደድዎም ንሳቶም ከዓ ተሐጕሾም ኩላቶም ኵይኖም
ጕይትአም ምስ ራእሲ ናዝዋ ክብ ምድሪ ሸዋ ተበገሡ ንቕድሚአም ዝረኽብዎ
ዘመቱ ዓዲ ዓዲ ብበለሳ ጌሮም ከምቲ አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ ንኤርትራ ብ፩ ሺሕን
፩፰ ዓ-ም እትዮም ናብ ምድሪ ሎን ተቐመጡ ፡ እብኡ ከዓ ተረሰቱ ። ክብዚ ዝተረፈ
ውርሱ አብ ዛንታ ጭዋ ረኢ ።

ም ዕ ራ ፍ ፳፫ ።

ምኽሪ ፫ተ ደቂ ተስፋ ገርግስ ነቕዒ ።

እዝም ደቂ ተስፋ ገርግስ ነቕዒ ብምኽሪ መሬት እንዳቡአም ንመሐዝ ክፋላለዩ
ዉ ክምዚ ገበሩ ይበሃል አሐና ነኒ በይነን ነሕድረን እሞ አብ ዘዝኸዳእ ደድሕሪአን
ሎና አብቲ ዘዝድቀሳአ ዓዲ ነናትና ንግበር ኢሎም ሠለስቲኦም ደቂ ተስፋ ገርግስ
በዚ ምኽሪ እዚ እንተ በሐቂ እንተ ብጕርሒ ደደሕሪ አሐአም ስዒቦም
ሳለዩ ይበሃል ።

ሽዑ ሐንሶ ሥርዶ ሥርዶ አቢሊ ክኸይድ ኢሉ ደድሕሪ አሕኡ ስዒቡ ናብ ምድሪ
ገለ ጉዛይ አቶ ናብዚ ሕጅ ሎን ማርዓ ዝበሃል ዓዲ ናብኡ ተቐመጠ ዘርኡ ከዓ ስጋብ
ሎም እብኡ ሐያለ እዋን በርክተ አለዉ ፡ ብፃዕ ከዓ ደድሕሪ አሕኡ እናሰዓበ
ሐዮ አተወ ፡ ከምኡ ከዓ ጕመዳይ ቅድሚ ምብጋዕም ለይቲ ተንሲኡ አሕኡ አብ
ቲ የሕዋቱ አብልፅ ሐዲሩ ምድሪ ምስ ጸብሔ ከዓ ክምዛ አብ ገዛ ዝሐደረ ተመ
ክናብ ብፅራይ ድማ ፀዓኑ ።

ሽዑ ንጉሆ ከምቲ ምኽሮም የሕዋቱ ከክብቶም ሕጆም አሰ አሰረን ደድሕሬን
በገሡ ። ጕመዳይ ግና የሕኡ አብ ደምቢኡ ረፍ ኢለን ደቂሽን ተረፋ እቲ ብፅራይ
ከነበ በዚ ምኽንያት እዚ ንሱ አብ ሽከቲ ጕመዳይ ብጕርሒ ካብ የሕዋቱ ተፈልዩ
ብሉ ተረፈ ፡ ንሳቶም ከዓ እታጕርሒ ሐዎም አለለይዎ እሞ ክኸዱ ከለዉ ፡ ከምዚ
ሎም ረገምዎ ።

እንተ ድአ ብሐቂ በጺሐትካ ትርሐስካ ፡ እንተ ድአ ብጕርሒ በሐሶት ከይና ጉግ
ይረሰካ ፡ ኢሎም ረገምዎ ።

ብድሕሪዚ መርገም የሕዋቱ በሐቂ በጺሕዎ ዘርኡ ጕመዳይ ሕጅ አዚዮም ውሕ
እዮም ፡ ሐይሊ ከዓ የብሎምኒ ዝርከቦም እብታ ቀንዲ ዓዶም አለዉ ፡ እብኡ ከዓ
ዝበሃሉ ሕዝቢ ወረሾሞም አለዉ ። ብዝሐም ከዓ ክንድቲ ዝኸውን ዘጃህር የብ

ሎም እንትኹነ በቲ ደቂ መሬትን ውሉዳትን ብምኳኖም ፈርገፅገፅ ስጋብ ለይቲ
አይሐደጉን ዘርኢ. እቶም የሕዋቱ ግና አዚዮም ብዙሐትን ፅውዓትን እዮም ንብም
ምልእ ኢሎም አለዉ ።

ምዕራፍ ፳፱ ።

ወለዶ ሰብ ዛግር ።

እዞም ዛግር ዝበሃሉ ሕዝቢ ከዓ በቲ ክብ ጥንቲ እማዳጽአም ናብዚ ምድሪ
ብፈለማ ክብ አድያበ ሽሬ እዮም እቲ ፈለማ ናብዚ ምድሪ'ዚ ዝመጸ ዓቢ ዝበሃል
ዓቢ ወዲ ሠመረ እዩ ።
ሠመረ ከዓ ወዲ ኪዳነ እዩ ። — ኪዳነ ከዓ ወዲ ዘርአ ብሩኽ እዩ ። — ዘርአ ብሩኽ
ወዲ ምስራይ እዩ ዝበሃል ዝነበረ ። ንሱ ብዕሉ ብዘበን ሐፀይ ላሊበላ ብላስታ መ
ሥቲ ግዜ ብ፩ ሺሕን ፻፶ ዓ-ም ምስቶም ብዙሐት ግብፃውያን ናብ ኢትዮጵያ ክ
ቆቡ ብመበል ብ፩ ሺሕን ፻፶ ዓ-ም ዝመጹ ትሕቲ አብ ዳንኤል ዝበሃሉ አቡን ን
ሐዳግን እዩ ዝነበረ ።

እንትኹነ ብፍላይ ምቕማጡን ርስቱን አብ አድያበ ነበረ ፣ ደሐር ግና ካብ የሕ
ተፈልዩ፡ ዓቢ ንሐማሴን መጺኡ ናበማድር ጽልማ አትዩ ብርግፅ ተቐመጠ ።
መወዳእትኡ ምስ አረበ አብኡ ሞተ መቓብሩ ከዓ አብኡ ፍሉጥ ሥፍራ
ስጋብ ለይቲሎም አብቲ ጥቓ እማድር ዘሎ መኻን መቓብር ዓቢ ይበሃል ፡ እንተ
ቅድሚ ምሟቱ ሰቡ አኪቡ ክኹብልል ክሎ ብዓዲ ንእምን አቢሉ ብዓንሰበ አቢሉ
ረቶም ጌሩ ንበሕሪ እንዳብ ማይታን ወረደ ንዓቢ ሐደ ሕልሚ ሪአም ከዓ ክነግርዎ ፈተ
ክምዚ ድማ የልዎ እታ ሰብአይ ነዓ ንሺድ ካብዛ መኻን እዚአ ናብታ ናይ ፈለማ ዝ
ርካያ የልዎ ፡ ንሱ ከዓ ምስነገርዎ በአ በአ ካብአ ክህፍፍ ዛግር አቶ ቐሩብ እዋን ከዓ አ
ተቐመጠ እሞ እታ ዘአተወላ እዋን ምሸት እዋን ድራር አብታ ኹዱኹዶ ክፍ ኢሉ ሐ
ትብርህ አብ ገረሚ አማፅዲዩ ረአዩ በአ በአ እናንዖየየ ንገረሚ አትዩ ሐዊ ሀቡኒ እ
ለመኖም ።

ንሳቶም ግና በቲ እዋንቲ ሐዊ ንዘረኽብካ አይወሐብን እዩ ዝነበረ እሞ ገረመታ
ከዓ አይበክን ኢሉ ክልአ ፡ እቲ ሰብአይ ሽው በሉ አስሐትኒ እኳ ኢሉ አብታ መጋ
ክም በዓል ደሐን ክፍ ኢሉ አራጠጡ ሐዊ ይስሕን ነበረ ።
ደሐር ግና ዛግረታይ ነታ ሜፍ ክዳኑ ሐዊ አንኺፉ ከየስተባሀሉሉ በሉ ደሐ
ሕደሩ ኢሉ ብድድ ኢሉ ተዓዝረ እሞ ዛግረታይ ክምዚ ጌሩ ካብ ገረመታይ ሐ
ሠረቐ ወሰደ ።

ስለዚ በዚ ምኽንያት እዚ ስጋብ ለይትሎም ዛግረታይ ሠራቕ ሐዊ እናሉ ሐሐ
እዋን ይምድሩሎም ፡ ሽው ዓቢ ንሮት ወለደ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ን

መረኒ — ፪ ንአፍደዩኒ — ፫ ንፍረ ሚካኤልኒ ይበሃሉ ነበሩ ። ካብአቶም አፍደዩ ዘፈረዮም ዝርካበም በሪሔት ዝበሃሉ አስላም አለዉ ። ዘርኢ ፍረ ሚካኤል ዝበሃሉ ገለን አብ ዛግር አለዉ ገለ ከዓ አብ ጐረታት አለዉ ።

እቲ ዓቢ በኹሪ ቤት ከዓ ሠመረ ዝብሃል ን፪ተ ወለደ ንዘርአይኒ ንተኽላይኒ ነዚኦም ንኽልቲኦም አወዳት ወለደ ፡ እቲ ሐደ ዘርአይ ዝበሃል ዝፈረዮም አብ ዛግር አለዉ ፡ ደቂ ተኽላይ ግና ብገደይን ብገምያን ናብ ጨዓረሽ አተው ብገደይ ከዓ ን፮ተ ወዲ ወለደ። ካብዘም ፮ የሕዋት ፩ ገብረ ክርስቶስ ዝበሃል ዘርኡ ገሊኦቶም አብ ዛግር ገሊኦም አብ ጐረታት አለዉ ፡ ብገምያ ከዓ ዘርኢ ዘይብሉ ፀንተ ።

ምዕራፍ ፴ ።

ንእሽቶይ ዛንታ ደቂ ሽሐይ ።

ደቂ ሽሐይ ክብ ጥንቲ መሠረት ወለዶአም ክምቲ አብ ምዕራፍ ፳፪ ተጠቕሱ ዘሎ ጽሑፍ ክብ ምልጋእ እዮም ዘርኦም አቡኦም ከዓ ተፋደ ይበሃል እዚ ተፋደ'ዚ ክምቲ አብ ላዕሊ ጠቕሽናዮ ዘሎና ክብ አድከመ ምልጋእ እዩ ዓሌቱ ሕጅ ግና ብዛዕባ ናቱን ናይ ደቁን ዛንታ አልዒልና ንሰሚ አሎና ፡ ደቂ ተፋደ ብዘበኖም አዚዮም ዓበይቲ ነበሩ ፡ ክብአቶም ሐደ ዓቢ ሰብ ክንቲባ ጥርቃይ ዝበሃሉ ነበሩ፡ ብዘበኖም አቡን ፊልጶስ ዝበሃሉ አብ በረኻ ደቂ ሽሐይ ኰይኖም የሕፍሱ ነበሩ ሐደ እዋን መሸልአም ግርም ቆዲያትሎም ክላ ክንቲባ ጠርቃይ ሰበምኒ ማሎምኒ አኪቡም ኬይዶም አልቦ ክም ዘይነበረት ሐመድ ገበርዋ ፡ አቡን ፊልጶስ ከዓ ንፆያምኒ ንዓሌቶምኒ ረጊሞም ዓዶም ሐዲጎምሎም ከዱ ። ክብኡ ደቂ ሽሐይ ሐመቑን ዓራቶም ከዓ አብ ክልአ ሐለፈት ።

ምዕራፍ ፴፩ ።

ወለዶ ደቂ ሮቤል ።

እዞም ደቂ ሮቤል ፍልም እማጻጽአም ናብዚ ምድሪ'ዚ ክምዚ እዩ ፡ እቲ አውራ ዓዶም ቖራ እዩ ናብዚ ምድሪ ኤርትራ ዝመጽዎ እዋን ቅድሚ ደቂ ሚናብ እዮም ፡ ብዘበን ሐፀይ ዓንደጼን ፳ ወይከ ፱ተ ዓመት ምስ ነገሡ በዚ እዋን እዚ አቢሉ ሰብ ቖራ ናብ መረታ አትዮም ብዙሕ እዋን ተቐመጡ ይበሃል ፡ ደሐር ግና እዞም ሕጂ ደቂ ተስፋ ገርግስ ንቕዒ ለን ብዝብሃል ሽም ተጸውዑ ፡ ክምኡ ከዓ ካብ ደቂ ሮቤል ዝወለዱ ክብአቶም ሐፀይ ቴድሮስ ነገሡ ። እዞም ሕጅ ለን ዝበሃሉ ወለድኦም ክምዚ ዝስዕብ እዩ ።

ተስፋ ገርግስ ንቕዒ ወዲ ጥፍረርያ እዩ ። ጥፍረርያ ከዓ ወዲ ቑይሕ አንበሳ እዩ ። ቑይሕ አንበሳ ከዓ ወዲ እምሐ እዩ ። እምሐ ከዓ ወዲ ዓይደ እዩ ። ዓይደ ከዓ ወዲ

ዓንዶ እዩ ። ዓንዶ ካዓ ወዲ ሳውር እዩ ። ሳውር ካዓ አቦታቱ ኣብ ቓራ ቤጌ ምድር ኈሰደዳ ፡ አብኡ ካዓ ንሳ ወዲ ወለደት እቶም ሰብ መረታ ካዓ ነዚ ምስምዑ እቲ ለንታይ
ደር ካብ ዘርኢ. ሮቤልን ካብ ዘርኢ. ከለውን ካብ ክልቲኡ ነገድ ወይከ ዓሌት ዝወለስከ ነቕዒ ኢሎም ተዛረቡ ፡ ብድሕሪኡ በዚ ምኽንያት እዚ እቲ ቆልዓ ተሰፋ ገርግስ
እዮም ፡ ሕጅ ግና ደቂ ተሰፋ ገርግስ በብሐደ ሽሞም ከምዚሎም እዮም ። ፩ ሐንቕዒ የልዎ ።
፪ ብዓዕ — ፫ ጐመዳይ ።

ነዚኦቶም ሠለስቲኦም ወለደ ካብኦም እቲ ሐደ ሐንስ ዝበሃል ሐዎም ንለን ሣር
ዝፈረዩ እዩ ዘርኢ. ጐመዳይ ካዓ ዝርከበም አብ ሽከትን አብ ዓዲ ለንን ገለ አብ ሕምብርዝ
አለው ፡ ብዓዕ ካዓ ባዕሉ ናብ ዓዲ ሐዮ እትዩ ናብኡ ኰይኑ ካዓ ንፎተ አወዳት ወ
ሽሞም ካዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንረዳእዝጊ — ፪ ንኽረምቲዝጊ — ንእብዝጊ ።

ነዚኦም ሠለስቲኦም ወለደ ፡ ካብዘም ሠለስተ የሕዋት ክረምቲዝጊ ንሐዮ ወ
ዘርኢ. ሠለስቲኦም የሕዋት በሐንሣዕ ተሐዋውሾም አብ ዓዲ ሐዮን እኒ ዓዲ ሸረፋ
እኒ ዓዕንዓይ እኒ ቃቅብዳ እኒ ዓዲ ባሮ እኒ እፍቶ እኒ ዓዲ ፈለስቲ እኒ ዓዲ ማላ)
ሐሎ እኒ ዓዲ ገብራይ እኒ አብርዳእ ገለ ናብ ሕምብርቲ አለዉ ፡ እኒ ሐበላ ጉበር)
ደዳ እኒ ጽላለ ፍርቂ ደቂ አምሐረ ፡ ከምኡ ካዓ ሸውዓተ ሰፍአ ዘሐዞ ከልአት ወ
አብ ብዙሕ ዓድታት ሐሐሊፎም አይሰእኑን እዮም ።

ከምኡ ካዓ ከልአት ደቂ ሮቤል አብ ዘለዉ አልዮም እኒ ዓሣውርታ ከም ዘለ
ንለን የሕዋቶም እዮም ካብ ዓሣውርታ ዝወፁ ካዓ እበሥመራ ዘለዉ. ገዛ አስመዔ እ
ባሀሉ አለዉ. እዚአቶም ሹሎም ደቂ ጐፍቶ ጐፍቶ ወዲ ዓንዶ ፡ ዓንዶ ወዲ ሣው
ከምዚሉ እዩ ትውልዶም ።

አማጻጽአ ለን ።

እዘም ለን ዝበሃሉ ሕዝቢ ብአውርኡ አማጻጽአእም ፈለማ ከምዚ እዩ ፡ እዘም
ዝበሃሉ ዝኾኑ ፈለማ አቦታቶም ከምዚ ቅድም ዝጠቐስናዮ ካብ ቓራ ዓቀይቶት ከ
ኖም ምስ መጹ ብዘበን ንጉሥ አግባአጼን ብዙሐት ኰይኖም ብምድሪ ዓጋመ አቢሉ
አብዚ ሕጅ መረታ ቐይሕ ዝበሃል መኸን እትዮም ሐያሎ እዋን እብኡ ተቐመጡ ።

ዓቀይቶት ንጉሥ ብምኽኖም ኑቶም አብ መረታ ዝነበሩ ገባራት ብዙሕ ይሕይልዎ
ነበሩ ፡ ደሐር ግና እትን እንስቲ ደቂ ዓዲ ካዓ መታን ንሰቡእትን ከሰዕቶአም ኢለን በ
ሳብ ተማኺረን ከምዚ ገበሩ መብልዕኒ መስተን ንሰቡእትን ሰባር ቆሮ ብድብለ የቕርባሉ
ነበሩ ። ንሳቶም ካዓ እንታይ እዩ ብልሃቱ ኢሎም መምሰንስቶም ተበሀሀሉ ንሳተን
ከምታ ምኽረን ዓቀይቶት አቹሑና ከምዘሎ ለን ወሲዶሞ የልአም ።

ብድሕሪኡ ንሳቶም ካዓ ሀይ ጽባሕ ንዑናይ ንበሎም ኢሎም ከም ዘለዉ. ዓጢ
አሰይፎም ስሒሎም ኵናቶም አብሊሖም ንሎን ሐደጋ ወደቕዎም እሞ አልበ ሐመድ
ርዎም ፡ እንተኾነ ፍሥሐ ገርግስ ዝበሃል ፍሉጥ ዓቢ ሰብ ካብቶም ሎን ነበረ ኋል እቶ
ደቂ ዓዲ ካብአም አዋንሹ ነበረ ፡ ግና እቶም አብ መረታ ዝነበሩ ደቂ ዓዲ ነትን ጥኑሰ
አዋልዶም መታን ካብቶም ደቂ ሎን ሐድጊ ገለ ከየዕንሐ ብኻራ ይቐድዎን ነበሩ ፡
ካብአም ሐደ ሰብአይ ኃሉ ክይትቕደዶ ፈሪሑ ሐቢኡ ናብ ካልእ ንዓዲ ብዘማዝብሉ ሊ

ብድሕሪኡ እታ ሰበይቲ ንተሰፋ ገርግስ ነቕዒ ምስ ወለደት ሐደ ሹም ደጊያት አቤአር
ሣርዝበሃል ዓሌቱ ካብ ጅራት ቀጭን ካብ ወረደ ምሕረት ዝውለድ አብ ድብርዋ ኰይኑ ይገ
ዝእ ነበረ ፡ ንሳ ካዓ ሐንቲ ዕብቕቲ ላም ሕጃ እንሆ ድራር ጐይታይ ኢላ መጺአ ኢ.ድ
ንሥኤት ፡ ንሰም ግና ነታ ላም ምሒሮም ንዓአ ግና ብሂንግ ብግብሪ ሥጋ ተራኽበማ
ሐደሩ ፡ ምድሪ ምስፀብሔ እ ጐይታይ ገለ እንተወለድኩስ ወዲ መን እቡኡ ኸብሎ
እየ ኢላ ሐተተቶም፡ ንሰም ካዓ እንሃእንዶ እዛ ላም ደይ ብሰራ እየ ዝረኽብኩኺ ወዲ'ዛ
ላም ኢ.ልኪ. ፀውዕዮ ኢሎም አፋነውዋ ።

ብድሕሪኡ ንሳ ወዲ ምስ ወለደት ሽሙ ላምዛ የለቶ ፡ ደሐር ላምዛ በጽሐ
ምስ ኮነ እታ ሰበይቲ አደ ሎንታይን ላምዛታይን ነዘም ክልተ ደቃ ኪ.ዱ ሕን
ሎንቶት ክፈሉ ኢላ ንመረታ ሕን ክፈድዩ ሰደደቶም ፡ ንሳቶም ካዓ ንመረታ
ወረዱ ፡ ለንታይ ማል ክዘምት ወዓለ ላምዘታይ ሕን ሰብአይ አዲኡ አብ ሐዉ
አብ ሎንታይ ከፈለ ፡ ስለዚ አዋልድ ሎን እቡእን ማል ስለ ዝዘመተ ክዝምራ
ከለዋ ኋል አብ ዘማት እናላ ስጋብ ለይቲ ሎም የዝምራ ። አዋልድ ላምዛ ካዓ እቡእን
ሕን ስለ ዝኸፈለ አዋልድ ላምዛ ኋል ብሕኒት እናላ የዝምራ ፡ ክብኡ ተሰፋ ገርግስ ነቕዒ
ናብ ሽከቲ እትዩ ተቐመጠ እብኡ ኰይኑ ነዘም ሕጂ ሕዝቢ ሎን ዝበሃሉ ፈረዩ ፡ እታ
አደ ተሰፋ ገርግሽ ነቕዒ አቦታታ ቀንዲ ዓዶም ሐሐይለ ትግራይ እዩ ።

እንተኾነ ቅድሚ ሎንቶት ናብ'ዚ ምድሪ'ዚ ምምፅአም ፡ አቦታታ ካብ ትግራይ
መጺአም አብ'ዚ ሕጅ መረታ ቐያሕቲ ተባሂሉ ዝጽዋዕ ዘሎ ዓዲ ሐያለ እዋን ገባራት
ኰይኖም እብኡ ይቕመጡ ነበሩ ፡ ተሰፋ ገርግሽ ነቕዒ ንፎተ ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ
ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንሐንስ — ፪ ንብዕዓይ — ፫ ንጐመዳይ ፡ ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ተሰፋ ገር
ግሽ ነቕዒ ይበሃሉ ።

ምዕራፍ ፴፪ ።

ወለዶ ደቂ ማሉቕ ብፍላይ ።

ማሉቕ ዝፈረዩምን ዝሐዝዎ ዓድታትን አብ ምድሪ እከለ ጉዛይ እዮም ዝርከቡ ፡ ንሳቶም ድማ እከለን ጉዛይን ተብሂሎም ይዕውዑ ። ቀዳማይ መሮኒ ነ፬ተ ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ንማሉቕ — ንሜሉቕ — ንፋሉቕ — ንዛኑቕ ።

ካብዚአም ፋሉቕ ዝፈረዩም አብ ሐማሴን አለው ሜሉቕ ድማ ንገሽናሽምን ንመረታ ሰበነን ንመረታ ቀያሕትን ዝፈረየ እዩ ፡ ዛኑቕ ዝፈረዩም ፡ ገለ አብ ጉመሮ አለው ፡ ዘርኢ. ማሉቕ ፡ ማሉቕ ንደጊያት ሠመረ (ወይም ዳዊት)

ወለደ ደጊያት ሠመረ ንደጊያት ጉማ ወለደ ፡ ደጊያት ጉማ ንክልተ ወለደ ። ንዳግማዊ
መሮንን — ንክበን ። ክብዚኦም ክልተ አሕዋት እቲ ሐደ ከባ ንክልተ ወለደ ። ንበዛ
ይን — ንነዋዛይን ።

ክብዚኦም ክልተ አሕዋት ድማ እቲ ሐደ አበዛይ ዝበሃል ፡ ንሐዲሽ ዓዲ ሐደግትን
ንደፈረን ፡ ክምኡ ድማ ንሐደ ገዛ አብ አሥመራ ገዛ ስርንስር ዝበሃሉን እዘም መሬ
ሮቆ ድማ አሕዋቶም ክብ ሐዲሽ ዓዲ ዝወጽኡ እዮም ክምኡ'ውን ክብዚኦም ዝወጹ
አብ ክልእ ዓድታት አይሰአኑን እዮም ።

ዘርኢ ነዋዛይ ፡ ነዋዛይ ዝፈረዮም ንእንገላ ትበሃል ዓዲ አብ መረታ ሰበን ዘለዉን
ክምኡ ድማ ገለ ናብ ዓዲ ጓዕዳድ ሐማሴን አሕዋቶም አለውዎም እዚኦም ክልተ አሕ
ዋት አበዛይን ነዋዛይን ዝበሃሉ ክብ ዋንቲ ዓዶም ሀዋጸ ፡ (ይብሃል ነበረ) እዩ ዝነበረ ።

ዘርኢ ዳግማዊ መሮኒ ፡ ዳግማዊ መሮኒ ንሰለስተ ወለደ ። ንእክለጨንን — ንገብረማ
ርያምን — ንተኽለጨንን ።

ክምዚሎም ፫ተ ደቂ ዳግማዊ ደጊያት መሮኒ ይበሃሉ ፡ ክብዚኦም ገብረማርያም
ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ ።

ም ዕ ራ ፍ ፴፫ ።

ዘርኢ እክለጨየን ።

እክለጨየን ዝፈረዮም ክምዚ ዝስዕብ ንገልጽ አሎና ። ፩ ንደግለን — ፪ ንሐድጋ
ይን — ፫ ንድግናይን — ፬ ንገሥገሣን — ፭ ንበኽረይን ።

ክምዚሎም ፭ቲኦም አሕዋት ደቂ እክለጨየን እዮም ፡ ክብዚኦም እቲ ቀዳማይ
ሐዎም ደግለ ዝፈረዮም ንጸተ ወለደ ። ፩ ንጽንዓይን — ፪ ንግርማኡን ።

ክምዚሎም ፪ተ ደቂ ደግለ ይበሃሉ ፡ ክብዚኦም ድማ ጽንዓይ ንጸተ ወለደ ነእስገ
ደን ነስገዳን ፡ ክብዚኦም እስገዳ ንርእሰም ወለደ ርእሰም ንሞሲ ወለደ ሞሲ ንተስፋኡ
ወለደ ተስፋኡ ነዞም ዝስዕቡ ወለደ ። ፩ ንዓሊ ሄራን — ፪ ንፈጊሣን — ፫ ንዓገሣን — ፬
ንገሥገሣ ዳግማዊን ።

ነዚኦም ፬ተ አሕዋት ክብ ሐሞኡ ወለዶም ክምኡ ድማ ክብ ክልእ ሰበይቲ ንገብሩ
ንሐደ ወለደ ፡ ክምዚሎም ፭ተ ደቂ ተስፋኡ ይበሃሉ ፡ ዓሊ ሄራ ንዓዲ ብላታ ሀይሉ ዝፈ
ረየ እዩ ። እቶም ሰለስተ መዋልዱ ግና ሐድጊ የብሎምን ፀኒቶም እዮም ። ዘርኢ ገብሩ
ዝፈረዮም ፡ ገብሩ ንአብርሃምን ንተክለብርሃንን ንዳግማዊ ተስፋን ወለደ ።

ክብዚኦም ፫ተ አሕዋት እቲ ሐደ አብርሃም ዝፈረዮም ንጌልቶ ዓዲ ደጊያት ባሀታ
ዝፈረዩ እዩ ። ተኽለብርሃን ዝፈረዮም አብ ዓደንገሮም አለዉ ። ዳግማዊ ተስፋኡ ንም
ድሐንን — ንሰምበት መሐረን ።

ነዚኦም ንኽልቲኦም ወለደ ፡ ክብዚኦም ምድሐን ንፃዕዳ ወዲ ላምዛይት ልማምሴ
ዝፈረየ እዩ ፡ ሰንበት መሐረ ድማ ንሀብታይን ንኸርተማን ወለደ ፡ ክብዚኦም ሀብታይ

ንዓዲ ፍንዕ አብታውሮ ዘለው ፈረዩ ፡ ኸርተማ ድማ ንሯ ወለደ ። ፩ ንሥብሐትን — ፪
ንእፍሐዩትን — ፫ ንገብሩን — ፬ ንበሐይላይን — ፭ ንዱሩይን ክምዚሎም ፭ተ ደቂ
ኸርተማ ይበሃሉ ።

ክብዚኦም ሥብሐት ንሚዕላ ሠንይትን ንሳይሕን ዝፈረዩ እዩ ፡ እፍሐየት ንፈልጾስን
ንተወልዳይን ወለደ ፡ ክብዚኦም ፈልጾስ ንተኽለ ሰማእትን ንጊላይን ንጐድፍን ወለደ ፡
ጊላይ ንዓበይቲ ክንተብቲን ንናእሽቱ ክንተብቲን ዝፈረዩ እዩ ፡ ክብዚኦም ዓበይቲ ክን
ተብቲ ንዓዲ ባሕረ ነጋሢ ሐድጉ ዝፈረዩ እዮም ፡ ናእሽቱ ክንተብቲ ድማ ንገዛ ዓዲ
ደጊያት ሚከኤል ዝፈረዩ እዮም ።

ተወልዳይ ሐው ፈልጾስ ወዲ እፍሐየት ንሱ ንዓዲ ባሕረ ነጋሢ ተመልሶ ሠንይቲ
ዘለዉን አብ ሚዕላ ዘለውን ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘርኢ ዳግማይ ገብሩ ወዲ ዳግማዊ ተስፋ
እብታ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ንዓዲ ገብሩ ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘርኢ ባሐይላይ ወዲ ዳግማዊ
ተስፋ ንዓዲ ወልደንኪኤል አብ አኹሩር ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘርኢ ግርማኡ ወዲ
ደግለ ፡ ግርማኡ ዝፈረዮም ንመስሐል ወደ እክለ ዝፈረዩ እዩ ፡ ዱሩይ ሐድጊ የብሉን
ፀኒቱ እዩ ።

<u>ዘርኢ አስገደ ወዲ ጽንዓይ ፡</u> አስገደ ዝፈረዮም ሐው አስገዳ ፡ ንዓድ ሀብተ
ማርያምን ፡ ንዓድሀብተየስን ፡ ንዓዲ ተኽለየስን ፡ ነዚኦም ዝፈረዩ እዩ ፡ ክምኡ ድማ ዓዲ
ክንቲባ እስመዔ ምስኦም እዮም ። ክብዘ ንላዕሊ ተጻሒፉ ዘሎ ዘርኢ ደግለ ወደ እክለ
ዝፈረይዎ ሕዝብን ዝሐዝዎ ዓድን አብ ዘለዉ እልዮም ዘርኢ ደግለ ወደ እክለ እዮም
ዝበሃሉ ።

ም ዕ ራ ፍ ፴፬ ።

ዘርኢ ሐድጋይ ወዲ እክለ ።

ሐድጋይ ወደ እክለ ዝፈረዮም ሕዝብን እመቓቕሎኦምን ክብዚ ንታሕቲ ንገልጽ
አሎና ፡ ሐድጋይ ንእንከዛን ወለደ ፡ እንከዛን ንዳግማዊ ሐድጋይ መናግሂ ወለደ ዳግማዊ
ሐድጋይ መናጊሂ ነ፬ተ ወለደ ። ፩ ንወለጊዮርጊስን — ፪ ንሞሲን — ፫ ንጽንፋይን
፬ ንሁብን ።

ክምዚሎም ፬ተ ደቂ ዳግማዊ ሐድጋይ መናጊሂ ይብሃሉ ፡ ክብዚኦም ወለጊዮርጊስ
ዝፈረዮምን ዝሐዝዎ ዓድን አብ አድያቦ እዮም ዘለው ፡ ጽንፋይ ንሐንቲ ዓዲ ንፅዋንት
ዝፈረዩ እዩ ፡ ሞሲ ንደቂ ሞሲ ዝፈረዩ እዩ ። <u>ዘርኢ ሁብ</u> ፡ ሁብ ንጸተ አወዳት ወለደ ።
፩ ንመሐረዝግን — ፪ ንተዓረዝግን — ፫ ንተስፋዝግን — ፬ ንጐድበዝግን — ፭ ንገደ
ዝግን — ፮ ንፀጋዝግን ፡ ክምዚሎም ፮ተ ደቂ ሁብ እዮም ዝበሃሉ ።

ክብዚኦም መሐሪዝጊ ዝፈረዮም ክም ዘለው ዓዲ ቐይሕ ሐደግቲ አለው ፡ ዘርኢ
ተዓረዝጊ ንዓዲ ባዕኸል ሐደግቲ ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘርኢ ተስፋዝጊ ዝፈረዮም ዝርከቦም

... ግዕረ ኩንዓት ሠራዩ እለዉ፡ ዘርኢ ግድብዝጊ ዝፈረዮም ዓደ ኣብዑር ሐደግቲ
እዮም ፡ ዘርኢ ፀጋዝግን ገደዝግን ዝፈረይዎም ኣብ ማእከል ማዕረባ እለዉ ። ገደዝጊ
ንፀተ እወዳት ወለደ ። ፩ ንዓጸዳን — ፪ ንቶማስን — ፫ ንብርሃኑን ።
ክብዚኦም ዓጸዳ ንኽልተ ወለደ፡ ነዉዓላን ንሥልጣንን ክብዚኦም ኣዉዓላ ዝፈረ
ዮም ዓዲ እሕስእ ሐደግቲ ይበሃሉ ።
ሥልጣን ንልዕመት ወለደ ፡ ልዕመት ንክንቲባ ሠረቐ ብርሃንን ንተኹልይን ክብ
ሒምኡ ወለደ ፡ ንጅናይ ድማ ክብ ክልእይቲ ሰበይቲ ወለደ ፡ ክንቲባ ሠረቐ ብርሃን ንክ
ንቲባ መድሐንዝጊን ንክንቲባ መሐሪዝግን ንፊተውራሪ ተላዝግን ንእምነዝግን ክምዚ
ሎም ፀተ እሕዋት ደቂ ክንቲባ ሠረቐ ብርሃን እዮም ዝበሃሉ ፡ እዚኦም ፀተ እሕዋት
ዝፈረይዎም ኣብ ማእከል ማዕረባ እለዉ ፡ ተኽሉይ ዝፈረዮም ንሐድግሹምን ነስመዔን
ንድሐኖምን ንግምሩይን ክምዚሎም ፀተ ደቂ ተኽሉይ ይበሃሉ ።
ክብዚኦም እስመዔ ንሐረጐት ወለደ ፡ ሐረጐት ንተስፋት ወለደ ፡ ተስፋት ንፎቶ
ወለደ፡ ፎቶ ንዕንቱራ ወለደ፡ ዕንቱራ ንክንቲባ እስመሮም ወለደ፡ ክንቲባ እስመሮም ንዓዲ
ራእሲ ተሰማ ዝሐዙ ዝፈረዩ እዩ ። ሐድጊ ሹምን እድኃኖምን ሣምሩይን ዝፈረይዎም
ኣብ ማእከል ማዕረባ እለው ብሐደ ሽም ደቂ ልዕመት ተበሂሎም ይፅውዑ ። ቶማስ
ዝፈረዮም ዝርከበም ገለ ኣብ ኩዶ ፈላሲ ፡ ገለ ኣብ ቤት ሀበይ ፡ ገለ ኣብ ዓዲ ኻንታ
እለዉ ። ዘርኢ ብርሃኑ ፡ ብርሃኑ ዝርከበም እቶም ዘርኡ ኣብ ማእከል ማዕረባ እለዉ ፡
እንዳ እምናይ ይበሃሉ ።
ዘርኢ መሐረዝጊ ወዲ ሁብ፡ መሐረዝጊ፡ ንተስፉዝጊ ፡ ወለደ ተስፉዝጊ ንዓንደናዝጊ
ወለደ፡ ዓንደናዝጊ ንማዕቀባዝጊ ወለደ ፡ ማዕቀባዝጊ ንፀተ ወለደ ። ፩ ንሐልየስን — ፪
ንተኸለየስን — ፫ ንሀብተየስን ፡ ክምዚሎም ፫ተ እሕዋት ደቂ ማዕቀባዝጊ ይበሃሉ ።
ክብዚኦም ሐልየስ ንዓዲ ብላታ ገብረዝጊ ዓዲ ቐይሕ ሐደግቲ ዝፈረዩ እዩ ፡ ተኸለ
የስ ንበዓል መሐሪ ኪዳኔ ዓዲ ቐይሕ ሐደግቲ ዝፈረዩ እዩ ፡ ሀብተየስ ዝፈረዮም ኣብ
እሥመራ ሀዳሙ እለው ። ክምዚሎም ዘርኢ መሐሪዝጊ ወዲ ሁብ ይበሃሉ ።
ተዓረዝጊ ወዲ ሁብ ፡ እዚ ተዓረዝጊ ወዲ ሁብ ንሐደ ንቀሊት ሐምሌ ወለደ ፡ ቀሊት
ሐምሌ ዝፈረዮም ድማ ኣብ ዓዲ ባዕከል ሐደግቲ ንበዐል ባሻይ እስፍሃ ዝሐዘ ዝፈረዩ
እዩ ። ተስፉዝጊ ወዲ ሁብ ፡ ተስፉዝጊ ወዲ ሁብ ዝፈረዮም ድማ ዝርከበም ኣብ ሠራዩ
ዓዕረ ኩንዓት እለው ፡ ጉዱበዝጊ ወዲ ሁብ ፡ ጉዱበዝጊ ወዲ ሁብ ። ንግርማዝግን ንተስ
ፋጌርግስን ።
ነዚኦም ክልተ ወለደ ፡ ክብዚኦም ግርማዝጊ ንዓዲ ሹም ግርማኡን ንዓዲ ሹም ጻዕ
ዳን ዝፈረዩ እዩ ፡ ኣብ ዓደ ኣብዑር ሐደግቲ ዘለው እዮም ፡ ተስፉጌርጊስ ድማ ንዓዲ
ሹም ደበስ ዝፈረዩ እዩ ፡ እዚኦም ክምዘለው ኣብ ዓደ ኣብዑር እዮም ዝርከቡ ።
ፀጋዝጊ ወዲ ሁብ ፡ ፀጋዝጊ ወዲ ሁብ ዝፈረዮም ክምቲ ቅድም ዝበልናዮ ኣብ ማእ
ከል ማዕረባ እዮም ዘለው ።

ምዕራፍ ፴፭ ።

ዘርኢ ድግናይ ወደ እክለ ።

ድግናይ ወደ እክለ ዝፈረዮምን እመቓቕለኦምን ክብዚ ንታሕቲ ንገልጽ እሎና ፡
ድግናይ ንጽኑዕዝጊን ንጐድብዝጊን ወለደ ፡ ክምዚሎም ፪ተ ደቂ ድግናይ ይብሃሉ ፡
ክብዚኦም ጽኑዕዝጊ ንሐንቲ ዓዲ ንሐዲዳ ዝፈረዩ እዩ ክምኡ ድማ እሕዋቶም
ኣብ ከንይ ትበሃል ዓዲ ኣብ ሠራዩ እለዉ፡ እቲ ፈራይኦም ድማ ፃዕዳ ወዲ ፅኑዕዝጊ
ይበሃል ፡ ዘርኢ ጉድበዝጊ ፡ ጉድበዝጊ ዝወለዶም ፡ ፩ ንወረሠናዝጊን — ፪ ንቡግናይዝ
ጊን — ፫ ንሀሎናዝግን — ፬ ንክምናዝግን — ፭ ንዓንዶናዝግን ፡ ክምዚሎም ፭ አሕዋት፡
ደቂ ጉድበዝጊ ይበሃሉ ፡ ክብዚኦም ወረሰናዝጊ ንፀተ ወለደ ። ፩ ንዳግማዊ ድግናይ
፪ ንወራሲ — ፫ ንቴድሮስ — ፬ ንፍሬ መኻእን፡ ክምዚሎም ፀተ ደቂ ወረሰናዝጊ እዮም
ዝበሃሉ ።
ክብዚኦም ዳግማዊ ድግናይ ፡ ንጴጥሮስን ንሣሙኤልን ንምሕረትን ወለደ ፡ እዚኦም
ዝፈረይዎም ዘርኢ ፫ቲኦም እሕዋት ኣብ ማእከል ድግሳ እለዉ ፡ ክምኡ ድማ ወራሲ
ዝፈረዮምን ቴድሮስ ዝፈረዮምን ዘርኢ ክልቲኦም እሕዋት ኣብ ድግሳ እለው ፡ ፍሬ
መኻእ ግና ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ ። ዘርኢ ሣሙኤል ወዲ ዳግማዊ ድግናይ ፡ ሣሙ
ኤል ወዲ ድግናይ ንፀተ ወለደ ። ፩ ንግርማ ገርጊስን — ፪ ንተፋ ጊዮርጊስን — ፫ ንሀ
ብተጊዮርጊስን — ፬ ንእመተ ጊዮርጊስን ።
ነዚኦም አርበዕተ አሕዋት ወለደ፡ ክብዚኦም ግርማ ገርጊስ ንሀብተየስን ንተኸለየስን
ወለደ ፡ ሀብተየስ ንሐረጐት ፡ ሐረጐት ንዘርኢት ወለደ ፡ ዘርኢት ንትኩእን ንዳግማዊ
ግርማየስን ንዳግማዊ ተኸለየስን ንዳግማዊ ሀብተየስን ወለደ ፡ ክብዚኦም ትኩእ ንዑቕ
ቡን ንደበሳይን ወለደ፡ ዑቕቡ ንዓንዱ ወለደ ፡ ዓንዱ ንቢልዎ ወለደ ፡ ቢልዎ ዝፈረዮም
ኣብ ድግሳ እለው ክምዚሎም ደቂ ሣሙኤል ኣብ ድግሳ እለዉ ።

ዘርኢ ጴጥሮስ ሐዉ ሣሙኤል ።

ጴጥሮስ ንተኽለ ሹምን ንዓንደ ሹምን ንፀተ ወለደ፡ ክብዚኦም ተኽለ ሹም ንትኩእ
ወለደ ፡ ትኩእ ዝፈረዮም ድማ ዝርከበም ኣብ ድግሳ እለዉ ፡ ምሕረት ሐው ጴጥሮስ
ወዲ ዳግማዊ ድግናይ ዝፈረዮም ድማ ኣብ ድግሳ እለዉ ።
ዘርኢ ቴድሮስን ወራስን ፡ ቴድሮስ ዝፈረዮምን ወራሲ ዝፈረዮምን ዘርኢ ፪ቲኦም
ኣብ ድግሳ እለዉ ።

ዘርኢ ቡግናይዝጊ ወዲ ጉድበዝጊ ።

ቡግናይዝጊ ሐው ወረሰናዝጊ ንማይ ሕማቕን ንሐዲሽ ዓዲ ቡግነይን ንፀቲኤን ዓዲ
ዝፈረዩ እዩ ፡ ዓንደናዝግን ክምናዝግን ሀሎናዝጊን ደቂ ግድበዝጊ ዘርኢ ፫ቲኦም እሕ

ዋጋ ዝፈረይዎም ኣብ ሠራዬ ዓደ ኣብርሃምን እኒ ፀበላ እኒ ሐሠር የልበ እኒ ዓዲ ኵሉም ዝበሃል ፡ ከምዚሉም ኣብቲ መሬት ኣዲኣም ርብቃ ተባሀለት ጓል ብሴን ሰገደ ምድሪ ኣዲኣም ሒዘም ኣለው ፡ መጸውዒዖም ድማ ድግና ባሻይ ይበሃል ።

ዘርኢ ገሥገሣ ወዲ ኣከለ ጽዮን ፡ ገሥገሣ ሐው ብዓል ሐድጋይ ከምቲ ቅድም ዝጠቐስናዮ ፭ይ ሐምም እዩ ገሥገሳ ዝፈረዮም ከም ዘለው ኣብ ወደ ኣከለ መስሐል ብዙሐት ዘርኢ ከይኖም ዓዲ ሒዞም ኣለዉ ።

ዘርኢ በኻራይ ወዲ ኣከለጽዮን ፡ በኻራይ ሐምም ንበዓል ሐድጋይ እዩ ፡ ንሱ ዝፈረዮም ኣብ ደቂ ኣከለን ኣከራንን እኒ ዓዲ ቃዕሞን ንዓዲ ደጊያት በኹሩ ኣፈልበ ዘለውን ገለ ድማ ኣብ ማይሐ ዘለውን ከምኡ ድማ ሐሐሊፎም ኣብ ከልእ እይስእኑን እዮም ከምዚሉም ደቂ በኻራይ ይበሃሉ ።

ምዕራፍ ፲፯ ።

ወለዶ ተኸለጨን ኣብ ጉዛይ ።

ተኸለጨን ኣብ ጉዛይ ንፀቶ ወለደ ፡ ንጉዛይን ንተኸዛንን ከብዚኦም ጉዛይ ዝፈረዮም ክንሰሚ ጉዛይ ። ንጉድቦዝግን — ንቡርኽዝግን — ንቓልዝግን — ንሕዱግ ዝዋበዝግን ንዓረዝግን ወለደ ።

ከምዚሉም ፳ቶ ኣሕዋት ደቂ ጉዛይ ይበሃሉ ፡ ከብዚኦም ጉድቦዝጊ ካብ ጀኑ ንሐደ ንተከስተ ብርሃን ወለደ ፡ ካብ ከልእይቲ ሰበይቲ ድማ ፮ቶ ወለደ ሽሞም ድማ ሉን — ፩ ንቐይሕ ሞስን — ፭ ንሐረስታይን — ፪ ንጓርጓርን — ፫ ንሣእ ከምዚሉም ፯ ደቂ ጉድቦ ወድ ጉዛይ ይበሃሉ ፡ ከብዚኦም ተኸስተ ብርሃን እቲ ወዲ ሒማ ካብ ጀኑ ዝተባህለት ዝተወልደ ። ንሱ ዝፈረዮም ኣብ ማእከል ዓዲ ቐይሕ ዘለው ብዓል ኣቶ ታእዛዝ ኣብ ብላታ ሎሬንስ ንዚኣቶም ዝፈረዩ እዩ ፡ ሐረስታይ ሐድጊ የብሉን ፀጊቱ እዩ ፡ ጓርጓር ንበዓል ቀሺ ገብረመድህን ዝሀሉ ኣብ መሳልሕ ዘለዉ ዝፈረዩ እዩ ፡ ሣእሉ ዝፈረዮም ። ፩ ንዓቓፅንን — ፪ ንጐፍላን — ፫ ንፍቁርን ። ከምዚሉም ፫ቶ ኣሕዋት ደቂ ሣእሉ እዮም ከብዚኦም ዓቓፅን ዝፈረዮም ካብዚ ንታሕቲ ንገልጽ ኣሎና ።

ምዕራፍ ፲፰ ።

ዘርኢ ዓቓፅን ወዲ ሣእሉ ።

ዓቓፅን ዝፈረዮም ኣዚዮም ብዙሓት እዮም ፡ ዓቓፅን ፩ ንማዕቀባዝግን — ፪ ንዓፅዓን — ፫ ነድከመን — ፬ ንዘኣማንን ።

ከምዚሉ ነዚኦም ፬ቶ ወለደ ፡ ብዚኦም ማዕቀባዝጊ ንገረክስቶስን ንጅመልን ንዕንዳዋንን ወለደ ፡ ገረክስቶስ ድማ ንሥብሃት ለኣብን ንብላይ ራዛን ንተስፋ ሥላሴን ንተኸለ ሥሉስን ወለደ፡ ካብዚኦም ሥብሃት ለኣብ ን፫ቶ ወለደ ሽማቶም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ንመዓተን — ንዕሸትን — ንሀይለጊዮርጊስን ።

ከምዚሉም ፫ቶ ደቂ ሥብሃት ለኣብ ይብሃሉ ካብዚኦም መዓተ ድማ ንበዓል ገብሬ ወዲ ተስፋማርያም ንንዳ ሀብታይ ኣብ ሐላይ ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ ዕሸት ንንዳ ኣቶ መዓሾን ንንዳ ኣቶ ወልዱን ኣብ እምበይቶ ዓሬ ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ ሀይለጊዮርጊስ ንእርዓዶምን ንተኸሊትን ወለደ ፡ ካብዚኦም ኣርዓዶም ንሳምሬት ወለደ ፡ ሳምሬት ንጥዑምዝጊ ወለደ፡ ጥዑምዝጊ ንክንፈቲብ እሙንን ንፃዕዳን ወለደ፡ እዚኦም ዝፈረይዎ ኣብ ሐላይ ኣለዉ።

ብላይ ራዛ ድማ ንበዐል ኣቶ ተኸለን ንኣቶ ተስፋማርያምን ንንዳ ኣቶ ትኩእን ዝፈረዩ እዩ ንሳቶም ድማ ኣብ ማዐርዳ ዝበሃል ዓዲ ዘለው እዮም ።

ተኸለ ሥሉስ ንንዳ ባሻይ ደስታ ኣብ እምቤይቶ ዓሬ ዘለው ንኣኦም ዝፈረዩ እዩ። ዘርኢ ተስፋ ሥላሴ ፡ ተስፋ ሥላሴ ድማ ንንዳ ኣቶ ጋረድን ንንዳ ባሻይ ገብረሚካኤልን ንንዳ ኣቶ ሐጐሥን ንደዳ ኣቶ ሀብቱይን ዝፈረዩ እዩ ፡ እዚኦም ድማ ዓድ ተስፋ ሥላሴ ዝበሃሉ ኣብ መዓርዳ ኣለዉ ።

ዘርኢ ጅመል ወዲ ማዕቀባዝጊ ጅመል ዝወለዶም እልፍ ድምን ሃብተማርያምን ይበሃሉ ነበሩ ፡ ካብዚኦም እልፍ ድም ዝፈረዮም ዝርከበም ኣብ ምድሪ ሠራዬ ጥቓ ዓረዛ ኣለዉ፡ ሃብተማርያም ድማ ንተኸለኣብ ወለደ፡ ተኸለኣብ ድማ ንተስፋ ጊዮርጊስ ወለደ፡ ተስፋጊዮርጊስ ድማ ፡ ንይስሐቅን — ንሥብሃት ለኣብን ።

ነዚኦም ፪ቶ ወለደ ፡ ካብዚኦም ይስሐቅ ንዓዲ ክንቲባ ጐይትኦም ኣብ እምቢይቶ ዓሬት ዘለዉ ዝፈረዩ እዩ ፡ ሥብሃት ለኣብ ድማ ዝፈረዮም ፡ ንቢኢዳትን — ንገረድን ንኸፍሉምን፤ ከምዚሉም ፫ቶ ደቂ ሥብሃት ለኣብ ይበሃሉ ፡ ደቂ ሥብሃት ለኣብ ዝፈረ ይዎም ኣብ ውህነይ ዓረት ኣለው ።

ገረድ ንኣቶ ሳህሊትን ንበዓል ኣቶ ተኸለማርያምን ነዚኣቶም ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘርኢ ፀቲኦም ኣሕዋት ድማ ኣብ እውህነይ ኣለዉ ። ዘርኢ ዕንድዋን ፡ ዕንድዋን ወዲ ማዕቀ ባዝጊ ን፫ቶ ወለደ ። ንሻኽርን — ንጓዕዳድን — ንመርፍእን ።

ከምዚሉ ን፫ቶ ኣሕዋት ወለደ፡ ካብዚኦም ሻኽር ንዓዲ ኣዝማች ብሩ ተኹንዳዕ ዝፈረዩ እዩ ፡ ጓዕዳድ ድማ ንዓድ በላምባራስ ጓንጉል ዓዲ ወገራ ዓራቶ ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ መርፍእ ድማ ንዓዲ ኣቶ ኣብርሃ ዝተባህሉ ኣብ ዓዲ ወገራ ዓራቶ ዘለው ዝፈረዩ እዩ ። ዘርኢ ዘኣማን ወዲ ዓቓፅን ፡ ዘኣማን ወዲ ዓቓፅን ንኣቶ ተኪኤ ወዲ ሐጐስ ዝበሃሉ ኣብ እውህነይ ዓሬት ዘለው ንኣኣቶም ዝፈረዩ እዩ ። ዘርኢ ኣድከመ ወዲ ዓቓፅን ኣድኸመ ዝፈረዮም ኣብ ዓደ ኣበጊዕ ሽመዛና ዘለዉ ኵሎም ዝፈረዩ እዩ ።

ዘርኢ ፃዕዳ ወዲ ዓቓፅን ፡ ፃዕዳ ዝፈረዮም ኣብ ሽመዛና ሐሐሊፎም ደቂ ፃዕዳ እንዳ ተባህሉ ይጽውዑ ኣለው ክንድቲ ዘኣክል ድማ ብዝሐ የብሎምን ከምኡ ድማ

እብ አውሒ መጽሄ ዝበሃል ዓዲ አለው ፡ በቲ መሠረት ወለዶ-አም ግና ካብ ሜፌሬ እዮም እንተኾነ ሕጂ ምስ ደቂ ዓቓጽን ተሐዋዊሾም ከም ሐደ ዓሌት ከይኖም ቁጽብ ንን ዓቓፅንን ተባሂሎም ብሐደ ሽም ክሳዕ ሎሚ ይጽውዑ አለዉ ፡፡

ምዕራፍ ፴፯ ፡፡

ወለዶ ጕፍላ ወዲ ሣእሉ ፡፡

እዚ ጕፍላ ወዲ ሣእሎ ዝፈረዮምን ዝሐዝዎ ዓድታትን ከምዚ ዝስዕብ እዩ ደቂ ጕፍላ ፡፡ ፩ ንዘርእሠናይን — ፪ ንካሕሳይን — ፫ ንገብረማርያምን — ፬ ንማዕቀባዝግን ፭ ንእቶ ግደይን — ፮ ንእቶ ብርሃንን ወለደ ፡፡

ከምዚሎም ፩ቲ ደቂ ጕፍላ ይበሃሉ ፡ እመቓቕልአም ድማ ከምዚ'ዩ ዘርኢ ሠናይ ንጴጥሮስን — ንሮቤልን — ንበኽራይን — ንደረጬንን — ንሥብሃትን — ንትንሳኤ ክርስቶስን — ንምድሓንን ከምዚሎም ፯ቲ ደቂ ዘርኢ ሠናይ ይብሃሉ ፡፡ ክብዚአም ጴጥሮስ ንማይ ፃዕዳ ደጉዛይ ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡፡ ሮቤል ንቀርኒ መዓርን ንደርሰነይ ሐማሴን ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ በኽራይ ንዓዲ ለጂ ዝፈረዩ እዩ ፡ ደረጬን ንበአታን ንቴድሮስን ንሠመረን ንተስፉኡን ዝወለደ እዩ፡ ክብዚአም ብእታይ ንትኩእን ንተኸለ አቤልን ወለደ ፡ ትኩእ ንበዓል አቶ ሐይሽ ዓጋመተን ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ ተኸለ አቤል ድማ ንስንዱድን ንዓፅማትን ንገርጊሽን ዝወለደ እዩ ፡፡ ክብዚአም ስንዱድ ንበዓል እቶ ተማኑ ዝሐዙ አብ ዓጋመተን ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡፡

ዓፅማት ንመሐሪዝጊ ወለደ ፡ መሐሪዝጊ ድማ ንኢሳያስን ንኢያሱን ወለደ ፡ ኢያሱ ዝፈረዮም ዓዲ ሹም ኢያሱ ዝበሃሉ አብ መዓርዳ አለው ከምኡ ድማ ዘርኢ ዓፅማት ዝፈረዮም አብ መዓርዳ አለው ፡፡

ቴድሮስ ዝፈረዮም ፡ ቴድሮስ ንንዳ ሹም የናይ ተኸንዳዕ ዘለውን ንንዳ ሹም ጋቢግራመትን ዘለውን ንማርታን ንሀዳሙን ዘለው ንፍርቂ ዓናኒን ንዓዲ ክንቲብ ወልደ እምላኽ ዓዲ ቐይሕን ንንዳ ገብረክርስቶስ ዓዲ ቐይሕ ዘለውን ነዚአም ዝፈረዩ እዩ ፡ ሠመረ ወዲ ደረጬን አብ ማይዝግን አብ ቆንጠጠፌ ዘለውን ነዚአም ዝፈረዩ እዩ ፡ ተስፉኡ ወዲ ደረጬን ንዓዲ ንብላ ቴግሬንን ንዓዲ እዝማች ጠዓመን ንዓዲ ወልዱ ዓሽከርን ንዓዲ ቀይሕን ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡ ካሕሳይ ወዲ ጕፍላ ዝፈረዮም አብ ምናሕጥቓ ዓዲ ቀይሕ አለዉ ፡፡ ገብረማርያም ወዲ ጕፍላ ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ ፡ ማዕቀብዝጊ ወዲ ጕፍላ ዝፈረዮም አብ ማርታ እንዳ ዘርአም ዝበሃሉን አብ በርኪቶ ዘለውን አብ ጕድፍ ዘለውን ከምዚሎም ንፎቲአም ዓዲ ዝፈረዩ እዩ ፡ ግደይ ወዲ ጕፍላ ዝፈረዮም ዓዲ እቶ ብርሃን ንዓዲ ሹም ወልደንኪኤልን እንዳ ሹም ፅንዓይን ነዚአም ዝፈረዩ እዩ

ዘርኢ ሥብሐት ሐው ደረጬን ወዲ ሣእሉ ፡ ሥብሐት ዝወለዶም ንዑቅባን፡ ንሀብተማርያምን፡ ንማዕቀባዝግን፡ ንሥልጣንን፡ ከምዚሎም ፬ተ ደቂ ሥብሐት ይበሃሉ ፡ ክብዚ

እም ዑቅብ ንክንቲብ አሚነን ንበሊሒን ንዕንቆይን ንሀብተሥላሴን ነዚአም ወለደ ፡ ክብዚአም ክንቲብ አሚኔ ንእቶ ሀብተንኪኤል ወለደ ፡ ሀብተንኪኤል ድማ ንደጊያት ገብረመድህን ንልጅ ሐጐስን ዝወለደ እዩ ፡፡ ደጊያት ገብረመድህን ዝፈረይዎም አብ ኳዓቲት አለው ዕንቆይ ዝፈረዮም ንክንቲብ ድል ናይን ንዕቁብን ነአድከመን ነአውዓሎምን ወለደ እዚአም ዝፈረይዎም አብ ኳዕቲት አለዉ ፡ ዘርኢ ሀብተሥላሴ ፡ ሀብተሥላሴ ንበዓል ቀኛዝማች መዓሾን ንግራዝማች ስንጋልን ነዚአቶም አብ ኳዓቲት ዘለው ዝፈረዩ እዩ ፡፡ ዘርኢ ሀብተማርያም ፡ ሀብተማርያም ወዲ ሥብሐት ዝወለዶም ክብዚ ንታሕቲ ንገልጽ አሎና ፡፡ ንክንቲብ ተስፋሐንስን — ንባሕረ ነጋሢ ዘርአ ሐንስን ፡፡

ነዚአም ፪ተ ወለደ ፡ ክብዚአም ባሕረ ነጋሢ ዘርአሐንስ ንፎቶ ዝግን ንዘሀላይ ዝግን ንዋዑም ዝግን ክብ ሒማ ዝተወለዱ እዮም ፡ ከምኡ ድማ ክብ ክልአይቲ ሰበኀቲ ንየማኖን ንሀብተዝግን ወለዱ ፡፡ ክብዚአም ፎቶ ዝጊ ንዓዲ ክንቲብ ፎቶ ዝፈረዩ እዩ እዚአቶም ድማ አብ ኳዓቲት አለዉ ፡፡

ዋዑምዝጊ ድማ ንዝባን ዝግብ ጥቓ ዓዲ ቀይሕ ዘላ ዓዲ ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘሀላይዝጊ ድማ ዝፈረዮም ዝርከቡም አብ ዓዲ ደፈርቲ አለው ፡ የማኖ ንግዛ ዓዲ ኢያሱ ዝፈረዩ እዩ ፡ ሀብተዝጊ ድማ ንብርሃን ወለደ ፡ ብርሃን ድማ ንዓዲ ግዛ እቶ ብርሃን ዝፈረዩ እዩ ፡ ንሳቶም ድማ አብ እምባ ኩዓቲት እዮም ዘለው ፡ ክንቲብ ተስፋሐንስ ሐው ባሕረ ነጋሢ ዘርአሐንስ ዝወለዶም ፡፡ ፩ ንሀብተዝግን — ፪ ንገረድዝግን — ፫ ንሥብሐትዝግን ፬ ንተዓረናዝግን ፡፡

ነዚአም ፬ተ ወለዱ፡ ክብዚአም ሀብተዝጊ ዝፈረዮም አብ ዓዲ ሐርገጽ አለዉ ፡ ገረድዝጊ ዝፈረዮም አብ ዓዲ ደፈርቲ አለው ፡ ሥብሃትዝጊ ዝፈረዮም አብ ሕረት አለው ፡ ተዓረዝጊ ዝፈረዮም ዝርከቡም አብ ቴግሬኒ አለው ፡ ዘርኢ ባሕረ ነጋሢ ዘርአሐንስን ዘርኢ ክንቲብ ተስፋሐንስን ክልቲአም የሕዋት ዝፈረይዎም ብሐንሳብ አብ እብዓን አብ ውና ዓንዶምን አለው፡፡ ዘርኢ ትንሣኤ ክርስቶስ፡ ትንሣኤ ክርስቶስ ንኢንቶን ዝፈረዩ እዩ ምድሐን ንዓርማ ዝፈረዩ እዩ፡ ከምዚሎም ደቂ ዘርኢ ሠናይ እናተበሀሉ ይጽውዑ አለው፡፡

ምዕራፍ ፴፰ ፡፡

ወለዶ ፍቁር ወዲ ሣእሉ ፡፡

ፍቁር ወዲ ሣእሉ ንክልተ ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡፡ ፩ ንዳግማዊ ሣእሉ — ፪ ንእቶን ፡፡ ከምዚሎም ፪ተ ደቂ ፍቁር ይበሃሉ ክብዚአም ዳግማዊ ሣእሉ ንመንደፈራን ንዓዲ ቅርጫን ዝፈረዩ እዩ ፡ እቶን ድማ ፡፡ ፩ ንተስፉኡን — ፪ ንሠመረን ፫ ንገረክርስቶስን — ፬ ንተፋደን — ፭ ንናስርን ወለደ ፡፡

ከምዚሎም ፭ተ ደቂ እቶን ይበሃሉ ፡ ክብዚአም ተስፉኡን ናስርን ዝፈረይዎም አብ ዓዲ ከታ አለው ፡ ሠመረን ገብረክርስቶስን ዝፈረይዎም አብ ብርኪቶ ዝበሃል ዓዲ አለው ተፋደ ዝፈረዮም ዝርከቡም አብ አፍደዩ ድምበዛን አለው ፡፡

ምዕራፍ ፱ ።

ዘርኢ ቀይሕ ሞሰ ወዲ ጉድበዝጊ ።

እዚ ቀይሕ ሞሰ ወዲ ጉድበዝጊ ወዲ ወዱ ንጉዛይ ዝፈረዮም ዝርከቦም ክብሒ ተተሐሒዙ ዝወረደ ሐደ ሰብእይ ጭሩም ዝተባህለ አብ ዓዲ ወገራ ዓረት አሎ ።

ዘርኢ ተዓውቀ ወዲ ጉድበዝጊ፡ እዚ ተዓውቀ ወዲ ጉድበዝጊ ወዲ ወዱ ንጉዛይ ንአከማ ወለደ፡ አከማ ድማ ንናስርን ንዓሚርን ንሚሙኤልን ወለደ፡ ክብዚአም ናስር ዝፈረዮም አብ ደርዓን አብ ማይ ሐራስትን አለው ዓሚር ዝፈረዮም ምስ አሕዋቶም አብ ማይ ሐራሰት አለው፡ ሚሙኤል ዝፈረዮም አብ ደርዓን አብ ማይ ሐራሰት ዓረትን አለው ።

ዘርኢ ዘክርያስ ወዲ ጉድበዝጊ፡ እዚ ዘክርያስ ወዲ ጉድበዝጊ ወዲ ወዱ ንጉዛይ ንተኸስተን ንተዓረን ንዘርኢ ሥናይን ወለደ፡ እዚአም ፫ተ አሕዋት ዝፈረይዎም አብ ደርዓ ዓረት አለው ክብዚአም ዝተፈልዩ ክብ ተኸስተ ዝውለዱ አብ ዓዲ ፍንፅ ፅንዓ ደግለ ገለ አለው ።

ዘርኢ ብሩኽ እዝጊ ወዲ ጉዛይ፡ እዚ ብሩኽ እዝጊ ወዲ ጉዛይ እዩ ንሱ ዝፈረዮም ድማ ንዳንበ ሠሐርትን ንዓዲ ክንታ ጥቓ አብ ሰላማ ዘላ ዓድን ነዚአም ዝፈረዩ እዩ ።

ዘርኢ ቃልዝጊ ወዲ ጉዛይ ።

እዚ ቃል ዝጊ ወዲ ጉዛይ እዩ፡ ንሱ ዝፈረዮም ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ንዛይድን ነስገዶምን ወለደ፡ ክብዚአም ዛይድ ንዓዲ ክንቲባ በኸት እምባደርሆ ዘለውን ከምኡ ድማ እሕዋቶም አብ ላዕላይ ትውልዲ ዝራኸቡ አብ እንክረ ባሩክ ዘለው ዛይድ ነዚአም ዝፈረዩ እዩ ።

እዚአቶም ቅድሚ ብዙሕ ትውልዲ ፈለማ ብስደት ንጉሉ መኸዳ ክይዶም ይቅመጡ ነበሩ፡ ክብኡ ድማ ተላዒሎም አብ እንክረ ባሩክ ዓዲ ሐዙ ። ክብቶም እንክረ ባሩክ ዘለው ዓበይቲ እንዳሰሜና ንጽሕፍ እሎና፡ ባሩክ ንሹም ወልደክስቶስን ንአዘኸ ተኸሉን ንአብስራን ወለደ፡ አዘኸ ተኸሉ ንእቶ ፀምሩ ወለደ፡ እቶ ፀምሩ ንደጊያት ሐጐስን ንደጊያት አብርሃን ንደጊያት አፅብሃን ወለደ፡ ክብዚአም አብስራ ባል ሹም ወልደ ክርስቶስ ንደጊያት ወልደ ገብርኤልን ንደጊያት ገንዘቡን ወለደት ።

ክልአይ ክፍሊ ።

አብ እንክረ ባሩክ ዝርከቡ አሕዋት ባሩክ ደቂ ዲያገናይ ይበሃሉ ዲያገናይ ንእቶ ሹም ወለደ እቶ ሹም ንእቶ ዘርአብሩኽ ወለደ እቶ ዘርአብሩኽ ንጊተ ወለደ ። ፩ ንተኸላይን — ፪ ንሚሙኤልን — ፫ ንዓሰባይን — ፬ ንሐደምበስን — ፭ ንረዳእን — ፮ ንዐጋይን — ንገብረማርያምን ።

ከምዚሎም ፯ተ አሕዋት ደቂ ዘርአብሩኽ እዮም፡ ክብዚአም ገብረማርያም ዝፈረዮም ደምበ ላሊበላ ዝበሃል ዓዲ ሒዞም አለው፡ ፀጋይ ዝፈረዮም ድማ ናብዚ ሕጂ አስገደ በቕላ ዝበሃል ዓዲ ሒዞም አለው፡ ዓሰባይ ዝፈረዮም ድማ አብ ዓዲ ገደኑ አድያበ ዓዲ ሒዞም አለው፡ ረዳእ ድማ ንዓዲ ነኻስ አድጊ ዝፈረዩ እዩ፡ (ሽሬ) ሐደምበስ ንማይ ቡኸላ ዝፈረዩ እዩ፡ ክብዚአም ገብረማርያም ድማ ንእቶ ወዳጁ ዝወለደ እዩ እቶ ወዳጁ ድማ ንደጊያት ባስልዮስ ዝወለደ እዩ፡ ክብ ደጊያት ባስልዮስ ድማ ሹም ተምቤን ምርጫ ይውለዱ እዮም፡ ከምዚሎም ደቀባት ናይ እንክረ ባሩክን ናይ ሽሬን ክይኖም አለው ዘርኢ አስገዶም ሐው ዛይድ አበባ ሰላማን አብንዕልቶን አለው ።

ዘርኢ ሕዱግዝጊ፡ እዚ ሕዱግዝጊ ወዲ ጉዛይ ንዓዲ ጋይም ሐደ ገዛ አብ ድግሳ ዘለውን ንገዛ ዓዲ እቶ ብርሃኔ አብ ብርኪቶ ዘለውን ዝፈረዩ እዩ ።

ዘርኢ ዓረዝጊ፡ እዚ ዓረዝጊ ወዲ ጉዛይ ንሠመረ ወለደ፡ ሠመረ ንዓንደንኪኤል ወለደ፡ ዓንደንኪኤል ንዳግማይ ሠመረን ንሀብተንኪኤልን ወለደ፡ ሀብተንኪኤል ንዓረዝጊን ንመሸትን ወለደ፡ መሸት ነርዓዶም ወለደ፡ አርዓዶም ንቱኩእ ወለደ፡ ትኩእ ንቁስሙ ወለደ፡ ቁስሙ ንተኽሊት ወለደ፡ ተኽሊት ንመሐርን ንማናን ንደስታን ንአ ተንጉሥን ወለደ፡ እዚአም ዝፈረይዎም አብ ምሕራድ ላም ቴድረር አለው ።

ዘርኢ ተክሌዛን ሐው ጉዛይ፡ እዚ ተክሌዛን ወዲ ተክለፄን ሐው ጉዛይ እዩ ንሱ ዝፈረዮም ክንድቲ ብዝሒ የብሎምን ንዝበብ እዝግን ንዓሽም ዝግን ንተኽለዝግን ወለደ፡ እዚአም ዝፈረይዎን ዝሐዝዎ ዓድን አብ ሽመዛና አለው ።

ምዕራፍ ፲ ።

ወለዶ ደቂ በድላይ ።

እዞም ደቂ በድላይ ዝበሃሉ ዓሌት ክብ መሠረት ወለደአም ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ እቲ ቀንዲ ፈራይአም ገድለ መዓት ይበሃል ነበረ፡ ንሱ ንሐደ ንበድላይ ወለደ፡ በድላይ ድማ እቲ ቀንዲ መጸውዒኡ ዝነበረ ዘአማን ይበሃል በድላይ ዝፈረዮም ። ፩ ንሥብሃትዝግን — ፪ ንፍቁርዝግን ፫ ንማዕቀብዝግን — ፬ ንገብረክርስቶስን ።

ከምዚሎም ፬ተ አሕዋት ደቂ በድላይ እዮም ዝበሃሉ፡ ክብዚአም ፍቁርዝጊ ዝፈረዮም አብ እምባ ኳኳት መዕሄት አለው፡ ማዕቀብዝጊ ደማ ። ፩ ንሀብተማርያም — ፪ ንእምባሎን — ፫ ንሹም ሐባልን — ፬ ንሀብቶምን — ፭ ንዓንደማርያምን — ፮ ንጎድፍን — ፯ ንመላዬን ።

ከምዚሎም ፯ተ አሕዋት ደቂ ማዕቀብዝጊ እዮም፡ ክብዚአም መላዬን ፀሂቱ እዩ ዝተረፉ አብ ምርጋጽ መዕሄት ዘርአም አብኡ አለው ።

ገብረክርስቶስ ወዲ በድላይ፡ ንቐሊትን — ንተኸለሃይማኖትን — ነስገዶምን — ንሀብቶምን — ንትንግሊ ክርስቶስን ወለደ፡ እዚአም ፭ተ አሕዋት ዝፈረይዎም አብ እምባ ኳኳት እዮም ዘለው ክብዚአም ዝወጹ ድማ አብ ትግራይን ከምኡ ድማ አብ ጋዕቤነ

ፀጋር ሠራዬ አለዉ.ዎም እዚ.አቶም እቲ መሠረት ዓሌቶም ካብ ነገደ ይሁዳ ዘርኢ ካብ ዘርኢ ንብለ ድንግል ኢ.ና ይብሉ ።

አብ ዓሬት ዝባን ቡር ዘለው በርሄኔት ትብሃል ዓዲ አብ ዓሬት ዘላ ጂንሌን ፡ ዘዛማን ዝብሃሉ ክልተ ዓሌት አለው፡ ካብዚኦም እቲ ሐደ ጂንሌ ዝብሃል ዓሌት ካብ ዓሳውርታ እዩ ሳውር ንዕመር ዓስድ ወለደ ዕመር ዓስድ ን፫ተ ወለደ። ፩ ንጅንዓለን — ፪ ንተኸለ ሰማዕትን — ፫ ንአስመዔን ።

ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ዕመር ዓስድ ይብሃሉ እዚኦም ፫ተ አሕዋት ናብ ሰለዋ ዝብ ሃል ሀገር ከይዶም ተቐመጡ ።

ዕመር ዓሰድ አብ ሰለዋ ሞተ ፡ እቶም ፫ተ ደቁ ግና ናብዚ ተመሊሾም አብ አሥመራ ይቕመጡ ነበሩ ካብዚኦም እቲ ሐደ አስመዔ ዝብሃል ካብ አሕዋቱ ተፈልዩ አብ አሥመራ ተረፈ ፡ ዘርኡ ስጋዕ ሕጂ ገዛ አስመዔ ይብሃሉ አለው ።

ጀን ዓሊ.ን ተኸለሰማዕትን ጠሊ.ሙና እከ እዩ እዚ ሐውና ኢ.ሎም ሐዲጎሞ ናብ አከለ ጉዛይ አትዮም አብ በርሄት ዝብሃል ዓዲ አትዮም ተቐመጡ፡ ጀን ዓሊ ዝፈረዮም አብ በርሄት ዓሬት አለው ።

ተኸለሰማዕቲ ግና ካብ ሐዉ ተፈልዩ ንባሕሪ ወሪዱ አብ ፋሩም ተቐመጠ፡ ጀን ዓሊ ድማ እቲ ሐው ንትንስኤ ክርስቶስ ወለደ፡ ትንስኤ ክርስቶስ ንሁብን ንባህለዝጊን ወለደ፡ ባህለዝጊ ዝፈረዮም አብ በርሄኔት አለው ።

ራዛማራ ዝብሃሉ ዓሌት ።

ሀ) <u>ራዛ ማራ ዝብሃሉ ዓሌት ፡</u> ድማ ካብ ደንከል ዝመጹ አብ በርሄነት አለው ።

ለ) <u>ወገራ ዝብሃሉ ዓሌት</u> ድማ አብ ዓዲ ወገራ ዓሬት አለዉ ፈለማ አቡኦም ካብ ወገራ ቤጌምድር እዮም ዝመጹ ንሳቶም ድማ አብ ሐራሳት አለው ።

ሐ) <u>አብ ቆላ ሀዳድም ብዙሐት ዓሌት አለው ፡</u> ካብዚኦም ድማ ደግዔን ዝብሃሉ በቲ መሠረት ዓሌት ወለደኦም ካብ ዓሳውርታ እዮም ዝመጹ ።

መ) <u>መርዓ ዝብሃሉ ዓሌት አለው ፡</u> ንሳቶም ድማ ካብ መሠረት ወለዶኦም ካብ ዓሌት በለው እዮም ካብ ገብርሄት ዕውር እዮም ።

ሠ) <u>ንዕዛ ዝብሃሉ ድማ አለው ፡</u> ንሳቶም ንዓዲ ደጊያት ማሕራይ ዝፈረዩ እዮም ፡ ካብቲ መሠረት ዓሌቶም ናይ ጥንቲ ደቂ መሬት ዝጸንሑ እዮም ፡ አብ ፃዕዳ ትብሃል ዓዲ አብ ሀዳድም አለው ።

<u>ም ዕ ራ ፍ ፶፪ ።</u>

ነገደ ሌዊ ።

<u>ወለዶ እናደቆ እዘም እናደቆ ዝብሃሉ ዓዲ ፡</u> በቲ መሠረት ወለዶኦም ቀድሚ ነዊሕ እዋን ካብ አካዊራ ዝብሃል ሥፍራ ምስ ደቁ ካብ ኢ.የሩሳሌም መጺኡ ናብ ባፅዕ ቅሩብ

እዋን ተቐመጠ ካብኡ ተላዒሉ ድማ ናብ አጉዕዲ እትዩ ተቐመጠ ፡ ካብኡ ተላዒሉ ድማ ምስ ነቐለ እቲ ንበረዶታ ዝብሃል ዓሌት ዝፈረዩ፡ አይከይድን ዕጭ በረኸ (ወዴኸ) ኢ.ሉ ካብ አቡኡ ተረፈ'ሞ በዚ ምኽንያት'ዚ እዘም በረዶታ ዝብሃሉ አብ ባሕሪ ዘለው ከምዚሎም እዮም ካብ አሕዋቶም ተፈልዮም ዝተረፉ፡ ስጋዕ ሎሚ ድማ <u>በረዶታ</u> ይብሃሉ።

እቲ አቡኡ ንበረዶታ ግና ንፍዮሐብን ነዘም ሕጂ አብ አጉዕዲ ዘለው አሕዋቱን ዝፈረዩ እዩ ሽሙ ድማ አካዊራ እዩ ዝብሃል ። ካብዚኦም ፍዮሐብ ንሽብራ ወለደ፡ ሽብራ ንዮሐንስ ወለደ ፡ ዮሐንስ ንአለለበር ወለደ ፡ አለለበር ንዑቕብ ወይራ ወለደ ፡ ዑቕብ ወይራ ንመኰንን ወይራን ንአካዊራን ወለደ ፡ ካብዚኦም መኰንን ወይራ ንንዳ መኰንን ዋጅራት ከም ዘለው ዝፈረዩ እዩ ።

አካዊራ ድማ ንዳግማዊ ዑቕብወይራን — ንግደማርያምን ወለደ ፡ ግደማርያም ድማ ንተኸለሐንስ ወለደ ፡ ተኸለሐንስ ድማ ንእስጢፋኖስን — ንድሕንተ ማርያምን ወለደ ፡ እስጢፋኖስ ድማ ንዓደወ ወለደ ፡ ዓደወ ድማ ንዘወልደማርያም ወለደ ፡ ዘወልደማርያም ድማ ንተኸለ ወለደ ፡ ተኸለ ድማ ንመሐ ወለደ ፡ እመሐ ድማ ንወልደሚካኤል ወለደ ፡ ወልደሚካኤል ድማ ንፈታውራሪ ንጉሜ ወለደ ፡ ፈታውራሪ ንጉሜ ድማ ንዳግማዊ ዓደወ ወለደ ፡ ዳግማዊ ዓደወ ድማ ንወለጊዮርጊስ ወለደ ፡ ወለጊዮርጊስ ድማ ንብሩ ወለደ ፡ ብሩ ድማ ንደግያት ሐጐስ ወለደ ደግያት ሐጐስ ድማ ንዑቕብ ወይራ ወለደ ፡ ዑቕብ ወይራ ድማ ንዓንዱ ወለደ ።

ዘርኢ ዓንዱ ፡ ዓንዱ ካብ እምቤት አመተ ጅር እትባህለት ጓል ሐፀይ ናዖድ የእትዩ ን፫ተ ወለደ ። ፩ ንንኢሳን — ፪ ንሠበርግን — ፫ ንዘርኡን ።

ከምዚሎም ፫ተ አሕዋት ደቂ ዓንዱ ይብሃሉ ካብዚኦም ንኢሳ ንዝባን ሠራው ዝፈረዩ እዩ ፡ ዘርኡን ሠበርግን ድማ ክልቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም አብ እናደቆ አለው ፡ ካብ እናደቆ ዝወጽኡ አሕዋቶም እኒ ዓዲ ጉርዲ ጥቓ ዓረዛ ዘላ ፡ ዓዲ ገፋሕ መራጉዝ ከምኡ'ውን አሕዋቶም አብ ቃኚታ አብ ሐደ ገዛ አለው ፡ ከምኡ'ውን አብ ደቆዕንዓ ጽልማ አለው ። ከምዚሎም እዚ.እቶም ዝፈረይዎም አብ ዘለው አልዮም ፫ተ እናደቆ ይብሃሉ ነገዶም ድማ ካብ ቤተ ሌዊ እዩ መሠረቶም ።

አብዚ ምድሪ ኤርትራ ዝርከቡ ዘርኢ ሌዊ ፈለማ አመጻጽኦም ከምዚ እዩ ፡ አብዚ ምድሪዚ ዝመጽዎ በብእዋኑ እዮም ዝመጽኡ ፡ ዝመጽእዎ ድማ ገሊ.ኦም ካብ ተምቤን ገሊ.ኦም ካብ ሐዘ ገሊ.ኦም ካብ አካዊራ ገሊ.ኦም ካብ አኽሱም አብ ዘለወ. አልዮም ግን ብሐደ ሽም ደቂ ሌዊ እዮም ዝብሃሉ ።

ከምዘለዉ. ተምቤን ደቂ ሌዊ እዮም ፡ ከምኡ ድማ አሕዋቶም አብ ምድሪ ሽዋ ቡልጋ ዝብሃል ዓዲ ሒዘም አለዉ. ። ንሳቶም ድማ ካብ ጥንቲ ጀሚሮም አቦታቶም ክህናት ከይኖም አብ ኩሉ ኢ.ትዮጵያ የገልግሉ ነበሩ ፡ ካብ አዛርያስ ካህን ዝወረደ ዘርኢ ዘለዎም እዮም ።

ሕጂ እኳ አቡነ ተክለሃይማኖት ካብ ቤት ሌዊ እዮም ። ካብ ዘርኢ ሌዊ ድማ ንጉሠ ነገሥት ዮሐንስ እዮም ፡ ከምኡ ድማ እዘም አብ ካርነሽምኒ ደምበዛንን ዘለዉ. ፡ ካብ

ተምቤን ዝመጽኡ ደቂ ሌዊ እዮም፡ ክብአቶም ድማ ብፍላይ ቀድሚ ኩሎም ዝመጹ ገረሚ ይብሃል ነበረ፡ ንሱ ድማ ነዛም ገረሚ ዝፈረዩ እዩ፡ ግሩም ዝብሃል በዕሉ አብ ገረሚ እትዩ ዓዲ ሐዘ ።

ድሕሪ ግሩም ድማ ፀጋይ ዝብሃል ደድሕሪኡ ሰዓብ ብበረኸ መትሕት አቢሉ ብሽ ውዓተ ዓንሰበ አቢሉ ብጐልጐል ደቀ ተሽም አቢሉ ናብ በሰዛ እትዩ ዋልታ ሰፈሐ፡ ንሱ ዝፈረዮም ድማ ብሐደ ሽም ኣዜን ይብሃሉ ።

ዘርኢ ፀጋይ — ፀጋይ ንጥዑምዝግን — ንምርጃን — ንሠንገሳን — ንብሩኽን — ንበዓል ገድን — ንሜፎን ወለደ፡ ክብዚአም ጥዑምዝጊ ንዘወልደማርያምን — ንሀብቱይን — ንዓረይን ነዚአም ፱ተ አሕዋት ወለደ ። ሰለስቲአም አሕዋት ዝፈረይዎም አብ ዓዲ ጐንደ ዕጣን ዘርኤ ዝብሃል ዓዲ አለዉ ።

ምርጃ ድማ ዝፈረዮም አብ ዓዲ ቀይሕ አለዉ፡ ሠንገሳ ዝፈረዮም ድማ አብ ዓዲ ይሕስአ ቀላ ደቂ ቃንፃ ዝብሃሉ ክምኡውን አሕዋቶም ደቂ ሠንገሳ አብ አከለ ጉዛይን አብ ሐማሴንን አብ ትግራይን ፋሕ ኢሎም አለውዎም ። ክምኡዉን ክብ ዘርኢ ሌዊ ዝውለዱ አብ ሐውዜን ኃያሎ ዓድታት አለውዎም፡ እዞም ላጌኖት ዘበአምውን አብ ዘለዉ አልዮም አሕዋቶም ኢዮም ።

ዝተረፉ ክልአት ደቂ ፀጋይ አብ ኣዜን አለዉ ክብአም ዝወጽኡ ድማ አብ ብዙሕ ዓድታት አለዉ ። ክብዚአም ድማ በለዛን ኣዜንን ገዛ ኣዜን ናብ እምበደርሆ አለዉ ። ዘርኢ ዮሐንስ ላሀዊ፡ እዚ ዮሐንስ ላሀዊ ዝብሃል ብዘበኑ ገዛኢ ነበረ፡ ንሱ ክዓ ዓሌት ካብ ቤተ ሌዊ እዩ፡ ደቁ ድማ አብርግለን — ረገድለን — ጀገሬን — ማዓለን — ረግዳትን ዝብሃሉ ወለደ ።

ክብዚአም፡ አብርግለ ንአብርግለ አብ ትግራይ ዘለዉ ዝፈረዩ እዩ። ክብዚአም ዝመጹ አሕዋቶም አብ ዓዲ አቤቶ ሐማሴን አለዉ፡ አብ ዘለዉ አልዮም ብሐደ ሽም ደቂ አብ ርግሌ ይብሃሉ ። ረገድለ ዝፈረዮም ካብ ትግራይ መጺኦም አብ ትሕቲ ደብረሲና ማዕ ልድ ቀይሕ ዝብሃል መኻን አትዮም ዓዲ ጌሮም ተቐመጡ፡ ድሕሪ ነዊሕ እዋን ክብኡ እናወጹ ስጋዕ መንሰዕ ተዘርግሑ፡ ክምኡ ድማ ምስ ደቂ መንሰዕ ብመውስብ ተሐዋወሱ፡ ይኹን'ምበር በብማይ ቤቶም ረገድለ ዝፈረዮም ፍሉጣት እዮም፡ ክምኡ ክዓ ደቂ ሐወበአም ካብ አብርግሌ ዝመጹ አብ መዓልዳ ጸሊም ደብረሲናን አብ ክበበ ኡን አለዉ፡ ጀገገሬ ዝፈረዮም አብታ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ጀንገሬን ዓንሰባ አለዉ ።

ማዓለ ዝፈረዮም ድማ አብ ባርካ ምድሪ መትሕት ክምዘለዉ ንክልተ ቤት ማዓለ ዝፈረዩ እዩ ። ረግዳት ሐድጊ የብላን ፀኒታ'ያ እቲ ብጽሒታ ድማ ገድገድ ዝብሃል መኻን እዩ ዝነበረ፡ እንተኾነ ሐድጊ ስለ ዘይብላ አብ ኢድ ክልአት ሐለፈ ።

ክምኡውን ዓዲ አቤቶ ዘለዉ ካብ አብርግሌ ዝመጹ ዘርኢ ሌዊ እዮም አቦታቶም ፈለማ አብዚ መሬት'ዚ ምስ መጹ ብዘረበ አገው ብዙሕ እዋን ይዛረቡ ነበሩ፡ ደሐር ግና ድሕሪ ብዙሕ ጊዜ ብትግሪኛ ክዛረቡ ጀመሩ ።

ክምኡ ድማ እዞም ሰብ ዝባን አንገብ ዓሌት ሌዊ እዮም ። ደቂ ሌዊ ድማ ካብ

ጥንቲ አቦታቶም ክህናት ክይኖም ናይ ሕዝቢ መራሕቲ ስለ ዝነበሩ በዚ መዚ እዚ ካብ አክሱም አማራ ሳይንት ዝብሃል አብ ዓደምሐራ አብኡ ክይዶም ዝፈረይዎም አዚዮም ብዙሓት እዮም ። ክምኡድማ ደቂ ሌዊ አብ ምድሪ መትሕት ገለ ሒዶት ምስ ቶርዓ አለዉ ።

ምስ ቤተ መዓለን ፪ተ መንሰዕን ምስ ማርያ ቀይሕን ማርያ ጸሊምን ተሐዋዊ ሾም እዚአቶም አለዉ፡ ፈለማ አቦታቶም ካብ ተምቤን ካብ አሕዋቶም ተፈልዮም እዮም ዝመጹ ። እንተኾነ ዝመጽእዎ እዋን አዚዩ ነዊሕ እዩ፡ ሕጂ ግና ንሳቶም አስ ላም ስለ ዝኾኑ ነቲ ናይ ጥንቲ ወለዶአም ለቒቖም ካብ ቤተ ሌዊ አይኮናን ምስ ዓሌት ነብይ መሐመድ ኢና ዓሌትና ይብሉ ።

ካብ ሌዊ ዝበልጽ መሲልዎም ይኹን ወይ ድማ ብዘይ ምፍላጥ ይኹን ዝበዝሐ ምስ ነብይ መሐመድ ዓሌት ኢና እናበሉ የዕልሉ ። ንሕናስ አቦታትና ዘዘንተዉልናን መጻሕፍቲ ዝመርመርናን፡ ናይ ወጻኢ ሀገር መጻሕፍቲ ክይተረፈ ምስ ናይ ዓበይቲ መጻሕፍቲ ኢትዮጵያ ተሰማሚዑ ከምዚ ይብል፡ ሐቂ ብሐቂ እዞም አብ ላዕሊ ዝሰሚ ናዮም ዓሌታት ኩሎም ስጋዕ ሀፀይ ልብነ ድንግል ዘመን፡ አቦታቶም ዓበይቲ ክህናት መራሕቲ ሕዝቢ እዮም ዝነበሩ፡ አብ ዓዶም ድማ ብዙሕ አብያተ ቤተ ክርስትያናት ክምዝነበረ ስጋዕ ሎም እቲ ፍራስ ናይ ቤተ ክርስትያናት ዑናታት አብ ሐድ ሐደ መኻን ሐሐሊፉ አብ ምድሪ መንሰዕ አሎ ።

ድሕሪ ጥፍአት ግራይ ግና፡ አቦታቶም ካብ ከበሳ ሐገዝ ስኢኖም በይኖም ክይኖም ካብ አሕዋቶም ምሕድግ ኢሎም ስለ ዝኾኑ አስላም ኃይሊ ረኺቦም ብግድን ብውድን አብ አስላም ሃይማኖት አለዉ ። እዚአም ድማ ገለ ሒዶት ትውልዲ እዩ፡ አስላም ካብ ዝኾኑ፡ ስለዚ ንሳቶም መማን ዓሌት ሌዊ ካብ ተምቤን ዝመጽኡ እዮም ።

ክምኡ ድማ አብ ፀዓዘጋ ዘለዉ ገዛ ላቜን ዓሰነሞን ካብ ዓሌት ሌዊ እዮም ። ክም ኡውን ሐሐሊፎም ገለ ናብ አከለ ጉዛይ ገለ ናብ ሐማሴን ገለ ናብ ሠራዬ ደቂ ሌዊ ተሐዋውሾም አብ ኩሉ መኻን አይስአኑን እዮም ።

ክምኡ ድማ ደቂ መርሃጽየን ዝበሃሉ ጨንሐረ ዝሽሞም አለው፡ ንሳቶም ድማ ካብ አዘርያስ ካህን ዘርኢ ዘለዎም እዮም ጨንሐረ ማለት ጽዮን ሐረየ እዩ፡ ብእዋን ምን ዋሕ እተላዕለ ግን ጽዮን ሐረየ ዝተብሀለ ጨንሐረ ዝብል ሽም ሐዘ ።

እቲ ናይ ፈለማ አቦአም ቀሺ ክብርአብ ይበሃል ነበረ፡ እዚ ክብረአብዚ ካብ አዘርያስ ካህን ዘርኢ ዝወረደ እዩ፡ ክብርአብ ካህን ዝወለዶም ። ፩ ንመዛምርን — ፪ ንይትባረኽን።

ክምዚሉም ፪ተ ደቂ ቀሺ ክብርአብ ይበሃሉ፡ ክብዚአም መዛምር ንቀሺ ገብረድን ግል ወለደ፡ ቀሺ ገብረድንግል ንቀሺ በኽረጨን ወለደ፡ ቀሺ በኽረጨን ድማ ንቀሺ ተስፋሚካኤል ወለደ፡ ቀሺ ተስፋሚካኤል ድማ ንቀሺ ክፍለጽየን ወለደ፡ ቀሺ ክፍለ ጽየን ድማ ንቀሺ ጐኖቋይ ወለደ፡ ቀሺ ጐኖቋይ ድማ ንቀሺ ኃይሉም ወለደ፡ ቀሺ ኃይሉም ድማ ንቀሺ ሐደራንኪኤል ወለደ፡ ቀሺ ሐደራንኪኤል ድማ ንቀሺ ማህለዝጊ ወለደ፡ ቀሺ ማህለዝጊ ድማ ንቀሺ ዓንዶም ወለደ፡ ቀሺ ዓንዶም ንደቢሽን ንቀሺ ሀብ

ተጊየርጊስን ወለደ፡ ደቢሽ ድማ ንወልደሚካኤል ድያቆን ወለደ፡ ወልደሚካኤል ዲያቆን ድማ ንቀሺ ገብረሚካኤል ወለደ፡ ቀሺ ገብረሚካኤል ድማ ንቀሺ ዑቕባሚካኤል ወለደ፡ ቀሺ ዑቕባሚካኤል ድማ ንቀሺ ኃይለ ወለደ፡ ቀሺ ኃይለ ድማ ን፪ተ ወለደ ። ፩ ንቀሺ ሀብተጊየርጊስን — ንቀሺ መሐርን ።

ክምዚሎም ፪ተ ደቂ ቀሺ ኃይለ ይበሃሉ፡ ካብዚኦም ቀሺ መሐሪ ንቀሺ ሰፍንያስ ወለዐ፡ ቀሺ ሰፍንያስ ድማ ንቀሺ ክፍለጽየን ወለደ፡ ቀሺ ክፍለጽየን ድማ ንቀሺ ደብሩ ወለደ፡ ቀሺ ደብሩ ድማ ንዳግማዊ ቀሺ መሐሪ ወለደ፡ ዳግማዊ ቀሺ መሐሪ ድማ ንቀሺ ምስጉን ወለደ፡ እዚኦቶም ዝፈረይዎም አብ ሠገንይቲ አለው ።

እዚኦቶም ኩሎም አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮም ካብ አዘርያስ ካህን ጀሚሮም ብቤት ክህነት ማዕርግ ከየቋረፁ ስጋዕ ሎሚ አለው፡ ክምኡ ድማ አሕዋቶም ካብ ቤተ ሌዊ ዝውለዱ ክህናት ከይኖም አብ ሙሉእ ኢትዮጵያ አለው ።

ክምኡ ድማ ሀብተጊየርጊስ ዝፈረዮም አብ ማእከል ሠገንይቲ ምስ ደቂ ሐወቦኦም አለው ።

ዘርኢ ይትባረኽ፡ ይትባረኽ ወዲ ክብረአብ አብቲ ቅድም ዝሰሚናዮ ንሱ ይትባረኽ ዝበሃል አብ ደቀ አከለ ድብድብ ዝበሃል ዓዲ አብ ሽመዛና አለው ። እዚኦቶም ምስዞም አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮም ብሐደ እዩ ቍጽሮም ።

ዘርኢ ሀም ።

እዘም ሀም ዝበሃሉ ካብ ጥንቲ መሠረት ወለዶኦም ካብ ቤተ ሌዊ እዩ ዓሌቶም ናይ መጀመርታ አቦኦም ወልደአብ ካህን ዝበሃል ነበረ፡ ንሱ ድማ ንሽመርን ንዘማርያምን ወለደ፡ ካብዚኦም ሽመር ዝወለዶም ። ፩ ንመርሐምን — ፪ ንጸሊምን — ፫ ንወልደጽዮንን — ፬ ንተስፋጽዮንን — ፭ ንሰንበተ መሐርን ።

ክምዚሎም ፭ተ ደቂ ሽመር ይበሃሉ፡ ካብዚኦም መርሐም ዝፈረዮም ንጉሎሐራስን ገለ አብ ባምቡቕ ገለ አብ ዓዲ ፈላሲ ገዛ ስርንስር አሥመራን ገለ አብ ኵዶ አብዑር መራጉዝን ዓብይ እግሪ አድያቦን አለው ።

ወልደጽዩን ዝፈረዮም ድማ ዝርከቦም አብ እምባደርሆ አለዉ፡ ተስፋጽዩን ድማ ነዞም መለኹሴቶ ዝፈረዩ እዩ፡ ሰንበት መሐሪ ድማ ንዓሳግላን ንዓዲ ወገሩ ሽመዛና ካብዚኦም ዝወጽኡ አሕዋቶም ድማ ገለ አብ ተራእምኒ ገለ እምባ ላኻ ጥቓ ሀም ገለ ናብ ንዕልቶ ገለ ናብ ምሕረት ዘለዉ ነዚኦም ዝፈረዩ እዩ ።

ዘርኢ ጸሊም ድማ ንዝበን ሀም ዘለው ዝፈረዩ እዩ፡ እዚኦም ደቂ ጸሊም ዝበሃሉ ቅድም ምስ ቴድረር ካብ ሀም ተዋጊኦም ንቴድረር ዘልቀቕምዎም ንሳቶም እዮም ። ቴድረር ድማ በዚ ምኽንያትዚ ካብ ሀም ለቒቑም አብዚ ሕጂ ቴድረር ዝበሃል ዓዲ ሐዙ ።

መርሃጽየን ዑቕባጽየን ዝበሃሉ ሐደ ክልእ ዓሌት አለው፡ ንሳቶም ድማ አቦኦም ዑቕባጽየን መርሃጽየን እንዳተባህሉ ይፅውዑ አለው፡ አብ ማሕፉድ እንዳባሐንስ አትዮም ይቕመጡ ነበሩ፡ ደሐር ግና አስላም ምስጭነቖሎም ናብ ሐላይ አትዮም ተቐ

መጡ፡ ካብኡ ዑቕባጽየን ንባፀረዝጊ ወለደ፡ ባፀረዝጊ ድማ ንተስፋኡን ንፀጋኡን ንኤበኡን - ንዳሕናኡን - ወለደ፡ ተስፋኡ ድማ ንሞሳኡ ወለደ፡ ሞሳኡ ድማ ን ገሎ ወለደ፡ ክህሎ — ንማምራይን ንምሑርን ወለደ፡ ማምራይ ንማሀሎም ወለደ፡ ም ድማ ፩ ንዓንደንኪኤልን — ፪ ንገደቡስን — ፫ ንዕዋልን ።

ክምዚሉ ፫ተ አወዳት ወለደ ካብዚኦም ዓንደንኪኤል ንቐሺ ሀብቱን ንዘርኤሐንስን ንተስፋሚካኤልን ወለደ፡ ቀሺ ሀብቱ ድማ ንቀሺ ማሀሎም ወለደ፡ ቀሺ ማሀሎም ንሀለቃ ተኽለን — ንክንተብ ዓንዱን — ንጋብርን ወለደ፡ ዘርሐንስ ድማ ንዘወልዲ ወለደ፡ ዘወልዲ ንወልደገብርኤል ወለደ ።

ወልደገብርኤል ንሞሳኡ ወለደ፡ ሞሳኡ ንብርሃኔ ወለደ፡ ተስፋሚካኤል ድማ ሐንቲ ጓል እያ ሐድጉ እዚኦቶም ካብዚ ንላዕሊ ዝሰመናዮም ዓሌታት ካብ መደብይ ምስ ዝርቤኖት እዮም ቁጽሮም ፡ መርሃጽየን ዑቕባጽየን እናተባህሉ ድማ ይጽውዑ ።

ዝርቤኖት ዘቦኦም አብ ሙሉእ መረብ ምላሽ ዘለው፡ አብ ዘለዉ አሊዮም አሕዋቶም እዮም ። ምሑር ወዲ ይክህሎ፡ አብቲ ቅድም ሰሚናዮ ዘሎና ዘርኢ ምሑር አብ ሐላይ አለዉ ።

ፀጋኡ ዝፈረዮም ድማ ገሊኦም አብ ሐላይ ዘለው ዓዲ ደጊያት መዓሾ እዮም፡ ገሊኦም ድማ አብ ሜዔላን አብ ዓዲ ፍንዕ ሰያሕ አለው፡ ኤበኡ ድማ ንወለጊየርጊስ ወለደ፡ ወለጊየርጊስ ዝፈረዮም ድማ አብ ደግራ ሊበዔ አለው ።

ዳሕናኡ ዝፈረዮም ድማ አብ መቐረከ ዓንሰባ ደቕ ሰብ አለው፡ እዚኦም ደቕ ሰብ አተባህሉሉ ምኽንያት ነቶም ቆልዑ ደቂ ደሕናኡ፡ አብ መሮር ወፈሮም ክለው ገለ ሰብ ሐለፍቲ መንገዲ ደቂ መን ኢኹም ደቀይ ኢሎም ነቶም ቆልዑ ሐተትዎም፡ እቶም ቆልዑ ድማ ደቂ ሰብ ኢሎም ምላሽ ሀብዎም፡ በዚ ምኽንያትዚ ደቕ ሰብ ዝበሃል ሽም አትረፉ፡ እታ ዓዲ ድማ ክሳብ ሎሚ ደቕ ሰብ ትበሃል አላ ።

ክምኡ ድማ ዝርቤን አፈልባ ዝርቤን ዓዲብሮ ገለ አብ ዓደኰሎም ገለ አብ ዓድሰግዶ እኒ ዘመር ገለ አብ ሕምብርቲ ገለ አብ መደባይ ወለል ገለ አብ መደባይ ታብር ገለ አብ ቆላ ዛይደ ኩሎም እንዳባስምኦን ገለ አብ ማይ አፋልስ እኒ ገርጠጥቲ ጉሕጓዓ እኒ ዝበን ዑና ሠራዬ እኒ ዓደቁመሽ ደብረመርቆርዮስ ገለ ዓዲ ተኽሉ እኒ ዓዲ ሄኖክ ደቂ ሽሀይ ዘለው ክምኡ ድማ ተሚታይን ማአስርቶን ዝበሃሉ አሕዋቶም ክምዚሎም ካብ ነገደ ብንያም እዮም ።

ዛንታ ቴድረር ።

አሕመድፃፅዳን ናስር ዓላን ዜንጋሬላን ዓብደላን ዝበሃሉ አርባዕተ አሕዋት ነበሩ ካብዚኦም አርባዕተ አሕዋት እቶም ፫ተ አሕዋት ዝፈረይዎም ካብኦም አብ ሐቡብ ዓሬ አለው አሕመድ ፃዕዳ ድማ አብ ሀም ነበረ፡ አሐዘረገን ትበሃል ዓዲ አብአ ብዙሕ እዋን

ምስ ተቐመጠ፡ አቡነ ሊባኖስ ዝበሃሉ ፈላሲ ቆሞስ ሐደ ዓብይ ሰብ ነበሩ፡ ንሰም ድማ ብብሕትውና ነዊሕ እዋን አብ በረኻ ይቕመጡ ነበሩ'ሞ ነሕመድ ፃዕዳ ድማ አጠሚቆ ምን አእሚኖምን እዚ ሠፈር'ዚ ንእ'ኻን ንደቕ'ኻን ንደቂ ደቕ'ኻን እተብረኸት ትኹን ኢሎም ምስ መረቑዎ ዓዲ ሒዙ ተቐመጠ።

ቅድሚ ንሱ ናብእ ምምጽኡ ግና ሀም ዝበሃሉ ዓሌት አብኡ ነበርዎም፡ አሕመድ ፃዕዳ ድማ ኀል እቶም ሰብ ሀም የእትዩ ነበረ፡ ከምኡ'ውን ኀል ቴድረር አብ ደቂ ሀም አትያ ነበረት'ሞ እታ ኀል ሀምን ኀል ቴድረርን ክልቲኤን ብገለ ነገር ተሐራሪቐን ተጻረፉ፡ ብዛዕባዚ ሀም ሐደጋ ወዲቖም ንሰብ እምበስገዶም ነሕመድ ፃዕዳ ምስ ስድርኡ መደረጋሕ ጌሮም ሐመድ ገበርዎ፡ ንሳቶም ድማ ካብቶም ዝተረፉ ሀዲሞም ናብ ባሕሪ ወረዱ'ሞ ናብ አሕዋቶም ናብ ዓዲ ናይብ ከይዶም ሕነ ክፋድዮም ለመንዎም።

ንሳቶም ድማ ነዝምተኹም ድእ'ምበር ሕነስ አይንፋድየኩምን ኢሎም አበይዎም፡ ከብቲ ግና አዝመትዎም፡ነተን ዝዘመትዎን ከብቲ ሒዞም ካብ ባሕሪ ክመጹ ከለው አብ እምኒ መሬት ክበጽሑ ከለው ላም እንዳሀቡ ናብ ቴድረር አተው፡ አብ እንዳ አቡነ ዮሐንስ ዝበሃል ዘሎ ገዳም ክበጽሑ ከለው ላም ሕደጉልና የልዎም፡ እቶም ቴድረር ድማ አይንሐድግን ኢሎም ምስ ገንገንታይ ዝበሃሉ ዓሌት ተዋግኡ'ሞ ኑቶም ገንገንታይ ድማ ቴድረር ወድኢዎም፡ ገንገንታይ ድማ ምስ ተወድኡ ካብአም ንጣር ዝተረፉ ሀዲሞም ወጹ። ካብቶም ዝወጽኡ ዘርኢ ገንገንታይ ገለ አለው

ደቂ ቴድረር ድማ ንገንገንታይ ምስ ሰዓርዎምን ምስ አዋፍእዎምን ነታ መሬት ቴድረር ትበሃል ወረስዋን ዓዲ ጌሮም ሐዝዋን ስጋዕ ሎም ደቆም አብ ቴድረር አለው። እቶም አብ ሀም ዝተረፉ አሕዋት ቴድረር አብ ሀምን አብ ጕደብብቶምን አለው።

ምዕራፍ ፵፫።

አብዚ መረብ ምላሽ ዘለዉ ደቂ ስምዖን።

ሽውዓተ ሠሐርቲ ሻሙናዮም ኰዳዱ ዝበሃሉ ካብቲ ፈለማ መሠረት ወለዶአም ከምዚ እዩ ነገደ ስምዖን ናብ በራ ስላዋ እዮም ዘለዉ አበታቶም ከምዚ ኢሎም እዮም።

ደጊያት ፍረ ምኻእ ወዲ አቶ አስማርዕ፡ አቶ አስማርዕ ወዲ ደጊያት ሰምበታይ፡ ደጊያት ሰምበታይ ወዲ ደጊያት ደፈረጅን፡ ደጊያት ደፈረጅን ወዲ አዝማች ከራ፡ አዝማች ከራ ወዲ ራእሲ ፋሬስ እዩ፡ ራእሲ ፋሬስ ባዕሉ አብ ዓዱ አብ በራ ሠለዋ ከሎ ፍሉጥ ገዛእ ሀገር ትግራይ ነበረ፡ ብዘበን ሐፀይ ኢያሱ አድያም ሰገድ ራእሲ እተ ባህለሉ እዋን ብ፩ ሺሕ ፮፻፹፩ ዓ-ም አብ ጐንደር እዩ።

ሐንቲ ወይዘሮ ገለቡ እትበሃል ናብ የጁ ዝበሃል ሀገር ናብ ኀንጉል ተአትያ፡ነዘም ሕጅ አብ የጁ ዘለዉ ወረሴህ ዝበሃሉ ዓዲ በዓል ራእሲ ዓሊ ወይዘሮ ገለቡ ንዓአቶም ዝፈረየት እያ።

ሕጂ እኳ እኒ ደጊያት አያሌው ብሩ ምስ እንዳ ራእሲ ወሌ የሕዋቶም እዮም። ደጊያት ፍረ ምኻእ ከዓ ካብ ዓዱ ካብ ሠለዋ ምስ መጸ ናብ ሠራዬ እምኒ ሐይሊ ማይ ፃዕዳ ተቐመጠ፡ መወዳእትኡ ግና አብ ጉሕጺዓ እንዳ ባመጣፅ ተቐብረ፡ ንሱ ደጊያት ፍረ ምኻእ ን፬ ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንቕንዱር — ፪ ንአይፈርሂ ፫ ንሬዙ — ፬ ንጸሊማይ፡ ነዚአቶም ነርባዕቲአም ወለደ።

ካብዚአቶም እቲ ሐደ ራብዓይ ሐዎም ጸሊማይ ንእምኒ ጸሊም ዝፈረዮ እዩ፡ እቲ ሐደ ሐዎም ቕንዱር ዝበሃል ከዓ ንሀርጉዴ አማድር ዝፈረዮ እዩ፡ ገለ ከዓ ደቂ ቕንዱር የሕዋቶም ገዛ ደቂ ሐርሽ ሕምብርቲ አለዉ።

እቲ ክልአይ ሐዎም አይፈርሄ ዝበሃል ከዓ ዘርኡ አብ አዛይሌ ዝርከበም አለዉ፡ እቲ ሣልሳይ ሐዎም ሬዙ ዝበሃል ከዓ ንሱ ንሚካኤል ኸደና አትዩ ንቤተ ክርስቲያን እንዳ ቅዱስ ሚካኤል ባዕሉ ዘሥርሐ ይበሃል፡ ንሱ ሬዙ ከዓ ንሽውዓተ አወዳት ወለደ ሽሞም ከዓ ከምዚ ብታሕቲ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንፃዕዳን — ፪ ንደለሽምኒ — ፫ ንዓርኩን ፬ ንአፍደዩን — ፭ ንደጐሐን — ፮ ንግዙእን — ንአድጐይኒ፡ ነዚአቶም ሽውዓተ ወዲ ምስ ወለደ ሞተ እሞ አብቲ ባዕሉ ዘሥርሐ ሚካኤል ከደና ዝበሃል ቤተ ክርስቲያን አብኡ ተቐብረ።

ካብዘም ሽውዓተ አወዳት እቲ ሐደ ዓርኩ ዝበሃል ዘርኢ ዘይብሉ በቲኹ ተረፈ፡ እቶም ሠለስተ አሕዋት አፍደዩን ደጐሐን ግዙእኒ ዝፈረይዎም ብሕንሳብ ተሐዋውሽም ሠለስተ ጸሉት እናተባህሉ ይጽወዑ አለዉ።

ዘርኢ ፃዕዳን ደለሽምኒ ክልቲአም ዝፈረይዎም አብ ዝግብ አለዉ፡ እቲ ሻውዓይ ሐዎም አድጐይ ዝበሃል ፩ ንሐሰበን — ፪ ንሽም ዳሕናን ንኽልቲአም ወለደ፡ ካብዚአም ዘርኢ ሽም ዳሕና ዝርከበም አብ እምቤቶ ሠሐርቲ አለዉ፡ እቲ ካልአይ ሐው ሐሰበ ከዓ፡ ፩ ንሠምረ ጨንን — ፪ ንዓንደጼንን ነዚአም ክልቲአም ካብ ሐንቲ ሰበይቲ ወለደ።

መልኡ ከዓ ካብ ካልእ ሰበይቲ ንጀተ ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንሕድሮምኒ — ፪ ንጋብላን — ፫ ነርዓዳን፡ ንሠለስቲአም ወለደ።

እዘም ዳሕረዎት ሠለስተ የሕዋት ባዕሉ ሐሰበ ካብ ሐንቲ አስላመይቲ ሰበይቲ ወሰኑ ዝበሃል ኀስኡ ዝነበረ ካብእ እዩ፡ ዝወለዶም ይበሃል፡ ካብዚአም ሠመረጨን ዝፈረዮም ዝርከበም አብ ዓዜን ገዛ ስሌን ዝበሃሉ አብኡ አለዉ።

ዘርኢ ዓንደጼን ከን ንሱ ዝፈረዮም ዝርከበም አብ ዓዲ ሐወሻ አለዉ፡ አሕድሮም ከዓ ንዓዲ ሐድሮም ዝፈረዮ እዩ እታ ዓዲ ከዓ ብእኡ ሽም ትጽዋዕ እላ ዘርኢ ጋብላ ከዓ ናብ እምቤቶ አለዉ፡ ዘርኢ አርዓዳ ከዓ (ዓዲ ርዓዳ) ዘለዉ እዮም፡ ደቂ እንግዳ ዝበሃሉ ሕጅ ናብ ኰዳዱ ዘለዉ እዚአቶም ደቂ ስምዖን ካብ ሠለዋ ዝመጹ እዮም ብዓሌት ከዓ ካብ ሐደ ነገድ እዮም ስለዚ ሽወዓተ ሠሐርቲ ሻሙናዮም ኰዳዱ ይበሃሉ።

ከምኡ ከዓ ካብ ሬዙ ዝውለዱ ናብ ቋላ አለዉ እኒ ፍርቂ ትኹል እኒ ዓድ ፈታውሥጋ ገዛ ዓዜን ዝበሃሉ አለዉ፡ እኒ ዓዲ በያኒ ዓረዛ እኒ ፀና ዘርኢት ዝሐዙ፡ ከምኡ ከዓ ዘርኢ ፍረ ምኻእ አብ ብዙሕ ሥፍራ ሐሐሊፎም አለዉ።

ካብ ሽም ዳሕና ዝውለዱ ከዓ ኣብ ታሕቲ ቆላ እኒ ዓደምበላ ዝበሃል እኒ ደብረ ቆንጺ እኒ ገዛ ሕድሩ እዚኤቶም ኵሎም ከምዚሎም የሕዋቶም እዮም ። ከምኡ'ውን ሥሑል ሠለወቶት ኣብ ናዕዴር ትበሃል ዓዲ ጥቓ ኣክሱም ኣብ ማይ ሉንጊ ማይትር ካብ ራእስ ፋርስ ዝውለዱ ኣሕዋቶም ዓደ በዓል ደጊያት ሕዝቂል እንዳ ራእሲ ሚካኤል ንጐ ምስ ጕደባብቶም ኣሕዋቶም እዮም ።

ዘርኢ ዴግራ ፡ ዴግራ ዝበሃሉ ዓደንገርም ጥቓ ሠንይቲ ዘለው ዴግራ ሊቤዒን ዴግራ መሬቶን እዘም ክልተ ዴግራ እዚኦም ካብ በራ ሰለዋ ዝመጹ ዘርኢ ስምኦን እዮም ቀድሮም ድማ ምስ ሰሐርቲ ሐደ ዓሌት እዮም ፡ ዝመጽዎ ምኽንያት ኣቦኦም ፈለማ ብሽመት እዩ እንዳጊዔር ዝበሃል ሰብእይ ምስ ክልተ ደቁ እዩ ናብዚ ዝኣተው ንሳቶም ድማ ባሕጐሮን ኣስማዔልን እዮም ዝበሃሉ ዝነበሩ ፡ ዝነበርዎ ዓዲ ድማ ምጽሑ ኣከለ ጉዛይ ጥቓ ሓላይ ዘላ ማሕዮ ትበሃል ሥፍራ እያ ዝነበረት ካብ ምድሪ ደንከል ክብቲ ዝነበርዎ ዓዲ ለቐቑ ሰቡን ማሉን ኣኪቡ ናብአ ኣትዩ ተቐመጠ ካብታ ዝነበራ ካብ በርሄንት ናብ ኣብዓ በዓቲሑ ኣትዮም መሬት ሒዞም ተቐመጡ ።

ድሕሪ ኃያሎ እዋን ድማ ክልቲኦም ኣሕዋት ተፈላለዩ እቲ ሐደ ባሕጐሮ ዝፈረዮም ኣብ ኣብዓለ ኣለው ፡ እቲ ክልኣይ ሐው ኣስማዔል ድማ ካብ ሐዉ ተፈልዩ ናብ እንድሕሽ መጽሐ ኣትዩ ምስ ሰድርኡ እብኡ ነበረ ካብኡ ለቐቑ ድማ ናብ በርኪቶ ኣትዩ ካብ ጓል በርኪቶ የእትዩ ነስገዶም ወለደ ፡ ኣስገዶም ድማ ንማሕዮ ወለደ ፡ ማሕዮ ድማ ንዴግራ ንሐንቲ ዓዲ ዝፈረዩ እዩ ።

ኣስማዒል ድማ ካብ በርኪቶ ንዴግራ ሊብዔ ኣትዩ ካብ ጓል ክፍላይ ዓሌት እንጀ ነታይ ትውለድ ንዓዓ የእትዩ ንእቡ ወለደ እቡ ድማ ። ፩ ንጸለሚን — ፪ ንቀይሕን ።

ካብ ቀዳመይቲ ሰበይቲ ነዚኦም ፪ተ ወለደ ካብ ዳሕረወይቲ ሰበይቲ ድማ ንገዓቲ ትን ንጋንዛይን ወለደ ከምዚሎም ፪ተ ደቁ እቡ ይብሃሉ ፡ ካብዚኦም ጸሊምን ጋዓቲትን ፪ቲኦም ኣሕዋት ዝፈረይዎም ኣብ ዴግራ ሊብዔ ኣለው ፡ ቀይሕን ጋንዛይን ፪ቲኦም ኣሕዋት ዝፈረይዎም ኣብ ዓደንጕሮም ኣለው ። ከምኡ ድማ እዘም ላቒኖት ዝበሃሉ ኣብ ላቒን ክሳድ ዳዕሮ ኣብ ዛይደ ኵሎም ትኹል ዝበሃል ዓዲ ዘለው ኣብ ዓዲ ነእምን ዓረዛ ኣብ ፀፀራት ደብረ ኣቡን መንቆርዮስ ኣብ ዓንቀጸ ኣብ ደምቤ ሸብሒ ትሕቲ ዓረዛ ኣብ ላቒን ብሀኑና ጅመል ከምዚሎም ላቒን ዘብኦም ካብ ቤተ ስምኦን እዮም ።

ም ዕ ራ ፍ ፺፬ ።

ወለዶ መረታ ሰበነን መረታ ቀያሕትን ።

መሮኒ ንጫሉቕን ንፋሉቕን ንማሉቕን ንዛኮቕን ነዚኦም ፬ተ ወለደ ፡ ካብዚኦም ጫሉቕ ንገሸናሽምን ንመረታ ሰበነን ንመረታ ቀያሕትን ዝፈረዩ እዩ፡ ማሉቕ ድማ ንእከለን ጉዛይን ዝፈረዩ እዩ፡ ፋሉቕ ድማ ንሐማሴን ዝፈረዩ እዩ፡ ጫሉቕ ንሮተ ወለደ። ፩ ንጉማን — ፪ ንዓንደሃይማኖት — ፫ ንንጉሥናሽምን ።

ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ጫሉቕ እዮም ፡ ካብዚኦም ጉማ ዝፈረዮም ካብዚ ንታሕቲ ንሰሚ ኣሎና ። ፩ ንሠመረየሱስን — ፪ ንኽፍለየሱስን — ንግርማየሱስን ።

ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ጉማ እዮም ካብዚኦም ሠመረየሱስ ንተኽለሃይማኖትን ንዳግማዊ ዓንደሃይማኖትን ንግርማየሱስን ወለደ ፡ ካብዚኦም እቲ ሳልሳይ ሐምም ተኽለሃይማኖት ድማ ሽሞም ከምዚ ዝስዕቡ ወለደ ። ፩ ንዳግማዊ ጉማን — ፪ ንዳንኤልን ፫ ንእዮሮበኣምን — ፬ ንወልደንጉሥን — ፭ ንዘረፋን ።

ከምዚሎም ፭ተ ኣሕዋት ደቂ ተኽለሃይማኖት እዮም፡ ካብዚኦም ዳግማዊ ጉማ ድማ ንሠመረን ንዳንኤልን ንኹሳን ወለደ ፡ ካብዚኦም ዳግማዊ ሠመረ ንዳግማዊ ተኽለሃይማኖት ወለደ ፡ ዳግማዊ ተኽለሃይማኖት ድማ ን፬ተ እዩ ዝወለደ ። ፩ ንቡታን — ፪ ንገብሩን — ፫ ንራሽትን — ፬ ንግርማየሱስን ። ከምዚሎም ፬ተ ኣሕዋት ደቂ ዳግማዊ ተኽለሃይማኖት እዮም ፡ ካብዚኦም ቡታ ዝፈረዮም ቡታ ንበለታ ወለደ ፡ በለታ ንቀይዶምን ንልጓሞምን ወለደ ።

ዘርኢ ቀይዶም ፡ ቀይዶም ዝወለዶም ድማ ሽሞም ከምዚዩ ። ፩ ንሥሑልን — ፪ ንድሑንን — ፫ ንሐየትን — ፬ ንግርሙን ወለደ ።

ልጓሞም ግና ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ ፡ (መ'ኻን እዩ ዝነበረ) ነገር ግን ቀይዶም ሐዉ ንልጓሞም ድሑን ዝበሃል ወዱ ከም ውሉድካ ኸይኑ የገልግልካ ኢሉ ሀበ ፡ ድሑን ወዲ ቀይዶም ድማ ንሐወቡኡ ንልጓሞም ከም መጠን ወዱ ኮይኑ የገልግሎም ተብሂሉ ይፅዋዕ ኣሎ ፡ ድሑን ዝፈረዮም ። ፩ ንኢካን — ፪ ንቡላን — ፫ ንዓረዝግን — ንሐዩትን — ንሐሸን ።

ነዚኦም ካብ ሒምኡ ወለዶም ፡ ከምኡ ድማ ካብ ካልኣይቲ ሰበይቲ ንበዓል ፋን ወለደ ፡ ቡላ ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ ፡ ሐየት ዝፈረዮም ድማ ኣብ ኵዶ ፈላሲ ሠራዩ ገዛ መረታ ዝበሃሉ ኣለው ፡ ሐሸ ድማ ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ ፡ ዓረዝጊ ዝፈረዮም ዝርከብዎ ኣብታ ብሽሙ ትፅዋዕ ዘላ ዓዲ ኣብ መረታ ሰበነ ኣብ ዓረዝጊ ኣለው ። ኢካ ን፪ተ ወለደ ። ፩ ንቐደዝግን — ፪ ንእምለኽዝግን ወለደ ።

ቐደዝጊ ንሹሑት ወለደ ሹሑት ንላዕላይ ገዛ በራቒት ዓባይ ዝፈረዩ እዩ እምለኽ ዝጊ ድማ ንሰንበታይ ወለደ፡ ሰንበታይ ድማ ንታሕታይ ገዛ በራቒት ዓባይ ዝፈረዩ እዩ።

<u>በዓል ፋን</u> እቲ ወዲ ካልኣይቲ ሰበይቲ ንልዑል ወለደ ፡ ልዑል ንባርያይ ወለደ ፡ ባርያይ ድማ ንቐለቶ ወለደ ፡ ቀለቶ ድማ ንፃዕዳ ወለደ ፡ ፃዕዳ ድማ ንልዑል ወለደ ፡ ልዑል ድማ ንቐርፀቀምጠን ንማይ ኢሐን ንዓዲ ሰማሕን ንተኽለቢን ንዓደበነን ዝፈረዩ እዩ፡

<u>ዘርኢ ባርያይ</u> ፡ ባርያይ ንቤት ሀበይን ንዘዓረን ኣብ ውግሮ ዘለው ንሰሰወን ንንዳ ዳብርን ንፍሉሕን ነዚኦም ዝፈረዩ እዩ ። <u>ዘርኢ ቀለቶ</u>፡ ንእምቤይቶን ንዑና ፈርዖንን ንእንገላን ነዚኦም ዝፈረዩ እዩ፡ ከምኡ ድማ ዘርኢ ባርያይ ኣብ በራቒት ንእሽቶ ኣለው።

<u>ፃዕዳ ድማ ዝፈረዮም</u> ዝርከብዎ ኣብ እምቤቶ ኣለው ፡ ከምዚሎም ድሑን ዝፈረዮ

... ዘጠቅስናዮ ዶቂ
...ፈሮም ደፅውፅ እለው፡ ክምዚሎም መረታ ሰበን ይብሃሉ ።

ዘርኢ መረታ ቀያሕቲ ።

ዘርኢ ሥሑል፡ ዝፈረዮምን ዝሐዝዋ ዓድታትን ክብዚ ንታሕቲ ንሰምዮም እሎና፡
ዶቂ ሥሑል ። ፩ ንተኸሎምን — ፪ ንገብሮምን — ፫ ንውግሮምን ወለደ ።
ክብዚኦም ተኸሎም ዝፈረዮም ንድድሕሽቶ እተባህሉ ንሐሊበን ንዓዲ ኣዊቀትን
ንወከብን ዝፈረዩ እዩ፡ ገብሮም ድማ ሐው ተኸሎም ንሐደርኩዶን ንሐዲሽ ዓዲ ሐላ
ይን እብ ሑብ ዘለው ጸንዓ ደግለን እብ ልማምለ እኹሩር ዘለዉን ዝፈረዩ እዩ ።
ውግሮም ንዓዲ ክንተብ ተሰፋዝጊ ንበይኖም ዝፈረዩ እዩ፡ ክምዚሎም መረታ ቀያ
ሕተ ይብሃሉ ። ዘርኢ ሐየት ምስ መረታ ሰበን ዝቁጸሩ ዶቂ ሐየት ወዲ ቀይዶም እብ
ዓዲ ንኹዖ ጽልማ እለው፡ ክምኡ ድማ ግሩም ወዲ ቀይዶም እብ ተራእምኒ ክብዚኦም
ዝወጹ ድማ እብ ክልእ ዓድታት ገለ እይሰእኑን እዮም፡ ክምዚሎም ደቂ ግሩም ወዲ
ቀይዶም ይብሃሉ ።

አበታት መሮኒ ።

ክብ እርፋክሳድ ንታሕቲ ዘሎ ትውልዲ ንገልጽ እሎና፡ እርፋክሳድ ንኽንድስ
ወለደ፡ ንኽንድስ ንኣቶ ሹም ቀዳማይ ወለደ፡ ኣቶ ሹም ቀዳማይ ድማ ንእሚናዳብ
ወለደ፡ እሚናዳብ ንስን ሰገድ ወለደ፡ ስን ሰገድ ድማ ንዘሩባቤል ወለደ፡ ዘሩባቤል
ድማ ንዓሸ ጐልጐል ወለደ፡ ዓሸ ጐልጐል ድማ ንክንቲብ ወልደገብርኤል ወለደ፡ ክን
ቲብ ወልደገብርኤል ድማ ንዜናገብርኤልን ንደጊያት ሠመረን ወለደ፡ ክብዚኦም ደጊ
ያት ሠመረ ንደጊያት ጉማ ወለደ፡ ደጊያት ጉማ ንቀዳማይ መሮንን ንብዕላይን
ወለደ፡ ክብዚኦም ብዕላይ ዝፈረዮም እብ እገላ ደገብስ እለው፡ ዜናገብርኤል ድማ ንእን
ጀን ዝፈረዩ እዩ ።

ክምኡ ድማ ዘርኢ እንጀን እብ እምባደርሆ ሐማሴን እለው ገለ ድማ እብ ዴግራ
ሊ.ብዒ ጽንዓ ደግለ እለው፡ እንጀን ዘበእም እብ ዘለው እልዮም ሐደዩ ቂጽሮም ቀዳ
ማይ መሮኒ ድማ ንሚሉቕን ንማሉቕን ንፋሉቕን ንዛኑቕን ወለደ፡ ክምዚሎም እርበ
ዕተ ደቂ መሮኒ ይብሃሉ፡ ዛኑቕ ንእንጀን ንበይኖም ዝፈረየ እዩ፡ ክምዚ ጌሮም እዮም
ንደቂ መሮኒ ዝቖርሕዎም ገሊኦም ሊቃውንቲ ።

ገሊኦም ድማ እይፋሉ ደቂ መሮንስ ክምዚ ዝስዕብ እዮም ዝብሉ እለው፡ መሮኒ
ንጉሥ ን፫ ንሚሉቕን ንማሉቕን ንፋሉቕን ወለደ፡ ክልእ ራብዓይ ሐው ክም ዝነበሮም
ብዙሕ እይጠቅስዎን እዮም ። እብ ሐያለ መጻሕፍትን እበይትን ክዓ፡ ክም ዝነበረ ይን
ገር ክም እብ ንብረየስስ ክፍለ ዝፀሐፍዎ ብዙሕ መረዳእ ዘለዎ ጌሮም ክብ ዓበይቲ መጻ
ሕፍቲ ናይ ኢትዮጵያ ፍትሐ ነገሥት ክይተረፈ ክምኡ ድማ ናይ ብዙሓት ሊቃውንቲ
ናይ ነቒሕ ዘበናት ታሪኽ ዝሐዘ እኪዩ ዘጽግብ ዝንታታት እብ ኢዶም ብምርካበይ ነዚ

እብ ላዕሊ ጠቂሸዮ ዘለኹን ብትጉህ መንፈስን ምስትውዓልን ሐገዝምን ስለ ዘይተን
ደለኒ እቲ ታሪኽ ክመስግኖም ይነብር ።

ምዕራፍ ፵፫ ።

ዛንታ ጉድብ ወዲ - ጉዛይ ።

ክምቲ እብ ቅድም ተጻሒፉ ዘሎ ግድብ ክብታ ሐ.ምኡ ጀኑ እተባህለት ንሐደ
ንተኸስተ ብርሃን ምስ ወለደት፡ ግድብ ምስ ሰበይቱ መርዓ ወዶም ተኸስተ ብርሃን ክገ
ብሩ እብታ ቅድም ዝነበርዋ ዓዲ እብ ሕድይቶ ክይኖም ብዙሕ ሽሻይ ብብዓይነቱ ቀረ
በም መዓልቲ መርዓ ምስ በጽሐ ግድብ ድማ ምስቶም ብሙቱ ናብ መርዓ ክኸዱ
ተበገሱ ። በቲ ዘመኖም መርዓዊ ወሪድ መርዓ እይወፍርን እዩ እሞ ዝነበረ፡ ተኸስተ
ብርሃን ድማ በዚ ምኽንያትዚ ክብ ወሪድ መርዓ ተረፈ ።

ግድብ ድማ ምስ መሰነይትኡ ክኸይድ ክሎ ንገርገራ ዓጋሜ እብ ጥቓ ሕምብርትን
ዝብሃል በረኻ ወሰን መንገዲ እብ መንጎ ክልተ ጸድፊ ምስ በጽሐ፡ ሐንቲ እንስተይቲ
እንበሳ ዋዕሮ ምስ ሹድሽተ ክራኩራ ክብ ዱር በለኸ ኢላ ወጺኣ ተጎነፈቶም፡ ግድብ
ድማ ነዚ ምስረኤ እዚዩ ተገረመ፡ እታ እንበሳ ድማ ገለ ክየለት ምስ ደቃ ከደት ። እዚ ክኸ
ውን ክሎ ክብቶም ወሪድ መርዓ ሐደ ሰብእይ ዋጣ ፁፍ ዝፈልጥ ነበረሞ፡ ንግድብ ክምዚ
በሎ፡ እዛ ሕጂ ነምጽእ ንወድኻ ተሐሲበ ዘላ መርዓት ንዓኻ የእትዋ እሞ ክብእ ጀት
ውላድ ክትወልድ ኢ.ኻ፡ ንሳቶም ድማ እዝዮም ንፉዓትን ጽዉዓትን እናብስን ክኾኑ
ልካ እዮም፡ ነዛ ምድሪ ድማ ብብዝሖም ክመልእዋ እዮም፡ ኢ.ሉ እቲ ዋጣ ፋል ነገሮ ።

ግድብ ድማ ነታ ነገራ ምስ ተዓዘበ ንፅኡ ክእትዋ ፈተወሞ፡ ነታ መርዓት ንወዱ
ንተኸስተ ብርሃን ተሐሲ.በ ዝነበረት ክብ እንዳቡኣ ሒዞማ ንዓዶም ክምለሱ ኸለዉ እብ
መንገዲ ምስ በጽሔ ነቲ ዝገበሮ ኩሉ ሐሲ.ቡ ክምዚ በለ፡ መንድኣ ንሰበይቲ ንጀኑን
ንወደይ ተኸስተ ብርሃንን እዚ ወረዚ ደፊሩ ክብጽሐሎም እዩ፡ ኢ.ሉ ነቶም ብሙቱ ሐተ
ቶም እቲ ዋጣ ድማ እነ እሎኹ ጕይታይ ኢ.ሉ ተበገሰ፡ ንሳቶም ግና መንገዶም ለዊ
ጦም ብዝባን ዓዲ ቀይሕ ጌሮም ነታ ናይ ቀደም ዓዶም ዝነበረት ሕፀይቶ ንኢ.ድ የማን
ሐዲጎም ብሐይንባ ጌሮም ብዝባን ሣእሉ ዝብሃል ዘሎ ሕጂ፡ እብኡ ወጺኦም መርዓ
ቶም፡ ሒዞም እትዮም ዓዲ ጌሮም ተቐመጡ ።

ክመዮ በዓል ፋል እተዛረበ ሠሚራትሉ፡ እታ መርዓት ፰ተ እወዳት ወለደት፡ ንሳ
ቶም ድማ ፰ቲኦም ሽሞምን ዝፈረይዎም ዘርኦምን ዝሐዝዎ ዓድታትን እብቲ ዝሐለፈ
ገጽ ወለዶ ደቂ ተክለጨን ተጽሒፉ ይርከብ ።

እቲ ዋጣ ድማ ናብታ ዓዲ እትዩ ንጀኑን ንወዳ ንተኸስተ ብርሃንን እዚ ወረዚ ምስ
እብጽሐሎም፡ ጀኑ ድማ ብሕርቕርቖት ብእ ብእ ነዚ ዋጣ እብኣ ፍግም እበለቶ ። ነዚ
ዋጣ ምስ ቀተለቶ ነቲ እብቲ ዳስ ዝነበረ ሽሻይ ስዋን ሚስን፡ ጀኑ ነቲ ኢጋንእ እልበ

ክምዘይነበረ ሰባበረቶን ደፍአቶን እቲ ሜስን ስዋን ድማ ክብቲ ዝነበሮ ዳስ፡ ካብ ዝበን ዓዲ ውሒጅ ንታሕቲ አብዚ ሕጅ ምድምባር ዝብሃል ዘሎ ሥፍራ ወሪዱ ስዋን ሜስን ተሐዋወሰ፡ በዚ ምኽንያትዚ እቲ ሥፍራ ተሐዋወሰሉ ምድምባር ተባሂሉ ስጋዕ ሎሚ ይጽዋዕ አሎ ።

ምዕራፍ ፻፩።

ዛንታ ወለገርግስ አድያበ።

ዘርኢ ወለገርግስ ዝሐዝዎ ዓድን አመቻቕልአምን ክምዚ ዝኸተል ጌርና ንገልጽ አሎና። ወለገርግስ ብሀፀይ እዮአስ ዘበን ካብ የሕዋቱ ካብ ሐደግቲ ተፈልዩ ብኹ ጾፈሳሲ ጌሩ ብአደጉልበ ጌሩ ንመረብ ዓበ ተሳጊሩ፡ ናብ አዲያበ አትዩ ነቶም ሰብ አድያበ ደቂ ዓዲ አብኡ ዝነበሩ ጋሻ ኰይኑ መሕደሪ ሥፍራ ሐቡኒ ኢሉ ለመኖም ።

ንሳቶም ከዓ ብገርሐም ተማኺሮም መታን ክቕትልዎ ከም ሰብ ድሕን ንወለገርግስ በል ንዓ ናብዚአ ደቅስ ኢሎም ናብታ ጭምጭም ዝበለት ዱር ናብአ ክሐድር አርአ ይዎ፡ ወለገርግስ ድማ ደኺሙ ከቢድ ድቃስ ምስ ደቀሰ፡ ለይቲ ክውታ ምስኩነ አን በሳ መጺኡ ንወለገርግስ ክዋሕሮ ምስበለ፡ ወለገርግስ ከአ ብኡ ብኡ ተበራቢሩ ፈኪሩ ብሕላሰ ፈዘግ አበሎ ።

እቲ አንበሳ ከአ በአፍርሕሙ ፍግም ኢሉ ወደቐ፡ ወለገርግስ ከአ ምድሪ ምስ ፀብሐ ክብታ ቅሽረቱን ፋሪኡን ንግዳይ ክኸኖ ወሲዱ አቐመጠ፡ እቶም ሰብ ዓዲያበ ግና በዕላቶም ክምዝቐትልዎ ነቲ ቆርበት ዝተረፈ ገፊፎም እናፈከሩ ናብቶም ገዛእ ትግ ራይ ትግርኝ ዝነበሩ በቲ እዋን እቲ፡ አብ ዓዲ ከይዶም ፈከሩሎም እንሆ ንበረክት ኢሎም አብ ቅድሚ ራእሲ ሚኪኤል ኢድ ምስ ነስኡ ሐደ ሀያብ ክቕበሉ ከአ ተአዘ ዘሎም፡ አብዚ መንን እቲ ሀያበም ከይተቐበሉ ከለዉ፡ ወለገርግስ ነታ ቅሽረቱን ፋሪ ኡን ሒዙ ናብ ግበ ራእሲ ሚካኤል እናፈከረ አትዩ፡ ጉይታይ ብጀክዚ ቅሽረትን ፋረንዶ ግዳይ ይኸውን፡ እነ እየ ዝቐተልክዎ ኢሉ ምስ ፈከረሎም ነቶም ሰባት ሕፍረት አጐ ልበበም፡ ሰብ ዝኸነ ኩሉ ተገረመ ። ንስም ራእሲ ከአ ነቲ ንዓታቶም ክህብዎም ተሐ ሲቡ ዝነበረን ካልእ ሀያብን ወሲኽም ወርቂ ከይተረፈ መጠውዎ ።

አብ ልዕሊ.ዚ ከአ ዕዉት ጅግና ዝኾነ ሰብአይ ዝድለየሉ መዓልቲ አለዎ ኢሎም ካብአም ከይፍለ ተላበይዎ ንሱ ከአ ካብዛ መዓልቲዚአ አትሒዙ አብ ዓይኒ ራእሲ ሚካ ኤል ምርኡይ ነበረ፡ አብ ዝኸድዎ ኩናት ከአ ዕዉት ነበረ፡ ድሕሪ ብዙሕ አገልግሎቱ ከአ ነድያበ ካብ ንጉሥ ነጊሮም ግዝአትን ርስትን ንዓኻን ንደቂ ደቅኻን ይብጻሕካ ኢሎም፡ ፈረስካ ካብ ንግሆ ስጋብ ምሸት ፀሐይ ሐንቲ ዕለት ዝረገጸ ዝኾነት ትብጻሕካ ኢሎም መረቑሉ፡ ብአዋጅ ከአ ንኹሉ ግዝአቶም አፍለጥዎ ።

ንሱ ከአ ወለገርግስ ክምቲ እተፈቕደሉ ምድሪ ምስ ፀብሔ ምስቶም ጌላው ንጉሥ ከይኑ አብ ፈረስ ተወጢሑ ንምድሪ አድያበ ክዝንቢየላ ወዓለ ። ደሐር ግና ፀሐይ ዕራ

ርበ ምስኩነ እቲ ፈረስ ደኺሙ ዘግየለ እታ ሥፍራ ድማ ጠልን ሸኻን ነበረት እሞ፡ ተሐ ሊሉ ምትጋር ስአነ፡ ወለገርግስ ከአ ብዘንጊ ወር አቢሉ ብደርበይት አግገረላ እሞ፡ እታ ስፍራ ስጋብ ሎሚ ምድርበይ ዘንጊ ተብሂላ፡ ብሰርዚ ትጽዋዕ አላ ።

ወለገርግስ ክብቲ እዋን እቲ አትሒጅ ስጋብ ሎሚ አድያበ ክምዘሎ ርስቱን ግዝአ ቱን ከነ ። ወለገርግስ ሽመት ምስሐዘ ነዘም አብ ታሕቲ ተመልኪቶም ዘለዉ ወለደ ።

ዘርኢ ወለገርግስ ።

ወለገርግስ ንቑሩብ ዓሬን ወለደ፡ ቑሩብ ዓሬን ንሽፋረ ወለደ፡ ሽፋረ ንአዛዥ ክብ ርአብ ወለደ፡ አዛዥ ክብርአብ ንወለየስ ወለደ፡ ወለየስ ከአ ንጀት ወለደ ።

፩ ንኽብሮም — ፪ ንሐደራየስን — ፫ ንዳዊትን — ፬ ንአዝማች አቢደራን — ፭ ንማሞን — ፮ ንዘርኢ የሐንስን ። ከምዚሎም ፮ት ደቂ ወለየስ ይብሃሉ ነበሩ፡ ካብዚ አቶም ዘርኢ የሐንስ ዝፈረዮም አብ ዓዲ ሰቲ አለዉ፡ ፪ይ ዘርኢ ማሞ አብ ዓዲ ሽም ተኸሎም አለዉ፡ ፫ይ ዘርኢ ዳዊት አብ ግድበ አለዉ፡ ፬ይ ደቂ ሐደራዩስ አብ ዓዲ ሐደግቲ አድያበ አለዉ፡ ፭ይ ደቂ ክብሮም ከአ አብ ዓዲ ዳዕሮን አድኩመን አለዉ ።

ዘርኢ አቢዳራ ።

አዝማች አቢዳራ ወዲ ወለገርግስ ሽመት አድያበ ናብኡ ነበረት ንሱ ከአ ነ፬ት ወለደ ። አዝማች አቢደራ ጓል አዝማች ፍቅረየስ ዛይደኰሉም እምቤት ግብፃዊት እተ ባሀለት የእትዩ ። ንአቶ ፋሲልን — ንአቶ አርኩን — ንአቶ ዳንፋይን — ንእመቤት ማርያማዊትን ወለደ ። ከምዚሎም ፬ተ ደቂ አቢዳራ ይብሃሉ ነበሩ፡ ካብዘም ፬ተ የሕ ዋት ፋሲል ዝፈረዮም ሽሞም ከምዚ እዮም ። ንሕላዩን — ንዳንግሽን ወለደ ።

ዓርኩ ከአ ንእመስያስ ወለደ — አመስያስ ከአ ንዘካርያስ ወለደ — ዘካርያስ ከአ ንወልደሐንስን ንወልደሥላሴን ንወልደንኪኤልን ወለደ — ወልደንኪኤል ንገብረፃዲ ቕን ንጉርጃን ወለደ — ወልደሥላሴ ከአ ንአቶ ጉግሣን ንአቶ ምራጭን ወለደ — አቶ ፀሊላ ከአ ንቀኛዝማ ገብረእግዚአብሔርን ንደጊያት ገብሩን ንፊተውራር ኪዳነ ማርያምን ንፊተውራር አርአያን ወለደ — ዳግማዊ ወለገርግስ ከአ ንቀኛዝማች ብስ ራት ወለደ ።

ደቂ አቶ ምራጭ ።

አቶ ምራጭ፡ ንደጊያት ወልደሥላሴን ንደጊያት ገብረሥላሴን ወለደ፡ ደጊያት ወልደሥላሴ ንደጊያት ሃይለሚካኤልን ንደጊያት ተስፋሚካኤልን ወለደ፡ ደጊያት ገብ ረሥላሴ ከአ ንቀኛዝማች ከበደ ወለደ፡ ደጊያት ሃይለሚካኤል ንደጊያት ሣህለን ንአቶ ወለላን ወለደ ።

ደቂ ዳንፋ ወዲ አበደራ ።

ዳንፋ ከአ ንወይዘሮ ሐቃፋ ወለደ፡ ወይዘሮ ሐቃፋ ናብ አቤቶ ተስፋገርጊስ ሠየ ምቲ አሰገደ ተአትያ ንዕርፁን ንትርንጉን ንፀጉን ወለደት ። ፀጉ ናብ አቶ ፋሲል አላ

ጌን ጽምብላ ንእቶ ካሣሁን ንእቶ ገብረተኽለን ወለደት ዘርኢ ክልቲኦም የሕዋት ዝፈረይዎም በዓል እንግዳ ወርቁ ዝሓዙ ኣብኡ ኣለዉ ።

<u>ዘርኢ ትርንጐ</u> ፡ ትርንጐ ኣብ እቶ ጳውሎስ ተአትያ ዓዳንቀጦ ካብ እቶ ጳውሎስ ንራእሲ ብርያኡን ንደጊያት ክፍለገርጊስን ወለደት ፡ ራእሲ ባሪኡ ከአ ንደጊያት ገብረ መድህንን ንደጊያት በዛብሕን ወለደ ፡ ደጊያት ክፍለገርጊስ ንልጅ አበራን ንልጅ ገሠሠን ወለደ ፡ እቶ ፃዲቕ ወዲ ወልደንኪኤል ንወይዘሮ ተላ ወለደ ፡ ወይዘሮ ተላ ናብ አስገደ ናብ እቶ ማሩ ወዲ ወንዳያሬድ ተአትያ ንወይዘሮ ሮማን ወለደት ፡ ወይዘሮ ሮማን ከአ ናብ ንብሪእድ ወለገርጊስ ተአትያ ንወይዘሮ ታፋሠሽ አበኹሱም ወለደት ወይዘሮ ታፋሰሽ ከአ ናብ ደጊያት ተሰማ ፀዓዘጋ ተአትያ ንፌተውራሪ ወልደሥላሴ ወለደት ።

<u>ወይዘሮ ታፋሰሽ</u> ፡ መሊሽ ካብ ፌተውራሪ መሸሻ እንዳዋዕሮ ንፌተውራሪ አለማዮሁን ንፌተውራሪ ገሠሠን ንግራዝማች መስፍንን ንልጅ ተኹሉን ወለደ ።

<u>ደቂ እምቤት ማርያማዊት ።</u>

<u>እምቤት ማርያማዊት</u> ፡ ጓል አዝማች አቢደራ ናብ እቶ ነገደዬስ ወዲ ድብሎም ዓዲ ጉልቲ ተአትያ ንገዝ ነገደየስ ዝፈረየት እያ ጓላ ከአ ሠበን ናብ አበ ወልደቀስ ተአትያ ንዓድ ክንቲባ ሐንስ ዓድ መንጐንቲ ዝፈረየት እያ ፡ ክምዚሎም ዘርኢ ወለገርጊስ ካብ ሐደግቲ አክለ ጉዛይ እዮም ።

<u>ም ዕ ራ ፍ ፹፯ ።</u>

ትውልዲ ቤት ስባጋዲስ ።

ትውልዲ ደጊያት ስባጋዲስ ካብ ወረደ ምህረት ካብ ጅራተ ቀጭን ካብ ላስታ ዝመፁ ንምኳኖም እተፈልጠ እዩ ።

ንሰምን ዓሌቶምን ናብዚ ንምጽሐፍ እተገደስናሉ ምኽንያት ንሰም ናይ ብዙሓት ሕዝቢ አቦ መሠረት ስለ ዝኾኑ እቶም ካብዚ ትውልዲ ሐረግ ተታሐሒዞ ዝወረደ ዘርኢ ዘለዎም አብ በብዓዱ አዚዮም ብዙሓት ስለ ዘለው ንሳቶም ዝፈረይዎምን ዘለውዎ ዓድታትን እናሰመና ካብዚ ንታሕቲ ንገልጽ አሎና ። አቦታት ስባጋዲስ ካብ ዳግማዊ ስመ ንላዕሊ ዘሎ ስጋብ ጅራተ ቀጭን ፳ ትውልዲ ዝአክል እዮም ሐጅ ግና ካብ ዳግማዊ ስመ ንታሕቲ ዘለው ወለዶ ንጽሕፍ አሎና ።

<u>ዳግማዊ ስመ ንአብስበ ወለደ</u> ፡ አብስበ ድማ ንሽፋረ ወለደ ፡ ሽፋረ ከአ ንስብሐት ወለደ ፡ ስብሐት ድማ ንሹም ዓጋመ ኩመሊት ወለደ ፡ ሹም ዓጋመ ኩመሊት ከዓ ንሹም ዓጋመ ወልዱ ወለዱ ፡ ሹም ዓጋመ ወልዱ ከዓ ንጅተ ወለዱ ሽሞም ከዓ ካብዚ ንታሕቲ ንመልከት ፡ ደቂ ሹም ዓጋመ ወልዱ ። ፩ ንፋሲልኒ — ፪ ንብሩርኒ — ፫ ንሰንበቱን — ፬ ንታበቱን — ፭ ንከሕሳይን — ፮ ንፀበላን — ፯ ንደጊያት ስባጋዲስን — ፰ ንሐደሮን — ፱ ንፌተውራሪ ገብረ እምላኽን — ፲ ንፃዕዳን ነዚኦም ፲ እዮም ዝወለዱ ።

ካብዚኣቶም <u>፩ ፋሲል ዝፈረዮም</u> ዓዲ ግራዝማች ጐሹ ዝበሀሉ አብ ሰዒ አብ ማይ ሀምን ዘለው ዝፈረዩ እዮ ።

<u>፪ይቲ ሰንበቱ ከዓ</u> ፡ ንሳ ዝወለደቶም አብ ዓይባ እንዳ ንብረእድ ንቤት ሐርያ ዘለው ንእቶ ገብርሄት ጋንታ እቶ ሹም ዝበሀሉ ሰንበቱ ነዚአቶም ዝፈረየት እያ ።

<u>፫ይ ፃዕዳ አብ ቀዝቀዝያ ዘለው</u> ፡ ንዓደጊያት ወልደንኪኤልን ንዓዲ ፌተውራር ለም ለም አብ ጉሎ መኸዳ ዘለው አቤቶ ጋንታ ሹም እናተባህሉ ይጽውዑለው ።

<u>፬ይ ዘርኢ ፌተውራሪ ገብረአምላኽ</u> ፡ ከአ አብ ደቂ ሐርሽ እንዳ ዳግና እኒ ደጊያት ፀሐየ እኒ ደጊያት እንግዳ እኒ ምራጭ እኒ እቶ ደረስ እኒ እቶ ገብረ እኒ እቶ ገብረ ተስፋይ ክምዚሎም ፲ የሕዋት ዝፈረይዎም በሐደሽም ዓዲ ፌተውራር ገብረአምላኽ ይበሀሉ አብ ዓዲ ሐረሲ አለው ።

<u>፭ይ ዘርኢ ካሕሳይ</u> ፡ እኒ ደጊያት ሐድጉ እኒ ደጊያት ወልድዬ አበ በላይ ወልድዬ እኒ ፌተውራር ደስታ እኒ ፌተውራር ገሠሠ ዝበሀሉ ካብ ጓል ደጊያት ባሀታ ሰገነይቲ ዝውለዱ እዮም እንዳ ከሕሳይ ተበሂሎም ይጽውዑ አለው ።

<u>፮ይቲ ወ/ፀበላ</u> ፡ ናብ እቶ ወልደ እሴይ ንሕላት ዝበሀል ዓዲ አብ ሐራማት አትያ ንወ/ስሂን ወለደት ፡ ወይዘሮ ስሂን ከአ ናብ ባሕሪ ነጋሲ ዝወልዲ አትያ ንደጊያት ኃይለ ማርያምን ንፌተውራሪ ወልዱን ንፌተውራሪ እምባዬን ነዚኦም ዝፈረየት እያ ፡ ንሳቶም ዘርኢ ፫ቲኦም የሕዋት አብ ማይ አብዓ ዝበሀል ዓዲ አለው ።

<u>፯ይቲ ወይዘሮ ብሩር</u> ፡ ድማ ናብ አይድዑር ዝበሀል ዓዲ አትያ ንእቶ ሮሜን ንደጊያት ደረስን ንኸልተ ወለደት ፡ እቶ ሮሜ ከዓ ንደጊያት ንጉሠ ወለደ ፡ አብ ሐረሳዊ ድራ ዝበሀል ዓዲ አለው ካብዚኣቶም ከዓ ደጊያት ደረስ ፡ ንበዓልጋዳ ተኽለን — ንወይዘሮ ጀመርን ነዚኦም ንኽልተ ወለዱ ፡ በዓልጋዳ ተኽለ ንደጊያት ኃይሉ ወለዱ ፡ ንሰም ዝፈረይዎም ከዓ ዓድ ደጊያት ኃይሉ አብ ደራ ዝበሀል ዓዲ አለው ። ወይዘሮ ጀመር ድማ ናብ ሐሐይለ ናብ ደጊያት ብርያጋብር ወዲ ደጊያት ገብረመስቀል አትየን ካብ ደጊያት ብር ያጋብር ንደጊያት ገብረሥላሴ ወለዳ ።

<u>፰ይቲ ወይዘሮ ታበቱ</u> ፡ ናብ ደጊያት ድምፁ እንድርታ ፈለግ ዳዕሮ ዝበሃል ዓዲ አትያ ካብ ደጊያት ድምፁ ፡ ንራእስ አርአያን ንወይዘሮ ሥላስን ወለደት መልሽ ድማ ታበቱ ናብ ሹም ቴምቤን ባይሞት ተአትያ ንደጊያት ደርሶ ወለደት ራእሲ አርአያ ዓቢ ዝወለዶም ። ፩ ንደግያት ደበብን — ፪ ንደጊያት አብርሃ ቀይሕን — ፫ ንደጊያት ተድላ አባጉብንን — ፬ ንደጊያት ደጀኑን — ፭ ንደጊያት ረዳን ።

ከምዚሎም ፭ተ ደቂ ራእሲ አርአያ ዓቢ ዝፈረይዎም አብ እንድርታን አብ ክልእ ዓድን አለው እተን ሐብቶም እምበይተይ ሥላስ ጓል ታበቱ ካብ ደጊያት ድምፁ ዝውለዳ ናብ ሹም ቴምቤን ምርጫ አትየን ካብአም ንጅተ ወለዳ ፡ ንሳቶም ድማ ሽሞም

Ras Tafari

ከም፡ዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንንጉሠ ነገሥት ሐፀይ ዮሐንስን — ፪ ንልጅ ጉብሳን — ፫ ንደጊያት ማሩን — ፬ ንልጅ ሐጐስን — ፭ ንእተጌ ድንቅነሽን ፡ ከምዚሎም ፭ተ ደቂ ሹም ቴምቤን ምርጫ ይበሃሉ ፡ ዘርኦም ድማ ናብ ሙሉእ ኢትዮጵያ ተዘርጊሖም አለው ።

፱ይቲ ዘርኢ ወይዘሮ ሐደሮ ፡ ናብ አቶ እምሐ አንፅዲ አትየን ንፈተውራሪ ንጉሤን ንአቶ ወልደሥላሴ ወለዳ ፡ አቶ ወልደሥላሴ ን፫ተ ወለዱ ። ፩ ንደጊያት አርአያን ፪ ንደጊያት እንግዳን — ፫ ንአቶ በላይን ፡ ነዚኦም ፫ተ ወለዱ ፡ ፊተውራሪ ንጉሤ ድማ ንደጊያት ተስፋይን ንደጊያት ተኽለጊዮርጊስን ወለዱ ፡ እዚኦም ዝፈረይዎም አብ አግውዲ ዝበሃል ዓዲ አለው ።

፲ይ መበል ዓሰርተ ደቂ ሹም ዓጋመ ወልዱ ፡ ደጊያት ስበጋዲስ ዝበሃሉ ብዘበኖም ሐደ ዓብይን ፍሩሕን ሰብ ነበሩ ዝነአ ኩሉ ትግራይ ምስ ሐማሴን ብዘበን መሳፍንቲ ዝነበሩ እዮም ፡ ንሰም ድማ ን፯ተ ወለዱ ሽሞም ድማ ከብዚ ንታሕቲ ንገልጽ አሎና ። ፩ ንደጊያት ሐጐስን — ፪ ንደጊያት ክሕሳይን — ፫ ንሹም ዓጋመ አረጋዊ — ፬ ንደጊያት ወልደንኪኤልን — ፭ ንአቶ ኃይሉን — ፮ ንሹም ዓጋመ ሥብሐትን — ፯ ንአቶ ሱባን ።

ከምዚሎም ፯ተ አወዳት ደቂ ደጊያት ስበጋዲስ እዮም ፡ ደጊያት ሐጐስን ደጊያት ክሕሳይን አዲኦም ሐንቲ እያ ደቂ ጓል ሐራማት እዮም ፡ ደጊያት ወልደንኪኤል አቶ ኃይሉ ካብ እምቤይተይ ጌርጊስ ጓል ሐኤታ ሱባ ዓዲ ሹም አኮሎም ሳዕስዕ ዝውለዱ እዮም ፡ ሹም ዓጋመ ሥብሐት ካብ ወይዘሮ ለትብርሃን ጓል ከንቲባ ዘርአሐንስ ወዲ ከንቲባ ቀላቲ እሕፍሲ ሽመዛና እዮም ዝውለዱ ።

ሹም ዓጋመ አረጋዊ ድማ ካብ እምቤተይ ትሻል ጓል አቶ ገብረመስቀል ዓቢ፡ዓረዛ ዝውለዱ እዮም ፡ አቶ ሱባ ድማ ምስ እንበዓል ደጊያት ወልደንኪኤልን አቶ ኃይሉን አዲኦም ሐንቲ እያ ። ከምዚሎም ፲ተ ደቂ ሹም ዓጋመ ወልዱን ፯ተ ደቂ ደጊያት ስበጋዲስን እዚኦቶም ዝሐዝዎን ዝፈረይዎን ከምዚ አብ ላዕሊ ብገፉሑ ተገሊፁ ዘሎ አዝዮም ብዙሐትን ምዕቡላትን ክይኖም አብ ሙሉእ ኢትዮጵያ ዘርኦም ተዘርጊሑ አሎ።

ም ዕ ራ ፍ ፶፰ ።

ወ ለ ዶ   እ ን ጋ ን አ ።

እዘም እንጋንእ ዝብሃሉ ካብቲ መሠረት ወለዶኦም ካብ ዓሌት ላዕለዋይ ሳብ እዮም፡ እዚ ሳባዚ ድማ ቀንዲ ፳ይ ወዲ ኢትዮጲስ እዩ ፡ ደቂ ኢትዮጲስ ድማ ሽሞም ሳባ — ኖባ — በለው — ክለው — ላክንዱን ይብሃሉ ነበሩ ።

ካብዘም ፭ተ አሕዋት ላዕለዋይ ሳባ ነዚም እንጋንእ ዝወለደ እዩ ፡ ካብዚ ሳባዚ ጀሚሩ ንታሕቲ ዘሎ ትውልዲ ስጋዕ ፲፫ ደቆም ደቂ ደቆም ጌሮም ይቖርሕዎም ። አብ ገለ ጽሑፍ ግና አይፋል ካብ ላዕለዋይ ሳባ ስጋዕ ሰብ አኖን ዝብሃል ፲፮ተ ጌሮም ይቖር

ሕዎም ። ዝኾነ ይኹን ካብ ሳባ ንምኽኑ ዓሌቶም እተፈልጠ እዩ ፡ ሕጂ ግና ካብቲ ድሕሪ ፲፮ተ ወለዶ ዝርከብ ሰብ አኖን ዝብሃል ንሱ ዝፈረዮም ሽሞም ካብዚ ንታሕቲ ንገልጽ አሎና ።

ደቂ ሰብ አኖን ፡ ሰብ አኖን ንመአዊ ወለደ ፤ መአዊ ድማ ንያዲት ወለደ ፡ ያዲት ድማ ን፫ተ ወለደ ፡ ፩ ንወልደርያስን — ፪ ንእንሮምን — ፫ ንእብነ ጣህርን ፡ ከምዚሎም ፫ተ ደቂ ያዲት ይብሃሉ ፡ ካብዚኦም ኢብነ ጣህር ንእዮብን ወለደ ፡ ስጋዕ እዚ እዋንዚ ሽሞም ተጸዊዖም ዘለዉ ብዘበን እዮብን ብግዝእት ምኽንያት ንዓዲ ዓረብ ንየመን ብፍቓድ ሐፀይ ገብረመስቀል ምስ ከዱ ስጋዕ ብዙሕ ትውልዲ አብ የመን ነበሩ፡ ደሐር ግና ድሕሪ ብዙሕ ትውልዲ ዳግማዊ እዮብን ዝብሃል ካብቶም አሕዋቱ ተፈልዩ ምስ ብዙሕ ርእሱ ክይኑ አብ ቡሬ በረኻ ተቐመጠ ።

ወልደርያስ ዝፈረዮም ፡ ግና አብ የመን ብዙሕ ዓድታት ሒዞም አለዉ ፡ ኢቶም ካል አት ዓሌት ድማ ሐበሽ እናበሉ ስጋዕ ሎሚ ይጽውዕዎም ፡ እቲ ዘለውዎ መኸን ድማ ፍሉጥ እዩ ፡ ጀበለል ሐበሽ ይብሃል ፡ እቲ መኸን ድማ ደጋን ቆላን እዩ ፡ ሐሐሊፈ ድማ ናይቶም ቀዳሞት አበታቶም ዝነበረ ቤተ ክርስትያናት ስጋዕ ሎሚ ፀናታት ይርከብ ። ንሳቶም ግና አብ እስላም ሃይማኖት እዮም ዝርከቡ ፡ አዚዮም ብዙሐት ማእለያ የብሎምን ።

ዘርኢ እዮብን ፡ እዮብን ዝወለዶም አብ ቡሬ ባሕሪ ተቐሚጡ ፡ ን፯ተ ወለደ ስሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ፩ ንስርኹሰን — ፪ ንዋኪታይን — ፫ ንጐረፈታይን — ፬ ንንዳ ወረዛይን — ፭ ንንዳ ሐረዛይን — ፮ ንሐዘን — ፯ ንቶርዓን ከምዚሎም ፯ተ ደቂ እዮብን ይብሃሉ ። ካብዚኦም ስርኹሰ ዝፈረዮም አብቲ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ አብ ስርኩሰ አለዉ ። ካብኦም ዝወጹ ድማ አብ ካልእ ዓድታት አለዉ ።

ዋኪታይ ዝፈረዮም ድማ አብ ገረዓልታ አለዉ ፡ ጐረፍታይ ዝፈረዮም ድማ በራ ሠለዋ ሐሐሊፎም አለዉ ከምኡውን ካብ ካልእ ዓሌት ዝውለዱ አብ በራ ሠለዋ ቤተ ስምዖን ዝብሃሉ አለውዎም ፡ አብ ገረዓልታውን ካልእ ዓሌት አለውዎም ፡ ሐሐሊፎም ዓድታት ሒዞም በርክት አለዉ ።

ካብ ደቂ እዮብን ዝውለዱ የሕዋቶም አብ ቶርዓ ተሐዋዊሾም አለውዎም ከምኡ ድማ ካብኦቶም ዝኸዱ ካብ እዮብን ዝውለዱ አብ ሐዘ ተሐዋዊሾም ምስ ካልእ ነገድ አብ ሐዘ አለዉ ። ብጀካ እዚኦቶም ድማ ሐዘ የሕዋት መንሳዕ አዝዮም ብዙሐት እዮም ። ፪ተ ሐዘ ተብሂሎም ይጽውዑ ። ከምኡ ድማ አብ ቶርዓ ቤት ሙሰ ዝብሃሉ መስመር ዝወለዶም አብ ቶርዓ አለዉ ፡ ከምቲ አብ ቅድም ተጠቒሶም ዘለዉ አብ ወለዶ ሮብራ ካብኦቶም ካብ መስመር ዝወጹ አብ ቶርዓ አለዉ ፡ ብጀካ እዚኦቶም ድማ ፪ተ ቶርዓ የሕዋት መንሳዕ እዮም ።

ስለዚ እቲ ሕዝቢ ብኸብቲ ምኽንያት ብስደት ካብ አሕዋቱን ካብ ወገኑን እና ተፈልዩ ምስ ካልእ ነገድ እና ተሐዋወሰ ብቋንቋ ምውርራስን ብምትእትታውን አብ ሐደ ሽም ይጠቓለል፡ ግና በብዓይነቱን በብክፍሉን ፍሉጥ እዩ፡ ከምኡ ድማ ወሬዛይ ዝፈረ

ዮ·ም ሐሐሊፎም አብ ትግራይን አብ ኤርትራን ዝርከቡም ንጣር አለውዎም ፡ ክንድቲ ዝአክል ግና ብዝሒ የብሉምን ፡ ከምኡ ድማ ሐረዛይ ዝፈረዮም አብ ከባቢ ባዕዕ ዝር ከቡ ሕዝቢ ዝገልጽ አብ ቤት በለው ጽሑፍ ዝርከቦም ተሰምዮ·ም አለዉ ።

ዘንታ ገብሩ አዶናይ ።

ገብሩ አደናይ ወይን ገብሩ ሃዳናይ ፡ ዝብሃል አብ ስርኩሰ ምስ የሕዋቱ ብዙሕ እዋን ይቕመዋ ነበረ ፡ ደሐርውን አብ ምድሪ ሐዘ ወሪዱ አብኡ ሐያለ እዋን ምስ ፀንሐ ሰቡን ማሉን አኪቡ ናብ የሕስአ አትዩ ተቐመጠ ፡ አብ አሕስአ ክይኑ ድማ ሐንቲ ጓለ ቢት የአትዩ ክብአ ንሰለስተ አወዳት ወለደ ፡ ሽሞም ድማ ፡ ዑቕበንኪኤል — ፍረንኪ ኤል — ተስፋንኪኤል ይብሃሉ ነበሩ እዚአም ሰለስተ ደቂ ገብሩ አዶናይ ተብሂሎም አብዘለዉ እልዮም ብሐደ ሽም ይፅውዑ ፡ ንሱ ድማ ክብ አሕስአ ተመሊሱ ናብ ሐዘ አትዩ ተቐመጠ፡ እቶም ፫ት ደቂ ግና ሰበምን ማሎምን አኪቦም ንዓይላ ጉንደትወረዱ ፡ አሕአምን ጠለ በጊዖምን አግማሎምን ማአለያ ዘይብለን ሐመደ ግዳም እየን ዝነበራ ።

ንሳቶም ድማ ፈለማ አብ አሕሳአ ክቐመጡ ስለ ዘይፈተዉ ፡ ናብ ዓይላ ጉንደት ዓዲ ክንብሩ ሐረዩ በዚ እዋንዚ ጉንደት ጻር ጸሊም ሀሮርማ በረኻ ሀልም ዝበለ ገረብ ነበረ ። ንሳቶም ድማ ሐያሎ እዋን እብኡ ተቐመጡ ፡ ክብዚአም እቲ ሳልሳይ ሐዎም ፍረንኪኤል እተብሀለ ክብ ዓይላ ጉንደት ፡ ክብ አሕዋቱ ተፈልዩ ንዝበን ሠራዩ አትዩ ተቐመጠ ፡ ንሱ ዝፈረዮም ድማ አብ ዓዲ ሐርካይን ዓዲ ቐለትን ዓዲ ሐሰሮን አለዉ ፡ ክብዚአም ዝወጽሉ አሕዋቶም ድማ አብ ታኺታ አለውዎም ፡ ክምዚሎም ንሱ ዝፈ ረዮም አብ ዘለዉ እልዮም ደቂ ፍረንኪኤል ይብሃሉ ።

ዘርኢ እቲ ክልአይ ሐዎም ዑቕበሚካኤል ድማ ፡ ንሱ ዑቕበሚካኤል ካብ ጉንደት ካብ ሐዉ ተፈልዩ ሰቡን ማሉን አኪቡ ብኹዶ ፈላሲ ኄሩ ኡብዚ ሕጂ እንጋንአ ተብ ሂላ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ ፡ አብ ማእከላ አትዩ ተቐመጠ ። ፈለማ ግና ካብ ጉንደት ቅድሚ ምብጋሱ ፪ቲአም አሕዋት ክፈላለዩ ከለዉ ፡ ተስፋንኪኤልን ዑቕበንኪኤልን ፡ አታ ንስኻ ንዓላኻ ፡ አታ ንስኻ ንዓይላኻ ኢሎም ፪ቲአም አሕዋት ብምኽሪ ተፈላለዩ ይብሃል ።

እዚ ዛንታዚ ድማ ብዙሐት የዘንትውዎ እዮም ፡ በዚ ምኽንያትዚ እቲ ንዓላ ሐዘ ፡ እቲ ድማ ንዓይላ እንጋንአ ሐዘ ። ዑቕበንኪኤል አብ እንጋንአ ክይኑ ማሉን ጠለ በጊዑን ገመሉን ማእለያ ዘይብለን ምድሪ ክዳንን ነበራ ይብሃል ። ንሱ ድማ ምስቶም ሽዑ ዝነበሩ ገዝእ ሀገር እምሐገርጊስ ዝብሃሉ ፡ አብ ዓይኖም ድማ ምርኡይ ነበረሞ ነዚ ሕጂ ዘለውዎ ምድሪ ክብቶም ሽዑ ዝነበሩ ንጉሥ ርስቲ አታሒዝዎ ። እቲ ዝሐዘ መኻን ድማ እንጋንአ ይብሃል ፡ ብስሜን መረታ ቀያሕቲ ፡ ብደቡብ እገላ ሐመስ ፡ ብምስራቕ ሐር ማዝ ዝረገጸ ፡ ብምዕራብ ሠሐርቲ ክምዚሉ ርስቲ ንእኡን ንደቁን ንደቂ ደቁን ይብጻ ሕሉ ኢሎምዎ ይብሃል ።

ብዛዕባዚ እና ጠቐሰ ዘዘንት ፡ በርሙዳዝ ዝብሃል ወዲ እስፓኛ ክብ ኢትዮጵያ ዝወ ሰዶ ጽሑፍ ሐሐሊፉ ይጠቕስ እዩ ፡ ደቂ ዝሐዝዎ ዓድታት ድማ ክንሰሚ ፡ እኒ ደቀ እም

ሐረ እኒ እፈልብ እኒ ቐይሕ ኮር እኒ ሰሳሕ እኒ ደቂ ናዞ እኒ ነፀሉ ከምኡ ድማ ካብዚአም ዝወጹ ሐሐሊፎም ምስ ክልአ ዓሌት ተዛኒቖም ይርከቡ ።

ተስፋሚካኤል ድማ አብ ጉንደት ክይኑ ንሱ ዝፈረዮም አብ ዓዲ ደራጉዲን አብ ገዛ ዓዲ ሀብሱሉስ አብ ዓዲ ሽመከለ ከምኡ ድማ ካብአም ዝወጹ ፡ እንዳምሕረት ዝብ ሃሉ አሉዋቶም ፡ አብ ፃዕዳ ክስታን አለውዎም፡ ከምኡውን ሐሐሊፎም አብ ዓይላ ጉን ደት ይርከቡ ።

ከምዚሎም ፫ት ደቂ ገብሩ አዶናይ ፡ አብ ዘለዉ እልዮም ብሐደ ሽም ደቂ ገብሩ አዶናይ ይብሃሉ ። ከምቲ አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ ካብ ዋንቲ መሠረት ወለዶአም ካብ ቀዳ ማይ ሳባ ወዲ ኢትዮጲስ ተተሐሒዙ ዝወረደ ዘርኢ ንምኽኣም አብ ብዙኃት ጽሑፍ መጻሕፍቲ ይነግረሎም እዩ ። ከምኡውን ምስ አብ ብርሃን መስቀል ተኸሉ ሐው ደጊ ያት ገብራይ ዝተሰማምዒ እዩ ።

ምዕራፍ ፵፱ ።

ወለዶ መንሳዕ ።

እዛም ክልተ መንሳዕ ካብ ዋንቲ መሠረት ወለዶአም ከምቲ አብ ሐድ ሐደ ጽሑፍ ተጠቒሱ ዘሎ ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ አሎና ። ክልተ መንሳዕ አቦታቶም ካብ ዓዲ ዓረብ ካብ ዘርኢ ቁረሽ ካብ ማዓወያ ዘርኢ ተታሒዙ ዝወረደ ስጋዕ ዘድን ዝበድን ክልቲ አም አሕዋት ሐያሎ ትውልዲ ኀይሮም ይቕርሕዎም ።

ክልቲአም አሕዋት ከአ አብ ምድሪ ዓረብ እዮም ዝነበሩ ፡ ድሐር ግና ክፋላለዩ ከለዉ ዚድ አብ ምድሪ ዓረብ ተረፈ ዝቤድ ግን አብ ምድሪ አፍሪካ ባሕሪ ኤርትራ ተሳ ጊሩ አብ ቡሪ በረኻ ባሕሪ አትዩ ተቐመጠ ፡ አብኡ ኮይኑ ከአ ፡ ፩ መንስዓይ — ፪ ሃደ ንደዋይ — ፫ ሐዘታይ — ፬ ሽሃይ ፭ ማርያይ — ፮ ዓዶግሌ — ፯ ቶርዓይ ከምዚሎም ደቂ ዚድ እዮም ዝብሃሉ ።

ሃደንደዋይ ፡ ንሃረንደዋ ዝፈረየ እዩ ፡ ንሳቶም ዝፈረይዎም አብ በረኻ ምዕራብ ኤር ትራ ወሰን ወሰን ሐሐሊፎም ‹ዘላን› ሐለውቲ ከብቲ ኮይኖም አብ ብዙሕ ስፍራ ፋሕ ኢሎም አለዉ ፡ ብሐደ ሽም ሃረንደዋ ይብሃሉ ።

ዘርኢ ቶርዓ ፡ ቶርዓ ዝፈረይዎም አብ ብዙሕ ስፍራ አለዉ ፡ ገሊአም አብ ጊንዳዕን አብ ከባቢ እግሪ ደብረቢዘንን አለዉ ፡ ብሐደ ሽም አብ ዘለዉ እልዮም ቶርዓ ይብሃሉ።

ሽሃይ ዝፈረዮም ፡ ሽሃይ ዘብአም አብ ዘለዉ እልዮም ብሽም እብአም ሽሁ ተብ ሂሎም ይጽውዑ አለዉ ።

ዘርኢ ማርያይ ፡ ማርያይ ዝፈረዮም ከአ ምድሪ ሮራ ዘለዉ ማርያ ጸሊምን ማርያ ቀይሕን ተብሂሎም ይጽውዑ አለዉ ፡ ቅድም ማርያይን መንስዓይን ብሐንሳብ ካብቲ ዝነበርዎ ምድሪ ቦሪ ዝብሃል ባሕሪ ጥቓ ደንክልን ዘላን ዘላ ፡ ክብአ ተላዒሎም ሰበምን

ማሎምን አኪበም አብ ሃይገት አተዉ ። ንሳ ከአ ምዳቕ ጽሑይ እያ እሞ ናብአ ክቕ መጡ ፈተዉ ፡ ጸኒሖም ከአ ክሳዕ ሮታ ምድሪ ሐዙ ። ብፍላይ መንስዓይ ንሃይገት ንበ ይኑ ክሕዛ ፈተወ ፡ አብ ዓመት ክልተ ግዜ ክረምቲ ስለ ዘለዋ አብአ ክቕመጥ ሐረየ ። መንስዓይ ንዓረቢ ወለደ ፡ ዓረቢ ከአ ንአወሊ ፍንጃይ ወለደ ፡ አወሊ ፍንጃይ ከአ ንሐ ዋጨ ወለደ ፡ ሐዋጨ ከአ ንመሐሪ ወለደ ፡ መሐሪ ከአ ንዑቕባዝጊ ወለደ ፡ ዑቕባዝጊ ከአ ንአብርሄ ወለደ ፡ አብርሄ ከአ ንሰረቐሽንገብ ወለደ ፡ ሰረቐሽንገብ ከአ ንአሕፈሮም ወለደ ፡ አሕፈሮም ከአ ንካምል ወለደ ፡ ካምል ከአ ንአፍታይ ወለደ ፡ አፍታይ ከአ ንኸንቲባ ዑቕባንኪኤል ወለደ ፡ ከንቲባ ዑቕባንኪኤል ከአ ንሃብተስላሰ ወለደ ፡ ሃብተ ስላሰ ከአ ንትምኪኤል ወለደ ፡ ትምኪኤል ከአ ንገብረየስ ወለደ ፡ ገብረየስ ከአ ንተስ ፋንኪኤል ወለደ ፡ ተስፋንኪኤል ከአ ንአፍታይ ወለደ ፡ አፍታይ ከአ ንኸንቲባ ተስፋ ንኪኤል ወለደ ፡ ኸንቲባ ተስፋንኪኤል ከአ ንኸንቲባ ዑቕባንኪኤል ወለደ ፡ እዚኦም ዝፈረይዎም አብ ገለብ አለዉ ፡ ዓዲ አሕፈሮም ከአ ይብሃሉ ።

ምዕራፍ ፶ ።

ደቂ ለዋይ ።

እዚ ለዋይ እዚ ሐው አሕፈሮም ወዲ ሰረቐሽንገብ እዩ ፡ ለዋይ ከአ ሰለስተ ወለደ ፡ እዚኣቶም ከምዚ ዝስዕብ እዮም ፡ ገብረየስ ዓንዶላይ — ቡላ — ይብሃሉ ፡ እዚ ኦም ሰለስቲኦም ዝፈረይዎም አብ ገለብ አለዉ ፡ ብሐደ ሽም ደቂ ለዋይ ይብሃሉ ፡ ከምኡ ከአ ደቂ ለዋይ ካብ ክልአ ሰበይቲ ዝውለዱ ፡ ሐሸላ — ግዕደድ — መሐሪ — አቤብ ወለደ ፡ ካብዚኦም ሐሸላ ንዓንዶላይ ወለደ ፡ ዓንዶላይ ከአ ንገብረየስ — ንዓ ይላይ — ንዓንደየስ ወለደ ፡ እዚኦም ዝፈረይዎም አብ ኩሉ ዓድታት ብሽም አበታቶም አብ ዘለዉ ኣልዮም ዓድ ገብረየስ ዓድ ዓይላይ ዓድ ቡላ ይብሃሉ አለዉ ።

ገብረየስ ንተስፋንኪኤልን ንዓዳን ንሀብተማርያምን ወለደ ፡ ካብዚኦም ተስፋንኪ ኤል ንሕመድን ንመስመርን ንእስፈዳይን ንሐሸላን ንሰመሬን ወለደ ፡ ካብዚኦም መስ መር ንኸንቲባ ቴድሮስ ወለደ ፡ ከንቲባ ቴድሮስ ከአ ንገላድዮስን ንተኸለየስን ንገርጊ ስን ንእስገዶምን ንብእምነትን ወለደ ። ካብዚኦም ከንቲባ ብእምነት ንኖርን — ንናይርን ንተስፋንኪኤልን — ንዓሊኑርን — ንእስገዶምን — ንአልመዶምን — ንዓሊሸኽን — ንዑ መርን — ንመሐመድ ዓልን — ንመሐመድ ኑርን — ንእዙዝን ወለደ ። ካብዚኦም እዙዝ ወዲ ከንቲባ ብእምነት ንመሐመድ ንፍክክ ወለደ ።

<u>ደቂ ተኸለየስ</u> ፡ ተኸለየሰ ወዲ እድሪስ ንሃብተየስን ንከንቲባ ነጋስን ንይበቲትን ንእዛዝን ወለደ ፡ ካብዚኦም ከንቲባ ነጋሲ ዝወለዶም ሐደምበስ ግሬነት ናትናኤል እዚ ኦቶም ደቂ ከንቲባ ነጋሲ ይብሃሉ ። እዛዚ ሐው ከንቲባ ነጋሲ እዩ ፡ እዛዚ ዝወለዶም ፡ ንገንደር ንሀብተየስ እዚኦም ደቂ እዛዚ እዮም ፡ ገንደር ንሃብተገርጊስ ወለደ ።

ኤሎስ ወዲ እድሪስ ዝፈረዮም ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ንእድሪስን ንመሐመድን ንል ጃጅን ንእያሱን ንገላይዶስን ወለደ ፡ ካብዚኦም ልጃጅ ንድራር ንራካ ንለጃጅ ንመሐ መድ ዓሊ ወለደ ።

<u>ደቂ ዓንዶላይ</u> ፡ ዓንዶላይ ወዲ ለዋይ ዝፈረዮም ፡ ንሰመረልዑልን ንተስፋጮንን ወለደ ፡ ካብዚኦም ተስፋጮን — ንየሃንስ — ንአሚር — ንይስሐቕ — ንተስፈገርጊስ — ንብሐይላይ — ንለዋይ ወለደ ።

<u>ደቂ ለዋይ</u> ፡ ለዋይ ንአሕፈሮም ንፍክክ ንዑቕባገርጊስ ንዳምር ወለደ ፡ ሰመረልዑል ንመዲን — ንክቢን — ንገቢል — ንአሚር ድሩይ ወለደ ።

<u>ደቂ ዓንዶላይ</u> ፡ ዓንዶላይ ንእድሪስን ንዮናስን ወለደ ፡ ተስፋጮን ወዲ ዓንዶላይ ንሐ ሸላ — ንየጊን — ንዓይላይን ወለደ ፡ መሊሱ ከአ ካብ ክልአ ሰበይቲ ንቴድሮስን — ንዕቑበየ ስን — ንረድእን — ንመብስዕን — ንዓርን — ንሳልሕን — ንነታበይን ወለደ ። ተስፋጮን መሊሱ ከአ ካብ ክልአ ሰበይቲ ንኖር — ንፍክክ — ንፍሊጶስ ወለደ ፡ ካብዚኦም ዓይ ላይ ወድ ተስፋጮን ንተኸለየስ — ንግብጣን — ንዕጀል — ንናሽሕ — ንሙሳ — ንል ባብ ወለደ ፡ ካብ ዚኦም ልባብ ዝወለዶም ንዓቤ — ንሱር — ንየሐንስ — ንበሺት — ንሐምደ — ንሙሳ ወለደ ፡ ከምዚሎም ደቂ ልባብ ይብሃሉ ።

<u>ደቂ ዕጀል</u> ፡ ዕጀል ወዲ ዓይላይ ንመንደር — ንዓይላይ — ንአድግ — ንፈደል ንእያሱ — ንኖር ወለደ ፡ ካብዚኦም ዓይላይ ወዲ ዕጀል ንሐስማን ንፍሊጶስን ወለደ ፡ ካብዚኦም ድማ ፍሊጶስ ወዲ ዓይላይ ንገብረጻድቕን ንሰለሙን ወለደ ፡ ፈደል ወዲ ዕጀል ከአ ንእዛዝ — ንሀዳድ — ንዳዊት — ንአማኒኤል ወለደ ፡ ሀዳድ ወዲ ዕጀል ንአ ልአዛር ወለደ ፡ አልአዛር ከአ ንኤልያስን ንኤልሳን ወለደ ።

<u>ደቂ የጊን</u> ፡ ወድ ተስፈጮን የጊን ንዓገበ — ንወርዒሰብ — ንጀሃድ — ንክፍለገርጊስ ወለደ ፡ ካብዚኦም ክፍለገርጊስ ንእስፈዳይ ወለደ ፡ እስፈዳይ ከአ ንዳፍላ ወለደ ፡ ወር ዒሰብ ወዲ የጊን ንሀብተየስ ወለደ ፡ ሀብተየስ ንወርዒሰብ ወለደ ፡ ወርዒሰብ ከአ ንጀሚዕን — ንፍክክን — ንገላዲዮስን — ንሕዳድን — ንሀብተየስን — ንጃወጅን — ንት ምኪኤልን ወለደ ።

<u>ደቂ ግዕዳድ ወዲ ለዋይ</u> ፡ ግዕዳድ ንስብሐለብ - ንመናቕሙ - ንተስፋልዑል ወለደ ፡ ካብዚኦም ተስፋልዑል ንቡላ ወለደ ፡ ቡላ ከአ ንትራጅ ወለደ ፡ ትራጅ ከአ ንጀሃድ ወለደ ፤ ጀሃድ ከአ ንቡላ ወለደ ፡ ቡላ ከአ ንጀሃድ ወለደ ፡ ጀሃድ ንዒተልን ንትራ ጅን ወለደ ፡ ካብዚኦም ዒተል ዝወለዶም ንትራጅ — ንፈደል — ንአብርሃም — ንጃምዕ ንእያሱ ወለደ ፡ ከምዚሎም ዓዲ ቡላ ይብሃሉ ።

<u>ደቂ መሐሪ ወዲ ለዋይ</u> ፡ ክንድቲ ዝአክል ብዝሒ የብሎምን ዝርከቡም ግና ምስ ዓዲ ቡላ ተሐዊሾም ፡ ብዓዲ ቡላ ሽም ይጽውዑ አለዉ ። ከምኡ ከአ ደቂ አቢብ ወዲ ለዋይ ዝፈረዮም ፡ ዝርከቡም ምስ ዓድ ገብረየስ ይጽውዑ አለዉ ። እዚ መሐሪ ወዲ ለዋይ ዝፈረዮም ንሐምድ = ንተኸለየስ — ንሐንስ — ንገንደር ንመሐመድ — ወለደ፡ አቢብ ዝወለዶም ወዲ ለዋይ ሐዊ መሐሪ እዩ ፡ ንሹም ሐድገ — ንአቢብ — ንስዕረ

ንዳውራይ — ንሐይልሚኪኤል — ንመሐመድ ወለደ፡ እዚኦም ዝፈረይዎም ምስ ዓድ ገብ ረየስ አለዉ ።

<u>ደቂ አሕፈሮም ወዲ ሰረቐ ሽንገብ</u>፡ አሕፈሮም፡ ንከምልን ንእስሙዔን ወለደ፡ ካብዚ. ኦም አስሙዔ ንያዕቆብ — ንባይራይ — ንሐየሎም — ንትምኪኤል — ንየረን — ንአቢብ ነዚኦም ወለደ፡ ካብዚኦም አቢብ ንይስሐቕ — ንትማርያም — ንትምኪኤል — ንዘርኢት ወለደ፡ ካብዚኦም ትምኪኤል ንገብረንኪኤል — ንሃብተገርጊስ — ንዑቕበንኪኤል ወለደ፡ ዑቕበንኪኤል ከአ ንገብረንኪኤል ወለደ ። ካብዚኦም ድማ ገብረንኪኤል ወዲ ዑቕበንኪኤል ንሃብተስላሰን ንሐምደን ወለደ ።

ባይራይ ከአ ንኤርምያስን — ንመሐመድ — ንትምኪኤል - ንእድሪስ - ንኖር ወለደ፡ ዘርኢት ወዲ ሻሐቕ ከአ ንማንታይ ወለደ፡ ሐየሎም ወዲ ያዕቖብ ከአ ንስመረአብ ንተኽለአብ — ንገብረየስ — ንናይር — ንአተሽም — ንኣይበት — ንአብርሄ — ንገብረ መስቀል — ንገብረማርያም ንዝወልዲ — ንከሊብ ከምዚሎም ደቂ ሐየሎም ወዲ ያዕቆብ ይብሃሉ፡ እንተኾነ አብቲ ላዕሊ መጸውዒኦም ደቂ ሰረቐሽንገብ እዮም ዝብሃሉ ።

<u>ደቂ ከምል</u>፡ ከምል ዝወለዶም ክንሰሚ ንአፍታይ ንማልክ ወለደ፡ ካብዚኦም ማልክ ንድብሉይ ወለደ፡ ድብሉይ ዝፈረዮም ክንድቲ ዝአክል የብሎምን፡ አፍታይ ንከንቲባ ዑቕበንኪኤል — ንሃብተስላሰ — ንደሴት — ንሕጊት — ንተስፋላሰ — ንትምኪኤል ከምዚሎም ደቂ አፍታይ ይብሃሉ ። ክንትብንት ከአ ካብ ቤት አብርሄ፡ ካብዚ ዑቕበ ሚከኤል እዚ እያ እትጀመረት እንተኾነ፡ ሃብተስላሰ ክንሱ በኽሪ ቤት ብንእሽትኡ ስለ ዝሞተ፡ ወዲ ትምኪኤል ንእሽተይ ስለ ዝኾነ ናብ ሐወቡኡ ናብ ደሴት ክንቲብ ነት ናብኡ ሐሊፈት ።

<u>ዘርኢ ደሴት</u>፡ ደሴት ንተኽለየስ — ንነበራይ — ንሃመጃይ ወለደ፡ ተኽለየስ ከአ ሐድጊ ስለ ዘይብሉ አሕዋቱ ወረስዎ ። ነበራይ ከአ ንፈደል — ንሀብተየስ — ንናይር — ንኖር — ንድሩይ —ንመሐመድ ወለደ፡ ካብዚኦም ድሩይ ንመሐመድ — ንሃመጃይ — ንእድሪስ ወለደ፡ እድሪስ ከአ ንእሽሐቕ ወለደ፡ ካብዚኦም ከአ እሽሐቕ ንገብረየስ ወለደ ገብረሰየስ ከአ ንመሐመድ ኬር ወለደ፡ መሐመድ ኬር ከአ ንመስመር — ንገን ደር — ንመንደር — ንእስጢፋኖስ — ንገብረየስ ወለደ፡ ከምዚሎም ዓድ ኢድሪስ ይብሃሉ ።

<u>ደቂ ሕጊት</u>፡ ሕጊት ንሜድቕ ወለደ፡ ሜድቕ ከአ ንአሕፈሮም — ንሕጊት ወለደ፡ ካብ ኦም ሕጊት ንተስፋጮን — ንጉጉይ — ንአሕፈሮም — ንፍክክ ወለደ፡ ሀዳድ ከአ ንተስፋ ጮን ወለደ፡ ተስፋጮን ግን ሐድጊ የብሉን፡ ጉጉይ ወዲ አሕፈሮም — ንተኽለየስ — ንናሽሕ — ንብእምነት — ንመሐመድ — ንእክት ወለደ፡ ካብዚኦም ናሽሕ ንአሕመድ — ንእድሪስ — ንብእምነት ወለደ፡ ሕጊት ወድ ሜድቕ ንሰረቐ ንገብርረብ ወለደ፡ እዚኦም ግና ሐድጊ የብሎምን፡ ተስፋስላሰ ወዲ ዑቕበንኪኤል ንገረማርያም — ንመስመር — ንስመራ — ንሰናድር — ንመንደር — ንዓብዱ — ንዓልገደናይ ወለደ፡ ካብዚኦም መንደር ወድመስመር ቀዳማይ ንመስመር ወለደ፡ መስመር ከአ ንእድሪስ - ንጋብሽ — ንመፍ ለስ — ንሳልሕ — ንበኺት — ንማዓር ወለደ፡ ካብዚኦም ጋበሽ ወድ መስመር ንከልአይ.

መስመር — ንመሐመድ — ንፊሊጵስ ወለደ፡ ገንደር ወድ መስመር ድማ ንቀዳማይ ሃብትየስ — ንበኺት — ንሽልሽል — ወለደ፡ ስመራ ወድ ገረማርያም ንገረማርያም — ሳምራን ወለደ፡ ካብዚኦም ገረማርያም ንዓበ — ንሳምራ ወለደ፡ ሳምራ ወዲ ገረማርያም ንጅቡል — ንሕነሽም ወለደ፡ ካብዚኦም ሕነሽም ንጅቡል ወለደ፡ ጅቡል ከአ ንመሐመድ ወለደ ።

<u>ደቂ ትምኪኤል</u>፡ ትምኪኤል ወዲ ሃብትስላሰ ንገብረየስ — ንተስፋንኪኤል — ንአፍታይ ንከምል — ንሐርሽይ — ንገብረየስ — ንየጊን ወለደ፡ ካብዚኦም ከምል ቀዳማይን ገብረየስን ሐድጊ ዘይብሎም ስለ ዝጠፍኡ አሕዋቶም ወሪሶምዎም አለዉ ። ሐርሽይ ወድ ተስፋንኪኤል ንተስፋንኪኤል — ንደስላስ — ንገብረየስ — ንሃብትስላሰ — ንመሐመድ — ንሐምድ ኑር ወለደ፡ የጊን ወድ ተስፋንኪኤል ንደሴት — ንአብስላብ — ንሀያቡ — ንአሚር — ንቴድሮስ ወለደ፡ ሀያቡ ከአ ንጀሚል — ንእብራሂም ንደሴት — ንየጊን ወለደ፡ ቴድሮስ ግና ንግሬነት ወለደ፡ አብ ስላብ ወዲ የጊን ከአ ንከምል — ንትምኪኤል — ንሽሐቕ — ንእዛዝ — ንሀዳድ — ንገብረየስ — ንአብ ስላብ — ንእድሪስ — ንከምል ወለደ፡ ሀያቡ ወዲ የጊን ከአ ንዑመር — ንየጊን — ንማሕሙድ — ንጃውጅ — ንእክድ — ንእድሪስ — ንዓሊ ወለደ ።

ካብዚኦም አፍታይ ወድ ተስፋንኪኤል ንትማርያም — ንተስፋንኪኤል ወለደ፡ ካብዚ. ኦም ትማርያም ብንእሽትኡ ከሎ ሞተ ። ተስፋንኪኤል ግና ንአፍታይ — ንብእምነት ወለደ፡ ብእምነት ከአ አብ ዘመተ ብዘበን ደግያት ውቤ አብ ኲናት ሞተ፡ አፍታይ ከአ ንልጃም — ንእያሱ — ንተስፋንኪኤል — ንብእምነት ወለደ፡ ካብዚኦም ከአ ልጃም ንእድሪስ — ንሐምድ — ንጀሚዕ — ንሐጂ — ንማሕሙድ ወለደ፡ ደቂ ብእምነት ከአ አፍታይ — እያሱ — አስፈዳይ — ሐስማ ይብሃሉ፡ ካብዚኦም ክሳዕ ለይቲ ሎሚ ሽመት ምስኦም አላ፡ እዚአቶም ከአ ዓድ አሕፈሮም ተባሂሎም ይጽውዑ አለዉ ።

<u>ዛንታ ቤት ሽሕቀን</u>፡ አብረሄን ሽሕቀንን ደቂ ዑቕበዝጊ እዮም፡ ብሐንሳብ ይቕመጡ ነበሩ፡ ዑቕበዝጊ ዝወለዶም ንገረማርያም — ንዓገበ — ንሽምትንስኤ — ንብሃይ ማኖት — ንሹምገድ — ንከሊብ — ንገረማርያም — ንከንቲባ ዘርኢት — ንሐየት — ንሀሞም — ንከንቲባይ ከሊብ — ንከንቲባይ ዕሪት — ንከንቲባይ አትከነ — ንፈዝዕ — ንመንደር — ንመስመር — ንገንደር — ንገብረየስ — ንዳር — ንገረክርስቶስ — ንእዙዝ — ንተኽለየስ — ንእድሪስ ከምዚሎም ሐደ ገዛ እዮም ።

ከሊብ ንመስመር ወለደ መስመር ከአ ዝፈረዮም ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ሳምራ ሕሽል — ትጃር — ቴድሮስ — ከንቲባ ዳር — ዕሪት — ዓሳማ — እዛዝ — ልባብ — ሀዳድ — እያሱ — ጀንጀር — ከንቲባይ እድሪስ — ከንቲባይ ባይራይ — ሸውሽ ፍክክ - ሽክር — ትማርያም — ገብረየስ — መፍለስ — ፈደል — ዳይር — ሃብተየስ — ሕመድ — ዕጀል — ሐስማ — ሕሽል — ከንቲባይ መሐመድ — ሬካ — ቡላ — ብእምነት — ኢቢብ — ግብ ማን — ዕፈል — መዲል — ዝርኢት — አፍታይ — አስፈዳይ — ወርዒ — ሰብ አስገ ዶም — ጅሃድ — ሽከር ከምዚሎም ሐደ ገዛ እዮም ።

ፈዛዕ ወድ ዘርኢ.ት፡ ንክንቲባይ ዘርኢ.ት — ንክልአይ ደሲት ወለደ፡ ክንቲባይ ዘርኢ.ት ደሲት ሐጨ፡ ስለ ውሉድ ዘይነበሮ ወረሶ፡ ደሲት ዝወለዶም አቢብ - ዕቝበረቢ — ዋረዳን — እድሪስ ወለደ፡ ዓገባ ወድ ገረማርያም፡ ገረማርያም ወድ ዑቝባዝጊ እዩ፡ ሀብቱ ንሐሽላ ወለደ፡ ሀብቱይ ወዲ ዓገባ እዩ፡ ዓገባ ወድ ዑቝባዝጊ ዝፈረዮም፡ ዑቝባሐንስ — ትምኪኤል — ክንቲባይ ተስፋንኪኤል — ክንቲባ ትማርያም ጅግና ስለ ዝነበረ፡ በዚ ምኽንያት እዚ በላዕ አዳም ተባሂሉ ይጽዋዕ ነበረ። ወርዒ ሰብ ንዕጀል — ንገረንኪኤል — ንተስፉ ወለደ፡ ክብዚኦም ተስፉ ንዕጀል ወለደ።

ዓገባ ወዲ ወርዒ ሰብ ከአ ዑቝባሐንስ — ዑቝባየስ — ንክንቲባይ ተኽልንኪኤል — ንአውዓሎም — ንአሚር — ንየጊን ወለደ፡ ክብዚኦም አውዓሎም ወድ የጊን ንመዲን ወለደ፡ መዲን ከአ ንዓንዱ ወለደ ዓንዱ ከአ ንገብሩይ — ንአውዓሎም ወለደ። ተኽለዉን ወርዒ ሰብ ወዲ ዑቝባሐንስ ንክንቲባ ዑቝባንኪኤል ወለደ፡ ክንቲባ ዑቝባንኪኤል ከአ ንተኽለሐንስ ወለደ፡ ክንቲባ ተኽለሐንስ ከአ ንክንቲባ ዓንደየስ ወለደ፡ ክንቲባ ዓንደየስ ከአ ንክንቲባ ሃብተየስ ወለደ፡ ሃብተየስ ከአ ንቴድሮስ ወለደ፡ ቴድሮስ ከአ ንሀብተየስ ንፍክክ ንስመራ ወለደ፡ ሹም ትንሳኤ ከአ ወዲ ዑቝባዝጊ ወለደ።

ምዕራፍ ፵፩።

ደቂ ተስፎይ።

ተስፍይ ፈለማ ካብ ዓዛውል እዩ ናብ መንሰዓ ዝመጸ ንሱ ድማ ብዘበኑ ሐደ ዓቢ ሰብ እዩ ዝነበረ፡ ብዙሕ ሃብታምን ሊጋስን ተቐባል ጋሸን እዩ ዝነበረ፡ ከምኡ ከአ አስራት ብዥሬት ከየቋረጸ ጽቡቕ ግብሪ የዘውትር ነበረ፡ እዚ ከአ ካብ ዓዛውል ዝኸደ ካብ ዓሌት ሴዋ እዩ፡ ከምኡ ከአ በብእዋኖም ዝመጹ ካብ ክልእ ዓሌት አብ ምድሪ መንሰዕ ሐሐሊፎም ብዙሐት አለዉ፡ ሕጂ አብ ዘለዉ አልዮም ምስ ክልተ መንሰዕ እዩ ቀጽሮም።

ተስፎይ ዝወለዶም፡ ንዕዋጨን — ንገብረስላሴን ወለደ፡ ክብዚኦም ገብረስላሴ ንዕቝብኽርስቶስን — ንይሐንስን — ንገብረክርስቶስን — ንተስፎይን — ንፈታይን — ንሕመድን — ንሃብተስላሴን ወለደ፡ ዑቝበስላሴ ንዑቝባክርስቶስ ወለደ፡ ዑቝባክርስቶስ ከአ ንዕዋጨን — ንየሐንስ ወለደ፡ የሐንስ ከአ ንብእምነት ወለደ፡ ብእምነት ንዓይብ ወለደ፡ ዓይብ ንተስፎይ ወለደ፡ ተስፎይ ንሕድርማርያም ወለደ፡ ሕድርማርያም ንመሐመድ — ንብእምነት — ንዓይቡ — ንዑቝባጨን ወለደ፡ ክብዚኦም ተስፎይ ወዲ ሐንስ ንየሐንስ — ንብእይድ — ንጥሚቴዎስ ወለደ፡ ጥሚቴዎስ ከአ ንዮናታን ወለደ፡ ክምዚሎም ብሐደ ሽም ዓዛውል ይብሃሉ።

ምዕራፍ ፵፪።

ዘንታ የሐንስ ሐካይ።

የሐንስ ሐካይ ዝብሃል በዓል ዓዲ መንጉንቲ ሰራየ አብ መንሳዕ ሐያል እዋን ይቕመጥ ነበረ፡ አብ አግዓሮ ዝብሃል አብ ምድሪ መንሳዕ ዝርከብ እብኡ ቤተ ክርስትያን

እንዳ ማርያም ተኽለ፡ ንሱ ድማ የሐንስ ሐካይ እብታ ብዕሉ ዝሰርሐ ቤተ ክርስቲያን እብኡ ክይኑ አብ ዓመት በታ ንግደታ ንኩሉ ቤት መንሳዕ ሰብአይ ሰበይቲ ከም ዘለዉ ሎም አበየ፡ እተን አንስቲ መንሳዕ ብሐደ ሽም ተአኪበን ንሰብኡተን ነገሩ ንሳቶም ከአ በሎም፡ ከምኡ ከአ ነተን መጽዓኛ ዘብጽሐ ሰብ ሃቡኒ በሎም፡ ንሳቶም ከአ ከምቲ ቃሉ ፈጺምሉ ብድሕርዚ ነቲ ዝሃቡዎን ናቱን ወሲኹ ንዓዲ አተወ። እቶም ምስኡ ዝነበሩ ጌላው ግና አይንኽይድን ኢሎም አብ መንሳዕ ተረፉ፡ እቶም ዝተረፉ ዝፈረይዎም ክሳብ ሕጂ አብ ምድሪ መንሳዕ አለዉ፡ በዚ ምኽንያት እዚ የሐንስ ሐካይ አስላማይ አይመማኽርቲ እኽሊ አይከብትን ኢሉ መሲሉ ይብሃል።

ሕዝቢ መንሳዕ ይቕበል ነበረ፡ ድሕሪ ብዙሕ ዓመታት ግና ከምቲ ዘልመዶም ክይቅበሎም አበየ፡

ደቂ መሐሪ።

መሐሪ ንዑቝባዝጊ ንአበዛዝጊ ንንዋይዝጊ ወለደ፡ ክብዚኦም ንዋይዝጊ ሐድጊ የብሉን ስለዚ አሕዋቱ ወረሰሞ አለዉ፡ አበዛዝጊ ንቤትሹም አበዛ ዝፈረየ እዩ፡ አበዛዝጊ ንሃብተስላሴ ወለደ፡ ሃብተስላሴ ከአ ንሹም አበዛ ወለደ፡ ሽም አበዛ ከአ ንዶርሙሽ ወለደ፡ ዶርሙሽ ከአ ንመቓዝጊ ወለደ፡ መቓዝጊ ከአ ንአቶ የረን — ንረድአን — ንሹም አበዛን — ንገናድን — ንሐይለየስ — ንዘማትን — ንሽንጉልን ወለደ፡ ክብዚኦም ሽንጉል ንዘርኢ.ት — ንሃብተስላሴ — ንዳብር — ንሕመድ — ንሽንጉል ወለደ፡ ሽንጉል ንዑቝባየስ ወለደ፡ ባይራይ ንአቶ ወለደ፡ አቶ ከአ ንማርያይ — ንነበራይ — ንጃሚል — ንዘማት — ንገቢል — ንስልጣን ወለደ፡ ስልጣን ንዘማት — ንዓብደል ሽኽ — ንአስፈዳይ ወለደ፡ ክምዚሎም ደቂ ሹም አበዛ ይብሃሉ።

ምዕራፍ ፵፫።

ዘንታ መንሳዕ።

እዛ ሕጂ መንሳዕ ተብሂላ ትጽዋዕ ዘላ መሬት ቅድሚዘም ሕጂ ዘለዉ ሕዝቢ ዓርም ዝብሃሉ ዓሌት ነበርዎ። ንሳቶም ከአ ብዘበኖም አዝዮም ሐያላትን ስልጡናትን ሃብታማትን ነበሩ።

አብ ከባስ ሐንብን አብ ኩሉ ምድሪ ብዙሐት እዮም ዝነበሩ፡ ዘበኖም ምስ በጽሐ ግና በረሽም አዘም ሕጂ ዘለዉ ሕዝቢ መንሳዕ እቲ ምድሮም ሒዘም አለዉ፡ ብዘበኖም ከኢ ካብ ጥንቲ አበታቶም ክርስትያን እዮም ዝነበሩ፡ ታቦቶም ከአ ንመብዛሕትኡ ግር ያም እዮም ዘኽብሩ ዝነበሩ፡ ንበረኻ ባሕሪ ታቦቶም ሒዘም አብ ላባ ባሕሪ ትቕመጥ ነበረት። ንዓዶም ክምለሱ ከለው ከአ ናብ ሃይገት ሒዘማ ይምለሱ ነበሩ፡ እታ ቤት ክርስትያን ክሳዕ ሕጂ እንዳ ማርያም ትብሃል አላ። ከምኡ ከአ አብ ሃይገት ዑናታት እብቲ ከባቢ ናይ መንሳዕ አብ አጋዕሮን አብ ገለብን አብ ብዙሕ ስፍራን ይርከብ።

ምዕራፍ ፶፬ ።

ወለዶ ደጊያት ክፍለ ዋህድ ።

እዞም ደጊያት ክፍለዋህድ ካብቲ ዋንቲ መሠረት ዓሌቶም ካብ ነገደ ዮሴፍ ወዲ ያዕቆብ ክወርድ ክዋረድ እዮም ፡ ንሳቶም ከአ ዝመጽዎ ከም ኩሎም የሕዋቶም ብዙሓት ኰይኖም ብአዋን ቀዳማይ ምንሊክ እዮም ፡ ካብ ምድሪ እስራኤል ናብዚ ምድሪ ኢትዮጵያ ዝአተዉ እሞ ፡ አብ ምድሪ ላስታ ኰይኖም ስጋብ ዋግሹም ተወልደመድህን ብዙሕ ትውልዲ ጌሮም እዮም ዝቖርሕዎም ።

ክብዚኦቶም ዋግ ሹም ተወልደመድህን ዝብሃል ሐደ ዓብይ ፍሉጥ ሰብ ነበረ ንሱ ድማ ፡ ንዋግ ሹም ገብረመድህን ወለደ ፡ ዋግ ሹም ገብረመድህን ንዋግ ሹም ምንሊክ ወለደ ፡ ዋግ ሹም ምንሊክ ድማ ንዋግ ሹም ትንክቲዕ ወለደ ፡ ዋግ ሹም ትንክቲዕ ድማ ንዋግ ሹም አሴር ወለደ ፡ ዋግ ሹም አሴር ድማ ንዋግ ሹም ሐንጣል ወለደ ፡ ዋግ ሹም ሐንጣል ድማ ንዋግ ሹም አራንዮስ ወለደ ፡ ዋግ ሹም አራንዮስ ንዋግ ሹም ደሞ ወለደ ፡ ዋግ ሹም ደሞ ንዋግ ሹም ሕነሽም ወለደ ፡ ዋግ ሹም ሕነሽም ንዋግ ሹም ዝዋበ ወለደ ።

ዋግ ሹም ዝዋበ ድማ ካብ ዓዱ ካብ ሰቆጣ መጺኡ ናብ ዓጋመ አተወ ፡ አብኡ ድማ ሐያለ እዋን አንፈጥሬጡ ይገዝእ ነበረ ንግርያም ጉንደጉንዶ ትብሃል ገዳም አብ ዓጋመ ዘላ ንሀዐይ ዳዊት ነጊሩ ፡ ብዘበኑ እያ እትጋደመት መሊሹ ድማ ዓሉም ንሀ ዐይ ዳዊት ሐብቲ ሀፀይ ዘርአያዕቆብ ዝወለደቶ ልዕልቲ ቅዱሳን የእትዩ ንእዘዘ ወለደ ፡ እዘዘ ድማ ንጓል ክንቲብ ናስር በዓል እምባ ሠርሐ መስሐል ወደእክለ ወይዘሮ አበርኸክ እተብሀለት ጓል ወይዘሮ ምንዋል ጓል ራእሲ ዓንደሃይማኖት ፀዓዚጋ ዝወለደታ የእትዩ ንፀት ወለደ ፡ ፩ ንደብረጽዮንን — ፪ ንሀብተልዑልን — ፫ ንግርማልዑልን — ፬ ንይስሐቅን ፡ ክብዚኦም ዘርኢ ይስሐቅ አብ እንጋ አለዉ ።

ግርማልዑል ድማ ንሹም ዓጋመ ዘወልደ ማርያምን ንሀብተልዑልን ንሹም ዓጋመ ተስፋሐንስን ፡ ነዚኦም ፫ተ ወለደ ። ደብረጽዮን ድማ ን፫ተ ወለደ ፡ ፩ ንደግያት ክፍለ ዋህድን — ፪ ንሹም ዓጋመ እምሐን — ፫ ንወይዘሮ ትካልን ወለደ ። ደጊያት ክፍለ ዋህድ ድማ ን፫ተ ወለደ ፡ ሽሞም ድማ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ፩ ንዘወልደማርያምን — ፪ ንቡኪሞስን — ፫ ንአርቃንዮስን ።

ዘርኢ ፫ቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም አብ ዓድዋ ዓዲ ሹም ያዕቆብ እናተባህሉ ይጽውዑ አለዉ ፡ ክምኡ ድማ አሕዋቶም አብ ማይ አብዓ ጋንታ አፈሹም እንዳ ባሕረ ነጋሢ እሽት ተባሂሎም ይጽውዑ አለዉ ። ቡኪ ሞስ ድማ ንያዕቆብ ወለደ ፡ ያዕቆብ ንአተብርሃን ናብ ደጊያት ህዝቅያስ ሠረወታይ አብ ናዕዱር እትያ አብ ሎግዎቲ ንራእሲ ምኪኤል ሥሑል ወለደት ፡ ወይዘሮ ትክል ሐብቲ ደጊያት ክፍለ ዋህድ ናብ አፈ ሹም እስጢፋኖስ እትያ አብ ጉልዓ ንፀዓል አቶ ጊላዝግን ንእቶ ልብሱን ወለደት ፡

ዘርኢ የማኖ ዶሬ ወርሐት ብዙሐት ፈርዮም አለዉ ፡ ዘርኢ ልብሱ ድማ አብ ዓዲ አቤቶ ዘወልደማርያም አብ ዝባን ሰርኹስ ዘሎ ነዚኦም ፈረዩ ።

ክብዚኦም ዓዲ ደጊያት ክፍለ ዋህድ ዝወጽኡ ድማ እኒ ዓዲ ዛውል እኒ ወኪ እኒ ዓዲ ሸኽ አብ ሠራዬ ድማ እኒ ዓዲቀ ገንት እኒ ዓዲ ኩብሎ ገለ አብ አድግና ገለ ናብ ታኼታ ገለ አብ ዓዲ ክምዝናብ ገለ ናብ ሽማንጉሥ ታሕታይ አለዉ ።

ዘርኢ ሃብተልዑል ፡ እቲ አብ ላዕሊ ሽሙ ተጠቒሱ ዘሎ ፡ ንሹም ዓጋመ ተክለየሐንስ ወለደ ፡ ሹም ዓጋመ ተክለየሐንስ ንትግሬ መኰንን ለባሲ ወለደ ፡ ትግሬ መኰንን ለባሲ ድማ ንሰለስተ ወለደ ፡ ንጋፍርን ንርቱዕ አምላኽን ንነጊድን ። ክብዚኦም ርቱዕ አምላኽ ንዓርከ ንብዕሉ ንሚና ንብብለ ንገደለው ወለደ ። ዘርኢ ዓርከ ዝፈረዮም አብ ጉልዓ ዓዲ ዋዓይን ዓዲ ግራት አለው ። ዘርኢ ብዕሉ አብ ማይ መርሐ አለዉ ። ዘርኢ ንብለ ዝበዝሑ አብ ፈረስ ማይ አለዉ ፡ ክብኦም ዝወጹ ድማ እብ ክሳድ ዳዕሮን አብ ቆሐይንን አብ ታኼታን አብ ጥቓ ሊባንን አብ ኳንደብን አብ ደብረሲናን አለዉ ።

ሚና ዝፈረዮም አብ ምድሪ አከለጉዛይ እብ ሽነኽ ዓዲ ቐይሕ አለዉ ። ገደለው ዝፈረዮም ንደብረጽዮን — ንሹም ዓጋመ ገብረ ድንግል — ንክርስቶሳዊ — ንወለተሥላሴ — ንለተድንግል — ንውዳሴ ንሰበኔ ጊዮርጊስ — ንእስጢፋኖስ ። ደብረጽዮን ዝፈረዮም አብ እምቤቶ ብኩላ ስርኩሰ ፡ ዘርኡ አብኡ አለዉ ፡ ክምኡ ድማ አብ ጸሊም ሐመድ።

ሹም ዓጋመ ገብረድንግል አብ ጽንዓ ድጋላ አብ ጋንታ አፈሹምን አብ ገርሐቶ አለዉ ። ክርስቶሳዊ ዝፈረዮም ፡ ዘርኡ አብ ወዓጋን አብ ዋሬትን አለዉ ። ለተድንግል ዝፈረየቶም ፡ አብ ዓራ አብ ክልተ አውላዕሉ አለዉ ። ውዳሴ ዝፈረየቶም ፡ አብ ጉሎመኽዳ አለዉ ። ሰበነ ጊዮርጊስ ንዓዲ ትግሬ መኰንን ብሩ ዝፈረየት እያ ። ወለተሥላሴ ናብ ሹም ዓጋሜ ኩመሊት አትያ ፡ ንዓዲ ሹም ዓጋመ ወልዱን ንዓዲ ሹም ናግሥ ዝፈረየት እያ ። ክምዚሉም ካብ ዘርኢ ደጊያት ክፍለዋህድ እዮም ።

ወለዶ ዛውለታይ ዘርኢ ክልተ ዛውል ።

ካብ ዓጋመ ዓዲግራት ቡክት እዩ ዝወጹ ። ደቂ ደጊያት ክፍለዋህድ አርቀንዮስ ቡኪሞስ ዘወልደማርያም ይብሃሉ ፡ ካብ ነገደ ዮሴፍ ወዲ ያዕቆብ ዘወልደማርያም ወዲ ደጊያት ክፍለዋህድ ንሕማሴን ክልተ ደቂ ሒዙ ገዝዘ ፡ ደቂ ዘወልደማርያም ዓንደሃር ያት ወልደሃርያት ይብሃሉ ፡ ወልደሃርያት ንዛውል ከልክልቲ ለሚዓ እንተረአያ ክናብ ብዕራይ ጽዒኑ ናብ ዛውል በቀሸ በቋቒሸ ደአ እንበር ኢሊ አብአ ተረፈ ።

በዚ ምኽንያትዚ ዛውል በቕሸት ተባሂሉ ይፅዋዕ ፡ ዓንደሃርያት ግና ንወሰን ሰሊብ ሰላሊብ ደአ እንብር ኢሉ ካብ ወኪ ክሳዕ ገድገድ ፡ ክሳዕ ጋድም ምሀረ ሐዘ ፡ በዚ ምኽንያትዚ ዛውል ሰሊብ ይብሃል ። ዓንደሃርያት ንዘራጽዮን ወለደ ፡ ዘርአጽዮን ድማ ፭ተ ወለደ ፡ ካብ ክስታንይቲ ፫ተ ንጻዕዳን ንዓኽሮን ንሐውያን (በርደግ) ወለደ ፡ ካብ ቢለን ይቲ ድማ ፋናን ዛናን ወለደ ፡ አብ ቢለን ዝነብሩ ዛውል አስላሞም ክስታኖም አብ መንሳዕን አብ ቢለንን ዝነብሩ ፡ ብሐበር ዛውል ይብሃሉ ።

ናይቤት ሰለባ ጋንታ ።

ኣኽሮ ወዲ ዘራጽየን ንዓምባሮን ንሐዘትን ወለደ ፡ ሐዘት ንሐደራንኪኤል ወለደ ፡ ሐደራንኪኤል ንተስፋገርጊሽን ንዳግማዊ ሐዘትን ወለደ ፡ ተስፋገርጊሽ ንሰለባ ወለደ ፡ ሰለባ ንተስፋንኪኤልን ንክንቲባ ገብርኤልን ንቅዱሳንን ወለደ ፡ ካብ ዛውል ድማ ኣብ ዓዲ ሽኻ ኣለዉ ።

ዘንታ ደጊያት ክፍለዋህድ ።

እዞም ደጊያት ክፍለዋህድ ኣብዝሕኡ ኣብ ድባርዋ ይቕመጡ ነበሩ ፡ ኣሕዋቶም ባሕረ ነጋሲ እመሐሥላሴን ባሕረ ነጋሲ ኣብርሃምን ክልቲኦም ኣሕዋት ኣብ ዙላ እዩ ዝነበረ ምቕማጦም ፡ ንሳቶም ድማ ሰለስቲኦም ኣሕዋት ኣብ ምድሪ መትሕት ምስ ጸላኢ ኲናት ገጢሞም ፡ ደጋፃት ክፍለዋህድን ባሕረ ነጋሲ እምሐሥላሴን ኣብኡ ሞቱ ።
ባሕረ ነጋሲ ኣብርሃም ክምብሐድሽ ሠራዊት ኣኽቲቱ ነቶም ጸላእቶም ኣርኪቡ
ሕነ ኣሕዋቱ ብዙሕ ቀተለሎም ።

ምዕራፍ ፵፩ ።

ዘርኢ ወቐርትን ክልክልትን።

ሰብ ወቐርቲ ድማ ካብ ዘርኢ ኣሕዋት ዓዲ ደጊያት ክፍለዋህድ እዮም ፡ ካብ ሐሐ ይሌ ዝመጽኡ ፡ እቲ ቀንዲ ፈራይኦም ኣስገዶም ይብሃል ነበረ ፡ ንሱ ድማ ፈለማ ካብ እምባ ሰነይቲ እዩ ዝመጸ ፡ መጺኡ ድማ ኣብ ዓዛርና ይቕመጥ ነበረ ፡ ንሱ ንፎት ወለደ ፡ ሽሞም ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ንጉባይን ንመሐሪን ንሸለስን ወለደ ። ካብዚኦም ድማ እቲ ሳልሳዮም ሸለስ ዝብሃል ዝፈረዮም ኣብ ኣሥመራ ገዛ ሸለስ ዝብሃሉ ኣለዉ ።
ጉባይ ድማ ዝፈረዮም ኣብ ዓደቀ ኣለዉ ። መሐሪ ዝብሃል ሐምም ድማ ኣብ ወቐ ርቲ ኣተወ ፡ ንሱ ዝፈረዮም ድማ ኣብኡ ኣለዉ ። ኣሕዋቶም ንዓዲ ደጊያት ክፍለዋህድ ደድሕሪኦም ካብ ሐሐይለ ሲዒበም ናብ ክልክልቲ ኣተዉ ፡ ገሊኦም ድማ ናብ ሕምብ ርቲ ኣተዉ ፡ ከምኡውን ኣሕዋቶም ክምቲ ቀድም ዝጠቐስናዮ ሐሐሊፎም ኣብ ብዙሕ ስፍራ ኣለዉዎም ። ወቐርቲ ፈለማ ኣቦታቶም ካብ ውቕሮ እዮም ፡ ናብ ሐሐይለ ዝመጹ እዞም ኣብ ውቕሮ ዘለዉ ምስ ጉደብብቶም ሐው ደጊያት ክፍለዋህድ ዝፈረዮም እዮም ።

ምዕራፍ ፵፪ ።

ዘርኢ በለው ።

ዋንት ቅድሚ ምላድ ክርስቶስ ብሽሕን ፫፻ ዓ-ም ኢትዮጲስ ዝበሃል ንጉሥ ፲፮ ዓመት ገዝኤ ። ኣዲኡ ንኢትዮጲስ ድማ ካብ ነገደ ኩሽ ኀል ንጉሥ ቶቶ ፡ ኣግሊ. ትበ

ሃል እያ ዝነበረት ኢትዮጲስ ክአ ንፎት ወለደ ሽሞም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ንላክንዱን — ንሳባን — ንበለውን — ንከለውን — ንኖባን ከምዚኦም ሐሙሽቲኦም ደቂ ኢትዮጲስ ይበሃሉ ።
ኣቦታት ኢትዮጲስ ከምዚ ዝስዕብ ንሰሚ ኣሎና ኢትዮጲስ ወዲ ቡልቅያ ፡ ቡልቅያ ወዲ ቀዳማይ ኣክናሁሰ ወይን ቀዳማይ ሳባ ቃይማይ ሳባ ድማ ወዲ ዮቅጣን ዮቅጣን ሴም ሴም ወዲ ኖህ ከምዚሎም እዮም ኣቦታት ኢትዮጲስ ወዲ ኤቤር ኤቤር ወዲ ሳላ ሳላ ወዲ ቀርናን ቃይናን ወዲ ኣርፋክሳድ ኣርፋክሳድ ወዲ
ብዲኡ ድማ ኢግሊ ኀል ንጉሥ ቶቶ ካብ ነገደ ኩሽ ካብቶም ኣውራ ብዘበኖም ሰብ ሥልጣን ዝነበሩ ክብኣቶም እዩ ሕጂ ግና ብዛዕባ ደቂ በለው ኣመቓቕልኦምን ዝሐዝዎ ምድርን ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ ኣሎና ።
ክብዚ ላዕለዋይ በለው ወዲ ኢትዮጲስ ጀሚሩ ስጋዕ ቀዳማይ ማምሩ ሰላሳን ሽሞ ንተን ወለዶ ፡ ጌሮም ይቖርሕዎም ካብ ቀዳማይ ማምሩ ንታሕቲ ዘሎ ወለዶ ፡ ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ ኣሎና ቀዳማይ ማምሩ ንሁመድ ወለደ ፡ ሁመድ ከዓ ንማሕሙድ ወለደ፤ ማሕሙድ ከዓ ንዳግማዊ ሁመድ ወለደ ፡ ዳግማዊ ሁመድ ከዓ ንዒሲ ወለደ ፡ ዒሲ ከዓ ንዓምር ቅኑዕ ወለደ ፡ዓምር ቅኑዕ ዝበሃል ፈራዪ ኩሎም ዓሌት ናይብ እዩ ።
ሁመድ ቅኑዕ ወይን ኣሕመድ ፃዕዳ ዝበሃል ሐው ቀዳማይ ማምሩ ካብ ክልአ ሰበ ይቲ ዝውለድ ነበረ ሁመድ ድማ ኣብ ፃውራ ባሕሪ ይቕመጥ ነበረ ንሱ ንፎት ወለደ ንሕመድ መላኒን ንሕመድ መኻእን ንሽመዲንን ካብዚኦም ኣሕመድ መኻእ ንበት መኻእ ዝፈረዩ እዩ ።
ዘርኢ ኣሕመድ መላኒ ንፎት ወለደ ፡ ንሕመድ ሐበሻይ ንሕምድ ምናሴ ንሕመድ ድራር ካብዚኦም ኣሕመድ ምናሴ ዝፈረዮም ኣብ ወኪ ዱባ ኣለዉ ፡ ኣሕመድ ድራር ዝፈረዮም ኣብ ቴድረር ኣለዉ ኣመቓቕልኦም ድማ ከምዚ እዩ ፡ ንእኽርዩን ንሐወን ታን ንእሞኑኖን ነዞም ፎት ወለደ ስጋዕ ሉሚ ድማ ብብኦም ሽም ደቂ ድራር ተበሂ ሎም ይዕውዑ ኣለው ንሳቶም ከዓ ኣብ ቴድረር ክም ዘሎ ርስቲ ሒጆም ዓዲ ገበሩ ኣዋልዶም ክዝምሩ ከለዉ ኀል ሽም ባሕሪ ወይን ኀል በለው ኢለን የዝምሩ ።
ዘርኢ ኣሕመድ ሐበሻይ፡ ንእይጣዕስ ወለደ እይጣዕስ ነፀት ወለደ ፡ ንእድመቆም ንሐሱ ንእምናይን ጉንፈ ፡ ከምዚሎም ፀት ደቂ እይጣዕስ ይበሃሉ ዓዶም ድማ ኣብ ምዕ ራብ ተኸላ ዋቓ ዓረዛ እዩ ዝርከብ እኒ ዓራቶ ዝበሃል ዓዲ እኒ ማሀቐቅ እኒ ስምሀሮ እኒ እንጓዳ ማርያም ዓብይ ዓዲ እኒ ሰቓር እኒ ዓዲ ኣኽት እኒ ዓዲ ገበ ፡ ከምዚሎም ሽውዓተ ዓዲ ፀቲኦም ኣሕዋት ዝፈረይዎም ፎት ደቀይ ጣዕስ ይበሃሉ ።

ዘንታ እይጣዕስ።

እዚ እይጣዕስ እይጣዕስ እተባሀሉ ምኽንያት ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ብዘበን ሀፀይ ዘርእያእቆብ ወዲ ሀፀይ ዳዊት መንኹሴ ቆመስ ባሕታዊ ኣቡነ ኣብሳዲ ዝበሃሉ ኣብ በረኻ ብብሕትውና ይቕመጡ ነበሩ ፡ ሐደ መዓልቲ ኣብቲ ዝብሕትውሉ ዝነበሩ መኻን

ሰበይቲ ኢሕመድ ሐበሻይ ብገለ መንገዲ ክትሐልፍ ተጓኒፈቶም ፡ ንሳ ኸአ ርእይ ምስ በለቶም ናብ ባይታ ፍግም ኢላ ሰገደትሎምን አብ እግሮም ተሳለመቶም ፡ ንሰም ድማ አይደሐንክን ዶ ? ኢሎም ሐተትዎ ንሳ ክአ እቱም አበይ እኑ ሐደ ልማኖ ክልምኑ ንስኹም ሐደ ዓብይ ሰብ በዓል ብዙሕ ተአምራት ናይ ረቢ ሰብ ኢኹም እሞ እንተ ፈጠረለይስ መርቁኒ ኢኹም የለቶም ።

ንሰም ድማ በሊ የልዋ ውላድ ክትወልዲ ኢኺ እግዚአብሔር ዝደለኺዮ ኩሉ ክገብረልኪ እዩ አብ ገዛኺ ከይድኪ ክአ ለምንዮ ፡ እቲ ናይ ፈለማ ዝወለድኪዮ ድማ ንአይ ረድኢ ክኸነኒ ክትህብኒ ኢኺ ኢሎም ቃል የእተውዋ ንሳ ክአ ሐንትስ የሀበኒ ድአ'ምበር ይሀበኩም ኢላ ተሳሊማቶም ክብቲ ዝብሕትውሉ መሮር ንገዝአ ኸደት ።

ድሕሪ ዓመት ከምታ ትምቢቶም ወዲ ወለደት ፡ እንተኸነ ምስ ፈርዘነ እቲ ቆልዓ ከምታ ማሕላአ ክትህበም አይፈተወትን ተጣዕሰት ንሰም ድማ ክብቲ ዝብሕትውሉ ገዘ በረ መሮር ክዘዋወሩ ክለዉ ፡ ጉንፍ ረኺብዋ'ሞ እቲ ተጣዕኸኪ ድኺ የልዋ ንሳ ክአ ሰምቢዳ አይፋለይ እንታይ ክልዕል ውሰድዎ ድአ ኢላ ምላሽ ሀበቶም ንሰም ድማ ነቲ ከይኑ ነበረ በዚ ምኽንያት'ዚ ተጣዕሽኪ ዲኺ ስለ ዝበልዋ ብሠሬ'ዚ አይጣዕስ ዝብል ሽም ሐዘ ስጋዕ ሰይቲ ሎሚ እቶም ደቂ አብ ዘለዉ አልዮም ደቂ አይጣዕስ ይብሃሉ ።

እዚ ዛንታ'ዚ አብ ገድሊ አቡነ አብሳዲ ደብረ ማርያም ዝብሃል ገዳም አብ ቆሐይን ይርከብ ንሱ ጣዕስ ድማ ዝነበሮ ብጊዜ እርግንአም ንአቡነ አብሳዲ ብሀፀይ ዘርአያእቆብ ወዲ ዳዊት ዘመን እዩ ፡ እቲ ገዳም ናቶም ድማ ሽሁ እዩ ፡ እትሠርሔን እትገደመን እት ጐለተን ።

አበታት ደጊያት ድዕቡል ።

እዚአም ሐውያ ዝብሃሉ ክምቲ አብዚ መጽሐፍዚ አብ ዝሐለፈ ገጽ ተጽሒፉ ዘሎ ኢትዮጲስ ዝብሃል ፈራይ ኩሎም ደቂ በለው ነበረ ፡ እዚ ኢትዮጲስ እዚ ሳልሳይ ወይም ራብዓይ ደአ እምበር ፡ ላዕለዋይ ዓቢ ኢትዮጲስ አይኮነን ፡ ዝነበሮ ድማ ድሕሪ ልደት ክርስቶስ እዩ ፡ ንሱ ድማ ንአቡስትርያ ወለደ ፡ አቡስትርያ ድማ ንላክንዱን ወለደ ፡ ላክንዱን ድማ ንላክንዱ ወለደ ፡ ላክንዱ ድማ ንኽብረአብ ወለደ ፡ ኽብረአብ ድማ ንምዕ ወለደ ፡ ምዕ ድማ ከም ንጉሥ ከይኑ አብዚ ሕጂ ቤት ንጉሥ ዘሎ ጥቓ ዳምባ ደቡብ አብኡ ከይኑ ይገዝእ ነበረ ።

ንሱ ድማ ንወፈርታይን ንሠረንታይን ንገንገንታይን ንጉረታይን ንመንጐንታይን ንዓቤታይን ንስም ዓስመታይን ወለደ ፡ ከምዚሎም ጀት ደቂ ምዕ ይብሃሉ ። ካብዚአም ድማ ወፈርታይ ንደጊያት ዓንደሃይማኖት ወለደ ፡ ደጊያት ዓንደሃይማኖት ድማ ንደጊያት ሐለንጋይ ወለደ ፡ ደጊያት ሐለንጋይ ንደጊያት ድዕቡል ወለደ ፡ ናይቶም ዝተረፉ አሕዋት ወፈርታይ ግና ዝፈረይዎን ዝሐዝዎን ዓድታት ፡ ካብዚ ንታሕቲ ንገልጽ

ደጊያት ድዕቡል ንሐንቲ ንቅድስተ ሃና ወለደ ፡ ንሳ ክአ ክብ እምበሳ ጅር ወዲ እያ ዝወለደት ፡ ጅር ገደላ ድማ ምድሪ አበሐንኡ ደጊያት ድዕቡል ወረሹ ይገዝእ ነበረ ። መራሪ ንብረማርያም ፡ መራሪ ንብረማርያም ወዲ ሀፀይ ይትባረክ ። ንሐደ ንጅር ገደላ ንሱ ድማ ንሰርብ ደም ወለደ ፡ ሰርብ ደም ድማ ንአልፍ ደም ወለደ ፡ አልፍ ደም ንሰብ ከም ዓንቋ ወለደ ፡ ሰብ ከም ዓንቋ ንአስተናእድ ወለደ ፡ አስተናእድ ንአክለጽየን ወለደ ፡ አክለጽየን ድማ ንሽመዲን ዓል ሁመድ ቅኑዕ ሐፍቲ ኢሕመድ መላጼን ኢሕመድ መኻ እን እእትዩ ንድክመን ምልጋእን ወለደ ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም ድማ አብ ሙሉእ ሠራዩ አለዉ ። ከምኡ ድማ ዘርኢ ንብርሄት ዕውር ሐውያ ዘበአም ክብ ወፈርታይ ምስ ዓዲ ደጊያት ድዕቡል እዮም ቀጽሮም ።

<u>ዘርኢ ገንገንታይ</u> ፡ ገንገንታይ ዝፈረዮም፡ አብ ምሉእ ኤርትራ ሐሐሊፎም አለዉ።

<u>ዘርኢ ዓቤታይ</u> ፡ ዓቤታይ ርስቱ አብ ሠራዬ ተኸላ ዓቢይ ዓዲ እትብሃል አላ ፡ ሕጂ ግና ንሱ ዝፈረዮም ስለ ዝጠፍኡ እቲ ርስቱ ክልአት ዓሌት ሒዘሞ አለዉ ። እታ ዓዲ ግን ብሽሙ ዓቢይ ዓዲ ተብሂላ ትጽዋዕ አላ ።

<u>መንጐንታይ ዝፈረዮም</u> ፡ ዝርከበም አብታ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ አብ ማእከል ዓዲ መንጐንቲ አለዉ ።

ሠረንታይ ዝፈረዮም ፡ እኒ ፀና ጉዶ እኒ ዓዲ ሽብጢ ሠራዬ እኒ ማይ ልቡስ ገለ ድማ አብ ደምበላስ ገለ አብ ዓዲ ሕዝባይ ጉሕጊአ ገለ አብ ዓደውዓላ ቆላ ገለ ናብ ማይ ሽሩ ገለ ጥቓ ዓዲ ቐይሕ ኩሎጉዛይ ከምኡ ድማ ካብ ዓቤታይን ካብ ገንገንታይን ንጣር ዓጀን ዝብሃሉ ድማ አብ መትሕት አለውዎም ።

<u>ጉረታይ ዝፈረዮም</u> ፡ ጉረታይ ፈለማ አብዚ ሕጂ ዓዲ ጉረቶ ተብሂሉ ዝጽዋዕ ዘሎ አብኡ እዩ ዝነበረ ምቕማጡ ካብኡ ግና ጅር ገደላ ነዚም ኩሎም ዓሌት አዲኡ ምስኖ ፍአም ፡ ካብኡ ዝተረፉ እዮም እዘም ሕጂ ዝጸብጸብናዮም ፡ በዚ ምኽንያትዚ ድማ ተረፍ በለው ይብሃሉ ።

<u>ጉረቶም ዝፈረዮም</u> ፡ አብ ማእከል አሥመራ ዘለዉ ገዛ ጉረቶም ዝብሃሉን አብ እምባ ደርሆን ገለ አብ ዓድተክሌዛን ገለ አብ ደቂ ሽሃይ ገለ አብ ዓዲ ጓሪ ገለ አብ ዓዲ ነአምን ገለ አብ ዓዲ ንስቲ አለዉ ።

<u>ሰም ዓሰመታይ ዝፈረዮም</u> ፡ አብታ ሎሚ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ ፡ አብ ሰም ዓሰም ጉሕጊዓ አለዉ ። ዘርኢ ሰም ዓሰመታይ ድማ አብ ዓሰም ምስ ደንከል እስላም አለዉ ፡ ከምኡውን ብቀረባ እዋን ከብአቶም ዝወጽኡ አሕዋቶም አብ ዓዲ ኳላ ገዛ ዝተፈልዩ አብ ዓዲ በዛ እፈልባ ቆላ ዝብሃል ጥቓ ዓረዛ አለዉ ። ከምኡ ድማ አሕዋቶም ካብአቶም ምዕ ይብሃሉ ፡ እቲ ቀንዲ ዓዶም ግና ከምቲ ቀድም ዝበልናዮ መበቆሎም አብ ጥቓ ዳምባ ቤት ንጉሥ እትብሃል ዘላ አብአ እያ ዝነበረት ።

እዘም በለው ዝብሃሉ በቲ ጥንቲ አቦታቶም አብ መትሕትን ብዘበናም ዝጨርሕዎ

8

ጨርሕን ዝቐበርዎ ቅርጺ ሓውልትን ከምኡ ድማ ዒላታት ዒላ በለው ዑናታት በለው ጨርሒ በለው እናተባህለ ስጋዕ ሉሚ ይጽዋዕ እሎ ። ከምኡ ድማ ኣብ ምድሪ ትግራይ ኣብ ፈረስ ማይ እብቲ ሽኻ ዋሕዝ ማይ ዘለዎ ምልክታት እሎ ። በቶም ተወለድቲ ደቂ ዓዲ ይትረኸሉ እሎ ። ከምኡ ድማ ኣብ ምድሪ ወልቃይት ማይ በለው ጉቦ በለው እናተባህለ ይጽዋዕ ፡ ኣብዝሐ ግን ኣብ ምሪ ቢንዓምር እዩ ዝርከብ ፡ ኣቦታቶም እዚ ዮም ግኑናትን ምዕቡላትን ከምዝነበሩ ይንገር ።

ደሐር ግና ክልኣት ነገድ በብዝነገሠ ንጉሥ ተኸቲሎም እናመጽኡ ሐደ ዓሴት ምስ ክልአ ዓሴት ብምትሕውዋስን ብምውላድን ብጊዜ ምንዋሕን ነቲ ሽም ደአምበር ክብ ዞም ኩሎም ሐደጺ ብዘርኢ ዓሴቱ ብሐቂ ንዝፈልጥ ዘይውሰድ አይርከብን እዩ ።

ምዕራፍ ፶፯ ።

ወለዶ ቤት ናይብ ።

እዞም እንዳ ናይብ ዝብሃሉ ዝፈረይዎን ዘለውዎን ዓድታትን ዘንትእዎን ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ እሎና ።

ዓዲ ናይብ ዝብሃሉ ዓሴት በቲ መሠረት ወለድኦም ክብ በለው ንምኽኖም ኣብ ብዙሕ መጻሕፍቲ እና ደጋገመ ይሰምዮም እዩ ። ክብ በለው ዝውለዱ በብክፍሎምን በብዓይዶምን እብዚ መጽሐፍዚ ኣብ ወለዶ በለው ዝብል አርእስቲ ምዕራፍ ሒዙ ዘሎ ናብኡ እንተንበብና ክንግንዘቦ ንኽእል ኢና ።

ሕጂ ግና ብዛዕባ ቤት ናይብ እቦታቶምን ደቆምን ደቂ ደቆምን ክብ በለው ጀሚሩ ስጋብ ሳምራ እቡኦም ብዙሕ ትውልዲ ገሮም ይቖርሕዎም ፡ ንሕና ግና ክብ ሳምራ ንታሕቲ ዘሎ ወለዶ ንሰሚ እሎና ፡ ቀዳማይ ሳምራ ንሁመድ ወለደ ፡ ሁመድ ከአ ንማሕሙድ ወለደ ፡ ማሕሙድ ከአ ንዳግማዊ ሁመድ ወለደ ፡ ዳግማዊ ሁመድ ከአ ንዓሊ ወለደ ፡ ዓሊ ከአ ንዓምር ቅኑዕ ወለደ ፡ ዓምር ቅኑዕ ከአ ንሮቱ ወለደ ፡ ፩ይ ንናይብ ሙሳ — ፪ይ ንሁመድ — ፫ይ ንእሕመድ ፡ ነዚኦም ፫ተ እዩ ዝወለደ ፡ ከብዚኦም እቲ ክል አይ ሐምም ሁመድ ዝብሃል ኣብ ግራር ባጽዕ ከለዉ ብገለ ነገር ምስ ሐዉ ምስ እሕመድ ተሐራሪቆም እሕመድ ንሁመድ ቀቲልዎ ንኸበሳ ሐዲሙ ወጺ ።

ናይብ ሙሳ እዚ ምስ ሰምዔ ንሐዉ እርኪቡ ክብ ዘለዎ ክቸትሎ ሐሰበ ፡ እንተኸነ ክብ ሕርቕርቕት ምስ ዝሐለ እቲ መዋትን እቲ ቀታሊን ፪ቲኦም የሕዋቱ ምኽኖም ሐሲቡ ከይቀተሎ ተረፈ ። እቲ መዋቲ ሁመድ ቅድሚ ምማቱ ንፅዶ ወሊዱ ነበረ ፡ ንሱ ድማ ዓሊ ይብሃል ፡ ዓሊ ንዓምር ወለደ ።

እቲ ሳልሳዮም ወዲ ዓምር ቅኑዕ እሕመድ ዝብሃል ሀዲሙ ዝኸደ ዘርኡ ንሱ ዝፈረዮም ኣብ ምድሪ ቴድረር እክለ ጉዛይን ኣብ ሠራዬን ኣብ ሐማሴንን ኣብ መትሕትን ሐሐሊሮም ደቂ ሕመድ ቅኑዕ ይብሃሉ ፡ ኣብ ዘለዉ እሊዮም ፍሉጣት እዮም ።

ናይብ ሙሳ ወዲ ዓምር ቅኑዕ ፡ ብዘበን ሀፀይ ሚናስ ዘበን መንግሥት እዩ ዝነበረ ፡ ንሱ ዕድመ ፀጊቡ እዩ ዝሞተ ፡ ፻፳ ዓመት ዝአክል መዋእል ነበር ፡ ናይብነት ምስተቐ በለ ስጋብ ሀፀይ ባካፋ ዘበነ መንግሥት ነበረ ፡ እረጉ ዓዲ ምስ ወዓለ ጉልባቫ ዓይኑ ወዲቑ ምርአይ ይኽልአ ነበረ ይብል ፡ እብቲ መጽሐፍ ዓድ ናይብ ብዓረብኛ እተጻሕፈ ብራና ናይ ቀደም ኣብ ድኹኖ ቀጽሪ ፩ ገጽ ፪ ምስ ናይብ መሐመድ ተቐሚጡ ይርከብ ።

<u>ብዛዕባ ደቂ ናይብ ዓምር ቅኑዕ እመቓቕልኦምን ዝፈረይዎን ዝቕመጥዎን ።</u>

ከምቲ ኣብ ቅድም ዘሎ ናይብ ዓምር ቅኑዕ ወይም ሠይድ ዓምር ቅኑዕ ዝብሃል ዝነበረ ንሮቱ ወለደ ፡ ፩ይ ንናይብ ሙሳ — ፪ይ ንሁመድ — ፫ይ ንእሕመድ ነዚኦም ምስ ወለደ ፡ እቲ ሽመት ናብቲ በኸሪ ወዲ ሐለፈ ፡ ከብዚኦም ናይብ ሙሳ ዝወለዶም ክንሰሚ ፡ ናይብ ሙሳ ነ፬ተ ወለደ ፡ ፩ይ ንከኪያ እሕመድ ኑር — ፪ይ ንዓምር ባሻይ — ፫ይ ንመሐመድ ቀይሕ — ፬ይ ንእሕመድ ሐርሽ ፡ ከምዚሎም ፬ተ ደቂ ናይብ ሙሳ እዮም ዝብሃሉ ፡ ከብዚኦም ደቂ ከኪያ እሕመድ ኑር ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ እሎና ።

<u>ከኪያ እሕመድ ኑር</u> ንዑስማን ዓቃ ወለደ ፡ ዑስማን ዓቃ ን፩ተ አወዳት ወለደ ፡ ፩ይ ንከኪያ ዓሊ — ፪ይ ንሙሳ — ፫ይ ንእሕመድ ከኪያ — ፬ይ ንዳግማዊ እሕመድ ኑር — ፭ይ ንሳልሕ ፡ ከምዚሎም ፭ተ ደቂ ከኪያ እሕመድ ኑር እዮም ። ፭ተ እሕዋት ዝፈረይዎም ከአ ኣብ ድኹኖን (ሕርጊጎ) ኣብ ባጽዕን ከበቢኡን ኣብ ጊንዳዕን ኣብ ከረንን እለዉ ።

<u>ደቂ ዑመር ባሻ</u> ፡ ዑመር ባሻ ዝፈረዮም ኣብ ድኹኖን ኣብ ጊንዳዕን ከበቢኡን ኣብ መጣዓት ዓይለት ዋናታት እለዉ ።

<u>ደቂ መሐመድ ቀይሕ</u> ፡ መሐመድ ቀይሕ ዝፈረዮም ኣብ ድኹኖን ኣብ ባጽዕን ከበቢኡን ኣብ ጊንዳዕን ኣብ ዓይለትን ኣብ ከረንን ኣብ ዘለዉ እሊዮም ዓድ መሐመድ ቀይሕ ይብሃሉ ።

<u>ደቂ እሕመድ ሐርሽ</u> ፡ እሕመድ ሐርሽ ንከኪያ ዓምር ወለደ ፡ ከኪያ ዓምር ንወረ ብቶን ንታጅዕን ን፪ተ ወለደ ፡ እዚአቶም ኣብ ድኹኖን ኣብ ባጽዕን ኣብ ጊንዳዕን ኣብ ከረንን እለዉ ። ከምዚሎም ዘርኢ ፬ተ ደቂ ናይብ ሙሳ ይብሃሉ ።

<u>ዘርኢ እሕመድ ወድ ናይብ ዓምር ቅኑዕ</u> ፡ እዚ እሕመድ እዚ ሐው ናይብ ሙሳ ወዲ ናይብ ዓምር ቅኑዕ እዩ ፡ ንሱ ንሐደ ንዓሊ ወለደ ፡ ዓሊ ከአ ንናይብ ዓምር ወለደ፡ ናይብ ዓምር ከአ ን፰ተ ወለደ ፡ ፩ይ ንናይብ ሐሰን — ፪ይ ንናይብ መሐመድ ጉላይ — ፫ይ ንናይብ ዑስማን — ፬ይ ንሕመድ ዓምር — ፭ይ ንዓብደል ረሑል — ፮ይ ንዓምር ጃብር — ፯ይ ንዑመር — ፰ይ ንዓምር እድሪስ ፡ ከምዚሎም ፰ተ ደቂ ናይብ ይብሃሉ ነበሩ ። ፰ተ የሕዋት ዝፈረይዎም ኣብ ድኹኖን ኣብ ዙላን ኣብ ባጽዕን ኣብ ከበቢኡን እለዉ ።

<u>፪ይ ዘርኢ ናይብ መሐመድ ጉላይ</u> ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ዝፈረዮም ኣብ ሞጣዓትን ኣብ መንሳዕን ገሊኦም ድማ ምስ ሳዒዳ ኣብ ድኹኖን ኣብ ክልኣት ሥፍራውን እለው ዎም ፡ ቤት ጉላይ ከአ ይብሃሉ ።

፫ይ ዘርኢ. ናይብ ዕስማን ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ንናይብ እድሪስ ወለደ ፡ ናይብ እድሪስ ከአ ንናይብ ሑሰን ንናይብ ዕስማንን ወለደ ፡ እዚአም ክልቲኦም አሕዋት ዝፈረይዎም አብ ድኹኖን አብ ምጽዋዕን ክበቢኡን አለዉ ፡ ካብዚአም ናይብ ሑሰን ንናዝርይን ንመሐመድ ኑርን - ንሸኽ ያሲንን ወለደ ። ከምኡ ከአ ዓምር ሙሳ ወዲ ናይብ ዕስማን ሐው ንናይብ እድሪስ እዩ ፡ ናይብ ዕስማን ዝፈረዮም ምስ አሕዋቶም አለዉ ።

፬ይ ዘርኢ. ሕመድ ዓምር ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ዝፈረዮም ዝርከቡም አብ ድኹኖን አብ ባጽዕን አብ ክልእውን አለውዎም ቤት ሳርዳን ይብሃሉ ።

፭ይ ዘርኢ. ዓብደል ረሱል ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ዝፈረዮም አብ ዓይሌት ዋናታት አለዉ ፡ ቤት ዓብደል ረሱል ይብሃሉ ።

፮ይ ዘርኢ. ዓምር ጃብር ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ዝፈረዮም አብ ድኹኖን አብ ምጽዋዕን አብ ሕንቶምሎን አብ ጊንዳዕን አብ ዘለዉ አልዮም ቤት ሬሐኒ ይብሃሉ ።

፯ይ ዘርኢ. ዑመር ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ንባሆን ንሽራገይን ዝፈረየ እዩ ፡ ንሳቶም ከአ አብ ድኹኖን አብ ባጽዕን አብ ዓይለትን አብ ጊንዳዕን አብ ዙላን ፡ አብ ዓይለት ግን በርከት በዚሐም አለዉ ፡ ቤት ናይብ ዑመር ተባሂሎም ይጽውዑ አለዉ ።

፰ይ ዘርኢ. ዓምር እድሪስ ፡ ወዲ ናይብ ዓምር ዝፈረዮም አብ ባጽዕን አብ ድኹኖን አብ ክባቢ ባጽዕን አለዉ ። ከምዚሎም ፰ተ ደቂ ናይብ ዓምር ወዲ ዓሊ ይብሃሉ ፡ አብ ዘለዉ አሊዮም ፰ተ ቤት ዓምር ተባሂሎም ይጽውዑ ።

ድኹና ከአ ብናይብ ዓምር ቀኑዕ እያ ዝኸተመት ፡ ቀድሚ ሀፀይ ገብረድንግል ፲ ዓመት ፡ ንሱ ናይብ ዓምር ቀኑዕ ካብ ግራር ናብ ድኹና አትዩ ፡ ዱር ቀስቂሱ ዓዲ ገበራ ድኹና ማለት ከአ መዕረፍ ሐራምዝ ማለት እዩ ፡ በቶም ቀድሚአቶም ዝነበሩ ክልእ ዓሌት ብዘረብኦም ዱኹና ማለት ሐራምዝ (ዝዒማሉ) ዝዓርፋሉ እዩ ይብሃል ።

ናይብ ሙሳ ከአ ካብ ሀፀይ ሚናስ ጀሚሩ ስጋብ ፫ተ ትውልዲ ደቂ ደቆም ስጋብ ሀፀይ ዮሃንስ ፃዲቁ ፡ ፍጹም ተአዛዚ እዩ ዝነበረ ፡ ናይብ ዝብሃል ሽም ከአ ካብብኡ ናይብ ዓምር ቀኑዕ እዩ እትጀመረ ፡ ናይብ ማለት ብቱርኪ (ስዩም) ሹም ማለት እዩ ። አብ ርእሱ ዝገብሮ ከለቻ ወርቂ ተዋሂብዎ ስጋብ ፫ተ ወለዶ ደቂ ደቁ ፡ ስጋብ ናይብ አሕመድ ዘበን ፡ ብሀፀይ ኢያሱ ዓቢ ዘመነ መንግሥት አብ ድኹና እታ ከለቻ ናይ ርእሱ እትአሰር ወርቅን ብዙሕ አናፍዋን ናብ ንጉሥ ዝኸይድ ንጒንደር ካብ ባሕሪ ዝመጸ በብዓይነቱ አቕሑትን ንብረቱ ኩሉ ድኹና ከምዘላ ብሐዊ ተቓጸለት ።

ዛ ን ታ ።

አብ ገሊኡ ጽሑፍ ከአ ድኹና ማለት መደበር ሐራምዝ ማለት እዩ ፡ እዚ ተባህለሉ ምኽንያት ከአ በቶም ቀዳሞት ነገሥታት ኢትዮጵያ ብበዓል ሀፀይ ካሌብ ግዜ ፡ ንባሕሪ ክሳገሩ ንሀገር ዓረብ ክሐስቡ ከለዉ ፡ ብሐራምዝ እዮም ስንቂ ወታደር ዝዳሉ ዝነበረ እሞ ፡ ስጋብ ፲፻ ሐራምዝ ዘዕበይወን ለሚዳታት ነበርኦም እሞ ፡ ካብ ማእከል ኢትዮጵያ እና ተጻዕና ዝወረዳ መንበረን ነበረ ይብል ።

ከምኡ ከአ አብ ገሊኡ ታሪኽ ዓረብ ብአብርሃ ግዜ ዝነበረሉ እዋን ፡ አብ ሠንዓን አብ የመንን (አስሐበል ፊል) ሰብ ሐራምዝ መመላለስቲ ስንቂ ከም ዝነበሩ ይነግር ።

ብ ዘ በ ን መ ሳ ፍ ን ቲ ።

ብዘበን መሳፍንቲ ናይብ መሐመድ ዓብደል ራሒም ዝብሃል ፡ እዚ ዝገነነ ካብ ቱርኪ ምስ ተሸመ ካብ አበታቱ እተለምደ ግብሪ ንጒንደር ክልኪሉ ፡ ምስ ደጊያት ውቤ ኩናት ገጢሙ ፡ ተሳዒሩ ብዙሕ ጠበናጁን ገንዘብን ምንጻፋትን ወሲኹ ልኢኹ ተዓርቀ ፡ ግዝአቱ ከአ ስጋብ በይሉል ስጋብ ሰዋኪን ስጋብ ዓቒቕ ወሰን ባሕሪ ተቀሂብዎ ነበረ ፡ ከምቲ አብ ዛንትኡ ተጻሒፉ ዘሎ ብዙሕ እዩ ።

ሰበይቱ ከአ ጓል ሹም ዓጋመ አረጋዊ ወይዘሮ ብድር ጓል ወዳ ንሽትል ጓል አዩ ገብረመስቀል ዓቢ ዓረዛ ዝወለደታ የእትዩ ፡ ነዚም ሕጂ ዘለዉ ፈረየት ።

ብዛዕባ ስልጣን ዓዲ ናይብ ።

ከምቲ አብ ላዕሊ ተጠቒሱ ዘሎ ፡ ናይብነት ዝተጀመረሉ ፡ ካብ ዓምር ቀኑዕ እዩ ፡ ካብኡ ከአ ናብ ወዱ ፡ ናብ ናይብ ሙሳ ሐለፈት ፡ ካብ ናይብ ሙሳ ከአ ናብ ናይብ ዓምር ወዲ ዓሊ ወዲ ሐው ዝወለዶ ንናይብ ሙሳ ናብ ናይብ ዓምር ሐለፈት ፡ ካብ ናይብ ዓምር ከአ ናብ ናይብ ሐሰን ዓምር ሐለፈት ።

ናይብ ዓምር ፴፱ ዓመት ምስ ገዝኤ ናብ ወዱ ናብ ናይብ ሐሰን ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ መሐመድ ጉላይ ናብ ወዱ ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ሐው ናብ ናይብ ዕስማን ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ አሕመድ ወዲ ሐወቡኡ ፡ ወዲ ናይብ ሐሰን ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ እድሪስ ናብ ሐው ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ ያሕያ ወዲ ናይብ አሕመድ ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ ዑስማን ወዲ ናይብ እድሪስ ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ ሐሴን ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ መሐመድ ወዲ ናይብ ያሕያ ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ ሐሰን ወዲ ናይብ አደም ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ እድሪስ ወዲ ናይብ ዑስማን ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ እድሪስ ወዲ ናይብ ሐሰን ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ ዓብደልራሒም ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ናይብ ዓብደል ከሪም ናብ ሐው ሐለፈት ።

በዚ እዋንዚ ጣልያን ናብ ኤርትራ አትዩ ንምጽዋዕ ምስ ሐዘ እቲ ስልጣን ናይብ አዚዩ ደኺመ እሞ እቲ ሽመት ናብ ክልት ገዛ ክከፈሉ ተመደበ ።

ደቂ ናይብ ሐሰን ወዲ ዓምር ሽመቶም ብፍላይ ናብ ድኹና ተቐሚጦም ክዳንዩ ተመደበ ።

ደቂ ናይብ ዑስማን ወዲ ዓምር ከአ ሽመቶም ብፍላይ ናብ ሞንኩሎ ክይኖም ክዳንዩ ተመደበ ፡ ካብዚአም ናብ ናይብ መሐመድ ሐለፈት ፡ ካብኡ ከአ ናብ ሐው ናብ ናይብ ሐሰን ሐለፈት ካብኡ ከዓ ናብ ናይብ እድሪስ ወዲ ናይብ መሐመድ ናብኡ ሐለፈት ካብኡ ከዓ ናብ ደቆም አላ ።

ኣብ ድኹና ዘለዉ ናይባት ካብ ናይብ ዓብደል ከሪም ናብ ወዱ ናብ ኢሕመድ ባሻ ሓለፈት ክብሉ ክዓ ናብ ወዱ ናብ ናይብ መሐመድ ወዱ ናይብ ሕመድ ሓለፈት ከምዚሎም ዕቤት ኣቦታቶም ሒዞም ካብ ናይብ ዓምር ቅንዕ ስጋብ ሎሚ ፳፩ ናይባት ከየቋረፁ በዚ መዓርግ እዚ እናተፀውዑ ኣለዉ ።

ከምኡ ክዓ ኣብ ትሕቲ ናይብ ዝእዘዙ በብክፍሊ ሓለቕኦም ዝዕውዑሉ ዝነብሩ ሽመት ፩ ሳርዳን - ፪ ኣሚር - ፫ ዓቃ - ፬ ሽውሽ - ፭ ፓሻ ከኪያ ዝበሀል መዓርግ ዝወሀቦም ዝነበረ ካብ ቱርኪ ዝመፀን ተለምደን እዩ ፡ ስጋብ ሎሚ ኣይደኸመን ። ናይ ዓሌት ናይብ ወዲ እናናብ ምጽዋዕ ዘለዉ በብዓሌቶም ንምስማይ ክብዚ ዝስዕብ ንጅምር ኣሎና ።

ምዕራፍ ፱፰ ።

ኣብ ምጽዋዕ ዘለው ነገድ በብኽፍሎም ።

ኣብ ምጽዋዕን ኣብ ከባቢኣን ዝርከቡ ዓሌታቶም ንገልጽ ኣሎና ።

፩ይ ዘርኢ ሳይቕን ሓቢ.ብ ፡ እዞም ሳይቕን ሓቢ.ብ ዓሌቶም በቲ መሰረት ወለድኦም ካብ ሕንዲ እዮም ዝመጹ ንሳቶም ዝፈረይዎም ከኣ ገሊ.ኦም ኣብ ድኹና ገሊ.ኦም ኣብ ጊንዳዕ ኣብ ከረን ኣብ ኣቑርደት ኣለዉ ፡ ከምዚ ኢሎም ኣብ ዘለዉ ኢሊዮም ሳይቕን ሓቢ.ብ ተባሂሎም ይጽውዑ ዝመጽዎ ዘመን ብሥልጣን ግሊ.ም ካብ 400 ዓመት ዘይበዝሕ እዩ ።

፪ይ ዘርኢ ቱርኪ ፡ እዞም ቱርኪ ዝበሃሉ ዓሌት ክንድቲ ብዝሒ የብሎምን ዝርከቡም ኣብ ድኹና ኣብ ጊንዳዕ ኣለዉ ፡ ቤት ቱርኪ ተባሂሎም ይጽውዑ ።

፫ይ ዘርኢ ኩርዲ ፡ እዞም ኩርዲ ዝበሃሉ ዓሌት ንሳቶም ዝፈረይዎም ገሊ.ኦም ኣብ ድኹና ገሊ.ኦም ኣብ ጊንዳዕ ኣብቲ ከባቢኡን ዝበዝሑ ኣብ ዓይለት በርከት ኣለዉ.ዎም ።

፬ይ ዘርኢ ምሽናቕ ፡ ከምኡ ክአ ምሽናቕ ዝበሃሉ ዓሌት ኣብ ባጽዕን ሕንጥምሉን ኣብ ድኹናን ኣለዉ ፡ ደቂ ምሽናቕ ይበሃሉ ክብኣቶም ዝወፁ ሐሐሊ.ፎም ንግር ኣብ ኣስመራን ኣብ ከልእን ኣይሣእኑን እዮም ።

፭ይ ዘርኢ በርሐቱ ፡ እዞም በርሐቱ ዝፈረዮም ኩሎም ኣብ ድኹና ገሊ.ኦም ኣብ ባጽዕ ኣብ ጊንዳዕ ኣብቲ ከባቢኡን ኣለዉ ፡ ካብ ቀደም ነጋዶ እዮም መጸዋዒኦም በርሐቱ ይበሃሉ ።

፮ይ ዘርኢ ሽረፋይ ፡ እዞም ሽረፋይ ዝበሃሉ ዓሌት ኣዝዮም ውሑዳት እዮም ዝርከቡም ከኣ ኣብ ድኹናን ኣብ ባጽዕን ኣለዉ ፡ መጸዋዒኦም ሽረፋይ ይበሃሉ ።

፯ይ ዘርኢ ሻውሽ ኣሽራፍ ፡ ዝበሃሉ ዓሌት ኣብ ድኹና ኣብ ባጽዕ ኣለዉ ፡ ብሓደ ሽም ደቂ ሻውሽ ኣሽራፍ ይበሃሉ ።

፰ይ ዘርኢ ሻውሽ ሓላይ ፡ እዚኦም ደቂ ሻውሽ ሓላይ ዝፈረይዎም ገሊ.ኦም ኣብ

ድኹና ገሊ.ኦም ኣብ ባጽዕ ኣለዉ ፡ ካብዚኦም ዝወጹ ኣብ ማርያ ቀይሕን ኣብ ማርያ ጸሊ.ምን ኣለዉ ፡ ምስኦም በርከት ኣለዉ ደቂ ሻውሽ ሓላይ ይበሃሉ ።

፱ይ ዘርኢ ኢ.ዳ ፡ እዞም ኢ.ዳ ዝበሃሉ ካብቲ መሠረት ትውልዶም ኣብ ኩርባርያ እዮም ዝወረዱ ካብ ዓሌት ሮብራ ንሣቶም ዝፈረይዎም ኣብ ርዓት ዝበሃል እውራጃ ምጽዋዕ ዝርከብ ዓዲ ኣለዉ ፡ ቤት ጨዋይ ተባሂሎም ይጽውዑ ።

፲ይ ዘርኢ ሽነቲ ፡ እዞም ሽነቲ ዝበሃሉ ንብይናም ሐደ ዓሌት እዮም ንሳቶም ዝፈረይዎም ገሊ.ኦም ኣብ ድኹና ገሊ.ኦም ኣብ ባጽዕ ኣለዉ ከምኡ ክአ ካብኣም ዝወጹ ኣብ ከልእ ሐሐሊ.ፎም ንግር ኣይሣእኑን እዮም ቤት ሽነቲ ይበሃሉ ።

፲፩ ዘርኢ የማኒ ፡ እዚ.ኣቶም ክአ ኣቦታቶም ካብ የመን ዝመጹ ናይ ናይብ ሙሣ ኣገልገልቲ ዝነበሩ እዮም ንሣቶም ዝፈረይዎም ክዓ ገሊ.ኦም ኣብ ድኹና ገሊ.ኦም ኣብ ምጽዋዕ ሕንጥምሎ ገሊ.ኦም ኣብ ጊንዳዕ ገሊ.ኦም ኣብ ከረን ኣለዉ ፡ ኣብ ዘለዉ ኣልዮም ቤት የማኒ ተባሂሎም ይፅውዑ ።

፲፪ ዘርኢ ቀረባሽ ፡ (ቀለባሽ) ዝበሃሉ ዓሌት ካብ ጥንቲ ቀለባሽ እዩ ዝነበረ ሽሞም እዚ ሽምዚ ኣብ ክብረ ነገሥት ዘሎ ሽም ከምኡ ክአ ኣብ ልማድ ኣበው ዝበሃል መጽሐፍ ብራና ይሠምዮ እዩ ግና ሕጂ ኣብቲ ንሱ ዝፈረዮም ክንምለስ ቀረባሽ ዝፈረዮም ኣብ ድኹናን ኣብ ሕንጥምሉን ኣብ ምንኩሉን ኣብ ምጽዋዕ በርከት ኣለዉ ኣብ ማርያ ጸሊ.ም ኣለዉ ቤት ቀረባሽ ይበሃሉ ።

፲፫ ዘርኢ ሐምዳን ፡ ዝበሃሉ ዓሌት ኣብ ባጽዕ ኣብ ሕንጥምሎ ኣብ ድኹና ኣለዉ ፡ ቤት ሐምዳን ይበሃሉ ።

፲፬ ዘርኢ ጀሚል ፡ እዚ ጀሚል ዝፈረዮም ክንድቲ ዝእክል ብዝሒ የብሎምን ዝርከቦም ኣብ ድኹና ቤት ጀሚል ይበሃሉ ።

፲፭ ዘርኢ ሐሰባላ ፡ ዝበሃሉ ዓሌት ምጣዓት ኣብ ትግራይ ክአ ኣለዉ.ዎም ኣብ ዘለዉ ኣልዮም ቤት ሐሰባላ ይበሃሉ ።

፲፮ ዘርኢ ሽነቴ ፡ እዞም ሽነቴ ዝበሃሉ ዓሌት ፍርቆም ኣብ ድኹና ካብኦም ዝተፈልዩ ክአ ኣብ ኣቑርደት በረከት ቤት ሽነቲ ይበሃሉ ።

፲፯ ዘርኢ ሌማን ፡ እዞም ሌማን ዝበሃሉ ዝበዝሑ ኣብ ከረን ኣብ ዓይበት ኣብ ማይ ውዑይ ምስ ምስሌኦም ምድሪ ሒዞም ኣለዉ ፡ ቤት ሌማን ይበሃሉ ።

፲፰ ዘርኢ ኣሥፊደ ፡ ኣሥፊደ ዝፈረዮም ቤት ዑመሪት ኣብ ድኹናን ኣብ ሕንጥምሉን ኣለዉ ቤት ኣስፈደ ይበሃሉ ።

፲፱ ዘርኢ ኣንሠራ ፡ እዞም ኣንሠራ ዝበሃሉ ሕዝቢ ወለድኦም ካብ ዳሥም ዝወለዱ ካብ ሚናፍረ እዮም ንሣቶም ክአ ገሊ.ኦም ኣብ ድኹና ኣብ ምጽዋዕ ኣለዉ ፡ ቤት ኣንሠራ ይበሃሉ ከምኡ ክአ ቤት ድኒ ዝበሃሉ ኣብ ድኹና ኣብ ምጽዋዕ ኣብ እምበረሚ ኣለዉ ካብ ሚናፍረ እዮም ።

፳ ዘርኢ ሰቤ ፡ እዞም ሰቤ ዝበሃሉ ፈለማ ካብ ሚናፍረ እዮም ዝመጹ ንሳቶም

ዝፈረይዎም ገሊኦም ኣብ ድኽና ገሊኦም ኣብ ምጽዋዕ ገሊኦም ኣብ ሕንጥምሎ ገሊ ኦም ምንኩሉ ኣለዉ ፡ ኣብ ዘለዉ ኣልዮም ብሐደ ሽም ቤት ሰቢ ይበሃሉ ።

፳፩ ዘርኢ ሐምዳን ፡ ቤት ሐምዳን ዝበሃሉ ዓሌት በቲ መሠረት ወለድኦም ካብ ዓረብ ሽም ካብ ከተማ ደማስቆ ብዘመን ናይብ ዓምር እዮም ዝመፁ ንሳቶም ዝፈረይዎም ኣብ ድኽና ኣብ ጊንዳዕ ኣብ ከረን ኣለዉ ፡ ኣብ ዘለዉ ኣልዮም ቤት ሐምዳን ይበሃሉ ።

፳፪ ዘርኢ ደፋላ ፡ እዞም ደፋላ ዓሌቶም ካብ በለው እዮም ንሳቶም ግና ካብ ዓዲ ናይብ ክይክንስ ብላዕሊ እዮም ዝፍለዩ ኣብ ታሕታይ መጸዊኢኦም ቤት የሰፍ ይበሃሉ ንሳቶም ዝፈረይዎም ኣብ ድኽናን ኣብ ጊንዳዕ ምስ ደቂ ሐወቦኦም መቸም በለው ዘበኦም ከምቲ ኣብ ቅድም ተመልከቱ ዘሎ ኣብ ላዕሊ እዩ ዝፍለ ።

፳፫ ዘርኢ ሎቤይት ፡ እዞም ሎቤይት ዝበሃሉ ዓሌቶም ካብ ዓግመርታ እዮም ንሳቶም ዝፈረይዎም ኣብ ድኽናን ኣብ ምጽዋዕን ኣብ ዙላን ኣለዉ ፡ ብሐደ ሽም ሎቤይት ይበሃሉ ።

፳፬ ዘርኢ ሰይድ ፡ ሮመዳን ኣብዚ ገለ ኣለዉ ካብዚ ዝኸዱ የሕዋቶም ኣብ ኣዲ ሥ ኣበባ ሐሐሊፎም ንግደ ኣብ ክልአ ዓድታት ኣይሳኣኑን እዮም ቤት ሰይድ ሮመዳን ይበሃሉ ፡ ንሳቶም ኩአ ኣሽራፍ እዮም ።

፳፭ ቤት ሸኽ ድርቡሽ ፡ ዝበሃሉ ሐደ ዓሌት ኣብ ምጽዋዕ ኣብ ሕንጥምሎ ኣለዉ ፤ እዞም ኩሎም ዝጸብጸብናዮም ዝበዝሑ ወቻደራት እናኸኑ ገሊኦም ኣብ ምድሪ ሐበሻ ዝወረዱ እዮም ገሊኦም ከአ ከምቲ ቅድም ዝበልናዮ ብንግዲ ምኽንያት ምስ መፁ ኣብዚ ዝተረፉ እዮም ዝበዝሑ ብዘመን መሣፍንቲ ዝመጹ እዮም ።

፳፮ ዘርኢ ሸኽ ማሕሙድ ፡ እዚ ሸኽ ማሕሙድ እዚ ፈቒ መሐመድ ካብ ሕጃዝ እዩ ዝመፀ ናብዚ ዝመፀሉ እዋን ብድሕሪ ሐፀይ ፋሲል ዘበነ መንግሥት እዩ በቲ መሠረት ወለድኡ ግና ካብ ዝቤር ኣብኒ ዓዋም ዝወለድ እዩ ዓሌቱ ንሱ ዝፈረዮም ከዓ ስጋብ ሎሚ ዘርኦም መሻይኽ እዮም ። ንሱ ሸኽ ማሕሙድ ዝፈረዮም ኣብ ድኹናን ኣብ ባጽዕን ኣብ ከበቢኡን ኣብ ማርያ ገሊኦም ኣብ ከረን ገሊኦም ኣብ ኣቑርደት ገሊኦም ኣብ ዙላ ከምኡ ከዓ ካብኦም ዝወፁ ሐድሐደ ንግር ኣብ ክልአ ዓድታት ኣይሰኣኑን እዮም ኣብ ዘለዉ ኣሊዮም ቤት ሐሊ ይበሃሉ ።

ከምኡ ከዓ የሕዋቶም ካብ ዝቤር ዝወለዱ ቤት ዝቤር ዝበሃሉ ሐደ ዓሌት ዓብ ዙላን ኣብ ድኹናን ኣብ ምጽዋዕን ኣብምንኩሉ ሐሐሊፎም ኣብ ከረን ኣብ ኣቑርደት ኣለውዎም ።

ከምኡ ከዓ ሐደ ክልአ ገዛ ቤት ማዕጡቕ ዝበሀሉ ኣብ ኣውራጃ ምጽዋዕ ሐሐሊ ፎም ኣብ ዘለዉ ኣልዮም ቤት ማዕጡቕ ይበሃል ።

ከምኡ ከአ የሕዋቶም ሸኽ ኢብራሂም ዝፈረዮም ክሳብ ሎሚ ደቂ ደቂ መሻይኽ እዮም ሕጂ'ውን ኣብኦቶም እያ ዘላ ቤት ሸኽ ኢብራሂም እዮም ዝብሃሉ ኣብ ዘለዉ ዓብዮም ፡ ከምኡ ከአ የሕዋቶም ቤት ሸኽ ዑመር ዝብሃሉ ዑመር ዝፈረዮም ኣብ ዙላ ኣለዉ ሽመት ሒዞም ኣለው ከምኡ ድማ የሕዋቶም ኣባት ዝፈረዮም ኣብ ኩሉ ዓድ ታት ኣለዉ ። ከምኡ ከዓ የሕዋቶም ቤት ኣሕመድ ደርቂ ዝፈረዮም ከአ ኣብ ባጽዕን

ኣብ ከባቢኡን ብዙሐት እዮም ኩብኦቶም ከአ ፡ ከምኡ'ውን ሸኽም ድማ ሸኽ ሑሰን ይብሃል ብሀደሽም ዓደርቂ ይበሃሉ ኣብቲ ላዕሊ መጸውዒዖም ቤት ሸኽ ማሕሙድ ካብ ደቂ መሐመድ ካብ ዝቤር ኣብኒ ዓዋም እዮም ፡ ዓሌቶም ዝመጸዎ ዘመን ብድሕሪ ሃጸይ ንብላ ድንግል እዮም ። ፳፭ ደቂ ሰይድ መሐመድ ዑስማን ።

ሰይድ መሐመድ ዑስማን ማርቃኒ ካብ ዓዲ ዓረብ ናብዚ ዝኣተወሉ ብዘበን ሃጸይ ተኽለገርጊሽ ተፍፃሜት መንግሥቲ ፡ ናይብ ያሕያ ገዛኢ ብገዝበሩሉ እዋን ኣብ ባጽዕ ኣትዮም እተቐመጡ ንሰም ዝወለድዎም ከአ ፡ ፩ ንሰይድ መሐመድ ሥሪኣል ክትም ፪ ንሰይድ ሐሰን — ፫ ንሰይድ ጃዕፈር — ፬ ንሰይድ ዓብደላ ማሕጁብ — ፭ ንሰይድ መሐመድ ሐሽም ።

ከምዚሎም ፅቲኦም የሕዋት ኣማቃቅልኦም ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ፩ ሰይድ መሐመድ ሥሪ ኣልክትም ፡ ንጀት ወለደ ንሰይድ ኣስማዒልን ንሰይድ መሐመድ ዑስማንን ወለደ ፡ እዚኣቶም ክልቲኦም የሕዋት ኣብ ቃሕሪ ኣብ ምስሪ ኣለዉ ፡ ፫ ሰይድ ጃዕፈር ዝፈረዮም ኣብ ከረንን ኣብ ኣቑርደትን ኣለዉ ፡ ኣብ ከረን እቶ ብዓል ኢብራሂም ዓብደላ ማሕጁብ ይብሃሉ ኣለዉ ፡ ፬ ሰይድ መሐመድ ሐሽም ንጀት ኣዋልድ ምስ ወለዱ ሞቱ መቓብሮም ከአ ኣብ ሕንጥብሎ እዩ ንሰም ንሰቲን ማርያም ሰቲን ዓላዊያ ወለዱ ፡ ሰቲ ዓለዊያ ኣብ ሕንጥብሎ ምስ ኣበኣ ተቐብረት ፡ ሰቲ ማርያም ከአ ኣብ ሰዋኪን ተቐ ብረት ።

ከምዚሎም ኣስያድ ይብሃሉ ዓሌቶም ካብ ቆረሽ ካብ ቤተሰብ ነቢዩ እዮም ብቐ ረብ ግዜ እዮም ዝመጹ ። እዚ ጽሑፍ'ዚ ከምዚ ኣብ ላዕሊ ዝጠቀስናዮ ካብ ቤት ናይ ብን ከምኡ ከዓ ምስ ክልአ ዓበይቲ መፃሕፍቲ ዝተሰማምዔ እዩ ።

ምጽዋዕ ዝተበሀለሉ ዘመን።

ከምቲ ኣብ ዓድ ናይብ ዘሎ ዛንታ ካብ ጥንቲ ባጽዕ እዩ ዝነበረ ሽማ ምጽዋዕ ዝተ በሀለሉ እዋን ብዘበን ሐፀይ ሰርፀ ድንግል ቱርኩ ንኢትዮጵያ ፩ ግዜ ተዋጊኡ ከም ዝነበረ ኣብ ቅድም ሰሚናዮ ኣሎና ኣብ ብዙሕ ታሪኽ ዝተፈልጠ እዩ ንሰም ንቱርኩ ምስ ሰዓርዎ ፈጽሚ ካብ ምጽዋዕ እንት ዘይኣጥፈኤዮስ ዓደይ ኢትዮጵያ ሰላም ኣይክትረ ክብንያ ብማለት ሠራዊት ማእለያ ዘይብሉ ተኸቲሎም ዘጥፍእዎ ንባጽዕ ሊኢኹም እቲ ሠራዊት ኣብ ግራርን ኣብ ዕዳጋን ስጋብ ተደዓሊ ንብምድሪ ከዲኖማ ነበሩ ።

ንሳቶም እቶም ፀላእቲ ከዓ ናብ ውሽጢ ባጽዕን ዓብደልቃድርን ተሳጊሮም ብማዕዶ ይረእዩ ነበሩ ከምዚ ሎሚ ከዓ መሰጋገሪ ብልሐት ኣይነበረን ፡ ካብቶም ሠራዊት ከዓ ገለ ሐደ ክፍሊ ናብ ርእሲ ምድሪ ምሰፈሩ ንዕዳጋ ክይተመልሱ ክለዉ ፡ ማይ መሊአ ገለ ሐያሎ መዓልቲ ከብሎቶም ተፈሊዮም ይፀዋውፁ ነበሩ እሞ ደሐር እቶም ሰብ እታ ምጽዋዕ እናበሉ በታ ዝሐለፈት ናይ ፀገምሰሙን ብእ ምስ ጀመረት ምጽዋዕ ተባህለት ስጋብ ሎሚ ይብል ኣብቲ ዛንትኦም ፡ ከምኡ'ውን ኣብ ክልአ ጽሑፍ ይጠ ቕሰ እዩ ።

ምዕራፍ ፶፱ ።

ምምጻእ መሮኒ ናብዚ ምድሪ ሐማሴን ።

እብዚ ምድሪ'ዚ ፍልም ዝአተወ ወዲ ጓሉቕ መሮኒ ይበሃል ነበረ፡ ንሱ ቅድሚ
እብዚ ምድሪ ምምጽኡ እብ ደብሪ እንዳ ሥላሴ ፀዕዳ እምባ ነበረ፡ ካብኡ መጺኡ እብ
ገሸናሽም ተቐመጠ ሽዑ እዚ ምድሪ እዚ ዱር ፀሊም ጠሊ ነበረ እሞ መሮኒ ክዓ ዓዲ
ክገብር እብኡ ሐረዩ እብኡ ኰይኑ ንመርዌ ንኹሉ መትሕት ይገዝእ ነበረ፡ ንሱ ክዓ
ንᎇ ወዲ ወለደ ንማሉቕኒ ንፋሉቕኒ ንሚሉቕኒ ።

ሰለስቲኦቶም ምስ ዓበዩ ማሉቕ ካብ የሕዋቱ ተፈልዩ ንምድሪ እከለ ጉዛይ እተወ፡
ፋሉቕ ክዓ እብ ዓመዲ እትዩ ተቐመጠ እቲ ፫ይ ሐምም ሚሉቕ ግና ምስቡኡ ተረፈ ።
ፋሉቕ እብ ዓመዲ እትዩ ንጄ ወዲ ወለደ ንድምበዛኖይኒ ንምሕረትኒ ንተኸሥተኒ ንሽም
ረፀምኒ ንሽምረጥብኒ እቲ ሻድሻዮም አበይ ክምዚነበረ አይፍለጥን እዩ፡ ሐድጊ የብሉን
ካብዘም ፮ተ የሕዋት ድምበዛኖይ ንደቀተሽምኒ ንቤት እስገደን ዝፈረዩ እዩ ።
ወረደ ምሕረት ክዓ ንዓዲ ሐንስ ዝፈረዩ እዩ፡ ተኸሥተ ብርሃን ክአ ንዓዲ ንእምን
ዝፈረዩ እዩ፡ ሽምረፀም ክዓ ንዓዲ ኰሉምኒ ንደቀ ዘርኡን ዝፈረዩ እዩ፡ ሽምረጥብ
ክዓ ፈራይ ኰሉም ንደቂ ተዓጠቐ እዩ፡ ሚሉቕ ክዓ ዝርካበም ንሱ ዝፈረዮም እብ
ገሸናሽም እለዉ፡ ካብኦቶም ዝውለዱ ክዓ በቢ ዘለውዎ ንጣር ንጣር ናብ ሠራዊን እብ
ክልአ ዓዲን አይሰአኑን እዮም፡ ክምኡ መረታ ቀያሕትን መረታ ሰበንን ካብኡ እዮም ።
መሮኒ ፍልም ናብዚ ቅድሚ ምምፅኡ እብ ዓዲ እብ ደምቢያ ዓደምሐራ ምስ
እቡኡ ጓልቕ ነበረ ደሐር ግና እብ በረኻ ብኒዓሚር ይቕመጥ ነበረ እቦታቱ ክዓ ክምዚ
ኢሎም እዮም ዝወፅኡ ጓልቕ ወዲ ስና፡ ስና ወዲ ዳግማይ ሚናብ፡ ዳግማይ ሚናብ ወዲ
ጉማ ጉማ ወዲ ስናሕ ስናሕ ወዲ ሽምሽማ ሽምሽማ ወዲ ሚናብ ቀዳማይ እዩ ።
እዚ ሚናብ'ዚ ሐደ እዋን ቤት ሰቡ እኪቡ ካብ ደምቢያ ካብ ዓዲ ንምድሪ መት
ሀት እትዩ ስጋብ ክሰላ ምስደቁ ኰብለለ ደቁ ክዓ ርስቲ ክይሐዙ ብዙኅ እዋን ነበሩ፡
ካብዚ ሚናብ'ዚ ክዓ ንላዕሊ ዘሎ ወለዶ ስጋብ ሳኦል ወልደቂስ ንጉሥ እስራኤል ሰላሳ
ዝአክል ወለዶ እሎ፡ እንተኸነ ሽሞም እጽሪዩ ዝፈልዮ የልቦን ካብ ሳኦል ወልደቂስ
ስጋብ ቀዳማይ ሚናብ ዓቢ ወዲ ያዕቆብ ዘለዉ መጻሕፍቲ እስራኤል ንኰሎም በብሐደ
ይቖርሖም እዩ ።

ገለ ክዓ አይፋል እቦታት መሮኒ ክምዚ እዮም ይብሉ፡ መሮኒ ወዲ ጉማ ጉማ ወዲ
ጓልቕ ጓልቕ ወዲ ብሩኽ ብሩኽ ወዲ ሽማንጉሥ ሽማንጉሥ ወዲ ድምበዛን ድምበዛን
ወዲ ቆርበት ቆርበት ወዲ ሃማ ሃማ ወዲ ጓልቕ ጓልቕ ወዲ እፈወርቂ እፈወርቂ ወዲ
ሳኦል ሳኦል ወዲ ወልደቂስ ወልደቂስ ወዲ ሚናብ ዳግማይ ዳግማይ ሚናብ ወዲ ደም
ሽማ ደም ሽማ ወዲ ሚናብ ቀዳማይ ሚናብ ቀዳማይ ወዲ ያዕቆብ፡ ገሊኦቶም ድማ ካብ
ደምብያ ዝመጸ ጓልቕ እዩ ይብሉ፡ ገለ ክአ አይፋል እቦታት መሮኒስ ክምዚ ዝስዕብ ጌሮም

ይቖርሕዎም መሮኒ ወዲ ሽማጡር ሽማጡር ወዲ ደምባይ ደምባይ ወዲ ያዕቖብ ዳግ
ማይ ያዕቆብ ዳግማይ ወዲ ሠምረጨን ሠምረጨን ወዲ ሚናብ ካብ ደምቢያ ዝመጸ
ደምባይ እዩ ይብሉ ።

ዛንታ ገሸናሽም ።

ብድሕሪ እዚ እቡኦም መሮኒ አረጉ ዓዲ ምስወዓለ ሚሉቕ ነቶም ክልተ የሕዋቱ
ካብ ዘለውዎ ሊኢኹ ንዑ ነበኹም ቀልቡ ኢሉ እምፅኦም ንሳቶም ክዓ ሐቂ መሲል
ዎም ፋሉቕኒ ማሉቕኒ ንገሸናሽም ወረዱ ሽዑ ክዓ እቡኦም መሮኒ ሞይቱ ጸንሖም፡
መይቱ ክነሱ ደእሉ ክምዚ ዘለና ኢሎም ንቅትሎ ኢሎም ተማኸሩ ።
ደሐር ግና ተጣዒሾም ክውለድ ሬእናዮስ፡ ክመይ ጌርና ክንቀትሎ ኢሎም ሐደ
ደግም፡ ደሐር ሐዘኖም ምስወድኡ መቓብር እቦም ሬእዎም ክብገሠ ክለዉ ንሚሉቕ ክምዚ
ኢሎም ተበገሱ ቊሸት አየደምብርከ፡ ነዛ ዳዕሮ አየምልእኻ፡ ድሬር ዕለት አይኸላእኻ
ኢሎም ረጊሞም ነንዓዶም ከዱ ።
ዘርኢ ማሉቕ ክዓ ክምቲ መርገም የሕዋቱ በጸሐዎ ክልአ ዓዲ አይፈለየን ቊሸት
ክዓ እይወሰኸን ዝርካበም ዘርኡ ስጋብ ለይቲሎም እብታ ናይ ጥንቲ ዓዲ እቦኦም ተአ
ኪቦም ክምዘለዉ እብእ እለዉ፡ እታ ዓዲ ዝቕመጥዋ ዘለዉ ክዓ ሽማ ገሸናሽም ትብ
ሃል ንሳቶም ክዓ እዚዮም ሒደት እዮም ዘርኦም ክንድቲ ዚአክል ብዝሒ የብሎምን ።
ሕጅ እዘም ዘርኢ ሚሉቕ ዝኸኑ እንተ ተአከቡ ክም ዘለዉ ልክዕ ጽላል ዳዕሮ
ድእ'ምበር ካብእ አይሐልፉን እዮም፡ ስጋብ ሎም በዛሕና እንተሉ ዋላኻ ካብ ሐንቲ
ጽላል ዳዕሮ አይሐልፉን እዮም ።
ክምኡ ክዓ ብጸጋ ናይ ሥጋ ካብዘም ዓሌት እዚኦም ንድራር ዕለትን ንኽዳን ድአ
እምበር ንኒሕኒ ንዘጃህር ሀብቲ ካብ መሬት ኸነ ካብ ማል ኸነ የብሎምን፡ ስለዚ ብሐቂ
በቲ እዋንቲ መርገም የሕዋት ፍጹም እዩ ዝነበረ ክንብል ዝመስል እዩ ።
ዘርኢ እቶም ክልተ የሕዋቱ ፋሉቕኒ ማሉቕኒ ግና እዚዮም ብዙሐት በዚሖም ንም
ድሪ ከዲኖማ ምልእ ኢሎም እለዉ፡ ካብዚኦም ሕጅ እብዚ ምድሪ ሐማሴን ዋናታት
ኰይኖም ዝርእዩ ዘለዉ ዘርኢ ተሽም በሐዳፍኡ ደቂ ተስፋጺን እዚዮም ሰብ ማርዳን
ሰብ ጋማን ቀሚሽን ስጋብ ለይቲ ሎም ምርኢያት በብዘለውዎ ዕቤት ሕጸቢቖም ዓደቡ
እም ሕጆም እብ ኩሉ መኸን ዕውዓትን ሰብ ዓራትን ከይኖም እለዉ ።
ደቂ ማሉቕ ክአ ዝሐዝዎን ተረሰትዎን ዓዲ እብ እከለ ጉዛይ ሐሐሊፉ ፍሉጥ እዩ፡
መቓብር መሮኒ ክዓ ሥጋብ ሕጅ ፍሉጥ መኸን እዩ ።
ንሱ ናብታ ጥቓ ጻዕዳ እምባ መገዲ ዘሎ ዑናታት ድእ'ምበር ሕጅ ቤት የብሉን
ሀሮሮማ በረኻ ኰይኑ እሎ፡ እላባን ዱር ፀሊምን እዩ፡ ስጋብ ብዙሕ እዋን ደቂ ማሉቕ
ካብ እከለ ጉዛይ ዓመት ዓመት እናመጹ መቓብር እቦና እናሉ ዋዕላ ይገብሩ ነበሩ፡ መቓ
ብር እቦና እናሉ ፩ ዓቢ ጨርሒ ጨርሔሙሉ ስጋብ ሕጅ እሎ ።

ፈለግ ቤት ክርስቲያን ቅዱስ ሚካኤል ታቦት ነበር ደሐር ግና ንሱ ተሪፉ ናብቲ ጐደብኡ ሐደ ክልእ ታቦት ቤት ክርስቲያን እንዳ መድኃኔ ዓለም ተሠሪሒዎ አሎ ።

ወለዶ ሰብ ገሸናሸም ።

እዞም ሰብ ገሸናሸም ዝበሃሉ በዕላቶም ንሕና ዘርእና ካብ ፋሉቕ ኢና ይብሉ ከምኡ ከዓ ዛንታ መርመርቲ ንዚ ወረ'ዚ ድማ ይደግምዎ ብሑሑት ይኞለልዎ ስለዚ ወለዶኦም ከዓ ከምዚ እዩ ይብሉ ፣ ፈለግ ፋሉቕ አብ ቤት እቡኡ ዝተረፈ ንሱ እዩ እሞ እብኡ ኸይኑ ከዓ ንደምበዛንኒ ንመፃጉዕኒ ንቡርኸናን ኀይ ወለደ ፣ ካብኢቶም ክንቲባ ተቢሂሉ ደምበዛን ንፄ አወዳት ወለደ ፣ ብርኸና ከዓ ንገሸናሸም ወለደ እዚ ገሸ ናሸም እዚ እዩ የሕዋቱ ዝረገዎ ይብሉ ። ሜሉቕ ንገሸናሸምን ንመረታ ሰበን መረታ ቑይሕን ዝፈረየ እዩ ። ገሸናሸም ከዓ ንገሸናሸም ዝፈረየ እዩ ።

ምዕራፍ ፰ ።

ወለዶ ወረደ ምሕረት ።

ወረደ ምሕረት ከዓ ፈለግ ክብ እንዳቡኡ ክብ ዓመፂ ወጺኡ ናብ ዓትክሌዛን አትዩ ተቐመጠ ፣ ንሱ ንክንቲብ ሐንስ ወለደ ክንቲብ ሐንስ ከዓ ንንድትክሌዛን ሐዲጉ ናብ ዓዲሐንስ አተወ ፣ ንሱ ብሽመት ስጋብ ባሕሪ ይገዝእ ነበረ ። ብዘበኖም አተሽም አብ ትሕቲኦም ኲዶኑ ገበርን ሐዲጊን ናቶም ነበረ ፣ ንሶም ከዓ እዮም ዘዕበይዎ ብዘበን ሐፀይ ዓምደጽዮን በዚ ዘበንዚ እዮም ጭቃ ዝበሃሉ ናብዚ ሐማሴን ሠራይት ዝመጹ ሽሁ አብ ናፍር ዝበሃሉ እብ ፃዕዳ ኸስታን ዝነበሩ ፣ እቶ ሽም ከዓ አዚዩ በጽሒ ምስኲን ንወይዘሮ ባሕሮ በዓልቲ ሠራዬ ጓል በግእጽዬን ወዲ አድኽመ ንዓአ የአትዩ ክብሉ ንሐደ ተስፋ ጽዮን ምስ ወለደት መኸነት ፣ ክንቲብ ሐንስ ከዓ ንያዕቆብ ዝበሃል ሐደ ወዲ ወለዱ ፣ ንሱ ዝፈረዮም ከዓ ዝርከበም እብ ዓዲ ሐንስ አለዉ ፣ እታ ዓዲ ከዓ ስጋብ ሎሚ ብሽሞም ትጽዋዕ አላ ። ከምኡ ከዓ እዞም እብ ደብሪ ዓድሐንስ ዘለዉ ደቂ ሠመረ ገለ ሰብ ዛንታ ደቂ ክንቲብ ሐንስ አይኮኑን ዝብሉ አለዉ ፣ ሠመረ ጓስእም ዘዕበይዎ ወዲ ከዓ እሙን ጊሊኦም ክንሱ ብዘመተ ባህ አቢሎምም ስለ ዝነበረ ፣ ሐደ ምዕልቲ እነ ዝደለኻዎ ተዛረብ ከህብኩ ኢሎም መሐሉሉ ።

ንሱ ከዓ ርስቲ ተመነ ፣ ሽሁ ንሶም ሰምቢዶም እንስ ጥሪት ሽመት ሀብቲ ትምነ መሲሉኒ እምበር ርስትን ውሉድንዶ ይዕደል ኢሎም አዚዮም ጐሀዩ እሞ ፣ እንተኸነ ቓል ኪዳን ዕሉዕ እዩ ዝነበረ ፣ ስለዚ በቲ ኺዳኖም ጸኒዖም ደር ንግእ ኢሎም ነዛ ሕጅ ዘለውዎ ዘርኢ ናቱ ዓዲ ሐንስ ርስቶም እያ ወዶም ግና አይኮኑን ።

ዘርኢ ተክሎተ ብርሃን ።

ተኽሎተ ብርሃን ካብ ዓደቡኡ ወጺኡ አብ ዓዲ ንእምን ንሱ ባዕሉ አትዩ ዓዲ ሐዘ ፣ ንሱ ንንእምንኒ — ንፅንኩርኒ ንፄቲኦም ወለደ ፣ ካብዚኦም ንእምን ንሞሴ ብርሃንን — ንእካስ ብርሃንን — ንሠረቀ ብርሃንን ንፄቲኦም ወለደ ።

እታ ዓዲ ድማ ብሽሙ ዓዲ ንእምን ትብሃል እላ ፣ ካብዚኦም ፫ተ የሕዋት ክአ እቲ ሠረቀ ብርሃን ዝብሃል ንተዓረዝጊኒ — ንበግዓጮንኒ — ንቴድሮስኒ — ነውዓሎምኒ ነዚ እም ፬ተ ወለደ ፣ ካብዚኦም ተዓረዝጊን በግዓ ጮንን ክልቲኦም ካብኡ ወጺኦም እብ ምለዛናይ ወረዶም እብኡ ነዞም ሕጂ ዘለዉ ፈረዩ ።

ከምኡ በግዓ ጮን እብ ዓዲ ቑሸ ፣ ዓድ ኢዮአስ ዝብሃሉ ዝፈረየ እዩ ፣ ቴድሮስ ከአ ካብኡ ወጺኡ ንዓድ ዕጀል ዝፈረየ እዩ ፣ ካብእም እትፈልዩ አሕዋቶም ክአ ዓድ ዕጀል አብረሽቖ አለዉ ፣ ዘርኢ ዕንኩር ከአ ዝርከብም እብ ዓዲ ንእምን አለዉ ፣ ክከምዚ ሎም ኩሎም እዚኦም ብሐደ ሽም ደቂ ተኽሎተ ብርሃን ይብሃሉ ።

ዘርኢ ሽምረፀም ።

ሽምረፀም ክአ ናብ ዋልታ መድሓኒት ዝሽግ ዓንሰባ ከይዱ ተቐመጠ ፣ ንሱ ክአ ንዘርኡ ወለደ ፣ ዘርኡ ክአ ንመላብስ ወይ ክአ ንመላብሶ ወለደ ፣ ናብ ዋልታ መድሓኒት ክአ ተቐመጠ ።

ንሱ መላብስ ንብርሃንኒ — ንምሳ ብርሃንኒ ንፄተ ወለደ ፣ ምሳ ብርሃን እብ ደቂ ዘርኡ እተበሀለት ዓዲ ዓንሰባ ተቐመጠ ፣ አብኡ ክአ ፈረዩ ። ብርሃን ክአ ናብ ደቂ ዘርኡ ደምበዛን አትዩ ናብኡ ተቐመጠ ፣ ክልቲኡ ዓዲ ከምዚሉ ብሽም አቡኦም ደቂ ዘርኡ ደምበ ይሰመያ አለዋ ። ዘርኡ ብርሃን እብ ደምበዛን ደቂ ዘርኡ ኲዶኑ ንበአሚንን — ንሽም ረብን — ንሽምረጨንን — ንሽሬፍን ንፄተ ወለደ ፣ ካብእም ክአ ሽምረጨን ንያዕቆብን — ንዓገበን — ንሃብተስላሰን ነዚኦም ፫ተ ወለደ ።

ካብዚኦም ዓገበ ንዓደኲሎም ሰዓበ ፣ ያዕቆብ ንደቂ ዘርኡ ዓንሰባ ተመልሰ ፣ ሃብተ ሥላሴ ምስ ሐወቡኡ ምስ ከሪፍ አብ ደቂ ዘርኡ ድምበዛን ተረፈ ፣ ደድሕሪኡ ክአ ደቂ ሐወ በአሚን ካብ ደቂ ዘርኡ መጺኦም ሰዓብዎ ፣ ከምዚሎም ደቂ ሽምረፀም ገሌኦም ዓድ ሐሎም ገሊኦም ናብዘን ክልተ ደቂ ዘርኡ አለዉ ።

ወለዶ ሽምረጥብ ።

ሽም ረጥብ አብ ዓደቡኡ ተቐሚጡ ንቢደልኒ — ንተዓውቀን ንፄተ ወለደ ፣ ካብ ዚኦም ቢደል ፍልም ንዓዲ ቢደል ሐዘ ፣ ተዓውቀ ድማ ናብ ዓመፂ ሐያለ እዋን ምስ ጸንሐ ፣ ብድሕሪኡ ንዓዲ ተክሌዛን ተሳገረ ፣ ደሐር ግና ናብ ዓመፂ እትዮም ተረሰተ ፣ ከምዚሎም ዘርኢ ቢደል እብ ዓመፂን እብ ዓዲ ቢደልን አለዉ ።

እቲ ካልአይ ወዲ ሽም ረጥብ ተዓውቀ ዝብሃል ነብርሃን — ንሠመረጬንን — ንተ ከለዛንን ነዚኦም ንፀት ወለደ፡ ሠመረጬን ዝፈረዮም አብ መትሕት ምስ ቢሴን መዳ ውብቶም አለዉ፡ አብ ሐልሐል ገጸም እዮም ምድሪ ሒዞም ዘለዉ፡ ዘርኢ አብርሃ ካአ ደድሕሪኦም ንሐልሐል ስዓቡ፡ ዓድ ገብሽን ዓድ ፀፍዓን ይብሃሉ፡ ካብአቶም ዝተረፉ ደቂ ጴጥሮስ አለውዎም ።

ተከሌዛን ግና ናብዛ ሕጂ ብሽሙ እትጽዋዕ ዘላ ዓዲ ናብአ ተረፈ፡ ንዓተከሌዛን ምስ ጐደቦታታ፡ ንዋሬን ንድግድግን ንእምባ ደርሆን ከምኡ ካአ አብ ደምበዛን ሐያለ ኖትን ዓድ ክፍሎምን ዓድ ኤሎስን እዩ፡ ወለድኦም ድማ ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ተክለ ሃይማዛን ንሠራው ሰገድ ወለደ፡ ሠራው ሰገድ ንፍረ መኻእ ወለደ፡ ፍረ መኻእ ካአ ንተኽለ ሃይማኖትን - ንህብታይን ወለደ ።

ካብዚኦም ተኽለ ሃይማኖት ንዓድ ተኽለ ሃይማኖት ዝፈረዩ እዩ። ሀብታይ ካአ ንስ ብሐት ለአብ ወለደ፡ ስብሐት ለአብ ንፍቅሮይ ወለደ፡ ፍቅሮይ ንክንቲብ ገብረ ሥላሴ ወለደ፡ ክንቲብ ገብረ ሥላሴ ንስገዶምን - ንክንቲብ ክፍሎምን ወለደ፡ ካብዚኦም ክንቲብ ክፍሎም ንዓዲ ክንቲብ ክፍሎም ዝፈረዩ እዩ፡ አስገዶም ካአ ንዓድ ኤሎስ ዝፈረዩ እዩ።

ምዕራፍ ፳፩ ።

ወለዶ ክንቲብ ድምበዛኖይ ።

ክንቲብ ድምበዛኖይ ወዲ ፋሉቕ፡ ካብ እንዳቡኡ ካብ ዓመዲ ወዲኡ ናብ ምለዛኖይ ዓንሰባ እትዩ ተቐመጠ፡ ንሱ ንዛኖይ ወለደ፡ ብዛዕባ እዚ እታ ዓዲ ምለዛኖይ ተብሂላ ትጽዋዕ እላ ምላድ ዛኖይ ማለት እዩ፡ ዛኖይ ካአ ካብአ ወጺኡ ንኳንድብ አቶ፡ አብኡ ኰይኑ ንሐሙኸተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ካአ ከምዚ እዮም ዝብሃሉ፤ ፩ይ ንሰለሙንን - ፪ይ ንመኸተርን - ፫ይ ንሐደምበስን - ፬ይ ንሕዝባይን - ንሐያሎን ነዚኦም ወለደ ።

ሐያሎ ግና እዲኡ ንበይና እያ፡ ካብ ሰበይቲ ጓስኡ ብዓመጽ ስለ ዝተወልደ፡ በሐ ይሊ እዩ ተወልደ በሀለት ሐያሎ የለቶ ። በዚ ምኽንያት እዚ በሐይሉ ተባሀለ፡ ከምዚ ሎም ሐሙኸተ ደቂ ዛኖይ ይብሃሉ ።

ካብኦም ሰለሙን ንደቂ ገብሩ ከምዘለዉ ዝፈረዩ እዩ፡ መኸተር ካአ ንደቀምሐረ ወደ፡ ገብሩ ግና አብታ ሕጂ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ ገብሩ ንዓአ ፈረዩ፡ መኸተር ካአ ንመሐሪ ወለደ፡ መሐሪ ካአ ንደቀምሐረ ዝፈረዩ እዩ ። ሐያሎ ንሐያሎት ፈረዩ፡ ሐደምበስ ካአ ናብ እንዳቡኡ ተረፈ፡ ንሱ ንብእምነት ወለደ፡ ብእምነት ካአ ነስገዶምን - ንፋሬምኻእን - ንሥሙርን - ንዘርአ ብሩኽን ከምዚሉ ንፀት ወለደ ።

ዘርኢ ሥሙር አብ እምባደርሆ አለዉ፡ ካብአቶም ዘርአ ብሩኽ፡ ዘርኢ ዝርካብም አብ ተዓንደር አለዉ፡ ገሊኦም ካአ አብ እምባ ደርሆ አለዉ። አስገዶም ካአ ቀድም

አብ ሹም ጅምሩቕ ነበረ፡ ካብኡ ንእምባ ደርሆ አቶ፡ ደሐር ካአ ንእምባ ደርሆ ሐዲጉ ንበረኸኡ አተወ፡ ንሱ ካአ ፺ተ ወለደ፡ ሽሞም ካአ መዓተይ - ሥሙር — ተስፋው — አድከመ — ብሐይላይ — ሃብተጬን — ገንሸል ይብሃሉ ። ከምዚሎም ኩሎም በቲ ሽም አቡኦም ቤተ አስገደ ይብሃሉ ።

እቶም ዝበዝሑ አብ ምድሪ ሐባብ በርከት በዚሖም አለዉ፡ ካብዞም ሸውዓተ ቤት ዝቕራሕናዮም ቀሩብ አብ ዓዲ ንፋስ አለውዎም፡ ፫ተ ሐባብ ግና እየሕዋትናን ዝብሉ አለዉ፡ ምኽንያቱ ካአ ሐደ እዋን፡ ካብዞም ሐባብ ቤተስገደ ደቂ ሽከር ምስ ስሐርቲ ኢሎም ሰብ ለአኹሎም ዓዲ ንፋስ ግና አበይዎም፡ በዚ እተላዕለ እየሕዋትናን ገላዉ አስገደ ደአምበር ሕውነት ምሳና የብሎምን ይብሉ፡ እንተኸነ አልዒሎም ክሕስዉ እም በር ብሐቂ የሕዋቶም ደቂ አስገደ እዮም፡ ሕዝባይ ወዲ ዛኖይ ካአ ንእቶ ሽም ወለደ፡ እቶ ሽም ካአ ንኹሎም አበታትና ጸዓዘጋን ሐዘጋን ከምዘለዉ ደቂ ተሽም ፈረዩ ።

ወለዶ ደቂ ቢደል ።

እዞም ደቂ ቢደል ዝኸኑ ንሕና ካብ ፋሉቕ ኢና ይብሉ፡ ቢደል ወዲ ደምበዛን መዓጕዕ ሐምም ንበዓል ወረደ ምሕረት - ሽምረጥብን - ተኽሥተ ብርሃንን - ዛኖይን ይብሉ፡ ሐያሎይ ግና ነዚ ዘይቕበሉ አለዉ፡ እቲ ሻድሻይ ወዲ ደምበዛን ይትረፍ ዶ፡ ዘርኢ፡ ሽሙ እኳ አይፍለጥን እዩ ዝነበረ፡ ከመይ ካብ እንዳቡኡ አብ መሮር ከይዱ እዩ ዝጠፍኤ ።

እዞም ሎሚ ቢደል ሚደል ዝብሃሉ ሕዝቢ ደቂ አይኮኑን፡ ሐሲዮም እዮም ዝብሉ አለዉ። እንተኸነ ወዲ ደምበዛን ቢደል ከምቲ ባዕላቶም ዝብልዎ መማን እንተኸይኑ ከምዚ እዩ፡ ቢደል አብ ጕዳጕዲ ከይኑ ንሽማ ንጉስን — ንዕላማን — ንተኽላይን ነዚ ኦም ወለደ፡ ካብዚኦም ሽማ ንጉሥ አብ ጕዳጕዲ ከይኑ ብዘበን ንጉሥ ኢያሱ ንእሽቶ፡ አብ ዘመተ ውዒሉ ርስቲ ገበሩሉ፡ ዘርኢ ካብ ከምዘለዉ ንክልተ ሽማንጉሥ ፈረዩ።

ዘርኢ ዕላማ ካብ ዝርካብም ገለ ናብ ሽማ ንጉሥ ላዕላይ ምስ ደቂ ሐወቡእም አለዉ፡ ገሊኦም ካአ አብ በረኻ መትሕት አለዉ፡ እቲ ሳልሳዮም ካአ ንተኽላይ ወለደ፡ ተኽላይ ካአ ንዓድተክላይ ብሐንሳብ ምስ ሐዉ ርስቲ ገበሩ፡ ሕጂ ግና ዝበዝሑ ደቂ ተኽላይ ናብ በረኻ መትሕት በርክት አለዉ ።

ምዕራፍ፡ ፳፪ ።

ቤ ት   አ ስ ገ ደ ።

ከምዚ ዝብሉ ገሊኦም ሰብ ዛንታ አለዉ፡ አስገደ ባህለት ጥንቲ ቅድሚ ምላድ ክርስቶስ ዝነበሩ ሕዝቢ ኢትዮጵያ፡ ካብአቶም ሐደ ፍሉጥ ሽም ነበረ፡ እዚ አስገደ እዚ ግና ሽሙ ሠምረ ልዑል እዩ ዝብሃል፡ ንሱ ካአ ብሽም ፈረሱ አስገደ ተባሀለ፡

ንሱ ከአ ወዲ ሐደምበስ እዩ ፡ ንሱ ነ፩ተ አወዳት ወለደ ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ እዩ ፡ ፩ይ ንጓዕዳድኒ — ፪ይ ንሐራኒ — ፫ይ ንሥሙርኒ — ፬ይ ንጉጨትኒ ።

ጉጨትን ሥሙርን ዝፈረያዎም አብ ሽረ አለዉ ፡ ዘርኢ ሐራን ጓዕዳድን ብተኻዎ ሐደኺ ንሽም የብሎምን ። ዘርኢ ሥሙር ገሊኦም አብ እምባ ደርሆ ገዛ ሽማግለ ዝብሃሉ አለዉ ፡ አስገደ ብዕሉ ንጓል ናይብ ዑመር ፃዕዳ እትብሃለት የእትዩ ነ፩ተ አወዳት ወለደ ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ እዩ ፡ ፩ይ ንአድከመን — ፪ይ ንተስፋውን — ፫ይ ንገርጊሽን — ፬ይ ንግርጊትን ነኪኦም ወለደ ። መሊሹ ከአ ንሐንቲ በዓልቲ ምለዛኖይ የእትዩ ን፫ተ ወለደ ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ እዩ ፡ ፩ይ ንአብርሃምን — ፪ይ ንሥሙርን — ፫ይ ንጀንክርን ወለደ ፡ ከምዚሎም ፺ተ ደቀስገደ ይብሃሉ ።

ሐደምበስ አቦ አስገደ ቅድም አብ ዓዲ አዲኡ አብ ሽረ ንበአሚን አብኡ እዩ ዝወለዶ ሕጂ እኳ ዘርኢ በአሚን አብ ሽረ ገለ አለዉ ፡ ደቂ ግርኔት ን፫ተ መፍለስ ዝፈረዩ እዮም ። ካብ ደቂ ገርጊሽ ከአ ፍርቂ አብ እምባ ደርሆ ፡ ፍርቂ ከአ አብ ዓድ ንፋስ አለዉ ፡ ካብ ዘርኢ አስገደ አብ አክለ ጉዛይ አብ ሰገነይቲ አለውዎም ፡ ገለ አብ አኽሩር ፡ ገለ አብ ሒብ ፡ ከምኡ ከአ አብ ምድሪ ሠራዬ ታሕቲ ቆላ ሐሐሊፎም ንግር አይስአንዎ ምን እዮም ።

ክንቲብ አስገደ ብዘበን ሀፀይ ንብለ ድንግል እዩ ዝነበረ ፡ በዚ እዋንዚ ንሱ ሰቡ አኪቡ ምስተ ገዛእ ሃገር ኤርትራ መረብ ምላሽ ዝነበረ ተስፋልዑል ሐቢሩ ብሐንሳብ ክልተሰዕ ተዋጊኡ ንደብረ ቢዘን ካብ ቁጣዓ ግራይ ንእዋኑ ደሐንት ይብሃል ፡ ዘበኑ ብ፩፻ሕን ፩፻፶፪ ዓመተ ምሕረት አቢሉ እዩ ። አብ መወዳእታኡ ግና ግራይ ንተስፋልዑል ቀተሎ ፡ ግራይ ከአ መደበር ሠራዊቱ አውራ አብ ድብርዋ ገበረ ።

በዚ እዋንዚ ሀፀይ ንብለ ድንግል ዝገብርዎ ምስ ጠፍአም ናብ ደብረ ዳሞ ሐኹሩ ፡ እታ ገዳም ከአ ብኹላ ጸድፊ እያ ብገመድ ተወዚብካ እያ እትውጸአ ፡ ብየማን ብጸጋም መሕኰሪ የብላን ፡ ንጉሥ ከአ ንገለ ሐጻር እዋን እብአ ተማፅቀቡ ፡ እንተኾነ ብዋሚት ዝገብርዎ ምስ ጠፍአም ስጋብ ዘንጊ ወርቆምን ቃለቤቶምን ሸይጦም ንእዋኑ ተነስውመወዳእታኡ ግና ብሕርቕርቐትን ብዓቕሊ ጽበትን እብአ ነቐጹ አብታ እግሪ ጸድፊ ድማ ተቐብሩ ።

ብድሕሪኦም ግና ድሕሪ ክንደይ ጸገምን ትዓብን አብ ኢትዮጵያ ራህዋ ኮነ ፡ እንተ ግራይ አሕመድ ማእለያ ዘይብሉ ሕዝቢ ሐመድ ገበሮ ፡ ንኽንደይ ቤተ ክርስቲያናት ከአ አልበ ንብሃገራ የዕነዋ ፡ እቲ እዋንቲ ምድሪ ሐበሻ ብዲማ ትተርፍ እምበር ከምዚ ኢላ ትሐዊ ዝብል ሐደኺ አይነበረን እናሉ ሰብ ካልእ ሃገራት ዝጸሐፍዎ ዛንታ እንተ ምብብና ብሐዳፍኡ ዘሠክሕ እዩ ።

ብሐደ ሸንኽ ድማ እቶም አቦታትና ዓበይትን አናእሽቱን ከሀናትን ፈለስትን ዘርባዕ ባዕ ከየሉ ብሽም እግዚአብሔር እናጸውኡ ደአምበር ፡ ብሽም መሐመድ ወለምለም ከየሉ ፈትዮም መሥዋእት ከይኖም ተሰየፉ ፡ ከምኡ ከአ እቶም ሽማምትን ገባራትን በብመኻኖም አሰይፎም ሲሒሎም ኩናቶም እብሊሓም ብትብዓት አብቲ ማእከል

ፅጡቕ ሠራዊት ግራይ ድርግም እናሉ ሬሳን ንሬሳን ይዝሕዝሕዎን ይዓጽድዎን ነበሩ ። እንተኾነ እቶም ጸላእቶም ብብዝሕን በጽዋርን ይዕብልልዎም ነበሩ ፡ ከምዚሎም አቦታትና ሰብ ማርጻን ሰብ ግዳይን ብዙኃት ሹማምንቲ ብኢድ ግራይ ተወድኡ ፡ እንተኾነ እቲ ናታቶም ሞት ንዓዶምን ንዘርአምን ቀዳዊና ኮነ ።

ከምቶም ከልአት የሕዋትና ወሰነ ወሰን ዘለዉ ሃይማኖቶም ለዊጦም ጸጋ እምላኽ ርሒቕዎም መጸውዒ ሽም ዘይብሎም ዝተረፉ አይኮናን ። አቦታትና ቀሳውስቲ ብጸሎቶም እቲ አብ ዓለም ብኩናት ዝመጽእ መዓት አብ ልዕሊኦም በብእዋኑ ዝፍጸሞም ዝነበረ ዓመጽ ስለ ዘሕለፉ ፡ እቲ ኩሉ ቤተ ክርስቲያናት ቀኒዑ ፡ እቲ ሕዝቢ በዚሒን ፈርዩን ፡ መንግሥቶም ተኺሎም ዛንትአም ስጋብ ኩሉ ዓለም ተዘርጊሑ ፡ ብሽም አበና ኢትዮጵያ ንስመ አሉና ።

ከምኡ ከአ ከምቲ አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ አብ ሽረ ዝርከቡ ደቂ አስገደ ዝሐዝዎ መሬትን ዓድን ክንሰሚ ፡ እኒ ማይ ድሙ እኒ ዓልጌን እኒ ዓደ በዙት እኒ ሆሆዬ እኒ ክሳድ ጋብ እኒ ፃዕዳ እምባ እኒ ዓድ ደጉል እኒ እንዳደርግስ እኒ ማይ እምበላ እኒ በራቕ እኒ ዘናቕዶ እኒ ዓዲ አምቡሉ እኒ ዓዲ ቀዳዳ እኒ ዓድ ዜሌዲን እኒ ዓዲ ቓሰተ ዓጋም ፡ ከምዚሎም ብዙኃት ደቂ አስገደ አለዉ ።

ብጀካ አብዚ ጸብጺብናዮ ዘሎና ክብዚአቶም እተፈልዩ ሐሐሊፎም ምስ ክልእ ዓሌት ንግር አይስአኑን እዮም ፡ ነኪአቶም ዘተሐዳድር ምስሌን ደቂ አስገደ ዋና ምቕ ማጡ አብ ማይ ድሙ እዩ ዝነበረ ስጋብ ለይቲ ሎም አብኡ እዩ ፡ መዓርጎም ካብ ቀደሙ ፊተውራሪ እዩ ፡ እቶም ዝተረፉ አብ ኤርትራ ዘለዉ የሕዋቶም ከአ ላዕለዎቶምን ታሕተዎቶምን ካብ ቀደም ክንቲብ እዮም ዝጽውዑ ፡ ስጋብ ለይቲ ሎም ነገደ አስገደ በሐጺሩ ዘርአም በዚ ነዓጺ አሉና ።

ምዕራፍ ፳፫ ።

፺ተ ደቂ አቶ ሽም ሸሙናዮም ሙሣ ።

ሕዝባይ ፈዳይ ሕነ ፡ ሕዝባይ ቅድም ምስ ሐዉ አብ እንዳቡኡ ምስ ሐደምበስ ነበረ ፡ ደሐር ግና ጓል ደቂ ሽሐይ ካብ እንዳ ዘክርስቶስ የእቶ እሞ ንቐሩብ እዋን አብ እንዳ ሰበይቱ ይቕመጥ ነበረ ። ካብኡ እቶም እንዳ የሕሙኡ ምስእቶም ብገለ ነገር ተጸሊኡ አብ ሞሮር በይኑ ምስ ረኽብዎ ንሕዝባይ ኢኢዶም ከትኪቶም ሞይቱ ኢሎም አብ ዱር ጐሲሶም ሐቢኦሞ ንዓዶም አተዉ ።

ደሐር ሐንቲ ካብ ዓዲ ሐንስ ፡ ባርያ ናይ እንዳ ከንቲባ ሐንስ ዕንጨይቲ ክትአራሪ ኢላ ጉምብሕ እንተ በለት ፡ ሕዝባይ ዘግ ኢሉ ረአየቶ ፡ ንሳ ሽዑ እና የአወየት ንዓዲ ሐንስ አቶት ፡ ከንቲባ ሐንስ ብአውያት እናሀፈፉ መጺኦም እንተ ረአዩ ፡ ሕዝባይ እብአ ተራዲቱ አፍ የብሉ መለፍለፍ የብሉ ምስ ረኽብዎ ፡ ብቓሬዛ ተሸኪሞም ንዓዱ ንኽን ድብ ናብ ስድርኡ እብጺሖም ንዓዶም ተመልሱ ።

ብድሕሪኡ ሕዝባይ ምስ ሐወየ ንዓደምሐራ ንምድሪ ሽዋ ናብቶም ቅድሚ ሀፀይ ዳዊት ዝነበሩ ንጉሥ ሕዝባይ ናብአም አትዩ ብዙሕ እዋን ጊላ ናቶም ኰይኑ ተቐመጠ፡ አብኡ ከአ ንሐንቲ አምሐረይቲ አዋነሰ፡ ደሐር ንጉሥ እቲ ዘምጽአ ኵሉ ምስ ነገሮም ብዙኃት ፈረሰኛታት ሂቦም ሰደድዎ ።

ሕዝባይ ቅድሚ ምብጋሱ፡ ነታ ዝጠነሰትሉ ሰበይቲ ንምልክት ክኸና፡ ሐንቲ ቃለ ቤት ናቱ ሽም ዘላታ፡ እንኪ ገለ እንተ ወለድኪ ነዚአ ሒዝኪ ንምድሪ ሐማሴን ምጺ፡ እንዳ ከንቲባ ሐንስ ኢልኪ እተዊ፡ ንሰም ከአ እዛ ቃለቤት እዚአ ምስ ረአዩ፡ ብጽቡቕ ክቕበሉኺ እዮም፡ ኢሉ ተላዚብዋ ነቶም ካብ ንጉሥ እተቐበሎም ጭፍራ ሒዱ፡ ብሰቜጣ አቢሉ በድያብ ጌሩ ንበረኻ መትሕት አቶ ።

ደሐር ግና ንሳቶም ደሐን አሎና እናሉ ከለዉ በለኽ የለ እሞ፡ ንደቂ ሸሐይ ከቢብዎ ሐደረ ። ክብኡ ምሽት ጸልማት ምስክነ፡ ተኸዲኑ ፈላሲ ተመሲሉ ናብታ እንዳ ሐሙኡ አትዩ ኩፍ የለ፡ እታ ናይ ፈለማ ሒሙኡ ሞይቱ ኢላ ቀቢጫቶ ዝነበረት እዚ ኹሉ አይፈለጠትን ።

ንሱ ድማ ኩፍ ኢሉ ኸሎ አብቲ ጕረቤት መሰንቆ ክሃርሙ ሰምዔ እሞ፡ ነታ መርዓቲ አትን እምበይተይ ነዛ መሰንቆ ኵታ ለምናለይ ኢሉ ተዛረበ፡ ንሳ ከአ ለሚና አምጽአትሉ፡ ሽዑ ንሱ ነታ መሰንቆ የቓንያ ነበረ፡ ንሳ ከአ ንዕኡ ምስ ሰምዔት ንብዓት ዘርባሕ ዘርባሕ አቢላ ንብዓታ ሥዓራ ።

እቶም አብኡ ኩፍ ኢሎም ዝነበሩ ሰባት ደቂ ዓዳ፡ አይድሐንክንዶ እንተልዋ ንሳ ከአ አነስ እዚ አደራድራ እዚ፡ አደራድራ ሕዝባይ ወዲ ዘኖይ ድአ መሲሉንን፡ ዋዒሙንን፡ የለቶም ። ንሳቶም ከአ ሰብ ደቂ ሸሐይ ዝቐተልዎ መሲልዎም ቀደም ዝሞተ ኢሎም ሰሐቕዋ ።

ድሐር ግና ሕዝባይ ንበይና ጌሩ ተገለጸ፡ አነ ሕዝባይ አነ እዩ ኢሉ ኪዳን የእተዋ፡ በሊ አነ ዝመጸእክዎ ሕነይ ክፈዲ እየ እሞ፡ ንስኽን ሥድራኽን ምድሪ ክጸብሕ ከሎ፡ አብዛ ልዕሊ ቤትኪ ፈልፈል እትብል ሐንቲ ጨርቂ ብነዊሕ ስላዕ ትኽሊሞ፡ ንዓኽን ንሰብክን አብዛ ገዛ ዘለኹም ሐዲን፡ ነዝ ዓዲ ሐመድ ከልሕሳ እዩ ኢልዋ አብ ሠራዊቱ ተመልሹ ተሐወሰ ።

ክብኡ ንንግሁኡ ምድሪ ምስ ጸብሐ ሕዝባይ ምስ ሠራዊቱ ከይኑ ንደቂ ሸሐይ ሰበምን ማሎምን እልብ ኩስትር አበሎም ። እታ ሰበይቱ ዝነበረት ግና ምስ ስድራአ ደሐነት፡ ክምኡ ከአ ምስእ ካልእ ሰበይቲ ዋንስቲ ደሐነት እሞ፡ ንሳ ዝፈረየቶም እዮም እዞም ሕጂ ዘለዉ ደቂ ሸሐይ፡ ሕዝባይ ግና አብኡ ምስአቶም ተለኻኺሙ ተደይቑ ሞተ ።

ቅድሚ ሙማቱ ግና ምስታ አምሐረይቲ ዝገበሮ ኵሉ ንከንቲባ ሐንስ ነጊሮዎም ነበረ፡ ድሕሪ ነዊሕ እዋን እታ አምሐረይቲ አብ ዓዳ ከላ ምስ ወለደት ሽሙ አቶ ሹም ኢላ ሰመየቶ፡ ወዳ ምስ ፈርዘመላ፡ ነታ ቃለቤት ሕዝባይ ዝሃበን ነቲ ቈልዓን ሐጃ እና ሐተተት አብ ከንቲባ ሐንስ አቶት እሞ፡ ከምታ ሕዝባይ ዘላ ነታ ቃለቤት ሃበቶም ።

ንሰም ድማ መማን ወድና እዩ ኢሎም ተቐበልዋ፡ አቶ ሹም ከአ ስጋብ አዝዩ ዝዓቢ አብ እንዳ ከንቲባ ሐንስ ነዊሕ ጊዜ ከም ውላዶም ጌሮም የዕበይዎ፡ ደሐር ከአ ባሕሮ እተበሀለት ጓል በግዓ ጽዮን ወዲ እድከመ ሐው ምልጋአ በዓልቲ ሠራዬ አመ ርዓውሉ ንሳ ከአ ንተስፋጽዮን ምስ ወለደት በኸነት ።

ምዕራፍ ፳፱ ።

ዛንታ ከንቲባ ዮሐንስ ።

ሐያል ሰበይቲ ቤታ ተፍርስ ክምዝብሃል፡ ሰበይቲ ከንቲባ ዮሐንስ ዓማጺትን ጕማጺትን ንፍዕትን ነበራ ይብሃል እሞ፡ አቶ ሹም ከአ ምስኤን ዓብዩን ተደርዕዩን ከንሱ፡ በቲ ሐይለን አንጸርጺሩ ክብኤን ወጸ፡ ከመይ ክብቶም ስድራ ቤተን ዝመጸ ሰፍኢ ሴማት ስጕርፍአ ጸሕሊ ነዚ ዝመስል ከአ ክልእ አቓሑ ናብ ቤት ከምዘሎ አልዒለን ናብ ማእከል ክብድ ቤተን አከብአ ።

ብድሕሪዚ ዂላተን አንስቲ ዘበላ ተአኪበን ዘይዋቡብ ተጣበባ፡ ብሐንሳብ መኺረን በብዝመጽዎ እዋን፡ ምግቦም እንክ አብ ክዳንክ ኢልና ንሀቦም ኢለን ብሐንሳብ ተማሐሊለን ቆረጻ ። ክምኡ ከአ አብ ገንዝኤን ንንሰብኡተን ካብ ምርር አብ ዝመጽሉ እዋን አብ ክክዳኖም ሀብአም፡ ክብአም ሐደ ሐሪቑ እንተ ተዛረበ ክምታ ዝመኸርአ፡ ሣላ ሰበይቲ ከንቲባ ሐንስ አቓሑ ቤት የልቦን ኢላ ተዛረበት ።

እቶም ክልአት ሰብኡት ድማ አብ ገንዝአም ከምዚ ገጠሞም፡ ድሐር ዂሎም ሰብኡት ዘብአም ጽባሕ ጽባሕ እናሉ አብ ባይቶ ዓዲ ተአኪቦም፡ ሐደ ክብአም ከምዚሉ ተዛረበ፡ እታ አነስ እምበር ዘይርኹብ ረኺበ፡ ምስሒይ እንተበልኩስ አብ ክዳነይ ድአ እንከ ንሣእ ኢላ ሰበይተይ ሀበትኒ የለ፡ ሐደ ከአ መሊሹ አነ ከአ አብ መሶብ ዘይት ብኒ እንተ በልክዋስ አቓሑ ቤትና ዂሉ እንዳ ከንቲባ ሐንስ ተሪፉ፡ ሣላ ሰበይቲ ከንቲባ ዕዳ ተረኺበ የለትን፡ ኢሉ ንዂሎም ሰብ ነገሮም ።

ደሐር ዂላቶም አብ ገንዝአቶም ስለ እተዓንፎም፡ እምበአር ንዂላትና እዩ፡ ዓገብ ኢሎም ዂላቶም ከአ ከም ሕሱም ጕሃዩ ። ክምዚሎም ከአ ሐቢሮም መኸሩ አታ ነዚአምስ ብጀካ ገዝአም ሐዲኣ ምኽድ ክልእ ዘዋጽእ የብልናን ኢሎም ምኽሮም ብሐደ ኰይኖም ቈረጹ፡ በዚ እዋንዚ ከአ ከንቲባ ሐንስ ግብረ ንጉሥን ፈሰስኒ ክእከቡ ንባ ሕሪ ወሪዶም ነበሩ፡ ግና አብ ቤቶም ነቲ በዕሎም ዘዕበይዎን ዝአምንዎን፡ ንአቶ ሹም ምቕማጥ አብ ዓዶም ሐዲጎም ነበሩ ።

ሽዑ አቶ ሹም በቶም ገባራቶም ተሐቢሉ ሎሚ እያ እትቐንዓኒ ኢሉ ናብ ገረና ጭራ ኹራ ሸፊቱ እንጋዓላይ (እምብለይ) የለ፡ በአ በአ ከንቲባ ሐንስ አብ መሎጎ ባሕሪ ከለዉ ሐደ ካብ ሥድራ ቤቶም ከይዱ እዚ ወረዚ ነገሮም ። ንሰም እዚ ስማዕ እዚ ምስ ምዑ፡ በአ በአ ክብደይ ኢሎም ተዋሪጮም ብንሂ አብአ ከለዉ ተኸኸ ኢሎም ሞቱ ።

ምዕራፍ ፳፩።

ምእታው አቶ ሽም አብ ዓዲ ቐንጺ።

አቶ ሽም አብ ገረና ተቐመጠ አብኡ ከአ ታቦተ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን ነበረ፡ ደሓር ነዛ ሕጂ ምስ ስድርኡ ናብ ሰብጣ ዝብሃል መኻን ቀረበ፡ አቶ እናተባህለ ከአ ሽመት ከንቲባ ሐንስ ሕጂ ከም ገዛኢ ከይኑ ነበረ።

ደሐር አቶ ሽም ቤተ ክርስቲያን ክሰርሕ ደልዩ፡ ቀድሚ ምስርሑ ግና ንአባ ናፍር አማኸሮም፡ አባ ናፍር ዝብሃሉ ሐደ ግብጻዊ ፃዕዳ አብ ፃዕዳ ኽስታን ነበሩ።

እታ ዝነበርዋ ዓዲ ስጋብ ሎሚ ሽማ ፃዕዳ ኽስታን ብአአም ምኽንያት ኢያ፡ ፃዕዳ ኽርስቲያን ዝብል ሽም ትስመ ዘላ።

ንሶም ከአ ንአቶ ሽም፡ በል አብታ ክትሠርሐላ ዝደለኻ ሥፍራ ሐንቲ ላም ሕረደላ የልዎ፡ ንሱ ከአ ከምታ ቓሎም ላም ክሐርድ አምጽኤ። ንሶም ብዕሎም ምስ አኸስተ ንዋ ከአ፡ ከምብሐድሽ ተንሲአ ፈንጺጋ ጋለበት።

ድሐር ከአ ደድሕሪአ እንተ ሰዓብዋ እታ ላም ናብዛ ሕጂ ቤተ ክርስቲያን ዓዲ ቐንጺ ዘላ እንዳ ሚካኤል ክትበጽሕ ከላ፡ ዓፅ ኢላ ወደቀት፡ አባ ናፍር ከአ አብዛ ሕጂ ዝወደቐትላ መኻን አብአ ቤተ ክርስቲያን ሥራሕ የልዎ።

አቶ ሽም ከአ ከምታ ቓሎም ሕራይ ኢሉ አብ ዓዲ ቐንጺ አትዩ ቤተ ክርስቲያን ሚካኤል ሠርሔ። አባ ናፍር ከአ እዚ ጐልጐል እዚ ንስኻን ደቂ ደቅኻን ዘርእኻን ክመልእዎ እዮም ኢሎም ተነበዩሉ፡ ዘበኑ ከአ ብህፀይ ዳዊት ብ፩ሽሕን ፫፻፺ ዓመተ ምሕረት አቢሉ እዩ።

እቶም ቀድሚ አቶ ሽም ዝነበሩ ሕዝቢ አብ ሐማሴን ሒደት አስላም ነበሩ፡ ዘር አም ከአ ካብ አስማዒል ዝብሃሉ፡ ካብ ሐደ ፍሉጥ ዓሊ ቑንጹብ ዝብሃል ነበረ፡ ስለዚ ዓሊ ቑንጹብ ብህለት ዓዲ ቆንጺብ ማለት እዩ፡ ብድሕርዚ አቶ ሽም ንብር ኔሩ አብታ ብዕሉ ዝሠርሐ ቤተ ክርስቲያን ተቐብረ።

ምዕራፍ ፳፪።

ዛንታ ምኽንያው ቆሎ።

ብዘበን አቶ ሽምን አድከመ ምልጋእን፡ ክልአት'ውን ምስአቶም አሻሪዮም፡ ዘበን ጽጋብ ነበረዋ አብጽሕ ብሐዳፍሑ ጸጊቦም፡ ክምዘለዉ ሙሉእ ሠራዩ ሃይ ንኺድ ማል ንዝመት ኢሎም ንሕድሕዶም ሕራይ ሐቅኹም ተባሂሎም አሳይፎም ስሒሎም ኩና ቶም አብሊሖም ናብ ዘመተ ተበገሱ።

ስድራ አቶ ሽም ከአ አሕአም ከብልው፡ እኽሊ ክዘርኡ ንባሕሪ ወሪዶም ነበሩ፡ ሰብ

አቶ ሽም ከአ እዚ ወረዚ ምሰምዑ፡ አቶ ሽም ፫ መርዓውትን ፫ የዕሩኽን ሒዞ ተሰለፈ።

ሰብ ሠራዩ ከአ ምሌን ሰገድ ወዲ ክርስቶስ ማኢ ዝዋንአም፡ ንሱ በዓል ቄጽሊ ነበረ እሞ፡ ክልቲአም ጋንታ አብኡ ተናቔቱ፡ እታ ሥፍራ እተዋግኡላ አብ ጥቓ ዓድ ተኸላይ ዛላ፡ ስጋብ ሎሚ ምልጥር ምውጻእ ሰብ ሠራዩ ትብሃል አላ።

ካብዛ ዘልናያ መኻን ሰብ ሠራዩ፡ ዓወት ስኢኖም ምዕልቲ ክሊእዎም ንዓዶም ገጾም ሃዲሞም፡ ዓዲ በዛሐንስ አተዉ። ዓዲ በዛሐንስ ከአ በዚ እዋንዚ ዑሙር ዓዲ ነበረ፤ እንተኸነ ሰበረ ኩሉ ግዜ ዕዩኡ አይሐድግኒ ነበረ እሞ፡ እቶም ሥድራ አቶ ሽም ክሳውዲ ሕጀም ዓገትዎም።

አብኡ ሰብ ሠራዩ ብድሕሪት እምበር ብቕድሚት ክይፈርሑ ከለዉ፡ ሐደ ካብቶም ጸላእቶም ንሐደ ሰብአይ ቆሎ ሰኒቑ ዝነበረ፡ ብኩናት ወግአ፡ እቲ ብጫይ እተወግኤ ከአ ደሐንዶ አታ ኢሉ ሐተቶ። ንሱ ከአ አነስ ድሕን እየ፡ እንተኸነ ቆለይ ተኹዕዩ የሎ። ስለዚ በዚ ምኽንያት እዚ እታ መኻን ስጋብ ለይቲ ሎም ምኽዓው ቆሎ ተብሂላ ትጽዋዕ አላ።

ሰብ ሠራዩ ከአ መላስ አውያት ዘይብሎም ተኸስተሩ ይብሃል። አቶ ሽም ምስ ሥድርኡ ብላዕሊ ኲይኖም ሐደ ከይተረፈ ወዲአምዎም ንዓዶም ክዱ ይብሃል።

ደቂ አቶ ሽም።

አቶ ሽም ከአ ሐንቲ ሰበይቲ ባሕ[illegible] ብዓልቲ ሠራዩ ነበረቶ፡ ንሳ ከአ ንተስፋ ጽዮን ጥራይ ምስ ወለደት መኸ[illegible] ሐደ እዋን ናብ ዓደቡኡ መገሻአ ምስከደት ብዙኃት ሽውዓተ ክልቢ ኲይኖም ንሐደ ክልቢ ሽውዓቲአም ኲይኖም ክሕ ንጽጽዎ ረአየት።

በዚ ምኽንያት እዚ ወዳ ተስፋ ጽዮን ሐደ ስለ ዝኾነ ጒሃየት፡ ንዓዲ ቐንጺ ምስ ተመልሰት ከአ ንሰብአያ ካብ ካልእ ክወልድ ብዙሕ ለመነቶ። ሐንቲ ሰበይቲ ሐምዳ እተባህለት ነበረት እሞ ካብአ ውለድ ኢላ ለመነቶ።

ንሱ ከአ ከምታ ቓል ሰበይቱ ንሐምዳ ካብ ምእራይ ዂዕንቲ አምጺኡ የእተዋ እሞ ካብአ ሽድሽተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ፩ይ ገብረ ክርስቶስ — ፪ይ አብርሃም፡ ብሽም ፈረሱ (ሩውያ ተባህለ) — ፫ይ ብሩህ — ፬ይ መቆሬስ — ፭ይ ዘርጠናይ — ፮ይ ያዕቆብ ከምዚሎም ካብ ሐምዳ ሽዱሽተ አወዳት ወለደ።

ድሕሪ ዂሉም ከአ ንሙሳ ካብ ሐንቲ ሰበይቲ አስላመይቲ ወለደ፡ እዛም ፲ተ ደቂ አቶ ሽም፡ ሸሙናዮም ሙሳ እዮም። ተስፋ ጽዮን ከአ ብድሕሪ ሞት አቡኡ፡ ናብ ልዕሊ ዂሉም የሕዋቱ ዓቢን ሹምን ነበረ።

ንሱ ከአ ካብ ዓዲ ቐንጺ ናብ ሀዘጋ አተወ እሞ አብኡ ኲይኑ ነ፬ተ ወዲ ወለደ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ፩ይ ንዓገበን — ፪ይ ንዘርአይን — ፫ይ ንተከለን — ፬ይ ንሚናብን ነዚአም ፬ተ አወዳት ወለደ።

ገብረ ክርስቶስ አብ ፃዕዳ ክርስቲያን ተቐመጠ፡ አብርሃም ከአ ናብ ሕምብርቲ

አተወ ፡ ካብ ሕምብርቲ ለቐቐ ክአ ናብ ወኪ ድባ ተቐመጠ ፡ ብሩህ ክአ ፍልም እብ ዓደጣል ጥቓ ዓዲ ንፋስ ነበረ ፡ ድሐር ግና ሽሆን ቶርዓን እና ተዋግኡን እና ዘመቱን እንተ ጨንቐሉ ወሰን ኰይን ኢሉ ናብ የሕዋቱ ናብ ዓዲ ቐንጺ ተመልሰ ።

መቆሬስን ዘርጠናይን እንዳቡእም ተቐመጡ ፡ መቆሬስ ዛቐናይ ነበረ እሞ ነቲ ቤተ ክርስቲያን እንዳበና አገልግል ኢሉም ፡ የሕዋቱ አብ ዓዲ ቐንጺ የቐመጥዎ ፡ ዝቐኑነት ዘርጠናይ ግና ብርግጽ አይሰማዕናዮን ።

ያዕቆብ ክአ ምንአስ የሕዋቱ ስለ ዝኾነ፡ ተስፋ ጽዮን እዚ ንእሽቶ ሐወይሲ ምሳይ ይጸጋዕ ኢሉ ናብ ጥቕኡ አብ ዓዲ ያዕቆብ አቐመጦ ። እቲ ሙሳ ዝብሃል ክአ ክብታ አስላመይቲ አተወልደ ፡ ናብ ዓዲ ሙሳ ተቐመጠ ።

ተስፋ ጼን እቲ ምሩቕ ።

ተስፋ ጼን በዥሪ ወዲ ሒማ ስኬማ እዩ ፡ በቡኡን በዲኡን ክምኡውን ብሰበይቲ አቡኡን ምሩቕ ነበረ ፡ ሐደ ግዜ ንሱ ብንእሽትኡ ከሎ ፡ አቡኡ ግና ናብ ዓዲ ቐንጺ ክይአቶ ፡ ብሐደ በዓል መዓልቲ እንዳ አቶ ሽም ዓበይቲ አከታት ተስፋ ጼን ካብ ተኸላ አተዉ ። ሽው ግብሪ ምስ ወደቐ አቶ ሽም ንተስፋ ጼን ኪድ ነዴኻ ሐምዳ ጸውዓያ ኢሉ ለአኽ ፡ ንሱ ክአ ክጽውዓ ከሎ እትው እንተበለ ሐምዳ ምስ ሰብአይ ደቂሻ ጸኒሐ ንሱ ክአ ቶሎ ይጽውሁኽ አለዉ ኢልዋ ተመልሰ ።

ነቡኡ ከይነገረላ ክአ እቦይ ንሳስ ጡሽ ትወብእ አላ ኢሉ አማሰመሰላ ፡ ቶሎ ሀውካ ኢሉም ክልአይ ለአኽዎ ፡ ንሳ ድማ ተሀዊኻ ብድድ ኢላ መጸት ፡ አብቲ ድርኩኺት ቤት እትው ክትብል ከላ ደም አብ ኩሩኹሪአ ጥብ የላ ፡ ተስፋ ጼን ድማ ቶሎ ብኽ ዳኑ ከይረአይዎ ሐሰሰላ እሞ ፡ እዚ ሁሉ ክአ ሰበይቲ አቡኡ ክነሳ እምበር አዲኡ አይኮነትን ።

ድሕሪ እዚ ንሳ አብ ቤት እትው ምስበለት ፡ ነታ ቅድም እተቐበለታ ቀርኒ ሜስ እናዘረት አብቶም አጋይሽ መርቐለይ ኢላ አመረቐታ ፡ ክምኡውን ናብ አቶ ሽም አመ ረቐታ ።

ኩሎም ምስ መረቕዋ ንተስፋ ጼን ጸዊዓ ናብ ቅድሚ የሕዋቱን አቡኡን ፡ እቶም አጋይሽኒ እንካ በል ወደይ ብሩኽ እተመረቐት ትብጻሕክ ልዕሊ የሕዋትካ ሕደር ኢላ ነታ ሁሉም ዝመረቕዋ ቀንጪ ሜስ ሃበቶ ፡ ንሱ ክአ ተቐቢሉ ዕልው አበላ ።

ማርያም ተስፋ ጼን ።

ተስፋ ጼን አብ ዓዱ ቤተ ክርስቲያን ክሰርሕ ከሎ ፡ አስገደ ወዲ ብእምነት ወዲ ንሐደምበስ አብ ሽም ጆምሉቕ ነበረ እሞ ፡ ሎም መጺኦዶ አብ ጥቓይ ቤተ ክርስቲያን ክትሰርሕ ኢሉ ፡ ነቲ ተስፋ ጼን ስርሕ ዝውዓሎ መጺኡ ለይቲ ብጸልማት አፍርስ የሕድሮ ነበረ ።

ተሰፋ ጼን ክአ አታ አነስ ፡ ሰብ ዘይረኽበ ረኺበ ኢሉ ነሕዋቱ ነገሮም ፡ ንሳቶም

ክአ እንታይ ኲንካ ንገረና ኢሎም አዚዮም ሰምበዱ ፡ ቤተ ክርስቲያን መዓልቲ ሥርሕ ይውዕላ ፡ እንተ ሰብ ይኹን እንተ ጋኔን ይኹን ፡ ለይቲ አፍርስ እናሐደራ መከራይ ጸጊበ ዝገብሮ ጠፊኡኒ ኢሉ ነሕዋቱ አማኸሮም ።

ንሳቶም ክአ በል እንተ ሰብ ኰይኑ ፡ እንተ ግኒ ኰይኑ እብኡ ክንረኽቦ ለይቲ አጸሚና አጽዋርና ሕጅና አብአ ንሕደር ኢሎም ፡ ብለይቲ ተጸቢዮም አብ ጥቓ ቤተ ክርስቲያን ተሐብኡ ። ሽው አስገደ ከም ልማዱ ምስ ሥድርኡ ክፍርስ ኢሉ መጺ ፡ ተስፋ ጼን ክአ ምስ የሕዋቱ ክይኑ ሀይ በሎ ፡ እናለ ካብ ሀዘጋ ጀሚርዎ ይድሕረእም ስጋብ ሹም ጆምሉቕ አበረርዎም ።

ካብኡ አስገደ ንሽም ጆምሉቕ ሐዲጉ ንእምባ ደርሆ ሃዲሙ አቶ ። ተስፋ ጼን ክአ ብዕረፍቱ ቤተ ክርስቲያን ማርያም ሠሪሑ ፈጸማ ፡ ታቦተ ማርያም ክአ አባረኹ የትክለላ ።

ምዕራፍ ፰፪ ።

ምዕናት ዘርጠናይ ።

እዞም ሽዱሽተ ደቂ አቶ ሽም ካብ ሐምዳ እትወልዱ ንተስፋጼን እዝስ ካብ ካልእ እትወልደ ከመይ ኢሉ አብ ልዕሊ ኹልና የሐድር ኢሎም በቢቐሩብ ቕንእት ሐደ ሮም ሽው ሐቢሮም ሽዱሽቲኦም የሕዋቱ ሀይ ንቕተሉ ኢሎም በሕንሳብ ቄረፁ እም ዋዕላ ገበሩ ፡ ደሐር ንተስፋጼን ምማና ወዓል ኢሎም ዓደምዎ ።

ደሐር ግና ተጣዕሸም ከምዚ ተበሀሁሉ ፈለማ ካብአም ገብረ ክርስቶስ በሐዳፍኡ ደሐን ሰብ ነበረ እሞ ከምዚ የሎም ሕጅ ነዚ ሐውና ንተስፋጼን ደሙ እንተፍሰስናዮ ሐዘኑ ንዓና እዩ ፡ ደሐር ክዓ ብዙሐት ሰብ ደም ክንተክል ኢና ሕጅ ግና ንምቕታሉ እንታይ በሀጉ ስኢና ኢሎም ብሐንሳብ ክዝትዩ ወዓሉ ፡ እብዚ መንን እዚ ዘርጠናይ አልዒሉ ንተስፋጼን እንግድዕኡ ወግአ ፡ ሽው ሁሉም ከምዘለዉ ሰምቢዶም ተንሢኦም ንዘርጠናይ ሕጆም ክንቀትተልክዶ ሐደው እንታይ ትገብር የልዎ ።

ተስፋጽዮን ከዓ ምቕታልሲ አይፋልኩም ሕደግዎ እንተኾነ እቲ ኽፋእ ግብሩ ንር እሱ ኽምለስ እዩ ዘርኢ ብተኽ ኢልኩም ርገምዎ የሎም ፡ ንሳቶም ከዓ ብሐደ ቓል ኰይኖም ፡ ዘርኢ ብተኽ — ዘርኢ ብተኽ ዘርኢ ብተኽ ፡ ኢሎም ረጊሞም ሐደግዎ በዚ ምኽንያት እዚ ሐድጊ ዘየብሉ እሡሩ ጠፍኡ ፡ ብዛዕባ እቲ ሽመት የሕዋት ከዓ ብፍቓድ የሕዋት ንገብረ ክርስቶስ ኽነ ተስፋጼን ከዓ ነዛ ጕርሒ የሕዋቱ ምስ ተዓዘበ ነገራታ ሪሑ በዓቢዩ ሽመት ክልምን ናብ ንጉሥ ንጉንደር ከደ ፡ ገለ ሰብ ዛንታ ከዓ እያፋል ንሽዋ ከይዱ ተስፋጼንሲ ናብ ሐፀይ ሚናስ ዘመን እዩ ቅድሚ ጉንደር ዝብሉ አለዉ ዝኾነ ይኹን ተስፋጼን ዕድሚኡ ብሐፀይ መልክ ሰገድ እዩ ዝነበረ ።

ክልተ እንዳ ተስፋ ጽዮን ።

ካብቶም አርባዕተ ደቂ ተስፋጼን ተክለን ዓገባን አብ ፀዓዘጋ ምስ ጐደቦታቱ፡ ከምኡ ድማ ዘርኢ ሚናብኒ ዘርአይኒ ናብ ሀዘጋ ምስ ጐደቦታቶም አለዉ፡ ምኽንያት እቲ አመቓቕልአም ከዓ እምበአር ተክለን ሚናብን ሐንቲ እያ አዲኦም ፡ ዓገባን ዘርአይኒ ከዓ ካብ ሐንቲ ካልእ ሰበይቲ ዝውለዱ ከነሶም ፡ አቡኦም ተስፋጼን በታ ቅድም ንርእሱ ዝረኸባ ፀበበ ዘኪሩ ተክለን ዓገባን ንፀዓዘጋ ኬድኩም አብአ ተቐመጡ የሎም ።

ከምኡ ከዓ ሚናብን ዘርአይን አብ ሀዘጋ ትረፉ ኢሉ ተላበዎም ፡ ከምዚ ጌሩ ክልተ ካብታ ሐንቲ ዝውለዱ አዛኒቹ አቐመጦም ፡ ከክም ምዕባዮምኒ ምንእሰምኒ ጌሩ መታን ከይበአሱ ብፍቕሪ ክቕመጡ ሐሲቡ ገበሮ ፡ እንተኾነ አዋላልድአም ድማ ከበርባዕቲአም ዓገባ በኹሪ እዩ ካብታ ሐንቲ ድማ ተክለ እዩ ፡ ተክለ ከምታ ትእዛዝ አቡኡ ሽዓ መጺኡ ናብ ፀዓዘጋ ተቐመጠ ።

ንሱ ድማ ንቤተ ክርስቲያን ቅዱ ስገርጊሽ ዝሠርሔ ፡ ዓገባ ከም ሽም የሕዋት ኰይኑ አብ ሀዘጋ ተቐመጠ ናብ ፀዓዘጋ አይአቶን ሞተ ፡ ደቂ ዓገባ ከዓ ቅድም ምስ አቡኦም አብ ሀዘጋ ነበሩ አቡኦም ምስ ሞተ ግና ከምቲ ትእዛዝ አባሐጉኦም ወሪዶም ናብ ተክለ ንፀዓዘጋ ሰዓብዎ ፡ ሽሞም ከዓ ሕነ ሽም — ፊሊቆስ — በግዓጼን ይበሃሉ ነበሩ ፡ እቶም ቅድሚ ተክለ አብ ፀዓዘጋ ዝነበሩ ዘጋ ዝበሃሉ ዓሶት እዮም ፡ ዘጋ ማለት ከዓ ዓሶት ብህለት እዩ ፡ በክፋፍላ ደቂ ተስፋጼን ግና ከምዚ ዝብሉ ሰብ ዘንታ አለዉ ።

አቡኦም ተስፋጼን ከይከፈሎም ከሎ ቅድም ተክለ በዕሉ ብፍቓዱ ካብ የሕዋቱ ተፈልዩ፡ ይሕሸኒ ይገፍሐኒ ኢሉ ማሉን ገንዘቡን አኪቡ ከይዱ ፀዓዘጋ ከምዚ ሐዘየዘንትዉ ፡ ብዛዕባ አዴታቶም ከዓ ተክለን ዓገባን ክብታ ሐንቲ ሰበይቲ፡ ሚናብኒ ዘርአይኒ ካብ ካልእ ሐንቲ ሰበይቲ እዮም ዝተወልዱ ዝብሉ አለዉ ፡ በዚ ምኽንያት እዚ ከዓ ሚናብኒ ዘርአይኒ ድሕሪ ሞት ዓገባ ንደቂ አፅበቡሎም እሞ እዚ ምስኮነ ተክለ ንደቂ ሐዉ ካብ ሀዘጋ አውጊኡ ናብ ፀዓዘጋ የእተዎም ።

ምዕራፍ ፳፰ ።

ደቂ ተሽም ምስ አስገደ ።

ተስፋጼን ካብ ዝለቐቓስ ፡ አስገደ ከዓ ከቲቱ ንታ ናይ ቀደም ስዕረቱ ድቃስ ስኢኑ ሕነ ክሬዲ ምስ ደቂ አቶ ሽም ክዋጋእ መጸ ፡ ገብረ ክርስቶስ ከዓ ከም ሹም የሕዋት ኰይኑ ንደቂ ሐዉ ንዓገባን — ንዘርአይ ቀንፀብኒ ፡ ከምኡ ከዓ ንኻልኣት የሕዋቱን ፈተውቱን አኪቡ ናብ ሽም ጅምሉቕ ምስ አስገደ ተዋግኤ አብኡ ከዓ አስገደ ሠዓረ ።

ገብረ ክርስቶስ አብኡ ሞተ ፡ ዓገባ ከዓ ከሀድም ክብል አብ ሰርዋ ሞተ ፡ ዘርአይን እቶም ካልኦት ዝተረፉ ሐዲሞም ወፁ ፡ አብርሃም ከዓ ናብ ሕምብርቲ አትዩ አስገደ ከምዝሠዓረ ሰምዔ ፡ በአ በአ ብፈረሱ ተቖለበ አብ ሐዘጋ አቶ እሞ ካብኡ ንወዲ ሐዉ ንዘርአይ ቀንፀብ ምስኡ ተማሊኡ ንማይ በላ አቢሉ ከደ ።

ሽዑ ብፈረስ ጌሩ በታ ገፋሕ ሰፈሩ ሐለፈ በዚ ምኽንያት እዚ እታ ፈረሱ ራውያ እትበሃል ነበረት እሞ ካብኡ ንኺጀው እዚ ሽም እዚ ንጉይትአም ተቀሀበ ፡ እታ ዝሰረረትላ ሩብ ከዓ ምሥራር ራዊያ ትበሃል አላ ብድሕሪ እዚ ናብቲ መንን ዓድ ሐብስ ሱስኒ ወከ ድብ ዘሎ ጐልጐል ተሰለፉ ።

አብአ ራዊያ ናብ ዝባን ፈረሱ ኰይኑ ክዋጋእ ኲናት ጌሮም ነቲ ፈረሱ ሐንዘፍዎ፡ ሽም ፈረሱ ግንዳል ይበሃል ነበረ ፡ ቀለቡ ከዓ ፫ተ ገበታ ስገም ፫ተ ገበታ ፀበ ንጉሆን ምሸትን ነበረ ፡ ስለዚ ኲናት እትይዎ ከሎ ንጕይትኡ ሕጁ እምበ ደርሆ አትዩ ሞተ ፡ ድሕሪዚ አስገደ ንታሕቲ ንበረኸኡ ወረደ ፡ ካብዚ መዓልቲ እዚ ጀሚሩ ወከ ድብ ተቓመጠ ፡ ነቲ ሬሳ ሐዉ ገብረ ክርስቶስ ከዓ አልዒሎም አብአ ቐበርዎ ፡ ዓገባ ድማ ፀዓዘጋ ተቐብረ ።

ጅግንነት ዘርአይ ።

ተስፋጼን ከዓ አብ ዓደምሐራ ምስ ንጉሥ ይቕመጥ ነበረ እሞ ፡ ሐደ መዓልቲ ንጉሥ በል የልዎ አብ ምድሪ ሐማሴን ሐደ ሽፍታ ዱሩይ ፍጋጋ ዝበሃል በዓል ዓዲ ባሪ ተኸላ ብሐዳፍኡ የሐሊሉኒ እሞ ፡ ሕጅክ ከተእትዎዶ አይትኽእልኒ የልዎ ።

ተስፋጼን ከዓ እንስ አይፋሉ እይክእልን ፡ እንተኾነስ ብርዕ ዝኸነ ዘርአይ ዝበሃል ወደይ አሎኒ እሞ ፡ ንሱ አብታ ዘለዋ ከይዱ ከእትዎ ይኽእል እዩ የሎም ፡ ንስም ከዓ በል ቶሎ ለአኽሉ ኢሎም ተዛረብዎ እሺ ጐይታይ ኢሉ ተስፋጼን ንዓዱ ናብ ወዱ ብአ ብአ ሊኢኹ ዘርአይ ወደይ ሎሚ ሞትኒ ሽመትኒ ክልቲኤን ብኢደን ብእግረን መጺኤን አለዋ እሞ ፡ ተሎ ንዓ ጠበቕ በለኒ ኢሉ ለአኽሉ ። ንሱ ከዓ ከምታ ዘረባ አቡኡ ንዓደምሐራ አቶ እሞ ፡ ካብ ንጉሥ ተአዚዙ ንዱሩይ ፍጋጋ ክሕዝ ፀዓዲት አፍራስ ፀዓዲት ጤለ በጊዕ ከምኡ ከዓ ካብ ካልእ ከብቲ በብዓይነት ሕጁ ናብቲ ሽፍታ ዘለዎ በረኻ መትሕት ወረደ ።

ሽዑ እቲ አዚዩ ዕሉል ዝኾነ ሽፍታ ዱሩይ ፍጋጋ ዝበሃል ዘንፈጥፍጥ ዝነበረ ፡ አብ ልዕሊኡ ከምዝአምሰለ ዕጡቕ ኲናት ከምዝዝመጸ ከይፈለጠ ደሐን አለኹ እናለ ፡ አብቲ በረኻ ቀፃ ከሠላ ፡ ኽሃይ መሲሉ ክዛዋወር ከሎ ዘርአይ ቀንፀብ አዝጊቡ ሐዘ ፤ ደሐር እሚሩ ናብ ንጉሥ አወፈዮ ንጉሥ ከዓ አዚዮም ዝፈርሕዎ ሽፍታ ስለ ዝነበረ አብ ኢዶም ምስ አተወሎም ፡ ሽመት ሠራዩ ናብ ክልአት ደቂ ሐወቡኡ ከብ ዱሩይ ፍጋጋ ሐለፈት ፡ ንተስፋጼን ከዓ ሽመት ተክለን ዓገባን ሚናብት ዘርአይን ክገዝእ ተቋቢሉ ንዓዱ ንሐማሴን አትዩ ተቐመጠ ብድሕሪ ተስፋጼን ከዓ ናብ ወዱ ሐለፈት ፡ ካብ ከንቲ ሮሲኒ አተጻሕፈ ።

ሞት ብሩሕ።

እድከመ ምልጋስ ብሴን ሰገድ አብ ምውዳእ ሰብ ሠራዊ ምፃእ አቢዎም፡ ለይትን መዓልትን ድቃስ ሰአኑ፡ ቆልዓ እንተ ተወልደ ከዓ አዴታቶም እንተ ኽትርስዕ ደቂ ተሸም ከይትርስዕ እናላ የቕምስአም ነበራ።

ያዕቆብ ቆራይ ዝበሃል ወዲ ብሴን ሰገድ ዝዋንእም ሰብ ሠራዊ ከቲቶም ምስበም ተሰሰፉ ብሩሕ ወዲ አፉ ሽም ድማ ከም ዘሰዉ እንዳበኡ እኸቲቱ ብሺሕን ብሰ ሺሕን ፪፻፺ን ዓ-ም አብ ጕልጕል ክሳድ ዳዕሮ ገጠሙ ክልቲአም ጋንታ ብዙሕ እዋን በርቲዖም ተዋግኡ፡ እንተኹነ ድል ንሰብ ሠራዊ ኰነ ሠናሩ፡ ብሩሕ ከዓ አብኡ ሞተ።

እታ ብሩሕ ሠሪሩዋ ዝነበረት ብዝራ ኒሂራ ከዓ ናብ ዓዲ ቆንጺ እቶት እሞ ምስ ሞተ እንዳበኡ ከዓ አምጺአም ዓዲ ቆንጺ ቐበርዎ፡ ክብኡ ንኸጀው ከዓ አንስቲ ደቂ ተሸም ቆልዓ እንተ ተወልደ፡ እንተ ክትርስዕ ደም አድከመ ምልጋስ ከይትርስዕ፡ እናላ የቕምስአም ነበራ፡ ስለዚ ደቂ ተሸምን አድከመ ምልጋስን ውግአም በዚ አይዓ ረፊን አብ ማይ ግንድን አብ ዓዲ ብናን ማይ እርገን በቢእዋኑ ገጢሞም ኣሮም ይበሃል ካብ ኮንተ ሮሲኒ እተጻሕፈ።

ምዕራፍ ፳፱።

እርሐ ዘርአይኒ አስምዔን።

በዚ ዘበን እዚ በዓል ዓጋመ ሠረፀ እንድርያስ ዝበሃል አብ ሽማ ንጉሥ ነበረ እሞ፡ ሐንቲ መዓልቲ ከምዚ ኮነ ይበሃል፡

እሐ ዘርአይ ቁንፁብኒ እሐ ሠረፀ እንድርያስኒ ሐደ መዓልቲ ማይ ክሰትያ አብ ሩብ ተኾር ተራኸባ፡ ሽው ናይ ክልቲአም አራሑ እብኡ ተዋግኡ እሞ፡ አርሐ ሠረፀ እን ድርያስ ስዓረ፡ ዘርአይ ከአ ሐሪቑ ተሳዒሩኒ ኢሉ ጕህዩ፡ ብሕላስ ነቲ አርሐ ሠረፀ እንድርያስ ቀተሎ፡ ሽው ሠረፀ እንድርያስ እርሐይ ቀቲሉለይ ኢሉ ጕህዩ ሴፉ ስሒሉ ሕላሱ አብሊሑ፡ ሕነ ከፈዲ ምሽት አፀሚዩ ናብ ሀዘጋ ከይዱ፡ ናብ እንዳ ዘርአይ አቶ።

ሠረፀ እንድርያስ ከአ ሕጂ እንተ ቐተልክዎ ደም ንደቀይ ክገድፈሎም እዩ ኢሉ፡ ተጣዒሉ ነቲ ዝሐሰበ ገዲፉ ከልእ ሐሰበ፡ ለይቲ ምስ ሰበይቱ ደቂሱ ከሎ ክብቲ ፀጕሪ ሠበይቱን ክብቲ ጋዕሱን ክብቲ ጕንጕኑ ፈረሱን ብሴፍ ጕሚዱ፡ ማዕጾ እርሒዩ ንዓዱ ገው ከደ።

አብ ተኾር ክበፅሕ ከሎ ምድሪ ፀቢሕዎ፡ ሐደ ቀሺ ካብ ጨዓረሺ ተበጊሑ አብኡ ተጓነፎ፡ እታ ክሀን ደው በል ኢሉ ሐዘ፡ ሽው ናበይ ገፅከ ትኸይድ ኢሉ ሐተቶ፡ እነ ንሀዘጋ እንዳ ዘርአይ እየ የሎ፡ ንሱ በል ሕጂ እነ ዝበልኩኻ ሕራይ እንተዘየልካኒ ክቐ ከኒ ጋዕሲ ርእስኻን ፀጕሪ ሠበይትኻን፡ ሠረፀ እንድርያስ ሊኢኹልካ ኢልካ ሃበለይ

ኢሉ አምሒሉ ሃበ፤ ንሱ ከአ ሕራይ ኢሉ ተቐቢሉ መገዱ ከደ፡ እቲ ካህን ከአ ናብ ሀዘጋ ምስአቶ፡ እንዳ ዘርአይ ከመሐደርኩም ኢሉ እንተአቶ፡ እንዳ ዘርአይ ከአ ሠብ አይን ሠበይትን ተጕልቢበም ሐዘናት መሲሎም ምስ ረአዮም፡ እታ አይድሐንኩም እንታይ የሎም።

ንሳቶም ከአ እቱም መምህረይ ሰብ ትስሕቕ ሐዲሩልና ራአይንዶ እዚ አራእስና የልዎ፡ ንሱ ከአ እቲ ሠረፀ እንድርያስ ዝበሎ ዝኸነ ኩሉ ነገርዎ፡ እቲ ፀጕሪ ከአ አርአዮም፡ ሽው ዘርአይ ቑንፁብ ከምዚ የለ፡ አሳማሚውለይ ኢሉ ተዛረበ፡ ክብኡ ሠረፀ እንድርያስ አስምዒ ተብሀለ ይብሃል።

ሞት ዘርአይ።

ድሕሪ እዚ ኹሉ ከአ ዘርአይ ብጅግንነቱ ፍሉጥ ከይኑ ካብ ሀፀይ ኢያሱ ዓቢ ተእ ዚዙ፡ ክዋግኡ ንጋላ ቤት ካብ ብዙሕ ሀገር፡ ብዙሕ ሠራዊት ክይኖም ክዋግኡ ከለዉ ዘርአይ ሐጺር ነበረ እሞ፡ ከም ዑፍ ከይኑ ይነጥርን ይኸልብለብን ነበረ፡ አብ መንገዚ ከአ እቶም ጋላ ኰናታት አብ ድሪ ተኸሉምሉ ከለዉ ምስ ብዙኃት መኳንንቲ ብጮቱ አብኡ ድርግም ኢሉ ምስ ፈረሱ አብኡ ሞተ፡ ስልዓዲን ዝብሃል መኻን አብ ምድሪ ጋላ አብአ እተቐብረላ ስጋብ ለይቲ ሎሚ ፍሉጥ መኻን እዩ።

እዋን እርግንኡ ንተከለ።

ሰበይቲ ተከለ መኻን ነበረት እሞ ንሱ ከዓ ክይወለደ ነዊሕ ዘበን ተቐመጠ፡ ንደቂ ሐዉ ደቂ ዓገብ ከዓ ከም ደቂ ጌሩ ይርእዮም ነበረ፡ ድሕሪ ሐያሎ እዋን ከዓ ተከለ አዚዩ ምስ አረገ ጕልበቹ ዓይኑ ምስ ወደቐ ደቂ ሐዉ ደቂ ዓገብ ማይጨሎት ከሕቡዎ እንዳባ ማይታን ወሰድዎ፡ እዚ ሁሉ ክኸውን ከሎ ደቂ ሐዉ ተከለ ሐድጊ ዘየብሉ ከይተርፍ ኢሎም ብዙሕ ይጕሕዩ ነበሩሞ፡ ናብ እንዳባ ማይታን ወሰድዎ ደሐር አብ ማይ ታን ነቶም ደቂ ከምዚ የልዎም።

ሕጅክምዎ ክትከዱ ከለኹም እብታ ቀቓ ዓድኹም ምስ በጻሕኩም ሐንቲ ክብ ዓሴት ሐውያ ዝትውለድ ጓል እኸልቲ ጕርዞ ክትንኀፈኩም እያ እሞ ንሐውብኹም አመርዕውሉ፡ ሽው ሐድጊ ካብአ ነዛ ንምድሪ ዝመልኡ ክሐድገልኩም እዩ ኢሎም ተመንይሎም፡ ደሐር እቶም ደቂ ከምታ ዘረበ አብ ማይታን አብ ማይ ጨው ክበጽሑ ከለዉ አብ ወስን ደዕዳዓ መገዲ ክፍ ኢላ አብአ ቀባሕባሕ ትብል ተንኀፈቶም፡ ንሳቶም ከዓ ጓል መን ኢኺ ኢሎም ሐተትዋ፡ ንሳ ከዓ ክበይ ምኻና አፍለጠቶም ሽው ንተከለ አመርዓውሉ ተከለ ከን ነ፬ ወዲ ክብአ ወለደ፡ ሽሞም ከምዚ ብታሕቲ ዝሰዕብ እዩ። ፩ ንዘርአ ብሩኽን — ፪ ንኬፋን — ፫ ንዕቑባ አብን — ፬ ንዕቑባይን ነዚ እም አርበዕቲአም ክብአ ወለደ።

ምዕራፍ ፭ ።

ወለዶ ሚናብ ዘርአይ ።

እቶም አብ እንዳቡኦም ዝተረፉ ክልተ ደቂ ተስፋ ጼን ሚናብትን ዘርአይን እመቓ ልኦም ክምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ሚናብ ንጀተ ወለደ ሽሞም ከዓ ክምዚ እዩ፡ ፩ ንዕንቆ ሐርያትን — ፪ ንስብሐት ለአብን፡ ካብዚኦም እቲ ሐደ ስብሐት ለአብ ንሽም ጅምሉቕ አትዩ አብኡ ተቐመጠ፡ ዘርኡ ከዓ ስጋብ ለይቲ ሎም አብኡ አለዉ፡ እቲ ሐደ ዕንቖ ሐር ያት ድማ ነ፬ተ ወለደ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንደበስኒ — ፪ ንዘርአ ብሩኽኒ ፫ ንዘርኡኒ — ፬ ንዳግማይ ተስፋ ጼንኒ፡ ነዚኦም ፬ተ አወዳት ወለደ ።

እዞም አርባዕተ የሕዋት አብ ማእከል ሀዘጋን አብ ጐደባብትን አለዉ፡ እንተ ኸነ ብሽም እቲ ዓቢ ሐዎም ደበንይ ዝበሃል ብኡ ሽም ደበንይ ይበሃሉ፡ እዚአቶም ኵሎም እዩ ። ፩ ንስጐዶምኒ — ፪ ንሀብ ሥሉስኒ — ፫ ንሽማግለን — ፬ ንእስፈደይን — ፭ ንመር ዓውን ነዚኦም ፭ቲኦም ወለደ ። ካብኦም ከዓ ብጀካ እስጐዶም ዘርኢ አርባዕቲኦም የሕዋት ካብ ሀዘጋ ወፃኢ እዮም ዘለዉ ሀብ ሥሉስ አብዛ ሕጂ ብሽሙ እትስመ ዘላ ዓዲ ዓዲ ሀብ ሥሉስ ዘርኡ አብአ አለዉ ።

ሽማግለ ከዓ ንሱ ዝፈረዮም አብዛ ሕጂ ዓዲ ሽማግለ ተቢሂላ ትጽዋዕ ዘላ ዝርከ ቦም ዘርኢ ሽማግለ አብአ አለዉ፡ እቲ ሳልሳይ ሐዎም እስፈደይ ከዓ ክምዝም የሕዋቱ ዓዲ ሕጂ አብታ ብሽሙ ትጽዋዕ ዘላ ዓዲ፡ ደቁ ዝርከበም አብአ አለዉ፡ መርዓዊ ከዓ ዝፈረዮም አብታ ዓዲ ብሽሙ ትስመ ዘላ አብአ አለዉ፡ እቲ በዀረ ቤት እስጐዶም ዝበሃል ሐዎም ከዓ ን፫ተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንደብረ ጨን — ፪ ንሀብተ ማርያም — ፫ ንፍሬ ምኻእኒ ነዚኦም ሠለስተ ወለደ ።

ካብዚኦም ዘርኢ ደብረ ጨንኒ ዘርኢ ሀብተ ማርያምኒ ዘርኢ ኽልቲኦም የሕዋት ብሐደ ሽም ሕጅ ገዛ ዓዲ ደብረ ጨን ይበሃሉ፡ ጭቅአም ከዓ ሐደ እዩ ። ፍሬ ምኻእ ከዓ ንሱ ዝፈረዮም ሐደ ገዛ ኰይኖም ገዛ ዓዲ ፍሬ ምኻእ እናተባህሉ ይፅውዑ አለዉ፡ ጭቅአም ንበይኖም እዮም ።

ብፍላይ ከዓ ካብ ገዛ ደብረ ጨንኒ ፍሬ ምኻእኒ ካብ ክልቲኦም ገዛ ዝወፁ ናብ ሸንኽ በረኻ ናብ ክልተ ቑሸት ዓዲ ግናን ተገድረን ዝበሃሉ አለውዎም ። የሕዋት ደቂ ዘር ዱሩይ ፍጋጋ ሸሬቱ አብ በረኻ ከሎ ዘርአይ ከዓ ንዱሩይ ፍጋጋ ክሕዝ ኢሉ ናብቲ በረኻ ምስወረደ ሽዑ አብቲ በረኻ ዝፈረዮም ካብ አስላመይቲ እተወልዱ እዮም ሕጅ ሽሞም አላቢዓ ይበሃሉ አለዉ ።

እቲ ዕቤት ዓዲ አብ ሀዘጋ ካብ ዘርአይ ጀሚሩ ናብ ወዱ ናብ እስጐዶም ። ካብ እስገዶም ከዓ ናብ ወዱ ናብ ደብረ ጨን፡ ካብ ደብረ ጨን ናብ ወዱ ናብ ዕቍባሐንስ፡

ካብ ዕቍባ ሐንስ ናብ ወዱ ናብ ተኽሉም፡ ካብ ተኽሉም ከዓ ናብ ወዱ ናብ ድብሉም፡ ካብ ድብሉም ከዓ ናብ ወዱ ናብ ክንቲባ ዘክርስቶስ፡ ካብኡ ከዓ ናብ ወዱ ናብ ወል ዱት፡ ካብኡ ከዓ ናብ ወዱ ናብ ረድኢት፡ ካብ ረድኤት ናብ ወዱ ናብ ብዕዓይ፡ ካብ ብዕዓይ ከዓ ናብ ወዱ ናብ በኪት፡ ካብ በኪት ናብ እዚ ሕጅ ዘሎ ክምዚሉ ካብ ዋንቲ ስጋብ ሎሚ ካብ አበ ስጋብ ውሉድ ወለዶ እናተሐላለፈ ክምዚሉ አሎ ስጋብ እዚ ግዜና ንሕና ከዓ በዚ እዋንዚ ክንጽሕፍ ናይ አቦታት ዝግድሰና እዩ ።

ወለዶ ተከለን አገባን።

እመቓቕላ ተከለን ዓገባን ክምዚ እዩ፡ ተከለ ክምዚ አብ ላዕሊ ዝቘራሕናዮም ን፬ተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ዘርአ ብሩኽኒ — ፪ ኬፋኒ ፫ ዕቑበ አብኒ — ፬ ዕቑበይኒ፡ እዚኦም ፬ቲኦም አወዳት ደቂ ተከለ እዮም ዝበሃሉ፡ ካብዚኦም ኬፋ ሐድጊ ዘየብሉ ጠፍኤ፡ ዘርአ ብሩኽ ግና ን፭ አወዳት ወለደ ሽሞም ከዓ ክምዚ እዩ፡ ፩ ንአቢብኒ — ፪ ንላእከ ጼንኒ — ፫ ንእምሐኒ — ፬ ንጋይምኒ — ፭ ንመፍለሰኒ፡ ነዚአቶም ወለደ ።

ካብዚአቶም መፍለስኒ ጋይምኒ ሐድጊ ዘየብሎም ጠፍኡ፡ ዕቑበአብ ከዓ ን፭ ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ እዩ ። ፩ ንዘገርግሥኒ — ፪ ንምሐኒ — ፫ ንመሐረ ክርስቶስኒ ፬ ንዓፅመ ገርግሥኒ — ፭ ንሐርያእን ነዚኦም ንሐሙሽቲኦም ወለደ ።

ካብዚኦም ዓፅመ ገርግሽ ዘርኢ ዘየብሉ ጠፍኤ፡ ዘገርግሥ ንቀሺ ስንዱድን ንሐ ምብርን ወለደ፡ ቀሺ ስንዱድ ከዓ ንቀሺ ሰለሞንን ንቀሺ ኃይሉን ወለደ፡ ቀሺ ኃይሉ ድማ ንመድሕን ወለደ፡ መድሕን ንወልደገብርኤል፡ ቀሺ ሰለሞን ከዓ ን፭ ወለደ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ፩ ንኽፍላይኒ — ፪ ንሐለቓ ዕንቋይን — ፫ ንወልዱኒ — ፬ ንሥላስን — ፭ ንሠርጊትን ወለደ፡ ዕቑበይ ከዓ እቲ ሐሙሻይ ሐዎም ወዲ ተከለ፡ ፩ ንናትኤልኒ — ፪ ንገብረ ኢየሱስኒ ን፪ተ ወለደ ።

ካብዚኦም ገብረ ኢየሱስ ሐድጊ ዘየብሉ ጠፍኤ፡ እቶም ሠለስተ ግና ዘርአ ብሩኽ ዝፈረዮም አቢብኒ ላእከ ጽዮንን እምሐን ዘርኢ ሠለስቲኦም አብ ተከለ ታሕታይ አለዉ፡ ላእከ ጽዮን ዝፈረዮም ከዓ አብ ተከለ ላዕላይ አለዉ ። እዚአቶም ክምሐደ ማይ ቤት ኰይኖም አለዉ በዚ እዋንዚ ጭቅአም ብሐደ እዮም ።

ደቂ ዕቑበ አብ ከዓ ሠለስቲኦም ክምኡ ከዓ ደቂ ዕቑበይ አብ ላዕላይ ተከለ አለዉ እዚአቶም ከዓ ክምሐደ ዓቤት ኾይኖም ጭቅአም አብ ሐደ ኽፍሊ እዩ፡ ደቂ ዓገባ ከዓ ፫ተ እዮም ሽሞም ክምዚ እዩ ። ፩ ንበግዓጼንኒ — ፪ ሕንሽምኒ — ፫ ፈሊቆስኒ ክምዚሎም ሠለስተ ደቂ ዓገባ ይበሃሉ ነበሩ ።

ሠለስቲኦም እመቓቕልኦም ክምዚ እዩ፡ ሕንሽም ን፫ተ ወለደ ሽሞም ከዓ ክምዚ እዩ ። ፩ ንኽፍለን — ፪ ንሳሙሶንኒ — ፫ ንሕዝባይኒ፡ ነዚኦም ሠለስቲኦም ወለደ፡ ንሱ ዓገባ በዀረ ቤት እዩ እሞ እቲ ዕቤት ዓዲ ናብኡ ነበረት ካብኡ ከዓ ናብቲ በዀረ ቤት ወዲ ዓገባ ወዲ ሕንሽም ናብ ሳሙሶን ሐለፈት ሳሙሶን ከዓ ን፭ተ አወዳት

... ዘበዐብ እዩ። ፩ ንክንቲባ ገብረ ክርስቶስን — ፪ ንዳግማይ አቶ ስምኒ — ፫ ንሐን ሽሉሽኒ — ፬ ንተኸለስሉስን — ፭ ንፀሊማይኒ ነዚኦም ወለደ።

ክብዚኦም ፭ቶ የሕዋት ደቂ ሳሙሰን እቲ ዕቤት ዓዲ ናብቲ በኹሬ ቤት ናብ ዳግማይ አቶ ሹም ሐለፈት፡ ክብኡ ከዓ ናብ ወዱ ናብ ድብለየስ ሐለፈት፡ ክብኡ ናብ ወዱ ናብ ክንቲባ ሐንስ ሐለፈት፡ ክብ ክንቲባ ሐንስ ናብ ክንቲባ ተክለ ገርግሽ ሐለፈት፡ ክብ ክንቲባ ተኸለ ገርግሽ ከዓ ነዛ ሽመት ፮ተ ወለዶ ዝነበረት ውላድ ስለ ዘይነበሮ ብፍቓዱ አብ ዓዲ አውደቓ ዓዲ ከዓ መሪጸም ነስጐዶም ወዲ ዘርአይ ኩርፎ ዕቤት ዓዲ ናብኡ ሐለፈት፡ ንሱ ክብ ገዝኦም መቕረብ ስለ ዘይነበሮም ወለድኡ ከምዚ ዝስዕብ እዩ፣ ዘርአይ ኩርፎ ወዲ ገብረ ክርስቶስ — ገብረ ክርስቶስ ወዲ ሐደራንክኤል ወዲ ዓንደንክኤል — ዓንደንክኤል ወዲ ድብለየስ ሐው ክንቲባ ሐንስ እዩ።

ሐንሽ ሥሉስ ከዓ ንዓዲ ስእሊት ዝፈረዩ እዩ ተኸለሥቴስኒ ፀሊማይኒ ሐድጊ ዘይብሉም አሠር ጠፍኡ ክንቲባ ገብረ ክርስቶስ ከዓ ንዓዲ ክንቲባ ገብረ ክርስቶስ ዝፈረዩሮም ጭቅአም ከዓ በሐደ እዩ፡ ዓዲ ክንቲባ ገብረ ኽርስቶስ እዩ ቀንዑ ዓዲ ክንቲባ ክፍለ ከዓ ነሐሙሽተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንዳግማይ ዓገባን — ፪ ንዓን ሥሉስን — ፫ ንተስፋ ሥላሰን — ፬ ንተኸለ ሃይማኖትን።

ክብዚኦም ዳግማይ ዓገባን ዓንሥሉስን ተስፋ ሥላሰን እዚኦም ሠለስቲኦም ዝፈረዩ ክምሐደ ዓሌት ኰይኖም በሐደ እዩ ቐፅሮም እሞ ዘርኢ ሠለስቲኦም ገዛ ዓዲ ክንቲባ ክፍለ ይበሃል፡ ክብዚኦም ከዓ እቲ ሳልሳዮም ተስፋ ሥላሰ እትብሀለ ንክንቲባ ገብረ ሥላሰን ንየሕዋቶምኒ ወለደ፡ ክንቲባ ገብረ ሥላሰ ከዓ ንዓዲ ደገዝማቲ ዝፈረዩ እዩ፡ ንሳቶም ከዓ ከም ሐደ ዓሌት ኰይኖም ዓዲ ደገዝማቲ ይበሃሉ፡ ጭቅአም ከዓ ንበይኖም እዮም ሕጅ ዘለዉ፡ ተኸለ ሃይማኖት ከዓ እቲ ራብዓዮም ንኸልተ ወለደ ንተኸለስታቴስኒ ንፍጃይኒ ወለደ ዘርኢ ክልቲኦም የሕዋት ደቂ ተኸለ ሃይማኖት አብ ዓዲ ገብሩ አለዉ።

ክብ ዘርኢ ክንቲባ ክፍለ ከዓ ብጀካ እዞም አብዚ ዘለዉ ክብኦም ተፈልዩ ሐሐሊፎም ድሕር አብ ብዙሕ ዓድታት ፋሕ ኢሎም አለዉ። አብ ዓዲ ተኸላይ መርሐኖ አብ ዓዲ ጐምበሎ ገለ ናብ ዓዲ ገልግል ገለ አብ ዓጽንዓይ ገለ ናብ ቀሩና ኸዶ ገለ ከዓ ንግር ሐሐሊፎም ድሕሪ ስዕረት ደጊያት ኃይሉ ሀሀዲሞም ምስከዱ ስጋብ ሕጂ ዓዶም ዘይተመልሱ ፍኞዳ ቆላ ስጋብ አድያበ ፋሕ ኢሎም አለዉ።

ሕዝባይ ከዓ እቲ ሳልሳይ ወዲ ሕነ ሽም ንገዛ ዓዲ ሕዝባይ ዝፈረዩ እዩ፡ እዚኦም ሕጂ ሐደ ዓሌት ኰይኖም ጭቅአም ከዓ ብርእሶም ፈልዮም ንበይኖም እዮም፡ ዝተረፉ ፀተ ደቂ ዓገባ ዝፈረይዎም ከምዚ እዩ፡ ንገዛ ዓዲ ፊልቆስ ጕዕላይ ዝፈረዩ እዮም ንሰም ፈለማ ክብ የሕዋቶም ተፈልዮም ናብ ክልእ ዓዲ ክይዶም ነበሩ፡ ክብኡ ድሕሪ ሐያሎ አዋን ክብ ደቂ ዘርኡ ናብ ጽላለ ዓዲ ጕዕላይ አብኡ ነበሩ፡ ክብኡ ብዘበን ራእሲ አሉላ ተማ ጕቶም አብ ፀዓዘጋ ምድሮም ረኸቡ ክብኡ ጀሚሮም ፀዓዘጋ አለዉ፡ ከም ሐደ ዓሌት ኰይኖም ጭቅአም ንበይኖም ፈልዮም አለዉ።

በግዓጼን ከዓ እቲ ሳልሳይ ወዲ ዓገባ ንዓዲ ሽሻይ ፈረዩ፡ እዚኦቶም ሕጂ ምስ ዓዲ ክንቲባ ገብረ ክርስቶስ እዩ ቐፅሮም እዞም ሽዱሽተ ገዛ ዝነበሩ በብጭቅአም ዝቒ ራሕናዮም ቐፅሮም ብሐደ እዩ ግብሪ ንጉሥ ኰነ ናይ ቤተ ክርስቲያን ኰነ ብሐደ እዮም ዝምደቡ፡ ብጀካ እዞም ሽዱሽተ ዓሌት ክልእ ዓሌት ሐደ ሰብአይ አለዉ፡ ሽሞም ከዓ ላዕላይ ገዛ ወይ ከዓ ገዛ ሥድራ ይበሃሉ፡ እዚኦቶም ከዓ እቶም ገዛእቲ ዝነበሩ አቦታትና እዮም አምጺኦም ናብ ፀዓዘጋ ዘእተውዎም፡ ዝመጽዎ ከዓ ካብ ኩትሞ አው ልዕ ዓሌት ጭዋ እዮም፡ ገሊኦም ከዓ ካብ ወቖርቲ፡ ገሊኦም ካብ ክልእ ሀገር ዝመጹ ዓሌት ጭዋ እዮም፡ ንሳቶም ከዓ ተአኻኺቦም ከም ሐደ ዓሌት ኰይኖም ጭቅአም ንበይኖም ፈልዮም አለዉ።

ሞ ት ሕ ነ ሽ ም ።

ሕነሽም ካብ ፀዓዘጋ ወጺኡ ናብ ጻን ተከል ዑና ሕነሽም ዝብሃል መኸን ተቐሚጡ የማን ጸጋም እናዘመተ ይሸላበብ ነበረ፡ ከየዕረፈ ወግሔ ጸብሔ ንኩሎጉዛይ እና ተቃሐደ ሰብአይ ብዓል ደሐን ተመሲሉ፡ ጋሻ ክይኑ ናብ ቤቱ አቶ እሞ፡ ድሐን አለኹ እናለ በታ ተኰልኵልዋ ዝነበረ ክራ አዘንጊዑ አምዑቱ አውጺእዎ ሃደመ። በዚ ከምዚ አጣፋፍአ ጠፍኤ፡ ሽመቱ ክአ ናብ ወዱ፡ ናብ ክንቲባ ክፍለ ሐለፈት።

ው ግ እ ጐ ል ጐ ል አ ም በ ዓ ።

ውግእ ጐልጐል አምበዓ፡ አብቲ ቀደም ዘበን ሐደ ክልእ ጅግና ሕነሽም ዝብሃል ነበረ፡ ወዲ ባሕረ ነጋሲ ዘገርጊሽ፡ ክብ ዓዲ ክንቲባ ገረኽስቶስ፡ ንሱ እተን እሐ እንዳ ቡኡ ሳዕሪ ክብልዕ ብሐጋይ ናብ ቆላቁል ወረደ፡ ሰለስተ ደቂ መፍለስ ከአ ነተን እሐ ክዘምቱ ሐደጋ ወደቕዎም፡ እቶም ብሮሙት ሕነሽም ሐዲጎምዎ ሀደሙ፡ እቲ እሙን ጊሊኡ ንሕነሽም ግና ከምዚ ኢሉ አታብብዖም፡ ክብ ሽምና ንጽይቖ ሕነሽም ሀዲሙ ማለት፡ ሕነሽም መይቱ ማለት ዓቢ ዓወት እዩ ኢሉ፡ እቲ እሙን በረኡ ምስ የሎ ገለ ሐዘም፡ ገለ ክአ ቀተሎም፡ ፍቕዶም አርብዓ ዝኾኑ እሞ፡ ነበ ሕነሽም ከምዚ የልዎ።

ወድኻ ሐብብ መጺኦም ሐደጋ ወዲቖምዎ ስዒርዎም፡ ንሱ ክአ ናብ ጐልጐል እም በዓን አርብዓን አይወደይን የሎ እሞ፡ ነዚ ሕነሽም እዚ ይኹን ወይ ክአ ንሐነሽም ወዲ ዓገበ ይኹን፡ ከምዚ ኢሎም ገጠሙሉን ሐለይሉን ይብሃል።

ሕነሽም ሊላዩ

በዓል አምበላዩ

አበይ ጨርሒኻ
በዓል ውላድሒኻ
አብ ጐልጐል አምበዓ
ቀታል ክልተርብዓ
ሕነሽም ሕነሽም
ወዲ ደቀተሽም
ብዛብይ ዝቖርሰም ።

ም ዕ ራ ፍ ፩፩ ።

ጥ ቢ ሕ ዝ ባ ይ ።

ሕነሽም ምስ ሞተ፡ ሰለስቲአም ደቂ ሳምሰንን፡ ክንቲብ ኽፍለን ሕዝባይ ክልአይን፡ ሰለስቲአም ክምዚ ኢ.ሎም ዘተዩ፡ ምድርና ነጸልም የሉ፡ ሕዝባይ ከአ ተንኰል ሓሰበ፡ መቃን ንግራት ዓገብ ክረክብ ዘይጥቡብ ተጣበበ፡ ንሐደ ሰብአይ ክምዚ ኢ.ሉ ተቛራ ቛሮ፡ ንጽባሕ ምስ አሕዋተይ መሬት ክንማቐል ኢ.ና እሞ፡ እናህልካ አለልያ እዛ በት ረይ ዕንጨይተይ ኢ.ለ ክአትዋ እዩ ኢ.ሉ፡ እሞ ዓስኻ ከአ ሐላፍ መገዲ መሲልካ በታ ዘሎናያ መኻን ሕለፍ እሞ፡ ንሕና አታ ሰብአይ ንዓ ዕንጨይቲ አውድቑልና እንተ በል ናካ ነዛ በትረይ ናብቲ ክምዚ ዝበለት መኻን አውድቑለይ የሉ ።
አሕዋቱ ግና ኹሉ ኹሉ ክይፈለጡ ተታሐሒዞም ምድሮም ክጸልሙ ናብ ሞሮር ወፈሩ እሞ፡ ናብ ሠለስተ መደብዎ፡ ደሐር እቲ ዳግማይ ሕዝባይ እተቛጸሮ ሰብአይ፡ ሐላፍ መገዲ መሲሉ መጸ፡ ከመዓላትኩም የሎም፡ ሽዑ ንሱ ዕንጨይቲ አውደቐ፡ ክምታ ምኽሮም ገበረ፡ እታ በትሪ ሕዝባይ ናብ ግራት ዓገብ ንዕዑ በጽሔት እሞ፡ ክንቲብ ክፍለ ናይ ጒርሒ ክምዝኸነት አለሊዮምዋ ንሕዝባይ ክምዚ የልዎ ።

እንተድአ ብኡነት ኰነት ተቐመጠላ
እንተድአ ብጒርሒ ኰነት ተገሎድአላ
ደቅኻን ሐረስቲ ደቀይኒ በላዕቲ ይግበሮም የልዎ ።

ብዚ ምኽንያት እዚ ግራት ዓገብ ይብሃል አሎ ።

ዓ ገ ብ ክ ፍ ላ ይ ኒ ሕ ዝ ባ ይ ኒ ።

ብዛዕባ ግራት ዓገብ ባዕላቶም ሰብ ርስቲ ዝኾኑ ክምዚ ኢ.ሎም የዘንትዉ፡ ደቂ ሕነ ሽም ክፍለን ሕዝባይን ሳሙሰንን እዮም እሞ፡ ሰለስቲአም አሕዋት ክፍለን ሕዝባይን ደቂ ሓንቲ ሰበይቲ ሳሙሰን ግና ዓቢ ወዲ ቀዳመይቲ ሰበይቲ ነበረ፡ ስለዚ እቲ ምድሮም ከአ ንካፈል ኢ.ሎም ሓሳቦም ቄረጹ እሞ፡ ንሳሙሰን ንስኻ ዓቢ ኢ.ኻ እሞ አክፍለና የልዎ ።

ንሱ ግና አይፋል ባዕልኹም ኬድኩም ክልቴኹም ክፈልዎ የሎም እሞ፡ ቀደም እውን ናይ ልበም አይከነን ንኽምስሉ ድአ እዮም እምበር፡ ፍታዎምሲ ባዕላቶም ክምድቡ ብሐንሳእ ከአ ክዕምሩ እዮም፡ እንታይድአ ካብቲ በይና ዘዲኡ ሓዎም ምእ ንቲ ክፍለዩ አብ መንጎ ክልቲአም ግዲኡ ክይበጽሖ ክባላሐቱ እዮም ዝገበርዎ ።
ሎሚ ንኽፍለ በጺሕዎ ዘሎን ንሕዝባይን ንደቂ ሳሙሰንን እቲ ናይ ክፍለ ዒላ አድ ረሰም ይብሃል እሞ፡ ብሸንኽ ስሜን በቲ ጽሑፍ እምኒ አብ መንጎ ዓድን መንጎ ዓሰጕዶ ዘሎ እዩ፡ እቲ ናይ ሳሙሰን ከአ አብ ማእኸል ዘሎ ንመንገዲ ዓዲ ገብሩን ንደቂ ዳሽ ምን ዝወስድ ዘሎ ሕዛእቲ ዓቢ እዩ ሽሙ፡ እቲ ሳልሳይ ከአ ግራት ዓገብ ክፍለ ሕዝ ባይ ንጸጋም ክትክይድ ንዓዲ ገብሩ ምስ ሐዘ ብሸንኽ ደቡብ ዘብል አብ መንጉኡ እኳ መንገዲ ሕምብርቲ ዝወስድ እዩ እሞ፡ ንምኽፋሉ ክድልድልዎ ክለዉ ክፍለን ሕዝባ ይን ተባሃሉ ዝብል ከአ ክምዚ እዩ ።
አብ መንጎ ክልቴና ሳሙሰን ክይአቱስ እታ ማእከለይቲ ነንእሳ የሉ፡ ነዘን ክልተ ወሰን ግና አዚና ነግፍሐየን ኢ.ሎም መኸሩ እሞ፡ ንሳሙሰን ሐረ ክንብሎ ኢ.ና ንሱ ግና ብምግፍሔን ካብዘን ክልተ ወሰናት እዩ ዝሐረ ኢ.ሎም ተማኸሩ ።
ሽዑ ጸዊያም ክምዚ የልዎ፡ እንሆ ደልዲልናዮ ካብ ሰለስቲኤን ሐረ የልዎ፡ ንሱ ከአ ዜሩ እናኸለለ አጸቢቑ እንተ ረአዩን ሩብሕን ጕዱእን ክይነን ምስ ረአየ፡ ናይ ጒርሒ ምኽና አጸቢቑ ፈለጠ እሞ፡ ብሀ ክይብሎም ኢ.ሉ ነታ ንእሽቶ ማእከለይቲ እዚኣ ትሕሸኒ ኢ.ሉ ሐረየ እሞ፡ በቲ ዝገበርዎ አጕሂዩዎ አብታ ግራት ጠጠው ኢ.ሉ ዓገብ የለ፡ ግራት ዓገብ እናተባህለት ስጋብ ለይቲ ሎሚ ትጽዋዕ አላ፡ እታ ምድሪ ዓቢ ስለ ዝሐዛ ዓቢ ትብሃል አላ ስጋዕ ሎሚ ካብታ መዓልቲ እቲአ፡ ሕዝባይን ክፍለን ሳሙሰን ክምዚ አብዚ ላዕሊ ዝዝንቶ ዘሎ እዩ ።

ሽ ማ ሙ ን ቲ ።

ሽመት ክንቲብ ክፍለ ናብ ወዱ ናብ ተኸለሃይማኖት ሐለፈ፡ ተኸለሃይማኖት አብ ፀዓዘጋ ክይኑ ክገዝእ ከሎ፡ ሃገር ብኽፋእ ነቕጽን ንፋስን ዘርኡ ጠፍኤ፡ በብዓመት ከአ ድማ ዝገደደ ክነ፡ ተኸለታቴስ ክአ ዝገደደ ክይኑ ምስረኤ ሽመት ናብ ወዱ የሕለፍዎ፡ መሊ.ሹ ኤሕዋት ከአ ሽመት ወዲ ሳሙሰን ንክንቲብ ገረኽስቶስ ሽሙዎ ።
ክንቲብ ገረኽስቶስ ከአ ንወዶም ንእምሀ ግብሪ መንግሥቲ ክእቱ ንጎንደር ናብ ሀፀይ ተልኢ.ኹ ምስክደ አገልጊሉ ተሸይሙ መጸ እሞ፡ አበይ ክሉ እኑ አይኸየምን ኢ.ሉ ነቡኡ ሃበም፡ ድሕሪኡ ቅድም ካብ የሕዋት ድሐር ካብ ንጉሥ ክንቲብነት አም ጸ.ኡ ነቡኡ አሸሞም ይብሃል ።

ምእታው ተኸለታቴስ ናብ ዓዲ ገብሩ ።

ተኸለታቴስ ሽመቱ ምስ ሐለፈ ንደቁ አኪ.ቡ ካብ ፀዓዘጋ ዘቢ.ሉ ናብ ዓዲ ገብሩ አቶ፡ ምኽንያቱ ከአ ሐደ ሃብታም ገብሩ ዝብሃል ብዓል መቑርሰ እንዳብ ሹም ነበረ እሞ፡ በርያ ተኸለታቴስ ከአ ንጓል ገብሩ ናብ ዓዲ ክይዱ አባላሸዋ፡ ገብሩ ከአ ቀተሎ ።

ተኽለስታቴስ ድማ ብሞት ባርይኡ ጕህዩ ናብ ንጉሥ ጠርዔ፡ ንጉሥ ከአ ዘረብኡ ሰሚዖም፡ በል እታ ዓዲ ገብሩ ክምዘላ ርስትኻ ትኹን፡ ንውሉድ ወለዶ ደቂ ደቅኻ ደቂ ሐወ ደቂ ፍንጃይ ደድሕሪኡ ስዓቡ ኢሎም መጠውዎ። ክምዚሉ እዩ ተኽለታቴስ ንዓዲ ገብሩ እተሰረተ፡ ክምኡውን እቶም

ዑና ሐሽልን ዑና ጉዶን።

በዚ ጊዜ አቢሉ ክልተ ዓዲ ፋሕ ዝበላ ነበራ፡ ንሰን ከአ ዑና ሐሽልን ዑና ጉዶን ዝበሃላ እጠፋፍኤን ክምዚ እዩ፡ ሐንቲ ሰበይቲ ወዳ አብዘን ዓድታት እዚአተን ሐሳሲ የልዎ፡ ንሳ ከአ ብሞት ወዳ ድቃስ ሰአነት እሞ ዘይጥቡብ ተማበበት። ዮም ቀተልዎ እሞ፡ እቶም ደቂ ዓዲ ከአ ነቲ ቀታሊ ከይገልጽዎ ትም ኢሎም ዕሽሽ

ሕን ወዳ ክትፈዲ ንሕድ ሕዶም ክምዚጣፍኡ ምስ ሐሊናአ መኸረትሞ፡ ፈላሲት ተመሲላ ናብ ዑና ሐሽል መጺአ ክምዚላ ትልምን ነበረት፡ ማርያም ትሃብኩም ክብ ዑና ጉዶ ዝመኽሩልኩም የውጽእኩም በለት፡ እንታይ ይብሉና ዲዮም የልዋ፡ እንታ ይከ ዘይብልኹም፡ አስያፎም ስሒሎም ኵናቶም አብሊሖም አጽዋሮም ሒዞም ንዑና ሐሽል ሐመድ ንግበሮም ክብሉ ድአ ሰሚዔ የለቶም፡ ንሳቶም ከአ ከይቀደሙና ሃይ ንበሎም ክብሃሉ ክለዉ፡ ንሳ ከአ መሊሻ ንዑና ጉዶ ከይዳ ማርያም ትሃብኩም ክብ ዑና ሐሽል ዝብልኹም የውጽእኩም እናበለት ትልምን ነበረት።

ንሳቶም ከአ እንታይ ይብሉናለዉ እዮም ኢሎም ጠየቕዋ፡ አጽዋሮም ሒዞም ግዲ ንዑናይ ነጥፍአዮም ኢሎም ክማኸሩ ሰሚዔ የለቶም፡ ንሳቶም ከአ ንዑናይ ንበሎም እናበሉ ክቕረቡ ክለዉ፡ ክልቲኦም ዑናታት ነንሕድሕዶም ክኻፍኡ ተኣኪቦም፡ ንሳቶም ከአ ንዑናይ ንብ ኣየን ዝሰትያ በዚ ተላዕለ እሞ፡ ንዓዲ አውያት ኮነ፡ ክምዚሎም ዓጢቖም ተሰሊፎም መጹ እሞ፡ ክልቲአም ዓዲ ተፋለሱ።

እቲ ምድርም ከአ ፈረቕኡ ዓድ ሰጉዶን ወኪ ዱባን፡ ፈረቕኡ ከአ ጻዕዳ ኽስታን ወረስዎ። እቲ ዑናታት ስጋዕ ለይቲ ሎም ፍሉጥ መኻን እዩ።

ምዕራፍ ፸፩።

ወለዶ ደቂ ገብረ ክርስቶስ።

ገብረ ክርስቶስ ፈለማ አብ ፃዕዳ ክስታን ኹይኑ ንጿተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ እዩ። ፩ ንሐብታይኒ — ፪ ንዮሴፍኒ — ፫ ንቶምበሳኒ — ፬ ንኃይላይኒ — ፭ ንዳግማይ ብሩሕኒ — ፮ ንዕቑባ ሥላሰኒ፡ ነዚአም ወለደ።

ክብ ሽድሽቲአም ዳግማይ ብሩሕኒ ዕቑባ ሥላሰኒ ዘርኢ ዘዩብሎም አሠር ጠፍኡ፡ እቲ ሳልሳዮም ግና ሀብታይ ንፃዕዳ እምባ እትዩ ንሱ ዝፈረዮም ዝርከቦም አብኡ አለዉ። ክምኡ ከዓ ኃይላይ ዘርኡ ዝፈረዮም አብ ቑሼት አለዉ፡ ዮሴፍኒ ቶምበሳኒ

አብ ፃዕዳ ክስታን ተቐመጡ ክብአቶም ከዓ ዝፈረይዎም ዮሴፍ ንጿተ ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንዳግማይ ገብረ ክርስቶስ — ንሠምረ ክርስቶስ ነዚአም ወለደ፡ ሠመረ ክርስቶስ ንዳዕሮ ጳውሎስ (ወይ ከዓ ንዳዕሮ ቓውሎስ) አትዩ ንኪሮስ ዝግ — (በ'ኪት) ንሽመርዝግን — ንኩኖዝግን ንዚአቶም ፈረዩ፡ ዳግማይ ገብረ ክርስ ቶስ ከዓ አብ ዓደቡኡ ተሪፉ አብኡ ኰይኑ ንሮተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንብፃዕ አምላኽኒ — ፪ ንተስፋዝጊኒ — ፫ ንሀብተ ልዑኒ ነዚአቶም ወለደ።

ክብዚአቶም እንዳ ሀብተ ልዑል ቀንዲ ሰብ ዓራት ኰኑ፡ ካብአም አብ ፃዕዳ ክስታን እኒ ዓዲ ክንቲባ እኒ ዓደይጠበ አውራታት አለውዎም ክምኡ ከዓ ካብዚአም ዝወፁ የሕዋቶም አብ ዓዶም ነገርኒ አብ ዓድ ሐሙ ሽተን አብ ጐዳይፍኒ ገለ አብ ገጀረትኒ አለውዎም፡ ክምዚሎም እዚአም ብሐደ ሽም ዘርኢ ገብረ ክርስቶስ ይበሃሉ።

ወለዶ ደቂ ብሩሕ።

ብሩሕ ዝፈረዮም ክምዚ እዩ፡ ንሱ ነ፭ ወለደ። ፩ ንሐደገምበስኒ — ፪ ንቴድሮስኒ ፫ ንጋብስታን — ፬ ንክንቲባ ገርግሽኒ — ፭ ንወራስኒ፡ ነዚአም ፭ ወለደ፡ ካብዚአቶም ግና ወራሲ ዝፈረዮም አብ ቈላ ሠራዬ ገለ ሒደት አለውዎም፡ ዘርኢ ሐደ ገምበስኒ ጋብስታኒ ቴድሮስኒ ዘርኢ ሠለስቲአም የሕዋት አብ እንዳቡአም አብ ዓዲ ቀንጺ አለዉ። ወዲ ቴድሮስ ተኽለታቴስ ተባህለ ግና ካብ ዓዲ ቀንጺ ወጺኡ አብ ዓዲ ጓዕዳድ እተወ ዘርኡ ከዓ ንሱ ዝፈረዮም አብኡ አለዉ።

ክንቲባ ገርግሥ ከዓ ባዕሎም ንምስጓጕ አትዮም ተቐመጡ አብኡ ኰይኖም ከዓ ነ፬ተ አወዳት ወለዱ፡ ሽሞም ከዓ ክምዚ እዩ። ፩ ንገብረ ክርስቶስ ጋላን — ፪ ንወለ ሎን — ፫ ንስሜናይን — ፬ ንሳልሳዊ ብሩሕን ነዚአቶም አርበዕተ አወዳት ወለዱ፡ ክብ ዚአም ሳልሳዊ ብሩሕ ካብ ምስጓጕ ወጺኡ ንኸትም አውልዕ አቶ ዘርኡ አብኡ አለዉ፡ ስሜናይ ከዓ ዓዲ ሐማሴናይ እናተብሀሉ አብ ዕልማን አብ ቈላን ፋሕ ኢሎም አለዉ፡ ዘርኢ ገብረ ክርስቶስ ጋላ ከዓ ገለን አብ ምስጓጕ ገለን አብ ዓዲ ቀንጺ አለዉ፡ ዘርኢ ወለሎ ከዓ ዝርከቦም አብ ምስጓጕ አለዉ፡ አመቓቕላ ደቂ ብሩሕ ክምዚሎም ተዘርጊ ሎም አለዉ።

ደቂ መንቆሬስ ግና ናብ ካልእ ዝወፀ የብሎምን ዝርከቦም አብታ ዓደቡአም አብ ዓዲ ቀንጺ ንሳቶም ይበዝሑ፡ ደቂ ራውያ ከዓ አብ ወኪ ዱባ ጥራይ ዝርከቦም አብኡ እዮም ዘለዉ፡ ክምኡ ከዓ ደቂ ያዕቆብ ዝርከቦም አብታ ብሽም አቡአም እትፅዋዕ ዘላ አብአ አለዉ፡ ክምኡ ከዓ ደቂ ሙሳ አብታ ብሽም አቡአም እትጽዋዕ ዘላ አብ ዓዲ ሙሳ አብአ አለዉ።

ወዲ ደገዝማቲ ሀብስሉስ ዓበቕኒ እምሐን ፡፡

ክንቲባ ገረኽርስቶስ ምስ ሞቱ፡ እቲ ሽመቶም ናብ ወዶም ናብ እምሐ ተመልሰት፡ በዚ ግዜዚ አቢሉ ከአ ገብረሥላሴ ወዲ ተስፋላስ ምስ ሀብስሉስ ወዲ ኵይኑ ክብቲ ተቐሚጥዎ ዝነበረ፡ ካብ ፅላለ አብ ወዲ ሐወቡኡ፡ ምክትኒ መዓርኒ አትሒዞም ናብ ፀዓዘጋ መጹ እሞ፡ እምሐ ከአ ነቲ ዘምጽኡሉ ሀያብ ቍልሕ ክይበሎም ደገ ክጽንአም ቀንዩ ነበረ ፡፡

ምስ ቀበጹ ተስፋ ስኢኖም ንዓዶም ተበጊሖም ክኸዱ ከለዉ፡ ሀብስሉስ ደድሕሪ አቡኡ ክኸይድ ከሎ፡ ዕም ዕም ዕም እናለ ይኸይድ ነበረ፡ አቡኡ ከአ አይድሐንክንዶ የሎ፡ ንሱ ከአ አታብ አነስ እምበር ነጋሪት ዊን በለኒ የሎ፡ አቡኡ ከአ ወደይ ሰብ ነጋሪት ንዓይናም ጸሊእምና ለዉ አበይ ክንረኽቦ ትምበል የሎ ፡፡

ሀብስሉስ ከአ አታብ ካብ ምስ እዚአቶም ምቕማጥሲ ምጥፋእ ይሐይሽ ኢሉ፡ ካብ ቤት አቡኡ ካብ ፅላለ መሊቑ ንዓደምሐራ ጐንደር አቶ፡ ንሱ ከአ ብሐዳፍኡ ፈረስ ሰራሪ ነበረ እሞ፡ ምስኡ ልጓም ዓረብ ተማሊኡ፡ አብቲ አደባባይ ግቢ ሀፀይ ፋሲል እናወንለ፡ አብ ዝረኽበ ደገ እናሐደረ ብዓበቕ ቀንደፍደፍ ኢሉ ነበረ እሞ፡ ዝበዝሕ ሽሙ ሀብስሉስ ዓበቕ እናተባህለ ይጽዋዕ ነበረ፡ በዚ ኽምዚ ዘአመሰለ ተቀርዶን ጸበባን አብ ከተማ ንጉሥ ሽውዓተ ዓመት ተቐመጠ ፡፡

ብድሕርዚ እምሐን ሀብስሉስ አብ ቤት መንግሥቲ አደባባይ አሎ ምስበልዎ፡ ብአ ዋይአኑ አብ ቤተ መንግሥቲ ክይሐልፈኒ ኢሉ ካብ ፀዓዘጋ እተቖልበ ንጐንደር አቶ፡ ሽው እምሐ አብ ቤተ መንግሥቲ ገባርን ሐዳግን ኵኑ፡ ሀብስሉስ ግና ግዳም ሐዳሪ በላዕ ግብሪ፡ ዘበኑ ብ፲፰፻፳፰ ዓመተ ምሕረት እዩ ፡፡

ሀ ብ ስ ሉ ስ ም ስ ል ጓ ሙ ፡፡

ሐደ እዋን ናብ ጐንደር ሀፀይ ፋሲል ሐደ ዕቡድ ዝኾነ ፈረስ እንበላይ ነበሮም፡ ካብ ሐሻኽሮም ሐደ ክብአም ዝደፍር አይነበረን፡ ክምኡ ብዘረብ ዘረብ ዘምጽአ ሐደ ምዕልቲ ጃንሆይ ሀፀይ ፋሲል ንእምሐ ከምዚ የልዎ፡ አንታ እምሐ ካብዞም ሐማሴን ዶ ገለ ፈረስ ዘጋልብ የልቦን የልዎ፡ ንሱ ከአ እስኪ ጐይታይ ንራእሲ ኤልያስ ዓረዛ ንዕ አም ክንጥይቖም የለ፡ ንጉሥ ከአ ንራእሲ ጠየቕዎም፡ ንሰም ድማ አ ንጉሥ ጐይታይ አብዚኣ አሎ ሀብስሉስ ዝብሃል ወዲ ሐወቡኡ ንእምሐ እስኪ ንሱ ክንጥይቖ ኢሎም አጸውዕዎ፡ ንጉሥ ከአ እቲ ዘምጽአ ናብ ጐንደር ንራእሲ ሐቲቶም፡ ራእሲ ከአ ንንጉሥ ነገርዎም ፡፡

ክብኡ ንጉሥ ነዚ ፈረስ ለጕሞም ሃብዎ እሞ፡ ሀብስሉስ ከአ ፈረስ ምግላብ በሐደፍኡ ልሙድ ኪኢላ ነበረ፡ነዚ ፈረስ እንዳጋለበ ዓፍራ ነጠቕ ነጠቕ፡ ፈጥ ፈጥ ስጋብ ዝብል ገበሮ፡ ሽው ሰብ ዝኾነ እንታይ ኮን ክረኽበ እዩ አበይኮን ክወድቕ እዩ እናበለ

እፈርሕ ነበረ፡ ራእሲ ከአ እዚ ቆልዓስ እንተወደቐስ እንታይከ ክብል እዩ እናበሉ፡ ደሐር ሀብስሉስ ከአ ምስ ፈረሱ ድርግም የለ ፡፡

ራእሲ ኤልያስ በዓል ዓረዛ በቲ እዋን እቲ አብ እንዳ ንጉሥ ገባርን ሐዳግን ነበሩ እሞ፡ ንእምሐ ከምዚ በልዎ፡ እታ እዚ ወዲ ሐወቦኻስ ካብዚ ዕቡድ ፈረስዚ እንቋዕ እግዚሐር አውጽአ የልዎ፡ ንሱ ግና በዕሉ ይፈልጥ የሎም፡ ሽው ራእሲ ከአ ንኽንቲባ ዘማት ወዲ ክፍለ በዓል ዓዲ ተክሌዛን ናብኡ ነበረ እሞ፡ አንቱም ክንቲባ እዚ ፀባቕ እዚ ሀብስሉስ ዝበሃልሲ እምሐ ብኽፉእ ዓይኑ ይሪአ፡ እንታይ ጉዱ የልምም፡ ንሰም ከአ አነስ ገረሙኒ እንድዩ ኢሎም፡ ክልቲኦቶም ተጸወቱ ይበሃል ፡፡

ክብቲ መጓልቲ እቲ ጀሚሩ ሀብስሉስ ዓበቕ አብ ቤተ መንግሥቲ ፍሉጥ ኮነ፡ እንተኾነ ከም እምሐ አይኮነን፡ ዘበኑ ብ፲፰፻፳፰ ዓመተ ምሕረት አቢሉ እዩ ፡፡

ካ ል አ ይ ጥ ቢ እ ም ሐ ፡፡

ድሕሪ ቁሩብ ጊዜ ክንቲባ ዘማት በዓል አተክሌዛን ወዲ አይተ ኽፍለ፡ ክንቲብነት ምስ ተቐበሉ፡ ድሕሪ ፬ ዓመት ንዓዶም ገዚኡ ክኾኑ ካብ ሀፀይ ሽመት ምስ ተቐበሉ፡ ሀፀይ ፋሲል ከአ ከምዚ የሎ፡ ብሐዳፍኡ ንኽንቲባ ዘማት ይፈትውዎም ነበሩ እሞ፡ መን አሎ ሀብሮም ንኽንቲባ ዓዱ አብጺሕዎ ዝመጽእ የሎ፡ እምሐ ከአ አ ጐይታይ ካብ ሀብስሉስ ዓበቕ ዝነፍዕ የልበን የሎም እሞ፡ ንሱ የብጽሖም የሎም፡ ሐቅኻ ኢኻ ኢሎም አጸውዕዎ እሞ፡ ሀብስሉስ ንኽንቲባ ዘማት ዓዱ አብጺሕካዮ ዶ ክትምለስ አይ ክእለከን የልዎ ንሱ ከአ እሺ ጐይታይ፡ ካብ አዘዙኒ አብጺሔዮም እምለስ የሎም፡ ንጉሥ ድማ ንኽንቲባ ዘማት እዛ ቃለቤት ወርቂ እንክ እሞ፡ ብሐቂ ዓድተክሌዛን ምስ አብጽሐካ ነዛ ቃለቤት ወርቂ ሂብካ፡ እንካ ንጃንሆይ ሃበም ኢኻ ኢልካ ስደዶ ኢሎም ሀብዎም፡ ሽው ንዓዶም ተበገሱ ፡፡

እምሐ ግን በአ በአ ንዓዱ ንፀዓዘጋ ከምዚ ኢሉ ለአኸ፡ ሀብስሉስ ዓበቕ ምስ ክንቲባ ዘማት ይመጽእ አሎ እሞ ፡ አብ መንገዲ ጸኒሕኩም ቀትልዎ ፡ አብዚ ግና ንምቕታሉ አይጥዓመንን ከይተሕልፍዎ ኢሉ ብታሕቲ ታሕታ ንስድርኡ ልኢኹሎም ነበረ፡ ንሳቶም ከአ ሴሮም ስሒሎም ኩናቶም አብሊሖም አብ ምድሪ ሠራዬ ይጽበይዎም ነበሩ ፡፡

ሀብስሉስ ግና ካብ ራእሲ እቲ ምኽሪ ረኺብዎ፡ ብበረኻ በረኻ አቢሎም ዓድተክሌዛን ምእታዎም ምስ ሰምዑ ሐረቖም በታ ዝመጸላ በረኻ ፍኞዳ ክሳድ ሒዘም ክምለስ ከሎ ክንረኽቦ ኢሎም ይጽበይዎ ነበሩ፡ ነገርግና ንሱ ከምብሓዲሽ ብበረኻ በሕሪ አቢሉ በረኻ በረኻ ብዓጋመ አቢሉ ጐንደር አቶ ፡፡

እታ ዝሃብዎ ቃለቤት ወርቂ ሒዙ ናብ ግቢ አቶ፡ ሽው አብቲ ቅድሚ ንጉሥ ብገጹ ፍግም ኢሉ ኢድ ነስኤ፡ ንሰም ከአ ከመይ ኢልካ ቀኒኻ ሀብስሉስ እምበርዶ ንዘማት ዓዱ አብጺሕካዮ ኢኻ የልዎ፡ እወ ጐይታይ የሎም ፡፡ በል ምልክት እንታይ አምጺ

... የልዎ ፡ እናሃተለ እዛ ወርቂ ቃለቤት የሎም ፡ ሽዑ ንጉሥ ንሀብስሉስ እታ ወርቂ ቃለቤትን ካልእ ስልመ ወሲኹም ከም ስርዓት ሽመት ሂቦም ቀሚስ አልቢሶም ጓሎም ሂቦም ንዓዱ ክገዝእ ሰደድዎ ።

ሀብስሉስ ንጓል ሀፀይ ፋሲል ።

ብድሕሪ እዚ ጓል ሀፀይ ፋሲል ሒዙ ብምበሎ ትግራይ ምላሽ ግዝኣት ሂቦም አቤቶ ሀብስሉስ አቢሎም አፋነውዎ ፡ ብ፲፯፻፸፫ ዓመተ ምሕረት ካብ ጐንደር ተበገሱ ፡ ግና ናብ መንገዲ እናኸዱ ከለዉ ሀብስሉስ ፡ እታ ጓል ሀፀይ ንዓቐቶ እሞ ፡ ንሱ ከአ ከም ንቡር ሰብአይን ሰበይትን ክራኸባ እንተደለ አበየቶን አዋረደቶን ፡ ንሱ ከአ ብሕርቕር ቖት ወስ እንተበለ በአ በአ ክረፍ የለት ሞተት ።

ድሕሪ እዚ ሀብስሉስ ንጐንደር ተመልሰ ፡ ናብ ንጉሥ አትዩ ሴፍን ገመድን ናብ ክሳዱ ጌሩ አ ጐይታይ ንስኹም ብዓቢይ ልውሃትን ፍቕርን ጓልኩም ሂብኩም አፋኒ ደለኹ ፡ ብንዕቐት ምስ ከልኤትኒ ፡ አነ ከም ግቡእን ንቡርን ኢለ ክቃረብ እንተ ኢላ ንብሳ ካብ ስግአ ተፈልየት ፡ በዚ ኸምዚ ዝአመሰለ ድንገት አነ አብ ቅድሜኹም ስቐሉኒ የሎም ።

ሽዑ ንጉሥን ብዙሐት መሳፍንትን ሊቃውትን ምስአም ኰይኖም ይሰምዑ ነበሩ ፡ ንጉሥ ሽዑ ነቶም ብርትን ዓሸከር ናታ ዝነበሩን ንበይኖም ጌሮም ሐተትዎም ከም ሐንቲ ቓል ኰይኖም ፡ ከምቲ ሀብስሉስ ዝበሎ ሐቁ እዩ የልዎም ፡ ንጉሥ ከአ ነቶም አብ ትሕቲ ዙፋን ወርቂ ዘለዉ ነበሮ ፡ ነዚ ሰብ እዚ ካብ ሞት እንተ መሐርኩዶ ሐጢ እት ይኸንኒ የልዎም ፡ ንሳቶም ከአ በብሐደ እናተስኡ ጐይታይ እዚሄር እኳ ምሕረት እዩ ዝፈቱ እናበሉ ካብ መቕጻዕቲ አድሐንዎ ።

ሽዑ ሀፀይ ምሒሮም ናብ ግዝአቱ ሰደድዎ ፡ ነገር ግና አቤቶ ናይ ነገውሥ ዓሌት ዘለዎም መዓርግ እዩ እሞ ፡ አብ ክንዲ አቤቶ ደገዝማቲ ሂቦም ንመረብ ምላሽ ግዝአት ሂቦም ምስ ብዙሐት ጭፍራ ንዓዱ ንሐማሴን ሰደድዎ ፡ ብ፲፯፻፸፱ ዓመተ ምሕረት እዩ (ክ. ነ. ሥ. ገጽ ፪፻፫ ፫) ።

ሽመት ዓዲ ደጊዝማቲ ፈለማ አብ ፀዓዘጋ ።

ፈለማ ብዘበን ሐፀይ እድያም ሰገድ ብኸንደይ ተዓብ ሽመት ሐማሴን ተቐቢሎም መጹ ፡ ድሕረዚ ደጊያት ሀብስሉስ ዓብቕ ብ፩ ሺሕን ፯፻ ዓ-ም አቢሉ እዩ ፡ ብኸንደይ ተጋድሎን ፃዕርን ዓዶም አትዮም ተቐመጡ ፡ ከምዚሎም ብኸንደይ ፃዕሪ ዝረኸብዎ ሽመት ስጋዕ ሎሚ እቲ ሥልጣን ካብ ዘርኢ ዘርአም አይወጸን ፡ ሕጅ ንሳቶም እዮም ብሐቂ ነዛ ምድሪ ሐማሴን ዝዕዉዑላን ዝራአዩላን ዘለዉ ፡ ስለ እዚ ንስም ምስተኸልዎ ስጋብ ለይቲ ሎም ዓዲ ደገዝማቲ ይበሃል እሞ ፡ ብዛዕባ እዚ ነዞም ዘለዉ ካብ ዘርኢ ደጊያት ሀብስሉስ ከምዚ የልዎም ።

እዛ ሀገር ሐማሴን ግዝአት አቦታትኩምን ዘርእኹምን ትርሐስ ይፍጠረልኩም ፡ ናየቦታት ይመለስ ፡ ዘርኢ ሰበን ገርግስ ክንደይ ክይበርስ ኢሎም ገጠሙሎም ደጊያት ሀብስሉስ ንሰም ዝገዝአዎ ዘበን ፴፱ ዓመት እዩ ፡ ሀብስሉስ ዓብቕ ሰበይቶም ጓል እምሐ ገርግስ ዓረዛ እያ ዝነበረት ፡ ንሳ ከዓ ናይ ፈለማ ደገዝማቲ ምስበሉ እዮም ዘአ ተውዋ ንሳ ነ፬ተ ወለደት ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንደጊያት ገብረ ክርስቶስኒ — ፪ ንባሕረ ነጋሲ ኢያሱኒ — ፫ ንመቤት ሥላስኒ — ፬ ንወይዘሮ መንጥልኒ ፡ ነ፬ቲአም ምስ ወለደት ሞተት ። ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ሽመት ሐዘ ፡ ባሕረ ነጋሲ ኢያሱ ከዓ ንሕምብርቲ እትዩ ናብኡ ተቐመጠ ።

እታ ሳልሰይቶም ሐብቶም መዋዕልቶም እመቤት ሥላስ እትባሀለት ናብ ሮም ሰገድ ወዲ ባሕረ ነጋሲ ዕቑባ ሚካኤል ጥቁር ዓዲ ጉልቲ ደብረ አቡነ መርቆሬዎስ ተአትያ ፡ ንሳ ካብ ሮም ሰገድ ፬ አወዳት ወለደት ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንድብሎምኒ — ፪ ንዓንደሉስኒ — ፫ ንዕቑባ ክርስቶስኒ — ፬ ንዳግማይ ዕቑባ ሚካኤልኒ ዝበሃሉ ፬ተ አወዳት ካብ ሮም ሰገድ እመቤት ሥላስ ጓል ደጊያት ሀብስሉስ ነርባዕቲአም ወለደት ።

ዘርኢ አርባዕቲአም የሕዋት አመቓቕልአምን ዝሕዝዎ ዓድን ዘርጊሑ በብሐደ ዝነ ግር አብ ምዕራፍ ፰ ረኤ ብድሕሪ ሒሙኡ ደጊያት ሀብስሉስ ካብ ካልእ ሰበይቲ የእ ትዩ ካብአ ን፭ተ ወለደ ሽሞም ከዓ ከምዚ እዩ ። ፩ ንዓንደንክኤልኒ — ፪ ንቴድሮስኒ ፫ ንወለገርግሽኒ — ፬ ንእከሎምኒ — ፭ ንክንቲባ ቢኢደትኒ ነዚአቶም ሐሙሽተ ወለደ ።

ክብዚአም ክንቲባ ብኢደት ንዓዲ ቢኢደት ዝፈረዮ እዩ ፡ ወለገርግሽ ዝፈረዮም ገለ ሒደት ዘርኡ አብ ዓዲ ነኽአ አለዉ ፡ ቴድሮስ ዝፈረዮም ከዓ አብ ዓዲ ሐዮ ዝርከ ቦም አብኡ አለዉ ፡ እከሎም ዝፈረዮም ከዓ አብ ደቀዕንዓ አለዉ ፡ ከምዚሎም እዮም አመቓቕልአም ደቂ ደጊያት ሀብስሉስ ።

ምኽም ደጊያት ገብረክርስቶስ ።

ባሕረ ነጋሲ እያሱ በዅሪ ቤት ወዲ ሒማ ፡ ከምቲ አብ ላዕሊ ዘሎ እዩ ፡ አቡኡ ደገ ዝማቲ ግብሪ ንጉሥ ክወስድ ንጐንደር ክኸይድ ኢሎም ንባሕረ ነጋሲ ከምዚ የልዎ ፡ ናብ ጃንሆይ ሀፀይ ኢያሱ ብርሃን ሠገድ ግብሪ ሒዙሎም ክኸይድ እዘዝዎ ፡ ንሱ ግና አብ መንገዲ ደኸን ሐደ ነገር ይረኽበኒ ኢሉ ፈሪሑ አበ ።

ገብረክርስቶስ ግና አነ ክኸይድ ኢሉ ብዙኃት አጋስስ ጽዒኖም ምስ ብዙሕ ጭፍራ አፋነውዎ ፡ ንሱ ከአ ብደሐን ናብ ንጉሥ ሀፀይ ኢያሱ አቶ ፡ እናኸደ እናመጸ ፍሉጥ ጌልአም ኰነ ፡ ብመንፍንቱ ከአ ደገዝማቲ አቢሎም ነታ ሻድሻይቲ ጓሎም ልዕልቲ ሠበን ገርጊስ አመርዓውዎ ፡ አብ ልዕሊኡ ከአ ዝሐደረቶ ንእድን ፵፱ ጉልትን ርስትን ገበሩላ እሞ ፡ ከምዚ የልዋ ንዓኸን ንደቂ ደቅኸን ንውሉድ ወለዶ ይብጻሕኪ ኢሎም መሪ ቕም ሃብዋ ፡ ግዝአቱ ከአ ብምበሎ ወሲኹም አብ ልዕሊ እቲ ናየቡኡ መረብ ምላሽ ድኽዋ ፈሳሽ ሀብዎ እሞ ፡ ብቡዙሕ ተዓጅበም ንዓዶም ክአትው ከለዉ ልኡኽ ሰደዱሎም ።

ዋዕላ ማይ መንከዕ።

ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ክመጹ ክለዉ ንዓዶም አእትዉኒ ኢሎም ልኡኻት ሰደዱ፡ ዓበይቲ ሐማሴን ክዓ እዚ ምስ ሰምዑ ዋዕላ ንግበር ኢሎም አብ ማይ መንከዕ ተአከቡ እብኡ ከምዚ ኢሎም መኸሩ አቡኡ ከሎ ሽመት ሕጂ ካብ ዝመጽእ አይንቀበሎ፡ በዛ ዘረብ እዚእ ኵሎም ተሰማምዑ፡ ድሓር ግን እንታይ ኢልና እሞ ነመኽኒ የሉ ገለ እምቢ ዋራይ ንበል የሉ፡ ገለ ከዓ እምቢስ እየውጽእናን እዩ አይውሉድናን ደአ ንበሎ የሉ፡ ገለ ከዓ ንጉሥ ወሊዱኒ እንተ በልናኸ ይሕሸናዶ ኰይኑ የሉ።

አብ መንን እዚ እንታይ ከም ዘመኽንዩ ምስ ሰአኑ ኵሎም መንከዕ ገዝኦን ዘረብ ኢሎም ነኒዓዶም ከዱ። በዚ ምኽንያት እዚ ሽም እታ ዝወዓሉላ ሩባ ስጋዕ ሎም ማይ መንከዕ ትበሃል እላ፡ እዚ ወረዚ ክዓ ናብ ደጊያት ገብረክርስቶስ በጽሔ፡ ንሰም ድማ ልኡኻት ናብ ዓደቡእም ሰዲዶም ከምዚ የልምም ሐንትስ ብታሕጓስ ድአ ተቐበሉኒ እም በር ካብ ፍቓድ እበይኒ እደይኒ ዓደይኒ አይወጽእኒ ኢሎም ተመባዕዑ፡ እዚ ዘረብ እዚ ምስ ሰምዑ ከም ዘለዉ ደቀተሽም ብሐማሴኖም ከቲቶም ተቐቢሎም ዓዶም የእተው ምም፡ ትንትግ አብ ትሕቲ አቡእም ደጊያት ሀብስሉስ ከፍ ኢሎም የሥርዑን የማሐዳ ድሩን ነበሩ እምበር ኃል ንጉሥ የእትዩ እዩ ገዛእ ሀገር እዩ ኢሎም፡ ኹርዓት እይ ተሰምዖምን።

ምዕራፍ ፸፪።

> **ሥርዓት ሀብስሉስ ገብረ ክርስቶስ።**

ብሽሕን ፲፻፰ ዓመተ ምሕረት ካብዚ ግዜ እዚ አትሒዙ ዋዕላ ተገብረ፡ በዚ እተላ ዕለ ስጋብ ለይቲ ሎም ሥርዓት ሀብስሉስ ገብረ ክርስቶስ ይብሃል።

ፍርድን አብ ሰቓላ

ዋዕላ አብ ማይ በላ ይብሃል።

ሽዑ ናብኡ ዋዕላ ክገብሩ ክለዉ ደጊያት ሀብስሉስ አብ ክብ ዝበለ ዙፋን ይቕመጡ ነበሩ፡ ደጊያት ሀብስሉስ ከአ ብፍታዎም ብሀ የብልዎምን ይሰርዑን ይእዝዙን ነበሩ። ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ከአ አብ ትሕቲ አቡእም ተቓሚጦም ይሰርዑ ነበሩ።

እቲ ሽዑ እብኡ እተሰርዔን እተሐገን፡ ብልቢ ወለድን እመንትን ከይከነስ ባዕሎም ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ብዘበን ሀፀይ ኢያሱ ዓቢ እውን ካብ ጐንደር ካብ ፍትሐ ዋንታዎት ነገሥቲ ኢትዮጵያ፡ ካብኡ ኸኣ ኢሎም አቕዲሖም እዮም ዘምጽእዎ፡ እንተ ኸኣ ሐደ ሐደ ሰባት አይፋል፡ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ንእመቤት ሰበን ገርግስ ጓል ሀፀይ ኢያሱ ዓቢ ተመርዕዩ ንዓዱ ካብ ጐንደር ክወጽእ ከሎ፡ ቅድሚ ምብጋሱ ካብቲ ፍትሐ ነጋውሥ ሐሐሊፉ ንዕኡ ዘገድስ አገልቢጡ ንዓዱ አምጺኡ ነቡኡ ንደጊያት ሀብስሉስን ነቶም ዓበይቲ ዓድን አኪቡ አብ ማይ በላ ምስቲ ፈለማ ዝነበረ ሥርዓት ዓደብ አዛኒ ቑን አሐዲሹን አቑመ።

ዓደቦ ከአ ከምዘለዉ ፈትዮም ሥርዓት ሀብስሉስ ገብረ ክርስቶስ ኢሎም፡ በበን ወድን ሰመይዎ፡ ምንም እኳ ሕጂ በብእዋኑ እና ተሐደሰ እንተኸደ፡ ንሳቶም ፈለምቲ ስለ ዝኾኑ፡ ስጋብ ሕጂ አብ ዓደቦ ሥርዓት ሀብስሉስ ገብረ ክርስቶስ እናተባህለ ይስራዕ አሎ።

ግዝአት ደጊያት ገብረ ክርስቶስ።

ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ከምታ መብዕዔእም ካብ ፍቓድ አበእምኒ አዲአምኒ ከይወፁ ብዙሕ ፀንሑ፡ አቡእም ምስ ሞቱ ድማ ብድሕሪእም በይኖም ጠቕሊሎም ገዛኢ ኾኑ ንሰም ፈለማ ንገዛ ደገ ፀዓዘጋ ዝሠርሑ፡ በዕሎም ከዓ ናብኡ ተቐመጡ እቶም ብድሕሪእም በብታራ ዝገዝኡ ዝነበሩ ኵሎም ስጋብ ልጅ አበራ ዘበን ጣልያን ቤቶም አብኡ ነብሩ።

ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ድማ ናብቲ ቕድሚ ገዝእም ዘሎ ጕልጕል መዓልቲ ቀዳም ቀዳም ዕዳጋ ገብሩ፡ ሐደ ክልእ ዕዳጋ ከዓ አብ ዓዲ መንጕንቲ ሰኑይ ሰኑይ ገብሩ፡ ከምኡ ከዓ ሐደ ክልእ አብ ድብርዋ፡ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ንሰበይቶም ንሰበን ገርግሥ ሕጀም ንጉራዕ ንጉሥ ከምቲ ዝመረቑሎም ፍቕዲ ዘየብሉ ጕልቲ ካብ ጐንደር አብ ብዙሕ መኻን ካብ መንገዲ የማን ፀጋም ሰበን ገርግሽ ዝረገፀቶ ዝሐደረቶን ዘበለ ስጋብ ሐማሴን ከምኡ ድማ ካብ ፀዓዘጋ እናኸደት አብ ሐያሎ ዓድታት ዝሐደረቶን ዝወዓለቶን ዘበለ ኹሉ ጕልቲ ገበሩላ፡ አቡአ ሐፀይ ዮሐንስ ፃዲቁ ወይም ንሐፀይ ፋሲል ዝወለዶ ሰበን ገርግሽ ናብ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ክትምርዖ ክላ ሐፀይ ዮሐንስ ፃዲቁ ዝረገፀቶ ዓዲ ጕልቲ ንዓአን ንደቂ ደቃን ይብፃሕኪ ኢሎም መሪቕም አፋነውዋ ግዝአት በምበሎ ምላሽ ከዓ ሀብዋ።

ብድሕሪ ነዊሕ እዋን ከዓ እዚ ኹሉ ንዓአን ንደቂ ደቃን ስጋብ ዘበን ጣልያን ጕልቶም ነበረ፡ ከምኡ ከዓ ክልኣት ደቂ ፀዓዘጋ ከም ሰብ ጕልቲ ኰይኖም አተውዎም፡ ጁሕ ግና ጣልያን ብዛዕብኡ እዚ ጕልቲ እዚ ቀደም ንሽማምንቲ ዓዲ ደገዝማቲ እዩ ሕጂ ከዓ ንዓና ንገዛእቲ ዝግብእ ኢሉ ካብ ዘሎ አልዩ ጕልቲ ሰበን ገርግሽ እተባህለ ዝኾነ ኵሉ አብ ኢዱ መልሸዎ ነበረ፡ ንሱ ድማ በሐቂ ከም ርስቲ መንግሥቲ ደአ እምበር ከም ጕልቲ ጌሩ አይወሰደን ዝነበረ ምድሪ ጠፍን ምድሪ ጕልትን ኵሉ ከም ሐደ ስለ ዝመሰሎ ንሕናስ ሐይሊ ስኢና ዝኸልክሎ በቲ እዋኑ አይተኻእለን ከምዚሉ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ግዝኢቶም ፴፱ ዓመት እዩ ይበሃል፡ ነቲ ኢጋዝገዝእም ዝነግር አብቲ ዝሐለፈ አብ ላዕሊ ጠቒስናዮ ዘሎና አብኡ ረኤ።

ደቂ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ።

ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ከዓ ካብ ጓል ንጉሥ ፃዲቁ ዮሐንስ እመቤት ገርግስ አርባዕተ አወዳትን ሐንቲ ጓልን ወለዱ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ፩ ንደጊያት ተስፋጼንኒ — ፪ ንደጊያት ማሞን — ፫ ንደጊያት ርእሰ ሃይማኖትን — ፬ ንራእሲ ዓንደ

ሃይማኖትን — ፭ ንወይዘሮ ሙዚትን፡ ነዚኦም ሐሙሽቲኦም ወለዱ፡ ካብ እምቤት ምር ጺት ኃብቲ ደጊያት ድብለየስ ዓደድከመ ክሳድ ዓዕር ክአ ንሮተ አወዳት ወለዱ፡ ሽሞም ከምዚ እዩ ። ፩ ንባሕረ ነጋሢ ተኽሊት — ፪ ንባሕረ ነጋሢ ተስፋ ገርግስን — ፫ ንባሕረ ነጋሢ ዘወልደ ማርያምን ነዚኦም ወለዱ፡ ካብዚኦቶም ደጊያት ተስፋ ጼንን ደጊያት ማሞን ደጊያት ርእሰ ሃይማኖትን ራእሲ ዓንደ ሃይማኖትን ደድሕሪ ሕድ ሕድ በቢታራ ይገዝኡ ነበሩ፡ ካብ አርባዕቲኦም ድማ ደጊያት ተስፋ ጼን ንዓዲ ደጊያት ኃይሉ ሐባል ዝፈረዩ እዮም፡ ደጊያት ማሞ ከዓ ብሐፀይ በከፋ ጊዜ አብ ወሎ ክገዝኡ ከለዉ ካብ አምበውል ጓል ጀንጥራር የእትዮም ካብ ዘርኦም፡ መሳፍንቲ አብ ወሎ አለዉ ደብሃል፡ ደጊያት ርእሰ ሃይማኖት ሐድጊ ዘየብሎም ጠፍኡ፡ ራእሲ ዓንደ ሃይማኖት ዝፈረይዎም ብዝሖም አብ ዓዲ ከልከልቲ ጉልቶም ነበረት እሞ ዥሎም አብእ ሠፈሮም አለዉ ።

ንሰም ንእቶ ተስፋ ጼን ወለዱ፡ እይተ ተስፋ ጼን ንእይተ ስሄል ወለዱ፡ እይተ ስሄል ንፊተውራሪ ገብረ መድህን ወለዱ፡ ፊተውራሪ ገብረ መድህን፡ ንፊተውራሪ በለ ውን — ንደጊያት ተሰማን ወለዱ ። እታ ሐፍቶም ወይዘሮ ሙዚት ንዓዲ ኳላ ናብ እይተ ክፍሊት ወዲ ተኽሊት በዓል ቆጽሊ ነበረ እሞ፡ መታን ካብ ግዝአት ዓረዛ እንተ ደሐኑ ኢሉ ብኸንደይ ደገ ጽንዓት መፅቐቢ ክኸንዎም ተጣቢቡ ንወይዘሮ ሙዚት የእተወ፡ ካብ ዘርኡ ከአ ዓዲ ደጊያት ተስፋ ማርያም አለዉ ።

እታ ቀዳማይ ሕምነት ንሰብ ዓዲ ኳላ አዚያ ቀዳዊቶም ስለ ዝኸነት፡ መሊኾም ከአ ጓል ደጊያት ጉብሳ ወዲ እይተ ገብረ ማርያም ንወዲ ደጊያት ተስፋ ማርያም ተእ ትያ አላ ። ካብቶም ሠለስተ ባሕረ ነጋሢታት ከአ፡ እቶም ክልተ ናብ ጉጉልቲ አበ ታቶም ከይዶም ሰፈሩ ።

ባሕረ ነጋሢ ተኽሊት ንዓዲ ተኽላይ ከደ፡ ክሳዕ ሕጂ ከአ ዘርኡ አለዉ ። ንሱ ን፫ተ ወለደ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ፩ይ ንባሕረ ነጋሢ ተኽላይን — ፪ይ ንእ ይተ ዘርኡን — ፫ይ ንባሕረ ነጋሢ ኽፍለ ሥላሰን ነዚኦም ፫ተ ወለደ ።

ካብዚኦም ፫ተ የሕዋት ከአ እይተ ዘርኡ፡ ንእይተ ገርግሽ ወለደ፡ እይተ ገርግሽ ከአ ንባሕረ ነጋሢ አሚን ወለደ ።

ባሕረ ነጋሢ ተስፋጊየርጊስ ንሠለስተ ወለደ፡ ሽሞም ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፤ ፩ ባሕረ ነጋሲ እምሐ — ፪ ሥእሉ — ፫ ወልዱ ።

ካብዚኦም ባሕረ ነጋሢ እምሐ ንባሕረ ነጋሢ ወልደገሪማን — ንገብሩን — ንዓን ዱን — ንክንፋን — ንዕቑብን ወለደ ። ባሕረ ነጋሢ ወልደገሪማ ድማ ንእይተ ተማኑ ንፊታውራሪ ሥርያል ንእይተ አቡን ንእይተ ዑቕባልደትን ወለደ ።

ሥእሉ ድማ ንባዲጉን ንበኹርን ወለደ፡ ወልዱ ንርእሳትን ንባሕረ ነጋሢ ዘገርጊ ስን ወለደ፡ እዚኦም ዝፈረዩዎም አብ ፀዓዘጋን አብ እማድርን አብ ዓዲ ገዳን ሐልሐለን አለዉ ።

እቲ ሳልሳዮም ባሕረ ነጋሢ ዘወልደ ማርያም ግና ናብ ፀዓዘጋ ተረፈ ። ንሱ ዝፈረ ዮም ክንድቲ ዝአክል ብዝሒ የብሎምን፡ ገለ ተረፍ ካብኦቶም አብ ገዛ ዓዲ ኸንቲባ

ኸፍለ ተሐዋዊሾም ይርከቡ ። አብ መንጎዚ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ አብ ፀዓዘጋ ኸይ ኖም ንብምበሎ ትግራይ ይገዝኡ ነበረ ።

ሐደ እዋን ነቲ በዥሪ ቤት ወዶም ንደጊያት ተስፋ ጼን ግብሪ ንጉሥ ሕጅካ ኪድ ኢሎም አዘዝዎ፡ ሽው ከም ቀድም አቡኡ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ባዕሎም ከይዶም ደገ ንጉሥ ጸኒዖም አቦኦም ከለዉ፡ ብቑመነኦም ንግዝአት አቡኦም ሕጃም ንዓዶም አተዉ፡ ብድሕርዚ ከአ ደጊያት ተስፋ ጼን አብ ፀዓዘጋ ኸይኖም ሐያሎ እዋን ገዝኡ ። ብድሕርዚ እቶም ክልአይ ሐዎም ደጊያት ማሞ፡ ብፍቓድ ንጉሥ ጋላ ቤት ክዋግኡ ከዱ፡ ንጋላ ስዒሮም ድማ አገቢሮም አጥሚቖምን ግዝአቶም ገበርዎ፡ ሽዕኡ ናብኡ ኰይ ኖም ዝፈረይዎም ዘርኦም አብ ወሎ አለዉ ። ብድሕርዚ ንጉሥ ከአ ተሐጕሾም ደጊ ያት አቢሎም ብዙሕ ህያብን ከልእውን ሸለምዎም ።

ደጊያት ተስፋጼንን ደጊያት ማሞን ተሸሙ ።

አብ መንጎ እዚ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ አብ ፀዓዘጋ ኰይኖም ንበምብሎ ምላሽ ገዝኡ፡ ክገዝኡ ከለዉ ሐደ እዋን ንበኹሪ ወዶም፡ ንደጊያት ተስፋጼን ግብሪ ንጉሥ ሕጅካ ኪድ ንጐንደር ኢሎም ሂቦም ለአኽዎ፡ ንሱ ከአ በብዓይነቱ ናብ ቀድሚ ሀፀይ ዝቕረብ ህያብን ግብርን ሒዙ ናብ ደገ ንጉሥ ጸኒሁ እቶ ።

አብኡ ብዙሕ እዋን ደገ ጸኒዖም ብቑመነኦም ከለዉ ሽመት ለመኑ፡ ሀፀይ ቴዎፊ ሎስ ከአ ወዲ ሐፍተይ ኢሎም ድግዝምንት ሂቦም ብ፲፪፻ ዓመተ ምሕረት፡ ንግዝአት አቡኦም ሃብዎም፡ በዚ ተሐጕሾም አብ ፀዓዘጋ ኰይኖም ብምበሎ ምላሽ ድኹኖ ፈሳሽ ይገዝኡ ነበሩ ።

ብድሕሪኡ ከአ እቶም ካልአይ ንእሽቶ ሐዎም አብ ቤት ንጉሥ ደገ ጸኒኦም ደጊያት ማሞ ተባሂሎም ብፍቓድ ንጉሥ ንጋላ ቤት ክዋግኡ ምስ ብዙሐት መኳንንቲ ኰይ ኖም ከዱ፡ ስዒሮም አገቢሮም አጠሚቖም ግዝአቶም ክኸውን ተፈቕደሎም፡ ምስኡ ከአ ብዙሕ ስልመ ተሰለሙ፡ ብዙሕ እዋን ይገዝኡ'ውን ነበሩ ።

ት ው ል ዲ ገ ዛ ሥ ድ ራ ።

በዚ እዋንዚ አቢሉ ዘርኢት እተበሀለ ጭወታይ በዓል ክትም አውሊዕ፡ ንዓዲ ደገዝማቲ ተኸቲሉ ናብ ፀዓዘጋ ምስእቶም ትዕቑትንት አተወ ። ንዕኡ ገረድ ሰበን ገር ጊሽ አመርዓውዎ፡ ካብአ ወዲ ምስ ወለደ፡ ነቲ ወዱ ክንዲ ደባስ መዘከርታ ኢሎም ብሽም ደባስ የልዎ ።

እዚ ደባስ እዚ ንገዛ ደቂ ደባስ ዝወለደ እዩ፡ ንሱ ን፰ተ ወለደ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ እዩ፡ ፩ይ ንሰላፍ ወለ ክርስቶስን — ፪ይ ንገብሩን — ፫ይ ንተኸሉን = ፬ይ ንወለንኪ ኤልን — ፭ይ ንሐንቲ ጓል ምሕሩ እትብሃል ነዚኦም ሐሙሽቲኦም ወለደ ።

ካብኦም አሰላፍ ወለ ክርስቶስ ንዓዲ ገልድም ፈረየ፡ እታ ሐፍቶም ምሕሩ ከአ ናብ ክንፈ ወዲ ማርያም ተአቶት፡ ንሱ ከአ ፈራይ ዓዲ ክንፈ እዩ ። አቡኡ ማርያም ካብ ዝባን እንገብ መጺኡ ነበረ፡ ንዓዲ ደገዝማቲ ክኸተል ።

ማርያም ዓሰልዳይት ።

ደጊያት ተስፋጼን ምስተሸሙ ነቡኣም ንደጊያት ገብረ ክርስቶስ ብትሕቲኣም ጌሮም ኣብ ሥልጣኖም እውሪዶም ሐዝዎም ፡ በዚ ምኽንያት እዚ ኣቡኣም ኵርዮም ጕሂዮም ሽሙቶም ስለ ዝወሰዱሎም ካብ ሽዑ ከም ወዶም ኣይረአይዎምን ።

ደጊያት ተስፋጼን ግና ወዲ ጓል ሀፀይ እያሱ ዓቢ ብምዃኖም ብዙሕ ሐበንን ዠር ዓትን ብሐዳፍኡ ይስምያም ነበረ እሞ ፡ ኣቡኣም ከአ ኩሉ ኣብ ልቦም ጌሮም ክጸንሑ ክጸንሑ ፡ ደጊያት ተስፋጼን ክልአይ ሐመሙ ፡ ሕማሞም ከአ እንዳ ነውሔ ከደ እሞ ፡ ብዛዕባ እዚ ዋጥኦም ከምዚ ኢሉ ደረሰሎም ፤

ከመዓልካ ከመሉኻ ዛራ
ጽሳል ሀፀይ ጐንደር ወርቂ ዝዘፈራ
እንተ ሞትካ ናይ ኣብርሃም ሣራ
ሕማም ሳዕሉ ክፉእ ጸበበ መከራ ፡ የሉም ።

ኣቡኦም ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ከአ ብሕማም ወዶም ፡ በይነይ ሽመት ክብሕት ኢሎም ብዙሕ ተሐጕሱ እሞ ፡ ናብ ማርያም ዓሰልዳይት ከይዶም ቀተልዮ ኢሎም ብዙሕ ለሚኖም መብጽዓ ተመበጽዑላ እሞ ፡ ንዓዶም ተበገሱ ። ክአትዉ ከለዉ ኣብ ጥቓ ፀዓዘጋ ምስበጽሑ ሰብ ኩሉ ክባኽይን ክናጸይን ፈሳ ወዶም ኣርከቡ እሞ ፡ ተጠዓሱ ፡ ግና ሐደኳ ክገብሩ ኣይክእሉን ስቕ ኢሎም ወዶም ኣቕበርዎ ።

ሞት ደጊያት ገብረ ክርስቶስን እመቤት ሰበነ ገርግሽን ።

ብድሕሪ ሞት ደጊያት ተስፋጼን ካብ ብዝሒ ዘበናት እተላዕለ መንከሰም ብዙሕ ንዋየ ቅዱሳት መስቀል መጻሕፍቲ ፡ ንሐድ ሐደ ዓቢይ ቤተ ክርስቲያናት ይሀብ ነበረ ፡ እውራ ኳ ናብቲ ዝመንኰሰሉ ፡ በቲ ሽዑ እዋን ፍሉጥ ዓቢ ገዳም ዝነበረ ደብረ ኣቡና መርቆርዮስ ሀያብ ወርቅን ብሩርን መሳቕልን መጻሕፍትን ስጋብ ለይቲ ሎም እሉ ፡ ከምኡ ከአ ናብ ክልአት ዓድታት እናኸዳ ቤተ ክርስቲያን የስርሐ ነበሩ ።

ካብ አደራሽን ወጺኤን ናብ ጥቓ እንዳ ገርግሽ ንእሽቶ ቤት ሰሪሔን ይቕመጣ ነበራ ። እታ ቤተን ዝነበረት ስጋብ ሎሚ ነበረት ፡ እብአ እዓ ሕጂ ወይዘሮ ኣማረሽ ጓል ደጊያት ሀይሉ ሐባል ይቕመጥኦ ነበራ ።

ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ከአ ብድሕሪ ሞት ወዶም ፡ ሽመት ቀደሞም ተመሊሽዎ ሐዙ ፡ ግና ብዙሕ ኣይጸንሑን ብተሎ ሞቱ ፡ ንሰምን ኣቡኣም ደጊያት ሀብስሉስ ዓባቕን ኣብ ጉልቶም ናብ ዓዲ ከፈላ ተቐብሩ ።

እመቤት ሰበነ ገርግሽ ግና ብዙሕ ዓመታት ቤተ ክርስቲያን እና ሰዓማን ጸሎት እና ገበራን ምስ ሞታ እንዳ ገርጊስ ተቐብራ ።

ግዝኣት ደጊያት ርእሰ ሃይማኖት ።

ደጊያት ገብረ ክርስቶስን ደጊያት ተስፋጼንን ምስ ሞቱ ፡ ካብ ደጊያት ተስፋጼን ሽመት ናብ ደጊያት ማሞ ሐለፈት ፡ ንሰም ከአ ናብ ጋላ ቤት ይገዝኡ ነበሩ ፡ ካብ ሀፀይ ከአ ፍትው ነበሩ እሞ ፡ ዓራት ንሐዎም ንደጊያት ርእሰ ሃይማኖት እትሐዝዎም ፡ መረብ ምላሽ ይገዝኡ ነበሩ ይብሃል ።

ደጊያት ማሞ ብርቱዕ ጅግና ነበሩ ፡ ብፍቓድ ሀፀይ ቴዎፊሎስ ንዋልድባ ከይዶም ንደጊያት ወልደ መቁሬስ ዝብሃል ተዋጊኦም ስዒሮም ሒዞም ናብ ንጉሥ ኣበርከትዎም ፡ ከምኡ ከአ ብፍቓድ ንጉሥ ናይ ዋጅራት ገዛኢ ዝነበረ ደጊያት ወልደ ሥላሴ ወልደ ሂወት ሸፊቱ ስለ ዝነበረ ፡ ከይዶም ወጊኦም ስዒሮም ተመልሱ ፡ ሽዑ እቶም ሽፍታ ዝነበሩ ንጓል ደጊያት ማሞ ኤእቲዮም ተቕመጡ ፡ ሽዑ ደጊት ማሞ ንዓዶም ምስ እተዉ ከምዚሎም ደረሱሎም ፤

ካብ ምዕዋዕ እንዲኸን ቀሚሽክን
ካብ ፀዓዘጋ ሻኹራ ቑራዕ ርእስኽን
ካብ ምዕዋዕን ካብ ዓድዋን ከረሻኽን ግላስክን
ካብ ጐንደር እቡንክን ንጉሥክን
ትሰምዒዶ መላስን ገናሕን ።

ሞት ደጊያት ርእሰ ሃይማኖት ።

ብድሕሪ እዚ ቀሩብ እዋን ደጊያት ማሞ ንሐማሴን ምምጻእ ምስ ሐሰቡ ፡ ደጊያት ርእሰ ሃይማኖት ኣጸዊዖም ንሐዎም ምቕማጥ ጌሮም ካብ ንጉሥ ኣፍሊጦም ንዓዶም ንምድሪ ሐማሴን መጹ ፤ ብድሕሪኦም ግና ጋላ ቤት ንደጊያት ርእሰ ሃይማኖት ምፅዓድ ኣበይዎም ፡ ተላዒሎም ቀተልዎም ።

እዚ ወረ እዚ ምስ ሰምዑ ፡ ደጊያት ማሞ ብዙሕ ጕሂዮም ሕነ ሐዎም ክፈድዩ ብዙሕ ጭፍራ ወሲኽም ንዓዲ ጋላ ዘመትዎን እጥፍእዎን ፡ ነቶም ጋላ ዓዲ ሐዲጎም ስጋብ ዝኽዱ ገበርዎም ፡ ሽዑ ንዓዶም ተመልሱ ።

ናብ ጐንደር ሀያብ ደጊያት ናይዝጊ ።

ብድሕርዚ ደጊያት ናይዝጊ ዝብሃል ከአ ናብ ወልቃይት ፍሉጥ ገዛኢ ነበረ ፡ ሐደ እዋን ምስ ደጊያት ማሞ ናብ ቤተ መንግሥቲ ጐንደር ግብረ መኳንንትን ሊቃውንትን ግብሪ ምስ ተበልዔ ፡ ብዛዕባ ዘረባ ዘረባ ዘምጽአ ፡ ደጊያት ማሞ ምስቲ ደጊያት ናይዝጊ ተኽርዮም ፡ እታ ሕማቕ በላዕ ጎን እንጣጢ ነዓንዶ እነን ንስኻን ሄሂያብና ኣይነርእን ኣብ ቅድሚ ጃንሆይ ኢሎም ፡ ንደጊያት ማሞ እዋረድዎም ፡ ንሰም በል መዓልቲ ቆጸራ ንፍለ የልዎ ።

ጸሐፌ ትእዛዝ ዮናታን ቆጸራ ክንደይ ትደልዩ የልዎም ፡ ደጊያት ናይዝጊ ብንዕ

ቐት ቃል ፡ መንፈቕ የሎም ፡ ደጊያት ማሞ ከአ ሕራይ ትኹን የሉ ፡ ግና ጸሐፌ ትእዛዝ ናይ ንጉሥ መዚኑ ዓመት ኢሉ በተኸሎም ፡ ህያቦም ከቕርቡ ነንዓዶም ተበገሱ ፡ ደጊያት ናይዝጊ አቐዲሙ ፡ ጡጥ ፈርጊ ፡ ቅጭን ቛረ ፡ መቐሎ ነፍጢ ፡ ቅርሺ ወርቂ ፡ ናይ አራዊት ግዳም ፡ በብዓይነቱ ቈረባብቲ ፡ ፅዓዱ አብዑር ፡ ፅዓዲት አባጊዕ ፡ ፀለምትን ቀያሕትን አፍራስ አበቕል ማል ፡ ፍቕዲ ዘይብሉ በብዓይነቱ ናብ ቤተ መንግስቲ አወፈዩ።

ጸኒሖም ከአ ደድሕሪኦም ደጊያት ማሞ ፈሪሖም ከይርትዑ ፡ ንብሃገራ አዚዞም ዝሔሽን ዝተመርፀን አቕሑ ከነ ማል ከነ ንንጉሥ ዝበቅዕ ተሎ ኢልኩም አምጽኡለይ ኢሎም አዘዙ ።

ህ ያ ብ ደ ጊ ያ ት ማ ሞ ።

ድሐር ደጊያት ማሞ ንጕንደር ክኸዱ ቆጸርኦም ምስበጽሔ ፡ እቲ ካብ ሃገር ዝርካቡ ዝረኸብዎ ኩሉ ፡ አቑሑን ማልን ከምኡ ከአ ካብ ባሕሪ ዝመጸ በብዓይነቱ ፡ ንንጉሥ ዘሔጕስ አቑሑ ዝሐዛ አጋስስ እተጻዕና ፡ ካብ ፀዓዘጋ ዝጀመረ ቀዳሞተን ዓዲ ባሮ ነበራ ።

እንዳ ቤት ንጉሥ ምስ አተዋ ፡ ደገዝማቲ እቲ ህያቦም ክፈትሑ ጀመሩ ፡ እቲ ቀዳማይ ዘውጽእዎ ግምጃ ጁኽ ነበረ ፡ ብድሕሪኡ ከአ እቲ አዋርቕ ደቂ ሕድርትና አብ ጕዳጕዲ ዝረኸብዎ በብዓይነቱ ፡ ከምኡ አበጀዲድ ፡ ስጋጃ ፡ ስየዳ ፡ ግብረ መርፍእ ፡ ምንጻፋት ፡ አናፍጥ ፡ ሉል ፡ ካብ ከብቲ በብዓይነተን ፀዓዲት ፀለምቲ ቀያሕቲ ፡ አፍራስ ፡ አባቕል ፡ አባጊዕ ፡ አጣል ፡ የእዱግ ፡ አግማል ፡ ፈርጊ ካብ ኩሉ ዓይነት ፡ ናብ ሀፀይ ባከፉ አበርከቱ ።

ሽዑ ንጉሥ ብዙሕ ተሐጕሱ ፡ ደጊያት ማሞ ከአ ኦ ጕይታይ ተሐጕሽኩምለይ ዶ የልዎም ፡ ንሰም ከአ እወ የልዎም ፡ እምበአርከ አነውን ከተሔጕስኒ ይልምነኩም አሎኹ የልዎም ፡ እቲ እትትምነዮ በል የልዎም ፡ ደገዝማቲ ከአ ዓደይ አንበጣ በሊዕዎ እዩ'ሞ ግብረ ንጉሥ ምሕሩለይ ኢሎም ለሚኖም ፡ ግብረ አምሐርዎ ።

ደሐር ግና ድሕሪ ምሳሕ ድሙ ወርቂ ፡ ገበል ወርቂ ፡ እተሰርሔ እንሆ ምሳሕ ንጉሥን እቴጌን ኢሎም አበርከትሎም ። ሽዑ ካብ ህያብ ደጊያት ናይዝጊ ናይ ደጊያት ማሞ ይበልጽ ተባሂሉ ተመስከረሎም ፡ በዚ ህያብ ደጊያት ማሞ ንጉሥ አዚዮም ተገረሙ ።

ም ዕ ራ ፍ ፫፫ ።

ኩ ና ት ደ ጊ ያ ት ድ ብ ለ የ ስ ።

አድከመ ምልጋፅ በዚ እዋን እዚ አዝዮም ምስ ደቂ ተሽም ብግዝአት ተሐራሪቖም ነበሩ ፡ ቅድሚዚ ንዱሩይ ፍጋጋ ዝበሃል በዓል ዓዲ ባረ ተኽላ ዝገበርዎ ባእሲ ፡ ብድሕሪኡ ከአ ንባሕረ ነጋሢ ዮሐንስ ሀከይ በዓል ዓዲ መንጕንቲ ፡ ከምኡ ከአ ምስ አይተ እርዓዶም እተባህሉ በዓል ክሳድ ዓዕሮ ኩይኖም ትንትግ ክልቲኦም ጋንታ ይዋግኡ ነበሩ ።

ሕጂ ግና ብዛዕባ ደጊያት ድብለዩስ ወዲ ወዶም ንአይተ አርዓዶም ፡ ንጓል ተስፋይ ገረብ ካብ መደባይ የእተወ ፡ ካብ ጓል ጓሎም ንሀፀይ መልክ ሰገድ ወይ ከአ ሀፀይ ሠርፀ ድንግል እትውለድ ፡ ንዓእ ከእቱ ከሎ ፴፩ ጕልቲ ነበር እሞ ፡ ግብረ ንደጊያት ማሞ ክልክሎ ፡ ከምኡ ከአ ብፀዓዘጋ ክእዘዝ ውርደት ኩይኑ ተራእዩ ፡ ስለዚ ሐደ እዋን እቲ አብ ፀዓዘጋ ዝነበረ ምቕማጥ ደጊያት ማሞ ግብረ ንጉሥ የእትዉ ኢሉ እንተ ለአኽሉ ፡ ደጊያት ድብለዩስ ከአ ብጀኽ ሀፀይ ቴዎፍሎስ አፅራር ሰገድ ጐይታ የብለይን እሞ ፡ እቲ ግብረ ንጉሥ ብዕለይ እየ ዘእትዎ ኢሉ አበየ ።

እንተኾነ ሀፀይ ኢያሱ አድያም ሰገድ እዮም ሐዋ ንሰበነ ገርግስ ስለ እዚ ወዲ ሐፍቶም እዩ ፡ ደጊያት ማሞ ፡ ንጉሥ ከአ ንሠራዊ ላዕለዋይ ዝኸነ ሽራ ደጊያት ድብለዩስ ነበረ ። አሰላፊ ከአ እቲ ምቕማጥ ደጊያት ማሞ ወረቐት ንጕንደር ለአኽ ።

ደጊያት ማሞ ከአ ካብ ንጉሥ ሐመደ ግዳም ዝኾነ ሠራዊት አብ ሐማሴን መጺኦም አብ ሰፍሐ አብ ማይ ሸምበቡ ጕልጕል ገጠሙ ፡ አዝዩ ብዙሕ አጽዋር ብታሕቲ ታሕቲ ካብ ቱርኩ ምስ ናይብ ተሰማሚዑ አኪቡ ነበረ ፡ ደሐር ግና ንሱ አብ ልዕሊኡ ካብ ዓደምሐራ ማእለያ ዘይብሉ ሠራዊት ከምዚ ከበበ ምስ ፈለጠ ብወርሒ ጥሪ ብዘበነ ዮሐንስ ብ፲፮፻፸፱ ዓመተ ምሕረት ፡ ከምዘሰወ ፈተውቱን ሐገዝቱን አኽቲቱ ሉዑ ጭዋን ዝበን ሠራዊቱን በዚ እዋንዚ አብ ሰፍሐ ፫ተ መዓልትን ፫ተ ለይትን አልቦ ትኹስትር አበሉ ።

ስድራ ደጊያት ድብለዩስ ዑሩይ መዘግብቲ ሕጀም ነቲ ሠራዊት ንጉሥ ዓንተዎ ብተዥሲ እንተ ኾነ ብብዝሒ ፈረስ ጠሐስዎም ፡ መወዳእትኡ ግና ደጊያት ድብለዩስ ምስ ብዙሓት ፈተውቱ ፡ ሰብ ማርዳን ሰብ ግዳይን አብ ለልዕሊ ተነፃፂሮም ሞቱ ። ከምዚሉ ጅግንነት ደጊያት ድብለዩስ በዚ ተፈጸመ ።

ክብኡ እቶም ሠራዊት ንጉሥ ከምዚሎም ዝባን ዝበን ሠራዩ ስጋብ ሰፍሐ ዘሚቶም አልቦ ሀልም አበልዎ ፡ ብድሕሪ እዚ ክሳድ ዓዕሮ ምስ ወደቐት ስጋብ ለይቲ ሎም አይተንሥኤትን ። ክብኡ ተንቓኒቑ ዝነበረ ዓራት ፀዓዘጋ ከም ቀደሙ ንደጊያት ማሞ ቀዋ የለሎም ።

እቶም ሠራዊት ንጉሥ ምስ ሠዓርዎም ንሠራዩ ንደጊያት ማሞ ዓዶም የእትዮም ፡ ነንዓዶም ተመልሱ ፡ እንተኾነ እመቤት ጕርዚት ሰበይቲ ደጊያት ድብለዩስ ጓሎም ንሀፀይ መልክ ሰገድ ፡ ድሕሪ ሞት ሰብአየን ደብረ አቡነ መርቆሬዎስ ብዕለን የሔድሽን ነቲ ቅጽሩ ሰርሐአ ። ከም ዝአ.ት ኩይነን ብዙሕ እዋን ነበራ ፡ ብድሕሪኤን ግና ዓራት ክሳድ ዓዕሮ ናብ ካልእ ሐሰፈት ።

ሞት ደጊያት ማሞ ናብ ዓደምሐረ ።

ሞት ደገዝማቲ ናብ ሰፈር ንጉሥ ቀሩብ እዋን ሐሚሞም ሞቱ ፡ ንጉሥ ከአ ብነጋሪትን ብሰንደቕ ዓላማን ብዙሕ ዓጀብ ጌሮም ቀበርዎም ፡ ብድሕሪኦም እቶም ንእሽቶ ሐዎም ራእሲ ዓንደ ሃይማኖት አቢሎም ንተከዘ ምላሽ ክገዝኡ ፡ ምቕማጦም ናብ ዓድዋ ኩይኖም ክገዝኡ ተሸሙ ።

ዓድዋ ተሰሪሑ ዝኸተመሉ እዋን ።

ራእሲ ዓንደ ሃይማኖት በዲኦም ካብ ልዕልቲ ሰበነ ጌርጊሽ ጓል ሀፀይ ኢያሱ አዲ ያም ሰገድ እየን ፡ አቡኦም ከአ ደጊያት ገብረክርስቶስ ወዲ ሀብስሉስ ዓባቕ ሐው ደጊ ያት ማሞ እዮም ።

እዛ ዓድዋ እትብሃል መኻን ቀደም አባሐጉኦም ዓዲ እንተትገብራ ኢሎም ተተ ምኒዮምላ ነይሮም ይብሃል ፡ ራእሲ ዓንደ ሃይማኖት ገረብ ጥሒሶም ከተማ ሰሪሖም አኽቲሞም ምቕማጦም አብአ ገበሩ ፡ አብአ ቤተ ክርስቲያን እንዳ ማርያም ሰርሑ ። ክብቲ እዋን እቲ አትሒዙ ስጋብ ለይቲ ሎም ከተማ ምቕማጥ ዓበይትን ፍሉጥ ዓድን ኰነት ። ራእሲ ዓንደ ሃይማኖት ናብአ ብዙሕ እዋን ተቐመጡ ።

ሽፍትነት ብላታ ሚካኤል ስሑል ።

ብዛዕባ ራእሲ ዝሰርሕዎ ሒዶት ዘንታ ክነልዕል ፡ ንሰም ብዙኃት ጕራዙ ናብ ቤት እናምጽኡ ጥራዬን ጌሮም ቤት ዓጽዮም አጥብተን ብኢዶም ዕትዕት እናበሉን እናሳዕ ስውን ይውዕሉ ነበሩ ፡ ሐደ ምዓልቲ ወይ ከአ ክልተ ምዓልቲ ከይኮነስ ትንትግ (ኩሉ ጊዜ) ክምዚ ዝበለ ግዕዝና ነበሮም ።

ብላታ ሚካኤል ግና ብዕሉ የካይዶን ይእዝዘን ነበረ ፡ ደሐር ግና በይነይ አሎኹ እናበሉ ክም ቀደሞም አብ ማእከል እተን ጕራዙ ክስዕስዑ ክለዉ ፡ ብላታ ሚካኤል ከአ ካብ ተምቤን መጺኡ እንተረኤ ፡ ክምቲ ብወረ ዝሰምዖ ዝነበረ አብ ዓይኑ ገጠ መሉ ፡ እዞም ሰብአይሰ ዝቕበሎም ስኢኖም ደአምበር ፡ ነዛ ዓራትስ አይደልዩዋን እንካ እዮም ኢሉ ንምሽፋት ሐሰበ ።

ንሰም ግና ገና አይፈለጠንን እናበሉ ክም ቀደሞም እና ተሐብኡ ይስዕስዑ ነበሩ ፡ ሐደ እዋን ንሐማሴን በጺሔ ክምለስ ኢሎም ተበገሱ ፡ ንሱ ከአ ናብ ዓዲ ሽረፈቶ ምስ በጽሐ ሸፈተ ። እዚ ወረዚ ምስተሰምዔ ክምዚ ኢሎም ግጥሚ ገጠሙሎም ፤

ደርመን ከመይ ኢኻ ደርመን
ክዳዕ ጠላም እያ ዘመን
ሐወይ ኢልካ እኳ ሰብ አይትእመን
ድሙኻ እኳ ተምጽአልካ ተመን ።

ውግእ ጋሻወርቂ ።

ራእሲ ዓንደ ሃይማኖት አብ ክሳድ ጋሻወርቂ ፡ ምስቲ ብላታ ናቶም በዓል ተምቤን ብላታ ሚካኤል ስሑል ኲናት ገጢሞም ፡ አብኡ ብላታ ሚካኤል ስዒሩ ንራእሲ ቀተ ሎም ፡ ደሐር ንርእሱ ቀታል ራእሲ ፡ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ተባህለ ፡ ንሀገር አንፈ ጥፈጣ ። ሽዑ ናብ ዓድዋ ኲይኑ ንትግራይ ትግርኝን ንሐማሴንን ሐዘ ።

ግዝአት ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን ።

ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን ወዲ ደጊያት ተስፋጼን ፡ ብድሕሪ ሞት ሐወቦኦም አብ ፀጋ ዘጋ ኰይኖም ይገዝኡ ነበሩ ፡ እንተኾነ ንሰም እቲ ናይ አቦታቶም ግዝአትን ሥልጣንን ናብ ኢድ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ነበረ እሞ ፡ ክገጥም እየ ኢሎም ኲናት ምስ ራእሲ ሚካኤል ናብ ዕዳጋ ረቡዕ ተዋግኡ ።

ድሕሪ ሠለስተ መዓልቲ ክህናት መጺኦም ዓረቕዎም ፡ ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን ንመረብ ምላሽ ብትሕቲኦም ኰይኖም ክገዝኡ ፡ ራእሲ ግና ብላዕሊ ኰይኖም ንትግራይን ንሐማ ሴንን ክእዝዙ ተዓርቁ ። በዚ እዋን እዚ ከአ ሀፀይ ኢያሱ አድያም ሰገድ ናብ ሐማሴን መጺኦም ንምድሪ ሐበብ ክይዶም አገበርዎ ፡ ዳግማይ ኢያሱ እዮም ዝበሀሉ ፡ ዘበኑ ብ፲፰፻፺፯ ዓመተ ምሕረት ።

ውግእ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ምስ ናይብ ።

ብዘበን ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን ፡ ናይብ ንግዝአት ሐማሴን ደልዩ ናብ ቤት መኻእ ወጺ ፡ ንድብርዋን ንእምኒ ጸሊምን ንተራእምንን ንጉራዕን አቶ ፡ ንሰም ባሕረ ነጋሲ ሰለ ሙን ግና ንራእሲ ሚካኤል ርድኡኒ ኢሎም ለአዀሎም ፡ ራእሲ ከአ ካብ ትግራይ ባዕሎም አኽቲቶም ፍቕዲ ዘየብሉ ሠራዊት ሒዞም ናብ አከለ ጉዛይ ዓድ ናይብ ገጠሙ አብኡ ከአ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ስዓሩ ፡ እታ ድግሳ ግና አጻቢቑ ዓሪዱዋ ሰለ ዝነበረ ዝደፍሩ ተሳኢኑ ዑቕባ ስላሰ ወዲ ሕድሪንኪኤል ዝበሃል ጅግና ፍሉጥ በዓል ጨዓረሽ ናብታ ዕርዲ ድግሳ ድርግም ኢሉ አቶ እሞ ፡ ንቶም አብአ ዝነበሩ ማሪኹ ናብ ራእሲ አበርኪቶም ፡ ራእሲ ከአ ስጋብ ባዕዕ ከምዘሎ ዘሚቶም አጥፍእዎ ፡ ደሐር ግና ራእሲ ምስ ናይብ ዕርቂ ገበሩ እሞ ፡ ብዙሕ እናፍጥን ቅርሺን ምስ ሃቦም አገቢሮም ተመልሱ ።

ደቂ ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን ።

ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን ሰበይቶም እመቤት ጕይትን ብዓልቲ ጽልማ ቃቅብዳ ዝብሃል ዓዲ ፡ ጓል ቀሊት ወዲ ፈቶ ፡ ክብኤን ንእይተ ደብረጽዮንን — ንበሕረ ነጋሲ በኹሩን ወለዱ ፡ አይተ ደብረጽዮን ንዓዲ ደብተራ ባሪሉ ዝፈረቶ እዮም ።

እቲ ግዝአት አቡኦም ግና ንባሕረ ነጋሲ በኹሩ ተዋህበ ፡ ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ቅድም ብንእሽቶኦም ቀሺ ነበሩ ፡ ደሐር ግና አቡኦም ምስሞቱ ዓራት አቡኦም ሐዙ ፡ ነጋሪት ጸዓኑ ንእዋኑ ደገዝማትነት ረኸቡ ፡ ደሐር ግና ንድብርዋ ምስ ጠቕለሉ ባሕረ ነጋሲ ተባህሉ መረብ ምላሽ ከአ ይገዝኡ ነበሩ ።

ምዕራፍ ፸፩ ።

ሠለስተ ደቂ ተሸም ሰብ ሥልጣን ዘርኢ ተኸለታትዮስ ።

አብ ተከለ ዓገብ እንዳ ተኽለታትዮስ ፡ ብትሕቲ ዓዲ ደገዝማቲ ኰይኖም ርኡያትን መኳንንትን ነበሩ ፡ ንሳቶም ብዘበን ደጊያት ገብረ ክርስቶ ኮነ ክምኡ ከአ ብደቂ ደቆም ንምሉእ ዓንሰባን ለጎጭዋን ሐያሎ እዋን ይገዝኡ ነበሩ ።

ተኸለታትዮስ ንባሕረ ነጋሲ ዘኽርስቶስን — ንሰመረኽርስቶስን — ንበረኸትአብን ወለደ፡ በረኸትአብ ደቂ ገለ አብኡ ገለ አብ ማእከል ዓዲ አለዉ፡ ባሕረ ነጋሲ ዘኽርስቶስ ግና ፍሉጥ ከነ፡ ንጓል ጓሎም ንሀፀይ መልክሰገድ፡ ሀፀይ ሠርጸ ድንግል ካብ አቶ እምሀጨን ዝብሃሉ በዓል መራጉዝ፡ ዓቢ ሰብ ነበሩ ካብኦም ትውለድ፡ ካብአ ንአብዝግን — ንኸንቲባ ቡላን — ንብእምነትን — ንአቢብን ወለደ፡ ዘመኑ ፲፯፻፹፰ ዓመተ ምሕረት አቢሉ እዩ ይብሃል ።

ካብኦም ከንቲባ ቡላ ንአቤቶ ወልደጊዮርጊስን — ንባሕረ ነጋሲ ዕቑባትን ወለዱ፡ እዚአቶም ኩሎም ነቲ ግዝአት ዓዲ ደገዝማቲ፡ ብትሕቲኦም ንኹሉ ጠቕሊሎም ሐዝዎ፡ ባሕረ ነጋሲ ዕቑባት ከአ ንባሕረ ነጋሲ ቃበትን — ንአቶ ተስፋጼንን ወለዱ ።

ውግእ ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ምስ ናይብ ።

ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ፅልኦም ጥራይ ምስ ቤተ ሰቦም አይከነን፡ ምስ ናይብ ብዙሕ ተጻልኡ፡ ቀደም ብዙሕ ጉልቲ አቡኦም ንናይብ ሂቦምዎ ዝነበሩ የሕደግዎ፡ በዚ እተላዕለ ናይብ ክዋጋእ ኢሉ ናይ ኩናት ሐለቓ ያሕያ ወዲ ሹቶል በትሩ ዝበሃል ምስ ብዙሕ ሰራዊት ከቲቱ አብ ምድሪ ደቀምሐረ ተጋጠሙ ።

ናብኡ ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ሰዓሩ፡ ድሕሪ ቁሩብ እዋን ከአ ካብ ቱርኪ ተሐጊዙ ሰብ ወሲኹ ናብ ክሳድ ዛግር ገጠሙ ። ባሕረ ነጋሲ በኹሩ መሊሾም ከም ቀደሞም ሰዓሩ፡ ከምኡ ከአ ናብ ጥቓ ፀዓዘጋ ሳልሳይ ተዋጊኦም ምስ ሰዓርዎ፡ ብዙሕ እዋን ም'ኺን ምስ አበዮ ዓረፈ ።

ሞት ሀፀይ እዮአስ ናብ ጐንደር ።

በዚ ዘበን እዚ ብ፲፯፻፷፰ አቢሉ ራእሲ ሚካኤል ስሑል፡ በቲ እዋን እቲ ንምሉእ ኢትዮጵያ ብትሕቲ ንጉሥ እዮም እናተባህለ ንኹሉ ጠቕሊሎም አንፈጥፊጦም ይገዝኡ ነበሩ፡ እቶም በቲ ግዜኦም ብብሐደ ዝገዝኡ ዝነበሩ ንጉሥታት ንሽም ደአሎም እምበር፡ ገባርን ሐዳግን ናይ ሐቂ ገዛኢ ከምዝደለዩ ዝገብሩ፡ ሥልጣን ናብኦም ነበረ እሞ፡ ብገለ ም'ኽንያት ተጻሊኦም እንተ ተሐራረቑ ናብ ባይቶ ዓበይቲ ወሲዶም አፍሪዶም አትሒዞም ብሻሽ አሕኒቖም አቕተልዎም፡ ሽዑ ሰብ ዝኸነ ብሐዳፍኡ ሰምበደ፡ ወዲ ራእሲ ሚካኤል ከአ እዚ ዓገብዚ ምስ ዓገቡ ነቡኡ ከምዚ የሉም ።

ንንጉሥ ዶ አልዒልኩም ትቐትሉ
ቀዳማይ እዝጊ ዶ ከምዚ ጌሩ
ዳሕረዋይ እዝጊ ደአ ተፈጢሩ የሉም ።

ብድሕሪ እዚ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ንምድሪ ሐማሴን ሐያሎ እዋን የዝምትዎ ነበሩ፡ ናብ ሥልጣን ቤተ መንግሥቲ ምስ ሐዙ፡ ግዝአቶም ፱ ዓመት እዩ ።

ግዝአት ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ፀዓዘጋ ።

ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ወዲ ባሕረ ነጋሲ ሰለሙን፡ ከም አቡኦም ግዝአት መረብ ምላሽ ነበረ፡ ንሰም ከአ ካብ አቡኦም ዝወረስዎ ደአምበር ካብ ንጉሥ ዘምጽእዎ አይኮነን እሞ፡ እዞም ክልአት መኳንንቲ ሐማሴን፡ እኒ ኸንቲባ ገደደ ሀዘጋ፡ እኒ ዓድ ሀብተልውል፡ እኒ አቶ ተላ ብዘበን ራእሲ ሚካኤል ነቲ ናይ ጥንቲ ስልጣን ፀዓዘጋ ክቃልልዎን ክንዕቁዎን ርእሶም ክልዕሉ ጀመሩ፡ ከምኡ ከአ ካብ ሰብ ፀዓዘጋ ንባሕረ ነጋሲ ክንዕቑዎም ክጸልእዎም ጀመሩ ።

ስለዚ ንሰም ምንም እኳ ካብ ራእሲ ሚካኤል ዕረፍቲ እንተረኸቡ፡ እቶም አናእሽቱ መኳንንቲ ሐማሴን ዕረፍቲ ድቃስ ከልእዎም፡ ብዛዕባ እዚ ከምዚ የሉ፤

ዋንጫ ፃዕዴ ብርለ ደበነ
ወዲ መን ይፅላእ እተሸመ
ወዲ መንከ ይፍቶ ዝደኸመ፡
ኢሎም ገጠሙሎምን ደረሱሎምን ።

ራእሲ ሚካኤል ከአ ባዕሎም ኰነ፡ ብሐሻኽርዎም ኰነ፡ እናልእኹ ንበሐማሴና ስጋብ ቃሕቲ ዘሚቶም አጥፍእዋ፡ ባሕረ ነጋሲ እኳ እምበአር ንመረብ ምላሽ ይገዝኡ ነበሩ፡ ነገር ግን ዘማቶ ብዝመጹሉ መጠን ይሕብኡ ነበሩ ። እቶም ዘማቶ ምስ ለቖቑሎም ናብ መኸኖም ይምለሱ ነበሩ ።

ሐደ እዋን ግዳ ናይ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ሐሸከር ክንፍየ ዝበሃል መጺኡ፡ ነዚ ጐልጐል ክምዘሉ ተኩሸዎ ነበረ እሞ፡ ዝዘመቶ ዘሚቱ ክምለስ ከሉ ደድሕሪኡ ስዒቦም ተዋጊኦም ሰዓርዎ ። ብፍላይ እተን አዜን ፍሉጣት ባዕሎም ራእሲ ሚካኤል ዝዘመቱለን ናብዚ ምድሪ ሐማሴን ክልተ ግዜ እየን ።

ሐይሊ ከንቲባ ዑቕባንኪኤል ሀዘጋ ።

አብ ሀዘጋ በቲ እዋን እቲ እዞም ከንቲባ ዑቕባንኪኤል ሰልጢኖም ነበሩ፡ ንሰም ከአ ከምኩሉ ሰቦም ናብ ትሕቲ ዓዲ ደገዝማቲ ኰይኖም ይገዝኡ ነበሩ፡ ንኹሉ ንሚናበዘርአይን ንከርንሽምን ብምሉኡ፡ ንሰም ወዲ ተኽለሐርያት ካብ ዓዲ ፍረ ምኽእ እዮም ምላዶም ።

ከንቲባ ተስፋንኪኤል ግና ዓራቶም ተገምጢላ ብዙሕ ደኺሞም ነበሩ፡ ክንድቲ ዝአክል ስልጣን አይነበሮምን እሞ፡ እቶም ዘበናዊ ብዓል ስልጣን ዝነበሩ፡ ከንቲባ ዑቕባንኪኤል ንከንቲባ ተስፋንኪኤል ብዙሕ ይገፍዕዎም ነበሩ፡ ካብኡ እኳ ንእሽቶ ገለ ክንዝክር፡ ሐደ እዋን ጣዕዋ ከንቲባ ገደደ ወዲ ከንቲባ ተስፋንኪኤል፡ ናብ ዑቕባንኪኤል ዘሕረስዎ ግራት አትዩ ተዘርዒ እሞ፡ ከንቲባ ገደደ ከም ግቡእ ስርዓት ደቂ ተሸም ክፈለ ክወስድ ተቐበለኒ እንተበልዎም፡ እንተደለኻ ክልተ ዓቤት አድሪ ከፈልክ ውሰዶ ብዝተረፈ ዕቑብ አይደሊ ስሩዕ አይደሊ ኢሎም አበይዎም ።

ክንቲባ ገደደ ከአ ደሐን ኢሎም ክይተማጐቱ ትም ኢሎም ሕራይ ኢሎም ክልተ ዓቤት አድሪ ከፊሎም ጣዕውኦም ወሰዱ ፡ እምበአር ንሰም እኳ ካብ ክንቲባ ተስፋንኪ. ኤል ክንሶም ናብኦም ክዳነዩ አይግብኦምን ኔሩ ።

ብድሕሪ እዚ ክንቲባ ዑቕባንኪኤል ክዘምቱ ኢሎም ንባሕሪ ወረዱ ፡ አብኡ ሰብ ጽንዓ ደግለ አድቢዮም ጸኒሖም አብ ሐፍሎት ቀተልዎም ። መይቶም ምስ ተባህሉ ደቂ ክንቲባ ተስፋንኪኤል አብ ክንዲ ዝሕጐሱ ብዙሕ ጕሃዩ እሞ ፡ ሕነ ወዲ. ሐወቦኦም ንኽፈል ኢሎም ፡ ክንቲባ ገደደን — ክንቲባ ሕድሪትን — ክንቲባ ጊላስሉስን ከቲቶም አጽዋሮም ሒዞም ናብ ጸንዓደግለ ከይዶም ሕነ ከፊሎም ንዓዶም ተመልሱ።

ክንቲባ ገደደ ካብ ጸንዓደግለ ብዕንጨይቲ መስቀል ጌሮም አምጺኦም ፡ ናብ ቀጽሪ ቤተ ክርስቲያን ተኽልዎ ስጋብ ሕጂ'ውን ናብ ደገሰላም ሀዘጋ አሎ ። ካብኡ ንነጀው. እዚ ክምዚ ዝአመሰለ ሀብቲ ካብ ዓዲ ክንቲባ ዑቕባንኪኤል ዘምበለ ፡ ስልጣኖም ዝሕ ተለ ፡ እዚ ኹሉ ተአኪቡ ናብ ዓዲ ክንቲባ ገደደ ኰነ ።

ለበዋ ክንቲባ ገደደ ።

ክንቲባ ገደደ ነ፬ተ ወለዱ ፡ ንክንቲባይን — ንክንቲባ ቀለተን — ንክንቲባ ሂለ ኽስቶስን — ንባሕረ ነጋሲ. ገብራትን እተባህሉ ወለዱ ፡ ካብኦም ክንቲባ ቀለተ ብጉብዝንኦም ክለው. ናብ ራእሲ. ሚካኤል ስሑል ትኽትልንት እተው. እሞ ፡ ናብ ብዙሕ ኲናት ውዓሉ ከአ ፡ በቲ ሞይኦም ካብ ራእሲ. ሚካኤል ስሑል ክንቲብንት ወሲዶም ንዓዶም ምስ እተው. ፡ አቡኦም መኒኖም ንዓዶም ሐዲንም ንቢዘን ክይዶም ተቐመጡ እሞ ፡ አብ ገብረ ሥላሰ ተባህሉ ።

ድሕሪ ቁሩብ እዋን እቶም ዝተረፉ ክልአት ደቆም ፡ ካብ ዓደምሐራ ሽመት ክነም ጽእ ኢሎም ምስ ሐሰቡ ፡ ሽው አቡኦም ክምዚ የልዎም ፡ ደቀይ ኩሉኹም ክንቲባ ቃት አይትኹኑ ፡ ገሌኹም ባሕረ ነጋሲ. ደአ ኩኑ ኢሎም ተላበውዎም ፡ ደሐር ንሳቶም ከም ለበዋ አቡኦም እቶም ሳልሳዮም ባሕረ ነጋሲ. ኰኑ ።

ሐይሊ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ።

ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ሐደ ርጉም ፡ ብዙሕ ክፉእ ገዛኢ. ነበሩ ፡ ከም ሐይሎም እም በር ከም ፍቓድ ዓዶም ዘይገብሩ ነበሩ ፡ ተኻአለኒ ኢሎም ንምድሪ የሕዋቶም ብሐይሎም ናብ መቑሕ ይልብድዎም ነበሩ ፡ ክብዚ ዘበን እትሒዞም ፡ ደቂ አምሀን ደቂ አቢ ብን ካብ ላዕላይ ተከለ እዚ ምድርና ክይጠፍአና ኢሎም አብዚ ሕጂ ዘለውዎ ወረዱ ፡ ሐያሎ ካብ ደቂ ተከለ ከአ ናብ ሀዘጋ ፡ ናብ ክንቲባ ቀለተ ክይዶም ተማፅቖ ።

በዚ ዘበን እዚ አርባዕተ ደቂ ደባስ ካብ ኩትም አውልዕ አሐዋቶም ሰደድዎም እሞ ሀዲሞም አብ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ አተዉ. ፡ ዕቑብኹም የልዎም ፡ ንሰም ድማ ምስ

ፀዓዘጋ ክንድቲ ብዙሕ ፍቕሪ ስለ ዘይነበሮም ፡ ንደቂ ደባስ ብጽዑቕ ተቐቢሎም አዘዝትን ናዘዝትን ጌሮም ፡ ነታ ሐፍቲ ደባስ ንክፍለ አመርዓውዎ ። ንሱ ምስአቶ ናብ ፀዓዘጋ ስዓበ ፡ እቶም ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ፍቕሪ ምስፈለምዎ ስጋብ እቶም ብድሕሪኦም ዝገዝኡ ዝነበሩ ኩሎም አይጸልእዎምን ፡ እዚአቶም ጕይቶት እዮም ።

ምዕራፍ ፲፩ ።

ውግእ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ምስ ዓዲ ቢ.ኢ.ዳት ።

ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ቀድሚኡ ምስ ደቂ ሐወቦኦም እኒ ዓዲ ክንቲባ ቢ.ኢ.ደት ሰብ ደቂ ጽንዓ ካብ ዘርኢ. ደጊያት ሀብስሉስ ዓበቕ ፡ እኒ ባሕረ ነጋሲ. ክፍለ ወዲ ባሕረ ነጋሲ. ተኽሊት በዓል ዓዲ ተኽላይ ፡ ምስ ሐያሎ ክልአት ውግእ ነበሮም ፡ ንሳቶም ከአ እቲ ግዝአት ዓዲ ደገዝማቲ ክምለሰልና እናበሉ ሐደ እዋን ፡ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ግብሪ ንጉሥ ክእትው. ናብ መንሳዕ ወረዱ ።

ደቂ ቢ.ኢ.ዳት ምርሐቕም ምስ ረአዩ ነቶም ሐሽከሮም ናብ ዑና ኹሕሎ ደቂሾም ነበሩ እሞ ፡ ሐደጋ ወዲቕም አጥፍእዎም ፡ በዚ ዝአክል ዑና ኹሑሎ ስጋብ ለይቲ ሎሚ ዑና ኽነት ፡ ደቂ ፀዓዘጋ ከአ ምስቲ ደብሪ ኰይኖም ብአውያት መጺኦም ናብኡ ተሳዕሩ ።

ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ እዚ ወረዚ. ምስ ሰምዑ በአ በአ ተቐላጢፎም ወጹ እሞ ፡ ሰቦም ሒዞም ገጠሙ ፡ አብኡ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ሰዓሩ ፡ ዓዲ ቢ.ኢ.ዳት ከአ ሃዲሞም ንሠራዬ ናብ ዓዲ ጕሮቶ ዝብሃል አተው. ፡ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ከአ ስዒሮም ንዓዶም አተው.።

እንዳ ባሕረ ነጋሲ. ተስፋገርጊሽ በዓል አማድር ጽልማ ፡ ንሰም ሻራ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ነበሩ ፡ ስለዚ ዓዲ ቢ.ኢ.ዳት ከአ ንክንቲባ ባሕረ ነጋሲ በኹሩ ዝረኸቡ መሰል ዎም ንማድር ወደቕዎም ፡ አውያት ከአ ንፀዓዘጋ ሰደዱሎም እሞ ፡ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ከአ ንዑናይ ሐግዞና እንተበልዎም ፡ ደቂ ፀዓዘጋ ከአ ንሕና ናብ ዓድናን ናብ ምድርናን ዝመጻና እዝጊ ዘውዓለና ንውዕል ብዝተረፈስ ናብ ዓዶምን ናብ ምድሮምን ኬድና አይንዋጋእን ኢሎም ብፀዓዘግኦም አበይዎም ።

ሽው ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ዝሐዙ ሒዞም ዝርካቦም ከይዶም አብ ዕዳጋ ድሕና ምስ ዓዲ ብኢ.ዳት ውግእ ገጠሙ ፡ ናብኡ ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ተሳዒሮም ተታሕዙ ፡ አሲ. ሮም ንደቂ ጽንዓ ወሲዶም አብ ውሻጠ አቐሚጦም ፈውሲ. አስተይዎም እሞ አይሞቱን ደሐኑ ፡ ደሐር ግና አሲሮም ንጐንደር ወሲዶም ናብ ንጉሥ አበርከትዎም ፡ ንጉሥ ከአ ንሐውካዶ ክምዚ ይግበር ኢሎም ፡ ድሕሪ ዓመት ዓሪቖም ንዓዶም ሰደድዎም'ሞ ፡ ክምቀደሞም ናብ ሽመቶም መለስዎም ።

ቀዳማይ ዘመተ ራእሲ. ሚካኤል ስሑል ።

ባሕረ ነጋሲ. በኹሩ ግዝአቶም ክጅምሩ ከለዉ. ፡ ራሕሲ. ሚካኤል ስሑል ባዕሎም ሰብ በሐደአፉ ዝስክሐሉ ሰራዊት ሒዞም ሩርን ፋሩርን ክምዝብሃል ካብ ብዝሒ ሕዝቢ. እትላዕለ ካብ አፈልፀ አከለጉዛይ ዝሐዙ ምስ ገጠሙ ስጋብ አፈልበ ዓረዘ ፡ ክንዲ ሑፃ

ባሕሪ ዝኾኑ ሠራዊት ሒዞም በዚ ተላዕለ ዛግራን ቖቓሕን ዓገዜዩን ስቕ ኢላ ትታሕ ዘት ፡ ፈተውራሪኦም ኢራ ሰረሩ እቲ ግምጃንካን ናይ ራእሲ ሚካኤል ከአ ናብ ጉል ጽልማ ተኺሉ ዝበዝሕ ናይቶም ዓበይቲ ከአ ናብ አረጊት ድባርዋ ነበሩ ዝተረፉ ክንዲሐመድ ዝኾኑ ደገዝማትታት ተማቒሎም ንብሐማሴና ስጋብ ወሰን ስናር ብዓብ ራብ ገጾም ዘመትዎን አጥፍእዎን ።

በቲ እዋን እቲ ወዲ ሕድረንኪኤል ዝዋንኦም ምስ ሐያሎ ፈተውቱ መራሕ መገዲ ኰይኑ ሀገር የዝዎት ነበረ ፡ ብድሕርዚ ራእሲ ሚካኤል ስሑል ንሀገረ ሐማሴን ስጋብ ቆኰር ጠቕሊሎም ምስ ሐዝዎ ፡ ንወዲ ሕድረንኪኤል መገዲ አብ ክንዲ ዝመርሐ ሽመት ወይ ገንዘብ ዝደለኻዮ ተተዎነ የልዎ ፡ ንሱ ከአ ጐይታይ ሽመት አበይ ክትመልሱለይ የሎም ፡ ንሰም ድማ ሽመት ዓዱ ሂበም ንዓዶም ተበገሱ ። ንወዲ ሕድረንኪኤል ከምዚ ኢሎም ሐለይሉ ፤

ወዲ ሕድሪንኪኤል ስኒፀባ ጤለ
ከመዓልካ ይብላኻ አዋልድ ደንገለ
አብ ርሒብ ዘማቲ አብ ፀቢብ ዓጋቲ
ከመዓልካ ይብላኻ ናይ ዓደቦኻ አንስቲ ።

ሰብ ሐማሴን ከአ ስሑል መጺ ምስ ሰምዑ ፍቕዳ በረኻአም ፋሕ ኢሎም ሃደሙ ፡ በቲ እዋን እቲ ክንቲባ ቀለተ ወዲ ክንቲባ ገደደ ፡ ሀዘጋ ምስ ጐይትኦም ምስ ራእሲ ሚካኤል መጺ ፡ ንሰም ከአ ንባሕረ ነጋሲ መራሕ መገዲ ክኾንዎም መጹ ፡ ክንቲባ ከአ አብ ዓይኒ ራእሲ ምርኡይ ነበሩ እሞ ፡ ኳል ራእሲ ሚካኤል የእትዮም ንሚናበ ዘርአይ ንኹሎም ደቂ አዳም ክብ ወረራ አድሐንዎም ።

አብ ባሕሪ ምስ ወረዱ በቲ ብዝሒ ሠራዊትን ፈረሰኛን ኩሉ ሰራዊተይ ንማይ ባሕሪ ጮንጊዑ ክውድኦ ይኽእል እዩ ኢሎም ፈከሩ እሞ ፡ በዚ እትላዕለ ጓሎም ከም ‘ዚላ ገጠመትሎም ።

ሥድራ ቤትካ ደአ ከይጉዳእ
ሠራዊትካ ደአ ከይውዳእ
ቀላይ ባጽዕ ዶ ቀዲሕካ ይውዳእ ፡ የለቶም ።

ብድሕሪዚ አብ ገምገም ክርነሽም ኰይኖም ብመነፀር ጌሮም ንባሕሪ ገጾም ራአዩ ፡ ሽው ንክንቲባ ገደደ ንኺድ ዶ ንባሕሪ ክንዘምቶ የልዎም ፡ ሽው ሥድራ ክንቲባ እብኡ ስለ ዝነበሩ ጐይታይ ሠራዊት ክነጥሚ ፡ እቲ ንጸልዎ ግብሪ አገቢርና አሎና ንዓደም ሐራና ደአ ንመለስ የልዎም ፡ ንሰም ከአ ሐቅኻ ኢኻ ነጋሪት መልስ ኢሎም ንዓደም ተበገሱ ። ከምዚ ገሮም ክንቲባ ቀለተ በዓል ሀዘጋ ንዓደቡአም ክብ ዘመተ ንኹሎም ሚናበ ዘርአይ አድሐንዎም ።

ራእሲ ሚካኤል ንባሕረ ነጋሲ በኸሩ አሰርዎም ።

ባሕረ ነጋሲ በኸሩ ከአ ብማዕዶ ፈረሐም ካብ ፀዓዘጋ ሃዲሞም ነበሩ ፡ ናብ ሰፍአ ባምብቆ ዝብሃል ዓዲ እንዳ ሐትንኦም በእ በእ ክይቀንዩ ንበረኻ ውሻጠ ዝብሃል ወረዱ ።

ካብ ተኸላ ሰራዩ ከአ እኒ ተኸሉ ሐባል ክምኡ ድማ ብዙሐት መኳንንቲ ናብ ራእሲ ሚካኤል አተዉ ፡ ካብ ፀዓዘጋ ከአ እኒ ባሕረ ነጋሲ ዝወልዲ ወዲ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ ናብ ራእሲ አቲዮም ሽመት ተከለ ዓገብ ደልዮም ደገ ይጸንዑ ነበሩ ።

እዚ ወረ እዚ ምስ ሰምዑ ባሕረ ነጋሲ በኸሩ ክብቲ ዝነበርዎ በረኻ ተላዒሎም ናብ ራእሲ ሚካኤል አተዉ ። ሽው እቶም ጸላእቶም ዓዲ ቢኢዳት ናብ ራእሲ ሚካ ኤል ስሑል ንባሕሪ ነጋሲ በኸሩ ክሰስዎም ፡ በዚ ምኽንያትዚ ራእሲ ሐዘ ኢሎም አሰርዎም ፡ ድሕር ግና ፈትሕዎም ፡ ተፈቲሖም ግና ምስ ራእሲ አብ ቤት መንግሥቲ ሸውዓተ ዓመት ምስኦም ተቐመጡ ።

እቲ ሽመት ተከለ ዓገብ ንባሕረ ነጋሲ ዝወልዲ ንኹሉ ምሉእ ሐማሴን ሸምዎም ፡ ንሰም ምስ ሞቱ ግና ዓሬት ናብ አቶ ገብረ ክርስቶስ ወዲ ባሕረ ነጋሲ በኸሩ ብፍቓድ ራእሲ ሐለፈት ፡ ናብ ፀዓዘጋ ኰይናም ድማ ገዝኡ ።

ካብ ሰብ ሀዘጋ ከአ በዚ ዘበን እዚ ሰብአይ ጓሎም ንራእሲ ሚካኤል ክንቲባ ቀለተ ንሐማሴን ሰለስተ ዓመት ገዝኡ ይብልዎም ፡ ክልአት ዘንታ ጸሐፍቲ ግና አይፋል ንመ ረብ ምላሽ ድአሎም ጠቕሊሎም ዝገዝኡ ዝብሉ ይርከቡ ፡ ገለ ከአ ምኽንያው ቆሎ ምላሽ ደአሉ ይብሉ ። ዝኾነ ይኹን ሽመት ሀዘጋ ካብ ክንቲባ ቀለተ ጀሚሩ እዩ ዝተላዕለ ።

ባሕሪ ነጋሲ በኸሩ ተመልሱ ።

ብድሕሪ ሸውዓተ ዓመት ንጉሥ ምስ ራእሲ ሚካኤል ብገለ ነገር ምስ ተሐረረቑ ፡ ባህ ክይብሎም ንራእሲ ኢሎም ሽመት ምኽንያው ቆሎ ምላሽ ንባሕረ ነጋሲ በኸሩ መለሱሎም ፡ ዓዶም አትዮም ተቐመጡ ፡ ራእሲ ሚካኤል’ውን ንባሕረ ነጋሲ በኸሩ ተዓረቕዎም ፡ ብሰላም ከአ ስጋብ ብዙሕ እዋን ተቐመጡ ፡ እንተኾነ አይሰኩሑን ።

ምዕራፍ ፴፯ ።

ወለዶ ደቂ ሽሐይ ።

ደቂ ሽሐይ ክምቲ አብ ቀድም አብ ወለዶ ምልጋእ ተጠቒሱ ዘሎ ፡ ምልጋእ ንጋን ዛይዝጊ ወለደ ፡ ጋንዛይዝጊ ንቶምበሰ ወለደ ፡ ቶምበሰ ንጋንዛይ ምራራ ወለደ ፡ ጋንዛይ ምራራ ንተፋደ ወለደ ፡ ተፋደ ንተስፋው ወለደ ፡ ተስፋው ንዳግማዊ ተፋደ ወለደ ፡ ዳግማዊ ተፋደ ንሽሐይ ወለደ ፡ ሽሐይ ፩ተ ወለደ ፡ ሽሞም ከአ ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ አሎና ፡ ፩ይ ንብዙሕ ሐደርን — ፪ይ ንሺሓቕን — ፫ይ ንፍርያን — ፬ይ ንብርሃኑን ከምዚሎም ፩ተ ደቂ ሽሐይ ተባሂሎም ይጽውዑ አለዉ ።

ካብዚኦም እቲ ራብዓይ በኸሪ ቤት ብዙሕ ሐደር እተባህለ ንሱ ፩ይ ንመንክሳይን — ፪ይ ንጽጊትን ንፀተ ወለደ ፡ ካብዚኦም መንክሳይ ዝፈረዮም አብ ማእከል ክብዲ ዓዲ ደቂ ሽሐይ አለዉ ፤ ጽጊት ዝፈረዮም ከአ ገሊኦም አብ ብሴን አለዉ ፤ ገሊኦም ከአ አብ ማእከል ደቂ ሽሐይ ምስ ደቂ ሐወቡአም አለዉ ።

... ዘሐይ ኣለዉ፡ ምስ ደቂ ሐወቡኦም ተሐዊሾም ገዛ ሽሓቑ ይበሃሉ ።

፫ይ ፍርያ ከአ ፩ይ ንሰረቀ — ፪ይ ንሰመረ — ፫ይ ንሐንገለን — ፬ይ ንደሞታይን ከምዚሎም ፬ተ ደቂ ፍርያይ ይበሃሉ፡ ካብዚኦ ሰረቀ ንተኽሎም ወለደ፡ ተኽሎም ከአ ንሐሰማ ወለደ፡ ሐሰማ ከአ ፩ይ ንሕድሪትን — ፪ይ ነውዓሎምን ወለደ፡ ክልቲኦም የሕዋት ደቂ ሐሰማ ዝፈረይዎም አብ ከብዲ ዓዲ አለዉ ።

፪ይ ሰመረ ከአ ንተስፉላሰ ወለደ፡ ተስፉላሰ ከአ ዝፈረዮም አብ ደቂ ሽሐይ አለዉ ።

፫ይ ሐንገላይ ዝፈረዮም አብ ማእከል ደቂ ሽሐይ አለዉ ።

፬ይ ደሞታይ ዝፈረዮም ደቂ ተባዕትዮ የብሉን፡ አዋልድ እየን ።

ዘ ር ኢ ብ ር ሃ ኑ ።

ብርሃኑ ዝፈረዮም ከምዘለዉ አስላም ዓናግር እዮም፡ ደቂ ብርሃኑ ይበሃሉ፡ አብ ዘለዉ ኢሊዮም አቦታት ምልአ ።

ምልጋን አድከመን ማናቱ የሕዋት እዮም፡ አቡኦም ከአ አካለጽዮን ይብሃል ነበረ አካለጽዮን ወዲ አስተናአድ፡ አስተናአድ ከአ ወዲ ሰብ ከም ዓንቋ፡ ሰብ ከም ዓንቋ ወዲ እልፊ ድም፡ እልፊ ድም ከአ ወዲ ሰርቢ ድም፡ ሰርቢ ድም ከአ ወዲ ጅርገደላ፡ ጅርገደላ ከአ ወዲ አንበሳጅር፡ አንበሳጅር ከአ ወዲ መራሪ ገብረ ማርያም፡ መራሪ ገብረ ማርያም ከአ ወዲ ሀፀይ ይትብረክ፡ ሀፀይ ይትብረክ ከአ ወዲ ሀፀይ ላሊበላ፡ ሀፀይ ላሊበላ ከአ ወዲ ቀዳማይ መራሪ ገብረ ማርያም፡ ቀዳማይ ገብረ ማርያም ከአ ወዲ ጃንሥዩም (ዛን)፡ ጃን ሥዩም ከአ ወዲ መራሪ ተኽለ ሃይማኖት፡ መራሪ ተኽለ ሃይማኖት ከአ ወዲ መራ ገብረክርቶስ፡ መራ ገብረክርቶስ ከአ ወዲ አቤቶ ታዴዎስ፡ አቤቶ ታዴዎስ ከአ ወዲ አቤቶ ፊሊጶስ፡ አቤቶ ፊሊጶስ ከአ ወዲ አቤቶ ወልደ ጊዮርጊስ፡ አቤቶ ወልደጊዮርጊስ ከአ ወዲ ይትራሃም፡ ይትራሃም ከአ ወዲ ቀለምሲን እዩ ።

ካብዚ ንላዕሊ ዘሎ ስጋብ ንጉሠ ዳዊት ንጉሥ እስራኤል ብቓል ጌሮም ይቖርሕዎም፡ አብ ጥንታዊ መጻሕፍቲ ሽማቶም በብሐደ ዝፈሊ ካብ ቀለምሲን ንላዕሊ አይረኽብናን፤ ስለዚ እዚ አብ ላዕሊ ጠቒስናዮ ዘሎና ወለዶ፡ ምስ ናይ ዓበይቲ ላስታን ምስቶም ደረስትን እተሰማምዔ እዩ ።

ወ ለ ዶ ደ ቂ ታ ር ቀ ።

እዞም አብዚ ምድሪዚ ዝርከቡ ደቂ ታርቀ በቲ ቀዳማይ ዘርአም ካብ ነገደ ይሁዳ ካብ አዱል ወዲ ይትርሃም ወዲ ዳዊት ንጉሥ እዮም ምስ ደቂ አንበሣ ጅርን ደቂ ጅራተ ቀጭንን እዮም ቍጽሮም ሕጅ ግና አቦታቶም ካብዚ ንታህቲ ንገልጽ አሎና ።

ታርቀ ወዲ ሕብቶይ፡ ሕብቶይ ወዲ ሊበዮ፡ ሊበዮ ወዲ ርእየ ፍፁም፡ ርእየ ፍፁም፡ ወዲ አብርሃም ቀሲስ፡ አብርሃም ቀሲስ ከዓ ወዲ ቀዳማይ ሐርበይ፡ ቀዳማይ ሐርበይ ወዲ ጃን ሥዩም እዩ፡ ጃን ሥዩም ከዓ ወዲ መራ ተክለ ሃይማኖት እዩ፡ ካብኡ ንላዕሊ ዘሎ አብዚ መጽሐፍ'ዚ አብ ቅድም ተጠቒሱሎ ።

ታርቀ ፈለማ ምስ የሐዋቱ አብ ...
አብዛ ሕጅ ሐልሐለ ትበሀል ስፍራ አብታ ጥቕአ ዘለዋ ዑናታት አብአ ቤተ ክርስቲያን እንዳ ሚኪኤል ነበረት አብታ ጥቓ ቤተ ክርስቲያን ካቶሊክ ዘላ ሕጂ፡ ከምኡ ከዓ አብ ገበ ዓዲ መጉስ ከዓ አብ ላዕሊ ስጋብ ሕጅ ዑናታት ዘሎ አብኡ ሐደ ቤተ ክርስቲያን ነበርም ካብኡ ሰበምን ማሎምን ካህናቶምን ንኩሉ ታቦታቶም አኪቦም ንምድሪ ሐልሐለ በጐስ ወሪዶም ተቀመጡ ቅድም አብ ጐልጐል ሐልሐለን ዓዲ በጐስ ጥቓ ጣላን ምቅማጦም ስለ ዝነበረ፡ በዚ ምክንያት'ዚ እቲ ሽም ናብቲ ጉዓዞም ዝአተወሉ ዓዲ በቲ ናይ ፈለማ ዝነበርዎ ሐልሐለ በጐስ ኢሎም ሰመይዎ ይበሀል ።

ክኽዱ ከለዉ ዝወሰድዎ ፩ ሚካኤል — ፪ ገርጊስ — ፫ ስላሴ — ፬ ዓርባእቱ እንስሳ ፭ ማርያም ከምዚ ጌሮም ፭ ታቦታቶምን ካህናቶምን ሐጆም አተዉ ካብዚኦም ታቦት ሚኪኤል አብ ማእኸል ከረን ተኽሉ ታቦት ማርያም ናብ ደብረ ሲና ታቦተ ስላሴ ናብ ደብረ ፃዕዳ እምበ ተክሉ ፬ተ እንስሳ ከዓ ናብ ጉሽ ዓንሰባ ሰርሑ፡ ታቦተ ጊዮርጊስ አብ መጋርሕን ሽርክን አሎ እሞ አቦታቶም ቀደም ፀላእቲ ክልዓልዎም ከለዉ ታቦተ ጊዮርጊስ ሕጀም ኩናት ገጢሞም ንፀላእቶም አልቦ ሐመድ አልሐስዎም ይበሀል ።

ደቂ ታርቀ ዘለውዎ ዓድታት አብ ሐሙሽተ ተመዲቡ ይጽዋዕ ። ፩ ዓዲ ዒደክል ፪ ዓዲ ዘማት — ፫ ዓድ ሐደምበስ — ፬ ዓዲ ገብሩ ሠለሙን — ፭ ዓዲ ገብሩ እስገዶም ከምዚሎም ፭ መደብ ሹም ታርቂ ይብሀሉ፡ በሐደ ምኒኔ ናይ ገዛእ ርእሶም ዘለዎም ስጋብ አርብዓ ሽሕ ዝግመት ሕዝቢ ቢሌን አለዉ፡ ከምኡ ከዓ ካብአቶም ዝወፁ ካብ ክልእ ዓድታት ፋሕ ዝበሉ አለውዎም ቋንቓአምን ባህሊ አቦታቶም ከይሐደጉ ስጋብ ሎሚ በቲ ናይ ፍላይ ገዛእ ርእሶም ቋንቋ ይጥቀምሉ አለዉ ።

እቶም ዝተረፉ አብ ላስታ ዘለዉ ካብ ዓሌት መራ ተክለ ሃይማኖት ዘለዎም ኮነ ወይም እቶም ዓሌቶም ኮነ አብቲ አውራጃ ላስታ ዝርከቡ ብጃንቓ አገው ስጋብ ሎሚ ይዛረቡ እቶም ከልአት የሕዋቶም ከምኦም በቢ እዋኑ ካብ ዓዶም ዝወፁ ከምኒ አድከመ ምልጋእ ከምኒ ደቂ ወረደ ምሐረት ከምኒ ሊባን ኩሎም እቲ ናይ ፍላይ ቛንቛኦም ዘረበ አገው ወይ ከአ ብሌን አጥፊኦም ኩላቶም ብትግርኛ እዮም ዝዛረቡ እቶም ዝበዝሑ የሕዋቶም አብ አውራጃ ላስታን አብ አውራጃ ሰቆጣን፤ ተዘርጊሖም ዘለዉ ሕዝቢ ስጋብ ሎም ከምቲ አብ ላዕሊ ዝበልናዮ ናይ ገዛእ ርእሶም ብፍሉይ ቛንቋ አገዉኛ ሒዞም አለዉ ።

ደ ቂ ታ ር ቀ ።

ታርቀ ዝፈረዮም ደቁ ከምዚ ዝስዕብ ንገልጽ አሎና ፩ ንለመጨሊን — ፪ ንሐዳን ፫ ንብገዳይን — ፬ ንሳቲፍን — ፭ ንገብሩን — ፮ ንደብሩን ከምዚሎም ፮ ደቂ ታርቀ እዮም ዝበሀሉ ።

ካብዚኦም ለመጨሊ፡ ፩ ንአዲግን — ፪ ንከፈላን — ፫ ንአድከማን ወለደ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም አብ ምሉእ ብሌን ደቂ ለመጨሊ ተባሂሎም ብሐበራ ይጽውዑ አለዉ።

ደቂ ሐዳ ወዲ ታርቀ፡ ፩ ንሣዕሪ እምባን — ፪ ንእፍርሆምን — ፫ ንተስፋኤን ፬ ንዕቁብኤን — ፭ ንብርሃን ወለደ፡ ከምዚሎም ደቂ ሐዳ እዮም ዝበሀሉ።

ደቂ ብንዳይ፡ ንእቶኹምን ንዓንደ ሃይማኖትን ንፍካክን ወለደ፡ ካብዚኦም ፍካክ ንሠመራን ንዕቐብጽዮን ንሐብተጽዮንን ወለደ፡ ካብዚኦም ከዓ ሠመራ ንዓንደ ሥላሰን ንሕነሹምን ንኺ.ርተማን ወለደ፡ እዚኦም ዝፈረይዎም ዓብ ዓዝማት ምሉእ በርከት አለዉ።

ደቂ ገብሩ ወዲ ታርቀ፡ ገብሩ ንሰለሙን ንስጉዶም ንመን ገዳይን ከምዚሎም ፫ ደቂ ገብሩ ይበሀሉ።

ካብዚኦም ሰለሙን፡ ንዛይድ ወለደ፡ ዛይድ ከዓ ንዳግማዊ ሠለሙን ወለደ፡ ዳግማዊ ሰለሙን ከዓ ንዳግማዊ ዛይድን ንግርማይን ወለደ፡ ካብዚኦም ዛይድ ንሐርበይን ንእፍደዩምን ንበሐይላይን ወለደ።

ደቂ ግርማይ፡ ግርማይ ንረጢ ወለደ፡ ረጢ ዝፈረዮም ከዓ ምስ ኩሎም ደቂ ሐ● ቡኦም ብሐደሽም ደቂ ገብሩ ተበሂሎም ብገዝኦም ይጽውዑ።

ደቂ እስጉዶም፡ ንገብራይን - ንሕድሪንኪ.ኤልን - ንፍሬን ንግምላልዑን ወለደ፡ ካብዚኦም ግምላልዑል ንጉጉይን - ንዓበይን ወለደ፡ ካብዚኦም ጉጉይ ንዘርኢትን - ንኖርን ንዕሬትን ወለደ ዓበይ ወዲ ግምላልዑል ንኽፍል ማርያም ወለደ፡ ክፍል ማርያም ከዓ ንአቢብን - ንሠመረ ልዑልን - ንደብረጼንን ወለደ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም ደቂ ገብሩ ወዲ ታርቀ ይበሀሉ።

ደቂ ማቲፍ ወዲ ታርቀ፡ ማቲፍ ዝብሀል ዝነበረ ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ። ደቂ ደብሩ ወዲ ታርቀ ዝፈረዮም አብ እግርባ ምሉእ ወዲ በርከት አለዉ። ደቂ ሣዕሪ እምባ ወዲ ታርቀ፡ ንሱ ንሠመራ ወለደ፡ ሠመራ ዝፈረዮም አብ በጉ ዝበሀል ወረዳ አለዉ።

ደቂ ሐዳ ወዲ ታርቀ፡ ንሱ ሐዳ ንእፍርሆምን - ንመሐርን - ንእቶኹምን - ንሕነሹምን ንጋሞይን ወለደ፡ ካብዚኦም ምሐሪ ንሕያቡን ነርዓዶምን ወለደ፡ ካብዚኦም ዓርዓዶም ንሕብቶይ ወለደ፡ ሕብቶይ ከዓ ንዕቑብ ክርስቶስን ንዕቑቤሰን ወለደ፡ ካብዚአቶም ከዓ እቲ ሐደ ዕቑብ ክርስቶስ ንሐይሊ.ንኪ.ኤልን ንዓንድኪ.ኤልን ወለደ፡ ካብዚአቶም ዓንድ ኪ.ኤል ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ፡ ሐይሊ.ንኪ.ኤል ግና ነርዓዶም ወለደ እርዓዶም ከዓ ንዒደክልን ንዘማትን ን፪ ወለደ እዚአቶም ፪ቲኦም የሕዋት ዝፈረይዎም እዚዮም ብዙሐት እዮም ናብ ክልተ ክፍሊ ሐገር ተከፊሎም በብ ሽም አቡኦም ኢ.ደክልን አብ ዘማትን ተበሂሎም ይጽውዑ አለዉ። እቲ ሳልሣይ ሐዎም አይረከበ ዝበሀል ንእሽቶ ሐዎም ንበዓል አብዘማት ንሱ ገና በጽሐ ከሎ ስለ ዝሞተ ሐድጊ የብሉን ፀኒቱ እዩ።

ደቂ ዕቁበየስ፡ ወዲ ሀብቶይ ንማልክን - ንባሐይላይን - ንመሐሪን ን፫ ወለደ፡ ካብዚ.ኦም ማልክ - ንሐደምበስን - ንእቶ አምበሰን - ንእድከመን ወለደ፡ ካብዚአቶም ብሐይላይ ወዲ ዕቁበየስ ንዘምኪ.ኤልን - ንገቢ.ልን - ንዓይርን ወለደ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም አብ ዘለዉ አልዮም በሐደሽም በቲ ቀንዲ መፀዋዕኦም ቤት ሐደምበስ ተበሂሎም ይጽውዑ።

ደቂ መሐሪ፡ መሐሪ ንዮሃንስ ወለደ ዮሃንስ ዝፈረዮም ድማ ምስ ደቂ ሐደምበስ አለዉ። ዘርኢ ተሽም፡ ተሽም ንፈዛዕን ንስምዖንን ነሰክሕን ንሣሙኤልን ንእይሰክሕን ወለደ፡ ከምዚሎም ደቂ ተሽም ይበሃሉ እዚኦም ዝፈረይዎም አብ ዓድ ዘማት አለዉ።

ዘርኢ ሕነሽም፡ ሕነሽም ነፍርሐም ወለደ እፍርሐም ንጉድሎም ወለደ፡ ጉድሎም ዝፈረዮም አብ ዓዲ ሐደምበስ አለዉ።

ዘርኢ ጉመይ፡ ጉመይ ወድ እፍርሐም ንጊማይ - ንፍካክ - ንደባሳይ ወለደ፡ እዚኦም ዝፈረይዎም አብ ዓዲ ሐደምበስ አለዉ፡ ከምዚሎም አብ ዘለዉ አልዮም ደቂ እፍርሐም ወዲ ሐዳ ይበሃሉ።

ዘርኢ ተስፍኤን ወዲ ሐዳ፡ ንተስፍኤን — ንህዝበይን — ንዕጉብን — ንሐንኪ.ልን ወለደ፡ ካብዚኦም ህዝበይ — ንዕጉብ — ንተስፋጊየርጊሽ — ንሽቦትን ወለደ፡ ካብዚ ኦም ድማ ተስፋጊየርጊሽ ዝፈረዮም አብ መጋርሕ ዓድሰኹነይቲ አለዉ።

ዘርኢ ሽቦት፡ ሽቦት ንገረድን — ንደምዕን — ንጨዋናይን — ንጋርአልበን ወለደ፡ ከምዚሎም ደቂ ሽቦት ይበሃሉ፡ ካብዚኦም ገረድ ንእቶሽምን — ንሕዝባይን — ንጋሕ ርን ወለደ፡ ካብዚኦም አቶሽም ወድ ገረድ — ንዕጀልን — ንሽቦትን — ንኢ.ድሪስን ንሐሽልን — ንዕቴልን ወለደ፡ እዚኦም ኩሎም ዝፈረይዎም አብ ስኽነይቶ አለዉ። ህዝባይ ወድ ገረድ — ንእብርሄ — ንጋሮ — ንይስሃቅ — ንፍካክ — ንኑረዲን ወለደ፡ አብርሄ ንዴገና — ንዓጅጅን — ንህዓድን — ንሙሳን ወለደ፡ ካብዚኦም ሙሳን ዓጅጅን ሐድግ ዘይብሎም ፀኑቱ፡ ዴገናይ ድማ ንሠመረልዑልን — ንተስፋልዑልን — ንጊርጊ ሽን — ንዑቕባጊርጊሽን ወለደ።

ካብዚኦም ሠመረልዑል ንገሽዋን - ንጭመርን — ንኻልአይ ዴገናይን ወለደ፡ ካልአይ ዴገናይ ሐድጊ ዘይብሉ ፀነተ፡ ተስፋልዑል ግና ንብእምነት ወለደ፡ ብእምነት ድማ ንደምሳስን — ንደርማስን — ወለደ፡ ካብዚኦም ደምሳስ ሐድጊ ዘይብሉ ፀነተ፡ ደርማስ ንመንደርን — ንተስፋልዑልን ንእድሪስን — ንገብረየስን — ንፍካክን ወለደ፡ ካብዚኦም እድሪስን ተስፋልዑልን ሐድጊ ዘይብሎም ጠፍኡ፡ መንደር ግና ንብእምነት ወለደ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም አብ ስኽነይቲ አለዉ።

ወለዶ ደቂ ሚና።

እዞም ደቂ ሚና አብዚ ምድሪ አከለ ጉዛይ ዘለዉ በቲ ጥንቲ መሠረት ወለዶኦም ከምዚ ዝስዕብ እዩ፡ ዝመጽዎ ናብዚ ብዘበን ሐፀይ ዓምደ ጽዮን እዝማች ስብሐቱ ክብ ጉራዕ ክተት ሠራዊት ውቓዕ ነጋሪት ኢሎም ስጋብ ብምቡላ ትግራይ ምላሽ ድኹና ፈሳሽ እዩ ዝነበረ ግዝአቶም ምሠራዊቶም ንደቡብ ኢ.ትዮጵያ ክኸዱ ከለዉ ማአለያ ዘይብሉ ሕዝቢ ንቑኍቑ ኢ.ሉ ከደ ነዚ እግሬሑ ዝገልጽ ናይ ሐፀይ ዓምደ ጽዮን ታሪኽ ነገሥቶም ይነግር።

ብዛዕባ አማጽእ ሚና ክሰሚ ድሕሪ ሠለስተ ዓመት እዝማች ስብሐቱ በዚ ሰሚን ኢ.ትዮጵያ በቲ እዋን እቲ ጸላኢ የፍርሕን ዕግርግር በዚሑን ስለ ዝነበረ፡ ጭዋ ዝበሃሉ

ቁርባን ዝበሃሉ አበዛ ዝበሃሉ ዝርቤኖት ዝበሃሉ ሚና ዝበሃሉ በብኽፍሊ ሐለቐአም ክካላኸሉ ንጸላኢ ኢሎም በዚ ምኽንያት እዚ እዮም ዝመጹ ። ካብዚአም ጭዋ ዝበሃሉ አብ ዘለዉ እኣዮም ራእሲ ናዝዋ ዝዋንአም ናብ ሰምበል ሰፈሩ ፡ ብዛዕባ ጭዋ ዝሐዝዎ ዓድታትን አማጻጽአአምን ዘንትአምን ዝነግር አብዚ መጽሐፍ እዚ አብ ምዕራፍ ረኤ ።

ብዛዕባ አበዛ ዮሐንስ ከዓ ዝሐዝዎ ዓድን ተረስትዎን ዝገልጽ አብ ምዕራፍ ተመልከት ዝርቤኖት ግን ብዓሌት ርግጽ ካብ ሚናብ እዮም ፡ ግን ዝመጽዎ ካብ መደባይ ወለል ብሐፀይ ገብረ መስቀል ከህናት እናኾኑ እዮም ናብ ምድሪ ፋሕ ኢሎም ዘለዉ ።

ስለዚ ቅድሚ ጭዋ እዮም ናብዚ መረብ ምላሽ ዝመጹ ደቂ መርሀ ጽዮን ይበሃሉ ብዛዕበአም አጸቢቑ ዝገልጽ ብፍላይ ደቂ በለው ዝብል አርእስቲ ዘለዎ አብ ምዕራፍ ረኤ ፡ ሕጅ ግና ብዛዕባ ደቂ ሚና ዘለውዎ ዓድታትን አማቓቕልአምን ክንሰሚ ሚና በቲ መሠረት ወለድኡ ካብ ሚናብ ወይ ከዓ ብንያም ወዲ ያዕቆብ እዩ ። እዚ ሚና እዚ ካብ ደምብያ ናብ ትግራይ መጺአም አቦታቱ አብ ዛና ዋቓ ሽሬ ነበሩ ፡ ካብኡ ሠራዊት ንጉሥ ኲይኑ ከምዚ አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ መጺኡ ካብቶም ሠራዊት ተፈልዩ ካብ ሐንቲ አስላመይቲ ንጋዓስን ንደስምን ወለደ ፡ ነዚአም ንፀአም ምስ ወለደ ብጐበዙ ገና በፅሒ ከሎ ሞተ ።

ደቂ ግና ብመንፋዓቶም አዚዮም እትፈልጡ ኹኑ ፡ ስጋብ ዘመተ ትንትግ ምስ ንጉሥ ይኸተሉ ነበሩ ይበሃል ፡ ካብዚአም እቲ በሠሪ ቤት ገዓስ ነስምዬ ንበይኑ እዩ ዝወለደ ፡ አስመዬ ከዓ ንፏ ወዲ ወለደ ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዚስዕብ እዩ ። ፩ ንፈጋሻን ፪ ንስሊማን ጋሻን - ፫ ንሹም ደኪዳንግሻን - ፬ ንዓጣወፈጋሻን - ፭ ንሕመድጋሻን ፮ ንሐርጋሻን - ፯ ንሹም ምዒ ጋሻን እዚአም ፯ አወዳት ከምዚሎም ደቂ ስምዬ ይበሃሉ። እቲ ሐውብአም ንእሽቶ ምንአስ አስመዬ ገሠም ዝበሃል ንሱ ንደበና ወለደ ፡ ደበና ከዓ ከም ሐዉ ፯ አወዳት ወለደ ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ንዘይላዩ - ፪ ንዓብደላ ሐረኸ - ፫ ንሱብኹም - ፬ ንእንዳናፍዕ - ፭ ንዓሳቡሬን - ፯ ንኢንደሹን ከም ዚሎም ፯ተ ደቂ ገዓሠም ተበሂሎም ይጽውዑ ከምዚሎም ፲፫ ገዛ የሕዋት በሐበሪ ደቂ ሚና ፈረዩ ይበሃሉ ።

ሚና ፈረ ባህለት ሚናብ ዝፈረዮም ማለት እዮም ፡ ዝቕመጥዎን ዝሐዝዎን ዓዲ ብምብራቕ ፀሐይ ብዙላ ጌሩ ስጋብ ዝባን ዓዲ ቐይሕ ስጋብ ሰንዓፈ ከምኡ ኢሎም ወቐት ሐረ እዮም ዝጽውዑ ከምዚሎም ፲፫ተ ደቂ ሚና ፈረ በርከት በዚሐም አለዉ ።

ወለዶ ደቂ አብርሆም ።

እዚ አብርሆም እዚ ዓሌቱ ካብ ሌዊ እዩ ዝመጻ ብዘበን ደጊያት ክፍለ ዋሀድ እዩ ካብ ተምቤን ካብ ዓዱ ቀሺ ኲይኑ እዩ ዝመጻ ንሱ ቀሺ አብርሃም ንሐደ ንፍቓድ ሐረኸ ዝበሃል ንሐደ ንበይኑ እዩ ዝወለደ ንሱ ፍቓድ ሐረኸ ከዓ ዘርኡ ስጋዕ ሎሚ አብ ዘለዉ እልዮም ደቂ ቀሺ አብርሆም ይበሀሉ ግን ብጊዜ ብዝሐት ናብ እስላም ሃይ

ማኖት አትዮም ሕጅ ንሳቶም ካብ ተምቤን ዝመፃና ደቂ ቀሺ አብርሆም ኢና ይብሉ ፡ ከምኡ ከዓ ምስአም ዝቼፀሩ አብ ታሕታይ ወለደ ዝራኸቡ መኻፍልቲ መሬቶም ሔቕ ይትዓረን ሒላጠ ቀም ተዓረን ዝበሃሉ ክልተ ማይበት ምስ ደቂ አብርሆም በሐንሳብ ተሐዋውሾም ከም ሐደ ዓሌት ኲይኖም ይቑፀሩ ፡ መጸዊዒአም ደቂ ፍቓድ ሐረኽ ወይ ከዓ ደቂ አብርሆም ይበሃሉ ፡ እቲ ዘለውዎ መሬት ከዓ አብ ግእኽል አከለ ጉዛይ እዮም ዓማውርታ እዮም ዝጽውዑ ፡ ገለ ከዓ ዘንታ ጸሐፍቲ እዚ ቀሺ አብርሆም እዚ ካብ ዛንዝበሃል አብ ትግራይ ናዕዴር ዘለዉ ደቂ ሀርበይ የሕዋት ሊባንን ዓዲ ሐርበን ጽልማን ካብአም እዩ ዝውለድ ዝብሉ'ውን አለዉ እንተኾነ ንዝስዕብ ጊዜ አፃሪናን አማሳኺር ናን ስጋብ ዝጸሐፍ ንእዋኑ ዘንታ ደቂ ቀሺ አብርሆም በዚ ከምዚ ንዓው አሎና ።

ወለዶ መስፍንቶ ።

እዞም መስፍንቶ ዝበሃሉ ካብቲ መሠረት ወለዶአም ካብ ነገደ ሳብ ካብ ዘርኢ ሣባዊያን ዝወረዱ ዓሌት እዮም ፡ መስፍንቶ አብ አጋበስ ቅድሚ ንግሥተ አዜብ ዕሥራን ክልተን ወለደ ፡ ንላዕሊ ብአድሐና ንግሥት ጊዜ እዩ ዝነበረ ነዚ ዘንታ እዚ አግፌሑን አማዕቢሉን ዝገልጽ አብዚ መጸሐፍ አብ ምዕራፍ ረኤ ።

እዚ አጋበስ እዚ ከምቲ አብ ላዕሊ ጠቐስናዮ ዘሎና ንሱ እዩ ነቲ አብ መደበይ ዝነበረ ገበል በሐዊ ጌሩ ዝቐተሉ ፡ ገዛ ከዓ አብ እምባ ደርሆ ዘለዉ አጋበስ እዮም ፡ ደሐር ግና እዞም ሕጅ ነገደ ዛጌ ዝበሃሉ አብ ቕድም አልዒሏናዮም ዘሎና ብቀዳማዊ ምኒልክ ጊዜ ካብ እስራኤል ፈለማ ምስ መጹ አቦታቶም ንበዓል መሬ ተኸለ ሃይማኖት ደቂ ይትራሃም አብ መስፍንቶ ስጋብ ምላድ ክርስቶስ ግዜ ደቂ ደቆም አብኡ ነበሩ።

ደሐር ግና ካብኡ ለቐቖም አብ ባሕሪን ገለ ከዓ አቐዲሞም ናብ ላስታ ከዱ ፡ ገሊኦም ከዓ በብቐሩብ ንግእክል ኢትዮጵያ እተው ።

እብዚ ምድሪ'ዚ ዘለዉ ካብ መስፍንቶ ዝወጹ እኒ ዓሽሮ'ኺይ እኒ ፀፀራት ደብሪ ገለ አብ ዓፃንፋ እኒ ደብረ ሲና ቀላ ከምኡ ሐሐሊፎም ፋሕ ኢሎም አለዉ ።

ምዕራፍ ፸፯ ።

ዘርኢ ዓብደላ ሰንዓ ።

ዓብደላ ሰንዓ ወዲ መሐመድ ይበሃል ፡ እዚ መሐመድ እዚ ከዓ ዓሌቱ ካብ ቀረሽ ዓዲ ዓረብ ዝውለድ እዩ ካብ ዓሌት መሐመድ ካብ ጓሉ ካብ ፋጥማ ዘርኢ ዝወረደ ስጋብ ዓብደላ ሰንዓ ፴፫ ወለዶ ጌሮም ይቖርሕዎም አብ ናቶም ዘንታ ብዓረብኛ ብታርታ ደቆም ደቂ ደቆም ተጽሒፎም አለዉ ፡ አማጽአ ዓብደላ ሰንዓ ።

ዓብደላ ሰንዓ ብ፩ ሺሕን ፫፻፳ ዓ-ም ብዘበን ሐፀይ ዳዊት ካብ ሰንዓ ካብ ከተማ የመን ዝመፀሉ ምኽንያት ምስቶም ደቂ የመን ብገለ ነገር ተሐራሪቑ ንኹሎም ስድርኡ

አኪቡ ብዕራይ ፅዒኑ ተበገሠ፡ ደሐር ብጀልባ ተሳፊሩ ናብ ምጽዋዕ አቶ፡ ካብኡ ተልዒሉ ምስ አርባዕተ ደቁ ንዝባን አከለ ጉዛይ በቲ እዋንቲ ሀገረ ቡር እዩ ዝበሃል ዝነበረ ቅድሚ አከለ ጉዛይ ተበሂሉ ምጽውዑ ይብል ናብ ናይ ፕሮፌሰር ተአምራት ጽሑፍ፡ ናብዛ ሕጅ አብ ከስከሰ ትርከብ እምባ ዓረብ ታሬኻ ትበሃል ዘላ ዑናታት ፍራስ ዘለዋ ዓብደላ አብአ ቤት ሠሪሑ ብዙሕ እዋን ምስድርኡ አብአ ይቕመጥ ነበረ፡ ደቁ ከዓ ሽሞም ከምዚ ዝስዕብ እዩ ። ፩ ሙሳ — ፪ ዓብደርሒማን — ፫ ዩሱፍ — ፬ መሐመድ — ፭ ፈጥማ ነዚኦም ፭ቲኦም ሒዙ ካብታ ዝቕመጡላ ዝነበሩ ዝባን ካብአ ወሪዶም ናብዛ ሕጅ ፀግዒ እምባ ዘላ ዓዲ ንምብራቕ ፀሐይ ዝርአ ናብኡ አበይቲ ሠሪሖም ዓዲ ጌሮም ተቐመጡ ።

በዚ እዋን እዚ ሀፀይ ዳዊት ካብ ዓደምሐራ ካብ ኤረር መዓኦም ንምድሪ ግብጺ ክሓልፉ ከለዉ ናብ መቸርካ ዓንሰባ ቐሩብ እዋን ጸኒሖም ናይ ሕዝቦም ኵነታት ክገብሩ ቀኒዮም ነአቡነ መርቆሪዎስ ዝበሃሉ ሐደ ዓቢ ቆሞስ ነበሩ እሞ ንሶም በዓል ብዙሕ ተአምራት ኔሮም ሀፀይ ዳዊት ጸዊኦም አብ መቸርካ ብዙሕ ጉልቲ ጕለትዎም ረሲትዎምን ይብል ሐድ ሐደ ዛንታ ።

በዚ እዋንዚ ሙሳ ወዲ ዓብደላ ሰንዓ ብዙሕ ሀያብ ካብ ባሕሪ ዝመጸ ጁ'ኽ ግብረ መርፍእ በብዓይነቱ ንንጉሥ ዝበቅዕ አቕረበሎም እታ ሐብቱ ፋጥማ ከዓ አዚያ ጽብቕቲ ብመልክዓ ሕርይቲ ነበረት'ሞ ክርስትና አልዒሎም ወለተ ጽዮን (ናርዶስ) ቢሎም ወሰድዋ ።

ሙሳ ከዓ ብዙሕ እዋን ጊላ ንጉሥ ኰይኑ አብ ብዙሕ ዘመተ እናኸደ ብፍቓድ ንጉሥ ምስ ስልዓዲን ዕግርግር ብዝገበረሉ ጊዜ ንሱ ሙሳ ባዓል ዓወት ዘለዎ መዓልቲ ውዒሉ ከምኡ'ውን አብ ሎግሀይቂን አብ ዓርጐብ ኰናት ውዒሉ በዚ ምኽንያት እዚ ንሐብቱ ንወለተ ጽዮን አብ ሠፈር ንጉሥ ጸዊዖም ፴፬ ጉልቲ ንዓኺን ንዓሌትክን ይብ ጸሒኺ ኢሎም በዚ እዋን እዚ ከዓ አብ ጉንደ ጉንዲ ዝበሃል ማርያም አብ ጸጋመ ዝርከብ ዝተኸብረ ገዳም ተሠሪሑ ተገደመ፡ እታ ጓል ዓብደላ ሰንዓ ዝሐዘቶ ጉልቲ እኒ ዓደጣል ሽመዛና እኒ ፈያያሽ እኒ መገዲ ዕርፌ እኒ በፈቓያ እኒ ሕንጥሎ እኒ ጉብ እኒ ማይ ጉሊ እኒ ዓዲ ዋጠቅ እኒ በረቒት እኒ ዓዲ ጉልቲ ሽመዛና እኒ ብሐት ከምኡ'ውን ንግዜኡ ዘይተጻሕፈ አብዚ አብ ካልእ ኔርዋ ይበሃል ።

ከምኡ ከዓ አብ ዓጋመ አብ መንጎ ዓዲ ግራትን ውቕሮ ዝርከቡ ዓድታት አድሀና ዝበሃል ብዙሓት ክርስቲያን እስላምን ተሐዋውሾም ደቂ ዓብደላ ሰንዓ ይበሃሉ፡ ስጋብ ሎም ጭቅኦም ካብ ርእሶም እዮም፡ ደቂ ሙሳ አማቓቕልኦም ከምዚ እዩ፡ ሙሳ ብዘበኑ ፍሉጥ ጅግና ፈረሰኛ ነበረ ካብ ቤት ናይብ ምሬማ እትበሀለት የእትዩ ካብአ ንመሐመድ ወለደ መሐመድ ከዓ ንዳግማዊ ሙሳ ወለደ፡ ዳግማዊ ሙሳ ከዓ ንዓብደል ዋሒድ ወለደ፡ ዓብደል ዋሒድ ከዓ ን፬ተ አወዳት ወለደ፡ ሽሞም ከዓ ከምዚ እዩ ። ፩ ንዑመርኒ — ፪ ንሹም አሕመድኒ — ፫ ንአበክርኒ — ፬ ንሹም አሕመዲንኒ ከምዚ ሎም ፬ተ የሕዋት ነበሩ ።

ካብዚኦም እቲ ንእሽቶ ሐዎም ግና ዘርኢ ዘየብሉ ጠፍኤ (ፀነተ)፡ ዘርኢ እቶም ፫ተ የሕዋት ግና ብሐንሳብ ተሐዋውሾም ዘርኢ ፫ቲኦም አብቲ ቀንዲ ዓዲ ናይ ሙሳ ጉልቲ አብ ላዕሊ ዝፀብፀብናዮም ዓድታት ርስቲ ሒዞም አለዉ፡ ደቂ ዩሱፍ ሐው ሙሳ ከዓ ንሱ ዝፈረዮም ዝርከበም አብ ትግራይ ዓድ ደሕና ምስ ጐደባብቶም አለዉ ።

ፍርቆም ከዓ አብ ሽመዛና አለዉ መንጎ ዓዲ ግራትን ውቕሮን ዘሎ ዓድታት ከምቲ ቅድም አብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ ክርስቲያንን አስላምን ኰይኖም ደቂ ዩሱፍ እናተባህሉ ስጋዕ ለይቲ ሎሚ ይጽውዑ አለዉ፡ ዘርኢ እቲ ሳልሳይ ወዲ ዓብደላ ሰንዓ መሐመድ ዝበሃል ንሱ ዝፈረዮም ደቂ ዝርከበም ዓዲ ዳሕና ትበሃል አብ ሽረ አለዉ ።

ዓብደላ ሰንዓ ከምቲ ቕድም ዘልናዮ ብዘበን ሐፀይ ዳዊት ጊዜ እዩ፡ ርስቲ ዝሐዘ ካብ ዓዲ ዓዛቢ ጀሚሩ ስጋብ እምባ ደርሆ ጌሩ ስጋዕ ማይ ሌባ ካብኡ ስጋብ ደንጐላ ስጋብ ደምበ ብፁር ከምዚሉ ዝኸበበ ስጋብ ሎሚ ደቂ ደቂ ደቂ አብአ አዚዮም በርክት ኢሎም በዚሖም አለዉ ።

ሀፀይ ዳዊት ካብ መቸርካ ደቀሠብ ንምድሪ እስራኤል መቓብር መድሐኒና ኢየሱስ ክርስቶስ ክበጽሑ ብምድሪ ሱዳን አብ ስናር ዝበሃል ከተማ ቀኒዮም ግዝአቶም ከደላድሉ ወሪሖም ብጾመ አርብዓ ንኢየሩሳሌም ከይዶም መብጽዕኦም ፈጺሞም ክምለሱ ከለዉ አብ ምድሪ ኖባ ዓዕ ሐሚሞም አብ ከተማ ስናር ዓሪፎም አብኡ ተቐብሩ ዝብል ጽሑፍ አሎ ።

አብ ገለ ጽሑፍ ከአ ሐፀይ ዳዊት አማውትኦም ካብ ፈረስ ወዲቆም ተረጊጮም ሞይቶም ዝብል ጽሑፍ አሎ፡ ድሕሪ ነዊሕ እዋን ወዶም ሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ ምስ አቡነ ፊልጶስ ካብ ሎግሀይቂ ወሎ በሐንሳብ ናብ ምድሪ ኤርትራ አብ ሰንዓፈ አትዮም ወዓሉ ሐደሩ በዚ ጊዜ እዚ ሙሳ ንሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ ተቐበሎም፡ አቡነ ፊልጶስ ከዓ ንዕኡን ንቤቱን ባረኾም ።

ሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ ከዓ ንአቡነ ፊልጶስ ጸዊዖም አብ ሠፈር ንጉሥ አበይ ሐፀይ ዳዊት አስሚዖምኹም ዝነበሩ ጉልቲ ይርጋእልኩም ኢሎም እዚ ሕጅ ዘሎ አብ በ፣ ገሩ ናይ አቡነ ፊልጶስ መሬት በዚ እዋንዚ እዩ ዝመጠውዎም አቡነ ፊልጶስ ድማ መደበይ ታብር እዩ ዓዶም ዘርአም ካብ ዝርቤኖት ነገደ ብንያም እዮም፡ አብ ሠራዩ ከዓ ብሴን ሰገድ ዝበሃል በዚ እዋንዚ ተሸመ፡ ብሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ ደብረ ማርያም ቀሐይን በዚ ዓመት እዚ ተገደመን ተጐለተን ።

ነዚ ኵሉ አፀቢቑን አማዕቢሉን ዝነግር ብዛዕባዚ አብ ገድሊ አቡነ መርቆሬዎስን አቡነ ፊልጶስን አቡነ አብሳድን ናይ ሠለስቲኦም እተሰማመዒ እዩ ።

ዝተረፈ ከዓ አብ ታሪክ ነገሥት ሐፀይ ዳዊትን ሐፀይ ዘርአ ያዕቆብን ክትርድአዎ እት'ኽእሉ ኢኹም፡ ብድሕሪ'ዚ ሐፀይ ዘርአ ያዕቆብ ካብ ስናር ከይዶም አስክሬን አቡኦም ሐፀይ ዳዊት ንዓዶም ንኢትዮጵያ አምጺኦም ቀበርዎ ንሶም'ውን ስጋብ ግብጽን ምድሪ እስራኤል ከይዶም ብዙሕ መጻሕፍትን ግማደ መስቀልን ሒዞም ብሰላም ንዓዶም ተመሊሾም አብ ክብረ ነገሥቱ ገጽ ፴፯ ረኤ ክም ዝብል ብሐፀይ ዳዊት ጊዜ እዩ

ግማደ መስቀል ዝመፀ ፡ ብዙሐት አብያተ ክርስቲያናት ምህናጽን ጣኦታት ምዕናውን መጻሕፍት ካብ ዓረብ ናብ ግዕዝ ምግልባጥን ከልእ'ውን ጽቡቕ ተግባር ዘይርሰዕ ዝና ጽሙ ከም ዝነበሩ አብ ብዙሐት መጻሕፍቲ ይምስክረሉም ።

ብዘበን ሙሳ ሓደ ቼልዓ ጠፊኡ ዝነበረ አብ ዓዲ ዓረብ ተረኺቡ ንዓዱ ተመሊሱ ፡ ሙሳ ሐደ እዋን ክነግድ ኢሉ ንዓዲ ዓረብ ተሣጊሩ ንየመን ከደ ፡ አብኡ ብገርሁ ክዙ ውር ከሎ ሐደ ቆልዓ ዝፈልጠ ወዲ ፈታዊኡ ወዲ ርእሰም ፡ ርእሰም ክዓ ወዲ ግድብ ወዲ ወዱ ንጉዛይ ረኺቡ እንታይ አምፀአካ ኢሉ ምስሐተቶ እቲ ቆልዓ ክዓ አነ አብ ሐይ ከለኹ ካብ በረኻ ነጋድ እዮም ከይፈተኹ እናወቕዑ አምጺአም ሸይጦምኒ ኢሉ እቲ ዝረኸቦ ጸገም ነገሮ ።

ንሱ ክዓ ሙሳ ንወዲ ርእሰም እቶም ነጋድ ካብ የሕሠዓ ዝመጹ ንበሕሪ ዝመላለሱ ምኧኖም ተፈሊጡ ድሕሪ ሐያሉ እዋን ከም ጥበቡ ጌሩ ነቲ ቆልዓ ሙሳ ሒዝዎ ንዓዱ ናብ አቡኡ አምጺኡ አራኺቡ ስድርኡ ክዓ አዚዮም ተሐጕሱ አብ ገዛአም ዓቢ ፍሥሐ ወረደሎም ፡ ርእሰም ክዓ ነቲ ዅሉ ዝገበረሉ ቁም ነገር ሪኡ ሐሲቡ ሐደ ሀያብ ዘይር ሳዕ ንውሉድ ወለዶ ዝኸውን አብ ገዛ ጸዊዑ አብ ቅድሚ ብዙሐት ዓበይቲ ካብታ ብጽሒቱ መሬት ረጊጹ ካብ ከስከሰ ስጋብ ካራቡሳ ዋጋኻ ኢሉ ምስሀበ ስጋብ ለይቲ ሎም አብ ኢድ ደቂ ሙሳ አሎ በዚ ምኽንያት እዚ እዮም ዝሐዝዎ ይበሃል ።

ዝሐዝዎ ዘበን ፲፱፻፳፰ ዓ-ም አቢሉ እዩ ፡ ሰንዓፈ ተብሃለሉ ምኽንያት ከምዚ እዩ ፡ ፈለማ ዓብደላ ሰንዓ ከምቲ አብ ቅድም ተሰምዩ ዘሎ አመጻጽአ ዓብደላ ካብ ዓዱ የመን ካብ ከተማ ሰንዓ ብ፲፫፻፺፺ ዓ-ም ናብዚ መ'ሳን ምድሪ ሐበሻ ምስአቶ ናብዛ ሕጅ ዘላ ዓቐብ ታሪኽ ናብአ ወጺኡ ንምብራኽ ፀሐይ ገጹ ኩይኑ ንበሕሪ ገጹ እናማዕደወ ሠንዓ ፈን ሠንዓፈን ኢሉ ክልተ ሳብ ብዓረብኛ ቋንቋ ፀውዒ ፡ በዚ ምኽንያት እዚ ሠንዓፈን ባህለት ብእዋን ብዝሐት ሠንዓፈ ዝብል ሸም ሐዘ ፡ ከምኡ ክዓ ዓቐብ ታሪኽ ዝበሃል ዘሎ አቐበት በዓረብኛ ወቐት ታሪኽ እዩ ስጋብ ሎሚ ዓቐብ ታሪኽ ትበሃል አላ ፍል ጥቲ መኻን እያ ።

ዛንታ አቡነ መርቆሬዎስ ።

አቡነ መርቆሬዎስ እተወልድሉ ዓዲ ወምበርታ ዝበሃል ዓዲ አብ ጥቓ መቐሌ ዝር ከብ እዩ አብኡም ድማ በዓል ገዳ ቶማስ ይበሃሉ ነበሩ ዓሌቶም ድማ ካብ ነገደ ሌዊ እዮም ዝተወልዱሉ ዘመን ከአ ብሐፀይ አግበአጽዮን ወዲ ሐፀይ ይኩኖ አምላክ ዘመነ መንግሥት ብ፲፪፻፺፫ ዓ-ም እዩ ።

እዝም አቡነ መርቆሬዎስ ዝበሀሉ ሐደ ዓቢይ ቆሞስ በዓል ብዙሕ ታአምራት እዮም ዝነበሩ ብዘበኖም ሐፀይ ዳዊት አብ ዘርአ ያዕቆብ ንግብጺ ክኸዱ ከሰዉ አብ መቓርስ ደቕ ሰብ ሐፀይ ዳዊት ንአቡነ መርቆሬዎስ ካብቲ ዝብሕትውሉ መሮር ፀዊዖም ተራኺብ ዎም ንሰም ክዓ ቤተ እግዚአብሔር ዘብረሀሎም ከምዚ የልዎም ፡ ኪድ መገድኻ ሰላም ክቐንአካ እዩ ስጋብ ምድሪ ሰናር በጺሖም ተመልሱ ፡ ዝኸድዎ ግዝአቶም ኩሉ አዳላዲ

መእረምታ ጌጋ ናይ ገጽ ፻፵፩-፻፵፱-፻፶

፩) አመተ ሥላሴ ጓል ደጊያት ሀብስሉስ አዲአ ንበይና እያ ጓል አዝማች እምሐ ዝወለደታ ፡

፪) ወይዘሮ መንጥል ጓል ራእስ ዓንደሃይማኖት እምበር ጓል ደጊያት ሀብስሉስ አይኮነትን ።

፫) ሠበነ ገርጊሽ ጓል ሐፀይ ዮሐንስ ፃዲቁ ሐፍቲ ሐፀይ ኢያሱ እያ እምበር ጓል ሐፀይ ኢያሱ አይኮነትን ።

፬) ሠበይቲ ደጊያት ድብለየስ ጓል ተስፋይ ገረብ ጓል ጓሎም ንሐፀይ መልክ ሰገድ እያ እምበር ጓሎም ንሐፀይ መልክ ሰገድ አይኮነትን ።

ጌ ጋ	ገ ጽ	መስመር	እ ሩ ም
አሉ	14	4	አሉር
ካብ ቱርኪ	48	9	ቱርኪ
ዓዕሪ	64	26	ዓዕሮ ኩንዓት
ኢሊ	99	29	ኢሉ
ለሚዲታት	106	33	ለማዳታት
ሐፀይ ገብረድንግል	106	18	ሐፀይ ልብድንግል
ዓደቡኡ	123	18	ዓደቡአ
አቦታት ምልእ	158	12	አቦታት ምልጋእ
ቀለምሲን	158	22	ቀለምሲስ
መራሬ ተክለሃይማኖት	158	19	መሬ ተክለሃይማኖት
ገዓሰን	162	15	ገዓሶ
መንበረን	106	34	መደበረን
አቡነ መርቆርዮስ ካብ ሌዊ	166	27	ካብ ነገደ ሮቤል
ሁማሮር	167	31	መሮር
ክንቲባ ዮሐንስ	168	23	ደጊያት ዮሐንስ
ዓደንቀጠ አደጊ	169	22	ዓደንቀጠን ዓናኻስ አድማን

ሎም ተመልሱ ክምኡ ከዓ ኩብ ንጉሥ ዝዓለወ አብ አዳል ሐደ ጉንኑን ሽፍታ ሰልዓዳይ ሐዊኹ ፡ ነበረ'ሞ ብዛዕባዚ ከዓ ንሰም አቡነ መርቆሬስ እቲ ሐለቓ ኩናት ዝለአኽክዮ ከሰንፍ እዩ ዓወት ክረክብዩ ኢሎም ተነበይሎም ፡ ንጉሥ ግና ንፈለማ ነቲ ቃሎም ደኹን ብማለት ተጠራጢሮም ነበሩ ፡ ደሐር ግና ከምታ ቃሎም ሰሚራትሎም እቶም ሠራዊት ንጉሥ በዓቢይ ዓወት ስዒሮም ንኹሉ ማዝአቶም ዓመፀኛ ቀጺዖም ሠዋ አቢ ርስትን ይብፃሕኹም ኢሎም ንዓኹምን ንደቂኹም መነኵሰትኩም መነባበሪ ምስጋና ንልዑል እግዚአብሔር ንዓዶምን ንሃይማኖቶምን ዝልምንሉ መነባበሪኦም መጠውዎም።

በዚ ከምዚ ደብረ መርቆሬዎስ ተገደመ ፡ ነዚ ኹሉ ዝቕበል ብመንፈስ ዝወለድዎ ፈላሲ አብ መርምህናም ዝበሀል ጻሐፌ ዝነበረ ንሱ እዩ ነቲ ንጉሥ ዝሀብዎም ኩሉ አብ ክንድኦም አብ ኩሉ መ'ኻን አብዚ ሕጂ ዘለዎ ምድሪ ፈላሲ ዘበለ ከም ዘሎ ተተኸሉ፡ ክብዚ እዋንዚ አትሒጁ ዓቢ ገዳም ፍሉጥ አብ ኩሉ ኢትዮጵያ ቁጽራ ክብተን ዓበ ይቲ ገዳማት ቀዳመይቲ ከም ዝነበረት አብ ኩሉ አድባራት ኢትዮጵያ አብ ዓበይቲ መፃሕፍቲ ተጠቂሹ ሽማ ዘንትእን ደብረ ድማሕ እናበለ የልዕላአ ንሰም ከዓ 130 ዓመት ዕድሚኦም አብዚ መንንቦ ግና 189 ዓመት ባዲማ ሰብ ዘየብላ ጥራይ ዓዲ አራዊት ዱር ፀሊም ነበረት ።

ደሐር ብዘበን ሐፀይ ዮሐንስ ፃዲቁ ከደ ዓቢይ ሰብ ዝነበሩ አቡነ ተኸለየሱስ ዝበሀሉ ፡ ከም በሐድሽ ጠሪዖም ከም ቀደሙ ክምቲ ሐፀይ ዳዊት ዝሃብዎም ይመለሰ ልኩም የልዎም፡ከም ሐድሽ እትገደመን እትሰርሑን እታ ሽዑ ዝነ ነረት አብ ክሳድ ዳዕር ሰበይቲ ደጊያት ድብለየስ ጓል ጓሎም ንሐፀይ መልክሰገድ ጓል ተስፋይ ገረብ መደበይ ድሕሪ ሞት ሰብአያ ትገዝአ ምስ ነበረት ንደብረ አቡነ መርቆሬዎስ አስረሐቶ ።

ብድሕሪኡ ክዓ ደጊያት ማሞ ፀዓዘጋ ብዙሕ ሕያብ ንዋየ ቅዱሳት ስጋብ ሉሚ አብ መሳቕሎም ደጊያት ማሞ ፀዓዘጋ ይብል ፡ ክምኡ'ውን ኣምቤት ሰበነ ገርግሥ ድሕሪ ሞት ሠብአየን አብ ደብሪ እየን ዝመንኰሳ ንሰን ከዓ ብዙሕ ሀያብ ዘይርሳዕ ገበራሉ ፡ መቃ ብረን ግና አብዚ ቤተ ክርስቲያ ፀዓዘጋ እንዳ ገርጊሽ እዩ ።

ምዕራፍ ፲፫ ።

ወለዶ ራእሲ ደገናይ ።

ደገናይ መሠረት ወለድኡ ክብ ዓጋመ ወዲ ሹም ዓጋመ አውዓሎም እኸሐዶም ሐዋ ንሹም ባሕራ እዩ ፡ ሹም ባሕራ ንእሽቶ ሐብቱ እያ ፡ ንሳ ዝፈረየቶም ከአ ከምቲ አብ ቅድም ተጠቒሹ ዘሎ ፡ ናብ ክንድሽሕ አትያ ንትምዝአ ዝፈረየት እያ ።

ንሱ ራእሲ ደገናይ ተባሂሉ ናብዚ ሕጂ ሽሬ ዝበሃል ምድሪ ክብ ዓጋመ መጺኡ ምስቶም አብኡ ዝነበሩ ኩናማ ተዋጊኡ ስዒሩ ንሒመራ ንታሕቲ የህዲምዎም ተመ

ሊቕ ፡ ከምዘሎ ምድሪ ሽሬ ሒዞ ተቐመጠ ፡ ንሳቶም ከአ ሽዑ ምስ ለቐቑ አብዚ ሕጂ ዘለውዎ በረኻ በረኻ ወሰን ተኸዘን አብ ከባቢኡን ስጋብ ሎሚ ዝርአዎ አለዉ ።

ደጌናይ ፈለማ አብ እንዳ ስላሴ ማይ ሽሩ ቤት ጭርቆስ ተቐብረ ፡ ቅድሚ ሙማቱ ንምድሪ ሽሬ ጠቕሊሉ ምስ ሐዘ ደጌናይ ንሐደ ንአሃዱ አንበሳ ወለደ ፡ አሃዱ አንበሳ ከአ ንደጊያት ዘርአብሩኽ ወለደ ፡ ደጊያት ዘር አብሩኽ ንፃት ወለደ ።

ሽሞም ከአ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ፩ይ ንአዝማች ረዳእን — ፪ይ ንዳግማዊ አሃዱ አበሳን — ፫ይ ንተኽላይ ምልምን — ፬ይ ንዘአማንን — ፭ይ ንአስገደ ጸጋይን — ፮ይ ንአቶሹምን ፡ ከምዚሎም ፮ተ የሕዋት ዝፈረዮም ፡ ዝሐዝዎ ምድርን ሽማቶምን ከብዚ ንታሕቲ ንገልጾ አሎና ።

<u>፩ይ አዝማች ረዳእ</u> ፡ ንዓዲ ራእሲ ባሪኡ ዝፈረዩ እዩ ።

<u>፪ይ ዳግማዊ አሃዱ አንበሳ</u> ፡ ንዓዲ ጕሸላ ንዝዛ አቶ ከሕሱን ዝሐዙ ዝፈረዩ እ፦ ።

<u>፫ይ ተኽላይ ምልምል</u> ፡ ጥቓ እንዳ ስላሴ ዘላ ዓዲ ግድድ ትበሃል ዝፈረዩ እዩ ።

<u>፬ይ ዘአማን</u> ፡ ከአ ናብ ስማ ዓባቕ ኰይኑ ነዚም ሕጂ አብኡ ዘለዉ ፈረዩ ።

<u>፭ይ አስገደ ጸጋይ</u> ፡ አብ አስገደ ኰይኑ ነዚም አብ ምሉእ አስገደ ዘለዉ ፈረዩ ፡ ስጋብ ሎሚ ደቂ አስገደ ጸጋይ ይበሃሉ አለዉ ።

<u>፮ይ አቶሹም</u> ፡ ንሳሙኤልን — ንገብረ ማርያምን ንፀት ወለደ ፡ ካብዚአም እቲ ሐደ ገብረ ማርያም ንአርቃዲዎስ ወለደ ፡ አርቃዲዎስ ከአ ንመዝራእት ክርስቶስ ወለደ ፡ መዝራእት ክርስቶስ ከአ ንወዳጅ ወለደ ፡ ወዳጅ ከአ ነ፬ተ ወለደ ።

ሽሞም ከአ ከምዚ ዝስዕብ እዩ ፡ ፩ይ ንደጊያት ዮሐንስን — ፪ይ ንደጊያት ተስፋይን — ፫ይ ንደጊያት በስልዮስን — ፬ይ ንእምበይተይ ወለተ ድንግልን ወለደ ፡ ከምዚ ሎም ፬ተ ደቂ ወዳጂ ይበሃሉ ነበሩ ።

ካብዚአቶም ከንቲባ ዮሐንስ ንአቶ ፋሲል ወለደ ፡ አቶ ፋሲል ከአ ንወይዘሮ ገለላ ዊት ጓል ራእሲ ሚክኤል ስሑል የእትዩ ንቃለ ክርስቶስ ወለደ ፡ ቃለ ክርስቶስ ከአ ንወይዘሮ ወርቅ ውሃ ወለደ ፡ ወይዘሮ ወርቅ ውሃ ከአ ናብ ሹም ተምቤን ወልደኪዳን ተአትያ ንሹም ተምቤን ምርጫ ወለደት ፡ ሹም ተምቤን ምርጫ ከአ ንንጉሥ ነገሥት ዮሐንስን — ንልጅ ጉግሳን — ንደጊያት ማሩን — ንልጅ ሐጐስን — ንእቴጌ ድንቅነሽን ወለደ ።

እምበይተይ ወለተ ድንግል ጓል ወዳጅ ምንአሱ ንደጊያት በስልዮስ ናብ አቶ ጸምሩ ዓረዛ ተአትያ ንገብረመስቀል ዓቢ ወለደት ፡ ደጊያት ተስፋይ ወዲ ወዳጅ ዝፈረ ዮም አብ ማይ ድማስ አለዉ ፡ እቲ ሣልሳይ ወዲ ወዳጅ ደጊያት በስልዮስ ዝፈረዮም አብ ዓድዋ አለዉ ፡ ዝበዝሑ አብ ዓዲ አቡንን እብቲ ከባቢኡን ዓዲ ደጊያት በስል ዮስ ይበሃሉ ።

ዘርኢ ሳሙኤል ወዲ አቶ ሹም ሐው ገብረ ማርያም ክልቲአም ደቂ አቶሹም ማናቱ እዮም ፡ ገብረ ማርያም ዝፈረዮም ካብዚ ንላዕሊ ዝገለጽናዮም እዮም ፡ ሕጂ ግና

ዘርኢ ሣሙኤል ዝፈረዮም ነመልከት አሎና ፡ ሣሙኤል ንዘሥላሴ ወለደ ፡ ዘሥላሴ ከአ ንደጊያት አስገዶም ወለደ ፡ ደጊያት አስገዶም ከአ ብፍቓድ ሀፀይ በካፋ ፡ ንጓል ደጊያት ዘርአብሩኽ ዓዲ መንጉንቲ አዲአ ጓል ልዕልቲ ሰብለወንጌል ጓል ሀፀይ ፋሲል ዝወለደታ ንሰበንጊዮርጊስ ጓል ሐብታ ዝወለደታ ጓል ወለተጊዮርጊስ ወይዘሮ ቅድስት ክርስቶስ የእትዩ ንጃንጥራር ስፋንን — ንአቶ ሕዝቅያስን ንፀተ ወለደ ።

ካብዚአም አቶ ሕዝቅያስ ንአቶ ዮሐንስን — ንአቶ ጊዮርጊስን ወለደ ፡ አቶ ዮሐ ንስ ከአ ንአቶ ስእለ ክርስቶስ ወለደ ፡ አቶ ስእለ ክርስቶስ ከአ ንአቶ ድራር ወለደ ፡ አቶ ድራር ከአ ንጓል ራእሲ ሚክኤል ስሑል ወይዘሮ ፀዳል የእትዩ ንደጊያት ሕዝቅ ያስ ሽሬ ወለደ ፡ ደጊያት ሕዝቅያስ ከአ ንአቶ ስራቤልን — ንወይዘሮ እንግዲህን ወለደ ፡ ካብዚአቶም አቶ ስራቤል ዝፈረዮም አብ ማይ ትዋሩን አብ ክልእዊን አለውዎም ።

ዘርኢ ወይዘሮ እንግዲህ ፡ ወይዘሮ እንግዲህ ነዝማች ባሪኡን — ንአቶ ጸዳሉን — ንወይዘሮ ገዛችንን ወለዳ ፡ ወይዘሮ ገዛችን ናብ ባሩኻ ናብ አቶ ጸምሩ ተአትዩን ንደጊ ያት ሐንስ ወለዳ ፡ ደጊያት ሐንስ ከአ ንደጊያት አብርሃን — ነዝማች ገብረ መድህንን ወለዱ ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም አብ ባሩካን አብ ሰለኽለኻን አብቲ ከባቢኡን አለዉ ።

አዝማች ባሪኡ ንደጊያት ተሰማን — ንባላምባራስ ኪዳኔን — ነዝማች ወልደኪ ዳንን — ንልጅ ወልደጊዮርጊስን — ንባላምባራስ ውብሸትን ወለዱ ፡ እዚአቶም ዝፈረ ይዎም አብ ማይ ትዋሩን አብ ዓቃብ ስዓትን አለዉ ዘርአም ፡

አቶ ፀዳሉ ሐው አዝማች ባሪኡ ንደጊያት መንገሻን — ንደጊያት ወልደ አረጋይን ወለዱ ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም ምስ ደቂ ሐወቡአም አብ ዓደቀ ማልኸን አብ ከባቢ ሰለኽለኻን ዘርኢ ክልቲአም የሕዋት በርክት አለዉ ።

ዘርኢ ሕዝቅያስ ወዲ ጃን ጥራር ስፋኑ ፡ ንሱ ዝፈረዮም ዓዲ ራእሲ ባሪኡ አብ ዓደ ንቀጠ አድጊ ፡ለዉ ፡ ካብ ረዳእ'ውን አለዎም ወለዶ ፡ ናብ ዓነከስ አድጊ ዘለዉ ።

ዘርኢ ወይዘሮ ወለተድንግል ጓል ወዳጅ ፬ይቱ ንደጊያት በስልዮስ ምዕባዩ እያ ንሳ ከአ አብ ፀምሩ ተአትያ ንገብረመስቀል ዓቢ ወለደት ፡ ገብረመስቀል ዓቢ ከአ ንጓል አቶ መንግሥቱ ወይዘሮ ለተየናስ በዓልቲ ደኰንቢያ ዘይደኰሎም የእትዩ ንወይዘሮ ትሻልን — ንወይዘሮ ትምቀርን — ንልጅ ጊጋርን ካብ ሐንቲ ወለደ ፡ መሊሹ ከአ ካብ ክልእ ንአቶ ወንደፍራሽን — ንወይዘሮ ሳንዱን ወለደ ፡ መሊሹ ከአ ካብ ሣልሰይቲ በዓልቲ ዓዲ ጐዳኢ ወይዘሮ ለተንጉሥ ጓል ከንቲባ ሥብሐቱ ንአቶ ገብረጻዲቕን — ንወይዘሮ ምቁርን — ንወይዘሮ ሽሹን — ንወይዘሮ ? — ንአቶ ወንድ ወሰንን ወለደ ፡ አቶ ገብረመስቀል አብ ኵልኹሎም ፲ተ እዮም ዝወለደ ።

<u>ዛንታ እኖ ራእሲ ሚካኤል ።</u>

ሐደ ጊዜ አዛዥ ያዕቆብ ዝብሃሉ ዓብይ ዓዲ ሰብ ነበሩ ፡ ብዘበኖም ግብሪ ኰነ ፡ ናይ ቤተ ክርስቲያን ወሃባይ ፡ ሐደ መዓልቲ አብ ዓዶም ጥቓ እንዳብ ገረማ ዘላ ዓዲ አብኤ ኰይኖም አብ ሕፃብ ዓላቡ ዘለቅሕዎም ዝኾኑ ለገሙምቲ ኵሎም ተአኪቦም ክቋትልዎም

ምስ ሐሰቡ፡ ንሰም ከአ አመጻጽኦአም ርእዮም ምሒረ አሎኹ ኢሎም አብታ ሰውሒ ረጊሞም ንገዝአም ንሰጐምቲ ከዱ ።

ሐንፂ ጓሎም እሸተ ማርያም ዝሽማ ሽዑ በአ ሰይቲ እታ ጓሎም ካብ ክልአ ሰብ ሕዑ ሐንፂ ጓል ነበረታ'ሞ፡ አቶ ሕዝቅያስ ንሐማሴን ክሐልፉ አብ ገዝአም ተጋይሾም፡ እታ ጓል ከአ ቢሂጋቶም ናብ ሕልፍኝ መድሐኒት ከተቅምሰም (ከተስትዮም) ኢላ ተራ ኸበቶም እሞ፡ ንራእሲ ሚካኤል ጠንሰት'ሞ፡ አብ እንዳ ቡአ ምስ ወለዶቶ ናብ ድግና ዝበሃል ዓዲ አብ ናዕዴር ተማኺራ ንንዳቡኡ ምስ መንዒት ሊኢ'ኽ የዕበዮቶ፡ ደሐር ግና ሊኢ'ኽ እንዳ ቡአ አምጽኦቶ'ሞ፡ እቶም ዓበይቲ ንእዛኸ ያዕቆብ ነገርዎም፡ ንሰም ከአ አዚዮም ሐዘኑ፡ ከምዚሎም ከአ ረገምዋ እንተኸነ አብ ሸውዓት መዓልቲ እንተዘየሎ፡ አብ ሸውዓይ ወርኂ ይቕሰፍኪ ኢሎም ረገምዋ፡ ንሳ ከአ ሰውነታ ተሰላሊዓ ሞተት ።

እዚ ዅሉ ክኸውን ከሎ እቲ ሒማአ ተዓረቕኒ ኢሉ ይልምና ነበረ፡ ስለምንታይ ቃል ኪዳን ስለ ዝዓበዮ ይብሃል፡ አቡአ አዛኸ ያዕቆብ ንዑኡ ነቲ ቈልዓ ግን ወራሲ የይ ይኹን ኢሎም አውረስዎ፡ ሽዑ ከአ ሚካኤል ተብሀለ፡ ምስዓበዩ ደርሆ ዝሐረ ደሉ ምዑ ክንኩ፡ ጤል ዝሐረደሉ ነብሪ ክንኩ፡ ላም ዝሐረደሉ አምበሳ ክንኩ እናበለ በብቕሩብ እናዓበየ ከደ ።

ራእሲ ሚካኤል ምስ ዓበዩ ።

ምስ ዓበዩ ንወይዘሮ ፀዓልን — ንወይዘሮ ገላዊትን ወለዱ፡ ወይዘሮ ገላዊት ናብ ፋሲል ወዲ ገብረማርያም ተአትየን ንወይዘሮ ወርቅነሽ ወለዳ፡ ንሰን ከአ ንሹም፡ ተም ቤን ወልደኪዳን ወለዳ ።

ወ ለ ዶ ደ ቂ ዳ ሽ ም ።

እዘም ደቂ ዳሽም ካብ ሜሉቕ ምስ ደቂ ዘርኢሰናይ (ደርስነይ) ቀረናኹዶ ዘለዉን አፍደዩ ዘለዉን አሕዋት ኢና (ማለት ነገዶም) ክበና እዮም ይብሉ ።

ዳሽም ንተኽለሰንበት ወለደ፡ ተኽለሰንበት ንግርሚ ወለደ፡ ግርሚ ንዳሽም ክል አይ ወለደ፡ ዳሽም ክልአይ ንዓንዱን — ንገብሩን ወለደ፡ ካብዚአም ፪ተ አሕዋት ዓንዱ ንተኽስተብርሃን ወለደ፡ ተኽስተብርሃን ንሐጺርን — ንሽሀይን — ንዑቕቢትን ወለደ፡ ካብዚአም ሐጺር ንሀብጨንን — ንተኽለጨንን — ንነገደጨንን — ንተስፋጨንን ወለደ፡ ካብዚአም ሀብጨን ሐድጊ ዘይብሉ ፀኒቱ፡ ተኽለጨንን — ነገደጨንን — ተስ ፋጨንን ዝፈረይዎም አብ ደቂ ዳሽም አለዉ፡ ካብዚአም ዝወጽኡ ድማ አብ ዓዲ ተክ ላይ እንዳ ዑቕቢት አለዉ፡ ክምኡ'ውን አብ ማይ አልበ አብ ማይ ሐርሽ አብ ሐበላ አብ ሀብረ ሀማርብን አብ ክልአ'ውን ንግር ደቂ ዓንዲ አለዉ ።

ዘርኢ ገብሩ፡ ገብሩ ንሽማንጉሥ — ንሽም — ንሰላብ ነዚአም ሰለስተ ወለደ፡ ካብ ዚአም ሽም ንሽሐቕን — ነድኪመን ወለደ፡ እዚአቶም ዝፈረይዎም አብ ከብዲ ዓዲ

አለዉ ። ሽማንጉሥ ዝፈረዮም ገለ አብ ፀዓዘጋ ገዛ ዓዲ ጭት ዝብሃል አለዉ ።

ሰላብ ንዘርኡን — ንተስፋስላሴን — ንዑቕባስላሴን ወለደ፡ እዚአም ዝፈረይዎም አብ ከብዲ ዓዲ መቖርከ ይርከቡ አለዉ ።

ኩ ና ማ ደ ቂ ን ጉ ሠ ባ ዜ ን ።

መሠረት ዓሌት ኩናማ ደቂ ንጉሠ ባዜን ከምዚ ዚስዕብ እዩ፡ ፩ይ ኩናማ ማርዳ — ፪ይ ኩናማ ቲካ — ፫ይ ኩናማ ላክቱኩራ — ፬ይ ኩናማ ባርካ፡ ዝብሃሉ ደቂ ንጉሥ ባዜን እዮም፡ አብ አሱሱም እዚአቶም ተዋጊአም ካብ ላዕሊ አልቀቕዎም፡ እዚአም ዝፈረይዎም አብ ባረንቱን ቱኩምቢያን ባሸኳን ሻምብቆን ኡጋሮን እምኒ ሐጀርን ስጋብ አድያቦን ወልቃይትን ዓዲ ጫርን አለዉ ።

እዚአም ስጋብ ፲ሽሕ ዝበጽሑ ናብ ትሕቲ ዓድያቦ አሸረሊና ቢያራ መተተብ ዝብሃል ዓዲ አለዉ፡ ቋንቋአም ድማ ኩናማ ይብሃል፡ ሃይማኖቶም ክርስቲያን፡ ዝበዝሑ ፀተ ደቂ ደቂ ንባዜን ንጉሥ ይብሃሉ፡ ዋና ከተምአም ድማ ባረንቱ እዩ ።

ም ዕ ራ ፍ ፸፱ ።

ውግእ ሀፀይ ምኒልክ ምስ ጣልያን ።

ፈለማ ራእሲ መንገሻ ወዲ ሀፀይ ዮሐንስ አብ ኳዓቲትን አብ ሰንዓፈን ምስ ጣል ያን ተዋጊአም ተሰዕሩ፡ ብድሕሪ እዚ ከአ አብ እምባላጀን መቐለን፡ እቲ ናይ ጣልያን አዛዚ ሠራዊት ወይ ከአ አዝማች ዝነበረ ጀኔራል ባራቴሪ ምስ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዕርቂ ደአምበር ውግእ ምግባር አይክእልን ኢሉ ንመንግሥቲ ኢጣልያ ብሰፊሑ ጽሒፉ ልኡኽ ለአኸ፡ ግናኸ በቲ ሽዑ እዋን ዝነበረ ቀዳማይ ሚኒስተር ሐደ ጊዜ እኳ ይኹን ተዋጊእኹም ከይሰዓርኩም ሽም ኢጣልያ ከየሐደስኩም ክልተ ዲል ኰይንኩም ክሎኹምሲ ዕርቂ እንተ ገበርና ሽምና እናሐሰረ ክኸይድ እዩ፡ ንሕና ከአ እናተደፈርና ክንነብር ኢና ዝብል ምላሽ ሰደደ ።

ጀኔራል ባራቴሪ ከምዚ ዝብል ቃል ምስተቐበለ፡ ንሱ ድማ ከምቲ ዝነበሮ አዝማች ኰይኑ እናተረፈ፡ እቲ ዝነበረ ናይ ውግእ ሠራዊት አብ አርባዕተ ክፍሊ መቐሎ፡ ፩ይ ክፍሊ አብ ትሕቲ ጀኔራል አሪሞንዲ፡ ፪ይ ክፍሊ አብ ትሕቲ ጀኔራል ዳቦርሚዳ፡ ፫ይ ክፍሊ አብ ትሕቲ ጀኔራል ኤለና ኪኸውን ተመደበ ።

ካብዞም ፬ተ ጀኔራላት እቶም ክልተ ቀዳሞት ናናይ ገዛእ ርእሶም ሠራዊት ሒዞም ብራዕዮ ዝበሃል መኻን አቢሎም፡ ብየማንን ብጸጋምን እናኸኑ ንዓድዋ ክዘምቱ ተበ ገሱ፡ እቲ አብ ትሕቲኡ ወታደራት ደቂ አባት ዝነበርዎ ከአ ናብ ዓራሩ እተብሀለ መኻን ሐሊፉ ክጽበ ዝብል ትእዛዝ ተቐበለ ።

ካብቶም ፬ተ ጀኔራላት እቶም ፫ተ ከምዚ ጌሮም ተሰለፉ፡ እቲ ጀኔራል ኤለና ዝመ

[illegible] ሠራዊት ፍቅዱ ክብ ፳ሺሕ ሰብአይ [illegible] ፡ ለዚ አብ አርባዕተ መድፍዕ ክአ ነበርዎ ።

በዚ ጊዜ እዚ ጃንሆይ ሀፀይ ምኒልክ አብ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ገብርኤል ብአቡነ ማቴዎስ ናይ ቅዳሴ ሥርዓት አቍዲሰም ምስወጹ ክምዚ ዝስዕብ ጌሮም ሠራዊቶም ንው ግእ አሰለፉ ፡ ፩ይ ግርማዊ ንጉሠ ነገሥት ሀፀይ ምኒልክ አብ ጥቓ ዓድዋ ዓዲ ማሕለኽ ዝበሃል ምስ ፴ሺሕ ሠራዊት ተሰለፉ ፡ ፪ይ እቴጌ ፀሀይቱ አብ ትሕቲ ዳግማዊ ምኒልክ ዝንበርዎ ስፍራ ክብ ፩ሺሕ ንላዕሊ ተሰለፉ ፡ ፫ይ ብሸንኽ ጸጋም ዳግማዊ ምኒልክ ማይ ጓን አብ ስግር ሩባ ፡ ንሰም ፊተውራሪ ገበዮህ ምስ ፯ሺሕ ወታደራት ንውግእ አተዉ ፡ ፬ይ ንጉሥ ተኽለ ሃይማኖት ምስ ፫ሺሕ አብ ማይ ጓን ተሰለፉ ፡ ፭ይ ብሸንኽ የማን ጃንሆይ አብ ማይ ደላዕታ ፡ ራእሲ ወሌ በዓል የጁ ምስ ፫ሺሕ ወታደራት ተሰለፉ ፡ ፮ይ አብ ሠናይ ቀባዖት አብ እንዳ ሚካኤልን ራእሲ ሚካኤል ዓሊ ምስ ፫ሺሕ ርእሶም ተሰለፉ ። ፯ይ አብ ዓዲ አቡን ልዑል ራእሲ መኰንን ምስ ፳ሺሕ ሠራዊት ተሰለፉ ፡ ፰ይ አብ እንዳ ማርያም ሸዊቶ ራእሲ መንገሻ ዮሐንስን ራእሲ አሉላ አብ ነጋን ራእሲ ሐጐስን ምስ ብዙሕ ሽሕ ርእሶም ፍቕዶም ዘይተፈልየ ሐጅም ንኲናት ተሰለፉ ፡ ፱ይ አብ እንዳ ማርያም ሸዊቶ ዋግ ሥዩም ጓንጉል ምስ ፮ተሽሕ ርእሶም ተሰለፉ ፡ ፲ይ ራእሲ ሰብሐትን ክልአት ክአ በዓል ራእሲ ወልደ ሚካኤል እኒ ደጊያት ተፈሪ ክብ ጣልያን ተፈልዮም ምስ ፫ሺሕ ርእሶም ተሰለፉ ።

ሠራዊት ኢትዮጵያ ኵሉ ኵሎም ፸፫ ሽሕ ዝኸውን ዕጡቕ ጅግና ሕዝቢ ክምዚ ሎም ነቶም ጸላእቶም ጸብለል የልዎም ፡ ብጀካ እዞም ፍቕዶም እተፈልጠ ማእለያ ዘይብሎም በብርእሶም ዋልትአምን አሳይሮምን ኲናቶምን ሒዞም አብርቲዮም ክዋግኡ ውዓሉ ፡ ክብአቶም እኳ እኒ ደጊያት ውቤ ተሰማ እኒ ቢትወደድ አጽናፌ እኒ አፈ ንጉሥ ነሲቡ እኒ ደጊያት ገሠሠ እኒ ሊቀ መንኳስ አድነው እኒ ብጅሮንድ ከተማ እኒ ፊተውራሪ ሃብተ ጊዮርጊስ እኒ አዛዥ ወልደ ገብርኤል እኒ ደጊያት ወልደ ገብርኤል እኒ ባሻይ ተአምራት እኒ አዛዥ አማኑኤል (ደሐር ቢትወደድ ዘበሉ) ክምኡ'ውን ክብ ሐማሴን ብዙሐት ዓበይቲ ምስ ንጉሦም ወዓሉ ።

እቲ ኲናት ብየካቲት ፳፫ ፲፰፻፹፰ ዓመተ ምሕረት ሰንበት መዓልቲ ተጀምረ ፡ ክብ ሠራዊት ሐበሻ እቲ ፍልም ዝገጠመ ዕዉት ዝኾነ ጅግና ጠቕላሊ አዛዚ ፊተውራሪ ገበየሁ ነበረ ። ጠቕላሊ ሐለቓ ሠራዊት ጣልያን ከአ እቲ ጀኔራል ፈለማ ደቂ አባት ዓሳክር ክገጥሙ እዘዘ ውግእ'ውን ተጀመረ ። ግናኸ ብድሕሪኡም ራእሲ መንገሻን ራእሲ ሚካኤልን ዋግ ሥዩም ጓንጉልን ሐደጋ ወዲቖም ብጥይት ቐተልዎም ፡ ክብአቶም ዝበዝሑ አብ ጐላጉል ሬሳን ንሬሳን ዝሕዝሕ አበልዎም ።

እቶም ዝተረፉ ግን ተስፋ ቈሪጮም ተማረኹ ፡ እቶም ትርፋፍያ ሃዲሞም ናብ ጀኔራል አሪሞንዲ ተመልሱ ። ሠራዊት ኢትዮጵያ ክአ እናፈከሩን እናጨደሩን ንቕድሚት ገጾም ይደፍኡ ነበሩ ፡ አብ ንጉሥ ስፍራ ጐሰስ ዝበሃል ክምብሐድሽ ምስቲ ዝሃድም ዝንበረ ኲናት ገጠሙ ።

እቲ ሠራዊት ጸላኢ ብሐደ ሸንኽ ሃዲሙ ክወጽእ አይክአለን ፡ ብርቱዕ ጸድፊ ዓገቶ እሞ ተስፋ ቈረጸ ፡ በዚ ሰዓትዚ ዝሞተ ብሐዳፍኡ ማእለያ አይነበረን ፡ እቲ ሬሳ ጸላኢ ከአ እዚዩ ዘሰክሕ አብረርእሲ ንብምድራ ሬሳን ንሬሳን ተኸዲና መርገጽ እግሪ አይነበራን ፡ አብዚ መንንዚ እቶም ዕዉታት ዝኾኑ ጅግናታት ፊተውራሪ ገበየሁን ቀኛዝማች ታፈሰን ብትብዓት ልቦም ክብ ሠራዊቶም ተፈልዮም ጉራዴ መሊሖም እናጨደሩ አብ ማእከል አትዮም አልቦ ዕጽድ ወፀልዎም ፡ አብ መጠረስትኡ ብጥይት ተወቒዮም ክልቲአም አብ ጐሰስ ሞቱ ፡ ወታሀደር ሐበሻና ግና ብጅግንነትን ብደሞምን ንትውልዲ ትውልዲ ቅያት ሐደጉ ።

ጃንሆይ ክአ በሎ እናበሉ የታብብዑ ነበሩ ፡ እቴጌ ፀሀይቱ ክአ ከም ወዲ ተባዕታይ አብ ፈረስ ተወጢሔን አብቲ ባርዕ ኲናት አትየን ይዝምብያ ነበራ ፡ እቲ ብእኤን ዝምዓን ማይ ንዝጸምኤ ማይ እናስተያን ክምዚ ዝበለ ናይ ጅግንነት ግብሪ ንውሉድ ወለዶ ዘይርሳዕ አርአያ ዝኸውን ሥራሕ ክፍጽማ ወዓላ ።

ሊቀ መንኳስ አባተን ራእሲ አሉላ አብ ነጋን ደጃች ባሻህ ብጅሮንዲ ባልቻን አርባዕቲአም እዚአቶም ዝወዓልዎ አዚዩ ዘስተንክር ዝኾነ ጅግንነት ብጠበንጃን ብመድምዎም አተዉ ፡ እቲ ተኹሲ ከም ዝናብ ይወርድ ነበረ ፡ መሊሾም ክአ ብፈረስ ጥሒሶ ጣልያን ክአ እቲ ሐጅዎ ዘሎ ሕዝቢ ሠራዊት ሐበሻ አዚዩ ብርቱዕን ደፋርን ዝነፍዕን ምኳኑ ምስረአዩ ገለ ፩ተ ሰዓት ምስተዋግኡ ፡ ንድሕሬት ገጾም ምህዳም ጀመሩ ፡ እቲ የማን ጸጋም ዝሻላበብ ዝነበረ ሠራዊት ኢትዮጵያ እናርከበ አጽዋሮም እናገፈፈን እና ማረኸን እናቐደመ ክአ ምህዳም ከልአም ።

እቲ ጀኔራል አልበርቲኒ ክአ እታ ተወጢሑዋ ዝነበረ በቕሊ ብጥይት ተወቒዓ ምስ ወደቐት ፡ ማሪኽም ናብ ሐለቕአም አወፈይዎ ፡ ክምዚሉ እቲ ሐደ ክፍሊ ውግእ ወደቐ እቲ ክልአይ ክፍሊ አብ ራዓዮ ዝበሃል መኸን ፡ ሠራዊት ጸላኢ ጀኔራል ኤለና ፣ ክብ ሰዓት ፩ተ ስጋብ ሰዓት ፱ተ በርቲዑ ክዋጋእ ምስ ወዓለ ፡ በቲ ክልአ ክፍሊ ዝነበረ ጀኔራል አሪሞንዲ ሞይቱ ተረኽበ ፡ ብድሕርዚ ክአ አብ እንዳ ማርያም ሸዊቶ እቲ ተሪፉ ዝነበረ ሠራዊት ጣልያን ተአኻኺቡ ክብቲ ዝቐደመሲ ክምብሐዲሽ ዝበርትዔ ኲናት ገጠመ ፡ መጠረሽትኡ ግና ክልቲአም ክክብ ሰፈሮም እናወጹ ብትሕዘ ተዋግኡ ።

ሠራዊት ሐበሻ ክአ ብጕራደ ዝኸእሎም ክምዘየልበ ዝገልጽ አብነት ክህቡ ወዓሉ ፡ ንጀኔራል ዳቦርሚዳ ክአ ሐደ ጅግና ብጥይት አፍልቡ ምስ ደርገመሉ ሐነግ ኢሉ ወደቐ እሞ ፡ ብጽምኢ ማይ ጊዒሩ ሞተ ። ብድሕርዚ ዓቕሎም ምስ ጸበቦም እቶም ሠራዊቱ ጠበንጃአም ንምድሪ አፉ እንዳደፍኡ ክማረኹ ወዓሉ እሞ ፡ ሠራዊት ኢትዮጵያ ናይ ዓወት ዘውዲ ክደፍእ ተረኽበ ።

ካብ መጀመርታ ስጋብ መጠረሽታ ዝሞቱ ሠራዊት ጣልያን ፰ሽሕ ገለ ክአ ፯ሽሕን ቚን ዝብሉ አለዉ ፡ ምስኡ ዝነበሩ ደቂ ዓዲ ባተብዙቕ ፪ሽሕ ምውታት እዮም እተማ

ረኙ ጣልያን ከአ ፸ሽሕን ፩፻ትን እዮም ፣ ፫ መዳፍዕ ፣ ብዙሕ ማእለያ ዘየብሉ ጠበናጁ ካብ ወገን ኢትዮጵያ ዝሞቱን ዝቘሰሉን ኵል ኵሎም ፲፩ሽሕ እዮም ተባሂሉ ይንገር ። ወታደራት ጣልያን ዝሞቱ ሞይቶም ዝተረፉ ትርፋፍያ ዝበሃሉ ተባታተኖም ሃገዲሞም ንጓዲ ቀይሕ አቢሎም አተዉ ።

እብዚ ምህዳም እዚ ከአ ጀኔራል ኤለና ዝበሃል ብጥይት ቈሰለ ፣ ብድሕርዚ ሠራ ዊት ሐበሻ ስጋብ መረብ አሳጊሮም ንዓድዋ ተመሊሸም አብ ትሕቲ ጃንሆይ ኵይኖም ነቲ ዓወት ዝሃበ አምላኽ ምስጋና አቕረቡ ፣ ብድሕሪኡ ከአ ፍርዲ ንምርኰኛታት ተጀ መረ ፣ ጣልያንን ዓረብን ምሕረት ተገብረሎም ።

አብዚ ውግእ እዚ አይተ ውዓሎም በዓል እንክጨው ምእንቲ ንዓዱን ንሃይማኖቱን ከም ሰላይ ኰይኑ ፣ ብዲፕሎማሲ ካብ ሽሕ አጽዋር ዝሐዙ ወታደራት አዚዩ ዝበለጸ ስራሕ ጅግንነት ፈጸመ ። እቶም እተማረኹ ጣልያንን ዓረብን ፣ መብልዕን መስተን ረኸቡ ፣ ብድሕሪ እዚ አብ ዓለም እዚ ዝገርም ዓወት ኢትዮጵያ ምስተ ሰምዔ ካብ ሊቀ ጳጳሳት ብፁዕ ወቅዱስ ጳጳስ ልዮን መበል ፲፫ተ ቍጽሪ ክብአም ሐደ ልማኖ ዝሐዘ ጽሑፍ ናብ ዳግማዊ ምኒልክ ንጉሠ ነገሥት መጸ ።

እቲ መልእኽቲ ከአ ከምዚ ዝስዕብ ነበረ ፣ ይብጻሕ ናብ ሐያል ካብ ሐያላት ናይ ኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት ዳግማዊ ምኒልክ ሰላም ንዓኹምን ነቲ ዕዉት ሰራዊትኩምን ይኹን ፣ በቲ ክርስቲያን ዝኾነ ተግባርኩም ነዚ ዘቕርብ ዘሎኹ ልማኖን ምኽርን መር ሚርኩም ሠናይ ዝኾነ ግብሪ ክትፍጽሙ ይአምነኩም አሎኹ ፣ አምላኽ አብ ዘመተ ጸላእትኹም ደቂ ጣልያን የሕሊፉ ሂብኩም አሎ እሞ ፣ እቶም ምሩኻትኩም ዘለዉ ምሩ ኻት አብዛ ሃገር ኢጣልያ ዘለዋ በሽሐት ዝቝጸሩ እኖታቶምን የሕዋቶምን እንስቶ ምን ዝዓበየ ሐዘንን ጭንቀትን ድአ ይኸኑ እምበር ፣ ንግርማዊነቶምስ አብ ሐይልኹም ክነ አብ ዝናኹም ክነ ገለኳ ዝወስኹልኩም የብሎምን ።

ንሕና ከአ ከምቲ ካብ ጐይታና ኢየሱስ ክርስቶስ እተቐበልናዮ ሐደራ ከም ደቅና ጌርና ኢና እንናፍቖም እሞ ፣ ብሽም ቅድስት ሥላሴን ብድንግል ማርያምን ብስም እቲ እትናፍቕዎ ጐይታ ፣ ብዝፈጠነ ምሕረትኩም ክምትፍንዉልዩ ግበሩለይ ኢለ የማሕጽን ኩም አሎኹ ፣ ነዚ ዘቕረብኩልኩም ልማኖ ከም አረማዊ ክፉእ ሰብ ክይትሕሰምዎ ፣ ነዚ እንተዘየንበብኩም ናብ ቅድሚ ዓለም ነገሥታት ክይትርከቡ ፣ ከምኡ ከአ እዛ ወረቐ ትይ አብ መዝገብኩም ገልብጥዋ ምስክር እያ ፣ ንስኹም ብትገብርዎ ምሕረት ግብሪ ከአ ባዕሉ እቲ ርሕሩሕ ኵሉ ዝኽእል አምላኽ ክኽሕስኩም እዩ ።

ከምኡ ከአ ብዙሓት ዓበይቲ ሰባት ድማ አብ ዓለም ድምጾም ክብ አቢሎም ክል ዕሎኹምን ከመስግንኹምን እዮም ፣ ክብቶም አብ ቅድሚት ዝርከቡ እኳ ንሕና ኢና እዚ ናይ ልማኖ ቃል ተፈጺሙ ክንርኢ ብተስፋ እንዳ ተጸበና ልዑል እግዚአብሔር ከአ አብ ልዕሌኹምን አብ ልዕሊ ሕዝብኹምን በረኸቱ የውርድ እናበልና ናይ ወርትግ ጸሎትና ንገልጽ ፣ ልዮን መበል ፲፫ተ ሮማ ።

ጃንሆይ በዚ ካብ ጳጳስ ዝመጸ ቃል ፣ ነዞም አብ ኢዶም ዝርከቡ ምሩኻት ደቂ

ጣልያን ብቕልጡፍ ክለቅዎም አይክእሉን ፣ እንዳጉሃዩ ተስፋ ዘለዎ ደብዳቤ መልሱ ናብ ሊቀ ጳጳሳት ጸሐፉ ፣ ድሕሪ ሒደት እዋን ዳግማዊ ምኒልክ ዕርቂ አብ መንጎ ጣል ያንን ኢትዮጵያን ምስተፈጸመ ፣ ምሩኻት ደቂ ጣልያን ተማሒሮም ንዓዶም ተመሊ ሾም አተዉ ፣ እቶም ዝተማረኹ ጣልያን ፩ሽሕን ፯፻ትን እዮም ይበሃል ፣ አሽሓት ብት ብዙቕ ከአ ዓዶምን መንግሥቶምን ዝወግኡ ተዳሂሎም የአዳዎምን የአጋሮምን ሰአኑ ፣ ጣልያን ከአ ንመረብ ምላሽ ሕጂ ተቐመጠ ፣ በዚ ከምዚ ንሕና ሰብ ሐማሴን ጠፊእና ተረፍና ፣ ነዚ ኵሉ ሪኡ ሐደ ሰብአይ አስተንቲኑ ከምዚሉ ገጠመ ፤

ውሬሳው ካዛ ብድርቡሽ ምስ ፈረሰ
ንጉሥ ባሕሪ መጸ እንዳሐምበሰ
መድፍዕኒ ረኼትኒ እናተኵሰ
እልፊ ጭዋ ወደባት እናተሐበሰ
ነኺል ዝኢዱ ክመጽእ እዩ ትብሉና ቴድሮስ
ገና ፈጻይ ሕነ ክውለድ ዝበሃል ንጉሠ
ገጹ ከይረኤና ምድሪ መሰ
ባዕልኹም ትፈልጡ ሥላሰ ።

ኢሉ ሐደ ሰብአይ ድሕሪ ኵናት ዓድዋ ገጠመ ይበሃል ።

<u>ስለ ግርማዊ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ሐጺር ዛንታ ።</u>

ግርማዊ ቀዳማዊ ሀፀይ ኃይለ ሥላሴ ብ፲፰፻፹፬ ዓመተ ምሕረት ሐምሌ ፲፮ መዓ ልቲ ፣ ካብ ልዑል ራእሲ መኰንን ካብ ወይዘሮ የሺ እመቤትን ፣ አብ ሀረር አውራጃ አብ እጀርሳ ጎሮ ተወልዱ ፣ እእምርአም ንትምህርቲ ክፈቕደሎም ከሎ እዋን ፣ ብናይ ኢትዮጵያን ብናይ ፈረንሳውን ብትግሃት መንፈስ እዘውቲሮም ትምህርቶም ይቕጽሉ ነበሩ ፣ አብ መንጎ እዚ ዳግማዊ ምኒልክ ፣ ገና ወዲ ፲ተ ዓመት ዕድሜኦም ከለዉ ደጊ ያት ተፈሪ አበልዎም ፣ ብድሕሪ እዚ አቦአም ልዑል ራእሲ መኰንን ከለዉ ፣ ብ፲፰፻፺፰ ዓመተ ምሕረት ብ፲ተ መዓልቲ ወርኂ ጥሪ ብዕለተ ሰንበት ፣ ደጊያት ተፈሪ ተባሂሎም ተሸሙ ።

ንመጋቢት ፲፫ መዓልቲ ፣ ልዑል ራእሲ መኰንን ካብዚ ዓለም ብሞት ተፈልዩ ፣ ብድሕሪ እዚ ባዕሎም ዳግማዊ ምኒልክ ብዛዕባ ራእሲ መኰንን ብዙሕ ሐዘኑ ፣ ደጊያት ተፈሪ ከአ ትምህርቶም እናቐጸሉ ናብ ዳግዊ ምኒልክ ትምህርቲ ቤት ከለዉ ፣ ብ፲፱፻፪ ዓመተ ምሕረት ብምሉኡ ናይ አቡኦም ግዝአት ዝነበረ ፣ ናይ ሀረር ጠቕላይ ግዝአት ተሸሙ ፣ ብ፲፱፻፫ ዓመተ ምሕረት ኀል ኀሎም ንንጉሥ ሚካኤል ወይዘሮ መነን ብወ ርኂ ሰነ ናይ መርዓ ሥነ ሥርዓት ተፈጸመ ፣ ንእኤን ምሰአተዉ ፣ ብ፳፪ መዓልቲ ጥሪ ፲፱፻፭ ዓመተ ምሕረት ፣ ንልዕልቲ ተናኘ ወርቅ ወለዱ ።

ብድሕሪ እዚ ንራእሲ ተፈሪ ብአንደበቶምን ብትግሃቶምን አርሒቕምን አዕሚቕ ምን ዘስተውዕሉ ብምኳኖም ፣ ሕዝቢ ኢትዮጵያ ካብ ልቢ ተቐቢልዎም ነበረ ፣ ብድሕ

ርዚ ንግሥተ ነገሥታት ዘውዲቱ ንመንግሥትነት ክሕረያ ከለዋ ፡ ንሰም ክአ ልዑል አልጋ ወራሽ ናይ ኢትዮጵያ እንደ ራሴ ተብሂሎም ናይ አልጋውራሽነት መዓርግ ወርቂ ጋማ አሠሩ ፡ ብቅድሚ እዚ ልዑል አዝማች አሰፋ ወሰን ሐምሌ ፳ መዓልቲ ብ፲፱፻፫ ዓመተ ምሕረት ተወልዱ ፡ ብድሕሪኡም ክአ ሐምሌ ፲፰ መዓልቲ ብ፲፱፻፱ ዓመተ ምሕረት ልዕልቲ ዘነበ ወርቂ ተወልዳ ፡ ጥቅምቲ ፪ መዓልቲ ብ፲፱፻፲፪ ዓመተ ምሕረት ልዕልት ፀሀይ ተወልዳ ፡ ጥቅምቲ ፳ መዓልቲ ፲፱፻፲፯ ዓመተ ምሕረት ተወልዱ ፡ የካቲት ፳ መዓልቲ ፲፱፻፳፫ ዓመተ ምሕረት ልዑል መኰንን

ብ፲፱፻፱ ዓመተ ምሕረት ልዑል ሣህለ ሥላሴ ተወልዱ ። አብ ሰገሌ ንጉሥ ሚካኤል ገለ ፳ ሽሕ ዝአክል ሠራዊት እኽቲቶም ምስ ልዑል አልጋ ወራሽ ተፈሪ ተዋጊኦም ብብዝሒ ኃይሊ ደምሲሶም ፡ አልጋ ወራሽ ስዒሮም ንጉሥ ሚካኤል ኢዶም ሃቡ ፡ በዚ ክምዚ ድሕሪ ክንደይ ሕል ቂት እቲ ኩናት ተፈጸመ ። በድሕሪ ስዕረት እዚ ልዑል አልጋ ወራሽ ተፈሪ ምስቶም ጀጋኑን እሙናትን ዝሹሩ ገላውአምን መኳንንቶምን ብዓቢይ ዓጀብን ግርማ ዝመልአ ዓወትን ናብቲ ርእሲ ቑንዲ ከተማታት አዲስ አበባ ፡ ጥቅምቲ ፳፱ መዓልቲ ብ፲፱፻፱ ዓመተ ምሕረት ብዘስተንክር ሠልፊ አዲስ አበባ አተዉ ፡ ብድሕርዚ ብየካቲት ወርኂ ገበሩ ፡ ክምኡ ክአ ንሥርዓተ ንግሥና ዝኸውን ንመገድታትን ከምዚከፋፈል

ብየካቲት ወርኂ ፬ መዓልቲ አብ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ቅብዓተ መንግሥት ብዝግበአ ተቐቢሌን ናይ ኢትዮጵያ ንግሥተ ንግሥታት ዘውዲቱ ወለቱ ለዳግማዊ ምኒልክ ተብሂለን ዘውዲ ደፊኤን ሥርዓተ ንግሥና ተፈጺሙ ። አብቲ ዝፋን አበታተን ተቐሚጠን ፡ ንጉሥ ወልደ ጊዮርጊስ ናይ ንግሥነት መዓርግ ተዋሂቦም ንጐንደር ተሸሙ ፡ ብድሕርዚ ክአ ኢትዮጵያ አብ አፍሪቃ ብዝበለጸ ቀዳምነት እኳ እንተ ነበራ ምስ ዓለም ነገሥታት ዘራኽብ ማሕበር ስለ ሕዝበምን ዓዶምን ሐለዋ መድሕን (ሲኩሪቲ ኮሌክቲቭ) ዝብሃል ውዑል ብኽንደይ ተጋድሎ ደቂ አፍሪቃ ዘይረኸብዎ ዕድል ይግብአ አቢሎም አፍሪዶም ፡ ክብትን ናይ ዓለም ሕቡራት መንግሥታት ቀዳመይቲ ኩይና ብምርካብ ፡ ንዓለም አገሪምዎ አሎ ።

ብድሕርዚ ልዑል አልጋ ወራሽ ተፈሪ ንዓበይ ብሪታንያ መንግሥቲ እንግሊዝ ተለ አኢኹም ፡ እቲ ዘውዲ ሀፀይ ቴድሮስ ክብቲ ዝነበሮ መኻን መለስዎ ፡ ደድሕርዚ ክአ ብርሃንና ሰላም ናብ ኢትዮጵያ ፡ ነቲ ብብርኂ እናጸሐፍክስ ብዙሕ አሳልጠ ዘይህብ ብም ኹኑ ተገንዚቦም ማሕተም አምጺኦም ተኸሉ ። ብ፲፱፻፲፭ ዓመተ ምሕረት ሐዲሽ ወን ጀለኛ መቀጫ አቑሙ ፡ ደድሕሪኡ ክአ ብዙሐት ኤውሮጳውያን መምህራንን ሐኻይ ምን በብዓይነቶም አምጺኦም ጥበብን ዕውቀትን ከምዚሳፋፋሕ ገበሩ ።

ብ፲፱፻፲፭ ዓመተ ምሕረት ብወርኂ መስከረም አብ አራዳ ጊዮርጊስ አደባባይ ሐወ ልቲ ዳግማዊ ምኒልክ ዕፁብ ዝኸነ አቑሙ ፡ በዚ ዓመት እዚ ክአ ናይ ኢትዮጵያ ባንክ አቑሙ ፡ ክምኡ ክአ ሕገ መንግሥቲ አቑሙ ፡ ቅድም ኢሎም ብ፲፱፻፳፪ ዓመተ ምሕ ረት ራእሲ ጉግሣ ወሌ ሸፊቶም ንመጋቢት ፳፪ መዓልቲ ብዙሕ ሠራዊት ክብ ክልቲ

እም ተዋጊኦም ናይ ልዑል አልጋ ወራሽ ተፈሪ ወታደራት ስዒሮም ፡ ራእሲ ጉግሣ ወሌ ናብ ኩናት ሞይቶም ተረኽቡ ሃሕዝን እዩ ።

ራእሲ ጉግሣ ወሌ እምቢ ማለቶም በዚ ክምዚ ዋጋኦም ረኸቡ ፡ ነቲ ሕዝቢ ክአ ልዑል አልጋ ወራሽ ምሕረት ገበርሉ ። ንግሥተ ንግሥታት ዘውዲቱ አብ ናይ አበታ ትን ዙፋን ተቐሚጠን ፲፫ ዓመት ዝአክል ብርጎራጌ የከይድአ ምስ ነበራ ፡ መጋቢት ፳፬ መዓልቲ ብ፲፱፻፳፪ ዓመተ ምሕረት ክብዚ ዓለም ብሞት ተፈልየን ፡ ብኽብሪ ዝመ ልአ ሥርዓት ቀብረን ተፈጸመ ። ብድሕሪ ፯ተ ወርኂ ጥቅምቲ ፳፫ መዓልቲ ብ፲፱፻፳፫ ዓመተ ምሕረት ፤ በዚ ዘበን እዚ ልዑል እግዚአብሔር ፍቓዱ ኾይኑ ፡ ግርማዊ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ንጉሠ ነገሥት ዘኢትዮጵያ ተብሂሎም አብ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲ ያን ሥርዓተ ንግሥና ክግበር ከሎ ናይ ሕቡራት መንግሥታት ክካብ መንግሥቶም ተዓ ዲሞም መጺኦም ብዓቢይ ክብሪ ሥርዓተ ንግሥና ተፈጸመ ፡ ክምኡ ክአ ወዶም ልዑል አዝማች አስፋ ወሰን ናይ አልጋ ወራሽነት መዓርግ ተቐበሉ ።

ብ፲፱፻፳፭ ዓመተ ምሕረት ንኢትዮጵያ ሕዝቦም ብዘበናዊ አነባብራ ንብረቱን አከይ ድኡን ከተሐያይሽሉ ኢሎም ፓርላማ አስሪሖም አመረቑ ገና ናይ ሥራሕ ፍሬአም ከየ ርአዩ ፡ ጣልያን ቅድሚ ፵ ዓመት አትሒጁ ዝደልዮ ዝነበረ ግፍዒ ናብ ልዕሊ ኢትዮ ጵያ ክፍጽሞ ተላዕለ ። ብ፲፱፻፳፰ ዓመተ ምሕረት ናብ ኢትዮጵያ ዘሕዝን ግፍዒ ተፈ ጸመ ፡ ግርማዊነቶም ክአ ነቲ እግዚአብሔር ዘምጽአ መዓት ብትዕግስቲ ስጋብ መወዳ እታ እናተኻላኸሉ ምስ ጸንሑ ናብ ዓለም መንግሥታት ድሕሪ ክንደይ ድኻምን ተጋ ድሎን አብ ጄነብ ከይዶም ፡ ብሕቡራት መንግሥታት ናይ ዓለም ተሐጊዞም ብ፲፱፻፴፫ ዓመተ ምሕረት ፡ ንጸላኢ ድል ገሮም ናብቲ ርእሲ ከተማታት አዲስ አበባ ብሚያዝያ ፳፯ መዓልቲ አትዮም ብሥልጣን ክመርሕዎ ጀመሩ ።

ዝሐለፉ ነገሥታት ኢትዮጵያ በብዘበኖም ክምነይዎ ዝነበሩ ፡ ብድሕሪ ክንደይ ክር ክርን ተጋድሎን ቀዳሞት ከይኰነሎም ተሪፉ ዝነበረ ናይ ቤተ ክህነት መዚ ፡ ግርማዊ ነቶም ብዘይ ጳጳስን አባትርያርክን ምምብርሲ ውርደት ኩይኑ ስለ ተሰምዖም ፡ ቀዳሞት ክንብርዎ ዘይክአሉ ብዘበኖም ፈለማ ጳጳሳት ቀጺሉ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ቀጺሉ ክአ ቅዱስ ወብፁዕ አባትርያርክ ክምተን ክልአት ዓበይቲ ብሄራት ዓድታት አቑጸርዋ ። እዚ ዕድል እዚ ብዘበንና ምርአይናን ብምርካብናን ንትውልዲ ዘይርሰዕ እዩ ፡ መረብ ምላሽ ክአ ካብ ሐያሎ ዘበናት ብዓመጽ አብ ባዕዳን ኢድ ተታሒዛ ካብ አዲአ አካል ተፈልያ ዝነበረት ፡ እቶም ባዕዳን ገዛእቲ ብኩናት እኳ እንተዘይለቐዋስ ካብ ኩናት ዝገ ድድ ብናይ ዲፕሎማሲን ብናይ ፖሊቲክ ዝተደኽሞን ዝተጻዕሮን ንምኳኑ አብ ማንም ሕሊና ተቐሪጹ አሎ ።

ብ፲፱፻፵፬ ዓመተ ምሕረት ምስታ አካላ ዝኾነት ኢትዮጵያ ሐቢራ ፡ እንሆ ብግርማ ውነቶም ትምራሕ አላ ፡ አብ ኩሉ ኢትዮጵያ ቤት ትምህርትታት አዝዩ ተስፋሕፊሑን ማዕቢሉን ፡ ካብ ሰዓት ናብ ሰዓት ፡ ካብ ጊዜ ናብ ጊዜ ብዙሕ ስጉምቲ ወሲዱ ፡ እቶም ሕንጻታት አብያተ ትምህርቲ ብዝበለጸ ይጋፋፍሑን ይተሐያየሹን አለዉ ። ብናይ ኤክ

... ዝነይ እንዳስትረን ብናይ አየር ምርኽኻብን ብናይ ዲፕሎማሲ ርክብን፡ በብ ዝሐዘ ኩሉ ምቅድዳም ሒዙ ኣሎ ።

ኢትዮጵያ ብግርማዊነቶም ጽዑቕ ፍቓድን ርእየቶምን ዝአተወቶ ናይ ዓለም ማሕበር ስለ ዘለዋ ወዲ ሰብ ናይ ሕይወት መድሕን (ሲኩሪቲ ኮሌክቲቭ) ዝብሃል ውዑል ስለ ዝሃለዋ አብ ኰሪያ ኲናት ወታደራት ምስ ሕቡራት መንግሥታት ጐኒንጐኒ ኰይና ብዝበለጸ ጅግንነት ዓወት ዘለዎ ንንጾምን ንንኅሠ ነገሥቶምን ጽዑቕ ሽምን ዘንታን አትረፎም አለዉ፡ ከምኡ ከአ ነቶም ካብ ብዙሕ ዘበናት ነፃነት ዝግሒደንም አፍሪካ ውያን የሕዋትና ንነብሲ ወከፍ አፍሪካዊ ነፃነቱ ክረክብ ብዝክእል መጠን ካብ ነዊሕ ዘበን ጀሚሮም ካብ ምድካም ሐንቲ መዓልቲ ከየቋረጹ ብትግሃት ብብልሀነትን ነፃነቶም ከምዘንናጽፍዎም፡ እቶም ነፃ ዝኾኑ መንግሥታት አፍሪካ ንግርማዊ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ንጉሠ ነገሥትን ንሕዝቦም ኢትዮጵያን ዓቢይ ምስጋና ዘለዎ ክይርሰዕ አብ ነብሲ ወከፍ ጽሑፍ ምዕራፍ ሒዙ ይርከብ ።

ግርማዊነቶም ካብ አካል መጠን ፀቕመ አዳም ካብ ዝኾኑ ጀሚሮም፡ በቲ ብሩህ ዝኾነ አእምሮአም፡ ነቲ እተዋህበም መዚ ኩሉ ንኢትዮጵያ ዓዶምን ንሕዝቦምን ልምዓትን፡ ብዲፕሎማሲ ርኽክብ ብፍቕሪ ሰንሰለት ምትእስሳርን ምስ ብዙሐት መንግሥታት አዛማድዮምናን አዥሪያምናን ከምዘለዉ፡ ንዓለም አደኒቕዎ አሎ፡ ናይ ኢትዮጵያ እምበታትን አፍላጋትን ቆላታትን ቀላያትን ብዕልልታ እምላኽም የመስግኑ ስብሐት ንልዑል እግዚአብሔር ይኹን ።

Ras Tafari

ዝኸበርኩም አምበብቲ ።

ናይ መጻሕፍቲ ምንባብ ልማድን ናፍቆትን ዘለኩም ካብ ብብዙሑ ብሒደቱ ካብ ነዊሑ ብሐጺሩ የቕርብ አለኹ ።

፩ — ሐደ ወዲ ሰብ ንአካለ መጠን ምሰርከበ ቀንዲ አብ ግብሪ ከውዕሎ ዝግደሰሉ አርሒቅካ ምርአይን የዕሚቑኳ ምሕሳብን እዩ ።

፪ — አርሒቅካ ምርአይ ማለተይ ካብ ፍጥረተ ዓለም ጀሚሩ ስጋዕ ዘበና ካብ ዘሎ ናዮ ዘበን አታሐሒዙ ንዝስዕብ ግዜታት እተፈፀመን ክንፍፅሞ ዝግበአናን ፩ ካብ ትም ህርቲ ዝረኽብናዮን ፪ ብመጻሕፍቲ ናይ ጥንቲ ብምምባብ አስተውዒልና ዝአከብናዮም ሐረግ ናይ ወዲ ሰብ ትውልዲን ናይ አበው ዛንታን ተአኪቡ አብ ሐደ ጽሑፍ ምዕ ራፍ ሕጂ ነንበብቲ ምቕራብ አለዎ ።

፫ — ነቲ ዝረኸበን ዝአከበን ዝደኸሙሉ መጻሕፍቲ አዳልዩ ነንበብቲ ከየቕረበ እንተ ተረፈስ መብራህቱ ከም ዝሐብአ ጥራይ ክይኰንስ ሕይወቱ ብዕሉ ከም ዝቐተለ ዘቐጽር እዩ እንተልኩ ስሕተት አይኾነን እዩ ።

፬ — እዚ ክብል ከሎኹ ሐደ ሰብ በአእምሮ ዘይበሰለ ብሕሊና አመት ብልቢ ወለድ አርሒቑ ዘይ/'ስትውዓል ብህሊ ዓድን እምነትን ልማድ አበውን ዘይሰማማዕን መድ ሐን ዘይብሉ ፈሪስካ ምቅራብሲ ይቅሬታ ዘየብሉ ነውሪ፡ ፈውሲ ዘየብሉ ቁስሊ፡ መሠ ረት ዘየብሉ ቤት እዩ፡ እንተልኩ ድፍረት አይኮነን እዩ ።

፭ — ግና ዕድሚአም ምሉእ ከምተ አብ ላዕሊ ተጠቂሱ ዘሎ ካብ ብዙሕ ዓለማት ዝረከቡ ጥንታውያንን ዘበናውን ዝተጻሕፈ ለይትን መዓልትን ብትግሀት አማዛኺሮምን አጻሬዮምን እሞ ንህዝቢ ክካፈል ኢሎም አዳሊዮም ክቅርቡልና ከለውስ፡ ካብ ክንዲ ዝበቅዕ ናይ ድኻሞምን ሞያአምን ብምስጋና ዋግአም አብ ክንዲ ምቕራብሲ ሐድ ሐደ ሰባት ቅድሚ ሐደ ገጽ ምንባቦምን ምምዝዛኖምን ዘለፋን ነቐፍታን ከቕርቡ እንተተረ ኽቡ፡ ነቶም ደረስቲ ሐሳቦም ብሽዊቱ ምቁራጽ ማለት እዩ፡ እኖ ክቡራት አምበብቲ ካብቲ ድርስቲ ነቕርበልኩም ጽሑፍ ምናልባት ወዲ ሰብ ኰይኑ ስሕተት ዘይርከበ ፍጡር አይርከብን እዩ እሞ፡ እዚ መጽሐፍ'ዚ ብንባብ ክትሐልፍዎ ከሎኹም አብቲ ዝንነፍኩም ናይ ሐድ ሐደ ቃላት ግዱፍ ወይም ስም ስሕተት እዩ እትብልዎ እንተሎ ቅድሚ ምንቃፍኩም ብጽሑፍ ዝበቅዕ መረዳኢ ዝሐዘ ኰይኑ ክቐርበለይ አነውን ብናፍቕት ክቕበሎ ፍፁም ሐረርታይ ከም ዝኰነ እገልጽ አለኹ ።

ፍ ጻ ሜ ኵ ነ ።

መ ው ጽ ኢ ።

ኣ ር እ ስ ቲ

ምዕራፍ	ኣርእስቲ	ገጽ
	ቀዳማይ ናይ ዘንታ መእተዊ	፩
፩	ብቀዳማይ ኣሪት ቅድሚ ማይ ጥፍኣት	፫
፪	ብሔረ ኣግዓዚት	፫
፫	ዘርኢ ሊቀ ክህናት ኣዛርያስ	፮
፬	ምእታው ክርስትና ናብ ኢትዮጵያ	፯
»	፪ ሩፊኖስ	፯
፭	ምእታው ኢትዮጵያውያን ናብዚ	፱
፮	ሐውልቲ መጠራ	፲፩
፯	ንግሥተ ሳባ ኣብ ማይ በላ ተበኲረት	፲፪
፰	ብዘመን ኣብርሃ ኣጽብሐ ናይ ምስፍሕፋሕ ሃይማኖት	፲፬
፱	መሠረት ዓሌት ዛጌ	፲፯
፲	ብዘመን ጉዲት ወይከዓ ዮዲት	፲፯
፲፩	ደቂ መራ ተኽለ ሃይማኖት ዝገዝእዎ ዘመናትን ሽሞምን	፲፰
፲፪	ሐማሴን እትበሀለሉ ምኽንያት	፳
፲፫	ምምጻእ መሮኺ ናብዚ ምድሪ ሐማሴን	፳፩
፲፬	ደቂ ጅራተ ቀጭን	፳፪
፲፭	ወለዶ ደቂ ሮብራ	፳፬
፲፮	ዘርኢ ሐውያ	፳፬
፲፯	ወለዶ ደቂ ኣንበሳ ጅር ወዲ ጅር ገደላ (ዘርኢ ኣድከመ)	፳፯
፲፰	ዘርኢ ዓቓፅን ሐዊ ታዴዎስ	፳፱
»	ዘርኢ ኣኮሎም ድማ ከምዚ'ዩ	፴
»	ወለዶ ባሕረ ነጋሢ ኃይለኣብ	፴
»	ዘንታ ዳግማዊ ተስፉ ልዑል	፴፩
»	ምሐዝ ሥልጣን ደቂ ባሕረ ነጋሢ ኃይለኣብ	፴፩
፲፱	ወለዶ ዘርኢ ክርስቶስ መዋኢ ሐው ተስፉ መዋኢ	፴፪
»	ዘርኢ ትንሳኤ ክርስቶስ (ቁንጹብ)	፴፫
»	ዘርኢ (ሥእለጽዮን)	፴፫
»	ዘርኢ በኽረጽዮን ወዲ ክርስቶስ መዋኢ	፴፫
»	ዘርኢ ሥብሐት ለኣብ	፴፬
»	ዘርኢ ናይል ወዲ ሥብሃት ለኣብ	፴፬
»	ዘርኢ ክፍለት ወዲ ናይል	፴፬

ኣ ር እ ስ ቲ

ምዕራፍ	ኣርእስቲ	ገጽ
፵፮	ወለዶ ተክለጨን ኣበ ጉዛይ	፸፮
፵፯	ዘርኢ ዓቃፅን ወዲ ሜእሉ	፸፮
፵፰	ወለዶ ጐፍላ ወዲ ሜእሉ	፸፰
፵፱	ወለዶ ፍቁር ወዲ ሜእሉ	፸፱
፶	ዘርኢ ቀይሕ ሞሲ ወዲ ጉድበዝጊ	፹
»	ዘርኢ ቃልዝጊ ወዲ ጉዛይ	፹
»	ክልኣይ ክፍሊ	፹
፶፩	ወለዶ ደቂ በድላይ	፹፩
»	ራዛማራ ዝበሃሉ ዓሌት	፹፪
፶፪	ንገደ ሌዊ	፹፪
»	ዘርኢ ሀም	፹፮
»	ዘንታ ቴድረር	፹፯
፶፫	ኣብዚ መረብ ምላሽ ዘለዉ ደቂ ስምዖን	፹፰
፶፬	ወለዶ መረታ ሰበነን መረታ ቀያሕትን	፺
»	ዘርኢ መረታ ቀያሕቲ	፺፪
»	ኣበታት መሮኺ	፺፪
፶፭	ዘንታ ጉድበ ወዲ ጉዛይ	፺፫
፶፮	ዘንታ ወለገርግስ ኣድያበ	፺፬
»	ዘርኢ ወለገርግስ	፺፭
»	ዘርኢ ኣቢዳሩ	፺፭
»	ደቂ እቶ ምራጭ	፺፭
»	ደቂ ዳንፉ ወዲ ኣበደሩ	፺፭
»	ደቂ እምቤት ማርያማዊት	፺፮
፶፯	ትውልዲ ቤት ስበጋዲስ	፺፯
፶፰	ወለዶ እንጋንስ	፺፰
»	ዘንታ ገብሩ ኣዶናይ	፻
፶፱	ወለዶ መንሳዕ	፻፩
፷	ደቂ ለዋይ	፻፪
፷፩	ደቂ ተስፎይ	፻፫
፷፪	ዘንታ የሐንስ ሐካይ	፻፫
»	ደቂ መሐረ	፻፫
፷፫	ዘንታ መንሳዕ	፻፭
፷፬	ወለዶ ደጊያት ክፍለ ዋህድ	፻፮
»	ወለዶ ዘውለታይ ዘርኢ ክልተ ዘውል	፻፱

ምዕራፍ	ኣርእስቲ	ገጽ
፶፬	ናይ ቤት ሰለበ ጋንታ	፻
»	ዘንታ ደጊያት ክፍለዋህድ	፻
፶፭	ዘርኢ ወቐርትን ክልክልትን	፻
፶፮	ዘርኢ በለው	፻
»	ዘንታ እደጣዕስ	፻፩
»	ኢበታት ደጊያት ድዕቡል	፻፪
፶፯	ወለዶ ቤት ናይብ	፻፫
»	ብዛዕባ ደቂ ናይብ ዓምር ቅኑዕ ኣመቓቕልኦምን ዝፈረዩዎን ዝቕመጥዎን	፻፬
»	ዘንታ	፻፭
»	ብዘበነ መሳፍንቲ	፻፮
»	ብዛዕባ ስልጣን ዓዲ ናይብ	፻፯
፶፰	ኣብ ምጽዋዕ ዘለዉ ነገድ ቡብኽፍሎም	፻፰
»	ምጽዋዕ ዝተበሀለሉ ዘመን	፻፲
፶፱	ምምጻእ መሮኒ ናብዚ ምድሪ ሐማሴን	፻፲፩
»	ዘንታ ገሽናሽም	፻፲፪
»	ወለዶ ሰብ ገሽናሽም	፻፲፫
፷	ወለዶ ወረደ ምሕረት	፻፲፬
	ዘርኢ ተኽሎት ብርሃን	፻፲፬
»	ዘርኢ ሽም ረዐም	፻፲፭
»	ወለዶ ሽም ረጥብ	፻፲፭
፷፩	ወለዶ ክንቲባ ድምበዛኖይ	፻፲፮
»	ወለዶ ደቂ ቢደል	፻፲፯
፷፪	ቤት ኣስገደ	፻፲፯
፷፫	ጊት ደቂ ኣቶ ሽም ሻሙናዮም መሓ	፻፲፯
፷፬	ዘንታ ክንቲባ ዮሐንስ	፻፲፱
፷፭	ምእታው ኣቶ ሽም ኣብ ዓዲ ቖንጺ	፻፳፩
፷፮	ዘንታ ምኽዓው ቆሉ	፻፳፪
	ደቂ ኣቶ ሽም	፻፳፫
	ተስፋ ጼን እቲ ምሩጽ	፻፳፫
	ማርያም ተስፋጼን	፻፳፬
፷፯	ምዕናት ዘርጠናይ	፻፳፬
»	ክልተ እንዳ ተስፋ ጽዮን	፻፳፭
፷፯	ደቂ ተሸም ምስ ኣስገደ	፻፳፮
		፻፳፮

ምዕራፍ	ኣርእስቲ	ገጽ
፷፯	ጅግንነት ዘርኣይ	፻፳፯
»	ሞት ብሩሕ	፻፳፰
፷፰	ኣርሒ ዘርኣይኒ ኣስምዔን	፻፳፰
»	ሞት ዘርኣይ	፻፳፱
»	እዋን እርግንኡ ንኽክለ	፻፳፱
፸	ወለዶ ሚናብ ዘርኣይ	፻፴
	ወለዶ ተክለን ኣገባን	፻፴፩
»	ሞት ሕንሽም	፻፴፪
»	ውግእ ጉልጉል ኣምበዓ	፻፴፪
፸፩	ጥቢ ሕዝባይ	፻፴፫
»	ዓገብ ክፍላይኒ ሕዝባይኒ	፻፴፫
»	ሽማሙንቲ	፻፴፬
»	ምእታው ተኸለታቴስ ናብ ዓዲ ገብሩ	፻፴፬
»	ዑና ሐሽልን ዑና ጉዶን	፻፴፭
	ወለዶ ደቂ ገብረ ክርስቶስ	፻፴፮
»	ወለዶ ደቂ ብሩሕ	፻፴፯
	ወዲ ደገዝማቲ ሀብስሉስ ዓበቕኒ እምሐን	፻፴፰
»	ሀብስሉስ ምስ ልጓሙ	፻፴፰
»	ክልኣይ ጥቢ እምሐ	፻፴፰
»	ሀብስሉስ ንጓል ሀፀይ ፋሲል	፻፴፱
»	ሽመት ዓዲ ደገዝማቲ ፈለማ ኣብ ፀዓዘጋ	፻፵
»	ምሽም ደጊያት ገብረክርስቶስ	፻፵፩
»	ዋዕላ ማይ መንከዕ	፻፵፪
፸፪	ሥርዓት ሀብስሉስ ገብረ ክርስቶስ	፻፵፫
»	ግዝኣት ደጊያት ገብረ ክርስቶስ	፻፵፫
»	ደቂ ደጊያት ገብረ ክርስቶስ	፻፵፫
»	ደጊያት ተስፋጼንን ደጊያት ማሞን ተሸሙ	፻፵፬
»	ትውልዲ ገዛ ሥድራ	፻፵፬
»	ማርያም ዓሰልዓይት	፻፵፭
»	ሞት ደጊያት ገብረ ክርስቶስን እመቤት ሰበነ ገርግሽን	፻፵፮
»	ግዝኣት ደጊያት ርእሰ ሃይማኖት	፻፵፮
»	ሞት ደጊያት ርእሰ ሃይማኖት	፻፵፮
»	ናብ ጐንደር ህያብ ደጊያት ናይዝጊ	፻፵፮
»	ህያብ ደጊያት ማሞ	፻፵፯
፸፫	ኩናት ደጊያት ድብለየስ	፻፵፯

in it but because it was so willed by God. As the Tigrigna saying goes [ካብ ምግዳል ምዕዳል], it is better to be favored by God than to work hard. The ultimate power to make rich or poor rests with God. [ነባጅጎ ላም ንሃቦ፡ ዓቢራ እንተበለ፡ ተፅብር ንስኻ፡ ተሀጥር ንስኻ ንበሎ] Hinging on this perception, a bunch of penurious, tightfisted, worshippers decided to hold God responsible for the poor quality of their offering. As the Tigrigna name *teAdel* [ትዓደል][11] attests, good and bad fortunes are allotted and one has to accept them in stillness and with a degree of stoicism. Those who ended up on the bad side of the fence are called the accursed [ቅርሱሳት፡ ተካላት፡ ርጉማት] and those who fared well are called the blessed [ርሑሳት፡ ምሩቓት፡ ግንባረኛታት]. This applies to health, wealth and social status. How a person is to fare depends in which camp he finds himself to begin with. Somebody enjoys robust health while somebody else is coping with a debilitating illness. Somebody lives the life of the "rich and famous" while somebody else struggles to make ends meet. Somebody is perceived as wise of whom people seek counsel while somebody else is derided as the village simpleton. Somebody rides the saddle of political power and is feared by a multitude of subjects; somebody else is treated as an outcast and a fugitive. Somebody is surrounded by a host of children and grand children ensuring the continuity of his lineage while somebody else is barren and on the brink of being extinct. One's lot may not be consistently good or bad and one may end up with a mixed bag, as the Tigrigna proverb indicates [ዓለም ወይዛ ከንቶ፡ ፍቕሪ ሂባ፡ ውላድ ትኸልእ። ገንዘብ ሂባ ጥዕና ትኸልእ]. Where there is love there may be infertility; where there is material wealth there may be ill health. But just the same, the discrepancies and deficiencies are beyond one's control.

Another outlook exists in the Eritrean tradition which contradicts the deterministic view of life. This view stresses that a person's character is not cast in stone. A person is in a constant state of change and the shaping of his character depends on the timing and quality of influence or exposure he receives. [ቈርበት

ብርሕሱ ቈልዓ ብንእሱ] A person is most pliable and responsive to external influence during his early childhood but it does not mean that he stops being educated or influenced after a certain age. Defects can be remedied at any time provided there is awareness of shortcomings and willingness to change [ቍስሉ ዝሓብእ ፈውሱ ይሓብእ]. Formal education is important but that is not the only source of influence which can impact the character of the individual. The circle of friends and authority figures can also play an important role. [መራሒኦም ዝሓንካስ ኵሎም የንደልህጹ] Proverbially speaking, if the leader is lame, his followers start to limp; [ደድሕሪ ኣድጊ ዝኸደ ጥራጥ ኣድጊ ለመደ] a person who socializes with a bad company learns to disregard good etiquette. An individual can be trained and groomed to become a better person, equipped to deal with life.

Another vein of the Eritrean tradition stresses the fact that the course of events is not always determined by external forces. This view holds the individual as responsible for his decisions and actions [ቀምሽ ኣደይ ሓንኰሉኒ፡ ቅናት ኣደይ ሓንኰሉኒ፡ ብሕመቕካ ትስእኖ ጎነ ኣይተላግበሉ ነባጅጎ] and it precludes using God, the devil, fate or people as an excuse. One cultural song warns the flirtatious youth of the grave consequences associated with deflowering a girl should he decide to venture along that path [ሕደግ ኣንታ ወዲ፡ ሓደግ ኣንታ ወዲ ሽልን ከይትዓዲ].

As folklore from the Eritrean highland has it, a warrior renowned for his gallantry decided to visit a malaria-infested area in the lowland. Even though he was awe-inspiring toward his enemies, his adventurism and foolhardiness proved fatal. In his requiem, a mourner castigates the hero and absolves God of any responsibility for the hero's death [እንታይ ወሳዲኻ ንመተመት፡ ኣባጅጎ ነይብሉ ሕሜት]. There is room for regrets and penance but shifting of blame or attributing one's fault to God is not permissible. [ዝወዓለ ይንገርካ፡ ዝስሓተ ይምከርካ] An individual becomes a role model not because he

is exempt from making mistakes or is adept in transferring blame to external forces but because he owns and corrects his mistakes. [ሂባቶ ኣጋፊሓ ትኣቱ ኣብ ንስሓ፡ ድሕሪ ምስሓት እግሪ ይእከብ] If a lady accepts sexual advances from a male counterpart and is adversely affected by the consequences, she can blame no one else but herself. Even though these proverbs sound sexist and seem directed particularly towards the female gender, they have a universal message and applicability, that every individual is responsible for his actions whether the actions have positive or negative impact.

The individual is responsible for his actions, including those that will determine his economic well-being. He can choose to combat poverty; stay engaged in productive work and become self-reliant or he can adjust himself to destitution, refrain from productive work and refuse to carry his own weight. As Nathaniel Branden put it, the individual can choose either to actively transform or passively endure his environment, even though the latter will not ensure survival.

> Man survives, not by adjusting himself to his physical environment ..., but by transforming his environment through productive work. If life is a process of self-sustaining action, then to think, to produce, to meet the challenges of existence by never-ending effort and effectiveness, is the distinctly human mode of action and survival. [12]

The realization that the individual is ultimately responsible for his own well-being and that no one owes him a living is liberating. Only then will the individual stop "bemoaning his fate", attributing his predicament to a "divine will" and leaning on all sorts of external crutches.

> The practice of self-responsibility begins with the recognition that I am ultimately responsible for my own existence; that no one else is here on earth to serve me, take care of me, or fill my needs;.. [13]

The individual who transfers responsibility from self to others has simply abdicated his independence and has become a liability to society. As Branden states:

> When we chose not to live self-responsibly, we implicitly count on others to make up for our default... We refuse to work for a living while counting on the productiveness of others to put food in our mouth, which we obtain by someone else's generosity, or by the coerced redistribution of wealth ..., or by crime. [14]

This advocacy of individual responsibility and accountability is in line with an aspect of the Eritrean tradition. The involvement of the individual in fortune building is sometimes expressed in the form of synergism. The individual has to forge an alliance with God. [ምቕማጥ ጸይቖም ምስ ዓዳላይ ይበኣሱ] He has to position himself on a vantage point to access the distribution of all goodness from God. [ሰብ ኣማሚ እዝጊ ፈጻሚ] He has to cultivate and sow his field and God will cause it to bear fruit. He has to start a project and God will bring it to a successful conclusion. The individual has to keep up his end of the bargain as a co-worker with God. Indeed, the picture of God is there but it is a picture of "God who helps those who help themselves."

Economic independence at individual level is strongly endorsed. [ዘይጸብሕኻ ኣይተስተማቕር፡ ዘይሚስካ ኣይተንቈርቈር] The individual who relishes food he did not prepare or gulps beer he did not brew is contemptible. [ትለምጸኒ እንተበልኪ ነትዕኺ፡ ትሰፍሓኒ እንተበልኪ ንእድኺ] The individual who does not fluff his own pillow and spread his own blanket does not deserve a good night's sleep. [ብዘይ ቋሬኻ ወለል፡ ብዘይጠስምኻ ጸረር] The individual who is ostentatious albeit in a borrowed or stolen attire deserves to be stripped stark naked. [ዘይናቱ ዝበልዕ ከም ኣንበጣ] The individual who harvests without cultivating has to be shamed as a member of freeloaders like the locust.

The individual is implored to imitate the hen which is viewed as the symbol of self-responsibility, independence and self-reliance. [እንተበላዕኩ ብጽፍረይ፡ እንተደኸኹ ብጽፍረይ በለት ደርሆ] The hen searches and scratches for feed as though its survival depended on its own effort. [ከንድዚ ኾርንዒት ደሎ ሓሪስካ ምብላዕ እንከሎ] The individual is challenged to ensure his passage from subservience to independence through participation in productive work. [እንተ ከድና ኣእጋርና፡ እንተበላዕና ስንቅና] As the individual embarks on a trip [life's journey], he is required to provide his own means of transportation and pack his own [brown bag] food [ብሻማኻ ተቐበር፡ ብናይ ኣቦኻ ተናበር] Even at the time of death, he should be buried in his own shroud.

As discussed above, the Eritrean tradition harbors two conflicting outlooks vis-à-vis personal development and events. On the one hand, a person's development is construed as being governed by innate properties and blue prints that are implanted at birth. These qualities and propensities are deemed permanent and impervious to negative or positive influence. Hence, the reshaping and reconstructing of lives through education and exposure to external stimuli is impossible. Just as a person's character is considered to be cast in stone, a great degree of inevitability is attributed to the events that shape human lives. The individual is a passive agent who accepts in stillness the good and bad fortunes delivered by external forces. Hence, he has no control over matters of health, wealth, knowledge and social status. The individual receives neither credit nor blame for his state. On the other hand, the Eritrean tradition stresses the fact that a person's character is not cast in stone. It attributes considerable significance to education and external stimuli. Ignorance and poverty do not have a permanent grip on the individual who receives education. Moreover, tradition holds the individual as responsible for his decisions and actions and precludes him from attributing his plight to the will of God or fate. To combat poverty, to stay engaged in productive work and to become self-reliant or to adjust oneself

to destitution, to refrain from productive work and to refuse to carry one's own weight is a question of free choice.

ASCETICISM AND WORK ETHIC

The movement based on the renunciation of all worldly pleasures for the sake of attaining salvation (emancipation of the soul from the body, union with the Divine) is known as asceticism. Asceticism owes its origin to the Hellenistic world of Plato, Dionysius, Philo, etc.

In dealing with asceticism there are two pertinent questions that must be asked: What is the nature of man and what is man's role in relation to the world? The Orphic *soma-sema*, body-tomb, concept found an able exponent in the person of Plato. According to Plato, the human personality is *not* an indivisible entity or a psycho-somatic unity but a composite of two mutually antagonistic elements, namely, body and soul. The soul, which is of divine origin, is incarcerated in the body. It is only when the body, with all its appetitive passions, is reduced to dust that the soul can be free to return to its celestial abode. As Ziesler put it, Philo of Alexandria promoted Plato's dichotomous view of man and stressed the need to keep man's carnal appetites in check:

> Philo of Alexandria ... stressed the contrast between flesh or body and soul ... The body and flesh were for Philo intrinsically inferior to the soul and impeded its higher life. This, of course, is dualism, as it divides man into a physical, transient, and inferior part, with each seen as the enemy of the other. If the higher self is not to be too drastically impaired and impeded by the lower, the flesh must be mortified and indeed put out of action in so far as this is possible short of death. As the word 'mortify' suggests, such practices are really little deaths, or rehearsals for death, which is the final and great liberation.[15]

Orphism and Platonism distinguish also between the world of ideas and the world of phenomena. The world of ideas, which is correlative with God, is not only authentic but also opposed to the world of phenomena. Man's innermost being, his genuine

adults, Alvares says, even though they might be 'near dying'.[20]

Thus, traditional Orthodox Christianity in Eritrea is greatly influenced by asceticism. As the table below shows, which does not include Sundays, twelve days of every month are non-work days. In other words, "nearly 180 days in the year are designated as the days of the saints and religious holidays."[21]

Table 1: Religious Holidays

Monthly Holidays - ወርሓዊ በዓላት	Day of the Month - ዕለት
Bahti/Ldeta – ባሕቲ ልደታ	1
Gabr - ጋብር	5
Slassie - ስላሴ	7
Michael - ምኪኤል	12
Abune Aregawi - ኣቡነ ኣረጋዊ	14
Kidane Mhret- ኪዳነ ምሕረት	16
Gebriel- ገብርኤል	19
Mariam- ማርያም	21
Ari Giorgis- ግዮርግስ	23
Abune-Tekle- ኣቡነ ተኽለ	24
Medhani-Alem- መድሃኒተ-ኣለም	27
B`ale-Egziher- ብዓለ-እግዚሀር	29

Almost 150 days in the year are also dedicated to fasting. Whereas fasting promotes sanctity and mortification of the body, holiday observation promotes devotion to and union with God and the saints. According to the book of Genesis, God completed his creative work in six days and rested on the seventh day, which he sanctified (Genesis 2:1-3). Needless to say, this Biblical story has shaped or influenced the Judeo-Christian tradition and, for all practical purposes, dedicating one day a week to the worship of God will by no means retard the progress of any given society. However, the multiplicity of holidays during which productive work is shunned and abhorred becomes problem-

atic. Consider, for example, the zealots who, leave alone work, refuse to drink coffee if the beans were roasted on a designated holiday. ([ዝኣኽለን ጥሒነን በዓለማርያም ይብላ። ተሰኪመን ከይብሃላ ኾልዒሎ፡ ጥሒነን ከይብሃላ ክፋሎ።] Grinding grain on a designated holiday was frowned upon so that many a housewife was forced to do this kind of work in the privacy of her chamber and come up with excuses for doing so.) Here, work and the pursuit of holiness are placed in diametric opposition to each other. The view that holiness can be attained in perfect stillness and complete aloofness from productive activity leans more toward fanaticism and religious abnormality. It legitimizes indolence as a form of piety.

What does the ordinary farmer do between the months of February and May? In most cases, the farmer does nothing. These months could be used productively. The farm land needs to be prepared by plowing not only to get rid of residues (stems and roots) from the previous harvest season but also to soften it, to fertilize it, etc. [ብምጽጋእ፡ ምጉልጓል፡ ምድኳዕ፡ ምቕጥቃጥ] However, these months are squandered due to indolence and holiday-related trips to neighboring villages [ንግደታት].

In general, asceticism has erected pillars that constitute major obstacles to the development of a sound and practical work ethic. First, asceticism is otherworldly-oriented and attaches no significant value to man's life on earth. Man is a transient and should not seek to convert his temporary sojourn, stopover, to a permanent home. Second, asceticism denies the basic goodness of creation, prohibiting enjoyment of comfort and pleasure. Poverty is considered an alley, an instrument of holiness, instead of a formidable enemy that should be vanquished. Third, asceticism promotes inactive and contemplative life as more conducive to the pursuit of holiness and communication with God.

TIME AND WORK ETHIC

The industriousness or slothfulness of the individual cannot be established apart from the concept of time. The concept of

time can be discussed from the perspective of an astro-physicist like Stephen Hawking (*A Brief History of Time*) or from that of a philosopher like Martin Heidegger (*History of the Concept of Time*). Rather than tackling the topic from such a high plateau, it is better to draw it down to the level of the ordinary person and the everyday language.

The ordinary person's perception of time can be well refined or crude depending on the level of economic and social development. In the industrial world, seeing "a watch on every wrist" is taken for granted. However, this phenomenon is not a trivial matter. It demonstrates not only the perfecting of the timekeeping devices but also the growth of time awareness and management. In her impressive study, *Time's Pendulum*, Jo Ellen Barnett writes:

> The ubiquity of our clocks and watches, and the time-obsessed culture of which they are both cause and effect, has led us to regard our way of timekeeping as coming with the territory, like the air we breathe. Nothing could be further from the truth. The watches on our wrists today are the culmination of a long, slow, arduous process of invention and discovery which ultimately began about four millennia ago when someone stuck a stick in the ground and watched its shade change throughout the day.[22]

The sundials, sandglasses, burning candles and water clocks ceded their role to the more precise and less cumbersome mechanical clock. Day and night which were treated as separate phenomena fused into a single unit consisting of 24 hours. Time, which consisted of broad bands (morning, afternoon, evening, etc.), became sliced into small segments: nanoseconds, milliseconds, seconds, minutes and hours.[23] Time became a measure of productivity and valued as if it were gold.

In the rural society of Eritrea, timekeeping devices,[24] the slicing of time into small segments, the institution of three work shifts in a 24-hour day, the pegging of deliverables to a strict time frame or deadlines are utterly incomprehensible. Time consists

of *broad bands* and *deadlines* are either nonexistent or elastic. In the absence of artificial light, the night time is dedicated entirely to sleep.[25] The day time, dawn to dusk, is loosely structured and it is not always dedicated to work. In general, things are done leisurely and very few things are considered a matter of urgency.

The traditional timekeeping system can be dubbed the "bands system" because it deals with time in ranges rather than in specific notches. It can also be called the "events system" because it ties time bands to specific activities. A few examples are in order. [ክጽልምት ምስ ጀመረ] *When dusk sets in,* [ግዜ ድራር/ድቃስ ምስ ኮነ] *at dinner/bed time,* [ከውታ ምስ ኮነ] *in the dead of the night,* [ቅድሚ/ድሕሪ ደርሆ ነቆ ምስ ኮነ] *before, when and after the cock crows*, etc., are some of the time designations that are applied to the night time. [ክወግሕ ከሎ፡ ጸሓይ ክትበርቕ ከላ] *At dawn, daybreak, sunrise,* [ኣሓ ክወፍራ ከለዋ] *when the cattle leave for grazing,* [ብእዋን ዕዮ] *during work [when any productive activity takes place],* [ኣሓ ክኣትዋ ከለዋ] *when the cattle come home,* [ጸሓይ ክትዓርብ ከላ] *when the sun sets down* are also some of the time designations applied to the day time. The bands system lacks precision as to when specific events should or do take place. It allows elasticity up to a certain point. The events can slide forward or backward within a given set of parameters. It is a fact of life that the cock does not always crow at exactly the same time; that the cattle do not always leave and return home at exactly the same time; that people do not always eat dinner and go to bed at exactly the same time. But all the said events take place within defined boundaries. To see how elastic time ranges are, we only need examine how appointments were set within the traditional frame. First, [ኣምላኽ ተቐጺርኩም ኣይበለና] appointments will be honored provided it is God's will. Time belongs to God and no one can make guarantees about its availability. Second, appointments specify the date but not the exact time of day. Since most of the selected dates coincide with holidays, when the parties show up is inconsequential as long as they show up before the day is over.[26]

It goes without saying that the traditional timekeeping does not quite mesh with modernity. *Punctuality* and *deadline* are some of the time concepts that traditional thinking has yet to grapple with. Punctuality is the manifestation of a behavior or the implementation of an action vis-à-vis a *specific time mark*. Punctuality lends more to time mark than to time range. If we select *at dinner time*, for example, it means anywhere between 6:00 p.m. and 9:00 p.m. Either the concept of punctuality does not apply to time range or it means that the individual who comes to dinner at 8:00 p.m. is no less punctual than the individual who shows up for dinner at 6:00 p.m. The individuals who, because of their traditional upbringing, inherit the "ranges system" and who, because of their exposure to the Western culture, adopt the "hours system" have managed to intentionally or unintentionally behave ambiguously vis-à-vis time schedules. They have coined a new terminology, *the habesha time*[27] or call it *the mixed-up time*, because no one knows exactly when an event is supposed to happen. Wedding receptions that are supposed to start at 7:00 p.m. drag till 10:00 p.m. and while the early comers curse and fuss the late comers are nonchalant about their delay [or is it a delay?] and jubilant because they did not waste their time waiting for others.

The concept of *deadline* is not as obvious in the traditional thinking. If we use the *drop dead time* as an allusion to deadline, we can detect a nascent perception of the meaning of deadline. If an individual has a gravely ill relative, for example, he is implored to pay him a visit before he drops dead [መጸዋዕታ ኣፈርክቡ] The visit is a matter of urgency and it has a cut off time. In a culture where pre-burial waiting period (two-four days) is not instituted, relatives of the deceased are urged to immediately drop everything and attend the funeral [ሓመድ ድበ 'ርክቡ]. Certain periods of time are also designated for accomplishing certain tasks. The farmer, for example, has to plow and seed his fields within the appropriate time window. Otherwise, he has to face the consequence of having no harvest. This nascent concept

of deadline has to be refined and evolve to maturity. The planning of time lines and the pegging of completion of tasks to specific time notches have yet to be implemented.

As already described, the slicing of time into broad and elastic bands can effectively compromise being punctual and meeting deadlines as constituents of the work ethic. The idea that time repeats itself, that the same opportunities present themselves over and over again,[28] can deliver mortal blows to the conscientious and effective use of time. This breeds *procrastination*, which is not committed to a time frame. Things happen whenever as the following excerpts from the "*Procrastinator's Creed*" demonstrate:

> I truly believe that all deadlines are unreasonable regardless of the time given. If at first I do not succeed, there is always next year. I shall always begin, start, initiate, take the first step, and/or write the first word, when I get around to it.
>
> I know that the work cycle is not plan/start/finish, but is wait/plan/plan. I will never put off until tomorrow, what I can forget about forever.

If we investigate some aspects of the Eritrean tradition, we see three unwholesome tendencies. The first puts the quest for pleasure and immediate gratification at the top of the individual's agenda. [ንጸወታ 'ዛዓለም ክሰየይ ክሰየየ] "Let us merry for tomorrow we shall die". [ጽባሕ እበልየ ሃብቲ የምጽእ፡ ጽባሕ እሰርሖ ድኽነት የምጽእ] The present, the here-and-now, is dedicated more to leisure than to the business of building a better future. [እርክቦ ረማፅ ኢለ መስተረይ ወላዊለ] The second advocates that nothing is urgent or important enough to be taken care of right away. Procrastination becomes a creed and a way of life. The third believes in the recurrence of opportunities because time is perceived as cyclical and not linear. As Mircea Eliade pointed out in his book, *The Myth of the Eternal Return*, all ancient cultures believed that time, like nature, follows the path of recurring cycles. This perception of time is shared by the Eritrean tradition. The recycling of time means the recurrence

of opportunities. Whatever is not accomplished this year can potentially be accomplished next year. The same principle applies to each day of the year and the tasks associated with it. There is no sense of continuity, no history, no measuring of progress or lack thereof.

As discussed above, the Eritrean tradition does not promote *punctuality* in the Western sense. However, it recognizes that there are *acceptable* and *unacceptable moments* for taking actions and executing tasks. For example, [ድሕሪ ማይ ኣብ ብዓቲ] the right moment to seek shelter is before it rains and [ውሕጅ ከይመጸ መገዲ ውሕጅ ጽረግ] the right moment to sandbag is before it floods. To do otherwise is to "miss the boat" and to incur losses. In a society where guests arrive unannounced or without prior arrangements, time-related advices are given both to the host and to the guest. The guest is admonished to arrive reasonably early if he is to get dinner. As the English saying goes, "The early bird gets the worm". [ብእዋኑ ዝኣተወ ጋሻ ድራሩ ሕምባሻ] The guest who arrives before sunset is guaranteed dinner by the host. Likewise, [ካባኻ ዘይሓልፍ ጋሻ ጠዊቕካ ስዓሞ] the host is admonished to promptly come to terms with the inevitable task of entertaining the guest. All tasks that are deemed *inevitable* should be grappled with without foot dragging. [ብንእሽቶኻ ዝወለድካዮን ኣንጊህካ ዝገሸካዮን እናሓደረ የሐጉሰካ] If you have to make a trip, embark on it at daybreak. If you must have a family, start it while you are still young. As time goes by, you will be happy.

There is an aspect of the Eritrean tradition that advocates moderation. This rejects procrastination and foot dragging, on the one hand, and it abhors impulsiveness and hastiness, on the other hand. [ነዊሕ መገዲ ኣይትጉየየሉ] If you must take a long trip, do not run. It is not haste but pacing yourself and persevering that will bring you to the finish line.

To sum up time and work ethic in the Eritrean context, the slicing of time into small segments, the dependence on timekeeping devices, the pegging of deliverables to specific time notches

are foreign phenomena to the Eritrean tradition. Punctuality is incomprehensible and deadlines are either nonexistent or elastic. Time is conceived not in linear but in cyclical terms: time repeats itself and presents recurrent opportunities. Procrastination is the logical response towards the "eternal return of opportunities". These views or leanings are dominant in the Eritrean tradition. The other nascent views that deviate from the above are the recognition of *acceptable* moments for executing critical tasks and the advocacy of moderation barring procrastination and impulsiveness.

VOCATION AND WORK ETHIC

There are various occupations in traditional Eritrea, and a majority of them command very little respect. The appellations used to describe these occupations have derogatory connotation and evoke contempt instead of endearment. Let us examine the Tigrigna word for "farmer" as an example. *Gebar* [ገባር] means both one who pays taxes [ግብሪ] and one who drudges, slaves [ገበረ]. In both cases, the job description of the farmer conjures servitude and physical toil. The Tigrigna word for merchant is *negadai* [ነጋዳይ] and it describes one who *travels* [ነገደ] to different places in pursuit of profit. Profit is associated with greed and travel is associated with impermanence, transience and instability. The merchant is one who makes his temporary abode where he happens to be when the sun sets down [ኣብ ዝመሰዮ ዝሓድር]. The traditional musicians and entertainers are labeled fiddler [ዋጣ], whiner [ኣልቃሲ], chatterbox [ሓሜን] and quarrelsome [ነገር ዘይጸገበ ጓል ዋጣ ይሕጸ]. The blacksmiths are named *haguado* [ሓጓዶ] because they used home-made *bellows* to blaze a charcoal fire during smelting. Working with fire has a diabolical undertone. Because of this the blacksmiths were considered a group of people who "spit fire and were bred up in Hell."[29] Working with fire is also considered an effeminate task making *haguadai* and *etonai* [ኢቶናይ], one who huddles around fire, somewhat interchangeable. The literate and scribes, who

were mostly church-educated and –affiliated, were called *debtera* [ደብተራ] and *tenquallo* [ጠንቋሎ], i.e., bookworm [in a derogatory sense], fortune-tellers, sorcerers.

Every social group is given a derogatory name on account of its vocation. As the decree of Menelik II's indicates, disrespect for all sorts of productive occupations was pervasive.[30] As the Tigrigna song would say, the father could not find an ideal husband for his daughter because every candidate was engaged in a disdained profession. The farmer pushes clay, the weaver spins yarns, the blacksmith "spits fire", the merchant haggles for profit, etc. [31]

The fact that there are symbiotic relationships among the various social groups seems to be completely forgotten. Vocations are not evaluated in light of their contribution to the common good of the society and in light of the opportunity they provide individuals to support themselves. Richard Pankhurst has pointed out to what extent the farmers depend on the craftsmen since they lack the latter's expertise. They "depended on blacksmiths for a wide range of articles, including plough-shares and the blades of axes, hatchets, sickles and knives, as well as spear-heads, stirrups, bullets, needles, tweezers and even pectoral crosses." They depended on "potters for such articles as cooking pots, clay ... plates [መጎጎ] for the preparation of *enjera*, or bread, *Jebenas*, or coffee pots...." They depended on weavers for their clothing needs.[32] But the farmers completely miss the point of interdependence and symbiotic relationship when they persecute and harass the blacksmiths for example. The blacksmiths, in spite of their indispensable contribution, are regarded as *buda* [ቡዳ], *tebib* [ጠቢብ], as creatures "with the power to transform themselves into hyenas 'capable of preying upon human flesh.'"[33] They are believed to be sorcerers who can bring insanity, disharmony, impotence and death upon anyone they dislike. Many blacksmiths "paid for their assumed guilt with their lives, as the relatives of their supposed victims killed them."[34] This distrust and fear of blacksmiths cannot be characterized as a thing of the past. It still lingers even in post-independence Eritrea. A few

backward elements still attribute their illnesses and bad fortunes to the spell of sorcerers, the blacksmiths. Certain villages are still ascribed the notoriety of harboring a good number of *buda's* who turn into wild hyenas at night. Very few Eritreans, if any, dare or aspire to learn the trade of a blacksmith, goldsmith, for fear of being ostracized and being considered the pariah of the society. The blacksmiths remain locked within themselves as their matrimonial overtures outside their circle are spurned.

The weavers make a significant contribution to the society but their trade is despised. In a society which practiced religious inequality, weaving was considered the profession of Muslims, apostates and hybrids of foreign origin. [ሰማይ ዓንዲ የብሉ፡ እስላማይ ዓዲ የብሉ] The weavers were considered temporary sojourners with no permanent home or land entitlement. The mixing of politics and religion, the dominance of the Christian culture and the overall regressive mentality led not only to the denigration of weaving but also to the mistreatment of those who practice it.

The usurers constitute a social group equally denounced within the Eritrean tradition. Lending and borrowing are not condemned per se. In fact, they are recognized as necessary social transactions. [ዘየለቅሕ ቀታሊ፡ ዘይመልስ ከታሪ] Refusing to lend in a time of need is equivalent to murder; and refusing to settle debt is tantamount to robbery. The evil lies in the demand for and payment of interest. Demanding any interest beyond the thing loaned is reprehensible. Aristotle taught that "money was intended to be used in exchange, but not to increase at interest."[35] The Jewish Torah proscribed charging interest [Deut. 23:19; Ps. 15:5] and so did the Christian church. Medieval theologians like Thomas Aquinas and Augustine and the reformer Martin Luther[36] taught against usury. Church councils and papal decrees[37] condemned interest-bearing loans. According to Jo Ellen Barnett, the Christian proscription on interest is based on the idea that *time belongs to God* and that time is not a commodity for sale.[38] It is this teaching that has pervaded the Eritrean

tradition and influenced its hostile attitude towards usurers. Usurers are sinners who deserve to be excommunicated from the church and burn in hell.[39]

The Eritrean tradition must come to terms with modernity. It must divorce itself from Aristotelian ethics and medieval theology. It must cease lumping together equitable and exorbitant interest rates and labeling all lenders as extortionists and swindlers. If borrowed money is not squandered but is used to create or add value to an asset, it is only fair to pass some of the return to the lender. The lender creates a new possibility for the borrower and as such the lender's role is positive.

As previously discussed, there were only a handful of professions or vocations known to the Eritrean society. While the majority of the populace adhered to one vocation or another, [ስራሕ ዘይፈቱ ናብ ትዕቅይቱ] there were a few elements who neither embraced a vocation nor shown dedication to work. They managed to survive by "doing" a little of this and a little of that in a haphazard and manipulative manner. These elements were collectively known as *aqeytot* [ዓቀይቶት] Perhaps the classical proverb pertains to this group: [ዘዋሪት እግሪ ወይ ድራር ወይ ሓኾሊ ትረክብ] Keep pacing the neighborhood and you will either be invited in for dinner or be chased away with a club. Some of these elements may be in a state of transition and do not always deserve society's harshest criticism. Criticism must be meted out, however, against chronic dodging of responsibility and lack of dedication to work, work aimed at making an honest living.

The Eritrean tradition is distantly linked to the history of soldiery and certain values are inherited from that past. According to Parkyns, the soldiery were recruited from "among the worst of the people" those who "preferred idleness in peace and plundering their neighbors in war to the more honest but less exciting occupation of agriculture."[40] The soldiery was solely motivated by looting and, unlike the liberation fighters; they were ignorant of a national cause and unprepared to pay sacrifices. They were

raiders and pillagers and yet they considered themselves heroes. Looting is the quintessence of moral bankruptcy and economic dependency, but it was hailed as the highest measure insuring the survival of the fittest. Appropriation or seizure of property is a gross violation of human right and yet it was lauded as the reward of gallantry. A side of the Eritrean tradition harbors permissiveness toward looting and this can be understood only in light of the history of soldiery: [ብዘበን ውርውራ ነብስኻ ኣይትዕብራ] *when looting is in vogue [progress], do not deprive yourself of spoils.*

Tradition is not unaware of corruption. However, it does not entertain a consistent or unbending stand on the issue of corruption. Corruption is not linked particularly to a single vocation. It is a pervasive phenomenon that can engraft or implant itself in any vocational sphere. The village farmer who encroaches upon his neighbor's tract of land and seeks to legitimize the new border by enlisting false witnesses [ደፋእ ደረት], the rancher who crosses into another frontier and absconds with stolen cows [ዘማት ኣሓ], the goldsmith who sells gold-plated ornaments as solid gold and the judge who adjudicates in favor of the bribing litigant are only a few examples of how corruption can be pervasive or ubiquitous. On the one hand, tradition betrays a liberal posture mitigating its indignation toward corruption. For example, it passively tolerates the unholy alliance between fabricators and plunderers as a fact of life. The occupational liars are bent on fabricating and disseminating false information in favor of candidates seeking public offices [e.g. village and district judges - ጭቃ፡ ምስሌነ ደኛ]. Once elected, the latter are obligated to reciprocate the favor whether by sharing their spoils with or judging in favor of the perjurers [ሓሲኻ ኣሹመኒ፡ ዘሪፈ ክብልዓካ]. This is far removed from making an honest living. This is a precursor of modern day corruption, such as awarding lucrative city and state contracts to those with political clout. On the other hand, tradition condemns lying and all advantages established by or stemming from misrepresenting the

truth. Tradition lauds honesty as the rare virtue that triumphs at the end. [ዘንጊ ሓቂ ትቐጥን እምበር ኣይትስበርን] The rod of truth is lean but not breakable. Tradition presents the truth as the impregnable fortress and source of equanimity: [ሓቂ ተዛረብ ኣብ መገዲ ባቡር ደቅስ] *speak the truth and sleep on railroad tracks.* [ሓሳዊ ከማ ኣፉ፡ ሰራቒ ከም ኢዱ ይመስሎ] Tradition views the world of liars and robbers, in which everyone tries to get ahead by lying and stealing, as a distortion of reality, as a world turned topsy-turvy. Corruption is the betrayal of the noble ideals of an orderly society and the steering of a society down the path of destruction. [ንሰራቒ ስረቆ ምዓት እዝጊ ክወድቆ] A society in which everybody lies to and steals from everybody else does not have much of a future.

According to Jahoda,[41] work structures time, provides a sense of purpose, lends status and identity. The attitude towards retirees in a traditional society like Eritrea's can be evaluated in light of the status or identity derived from work. Retirement is not equated with sloth or reluctance to be self-supporting. A parent is encouraged to lighten his burden by transferring his responsibilities to his sons and daughters [ኣድጊ'ኳ ወሊዳ ተዕርፍ]. But there is a stage considered beyond retirement: that of utter economic dependency and physical frailty. A parent who entered this stage is wished a peaceful departure from his earth-bound existence [ምስ ሰ'ይቲ ወድ'ኻ ካብ ትእከብ፡ ጽሓይ ከሎ ካብ ዝብለካ ገብገብ፡ ሙት እምበር ዓለም'ዶ ትጽገብ።].

The value of any vocation should be minimally appraised using two criteria: First, does it enable the individual to support himself and his family? Second, does it contribute to the common good of the society? All the traditional occupations meet these criteria and must therefore be considered respectable. The blacksmith, the farmer, the weaver, the potter, the carpenter, the mason, etc., performed work in an attempt to sustain them and through the exchange of their products entered into an indispensable interdependence and symbiotic relationship.

During the Reformation period, a very important concept was introduced, that of the *calling* or *Beruf* [ጻውዒት], as Luther coined it. It means that every individual has a station in life and that the station serves a valuable purpose. In contrast to the medieval teaching that the ecclesiastical posts were more pleasing to God than the secular posts, Luther taught that all vocations are equal in the eyes of God. Luther elevated even the "lowliest" vocation to a level of importance. If some one thinks milking the cow is a trivial matter, let him think again. It is God who milks the cow through human hands. The point here is not so much to inject religion into the discussion as it is to lend respect for the occupations available to members of a society.

No vocation is contemptible or dishonorable. Thus the members of a society have the liberty to choose vocations that suit them but they are ethically obligated to dispense their duties to the best of their ability. [ንግበሮን ኣይነጸብቆን] Executing a task perfunctorily or [እንተቀዶ ቀዶ እንተዘቀዶ ሕንግጠ] subscribing to a cause halfheartedly contradicts the spirit of work ethic. [ካብ ሳዕሳዕካ ተቜጸጸ፡ ካብ ዓበቕካ ተቜናደፍ። በትሪ እንተኣልዓልካ ዱላ፡ ስረ እንተዓጠቕካ ሃደላ።] As they say, "If you dance you got to get down and let your hair blow". Let the watchman stay vigilant instead of sleeping on his post. Let the farmer till deep furrows instead of merely scratching the surface. [መኣለባቢሖም እንተሓረሱ ናብ ጸህያይ ይምለሱ]. Let tasks be done right the first time instead of entailing costly rectification later.

INDIVIDUALISM AND WORK ETHIC

Koenrad Swart states, "The term 'individualism' with its perplexing varieties of meanings is responsible for many inconclusive debates in the history of ideas."[42] Similarly, the Catholic Encyclopedia states, "A comprehensive and logical definition of this term [individualism] is not easy to obtain."[43] There are at least three categories of definitions: religious, political and psychological. For the sake of brevity, work ethic for the purpose here will be

limited to and hinge upon the psychological definition of individualism. But first, let us see what individualism means in each category. First, religious individualism represents the attitude that a believer is entitled to interpret the Scripture for himself and that he is not subject to any external religious authority. In his most influential treatise, *The Freedom of the Christian Man (1520),* Martin Luther refuted the idea that the Pope alone has "the right of interpreting Scripture" and heralded that "A Christian is a perfectly free lord of all, subject to none." This ushered in an era marked by the discovery and affirmation of the individual within the realm of the church. The slogan later lent itself to political affairs as well, reverberating freedom of the peasants from the landlords and freedom of the knights from the princes and so forth. Second, individualism is defined in the political or civic sense and includes many flavors: In the extreme and obsolete sense, it represents the attitude of professional anarchists claiming that the State is an artificial entity and that the individual citizens do not have a moral obligation to form a State. In the moderate sense, political individualism defines a stand opposing State intervention in the affairs of citizens and industry.[44] Third, psychological individualism represents the attitude that each person is a separate or unique entity who must be discovered, affirmed, groomed and charged with self-responsibility.

> I am alone. I am an individual. That means that I am unique. There is no one else like me in the whole world. Each of us is born into a different environment and develops differently according to a unique pattern throughout our individual lives. Nowhere is a variety in a species more apparent and inevitable than among the human species.
>
> The goal of human development is that we should become fully ourselves. The psychologist, Carl Jung, named this goal of human development 'individuation'. The process of human development is one of becoming fully individual: separate from our family, from our society – to learn to think for ourselves, to dare to be out of step with stereotypes. To grow up and become fully human, we are called

> to be unique and different. We are also called to power. We have to learn to take responsibility for ourselves. We need to develop a sense of autonomy and self-determination.[45]

The process of "individuation" is not automatic or spontaneous. Unless there is a conscious effort to recognize the individual as an entity, separate and distinguishable from the community, and unless there is a dedication to educate and train the individual to realize his potential, the individuation process cannot become a success. [ጭሩ ከም ዓቕማ ብብርኺ ስገም ትሕገም] The ability of the individual to care for himself and the quality of the life he leads are commensurate with the level of training he receives. [ዘይተወቕረ ነዋጥሕን፡ ዘይተማሀረ ነዋድሕን።] The untrained individual is as ineffective as a dull knife. Through proper training the individual is empowered to be responsible for his own well-being and not to become a liability to the society or the state.

The individual can thrive in a competitive environment and winning is not a crime. However, the Eritrean tradition espouses inconsistent or contradictory views with respect to this issue. On the one hand, it endorses the individual's aspiration to compete and excel. On the other hand, it disapproves all marks of distinction and superiority. The individual who is nudged to emulate his peers is also castigated if he surpasses them. Let us elaborate by means of proverbs. [ዘይቀንእ ኣይወለድ፡] He who does not *envy* or is not *inspired* by his neighbor's achievement is pathetic, undeserving to be born. He who embarks on a trip must keep pace with [and not trail behind] his co-travelers. [መባልዕትኻ ኣይኹልሰልካ፡ መከይድኻ ኣይሰገሩመልካ] He who sits at a dinner table must scramble for food as much as his fellow diners.[46] The individual is coaxed to become achievement oriented and to compete on all fronts of life. However, this type of competition is not without restraints. It is to be exercised until equality in status and achievement is reached. This is the *equalizer formula,* and an equilibrium between lagging behind and advancing ahead must be maintained. The individual is encouraged to catch up but never to overtake. As the Chinese say, "The nail that stands

out gets hammered flat." A similar concept is expressed by the Eritrean tradition. [ካብ ብጸታ ትነውሕ መሸላ፡ ወይ ንዑፍ ወይ ንወንጭፍ] The stalk that grows taller than its peers [towers above its surrounding] is either pecked by birds or cleft by hurled stones. [ክርኣያ ክብላ ይእረያ] Acquiring and flaunting above average qualities do not go without recrimination or repercussion. [ዓቢ እግሪ ነጋፍ ሀቦ፡ ዓቢ ጋውና ኣካብ ጸጎነ] The position of a leader, luminary, vanguard and trail blazer is neither to be envied nor to be actively and willfully sought by the individual.

RESOURCES AND WORK ETHIC

How a person manages his resources can be influenced by tradition. Resources can be squandered, handled frivolously, or they can be used judiciously to add value and generate revenue. Following are examples from the Eritrean tradition for illustration.

- Many families, rich and poor alike, commit a substantial amount of money to finance commemorative services [*teskars*] for two reason: 1) their deceased relatives are to be sanctified posthumously through the supplications of the clergy; 2) their deceased relatives' wrongdoings are to be expiated posthumously through the good deeds [serving food and drinks] exercised toward the poor. The theology or religious teaching underlying these practices has been questioned. However, until such a tenet is officially retracted, and the community of believers comes to grips with the idea that *teskars* have no redemptive relevance for the departed, desperately needed economic resources will continue to be misplaced. The so-called mourning period is another questionable use of time or resource when the immediate family and friends of the deceased have to refrain from productive work for 40 days.

- Tradition treats wedding as an important milestone in a person's life and justifies expenditure of a large sum of money

on this one-time event. Festivity and publicity are of essence and all financial resource must be committed to attain them. As the song goes, [ንሎሚ ዘይኮነ ዳሕድሕዮ ኣብ ዕነ፡፡] resources withheld or spared from this event deserve to be heaped on a trash mound. A modest wedding celebration, one staged by limiting the invitees to family members and close friends and by minimizing the expenses, is derided as [ጭሉቕ] a token, miniature, sneak wedding. The bride at whose wedding a throng of people was not wined, dined and entertained [ብክበር ለጋስ ብለምለም ዳስ] is made to feel so small and, every now and then, becomes the object of humiliating jokes. The wedding expense is enormous and the contributions [ዕድመ] of the invitees can defray only a small fraction of it. The newly-weds and/or their parents have not only wiped out their savings but also become debt-ridden for years to come.

- The manpower and economic wherewithal of one individual are too diminutive to tackle projects of broad scale. As a remedy to this shortcoming, the society has come up with cooperative measures: The first form of cooperation is known as *wefera* [ወፈራ] and it is exercised when there are needs to till large tracts of land, build or refurbish houses, construct access roads and dams, etc. The second form of cooperation is known as *lfnti* [ልፍንቲ] and it is exercised when there is a temporary need to combine the resources of two individuals. For example, the traditional method of plowing requires two oxen. Two farmers who only own one ox individually can pair their oxen and take turns to plow their tracts of land. The third form of cooperation is known as *equb* [ዕቁብ] This is a sort of financial alliance on a miniature scale. A group of people contribute an equal amount of money and the accumulated fund is disbursed to one member on a rotating basis. This fund is used to acquire or fix property, buy ornaments and furniture, pay off old debt, etc. These cooperative prac-

tices can serve as springboards or precursors to forming joint ventures in the modern or capitalist sense.

The endorsement of the cooperative practices as highly beneficial is tacitly opposed by other undercurrents of the Eritrean tradition. 1) [ባህ ኣይበልክን ሰብ መቕሎ፡ ክንሰንክት ዝበልና ግዲትናዮ] Mutual interdependence and symbiotic relationships are shunned out of sheer malice. 2) [ፍቕሪ ደሊኻ ማዕዱ ማዕዱ፡ ጽልኢ ደሊኻ ኣብ ሓንቲ ኣጕዱ። ግራት ፈረቓ እዝጊ ነይመረቓ።] Jointly owned properties are deemed source of strife and forming alliances are equated with courting troubles. Tug of wills, mistrust arising from lack of control and transparency, disparity in contribution [dedication] are some of the reasons why joint ventures fail and earn their notoriety.

When a sudden death occurs or an unexpected calamity strikes, Eritreans, particularly those in the Diaspora, respond with kindness and join hands to help the victims. Contrary to expectation, the spirit manifested in this act of unparalleled benevolence and philanthropic outreach has made no inroads into the area of joint ventures. A lot of ideas espousing joint ventures or community undertakings are nonchalantly dismissed with the word kla'e [ክላእ], which, roughly translated, means "don't even mention it." This word despite its brevity has the most debilitating effect. It fosters or instills a feeling of cynicism, indifference, confusion and immobility. It is the quintessence of negativism.

- One of the behaviors discussed in psychoanalysis is impulsiveness. Impulsiveness is a behavior that seeks immediate gratification, now instead of waiting and working for bigger rewards in the future. One side of the Eritrean tradition not only makes frequent reference to but also endorses the impetuous behavior. [ካብ ንዓመታ ደርሆ ንሎሚ ዘበን እንቋቝሖ] It stresses that it is preferable to receive an egg

this year than to wait for a chicken next year. It justifies myopia and reluctance to project into the future, which is distant, vague and elusive. [እንተዘይመትክን ዕድመ ኣሎክን] An invitation to a prospective banquet is nothing to be excited about because death can strike any moment before then. [ኣብ ሰማይ ዘሎ ደመና] Investments in the future could be without returns as instances of clouds that dissipate into thin air instead of condensing, yielding rain drops and quenching the thirsty land. The other side of the Eritrean tradition emphasizes that postponement of small and immediate gratification is imperative if greater rewards are to materialize. [ጠስምን ደሊኻ ጸባን ኣኻፊኻ] Drinking the milk right away kills the prospect of having butter to spread on the bread.

CONCLUSION

As stated at the outset, work ethic in the Eritrean arena is a broad topic. Thus, the current study can be considered only a preliminary sketch of the full colors and distinct shades which have yet to evolve in the future. Though by far incomplete, it can undoubtedly provoke fruitful discussions. The challenge that lies ahead is not only to sift through the various facets of the Eritrean tradition in search of the positive and constructive but also to define, legitimize and popularize an indigenous work ethic. The conflicting and inconsistent views harbored by the Eritrean tradition have been pointed out. The conclusion must be dedicated to making bold statements and concrete suggestions.

On the question of *Determinism and Work Ethic* many of the traditional views that strip the individual of freedom and exonerate him from responsibility cannot be passed unchallenged. The following suggestions are put forth to counterbalance the portrayal of the individual as a passive agent favored or victimized by external forces. First, the idea that every citizen is a free agent ultimately responsible for his own success, or downfall for that

matter, must be brought to the fore. Combating or surrendering to ignorance and poverty is a question of choice. External forces or innate propensities cannot be blamed for the individual's lack of initiative and determination to improve the conditions of life. Second, the idea that every citizen's lot is not set from the beginning and that a better future hinges upon education and training must be underscored. No education, no emancipation from poverty! [ካብ ድንቍርና ናይ ጸላም ንብረት፡ ናብ ትምህርቲ መገዲ ክብረት። ዘይተወቐረ ነየጥሕን፡ ዘይተማህረ ነየድሕን።] Third, the idea that work is the prerequisite of existence or survival must be drilled into the consciousness of the Eritrean populace through skits, slogans, posters and other media. No work, no food! [ዘይሰርሐ ኣይብላዕ!] Fourth, the idea of self-reliance must be applied to the various strata of the Eritrean society: the state, the family and the individual. Stand on your own feet! Carry your own weight! Avoid crutches! [ባዕልኻ ደው በል! ክብደትካ ጹር! ምርኩስ ኣርሕቕ!]

The investigation of *Asceticism and Work Ethic* has demonstrated that the Eritrean tradition is overwhelmingly permeated and dominated by religious beliefs which strongly advocate otherworldly-oriented life style. The following suggestions are put forth to offset the espousal of transitory and impoverished lives. First, freedom does not mean fleeing the world and earthly existence. It means embracing life on earth fully and making the world a better place to live in. Second, poverty is not an instrument of righteousness nor does it bring man closer to higher ideals, such as union with God. Rather, poverty is man's formidable enemy and must be vanquished through hard work and diligence. Third, contemplative or inactive life succumbs to indolence and diminishes man's responsibility to be self-reliant. There is no greater sin, which an able-bodied person can commit, than becoming a public liability. No one has the right or the justification to beg for a handout.

With respect to *Time and Work Ethic* tradition is lagging behind in its time awareness and management. It has no time-

keeping devices and its method of tracking time lacks specificity. It allows leisure to dominate over productivity and it does not pin deliverables to deadlines. To reverse this trend or actually to introduce modernity a new approach must be instituted: First, create time awareness in the society by teaching time keeping in schools and making it a part of the literacy campaign [ቒም-ቒም ሰዓት ሓላፊ እዩ]. Second, make wrist watches available at a price any Eritrean can afford. Third, if not atop of cathedrals, install clocks on tall structures within public purview. Central plazas, city halls, bus depots, city parks, etc. are good candidates. Fourth, peg deliverables against specific, non-elastic, time frames. Fifth, start and finish events on pre-designated time without padding. Sixth, drill the public day in and day out with the concept that time is money. Seventh, teach the public to think of time in linear and not in cyclical terms. Time moves forward and every opportunity to do something constructive is one of a kind, never recurring, never presenting itself again. Eighth, introduce artificial light to rural areas. The light supplied by electric generators will usher in a new era for the majority of the population. The nighttime will no longer impose immobility with unchallenged impunity nor will it be entirely dedicated to sleep.

On the question of *Vocation and Work Ethic* tradition, not only compartmentalized society based on the limited number of vocations, but it ranked some of the vocations extremely low and in some cases wrote them off as unworthy of embracing and practicing. To bring sanity into this kind of mentality, the following suggestions can be considered: First, teach the necessity, equality and interdependence of all vocations. Second, stress the two criteria by which any given vocation must be evaluated: (a) allowing the individual to support himself; (b) contributing to the common good of the society. Third, bring awareness that the individual must not only be proud of what he does for a living but also to execute his work conscientiously and to the best of his ability. Fourth, teach the individual to earn his living the honest way and to taboo appropriation of funds and valuables by illegal

or deceitful means. Fifth, cultivate a culture of treating the elderly humanely since old age is not a crime or a matter of choice but an inevitable process through which everyone will eventually pass.[47]

The section, *Resources and Work Ethic* dealt with a cluster of practices that contribute to the depletion of a limited economic resource. Some of these practices are endorsed by convictions of religious nature while others are dictated by the quest for immediate emotional or similar gratification. First, the question of religion is sensitive and any criticism from the outside can be misconstrued as iconoclastic and meddlesome. Hence, any "backwardness" that is purportedly rooted in religious teachings and that is currently rubbing off on the society at large has to be addressed by a Church-led *reform*. This will help dissipate any polarity that might arise between the Church endorsing regressive viewpoints and the State pushing for change and economic prosperity. Second, weddings and other festivities which defy moderation and solvency must be tamed to acceptable level. Comparing and contrasting types of weddings and their economic aftermath through dramas can educate the public, thereby erecting an imaginary barometer for measuring extravagance and misuse of resources. Third, the quest for immediate gratification must cede priority to investing in the future, to working and waiting for greater rewards. Fourth, the practice of budgeting and saving on family and individual levels must be introduced. The "bread winner" must be taught to stop treating his entire wages as spending money. Fifth, the reasons that contribute to treating joint ventures with indifference or utmost resistance must not only be identified but also rectified. This task is important because it facilitates a speedy transition into modernity. Many investments based on *emotions* rather than on concrete feasibility study have foundered. Many endeavors that leaned on *personal trust,* to the exclusion of legally binding and enforceable agreements have not only aborted as business enterprises but also degenerated into feuds among former friends or partners. Many partnerships, which for *lack of dedication* relinquished control

to part-time and often rotating management, failed to thrive. Many partnerships failed not because of keen competition or their own inferior product but because of malicious, I-am-not-helping-you-to-get-rich attitude of the customer base. In spite of the initial low success rate of joint ventures, the individual must be encouraged to forge ahead and not recoil to his shell.

Finally, the process of *individuation* must be encouraged and celebrated. The idea that each person is a separate or unique entity who must be discovered, affirmed, groomed and charged with self-responsibility must be underscored. Preventing the individual from competing and excelling [standing out] is at the same time stunting the growth of the community, as "the strength of the rope depends on the quality of the individual fibers it is made of."

Notes

1. The dramas presented during the 1999 celebration of Eritrea's Independence Day emphasized the industriousness of the Eritrean people. The Eritrean people are collectively compared to the *ant*, the quintessential model of diligence: HaKete [ሓኸተ]
2. The following materials have been used as sources of the Trigrigna proverbs:
   - ሰለሞን ገብረክርስቶስ፡ ምስላ ንደለይቲ ልቦና፡ ቤት ማሕተም ፍራንቸስካና፡ አስመራ፡ 1995።
   - ሀ.ግ.ሓ.ኤ.፡ ምስላታት ትግርኛ፡ 1986።
3. Scholars like Rosalind Fergusson (preface to the 1983 *Penguin Dictionary of Proverbs*) and Leo Roston (*Treasury of Jewish Quotations*) "regard proverbs [not] as a source of accumulated wisdom" but as ready-made or pre-formulated expressions lending flair to the speech of ordinary people. On the other hand, scholars like Wolfgang Mieder (*Prentice-Hall Encyclopedia of World Proverbs*), Louis A. Berman (*Proverb Wit & Wisdom*) and Solomon Gebrekrstos (ምስላ ንደለይቲ ልቦና) espouse the idea that proverbs are nuggets of wisdom passed from generation to generation.
4. A proverb can easily be converted into a slogan or a national shibboleth. The border conflict with Ethiopia made one slogan so popular and effective: "We do not relinquish our territory nor do we seek [or encroach

upon] our neighbor's territory" [ናትና ኣይንህብን፡ ዘይናትና ኣይንደልን].This is a new rendition of an old proverb: "Finish your portion but do not touch somebody else's portion" [ግዴኻን ኣይትግደፍ፡ ካብ ግዴኻን ኣይትሕለፍ].

5. Cited in Adrian Furnham, (1990) *The Protestant Work Ethic: The Psychology of Work-Related Beliefs and Behaviours*, London: Routledge.
6. Adrian Furnham gives an excellent summary of the controversy surrounding Weber's work: "*The Protestant Ethic* is a polemic and proselytizing work directed against vulgar Marxist ideas of economic determinism and the relentless laws of history. It is, therefore, not surprising that his work has provoked such controversies from political scientists, economic historians, and Protestant theologians. The criticisms may be seen as primary and secondary; original and contemporary; those resulting from misunderstanding and those resulting from profound disagreement." Ibid., p. 2.
7. Oates, W. (1971) *Confessions of a Workaholic: The Facts About Work Addiction*, New York: World Publishing Company, p 84.
8. Cited in Furnham, A., op. cit. p. 15. Maccoby, M. and Terzi, R. (1979) "What happened to the work ethic?" in W. Hoffman and T. Wyly (eds), *The Work Ethic in Business*, Cambridge, Mass.: O, G & H Publishers.
9. Terkel, S. (1975) *Working*, Harmondsworth: Penguin, p. 1.
10. Branden, N. (1996), *Taking Responsibility:Self-Reliance and the Accountable Life*, New York: Simon & Schuster, p50.
11. In his Dictionary of Eritrean Names [መዝገበ ቃላት ኣስማት ኤርትራውያን], Mussa Aron explains only one aspect of or meaning ascribed to the name ተዓደል፡ parental wish for the child to be blessed. But the name also means accept whatever life has in store for you. Whether the child is going to be blessed or to have to cope with fate, he is not an active agent.
12. Branden, N. op. cit. , p. 39.
13. Ibid. p. 54
14. Ibid. p.
15. Ziesler, J.A. (1974) *Christian Asceticism,* Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, pp. 57-58.
16. Gebrehiiwet, M. (1976) *Christ-Mysticism in the Theology and Spirituality of Martin Luther*, Doctoral Dissertation, pp. 1-6.
17. The dualistic form of asceticism departs "from the view that the body and all physical things are in themselves evil, imprisoning, and obnoxious. The sensible thing to do, therefore, is to escape from the body as much as one can, which can be fully done only at death, but in the

meantime mortifications can be employed as anticipations of this final escape. The result is liable to be a strenuous asceticism, like that of many Gnostics and Marcionites in early Christianity...." Ziesler, op. cit. p. 5.

18. Ibid., p. 1.
19 Quoted in Pankhurst, R. (1990) *A Social History of Ethiopia*, Trenton, NJ.: The Red Sea Press, p. 44.
20. Ibid., p. 43.
21. Gebremedhin, T. (Fall 1996) *Constraints to a Viable Agricultural Development in Eritrea*, Eritrean Studies Review, Vol 1, No. 2. p. 113.
22. Barnett, J.E. (1998) *The Quest to Capture Time – From Sundials to Atomic Clocks* : Time's Pendulum, New York, NY: Plenum Press, p. 9.
23. Ibid., p. 7.
24. Modern timekeeping devices were introduced to Eritrea by the Italians:
    ኣያ ጥልያን ብዓል ወርቂ ሰዓት
    ባርኔጣ ገይሩሎም ንነኻዓት
    ኣስካርባ ገይሩሎም ንጨጋዓት
    ሰዓት ገይሩሎም ንከብዓት።
    ሑርያ (ብኣጋጣሚ መበል 8ይ ዓመት በዓል ነጻነት - 1999) ብግርማይ ሳንዲኣጎ "ቈጸራን ተቛጻርን"፡ ገጽ 43።
25. "For centuries, only the sunlit hours were measured; the night hours were useless for any activity and thus there was no reason to try to count them. ... With only the full moon and fires, and later, candles to put a tiny dint in the blackness, the night was not just a fallow realm but a fearsome one, useful only for sleep." Barnett, J.E., op. cit., p. 26.
26. 'ዳኛ ብድድ ኢሎም - ተቛጺርኩም ኣይበለና ኣምላኽ፡ ብኣለ ምኪኤል ንራኽበ - ይብሉ። ሰብ ነገር ተቐቢሎማ ነናብ ዓዶም (ገገዝኦም) ይኸዱ። እቲ ቈጸራ ናይ ንግሆ ድዩ ናይ ምሸት ምፍላይ የለን። እቶም ሽማግለ ይኹን እቶም ሰብ ነገር ክካብ ዓዶም ኣብ ዝመስሎም ግዜ ናብታ መዓልቲ እቲኣ ይመጹ። እቲ ገደብ ካብ ጸሓይ ብራቕ ክሳብ ጸሓይ ትዓርብ እዩ። እቲ ቀዲሙ ዝመጸ ነቲ ድሒሩ ዝመጸ ይጽበዮ።' ብግርማይ ሳንዲኣጎ "ቈጸራን ተቛጻርን"፡ ሑሩያ፡ ገጽ 42።
27. 'ቈጸራ ሓበሻ ማለት እንታይ ማለት እዩ? ኣብ ናይ ትግርኛ መዝገብ ቃላት ንመልከቶ፣ ደንጕኻ ምምጻእ፡ ምጥላም፡ በብሓደ ዘርጠብ እናበልካ (ንኣኼባ) ምምጻእ፡ ባህ ተበለካ ትመጽ፡ ባህ ተ(ዘይ)በለካ ትገድፎ ዓይነት ቈጸራታት "ቈጸራ ሓበሻ" ይበሃል።' ብግርማይ ሳንዲኣጎ "ቈጸራን ተቛጻርን"፡ ሕሩያ፡ ገጽ 42።
28. Forget for a moment the human inventions of the clock and of history, and look around at the natural signs you unconsciously use for ordering time. There is the ever-recurring day and the ever-recurring round of

seasons in the ever-recurring year. Look up and you will see the repeating phases of the ever-returning moon. Beyond the moon, there is the seasonal pattern of the stars repeating itself every year and with a little more effort, you could discern the recurring patterns of the planets. Nearly all the signs of nature, at least at first glance, tell us that the world repeats the same patterns over and over again.

"Although there are signs to the contrary - an individual person is born, grows old and eventually dies, never to be reborn - the predominant natural signs reveal a world returning again and again to where it was before. It was from these signs that the earliest cultures derived their notion of time. Time, too, must be cyclical. It, too, must regenerate itself into an ever-renewing present." Jo Ellen Barnett, op. cit., pp. 193-194 .

29. Pankhurst, R.,op. cit., p. 58.

30. "Let those who insult the worker on account of this labor cease to do so. Until this time you called blacksmith teyib (Tebib); those who wove the shamma you called shammane; those who wrote you called tankway; those who worked for the church you called debtera. The farmer who produced all our food and known to be better even than the king, you called gabare (gebar); the merchant, who brought gold, you called negade, and insulted him on account of his trade. The lazy man whose son is ignorant causes trouble by insulting the clever man. All mankind is descended from Adam and Eve; there was no other ancestor. Discrimination is the result of ignorance. God said to Adam, 'In the sweat of thy face shalt thou eat bread.'

"If we do not carry out this injunction, if everyone is idle, there will be neither government nor country. In European countries when people undertake new kinds of work and make cannons, guns, trains and other things revealed by God, the people concerned are called engineers, they are praised and given more assistance, not insulted on account of their craft. But you, by your insults, are going to leave my country without people who can make plow, the land will thus become barren and destitude.

"Hereafter anyone who insults these people is insulting me. From this time forth anyone found insulting another on account of his work will be punished by a year's imprisonment. If officials find it difficult to imprison such persons for a year, let the latter be arrested and sent before me." Courlander, H. (1996). *A Treasury of African Folklore*. pp. 541-542.

31. ኣቲ ጓለይ ክበኪዶ ንሓረስታይ፡ እንታይለዮ 'ዚ ሓረስታይ፡ ደፋእ ድንኩል 'ዚ ሓረስታይ
ኣቲ ጓለይ ክበኪዶ ንኣላማይ፡ እንታይለዮ 'ዚ ኣላማይ ሓራእ ቆኒን 'ዚ ኣላማይ።

32. Pankhurst, R., op. cit., pp. 58-59.

33. Ibid., p. 223.
34. Ibid., p. 59.
35. *Politics*, I,10,1258ab. Richard McKeon (ed.) (1941), *The Basic Works of Aristotle*, New York: Random House, p. 1141.
36. "He who lends expecting to get back something more or something better than he has loaned is nothing but an open and condemned usurer.", Martin Luther, 1524, *Trade and Usury*, Luther's Works vol. 45, p. 257.
37. The Council of Nicea [325], the Third Lateran Council [1179], the Papal Decree of Leo I [444].
38. Barnett, J.E., op. cit., p. 59.
39. "Their eyes burst with grief, their smoking hands
jerked about their bodies, warding off
now the flames and now the burning sands" Dante's *Inferno*.
40. Pankhurst, R., op. cit., p. 148.
41. Jahoda, M. (1982) *Employement and Unemployment: A Social-Psychological Analysis*, Cambridge: Cambridge University Press.
42. Review of "'Individualism' in the Mid-Nineteenth Century" by Koenrad W. Swart from *The Journal of the History of Ideas*, v.23 no. 1 (1962), pp. 77-90.
43. Catholic Encyclopedia, 1913, *Individualism*, Encyclopedia Press, Inc. Electronic version, 1998, by New Advent, Inc.
44. Ibid.
45. The Road™ Counseling and Personal Development
46. In traditional Eritrea, people travel on foot and eat from the same plate.
47. School children are familiar with the story of Father Grmu. When Father Grmu became very old and unable to support himself, he began to depend on his sons. After a short time, his sons and daughter-in-laws began to mistreat him. ኣቦይ ግርሙ ግን ሕቖኡ ኣብ ክልተ ትዓጺፉ፡ ዕዮ ማሕረስ ምኽኣል ሰኣነ'ሞ ኣብ እንዳ ደቁ ክይዱ ክልዓል ግዲ ኮኖ። ድሕሪ ቁሩብ ግዜ እተን ኣንስቲ ደቁ ክርእይኦ ተጸልኣን። ከም ሓንቲ ኲዕሶ ድማ፡ ካብታ ሓንቲ ናብታ ሓንቲ ይጸፋፍዓኦ ነበራ። እቶም ደቁ'ውን በንስቶም ተመሪሖም ነቲ ኣረጊት ኣቦኦም ብሸለልታ ረኣይዎ። "ሓደ ወላዲ ዝረኸቦ ጸበባ"፡ መጽሓፍ ንባብን ኣስተዋጽኦ ፍልጠትን፡ ገጽ 15።

largely landscape, which he painted with skill and sophistication. Among Haile's best works was *hanqewta (a Tigrinya* word meaning hope or expectation. (Figure 13)

This was a painting on canvas, which depicted the hopes and aspirations of a young woman. In the background are a child shedding tears and banners of successive colonialists who subjugated Eritrea at different times – Turkey, Egypt, Italy, Britain and Ethiopia. However, it was not all doom and gloom. There were also rays of hope – ever inspiring rays from the emblem of the EPLF.

One of the qualities of Haile's work was that it was easy for ordinary people to understand the message he was communicating. His other works transmitted messages to his Eritrean compatriots to be firm in the face of adversity, work hard for freedom and peace and endure and overcome temporary hardship. One of the most important contributions of Haile was imparting his artistic skills to the younger generation. Sadly, Haile was killed by a land mine before independence. The work cited above is now part of the collections of the National Museum of Eritrea.

Debrom's *A Fighter* (1990, Figure 14) is another masterly work by the artist. It is black and white drawn with pencil or charcoal. It depicts a young Eritrean fighter armed with ammunition and a symbol of peace. Bullets show his readiness for war and dove for peace. Or it could be interpreted that he is using the first in order to achieve the second. Whichever way it is interpreted it conveys a powerful message.

Tesfai Gebremichael was born in 1958 and is the son of a painter. Thus, he had the opportunity to learn painting and drawing at an early age. He joined the EPLF in 1975 and worked in the organisation's art department. During the armed struggle, he produced many works of art including political posters, cartoons, etc., which reflected the armed struggle of the Eritrean people. His works of art were very instrumental in the campaign against the enemy.

Figure 14: ***A Fighter***

Tesfai sees an artist as a "witness of his time." Tesfai's artistic work has obviously been influenced by his experiences during the war of liberation. In an interview, he said that some of his work reflected his deeply personal emotions. One of the unique tools he has been using is the knife. He says he has "discovered many ways of using it and the many different marks and textures it can use. Through constant search I am still discovering new applications with the knife" (Ghebremichael, 2000:3).

Tesfai has produced so many works of art with his unique style. His works of art depict vividness and variety of color. He rarely works from color notes as he heavily relies on his memory of the war. He said, "The colors have been influenced by Eritrean tradition with its rich and colorful fabrics (Ghebremichael, 2000:3). The *Traditional Musical Instrument* (Figure 15) shows three men playing traditional wind musical instruments, common in the highland communities.

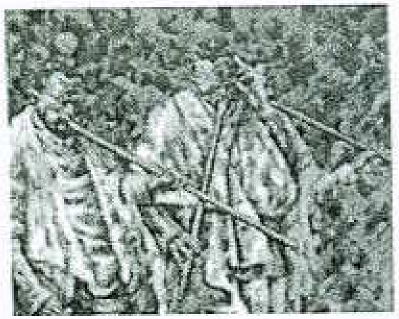

Figure 15: ***Traditional Musical Instrument*** **(1999), Acrylic on Canvas (80x100cms)**

Bravery, (Figure 16), another painting by Tesfai, shows Eritrean freedom fighters in the heat of battle. Typical to Tesfai's work, this painting is rich in color and light.

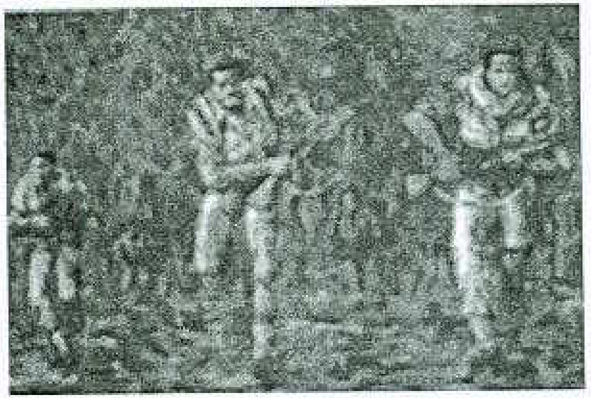

Figure 16: ***Bravery*** **(1995), Oil on Canvas (180x260cm)**

In *Naqfa*, (Figure 17), yet another work of Tesfai, it is easy to see the scar of war on the mosque of the town of Naqfa. It is generally known that Naqfa had always been the symbol of resistance of the Eritrean national struggle, as it has never been captured by the enemy. However, it had received incessant air bombardment. Hence the scar which has been captured in the painting.

In the painting, *We Suffered, Fought and Won* (Figure 18), Tesfai has skilfully recorded the oppression, resistance and final victory of the Eritrean people. The painting is very rich in detail

Figure 17: ***Naqfa*** **(1999), Acrylic on Canvas (80x100cms)**

and encapsulates a long story. However, for the untrained eye it is not easy to identify and understand the components of the subject matter.

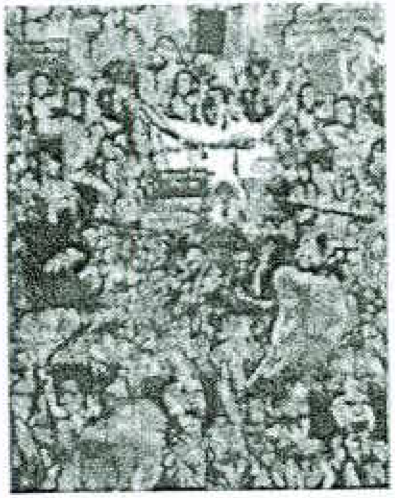

Figure 18: ***We Suffered, Fought & Won*** **(1996) Silk cream & acrylic on canvas (160x200)**

Finally, the *Green Landscape* (Figure 19), demonstrates Tesfai's wide range of skills in painting. The painting, which is

composed of dwellings, farms, trees and undulating hills, has a sharp and brilliant coloration and precision of form. It is a realistic representation of landscape in his distinctive style developed through the years. Since independence, Tesfai has mounted exhibitions in Europe and the Middle East as well as in Eritrea. In his latest exhibition in Asmera, in addition to traditional painting, he has surprisingly mounted installation art, perhaps the first Eritrean to do so. That is quite an achievement. Not surprisingly, Tesfai's paintings adorn corridors of many public and private offices. Tesfai's present ambition is to create a distinctly Eritrean style of artistic production.

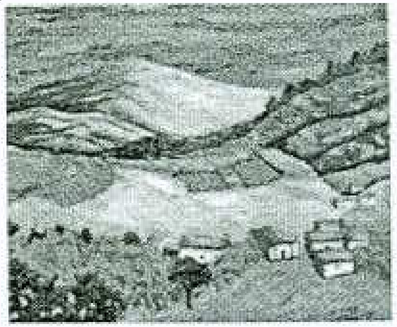

Figure 19: *Green Landscape* (1999), Oil on canvas, (130x160cms)

A Nun (Figure 20), by Michael Adonai (1989), is a pencil drawing portraying an elderly nun in sacred meditation. The rosary, which is used as aid to devotion, along with the head cap and special prayer stick add to the dignity and grace of the elderly nun. Michael has demonstrated a skilful application of shade and light.

In drawing *Traditional Dance in Mogoraib* (Figure 21), Michael applied a unique style, which is a radical departure from what we had seen so far. The patterns and density of color are impressive.

A Saho Girl Grinding Corn (Figure 22), by Girami Gebre Luul (no date), and *Rashaida Girl* (Figure 23), by Fessehaye Zemichael (no date), demonstrate two women in their costumes and rural life in southern and eastern Eritrea. Obviously, both paintings are rich in colour.

Figure 20: *A Nun*

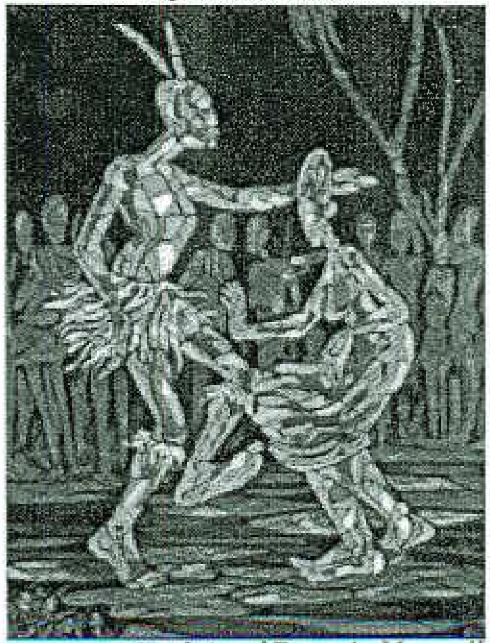

Figure 21: *Traditional Dance in Mogaraib*

human rights treaties. The chapter will conclude with a summary of the main points made.

CUSTOMARY LAWS OF HIGHLAND ERITREA

Eritrea has a rich tradition of community-based customary laws, locally commonly known as *H'ghin s'rAtn endaba*, meaning "laws and codes of forefathers." Such laws have withstood assaults from series of colonial powers over the years and prevailed along with the modern laws introduced by colonial powers. There is no definitive, comprehensive list of all community-based customary laws in Eritrea. M. Guadagni lists fourteen known Eritrean customary laws.[7] The Compilation by Zerayacob, et. al. includes nine of them.[8] For the purpose of this chapter, three prominent customary laws have been selected for review, based on two factors: (1) the size of the community the law served, as measured by the size of the population at the time the law was last revised; (2) the process by which the latest available version was drafted. Thus, the customary laws selected for review are the laws of: (1) *Adgna Tegeleba*, (2) *Adkeme M'legae*, and (3) *Loggo Chiwa*. The three laws cover the largest jurisdictional areas in the country, and each law was last drafted by community representatives through the traditional process of discussion and consensus building.[9]

Each of the three communities served by the said customary laws claims that its particular law was committed to writing way back during the pre-colonial times.[10] However, it was in the 1940s, with the termination of Italian colonial rule and the onset of a British trusteeship military administration, that an earnest effort was made to codify the laws and commit them to modern writing. It is the texts of these latest publications upon which the writer has relied for the following analysis.[11]

The Law of Adgna Tegeleba

The law of *Adgna Tegeleba* is the customary law of what used to be the province of Akeleguzai. It was established by noted representatives of the various villages in Akele Guzai in 1936

[1943 Gregorian calendar] and published in 1938 [1945 Gregorian calendar]. According to Alberto Pollera, the territory of Akeleguzai served by the law of *Adgna Tegeleba* at the time, was comprised of 197 villages with a total population of 57,285.[12] It was after a year and a half of intense discussions among the representatives, as well as consultations with the people of Akeleguzai that *Adgena Tegeleba* was codified.

The preamble of *Adgna Tegeleba* reveals a philosophical foundation rooted in religion as shown by the following statement, "The Almighty, the creator of all creatures and who is naturally orderly, first created heaven and earth. Then between the Sabath and Friday, created all the creatures to inhabit the earth in an orderly manner, and commanded that each creature shall live according to His will while maintaining order."[13]

In the preamble, *Adgna Tegeleba* traces law in general to a biblical origin when Adam breached God's command not to touch the forbidden fruit, from which the lesson drawn is that "breach of law angers God and the ruler, and results in punishment."[14] The same preamble states that written law was started by Moses upon God's command, and that Moses' written law served humanity until the birth of Christ, who later caused the writing of the new testament.[15] After declaring that human beings cannot live without laws, the preamble proceeds to define law as "something that enables the ruler [king], officials and the general public to live in harmony with God, something that safeguards people, and enables them to live in peace and harmony with each other."[16]

The authors of *Adgna Tegeleba* claim that their forefathers had established what was known as *MAem MeHaza* (named after the place at which the initial law was established), during the rule of Dejash Subagades.[17] The authors state that *Adgna Tegeleba* represents "an amended, improved, updated and written version."[18] They conclude the preamble by declaring: "Up to now, the law in effect in Akeleguzai has been known as *MAem MeHaza*. But today, the renewed, amended and written law, which unites all of us, is hereby given the new name, the law of *Adgna Tegeleba*.[19]

The list of representatives who drafted the law, who are described in the document as "officials, clergy and wise men," reads like "who is who" in *Akeleguzai* at the time. Appearing first are 28 notables (feudal lords), listed in the order of their social ranks, starting with the highest, *ra'si*, to the lowest, *kegnezmach*.[20] Then follow a list of 83 prominent elected representatives from 27 villages in the province of Akelguzai.

The content of the law of *Adgena Tegeleba* is logically organized by subject matter into 37 Parts and continuously numbered articles totaling 313. This makes it easy to quote and cite a specific provision of the law. If "codification" means "the process of collecting and arranging systematically, usually by subject matter, the laws of [a given community],[21] then, the law of *Adgna Tegeleba* indeed represents the codification of the laws of Akeleguzai. Part 1 through 15, comprising 127 articles, focus on the human being, covering the different stages of development starting from birth to death. Parts 16-21, comprising 50 articles (art. 128 through art.177), deal with crimes ranging from benign insults and petty thefts to murder. Part 22, comprising 14 articles (art. 178 through art. 191), deals with witnesses and swearing; and Part 23, comprising 20 articles (art. 192 through art. 211) deals with procedural aspects of litigation before a judge and elders serving as the jury. Parts 24-28, comprising 17 articles (art. 212 through art. 228) deal with various social functions such as burial ceremonies, commemoration of the dead, compensation for various services, etc. Parts 29-31, comprising 64 articles (art. 229 through art. 292), cover the all important land ownership and distribution system and related issues. Part 35, comprising 17 articles (art. 293 through art. 309) deals with animals. Part 36, with two articles (art. 310 through art. 311) covers migrant residents from other communities. And finally, Part 37, with two articles (art. 312 and 313), deals with support of church and school. Typically the laws in each Part establish social norms and prescribe the appropriate punishment or damage when anyone of such norms is breached. That the assembly of representatives indeed amended and

improved old laws is evident not only from the claims made in the preamble, but also from the content of the provisions contained in *Adgena Tegeleba*. The drafters declared null and void those social norms and practices that they felt were outdated.[22] Looking at the structure, style and substance of the document as a piece of legislation, it is obvious that the peoples' representatives, the overwhelming majority of whom perhaps were illiterate, benefited from some guidance of learned men of the time.

It is interesting to note that the law of *Adgna Tegeleba*, in a conclusion section, makes a provision for its own implementation when it states: "This written law is in effect as of today, December 28, 1937 (1944 Gregorian calendar)."[23] It also provides for its future amendment, as well as the preservation of the document itself in the following terms: "We realize there are areas that are not covered in this document. We have designated February 24 as the date on which officials, the clergy and prominent representatives will meet in *Addi Kayeh* every year to deal with such shortcomings."[24] The conclusion continues, "This document of the laws of forefathers shall be deposited with the provincial office, and copies of it with each representative of the sub-unit (*woreda* or sub-*wereda*) for safekeeping and preservation, each custodian shall be personally liable for any loss or destruction of the document."[25]

The Law of Adkeme M'legae

The law of *Adkeme M'legae* is the customary law of the major part of what used to be the province of Seraye.[26] The latest version of *Adkeme M'legae* was drafted in May 1936 (1944 Gregorian Calendar) by noted representatives of the so termed "seven villages of law," assisted by additional at-large representatives from the various villages in Seraye. In addition, the notables (or feudal lords) of the province participated in the process. According to Alberto Pollera, the territory of Seraye served by *Adkeme M'legae* at the time, was comprised of 460 villages with a total population of 63,137.[27]

The designation of seven villages as "villages of law" appears to be unique to Seraye.[28] The origin of the designation is not exactly known as it is shrouded in legend and history. But, it is known that the inhabitants of these seven villages have historically enjoyed certain privileges. Though not explicitly stated, it is implied in the preamble of *Adkema M'legae* that the seven villages had historically served as courts interpreting the laws of *Adkeme M'legae*. Litigants argued their cases at the *baito* (village assembly) at each "village of law" and the party in whose favor four of the seven villages decided (i.e., the majority) won the case.[29]

In the preamble of *Adkeme M'legae*, the seven "villages of law" are explicitly mentioned, and the primary responsibility of drafting (or "renewing") the laws was attributed to representatives of these "seven villages of law." Each village sent two prominent representatives. Thus, 14 representatives were considered to be the primary drafters, assisted by additional eight at-large representatives from other villages. Also participants were 24 notables (feudal lords) from the region, by virtue of their social positions in the province, their titles ranging from *fitewrari* to *ra'si*.[30]

The drafters of the law of *Adkeme M'legae*, trace their ancestry to the twin brothers, *Adkeme and M'legae*, who lived in the area way back in the early 14th century. Thus, the name of the law, *Adkeme M'legae*.[31] However, even by the drafters' own admission, there were pockets of communities whose ancestors were other than *Adkeme* and *M'legae*.

In the preamble of *Adkeme M'legae*, the drafters state that the new law was drafted in May 1936 (i.e., 1944 Gegorian Calendar) at Addi Ugri by following the "ancient law." They state, "As told by our fathers, the [initial] law of *Adkeme M'legae* was written and the document was deposited at *Debri Abune Yonas* (a monastery), but disappeared due to wars and conflicts."[32]

In relating how the ancient laws were formulated or renewed, the preamble states: "Elders, selected from their communities for their wisdom, would congregate under the shade of an acacia tree

on the bank of a designated stream for at least two weeks, feeding on dry bread and drinking water from the stream, praying to God to reveal to them the best laws. After they reach consensus, they would travel from village to village and announce the laws in the most eloquent language they can master."[33] As further indication of the sanctimonious reverence with which the people of Seraye viewed their customary law, the same preamble describes the law of forefathers as "nothing should be added to and nothing should be subtracted from."[34] This belief perhaps influenced the mindset with which the drafters of the law of *Adkeme M'legae* approached their task in 1944.[35]

Compared to the law of *Adgna Tegeleba* and, as will be discussed later, the law of *Loggo Chiwa,* the end product of the drafters of the law of *Adkeme M'legae* in 1936 (1944 Gregorian calendar) was lacking in several ways. First, there is no logic to the structure and organization of the laws contained in the document. The titles jump from one subject area to another. In addition, the specific provisions within each title are not numbered. This twin deficiency — lack of logical organization and absence of numbering scheme — makes locating or quoting a specific provision extremely cumbersome. Second, the law contains provisions that would have been outdated, or even illegal, at the time of the drafting. Some provisions given under the following titles fall in this category: slavery (at 5), *ma'kelai Aliet* (migrant residents originating from other communities (at 6), artisans and musicians (at 7), treatment of a bride found not virgin at marriage (at 24), obligation of an abused wife (at 30), insults and allegations (at 46-48), and rape of a girl (at 54-55).[36] Third, the law makes references to outdated notions of counts as well as measures of distance and weight. The provisions on compensation in kind for various services or damage to be paid, usually grain, are expressed in ancient terms of counts not many people at the time could understand.[37] Related to measurements of distance, for example, the required width of a public road is expressed in terms of number of arm lengths.[38] Similarly, "a stone throw by a sturdy youth"[39] and "a sling

throw of a stone by a sturdy youth"[40] are mentioned as standards of measurement of distance. All this when the measurement of distance in meter was common in the 1940s.

It appears that in the drafting of *Adkeme M'legae* in 1944, the drafters placed emphasis on recalling the ancient laws and paid little attention to the need to improve and update the laws. Thus, the need for "continuous improvement and expansion of old laws," stated in the preamble, became simply an empty slogan.

Notwithstanding the above stated shortcomings, the provisions detailed under each topic in the law of *Adkeme M'legae* indicate a high degree of complexity and sophistication, perhaps more so than those of the laws of *Adgena Tegeleba or Loggo Chiwa.*[41] If the end products of the efforts of the drafters of *Adgena Tegeleba* and *loggo Chiwa* in the 1940s were reflective of assistance and guidance received from learned men of the time, that of *Adkeme M'legae* is reflective of the absence of such assistance and guidance. In this respect the drafters of *Adkeme M'legae* in 1944 did disservice to their customary law.

The Law of Loggo Chiwa

The law of *Loggo Chiwa* is the customary law of a region known by the same name that straddles what used to be the provinces of Seraye and Hamasien. The latest law of *Loggo Chiwa* was drafted by people's representatives assembled at Mai leHam, in 1935 (1943 Gregorian calendar) and published in 1938 (1946 Gregorian calendar), with the encouragement of the then British Military Administration. According to Alberto Pollera, the territory of *Loggo Chiwa* served by the law at the time, was comprised of 66 villages with a total population of 30,000.[42]

The drafters of the law trace the ancestry of the communities governed by the law of *Loggo Chiwa* to two roots, *Loggo* and *Chiwa*, and thus the name of the law. Again, the names of the representatives who congregated at Mai LeHam to draft the law read like "who is who" in *Loggo Chiwa*. There were 20 representatives from the villages in the Seraye part of the region and 18

representatives from the Hamasien part of the region, total of 38 men. The drafters proclaim in the preamble, "We the inhabitants of *Loggo Chiwa*, under the guidance of the Almighty, undertake this effort to revise the law of our fathers, which was established in 1484 (1492 Gregorian calendar) so that it can last for ever."[43] The drafters claim that the law of *Loggo Chiwa,* when initially formulated, was written in two documents, each placed in the custody of a highly trusted individual chosen by members of the community with a periodic rotation.[44]

As if to display an egalitarian disposition, the drafters of the law of *Loggo Chiwa* state in the preamble, "There were no specifically designated 'villages of law' among the villages in *Loggo Chiwa*. This is because the representatives who established the law were selected for their knowledge and wisdom from all communities. This left no room for favoring big over small villages."[45]

The law of *Loggo Chiwa* is perhaps the only Eritrean customary law making a statement that comes close to reflecting the notion of separation of state and faith. The preamble states, "[Ever since the establishment of the initial law] both Christians and Muslims, in harmony, have conducted their civilian affairs under this law. When it comes to spiritual affairs, however, the Christian goes to his *kahn* (priest) and the Muslim goes to his *Qadi*."[46] The law of *Loggo Chiwa* also comes close to articulating the doctrine of supremacy of the law when it asserts, "The ruling law is what has been duly established by representatives of the whole region of *Loggo Chiwa*. Laws established by a lone village or by a specific group in the region cannot be binding."[47]

The content of the law of *Loggo Chiwa* is organized into 124 chapters, each chapter representing a subject matter. In many instances, the chapters dealing with related subject matters are grouped together, for example, those related to land, marriage, but others are grouped randomly. While the chapters are numbered, the specific provisions within each chapter are not numbered as articles. Thus quoting and citing is possible only at the chapter level and not the specific provision of the law. Typically

the provisions under each chapter establish social norms and prescribe the appropriate punishment or damage to be paid when anyone of such norms is breached. In general if the law of *Adgna Tegeleba* represents a good structure or organization, and the law of *Adkeme M'legae* represents the lack of it, then the law of *Loggo Chiwa* falls somewhere in between.

Perhaps the most striking element of the law of *Loggo Chiwa* is the degree of attention the drafters paid to the need for improving and updating the old provisions. More than either *Adkem M'legae* or *Adgna Tegeleba*, it contains provisions that either superseded old provisions or introduced new ones that were more in tune with the practices and emerging social norms of the 1940s in the country. It will be instructive to cite some examples: In prescribing the location for storing hay, the law provides that the location should be "200 meters away from the village so that accidental fire does not destroy houses."[48] This provision makes sense not only from the standpoint of safety, but it also introduces to the law a superior measurement of distance, the metric system.[49] The law establishes the age of marriage at 18 for boys and 15 for girls (chapter 33). It restricts arranged marriage, reasoning that arranged marriage can be the main cause for divorce (chapter 37). The law also prohibits several excesses in traditional practices during wedding festivities (chapters 38, 39 and 41). The law states, "All marriage contract shall be in writing" (chapter 41). The law of *Loggo Chiwa* provides that support for education (building schools and employment of teachers) should be the responsibility of everyone in the community and reasons, "as the children going to school reap benefits not only for themselves and their parents, but also for their country, their government, their church and religion ..." (chapter 46). As a reflection of awareness of rights of children, the law provides that "a child attending (or watching) cattle must be at least 12 years old." (chapter 56, at 87). The law prohibits the use of the term "baria" as an epithet, reasoning, "All of us, light or dark skinned, are servants of God, created in the image of God."(chapter 58).[50]

Conclusion on Customary Laws of Highland Eritrea

We have seen an outline of the history and content of the three prominent customary laws of the highland areas of Eritrea. As an integral part of the country's heritage, they should be treasured. However, it is also appropriate to raise several questions about them. Are the customary laws passé or do they have any relevance for the future? What are the negative aspects that should be eliminated? Are there any positive elements worth preserving, and if yes, under what circumstances? As the country strives to develop a legal system that is compatible with modern notions of market economy, democracy and social justice, is there any room for aspects of the customary laws? These and similar other questions are important to address. But first, it will be helpful to look at some factors that can collectively serve as a framework for assessing the relevance of customary laws.

FACTORS FOR ASSESSING CUSTOMARY LAWS

There are four important factors to consider when assessing the relevance of customary laws to the future legal and socio-economic development of Eritrea. They are: (1) the principles expressed in the National Charter for Eritrea, (2) the Constitution of Eritrea, (3) the Macro-Economic Policy of Eritrea, and (4) the international human rights treaties. A brief description of each factor is in order.

The Principles Expressed in the National Charter for Eritrea

Following independence, the Eritrean People's Liberation Front (EPLF), which formed the transitional government and transformed itself into the People's Front for Democracy and Justice (PFDJ), laid out principles of democracy, social justice and equality for peacetime Eritrea in a National Charter. The document sets the tone for the principles it enumerates when it states in its introduction section, "[I]f we do not alleviate people from poverty and deprivation, safeguard their human and democratic rights, and improve their material, cultural and spiritual

4. Does tradition teach the individual to hold certain vocations as contemptible, despite the fact that they contribute to self-reliance and to the common good, or does it teach him to view all vocations as equal, necessary and interdependent?
5. Does tradition teach the individual to be less assertive, less competitive and less advancement-oriented or does it teach him to discover, affirm and groom himself and, if need be, forge ahead of his peers to assume the role of a leader and trail blazer?
6. Does tradition teach the individual to manage his resources frivolously and seek immediate gratification or to use them judiciously and to invest in the construction of a better and greater future?
7. Does tradition teach the individual to shun joint ventures as causes of strife, abdication of control over personal assets and exposure to risking loss of nest egg or does it teach him to seek cooperative enterprises as a viable alternative and leverage to limited personal resource?

An attempt is made to identify the consistent as well as the conflicting viewpoints offered by the Eritrean tradition related to the foregoing questions. The principle of self-reliance has been impressed upon the people of Eritrean during the arduous struggle for national independence, and now the economic reconstruction. The cumulative impact of this principle on work ethic is yet to be researched, and the current paper does not claim to have explored this terrain.[1] The Eritrean tradition is a spectrum of many colors anchored in both the Christian and the Islamic faiths. Regrettably, no attempt is made to explore the impact of the Islamic faith on work ethic in this essay, and is a major limitation.

Throughout this chapter extensive use of proverbs is made[2] and there are several reasons for doing so:

1) Proverbs divulge traditional and contemporary Eritrean society's attitudes toward work, time, leisure, money, lending, etc.

2) Proverbs are not lifeless relics or distant reflections of the past. Rather, they are potent vehicles that positively or negatively reinforce, instill or perpetuate social values.
3) Proverbs convey contradictory messages as a result of conflicting social values and world outlooks. They reflect a tug between antiquity and modernity, between regressive and progressive thinking.
4) Proverbs are inherited from past generations; they are also changed and enriched by present and future generations.[3]
5) Constructive proverbs can be taught and popularized in the form of slogans to influence the thinking and behavior of the masses.[4]

WORK ETHIC DEFINED

Before we can speak of the work ethic in the context of Eritrean tradition, we must develop a frame of reference by exploring the origin of the concept and its components. The term work ethic was coined and legitimized by the German scholar, Max Weber. In his famous book, *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism* (1904-05), Weber advocated that the doctrine of predestination (that God eternally decreed the salvation of some and the damnation of others) made the Calvinists anxious about their salvation and impelled them to seek assurance by attempting to succeed in economic ventures. Moreover, he stressed that the Calvinists refrained from spending their money on self-indulgence, reinvested their profit back into the business and viewed their jobs as 'callings' mandated by God. Hence, according to Weber, the impetus for capitalist development came from the awe-inspiring doctrine of predestination, the conception of the *calling* and worldly-oriented asceticism. As Furham (1990) quotes Weber:

> Attainment of [wealth] as a fruit of labor in a calling was a sign of God's blessing. And even more important: the religious valuation of restless, continuous, systematic work in a worldly calling, as the highest means to asceticism,

> and at the same time the surest and most evident proof of rebirth and genuine faith, must have been the most powerful conceivable lever for ... the spirit of capitalism. When the limitation of consumption is combined with this release of acquisitive activity, the inevitable practical result is obvious: accumulation of capital through ascetic compulsion to save. [5]

The concept of a worldly calling, *Beruf* [ጸውዒት], was first championed by Martin Luther and it became an integral part of the so-called Protestant Work Ethic. In combating the monastic order of his time, Luther stressed the idea that every individual has a station in the world; that the individual is obligated to fulfill the duties associated with his post; that every legitimate calling has the same value in the eyes of God. In other words, Luther emphasized the necessity, equality and interdependence of all vocations.

Whether or not capitalism received its initial impetus from the Calvinist doctrine of predestination is bitterly debated by economists, historians and theologians alike. [6] However, there is no denying that the [Protestant] Work Ethic has evolved into an aggregate of precepts deemed to govern the attitudes of social groups toward work, particularly in the West. Many scholars have attempted to delineate the constituents of the so-called Protestant Work Ethic. According to Oates, the definition of "work ethic" consists of industriousness, frugality, ambition and pursuit of economic wealth:

> The so-called Protestant Work Ethic can be summarized as follows: a universal taboo is placed on *idleness*, and *industriousness* is considered a religious ideal; *waste* is a vice, and *frugality* a virtue; *complacency* and *failure* are outlawed, and *ambition* and *success* are taken as sure signs of God's favor; the universal sign of sin is *poverty*, and the crowning sign of God's favor is *wealth*. [7]

A plethora of attempts to define the Work Ethic can be cited but they all have overlapping constituents. Hence, suffice to mention

one more definition, given by Maccoby and Terzi, which expounds work ethic as a four-tiered imperative:

> 1. The *Puritan* ethic supporting a highly individualistic character, oriented to self-discipline, saving, deferred rewards, and antagonistic to sensuous culture. 2. The *craft* ethic emphasizing pride in work, self-reliance, independence, moderation, mobility and thrift. 3. The *entrepreneurial* ethic which emphasized merchandizing not manufactures the organization and control of craftsmen, growth and zeal to succeed. It makes a bold risk-taking character oriented to exploiting opportunities and using people. 4. The *career* ethic which emphasizes meritocracy, talent, and hard work within organizations leading to success and promotion. [8]

While most of the definitions are oriented primarily toward the industrial society, they include precepts that have universal applicability. Such principles must be identified and used as a frame of reference when we discuss work ethic in the context of the Eritrean tradition. The following are potentially relevant: self-reliance and personal responsibility vs. dependence and determinism; affirming earthly existence and combating poverty and backwardness; industriousness and conscientious use of time; embracing one's vocation and executing associated tasks well; investing in personal development and seeking advancement; frugality, avoiding waste, immoderation and corruption.

ATTITUDES TOWARD WORK

The principles enumerated above will be discussed in greater detail in subsequent pages. In this section, let us digress a bit to see two conflicting attitudes toward work, namely, work as an instrument of violence crashing the human spirit and work as liberator restoring the human dignity and paving the way for personal independence. Expounding the negative attitude toward work, Terkel makes the following statements in his book, *Working*:

> This book, being about work, is, by its very nature, about violence - to the spirit as well as to the body. It is about

> ulcers as well as accidents, about shouting matches as well as fist fights, about nervous breakdowns as well as kicking the dog around. It is above all (or beneath all), about daily humiliations. To survive the day is triumph enough for the walking wounded among the great many of us. The scars, psychic as well as physical, brought home to the supper table and the TV set, many have touched malignantly, the soul of our society.... It is about a search, too, for daily meaning as well as daily bread, for recognition as well as cash, for astonishment rather than torpor; in short, for a sort of life rather a Monday through Friday sort of dying.[9]

This attitude is not limited to the industrial society. In Eritrea farm workers, who happen to labor from dawn to dusk for meager compensation, lament their lot and harbor a negative attitude toward work as well. [ዋጋይ ዋጋ ክፋለው፡ ጸሓይ ዕረቢ ተለው። ዋጋይ ዋጋ እንቅዓየ፡ ጸሓይ ተጸንቂቓየ።] They hanker for the moment when the sun will set down and they can go home to catch a respite from the torture of the day's work. On the positive note, work is viewed as an instrument of self-realization, advancement and self-sustenance. Again this view is shared by the Eritrean tradition as well. [ክንድዚ ዂርንዒት ደለው፡ ሰሪሕካ ምብላዕ እንከሎ] Anyone who is receiving abusive treatments has the option to embrace work, live from the fruits of his labor and become obligated to nobody but himself.

Whether one suffers bruises or not, work is necessary and inevitable. According to the author(s) of the book of Genesis, work was instituted as a penalty for man's insubordination to God's will. Once expelled from the realm of abundance, Adam and Eve were to earn their living through the sweat of their brow (Genesis 3:19). According to Paul, work is an obligation imposed on everyone who wants to eat. "[I]f any would not work, neither should he eat" (2 Thess. 3:10). The Eritrean children have their own version of a primordial era of affluence when every stone used to be a loaf of bread [ብዘበን እኒእኒ ሕምባሻ ኩሉ እምኒ]. But they too realize that this fantasy or utopian world has been shattered to pieces on the rocks of reality. If they want to be

rewarded with mid-morning or mid-afternoon snack, they have to run errands for their mothers. No work, no food! Work is an indispensable and honorable means for ensuring one's livelihood. Work and self-reliance are closely intertwined.

Weldeab Weldemariam, one of the pioneer educators and proponents of the Eritrean national independence movement, introduced one of the parables of Jesus [Luke 12:16-34] to the Tigrigna primer [መጽሓፍ ንባብ ወልደኣብ ወልደማርያም]. As a result, the religious and the secular have met at the portals of education. Since children can relate to ravens and lilies easily, the reading material has been an effective tool in furthering the objectives of literacy campaign. However, the story's imbedded message is puzzling. Let us see if we can delineate its components without appearing iconoclastic or offensive to religious sensibilities. The main thrust of the story is that man must seek the Kingdom of God above everything else. Man must avoid hoarding for the future and stop worrying about his daily bread. The puzzling part is that man must take his cue from the ravens that "neither sow nor reap" and from the lilies that "neither toil nor spin". Does this mean that self-sustenance through participation in productive activity is without merit or is placed on the backburner? Does this mean that God's providence allows for or mandates a mendicant life style?

DETERMINISM AND WORK ETHIC

Determinism is pervasive in the Eritrean traditional way of thinking and is reflected in the way personal qualities are appraised and events are interpreted. First, there are innate qualities that can render a person impermeable to external influence. Education and advice are simply squandered when catered to a born ignoramus. Second, the course of events is already determined and a person's planning and acting are incapable of changing it.

When dealing with individuals, Eritrean tradition insists that their development is governed by certain blueprints, innate prop-

erties that are set at birth. If the blueprints are defective there is no power on earth that can rectify them. They are permanent. Thus, the individual is impervious to external stimuli and unyielding to impetus for change. He can only follow and not contradict the dictates of his inborn attributes. The following sets of proverbs inculcate such deterministic view: [እሾኽ ምስ ብልሓ ትፍጠር]. The thorn is naturally pointed and honed and it will always prick. [ወዲ ቅንፍዝ ለማጽ ኣይውለደን] The offspring of a porcupine is born with its needles and it will never acquire a smooth skin. [ኣድጊ ሰቢሑ ስጋ ኣይከውንን] The donkey can grow plump but its meat will remain inedible. [መዊጽካ ኣይስኒ ምዒድካ ኣይልቢ] Crooked teeth can be scrubbed, brushed and polished but they will not shine, shimmer and radiate. The simpleton can be counseled and cajoled but it is impossible for him to wise up. [ንሓርማዝ ኣይትምከል ንዘይጸግበልካ፡ ንዓሻ ኣይትምከር ንዘይሰምዓካ] The insatiable elephant and the born ignoramus are the same. Gathering fodder for the former and tendering advice to the latter are exercises in futility. [ዓዋን ኣይሙት መታን ከጻውት] The fool is beyond reform but no one wishes him to die for he has an important role of entertaining others.

Tradition insists also that it is possible to predict the future of an individual based on the propensities he displays. However, neither the process the individual goes through nor the final outcome can be altered. The following set of proverbs attest the view that the current state of an individual is a window through which his future can be visualized. [ተጽግበካ ቅጫ ኣብ መቕሎኣ ከላ ትፈልጣ] Whether or not a loaf of bread is going to be filling can be assessed while it is still baking. [ኣም ናብ ዝዘንበሎ ይወድቕ] Tell me which way a tree is leaning and I will tell you which way it is going to fall. [ኣርሓ ዝኸውን ብብተዩ ይፍለጥ] The future leader of a pack can be identified while it is still a cub.

Personal determinism negates the role of education and positive influence in the shaping and reconstruction of lives. [ኣመል

ምስ መግነዝ። ገመል እንታይ ተጻዒንካ ... ሸመል፡ እንታይ ነነይ ኣበለካ ... ኣመል] Everything is cast in stone from the start. Bad habits are planted at birth and they linger till death. Determinism also absolves the individual from bearing responsibility for his actions. [ኣይትሓዛለይ፡ ኣይትሓዛለይ፡ ኣመለይ ኮይኑ እዩ ኣይትሓዛለይ።] Bad habits are pardonable because the individual is conditioned to exercise them. As in the following case, determinism is inculcated in the form of a joke. A cantankerous old man kept insulting his neighbor by calling her "swine" because she happened to be a stout woman. The woman could not tolerate this anymore and decided to take him to court. When he was given a chance to respond to the charges, he asked the lady in front of the jury, "Did I call you swine, you swine?" [ፈርጣዕዶ ኢለኪ እየ ኣንቲ ፈርጣዕ - ሓሰማዶ ኢለኪ እየ ኣንቲ ሓሰማ]. Even though he proved to everybody that his accuser did not lie, he was acquitted on account of "habit" [ኣመል]. This "habit defense" is somewhat equivalent to "the insanity defense or the diminished-capacity defense employed in the Western courtroom. In essence these defenses consist of asserting that due to a psychiatric [habit] condition the accused was powerless to behave other than he or she did." [10]

Tradition contends that some events are inevitable and that one's action or inaction has no bearing or impact on the outcome. On the question of health and longevity, for example, the availability of medicine is inconsequential vis-à-vis a preordained date of death. [ውዱእ መዓልቲ ፈውሲ የብሉን] The ailing person fails to survive or recover even though the most potent medicine is prescribed and administered to him. [ኣይትሃብ ኣይትለግስ፡ ዕድል ባዕላ ትገስግስ] On the question of wealth, good times start rolling independent of one's instigation and meritorious action. [ኣባጅነ ከህብ ኮሚኖ፡ ክሽልእ ኮስቲኑ] Wealth is bestowed or taken away independent of one's industry or indolence. A person becomes "filthy rich" or "dirt poor", extremely wealthy or impoverished as a result of a divine will. A person's property thrives not so much because he invested time and effort